MAANDBLAD

VAN HET

GENEALOGISCH-HERALDISCH GENOOTSCHAP

DE NEDERLANDSCHE LEEUW.

1921.

39STE JAARGANG.

INHOUD.

1921.

Kolom.

Bestuursberichten . . . . . 1, 33, 73, 113, 145, 185, 251, 297, 346.
De oudste generaties van het geslacht van Heiden, door H. H. K. Langenmayr . . . . . 3.
De markiezen van Montfort en het geslacht Capadose, door Mr. Th. R. Valck Lucassen . . . . . 8.
De afstamming van het geslacht van Woelderen, door W. Wijnaendts van Resandt . . . . . 12.
Huwelijksinteekeningen vóór 1680 van Predikanten in de Kerkelijke registers te Amsterdam, medegedeeld door A. B. van der Vies . . . . . 16, 55, 97.
Boekaankondiging (Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301, dl. 1, 1e afl. 695—1000), door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland . . . . . 19.
Het geslacht van Matenesse, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland . . . . . 34.
Een Nederlandsche tak van het geslacht von Münchhausen, door M. G. Wildeman . . . . . 39.
Borwater en Bornwater, door W. M. C. Regt . . . . . 43.
Familieaanteekeningen van Spijck, Vermeulen, van Cattenburch e.a., medegedeeld door A. van der Poest Clement . . . . . 48, 100, 173, 331.
De afstamming van het geslacht van Woelderen, door C. A. van Woelderen . . . . . 62.
Verslag van het onderzoek, ingesteld in de zaak Teixeira de Mattos, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland 74.
Iets over naam- en wapenwijziging in de Middeleeuwen. door Jhr. Mr. W. G. Feith . . . . . 83.
Het wapen en de naam van het geslacht Wentholt, door Mr. A. S. Miedema . . . . . 86.
Simon van der Goude, stamvader der geslachten van der Zevender en van Matenesse, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland . . . . . 89.
Het Rotterdamsche regeeringsgeslacht Gevers, door A. J. Bicker Caarten . . . . . 91, 134, 231.
Puchler, door W. Wijnaendts van Resandt. . . . . 95.
De oude doop-, trouw- en begraafboeken . . . . . 103.
44ste Algemeene Vergadering van het Genootschap . . . . . 115.
45ste (Buitengewone) Algemeene Vergadering . . . . . 118.
Jaarverslag over 1920. . . . . 119.
Grondwetsherziening en Geneaiogie, door Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop . . . . . 124.
Matenesse-van den Berghe-Matenesse, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland . . . . . 132.
De Excursie . . . . . 147.
Van Schevichaven (1420—1918), door W. Wijnaendts van Resandt. . . . . 151.
Bijdrage tot de geschiedenis van Hillegersberg, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland . . . . . 164.
De Snumaise, door M. G. Wildeman . . . . . 168.
De vau Everdiogen's, door A. F. van Beurden, met een wederwoord van Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland 172.
Huwelijksinteekeningen in de Kerkelijke registers te Amsterdam van Predikanten. die aldaar gestaan hebben, medegedeeld door À. B. van der Vies . . . . . 177, 234, 287.
Pieter van Beoostenzweene's Remissorium Philippi, door Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop 186, 261, 298, 346,
De Burggraven van Leiden vóór 1339, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland . . . . . 215, 360.
De eerste Nassau's in Nederland, door Jhr. Mr. W. G. Feith. . . . . 222.
Van Heiden (von Heyden), door H. H. K. Langenmayr . . . . . 226, 279.
Uit de oude registers van Voorschoten, door W. J. J. C. Bijleveld. . . . . 270, 332.
Zusters van het Agnietenklooster te Harderwijk, door Jhr. Mr. W. G. Feith . . . . . 283.

Namen van Heerlijkheden bij Geslachtsnamen, door Mr. W. Lunsingh Tonckens . . . . . 285.
Schimmelpenninck, door W. Wijnaendts van Resandt . . . . . 317.
Aanteekeningen uit het oudste Trouwboek van Harderwijk, loopende van 1591-30 December 1649, door J. P. de Man . . . . . 321.
Naamsaanneming volgens Keizerlijk Decreet van 1811 te Haarlem, medegedeeld door Joh. Ruys . . . . 330.
Geslacht Holst te Oostmarsum, door L. Calkoen . . . . . 368.

Korte mededeelingen: Officieele waardeering van de Heraldiek 24; De Heeren van Zandvoort 25; Een zeldzaam huwelijk 26; De eerste Quarles in Nederland 64; Iets over de achternamen der Joden 65; van Gorkum 66, 138, 238; Het geslacht Sterck 105; Adelsgunsten 106, 377; Rekenkamer van Holland en Zeeland 106: Duls 138; Teixeira 178; Putman 239; Paus AdriaanVI241; Eenonbekende van Pallandt 241; Toegewende wapens 235; Wapens in het Raadhuis van Oud-Beijerland 336; de Lannoy 371; Aanteekeningen Craan 374; van Natenesse 375; van Winter 376.

Vragen en antwoorden: Aelst (van) 107, 139; Ambt Friedburg, 337; Baas 107; Begraafregisters in Friesland 107; Berg (van denj 337; Bergen (van) 26; Bergsma 307; Bernagiën (van) 140; Bernet 337; Beveren (van) 107: Biockhorst (van) 26: Blank (de) 27; Borsslap 108: Bo(u)ckhoven (van) 27; Bourbon 179; Bouwens van der Boyen 140; Brederode (vanj 107; Brink (van den) 337; Broers 291; Bueren (van) 377; Butler 377; Bylandt (van) 179; Bijnen 344; Campen 183; Clerc 337; Coelenhoek 108; Coenea 178; Cuingnet 179; Cuyck (van) 242, 291, 292, 378, 379; Dedel 27; Doorn (van) 338; Dorsten (van) 67: Doude 380; Druynen (van) 338: Duren (van) 338; Dijk (van) 67; Eelsingh 69; Esseren (van) 293; Everwijn (d') 109; Peith 379; Fontaine dit Wicart (de la) 69; Fournier 108; France (de) 27; Frans(z) 246, ,290, 342; Gevers 179, 242; Gils (van) 379; Gobbelschroy (van) 242, 338; Haan (de) 29, 70; Harscamp (van) 28; Hartman 380; Hattert (van) 243, 293; Heemskerk 109; Herfst 338; Hesse 69; Heusden (van) 108; Heuvel tot Beichlingen gezegd Bartolotti Rijnders (van den) 108; Hinojosa (de) 108, 140: Hoogewerff 68, 108; Hugernans 140; Huidekoper 179; Idsinga (van) 108; Jacott van Axele 110; Jager ((de) 28; Junius 28, 69; Keer(en) (van der) 111; Kettjn g 29; Kettingh 29, 69; Keulen (van) 338; Koker (de) 69; Kops 29, 69, 108, 180; Kruit, 338; Kruyt 338; Leydecker 29: Lindenhoff 380: Lodisio 109, 180; Loncke 109; Loose (de) 141; Luycx 29; Machalst (van) 243, 293: Maet (van der) 338; Malapert (de) 29, 70, 109; Manneken 109, 141; Marck (van der) 381: Mildt (van der) 294; Moer (van der) 338: Muy(d)en (van) 141: Seervoort 29; Nieuwkuyk (van) 294, 339; 01ivier 180, 244: Olmius 248: Orsoy (vanj 291: Orthen (van) 180; Pages 109; Paymans 340; Persijn (van) 29: Pestalozzi 70; Pisturius 342; Polderman 109, 141, 142: Porte (de la) 294,336; Post 109; Posthoorn 340; Preuth 110: Proebentow von Wilmsdorff 110; Quay (dej 29: Raesfelt (van) 381; Reessen, 29, 70; Renesse 180, 244; Rengers 294: Renneberg (de) 340; Rensen (van) 110, 141; Requilé (de) 180; Reverset (de) 28; Ruyl 243, 295, 340, 341; Rijcke (de) 180: Saffin 143: Sauerbier 181; Saumaise (de) 244; Schas 143; Schiffaert (de) 341, 381, 382; Schoonhoven (van) 70; Ségur-Cabanac (de) 181; Sinnema 110,181; Soekias 30: Somer 382; Stedenwapens 30, 71; Steelant (van) 181; Steenwegh (van) 30; Steinhardt (vonj 110; Stolk 341; Taey 111; Tekkelenburg 181; Toll (van) 30; Trotz 111; Veer (de) 111: Verhellouw 382; Vermenlen 71, 143; Vinju 182, 245; Vitringa 341: Vivien 31, 111; Vlaming (de) 111; Vos (de) 29, 69, 108, 180: Vos(sius) 342, 382; Walteling(h) 246, 295, 342: Wapen van Prins Hendrik der Nederlanden 31: Wapens (Onbekende) 31, 71, 111, 144, 182, 183, 246-248, 295, 296, 342-344, 382, 383; Waslander 72; Werff (van der) 344; Wernink 344, 383; Westenberg 248; Westeringh (van) 27; Westhrenen (van) 183, 248, 296; Weveringh 144: Wicsrt (de In Fontaine dit) 69; Wigeri 112, 144: Willigermans 140; Wilsoet 28, 69; With (de) ,294, ,339; Witsenbnrg (van) ,112; Wittewrongel 32, 72; Wolfsen (van) 183; Wunder 72; Wijck (van) 32; IJzendoorn (van) 384; Zuydlandt 181: Zuylen (van) 296; Zijnen 344.

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch-heraldisch Genootschap „De Nederlandsche Leeuw"

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan de leden van het Genootschap gratis toegezonden.
Bijdragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven van adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger versohenen Maandbladen gelieve men te riohten tot den redao t eur Mr. TH. R. VALCK LUCASSEN, *Raamweg* 14, *'s-Gravenhage.*
De jaarlijksche contributie voor het lidmaatschap bedraagt *f* 10.— en voor de leden te 's-Gravenhage, die de wekelijksche portefeuille ontvangen, *f* 15.-. Voor niet-leden is het Maandblad verkrijgbaar tegeneen abonnementsprijs van *f* 10.— per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genootschap gelieve men te riohten tot den secretaris Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat* 8, *'s-Gravenhage, en* die betreffende de Bibliotheek en de wekelijksche portefeuille tot den bibliothecaris W. baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, *Jan van Nassaustraat* 96, *'s-Gravenhage.*
De Bibliotheek van het Genootaohap, gevestigd *Heerengracht 62 (hoek Princessegracht), 's-Gravenhage,* is voor de leden geopend iederen Maandag van 2-8 uur.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 1. **XXXIXe Jaargang.** **Januari 1921.**

BESTUURSBERICHTEN.

† C. W. H. Verster.

Wederom heeft het Genootschap het verlies te betreuren van een zijner oudste leden. Aan het einde van' de vorige maand overleed te Driebergen in den ouderdom van 68 jaren de verdienstelijke heraldicus C. W. H. Verster, slechts korten tijd nadat een tentoonstelling van zijn werk, te Utrecht gehouden, van zijn onvermoeide en veelzijdige werkzaamheid op het gebied der heraldiek getuigenis had afgelegd. In een warm gesteld artikel heeft ons medelid W. Croockewit W. in het nummer van October/November j.l. van dit Maandblad op deze zeer geslaagde expositie de aandacht gevestigd.

Ons land verliest in Vester een zijner weinige goede heraldische kunstenaars. Leerling van wijlen Koopmans, ontwikkelde hij reeds vroeg zijn bijzonder talent voor het schilderen en teekenen van wapens. Zijn ontwerpen muntten uit door 'goeden stijl en getuigden van veel smaak en een juist gevoel voor kleuren en verhoudingen. Ook technisch stond zijn werk op een hoog peil.

Cornelis Willem Hendrik Verster zag 26 Mei 1862 te Leiden het levenslicht als zoon van Florentius Abraham Verster van Wulverhorst en Everdina Margaretha van Kaathoven en huwde in 1902 met de bekende schrijfster Mr. F. F. baron DE SMETH Minca Bosch Reitz, uit welken echt drie dochters geboren werden.

Hij was in het oprichtingsjaar (1883) als lid tot ons Genootschap toegetreden. Zijn naam zal in onzen kring steeds met eere worden herdacht. R. I. P.

Tot lid zijn benoemd:

Mr. J. ACQUOY . . . . . *Deventer.*
Gemeente-Archivaris. *Keizerstr.* 22.
Jhr. B. EEKHOUT . . . . . *Amersfoort.*
Utrechtsche straatw. 152.
J. C. KEYMAN . . . . . *Alkmaar.*
Emmastr. 21.
Jhr. P. A. REUCHLIN . . . . . *Drumpt* bij *Tiel.*
J. F. VERSTER . . . . . *Nunspeet.*
h. „Roodewald"

Adreswijzigingen.

Ch. F. A. BERETTA . . . . . *Makassar (N.-I.).*
A. F. VAN BEURDEN . . . . . *Amersfoort.*
Arnhemsche straatw. 26 bis.
P. A. graaf DU CHASTEL DE LA HOWARDERIE . . . . *Neuvireuil* (Pas-de-Calais).
A.zn. Mr. Jos. M. F. ESKENS . . . . . Amsterdam.
Sriegelgr. 36.
P. C. LABRYN . . . . . *Goes.*
Stationsweg 31.
J. MEES G. H.zn. . . . . *'s-Gravenhage.*
Juliana v. Stolberglaan 52.
Jhr. E. O. M. VAN NISPEN TOT SEVENAER . . . . . *'s-Hertogenbosch.*
A. VAN DER POT . . . . . *Amsterdam.*
Hoofdweg 55.
Ph. F. W. VAN ROMONDT . . . . *'s Gravenhage.*
Berberisstr. 95.
R. J VAN SONSBEECK. . . . . *Rotterdam.*
Harddraverstr. 13 b.
Jhr. Mr. J. LUNSINGH WICHERS . . . *'s-Gravenhage.*
Atjeh&. 3.
Jhr. Mr. Dr. L. H. K. C. VAN ASCH VAN WIJCK . . . . . *Arnhem.*
Cronjéstr. 1.
J. M. A. WIJNAENDTS VAN RESANDT . . . . . *Zuidlaren* (Dr.).

Aanwinsten.

Wederom werd de verzameling handschriften van het Genootschap door ons medelid den heer P. J. von Stein C a 11 en f e 1 s met enkele waardevolle stukken vermeerderd, t. w. :

1°. Kaartboekje van de landerijen, nagelaten door *Clara van Sparwou* (Copie van 1685 door Joh. van Beest, landmeter en notaris te Delft). Zie N. L. XXXVII, k. 346.

2°. Testament van *Aeltruydt Wendt Heyndricxs weduwe* van 1517 (copie van 1847; het oorspronkelijke testament berust in het archief van het voormalig St. Agatha-klooster te Delft. Inv. n°. 166).

3°. Dossier betreffende de fam. *de Collart* afkomstig uit Givet aan de Luxemburgsche grens [1]).

a. Schepenverklaring van Agimont van 1662, dat de fam. *Collart* van ouds het daarbij afgebeelde wapen heeft gevoerd, zooals toen o. m. bleek uit het wapen in een kerkraam te Givet en op een wapenbord aldaar,

b. Adelsbrief van 1664 voor *Jean* en *Gaspard Collart* wegens de militaire verdiensten van hen en hun voorouders, wat den eerstgenoemde betreft speciaal als sergeant-majoor in den slag van St. Gotthard a/d Raab in 1664 tegen de Turken. Tevens wordt aan de fam. Collart het recht verleend zich voortaan de *Collart* te noemen en als haar wapen te voeren: het schild, gedeeld a. in goud een zwarte adelaar met rooden bek en pooten, houdende in zijn rechterpoot bij de haren een Turkenhoofd van natuurlijke kleur, *b.* het familiewapen. Helm. teeken: uit een gouden kroon een vlucht van rechts gesneden goud en blauw, links gesneden zwart en goud, iedere vleugel beladen met een rood St. Andrieskruisje op de snijdingslijn; tusschen de vleugels de ô-puntige gouden ster. Helmkleed: rechts zwart met goud, links blauw met goud.

c. Vertaling in het Fransch van den adelsbrief. 17de eeuw. 3 stuks.

d. Verklaring van de keizerlijke wapenkoningen van de Oostenrijksche Nederlanden, van Luxemburg en van Mechelen van 1733, dat *Gillis Adrien de Collart* voldoet aan het gestelde in art. 1 van het Souverein Plakkaat van 1616 December 14 (tegen het onrechtmatig voeren van titels en „getymbreerde" wapens of andere teekenen van adeldom).

e. Vergunning van den keizerlijken wapenkoning van Luxemburg, Limburg en Chiny van 1747 voor de zusters van *Gillis Adrien de Collart om* het daarbij afgebeeld rouwbord voor hun broeder te bezigen.

f. Genealogische tabel der familie de *Collart* en der aanverwante familie de *Quertenmont.*

4°. Almanach en politiek zakboekje voor de Vereenigde Nederlanden. 1782.

[1]) Deze familie Collart voert: in blauw een dwarsbalk van zilver, vergezeld boven van 3 onder van 1 zespuntige gouden ster; de dwarsbalk beladen met 2 roode St. Andrieskruisjes. Helmteekeneen gouden zespuntige ster; helmkleed blauw met goud.

De oudste generaties van het geslacht van Heiden,

door H. H. K. Langenmayr.

Reeds verscheidene keeren werd in dit blad gewezen op onjuistheden voorkomende in de stamreeksen in Ned. Adelsboek. Doel dezes is, de fouten in de oudste generaties van het geslacht van *Heiden*, zooals deze vermeld zijn in Ned. Adelsboek 1914, te verbeteren.

Het is mij niet bekend, welke bronnen het Ned. Adelsboek voor die oudste generaties heeft benut. Dat de opgenomen stamreeks echter op verschillende plaatsen

onjuist is en er zelfs ten onrechte een generatie aan is toegevoegd, hoop ik hieronder aan te toonen.

Duidelijkheidshalve geef ik de eerste 6 generaties, zooals zij in Ned. Adelsboek voorkomen met daarnaast de verbeterde stamreeks, voorzien van de noodige bewijsstukken.

Volgens Ned. Adelsb. 1914.

Protestant. — Heiden bij Borken in Westphalen. — Van dit geslacht wordt het eerst melding gemaakt in 1203, wanneer Wessel von Heiden getuige is van Herman, Bisschop van Munster bij eene gift aan Kappenberg. Verschillende leden van dit geslacht komen in diezelfde streek voor gedurende de 13e en 14e eeuwen, zooals : Alardus 1258, Menso, Wennemar. De geregelde stamreeks begint met Meynso dictus de Heidene, ridder, het eerst vermeld in 1311. Bij Keiz. decr. van 1655 werd Georg von Heiden, heer van Bruch en Schönrad verheven tot baron des H. R. Rijks. Bij Keiz. decr. van 27 Juli 1767 werden Alexander Karel des H. R. Rijksvrijheer von Heiden tot Ootmarsum, den Dam en Entingen, later van Reinestein en Lodewijk Sigismund Vincent Gustaaf des H. R. Rijksvrijheer von Heiden Hompesch verheven tot graaf des H. R. Rijks; Bij besl. d.d. 28 Aug. 1814, N° 14 werden Sigismund Jacques van Heiden Reinestein en Laarwoud en Willem Jacques van Heiden van Entingen benoemdin de ridderschap van Drenthe. Bij besl. d.d. 25 Maart 1815, N° 65 werd daarin benoemd Frederik Maurits van Heiden, die evenwel geen zitting nam en bij K.B. d.d. 5 Feb. 1816, N° 46 werd voor Sigismund Jacques en Willem Jacques van Heiden erkend de titel van graaf op alle.

Stamreeks.

1. Meynso dictus de Heid en, ridder, komt voor van af 1311, door den graaf van Ravensberg beleend met het vrijgraafschap Heiden c. a. 2 Dec. 1317, leeft nog 1335, tr. Sophia N.N., zij wordt nog vermeld in 1321.

Verbeterde lezing.

Protestant. -- Heiden bij Borken in Westphalen. — Van dit geslacht wordt het eerst melding gemaakt in 1178, wanneer *Alardus de Heithen* getuigeis van Herman, bisschop van Munster, bij eene giftaanhet klooster Langenhorst. Verschillende leden van dit geslacht komen in diezelfde streek voor gedurende de *12°*, 13e en 14e eeuwen, zooals *Wessel 1179 en* 1203, *Alardus* 1203, 1221 en 1258, *Menso 1256, Alardus 1276, 1278, 1287, 1291, Herman 1287, 1288.* De geregelde stamreeks begint met Menso de Heydene, ridder, het eerst vermeldin 1316. Bij Keiz. decr. van 13 Sept. 1655 werden de drie broeders *Friederich von Heyden,* heer van Bruch en Rhade, *Johann Ditrich v. H.,* heer van Ootmarsum en *Gotffried v. H.*, heer van Schönrath en Böck, verheven tot baron des H. R. Rijks. Bij Keiz. decr. van 27 Juli 1767 werden de twee broeders *Friederich Johann Sigismund* des H. R. Rijksvrijheer von Heiden, heer van Ootmarsum, later van Heiden Hompesch en *Alexander Karel* des H. R. Rij ksvrijheer von Heiden heer van Dam, Entingen, later van Reinestein verheven tot graaf des H. R. Rijks. Bij besl. d.d. 28 Aug. 1814, N° 14 werden Sigismund Jacques van Heiden Reinestein en Laarwoud en Willem Jacques van Heiden van Entingen benoemd in deridderschap van Drenthe. Bij besl. d.d. 25 Maart 1815, N° 65 werd daarin benoemd Frederik Maurits van Heiden, die evenwel geen zitting nam en bij K. B. d.d. 5Feb. 1816, N° 46 werd voor Sigismund Jacques en Willem Jacques van Heiden erkend de titel van graaf op alle.

Stamreeks.

I. Menso de Heydene, ridder, komt voor van af *1316,* door den graaf Otto van Ravensberg beleend met het vrijgraafschap Heiden c.a. 2 Dec. 1317, leeft nog *1353*, gest. voor 1367, tr. Sophia N.N., zij wordt vermeld van 1321 tot *1336.*

II. Wennemar von Heiden, knape, vermeld met zijne ouders, broeders en andere verwanten in 1335, komt voor tot 1374, tr. Aleid Johansdr. van Ossenbruch.

III. Wennemar von Heiden, houdt het huis Rosenau bezet 1386, ambtman van Hetter, tr. Sophia von Honnepelgenaamd van Impel, dr. van Rutger en Ida van Rees.

IV. Wennemar von Heiden, heer van Hagenbeck, gest. (is dood 1454), tr. als wedr. van Woltera Wesseldr. van Hagenbeck, 2. Catharina von Vietinghof genaamd Scheel, erfgename van Bruch en Blankenstein, gest. na 1484, wede. van Wennemar Dücker.

~~V. Gotthard von Heiden,~~ heer van Blankenstein en Bruch, gest. 1495, begr. Frankfort a. M., tr. Hermanna van Marhülsen, wier moeder was van Beveren.

VI. Bernhard von Heiden, heer van Bruch, beleend met Blankenstein, tr. 1520 Catharina van Lintelo, dr. van Daem en Elisabeth van Heick.

enz. enz.

II. Wennemar von Heyden, *knape, heer van Engelrading, vermeld met zijne ouders en broeders 1331, komt voor tot 1398,* tr. Sophia von Honnepel, dr. van Gottfried en Lautbergis, *zij wordt vermeld tot 1377 en was wede. van Hermann von Bevern.*

III. Wennemar von Heiden, ***heer van Engelrading en*** Hagenbeck, vermeld 1374 tot 1452 (is dood 1454), tr. 1. Waltara van Hagenbeck, dr. van Wessel en N. N. von Rehmen; 2. Catharina von Vietinghof genannt Schell, wede. van Wennemar von Dücker, erfgename van Bruch en Blankenstein, dr. van Dietrich en Nella N. N.

Uit het eerste huwelijk:
1) Wennemar, waaruit de uitgestorven tak Hagenbeck en Engelrading.

Uit het tweede huwelijk:
2) Gotthard, volgt IV.

IV. Gotthard von Heiden, heer van Bruch en Blankenstein, vermeld 1453 tot 1495, tr. Hermanna von Marhülsen, dr. van Hermann en Gertrud von Bevern.

V Bernhard von Heiden, heer van Bruch en Astrup, 1496 beleend met Blankenstein, tr. (huwelijksvoorw. 1484) Catharina von Lintelo, dr. van Daen en Elisabeth von Heeck. Zij stierf voor 1522. Uit dit huwelijk 24 kinderen.

enz. enz.

Hieronder zijn alleen de oorkonden resp. regesten opgenomen, die voor de bewijsvoering der verbeterde stamreeks noodig zijn.

1. 1316 September 2.
Nos ***Menso de Heydene*** famulus, notum facimus, quod cum sederemus in tribunali in iudicio nostro libero, veniens Henricus Stekede de Scedelike, castellanus in Dulmene, cum uxore Heilwige et filio suo Bernhardo, nec non filia Mechtilde, recognovit se vendidisse proprietatem curtis dictae Dorinc, quia eadem curtis sita est in nostro libero iudicio, quam Bernardo Bolto, ab eodem tenebat in feudo, ipsi Bernardo presente ***Wennemaro*** fratre nostro, Godefrido, filio Goswini

de Gemene militis iunioris, Bernhardo de Westerode senior dictus Salike, Gerhardo Bolten, Rodolfo Tobbere, Johanno Knippinc, Deboldo Evekinc, Bernhardo filio Bernhardi Eppinc. Datum Reckene anno Christi 1316 in crastino Egidii abbatis quo facto, praesens scriptum, quia coram tribunali nostro actum, ad petitionem ambarum partium sigillo nostro duximus reborandum.

(Orig. mit den Siegeln Mensos und Wennemars im Archiv Schloss Gemen bei Borken).

2. 1336 (mandags vor st. Pauls bekehrung).
Menso von Heyden und *Sophia* syn wetlich wyff und ihre Kinder *Alhard*, *Goswin*, *Menso* und *Wennemar* verseteen die Freigrafschaften zu Schermbeck, Erler, Raesfeld, Wulffen und Hervest dem Grafen Diederich von Cleve für 100 alte Brabantscher, eenen groot voor veer penning gerechnet, für die Dauer von 6 Jahren mit dem Rechte der Wiederlose.

(Regest bei v. Steinen, Westph. Gesch. IV. und bei Joh. Hinsen).

3. 1353 Juni 28.
Menso de Heydene Ritter, verkauft den Theodericum de Duthene dem Gerhardo dicto Kortegerd und verspricht, letzterem und der Pröbstin und dem Kapitel zu Vreden dafür Währschaft zu leisten.

(Orig. im Fürstl. Salm-Salmschen Archiv Anholt).

4. 1372 April 8.
Bischof Florenz von Münster belehnt Godike von Vechtrup mit dem Nyenhofe zu Ostbevern und mit der Burg zu Bevern. Er behält sich aber für das Stift vor die Mannen, die der verst. Hermann von Bevern bei Lebzeiten hatte, und die Hälfte der Ostmark zu Bevern und für *Sophie*, die frühere Gattin Hermanns von Bevern und jetzige des ***Wennemar von Heyden,*** ihre Leibzucht an das Gut Bevern.

(Orig. im Archiv des Hauses Bevern).

5. 1373 Januar 7.
Der Bischof Florenz von Münster bestätigt die Stiftung eines Altares zu Ehren der h. Jungfrau, der h. drei Könige und der h. Katharina durch den Knappen ***Wennemar von Heyden*** und seine Frau ***Sophie*** zum eigenen Seelenheile und zu dem ihrer Eltern, nämlich des Ritters *Menso* von ***Heyden*** und seiner Frau ***Sophie,*** und des Gottfried von Honnepel und seiner Frau Lautbergis, der Eltern der Frau Wennemars. Die Stiftung geschieht in ecclesia parochiali Heydene dictae nostrae dioecesis, cujus idem Wennemarus verus dignoscitur patronus. Es werden die Verpflichtungen des Vikars festgesetzt und unter anderem bestimmt, dass er zur Kriegszeit auf der Burg Engelrading Messe lesen soll an bestimten Tagen und Festen, wenn kein kanonisches Hinderniss vorliegt und der Pfarrer in Borken seine Erlaubniss giebt.

(Regest bei v. Landsberg, Gesch. der Herschaft Gemen § 257).

6. 1377 August 16.
Bischof Florenz von Münster gibt zu Behuf seines Burgmannes und Knappen Godike von Vechtrup dem Wessel von Wetingtorpe all das von ihm gerichtlich erworbene Recht an der Freigrafschaft zu Vadrup und an der ***Fye***, friiher des verst. Hermann von Bevern, jetzt ***Wennemars von Heyden*** Gattin, an dem

Gute zu Bevern vorbehaltenen Leibzucht, für von Wennemar, Fye und ihren Helfern und Genossen ihm und dem Stifte gezahlte 1000 Mark münsterscher Pfennige.

(Original im Archiv des Hauses Bevern).

7. 1398 Juli 25.
Wenemer van Heydene de olde bekundet, von der Pröbstin und dem Kapitel des Stiftes Vreden das Gut Willinch, Kspl. Zutloen, Bschft. to Nichtertunne als Sutphensches Lehen zu haben. Wenn das Gut to verherwende ist, so soll dies mit 1 Mark geschehen; unde wan dat velt van stervinge, dat men dat leen vorg. suken sal, dat sal men doen na der stervinge binnen Jahr und Tag. Wird es versäumt, binnen Jahr und Tag das Gut zu empfangen, so mag die Pröpstin und das Kapitel das Gut aufsagen unde an de lude, de dar to horet, dat ze dat leen vorg. entfaen binnen sees weken; wird es in dieser Frist wiederum versäumt, so bekennen Wennemar und seine Söhne Wennemar, Godert und Lutzo, dass dann das Gut Willinch der Pröpstin und dem Kapitel zu 'Vreden ledig und los sein soll.

(Orig. mit 4 Siegeln im Fürstl. Salm-Salmschen Archiv Anholt).

8. 1404 des neysten gudendages vor der hyligen tyn dusent merteler dage.
Wenemar, Gadert, Luesse brodere van *Heyden* und *Wolter* (Waltara) Wenemars echte vrouwe versetzen dem Johann und Goswin von Blomensaet die Hälfte des Freistuhls zu Hessekinch im Kspl. Borken für 350 alte schwere rheinische Gulden mit dem Rechte der Wiederlose.

(Original gedrukt bei N. Kindlinger, Münst. Beitrage 111).

Toelichtingen:

I. Menso von Heyden was in 1316 nog knape (famulus), wordt echter reeds den 2 December 1317 ridder genoemd. Hij leeft nog 1353, moet echter voor 1367 gestorven zijn, daar in dit jaar zijn kinderen de erfenis reeds hebben aanvaard.

II. Wennemar von Heyden. Dat de in Ned. Adelsboek onder 11. en 111. genoemde Wennemar dezelfde is, blijkt uit regest 5. Ofschoon in mijn bezit ruim 300 afschriften van oorkonden uit de 14e eeuw zijn, zoo wordt in geen oorkonde melding gemaakt van een Wennemar, die getrouwd zou zijn geweest met een Aleid van Ossenbruch. Mogelijk is, dat Wennemar's oom, ook Wennemar geheeten, met Aleid v. 0. gehuwd is geweest, ofschoon mij niets hiervan bekend is. Wel was Alhard, de broeder van Wennemar, met Aleid gehuwd, echter is van deze Aleid de familienaam niet bekend. Dat Wennemar het huis Rosenau bezet hield, wordt door geen oorkonde bevestigd; trouwens voor zoover mij bekend is, heeft de familie von Heyden nooit een bezitting of iets dergelijks van dien naam gehad. De naam Rosenau wordt dan ook in geen oorkonde genoemd. Wennemar was getrouwd met Sophie von Honnepel, de dochter van Gottfried v. H. en Lautbergis N N., dus niet van Rutger en Ida van Rees.

111. Wennemar von Heyden was eerst heer van Eggelrading, later ook nog van Hagenbeck en werd door zijn tweede vrouw burgtmann van Blankenstein en heer van Bruch.

IV. Gotthard von Heyden is niet te Frankfurt a.M. begraven, dit is zijn zoon Dietrich, die Ridder van de Duitsche -orde en Landcomthur van de Balley Westphalen was.

V. Bernhard von Heyden trouwde volgens het Ned. Adelsboek in 1620. Dit kan echter niet goed mogelijk zijn, daar Bernhard's vrouw 24 kinderen heeft gehad en zij volgens de oorkonden vóór 1622 moet zijn gestorven. De huwelijksvoorwaarden (Eheberedung) van Bernhard en Catharina von Lintelo werden dan ook reeds in 1484 gesloten. Vroeger bevond zich in de kerk te Hattingen een altaar, waarop de ouders met hun kinderen waren afgebeeld.

Ook in de volgende generaties van Ned. Adelsboek zijn verschillende fouten. Deze zullen echter een volgende keer worden behandeld.

De markiezen van Montfort en het geslacht Capadose,

door Mr. Te. R. Valck Lucassen.

Onder de Marranen, die in de Spaansche Nederlanden — en in het bijzonder te Antwerpen — gevestigd waren en waarvan òf de persoon zelf of het geslacht de Roomsche Kerk verliet, om tot het Jodendom terug te keeren, noemt Isaäc da Costa in zijn bekend werk „Israël en de Volken" [1]) in de eerste plaats: „Don *Francisco de Silva y Solis*, sints *Markies van Montfoort*", die volgens hem aan het hoofd zijner ruiterbenden in dienst van Keizer Leopold 1 veel bijdroeg tot de nederlaag van den Franschen Maarschalk de Créqui in de krijgstochten van 1673.

Het is ons niet mogen gelukken over de militaire verrichtingen van dezen ruiteroverste nadere bijzonderheden te bekomen, hoewel zij volgens da Costa [2]) de aanleiding zijn geweest tot de Keizerlijke onderscheiding. Vast staat evenwel, dat deze laatste eerst in 1682 werd verleend en dat *Francisco de Silva* toenmaals als zoovelen zijner landgenooten in de Zuidelijke Nederlanden eene hooge financierspost bekleedde. De Végiano vermeldt in zijn Nobiliaire des Pays-Bas et du comté de Bourgogne [3]) in voce *Montfort:*

„*François de Sylva*, Chevalier de l'Ordre Militaire de Christ, Seigneur de Montfort, Montsant, Leugenhagen & Blauhoff, *Conseiller & Trésorier-Général de la Princesse Catherine de Portugal,* Reine d'Angleterre, fut élevé à la dignité de *Marquis de Montfort* — dus niet *Montfoort,* zooals vele schrijvers da Costa verkeerdelijk naschreven — *& du Saint-Empire*, pour lui, ses hoirs & successeurs mâles & femelles, par Diplôme de l'Empereur Léopold du 23 Sept. 1682."

Over hem en zijn geslacht is in de genealogische literatuur niet veel te vinden. Da Costa deelt mede [4]), dat het geslacht werd voortgezet door zijn zoon „Don

[1]) 2e ed. p. 26617.
[2]) Navorscher VII (1857), pp. 212/3.
[3]) Louvain 1760, t. II, p. 523.
[4]) Navorscher, 1. c.

Antonio (in de Synagoge Abraham) de Silva y Castro, Markies van Montfoort", wiens afstammelingen langen tijd te Naarden gevestigd waren en leden en regenten der Portugeesche Synagogen aldaar en te Amsterdam geweest zijn. Zijn tak stierf volgens denzelfden schrijver reeds in de 18e eeuw uit, terwijl een andere tak van denzelfden stam in het begin der 19e eeuw nog zou hebben bestaan, doch zoodanig in verval geraakt was „dat zijn oudste lid meer aanleiding vond, om eene plaats in het Portugeesche Oude-Mannenhuis dan in den Nederlandschen adel te vragen".

In het diploma van Leopold I werd *Francisco de Silva* volgens da Costa tevens erkend te behooren tot het beroemde geslacht der Silva's in Spanje en Portugal [5]) en aan de markiezen van Montfort o. m. het recht verleend om ridders te maken, adel te schenken en munt te slaan. Dat da Costa, wiens genealogische uiteenzettingen vaak in objectiviteit te kort schieten, den inhoud van het diploma niet nauwkeurig zou hebben weergegeven, is mogelijk, doch niet waarschijnlijk, aangezien dit laatste in 1857 in het bezit was van da Costa's boezemvriend Dr. *A. Capadose* te 's-Gravenhage [6]), te wiens huize hij het zonder twijfel zal hebben gezien.

Op welke wijze kwam nu het diploma der markiezen van *Montfort* in het bezit der familie *Capadose?* Wij stellen deze onbelangrijk schijnende vraag, omdat gepoogd is tusschen beide geslachten een verband te leggen, dat — naar wij zullen aantoonen — niet bestaan heeft.

De stamreeks der familie *Capadose* is opgenomen op p. 37 e. v. van den laatsten jaargang (1920) van Nederland's Patriciaat. Zij vangt aan met *Aäron Capadose, in-1669* een der Parnassim der Portugeesche Synagoge te Amsterdam en tweemaal gehuwd 1° met *Judith* Cohen en 2° met *Hester (Esther) de Mattos.* Als zoon uit het tweede huwelijk vermeldt Nederland's Patriciaat :

„II *Abraham Capadose,* geb. Amsterdam in 1669, koopman, in 1684 een der Gapaine d' Terra Sante e cattivos, † in April 1746, tr. (ondertr. Amsterdam 10 Feb. 1683) *Rachel da Silva,* geb. Amsterdam in 1666, † in Sept. 1728, dr. van *Isaac* alias *Ferdinando da Silva,* markies van Montfoort en Rachel *del Sotto."*

Leek het reeds niet zeer waarschijnlijk, dat slechts weinige maanden nadat *Francisco de Silva,* ridder van de Militaire Christus-orde, enz. enz., wonende te Antwerpen, verheven werd tot markies van Montfort en H. R. R., zijn kleindochter (want *Rachel's* vader *Isaac* alias *Ferdinando* kon slechts een zoon van Don *Francisco* zijn geweest) in de Amsterdamsche Synagoge in het huwelijk zou zijn getreden met een zoon uit eene goed-Joodsche koopmansfamilie dier stad — een acte uit de protocollen van Nots. J. Sijthoff te 's-Gravenhage d.d. 14 Nov. 1724 leert ons, dat tegenover het medegedeelde in Nederl. Patr. inderdaad eenig scepticisme gewettigd was.

Wij hebben op het ooghet testament (in het Spaanschj van

[5]) Dat hier ten onrechte gesproken wordt van het geslacht der *Silva's,* terwijl deze naam vrij algemeen is in Spanje en Portugal, ligt voor de hand.

[6]) Navorsoher, 1. c.

„la Sra Da *Sara* alias *Blanca de Silva,* Condessade *Montforte",* eene „ bejaerde'ongehuwde Juffe" — zooals een voor denzelfden notaris gepasseerde transportacte d.d. 4 Juli 1725 haar noemt — wonende in den Hage en blijkbaar een dochter van meergenoemden Don Francisco. In dit testament vermaakt de erflaatster — behalve eenige legaten ten behoeve van Goede Werken en van haar personeel — aan haren broeder Dn *Antonio de Silva* marques *de Montforte* [7]) een legaat van fl. 6000.— en aan hare nicht Da *Lea de Silva,* dochter van laatstgenoemden Dn Antonio, hare kleederen, bepaald aangeduide juweelen, tapisserieën enz. Tot hare erfgenamen benoemt zij:

voor $\frac{1}{3}$ hare zuster Da *Juana de Silva de Quiros,* weduwe van Dn *Manuel* de *Quiros,* en bij ontstentenis van deze haren zoon Dn *Francisco de Quiros* ; en

voor $\frac{2}{3}$ haren neef Dn *Joseph de Silva,* zoon van haren broeder Dn Antonio de Silva, marques de Montforte, echter onder den last van uitkeering van fl. 25000.— aan zijne voornoemde zuster Da *Lea de* Silva, welk bedrag echter aan Dn *Joseph* zal terugkeeren, wanneer zij vóór hare meerderjarigheid of ongehuwd mocht komen te overlijden of een huwelijk mocht aangaan, dat niet de algeheele goedkeuring wegdroeg van haren vader en hare tante Da *Juana de Quiros.* Ingeval Dn *Joseph de Silva vóór* de erflaatster mocht komen te overlijden, zou het vruchtgebruik van diens totale deel levenslang toekomen aan zijn vader Dn *Antonio* en na diens dood de volle eigendom voor $\frac{1}{2}$ vervallen aan meergenoemde Da *Lea de* Silva en voor $\frac{1}{2}$ aan Dn *Francisco de Quiros.*

Tot executeurs-testamentair en voogden over de minderjarigen benoemt zij laatstgenoemden Dn Francisco *de Quiros* en *Mosch de Aron Pereira* Junior.

Het feit, dat in dit. testament noch vaneen „*Isaac* alias *Ferdinando da Silva,* markies van Montfoort" noch van *Rachel da Silva* of haren man *Abraham Capadose* sprake is, hoewel laatstgenoemd echtpaar in 1724 nog in leven was, zou op zichzelf niet veel te beteekenen hebben, ware het niet, dat de testatrice, waar zij redenen meende te hebben om een lid van hare familie van de erfenis uit te sluiten, hiervan uit d r u k k e 1 ij k melding maakte. Dit deed zij ten aanzien van haren neef *Luys de la Corona,* zoon van hare zuster Da Eleonor *de Silva,* omdat zijne moeder tegen den zin der erflaatster gehuwd was en haar met vele processen vervolgde („por ser su Madre Cazada contra el Gusto de la Testatora, y haverla perseguida con muchos pleytos"). Was *Rachel Capadose — da Silva* eene afstammelinge van Don *Francisco de Silva* markies van *Montfort* geweest, zij zou o.i. in het testament van Da *Sara* niet onvermeld gebleven zijn.

Aan de hand van het bovenstaande komen wij nu tot de volgende tabellarische opstelling :

[7]) Het is opvallend, dat in deze en andere acten evenals bij de Végiano de geslachtsnaam kortweg luidt de *Silva* of *Sylva,* zonder de toevoeging *Solis,* als bij da Costa en diens naschrijvers. *Solis* is de naam van een uitgebreid geslacht van schijn-Christenen, dat zich over Nederland, Frankrijk, Engeland, West-Indië. en de Vereeninde Staten verspreidde, in welk" laatste land -- speciaal te Philadelphia- nog heden ten dage leden dier familie — *Solis, Solis Cohen* en *da Silva Solis* geheeten — voortleven. Zij heeten af te 'stammen van het echtpaar *Salomon* da *Silva Solis* en *Isabel* da *Fonseca,* omstreeks 1670 in de Synagoge te Amsterdam gehuwd. Zie ook the Jew. Enoyol. XI, p 435, alwaar men onder de leden der familie *Solis* — vermoedelijk op gezag van da Costa — den Markies van Montfort. vermeld zal vinden, hoewel diens diploma hem toch uitdrukkelijk een telg noemt uit het geslacht der *Silva's.*

Francisco de Silva
raad en tresorier-generaal van Prinses Catharina van Portugal enz.,
23 Sept. 1682 verheven tot ***markies van Montfort en het H. R. R.***

1. ***Antonio*** *de Silva*, markies van Montfort, leeft nog in 1724	2. Sara alias *Blanca de* Salva. test. 14 Nov. 1724, nog vermeld in een procur. d.d. 28 Febr. 1726 (prot. not^{s} J. Sijthoff te 's-Gravenhage).	3. *Juana* de Silva, nog in leven in 1724 tr. ***Manuel de Quiros,*** † ***vóór 1724***	4. *Eleonor* de Silva tr. N. N. ***de la*** Corona
1. *Joseph de Silva* 2. Lea de Silva beiden nog minderjarig in 1724.		***Francisco de Quiros*** exec. test. van zijne tante Sara.	***Luys de la*** Corona wordt door zijne tante Sara onterfd.

Wie ***Rachel da Silva, de vrouw van Abraham Capadose,*** dan wèl was, leeren ons de Amsterdamsche registers van ondertrouw, waarin zij d.d. 10 ***Dec.*** 1683 — en niet 10 ***Febr.*** 1683, zooals Nederl. Patr. ten onrechte opgeeft — vermeld staat als ***Rachel da Silva,*** van Amsterdam, oud 17 j., moeder te Suriname, oom en voogd ***Abraham del Sotto.*** Haar vader Isaac da Silva — de „Markies van Montfoort" uit Nederl. Patr. — was op dat tijdstip dus reeds overleden.

Ook de ondertrouwacte van Rachel's ouders d.d. 30 Juni 1665 is te Amsterdam ingeschreven. Zij luidt:

Isaack da Silva, van Bourdeaux, oud 38 j., oud er s dood, en ***Rachel del Sotto,*** van Bourdeaux, oud 38 j., vader ***Isaack del Sotto.***

Uit deze laatste acte blijkt:

1° dat ***Isaac*** *da Silva* evenals zijne echtgenoote en schoonvader in 1655 reeds tot het Jodendom was teruggekeerd ; en

2° dat zijn beide ouders in 1665 reeds waren overleden;

hetgeen bevestigt, dat ***Isaac da Silva*** (geb. omstreeks 1617) onmogelijk een zoon geweest kan zijn (en ***Rachel Capadose-da*** *Silva* bijgevolg eene kleindochter) van Don ***Francisco de Silva,*** in 1682 verheven tot. markies van Montfort en het H. R. R., op welken titel hij dan ook nimmer eenig recht zal hebben kunnen doen gelden.

De afstamming van het geslacht van Woelderen,

door W. WIJNAENDTS VAN RESANDT.

Nadat reeds in verschillende jaargangen van dit Maandblad — o.a. in j g. 1903, k. 63 e.v. enk. 221 e.v. en jg. 1906 k. 52 — mededeelingen waren verschenen over het hierboven genoemde geslacht, publiceerde ons mede- en oudbestuurslid de heer C. A. van Woelderen in jg. 1910, onder den titel ***Genealogische Aanteekeningen van Woelderen*** (k. 165 e.v.) een geregelde genealogie van deze zijne familie.

Die genealogie ving bewijsbaar aan met een zekeren *Lambert Israëls*, ook voorkomende als *Lambert* ***Israëls*** van der *Wout*, die het eerst voorkomt te Nijmegen, als hij aldaar — en wel onder laatstgenoemde namen -op 10 Febr. 1639 voor de eerste maal in het huwelijk treedt. Omtrent zijn afkomst was niets bekend en werd ook — eooals schrijver van het artikel betoogt — bij een onderzoek in de Nijmeegsche archieven daaromtrent niets gevonden.

De schrijver deelt in dit verband mede (zie noot 1 in k. 167), dat het oudrechterlijk archief te Nijmegen in zijn geheel is doorzocht, en dat daarin Lambert Israels slechts in 3 weinig belangrijke plaatsen voorkomt. Dat dit onderzoek echter niet volledig geweest is, bleek mij bij het inzien van drie soorten registers van het Nijmeegsche archief, n.l. van de z.g. *Burgemeesters-protocollen,* van de ***Civiele Sententieboeken*** en van de *Protocollen* ***van volmachten,*** waarin ik reeds 6 andere acten betreffende dien stamvader aantrof.

Wel zijn de door mij gevonden acten ook niet zóó belangrijk, doch zij leeren in de eerste plaats het beroep kennen van den tot dusver bekenden stamvader.

Uit het Burgemeesters-protocol deel 1669-1675 blijkt toch uit een acte van 11 Dec. 1669, houdende een aanspraak van ***Gertruidt Lambergh*** weduwe *Betteman* contra *Lambert* ***Israëls*** over een schuld van 5 gl., dat *Lambert* voornoemd bakker was.

Dit blijkt ook uit een volmacht te Nijmegen van 17 Januari 1661, waarbij *Lambert* ***Israëls*** aan een procureur te Zutphen volmacht geeft om aldaar van ***Geurt van Sonsbeeck*** een bedrag van 55 gl. te vorderen wegens door *Lambert* voornoemd geleverd brood.

Verder blijkt uit een dier gevonden acten n.l. één van 22 Sept. 1677, voorkomende in het Civiel Sententieboek van Nijmegen, dl. 1670-1681, dat blijkens een rechtzaak tusschen hopman ***Hendrik Heuyck*** contra *Lambert* ***Israëls,*** deze laatste toen eigenaar was van een huis gelegen in de Snijderstraat, en ten slotte uit een acte van 3 Nov. 1683. (Civiel Sententieboek dl. 1682-1689) uit een aanspraak van de executeuren-testamentair van *Geijsje Cornelis* wed°. *Jan Wemmer* contra *Lambert Ysraëls* over een vordering van de eersten op *Lambert* ten bedrage 400 gld., dat *Lambert* in dat jaar nog steeds in leven was.

Hoewel derhalve over zijn afkomst uit die acten niets blijkt, bevatten zij toch eenig nieuws over hem en ziet men er uit, dat *Lambert* ***Israëls,*** die in 1639 te Nijmegen kwam, nog in 166 1, 1669, 1677 en 1683 slechts voorkomt met een patroniem.

Intusschen had het in en vóór 1910 opgevatte onderzoek naar zijn herkomst niet gestaakt behoeven te worden, omdat men ten aanzien van *Lambert* ***Israëls*** in de gelukkige omstandigheid verkeerde, dat de plaats van zijn herkomst bekend was. Immers hoe dikwijls gebeurt het niet, dat men van een persoon wèl zijn inschrijving in het burgerboek vindt, zonder dat vermeld is de plaats waar hij geboren is, terwijl men juist ten aanzien van onzen hoofdpersoon in het ***Burgerboek van Nijmegen*** vermeld vindt, dat *Lambert* ***Israëls*** op 27 Maart 1639 burger wordt, als afkomstig van *Woude* (zie k. 63 in jg. 1903 en k. 1.66 in jg. 1910 van dit Maandblad). Gelet ook op zijn eerste huwelijksinschrijving van 10 Febr. 1639 met ***Grietjen Adriaens,*** waarin hij voorkomt als *Lambert* ***Israëls van der Wout,*** stond dus vast, dat hij uit een dorp *Woude* of ***Wout*** afkomstig was.

Wel is waar vestigt de schrijver van het artikel in 1910

daar ook de aandacht op, maar hij verklaart tevens, dat het onderzoek bemoeilijkt wordt door het groot aantal plaatsen Woude, Wolde, Woolde, Woolderen, en daarom is blijkbaar eertijds van verder onderzoek afgezien.

Het is begrijpelijk, dat waar de eerste van het geslacht, die te Nijmegen komt, afkomstig heet van *Woude*, de naam van Woelderen, die de latere leden als familie-naam aannamen, een verbastering en samentrekking is van : *van der Woelde*. Het zoekennaar *Lambert's* afkomst moest derhalve hierin bestaan, dat men in alle oude registers van plaatsen, die *Woelde* of *Woude* heeten, een onderzoek instelde of daarin de naam van *Lambert Israëls* voorkwam. Was dit onderzoek dus reeds tot eeu zekere kring van plaatsen beperkt, de omstandigheid, dat men moest zoeken naar den zeer weinig voorkomenden voornaam *Israël*, moest bovendien de zaak aanzienlijk lichter maken. Immers, vond men in één der verschillende plaatsen Woelde of Woude inderdaad een *Lambert Israëls*, dan kon men, gelet op het zeldzaam voorkomen van dien naam *Israëls* en op het vaststaande feit, dat *Lambert* te Nijmegen beslist uit een Woude afkomstig was, gerust concludeeren, dat dit de gezochte persoon was. Ten slotte had men nog eenig houvast aan de wetenschap, dat in 1650 en in 1657, bij het doopen te Nijmegen van kinderen van *Lambert Israëls*, als doopgetuigen o. a. optreden een *Steven Israëls* en een *Jan Israëls*, welke men — wederom gelet op het weinig voorkomen van den naam *Israël* — veilig als broeders van *Lambert* mocht beschouwen.

Uitgaande van deze beschouwingen besloot ik eens een poging te wagen de plaats van herkomst te ontdekken en stond ik voor de keuze, met welk Woelde of Woude ik zou beginnen

Nu vindt men in k. 416 vanjg. 1,910 van dit Maandblad een *Herman van der Woelde* (ook één der zoons van *Lambert Israëls* heette *Herman*) in 1603 te Deventer vermeld en in 1613 mede te Deventer een *Johan van der Woelde*, terwijl men in k. 176 van jg. 1911 vermeld ziet een *Lambert Jans van der Wolde*, van Zwolle, die in 1694 te Deventer huwde.

Ik besloot dus — gelet op die gelijke voornamen *Herman*, *Jan* en *Lambert* te Deventer en Zwolle in dien tijd voorkomende — mijn onderzoek aan te vangen in de acten betreffende het *tusschen Deventer en Zwolle* gelegen dorp 2 *erwolde*, aan de linker-IJsseloever.

Het kerkdorp Terwolde behoorde eertijds tot het *Scholtambt* van Voorst, evenals het thans nog tot de *gemeente* Voorst behoort. Het had dus geen eigen gericht; het voor een gericht passeeren van acten voor en het spreken van recht over bewoners van het dorp Terwolde geschiedde dus eertijds voor den Scholt van het ambt Voorst, die in het dorp Voorst resideerde. Wil men dus iets over Terwolde nazien, dan dient men de boeken van Voorst te raadplegen (trouw- en doopboeken uitgezonderd, daar Terwolde een eigen kerk had, doch. die boeken beginnen voor het onderwerpelijke onderzoek te laat).

Het best krijgt men een overzicht over de namen der bewoners van zeker kerspel, als men opslaat de tijnsboeken — indien nog aanwezig — van zulk een streek en zoo besloot ik dus in het Tijnsboek van Voorst de

eigenaars van de tijnsen onder het kerspel Terwolde na te gaan.[1]) Toen ik daarin die eigenaars van ongeveer 1580—1680 had leeren kennen, kwam ik tot de wetenschap, dat onder hen te Terwolde in dien tijd geen Lambert Israëls, ook geen Israël, voorkwam, maar wel viel mijn aandacht op twee dingen. Ten eerste dat het grootste deel der bewoners van Terwolde de voornamen Steven en Lambert droegen, dat die namen daar dus inheemsch waren en voorts dat Terwolde vroeger *Woude* genoemd werd. B.v. op f° 86 is sprake van: *de terra dicta Oulandt sita in prochia Woude*, op f° 74 lezen wij van *: de bonis in der Woolde* en op f° 41 van: *de bonis ter Wolde*.

Hieruit zien wij dus, dat Woude, in der Woolde, ter Wolde alle oude benamingen zijn voor het tegenwoordige Terwolde en dat Lambert Israëls — kwam hij inderdaad uit dit Terwolde — terecht bij zijn burger worden kon opgeven afkomstig te zijn van *Woude*.

Hoewel ik dan in het tijnsboek niets gevonden had, besloot ik lettende op het veelvuldig voorkomen van de namen Steven en Lambert te Terwolde, de zaak toch niet op te geven en in de *Gerichtssignaten der Veluwe* verder te zoeken.

Ter toelichting waarom deze bron genomen werd, diene dat de Scholtambten op de Veluwe — waartoe ook dat van Voorst behoorde — geen schepenen en burgemeesters hadden die recht spraken, doch dat de Landdrost van Veluwe met zijn secretaris en helpers elk jaar de scholtambten rondreisde en in elk ambt de bank spande om recht te spreken, zich ter plaatse de jonkers als gerichtslieden toevoegende. Rechtszaken te Voorst en omgeving aanhangig, kwamen dan voor de Bank van Voorst en zoo is de rechtspraak van al die verschillende Banken op de Veluwe vereenigd in protocollen, de z.g. Gerichtssignaten der Veluwe.

Van overdracht van vast goed, bezwaring van vast goed, enz. werd toenmaals nog geen protocol aangehouden, dit geschiedde eerst. omstreeks 1678, zoodat van af dit jaar de z.g. Registers van bezwaar voor de verschillende Scholtambten een aanvang nemen.

Daar echter iemand uit b.v. het Scholtambt van Voorst ook rechtzaken kon hebben met personen, die ressorteerden onder omliggende scholtambten, werden niet alleen de gerichtssignaten van de Bank van Voorst, maar ook die van de Banken van Epe, Heerde en Apeldoorn nagezien.

En toen vond ik al spoedig in het Gerichtssignaat der Veluwe, deel 1634—1637, onder de Bank van Voorst op 22 Juni 1636 de volgende inschrijving.

Steven Hermans en Berendt Janssen met Goissen Janssen sich defenderende wegen die gevechtbruecke tegens *Steven* en *Lambert Israëls* en Lambert Lubertss, bewesen met kundtschap haere onschuldt en concludeerden dat sieluyden frijgekent en die voors. *Steven* en *Lambert Israëls* met Lambert Luberts gecondemneert selden worden.

Alzoo: *Lambert Israëls*, in 1639 als „van Woude" te Nijmegen komende en daar later met *Steven Israëls* in het doopregister vermeld, vind ik in 1636 met *Steven Israëls* terug onder het Soholtambt van Voorst, waaronder het dorp Terwolde ressorteerde, dat eertijds „Woude" genoemd werd, of met andere woorden *Lamberts Israëls*, van Woude, was afkomstig van *Terwolde*, waar hij in 1636 nog vermeld wordt.

[1]) Over de inrichting dler Tiinsboeken van de verschillende ambten op de Veluwe, zie mijn opstel: De beweerde afkomst van het geslacht Beeldsnijder, in den vorigen jaargang van dit Maandblad.

Het was nu zaak den vader te vinden van wien bekend was, dat hij den voornaam ***Israël*** gedragen moest hebben.

En inderdaad vond ik in de Gerichtssignaten der Veluwe, deel 1631-1633, Bank van Voorst, onder de signaturen d.d. 17 Aug. 1632 :

Jan Janszn. Cock sprak aan ***Peter Hendricx*** in den Swaen (te) t er W o 1 d e, om betaelinge van twee mudden roggen die verweerder tot ***Israël Driessen*** utter naem van den aenlegger gehaelt ende daer heeft moeten betaelen 16 gl.

En onder de Contumaciën van dezelfde Bank, mede op 17 Aug. 1632 : ***Jan Janstn. Kock*** hebbende doen peinden an 't gerede (goed) van ***Israël Andriessen*** vor 98 gl. procederende van verkoffte roggen en voor di0 kosten met rechten etc. und hiertegens door denselven ***Israël*** pandtkeringe gedaen etc.

Alzoo in 1632 komt inderdaad een persoon met den naam ***Israël*** te Terwolde voor en veilig mag men — gelet op het zeer zeldzaam voorkomen van diens voornaam — aannemen, dat dit inderdaad de vader van *Lambert* en ***Steven Israëls*** is; immers het is ***niet*** aan te nemen, dat in het toenmaals nog zeer kleine Terwolde twee personen geleefd zouden hebben — te zelfder tijd -- die den voornaam ***Israël*** hadden.

Een verder onderzoek naar Israël *Andriessen* en zijn zoons *Lambert* en ***Steven Israëls,*** in de Gerichtssignaten der Veluwe van ***1601 tot 1647*** ingesteld, gat echter geen verder licht, zij komen daarin niet meer voor.

Ook in de ***Signaten van gewijsden en andere beschikkingen van de Veluwe,*** nagezien van ***1594-1649,*** werden alleen gevonden de uitspraken van het Gericht der Veluwe in de zaken van 17 Aug. 1632 en 22 Juni 1636 hiervoor uit de Gerichtssignaten vermeld, doch verder kwamen' in al die jaren de namen van ***Israël en*** zijn zonen niet meer daarin voor. Het zelfde was het geval met eenige andere nog van dien tijd aanwezig0 registers der Veluwe, als Registers van schriftelijke dingtalen en Register van erfhuis verborgingen.

Verder is nog nagezien het Protocol van vestenissen en testamenten van Nijbroek, beginnende met 1666 en het Protocol van transporten van Nijbroek van 1617-1666, omdat Nijbroek, vlak ten Noorden van Terwolde gelegen, geen deel uitmaakte van het Drostambt der Veluwe, doch een afzonderlijk Richterambt vormde; doch in al die registers werd niets gevonden.

Uit de reeds vermelde acte van 17 Aug. 1632 blijkt dat gepeind wordt aan het gereede = roerende goed van *Israël.* Wordt anders in den regel gepeind (dreigen met beslaglegging) aan vast goed — *ongereed* goed, uit hef feit, dat dit hier geschiedt aan het roerende goed, zou ik geneigd zijn op te maken, dat 1 *sraël* ***geen*** onroerend goed in eigendom bezat.

Ook is het mogelijk dat zijn spoor niet verder is terug. gevonden, omdat hij van elders herkomstig was.

In ieder geval vangt thans met ***Israël Andrieszn.*** te ***Terwolde*** de stamreeks aan van het geslacht ***van Woelderen*** dat omstreeks 1668 uit Nijmegen naar Cuyck verhuisde en in cie 18e eeuw aldaar en te Grave in de regeering zat.

iuwelijksinteekeningen vóór 1680 van Predikanten in de Kerkelijke registers te Amsterdam,

medegedeeld door A. B. VAN DER VIES.

(Vervolg van XXXVIII, 296.)

v. = van, o. = oud, p. = predikant, w. = weduwnaar of weduwe, a. = vader, m. = moeder, b. = broeder, z. = zuster.

4.8.1667.

Michael *Kintzius,* v. A'dam, p. Krommeniedijk, w. Grietie Jans van Delden.

Judith Hendrick, w. Jochem van Waeck.

19.4.1667.

Nicolaus *Doemer, v.* Oost Vlieland, o. 25, p. Koedijk, stiefva. Frans Esaja den Heussen.

Giertie Booneters, v. A'dam, o. 28, ouders dood, z. Dieuwertje.

1.2.1657.

Johannes *Zanius, v.* Zaandam, o. 30, p. Zunderdorp, ouders dood.

Catarina Merseers, v. A'dam, o. 23.

26.1.1667.

Henricus du *Rieu,* p. Sohoorl.

Alida Codde, v. A'dam.

23 1.1657.

Joannes *Thilenus, v.* Londen, o. 29, p. Goes, m. Maria de Fraye.

Susanna van Baerle, v. Leiden, o. 24, va. David, m. Rachel Godyn.

4.11.1656.

Pieter *Codde,* v. A'dam, p. Wilsveen.

Margrietje Troost, v. Rotterdam.

27.9.1656.

Christianus ***Dengbertius, v.*** Haarlem, o. 27, p. Noord Scharwoude.

Sara Noiret, v. A'dam, o. 26, va. Jeremias.

8.9.1656.

Joannes van *Zanen,* v. A'dam, p. Huizen (N. H.), w. Maritje Hendrix.

Catharina Walschaers, v. A'dam, o. 34, m. Annetje Hendrix.

17.8.1656.

Dionisius *Domna, v.* Leeuwarden, o. 34, p. Ried, w. Elisabeth Sargons.

Flora Helt, v. A'dam, o. 29, m. Elisabeth Cloppenburg.

4.7.1656.

Aegidius ***de Raadt, v.*** A'dam, o. 23, p. Hoornaar.

Margareta Haack, v. A'dam, o. 26, va. Arend Arends.

1.6.1656.

Wilhelmus *Muyden,* v. A'dam, o. 29, proponent.

Geertje Cornelis Beth, v. Landsmeer, o. 24, va. Cornelis Jans.

7.1.1656.

Hiskias *Kranenburgh,* v. Ottum, w. Willemijntie Willems Voskuyl.

Maria Hamersvelt, v. A'dam, o. 34.

14.10.1665.

Ludolphius ***van der Meer, v.*** Hensbroek, o. 23, p. beroepen Groot-Schermer, va. Cornelis Gerrits.

Maritie Abrahams Cos,. v. Alkmaar, o. 31, m. Abraham Cornelis.

2.10.1655.

Petrus *Osdorpius,* v. Alkmaar, p. Nijkerk.

Eva Delmans, v. A'dam, o. 25, z. Geertruid.

4.9.1666.

Joannes *Burum, v.* Haarlem, o. 24, proponent, p. 1666 Ned. Oost-Indië.

Catrina Verdonck, v. Gorinchem, o. 22, ouders dood. 2.6.1656.

Arnoldus *Finson*, *v.* A'dam, o. 30, p. Halsteren.

Joanna Aeykens, v. A'dam, o. 19, m. Lijntje Gerrits. 29.4.1655.

Gerard *Winter*, v. Haringkarspel, o. 26, p. Oude Zijp.

Agatha Pijl, v. A'dam, o. 19, m. Claesje Jellis. 22.4.1665.

Hubertus *Bergius,* v. Naarden, p. Zaandam, w. Catrina Keyns.

Catrina de Buckere, v. Yperen, w. Hans Lodewijk Saur, z. Janneke. 7.4.1666.

Petrus *Plancius*, v. Meppel, o. 23, p. Spanbroek, va. Ds. Jacobus.

Johanna van Balen, v. A'dam, o. 18, m. Annetje Willems. 26.11.1664.

Arnoldus *Voltelen*, *v.* Vollenhove, o. 23, p. Zaandam, va. Salomon.

Susanna Fockenbergh, v. A'dam, o. 21, va. Pieter. 26.9.1664.

Albertus van *Vliet*, *v.* Nieuwkoop, o. 23, p. Ransdorp, ouders dood.

Jannetje Booner, v. A'dam, o. 22, va. Dirk Hendriks. 19.9.1664.

Petrus *Mus*, v. A'dam, p. zonder beroep, 1666 Formosa.

Catrina Stadtlanders, v. 13.8.1654.

Gerardus *van Hoven, v.* A'dam, p. Lutjebroek, m. Geertruyd Fijten.

Meynou Geurts van Tongeren, v. A'dam, o. 26, va. Geurt Mathijsz. 7.81664.

Huybertus *van der Meer, v.* Wormer, p. Wervershoof, va. Willem Dirks.

Geertruyd Maria Bailly, v. A'dam, ouders dood. 7.6.1654.

Nicolaes *van Balen, v.* A'dam, o. 26, p. Middelie, zwager Dirk Boon.

Catrina Baokhuisen, v. Krimpen, w. Hendrik Clouting, m. Anna van Edingen. 26.3.1654.

Otto *Zaunslifer*, v. Frankenthal, o. 29, p. Frankenthal.

Sara Desterre, v. Aken, o. 28. 14.3.1654.

David *Padbrue. v.* A'dam, o. 26, proponent, va. Willem.

Eva van Dam, v. A'dam, o. 30, va. Rippe Frederiks. 18.9.1653.

Isaacus *Schut, v.* A'dam, o. 30, p. Houten, va. Hendrik.

Anna Schelvers, v. A'dam, o. 19, geen ouders. 1.8.1653.

Abraham *Duysentpondt, v.* A'dam, p. Zuiderwoude, w. Catharina Loots.

Hester Quast, v. A'dam, o. 30, geen ouders. 10.7.1653.

Michiel *Spranger*, *v.* A'dam, o. 26, p. Garneren, geen ouders.

Margrita Dirckx de Leeuw, v. A'dam, o. 21, va. Dirk Pieters.

10.7.1663.

Abrahamus *Oosterlandt*, *v.* A'dam, o. 26, p. Naarden, va. Abel Cornelisz.

Clara van Geel, v. A'dam, o. 20, va. Frederik. 4.7.1653.

Johannes *Kickius, v.* A'dam, p. Loenen, w. Johanna Pot.

Catharina van der Nun, v. A'dam, o. 28, va. Jan Cornelisz. 22.81662.

Johannes *Spiljardus*, v. Gorichem, o. 31, p. Kampen, va. Johannes.

Maria Seullijn, v. A'dam, o. 31, geen ouders, z. Agniet. 21.6.1652.

Franciscus *Plante, v.* Brugge, o. 38, p. Strijen, geen ouders.

Geertruyd van Toll, v. A'dam, o. 23, va. Joan. 6.6.1652.

Daniel *van Peen, v.* Leiden, o. 30, p. Noordwijkerhout, geen ouders, b. Isaac.

Anna van den Heede, v. A'dam, o. 24, m. Christina Westerhof. 19.4.1652.

Matthias *Nevius*, *v.* Zoelen, o. 26, p. Renswoude.

Catharina Leonards, v. Kampen, o. 28, geen ouders. 23.2.1652.

Bernardus *Strijdthout*, *v.* A'dam, o. 27, proponent, p. 1663 Bruchem, v. Claes Alberts.

Clara de Pirené, v. A'dam, o. 24, m. Anna de Pirené. 9.2.1662.

Dominicus *Vincemius, v.* A'dam, o. 28, proponent.

Maria Winninx, v. A'dam, o. 28, geen ouders. 4.1.1662.

Jacobus van *Nieubergen*, v. A'dam, o. 24, p. Oosthuizen, va. Abraham.

Maria Kerfbijl, v. A'dam, o. 22, va. Cornelis. 27.10.1651.

Gerardus *Hofman*, v. A'dam, o. 33, p.

Maria Cleermonts, v. A'dam, o. 21, va. Jan. 14.7.1661.

Johannes *van Almeloveen,* p. Mijdrecht, w. Anna Cloppenburgh.

Maria Janssonius, v. A'dam, o. 30, va. Johannes. 14.7.1661.

Witsonius *Hoitsma, v.* Opperdoes, o. 27, p. Aartswoud, geen ouders.

Annetie Veris, v. A'dam, o. 20, va. Melchert Barends. 21.4.1661.

Frans Esauws den *Heussen*, *v.* Enkhuizen, p. Oost Vlieland, w. Trijn Cornelis.

Sara Davids, v. A'dam, o. 48, geen ouders, z. Evertie. 8.4.1661.

Wilhelmus *Brakel*, *v.* Heusden, o. 24, p. beroepen Ned. Oost-Indië.

Catharina Loenius, v. den Haag, o. 22, geen ouders, z. Catharina de Oude. 27.3.1661.

Abrahamus *Huysingius*, *v.* Oude Niedorp, p. Doorn, w. Jaoomina van Overschele.

Petronella Walraven, v. A'dam, o. 22, m. Grietie Laurens. 6.1.1661.

Jeronimus *Christianus*, *v.* A'dam, o. 26, p. Warmenhuizen, va. Jan Christiaans.

Maria van Straelen, v. A'dam, w. Andries Coenradi. 16.12.1650.

Anthonius *Hilarius, v.* A'dam, o. 32, p. va. Gerrit Jans Vrolik.

Judith Feyt, v. A'dam, o. 28, m. Elisabeth Feyt. 7.10.1660.

Jacobus *Heyblock, v.* A'dam, proponent, Meester in de Latijnsche School N. Z., va. Barend Jacobs.

Maria de Lange, v. A'dam, o. 23, geen ouders, stiefva. Heyndrick Zegers.

(Wordt vervolgd).

BOEKAANKONDIGING.

Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301,

uitgegeven door

Dr. Mr. S. MULLER Fz. en Dr. A. C. BOUMAN.

Deel 1, eerste aflevering, 695—1000.

Voor welhaast dertien jaren heb ik in ons maandblad de verschijning van Dr. Brom's Regesten van Oorkonden betreffende het Sticht Utrecht (694-1301) mogen aankondigen. Destijds heb ik die uitgave toegejuicht en velen zullen daarvan sedert dien met mij een dankbaar gebruik hebben gemaakt in afwachting van het eenmaal te verschijnen Oorkondenboek van het Sticht Utrecht, waarvoor Dr. Brom, wien wij hier met weemoed wegens zijn vroeg verscheiden eene stille gedachte wijden, het baanbrekend werk heeft verricht door het verzamelen dier regesten.

Thans ligt de eerste aflevering van het Oorkondenboek van het sticht Utrecht vóór ons. Hiervoor zijn wij bovenal dank verschuldigd aan Dr. Mr. S. Muller Fz., want al prijkt ook de naam van Dr. A. C. Bouman naast den zijne op het titelblad en al heeft laatstgenoemde ontegenzeggelijk veel werks daarvoor geleverd, toch is Mr. Muller te beschouwen als de ziel van alles. In zijne voorrede getuigt hij zelf, dat het ontbreken van een Oorkondenboek van het Sticht Utrecht hem al sedert lange jaren heeft gehinderd en hij heeft dan ook reeds dertig jaren geleden de hand aan het werk geslagen om zoo mogelijk in deze leemte te voorzien. Menige regestenverzameling van eigen hand heeft hij in de sedert verloopen reeks van jaren het licht doen zien. Hij was het, die Dr. Brom in 1896 te werk stelde en die, daartoe aangespoord door den bekenden mediaevist wijlen Mr. Pijnacker Hordijk, het besluit nam tot de uitgave van Brom's regesten. Dat alles *was* voorbereidend werk voor het eenmaal te verschijnen Oorkondenboek en het moet Mr. Muller eene bijzondere voldoening zijn, dat het hem nog gegeven is geweest ook de uitgave daarvan nog zelf ter hand te mogen nemen. Laat ons hopen, dat deze eerste aflevering spoedig door meerdere moge worden gevolgd en Mr. Muller ondanks het klimmen zijner jaren de voltooiïng van het werk zal mogen beleven. Helaas zal Dr. Bouman tengevolge van diens benoeming tot hoogleeraar aan de universiteit te Stellenbosch hem daarbij niet meer van dienst kunnen zijn, maar de kleine kring van speciaal bevoegden, die hij heeft gemeend zich te moeten toevoegen — t.w. de heeren Prof. Dr. P. J. Blok, Prof. Mr. R. Fruin, Prof. Dr. 1. H. Gossss, Prof. Dr. J. Huizinga, Prof. Dr. 0. Oppermann, Dr. N. B. Tenhaeff en Dr. A. A. Beekman — steune hem verder bij zijnen moeizamen arbeid.

Wat den opzet van het werk betreft kan worden opgemerkt, dat het geheel voltooid waarschijnlijk zal loopeu tot 1628, toen de Bisschop van Utrecht afstand deed van zijne wereldlijke macht ten behoeve van Karel V. Van het meeste belang zal echter de eerste afdeeling van het Oorkondenboek. zijn, welker eindpunt zal samenvallen met den sterfdag van Bisschop Willem Berthout op 4 Juli 1301. Deze datum is van geene bijzondere beteekenis in de geschiedenis van het Sticht, maar is uitsluitend gekozen, omdat ook de uitgevers der andere Nederlandsche oorkondenboeken om technische redenen hebben gemeend omstreeks 1300 een rustpunt te moeten aannemen. Als plaatselijke begrenzing zijn voor dit oorkondenboek gekozen de grenzen, welke het Sticht had ten tijde van zijnen grootsten omvang, n.l. in de eerste helft der elfde eeuw.

In de eerste afdeeling (-1301) worden opgenomen:

I. Naar den vorm:

1°. alle eigenlijk gezegde oorkonden (bezegelde oorkonden op perkament), zoowel de *onechte* als de *echte* [1]);

2°. tot 1200 ook goederenlijsten, brieven, wetten en andere akten, soms wellicht ook extracten uit necrologieën, gelijktijdige annalen enz.

II. Naar den inhoud:

1°. alle akten, uitgevaardigd door of gericht tot den bisschop van Utrecht, zijn vicaris, officiaal of wij bisschop, de prelaten, kapittelen en kloosters van het Sticht, de graven en burggraven van Utrecht, de steden, de parochie- en kloostergeestelijken, alsook.. de leden der voornaamste geslachten van Over- en Nedersticht;

2°. ook alle akten tot 1200, waarin de sub 1°. genoemde personen en plaatsen alleen vermeld worden;

3°. alle akten tot 1200, waarin een Utrechtsche bisschop als lid eener synode, of wel de stad Utrecht als plaats der handeling vermeld worden, van welke akten dan alleen een zoo beknopt mogelijk uittreksel wordt gegeven;

4°. alle akten tot het jaar 1200, waarin een persoon, die *later* Utreohtsch bisschop geworden is, in eene andere qualiteit vermeld wordt, — zulks uitsluitend wegens het belang voor de persoonlijke geschiedenis van den bisschop.

Een en ander deel ik hier uitvoerig mede, om een zoo duidelijk mogelijk beeld te geven van het materiaal, hetwelk Mr. Muller ons biedt.

Behalve den tekst der oorkonden geeft hij ons aan het hoofd daarvan telkens een kort regest met den berekenden datum. Aan de vaststelling van den tekst zelf wordt — wij mogen het niet anders verwachten — de uiterste zorg besteed en varianten worden ons niet onthouden, wanneer die voor ons van belang kunnen zijn wegens verschillende herkomst der lezingen. Evenmin ontbreekt hier en daar eene korte toelichting of verwijzing naar literatuur over de afgedrukte oorkonden.

Worden de tekstvarianten aangegeven in noten door

[1]) Het aantal onechte oorkonden, of hunne beteekenis schijnt in het Sticht wel zéér groot te zijn geweest, dat deze in de eerste plaats worden genoemd,

letters aangeduid, nog eene andere soort van noten, waarvoor arabische cijfers worden gebezigd, komen aan den voet der bladzijden voor. Mr. Muller heeft gemeend daarin verklaringen te moeten geven van de in de oorkonden voorkomende plaatsnamen, voor zoover het mogelijk is die terecht te brengen, en toelichtingen aangaande de genoemde personen, voor zoover die noodigzijn.

Naar het mij voorkomt is de waarde dezer laatste noten van eenigszins twijfelachtig gehalte. Zij dragen niet alleen een subjectief karakter, maar ik vrees, dat vele dier noten voor ernstige herziening in aanmerking zullen komen. Is die vrees gegrond, dan ontsieren deze noten op den duur het groote werk en zullen zij bij de raadpleging daar van door op een dwaalspoor te leiden vaak meer moeilijkheden opleveren dan nut stichten. Het ligt m. i. niet op den weg van den uitgever van een oorkondenboek *de niet zeer bekende plaatsnamen zooveel mogelijk terecht te brengen.* Hij beijvere zich zoo betrouwbaar mogelijk materiaal te leveren en zorge, dat zijn werk een standaardwerk wordt.

Dit bezwaar, hetwelk ik tegen de onderhavige uitgave heb, acht ik mij verplicht eenigszins toe te lichten in de hoop, dat, zoo het gegrond wordt bevonden, volgende afleveringen minder aanleiding tot deze klacht zullen geven.

In de eerste plaats dan meen ik te mogen wijzen op de noten bij de onder n° 49 afgedrukte bekende Lijst van de goederen en hoqrigen der St. Maartenskerk te Utrecht (777-866, met latere bijvoegsels). De in deze lijst voorkomende plaatsnamen zijn alle van eene noot voorzien. In totaal tel ik er 181, waarvan 2 verwijzende en 179 verklarende noten. Niet minder dan 69 van deze laatste luiden kort maar krachtig „Onbekend". Ontegenzeggelijk siert het den geleerde, dat hij niet aarzelt het non possumus uit te spreken, wanneer zijne wetenschap te kort schiet, maar wat hém onbekend is, kan een ander wél bekend zijn, en wat hem nú onbekend is, kan hem mórgen wel bekend zijn. Hiermede zij gezegd, dat de noot „Onbekend" een in hooge mate subjectief karakter draagt en gevaar loopt binnen zeer korten tijd niet meer up to date te zijn, hetgeen m. i. in een werk als dit dient te worden vermeden. De tekstuitgave zij niet alleen onverbeterlijk — voor zoover dat met menschenwerk mogelijk is —, maar er worde ook naar gestreefd alleen zoodanige noten te stellen, die blijvende waarde zullen hebben, hetgeen, naar wij allen moeten hopen, van deze noten niet zal kunnen worden gezegd.

Hoe is het nu echter gesteld met de 110 overige noten? Daarvan zijn er 19, die vragenderwijze eene gissing ten beste geven en 7, die wegens de toevoeging van de woorden „misschien", „ wellicht" en „vermoedelijk" daarmede op gelijke lijn zijn te stellen en die, wie weet hoe spoedig, anders zullen moeten worden gesteld.

Dat ik in deze niet optimistisch kan zijn, moge uit het volgende blij ken.

Het eerste vraagteeken geldt den naam *Hollanuuehg*, waarbij is gesteld: „De Holle Weg bij Wageningen ?" Vooreerst is er geene deugdelijke aanleiding om dezen naam in de omstreken van Wageningen terecht te brengen en schijnt de identificatie uitsluitend op den klank af te hebben plaats gehad met voorbijzien van het feit, dat ons land, en Gelderland in het bijzonder, heel wat Bolle Wegen kent. Voorzichtigheid scheen hier intusschen

dubbel geboden, waar de Geer Holanuuegh vereenzelvigde met eenen achterdijk in de buurt van Kuilenburg. Waar zooveel onbekenden worden gevonden, had ook hier gevoegelijk „onbekend" kunnen, staan.

Het tweede vraagteeken kan, met hetgeen er aan vooraf gaat, reeds thans verdwijnen. Wat toch is het geval? De plaats *Hasehem* wordt hier vragenderwijze vereenzelvigd met *Haastrecht,* onder bijvoeging van: „door verwisseling van den uitgang „hem" in „trecht". Dit is eene vinding van de Geer, die hier dus wel is gevolgd, maar hoe kunstig ook bedacht, deze identificatie moet zoo spoedig mogelijk worden prijsgegeven. Aan de hand van verschillende oorkonden toch is te bewijzen, dat de naam *Haastrecht* door samentrekking is ontstaan uit *Havekesdrecht* [1]), waarmede *Hasehem* zeker niets meer dan de eerste twee letters gemeen heeft.

Hierdoor reeds eenigermate sceptisch gestemd, neig ik tot wantrouwen, wanneer ik verderop *Axmeriscota* als een vaststaand feit vereenzelvigd zie met *Akersloot,* terwijl het eveneens op deze lijst voorkomende *Accasthorp* volgens de daarbij geplaatste noot óók *Akersloot* zoude zijn, zij het ook met een vraagteeken.

Kunnen deze noten nog eenig belang inboezemen, dit kan niet worden gezegd van die bij den naam Nesse, t.w. „*Nes,* maar waar?" Evenzoo staat bij het tweemaal voorkomende *Brokhem* beide keeren eene noot luidende: „ *Broek,* maar welk ?" Ik zou willen vragen, wie aan dergelijke noten wat heeft, en of zij niet beter kunnen worden gemist.

Maar ook voor de schijnbaar waardevolle noten meen ik een waarschuwend woord te moeten doen hooren. Ik wijs dan op het mede in deze lijst genoemde *Rufinghem,* hetwelk boudweg met „*Ruiven* onder. Pijnacker" is vereenzelvigd, hetgeen voor den oningewijde grooten schijn van waarheid heeft. *Ruiven* onder Pijnacker heette in de middeleeuwen echter *Ruvene* of *Ruveen* [2]) en niemand zal toch willen beweren, dat deze laatste naam, die etymologisch zonder eenige moeite is te verklaren en in volkomen overeenstemming met de gesteldheid van den bodem daar ter plaatse is, eene verbastering van *Rufinghem* kan zijn.

Te lang reeds stond ik bij deze goederenlijst stil, al zal daarover nog lang niet het laatste woord zijn gesproken. Nog op een paar andere noten wil ik de aandacht vestigen, alvorens van dit onderwerp af te stappen. Slaan wij n°. 63 op, dan zien wij, dat daar sprake is van goederen „*in pago Feiua in villa Luona et in villa Suluelda et in. villa Uuaganuuega et* **in villa** *Uuerdupa*". Volgens de hierbij gestelde noten is Luona = *Loenen op* de Veluwe, *Sulуelda* = de buurschap *Silvolden* bij Terborg, *Uuaganuuega* = Wageningen,, terwijl *Uuerdupa* onbekend heet. Waar uitdrukkelijk voorafgaat „in *pago Felua*", begrijp ik niet, hoe *Silvolden* bij *Terborg* hier bedoeld kan zijn. Ook in dit geval vrees ik, dat uitsluitend op den klank af is geïdentificeerd. Ik voor mij meen echter, dat het hier genoemde *Sulуelda* veeleer identiek zal zijn met *Selvolden* [3]) (thans *Silwolde*

[1]) Vgl. Het oudste Cartularium van het Stioht Utrecht, blz. 116, en v. d. Bergh's Oorkondenboek 1, n°s 101 en 132.

[2]) Vgl. Bijdr. en Meded. van het Hist. Gen. te Utr. XXII, blz. 213, waarbij is na te slaan Hamaker, Rek. v. Holl. 1, blz. 34 en 98; ibid. blz. 214 cf. Hamaker 1 blz. 206; en het leenregister van Gousset i. v. Buyven, Ruvene en Ruwevene.

[3]) Zie b. v. de Reg. en Rek, van het Bisdom Utr., II blz. 763.

of *Zilven*) onder *Twelloo en* betreur daarom de noot, die m. i. op een dwaalspoor voert [1]).

Even verder worden in deze oorkonde genoemd *Uttarlo, Bracola en Thulere. Uttarlo* heet *Otterloo, Bracola* is onbekend en *Thulere* = *Dulder bij Ootmarsum*. Bij *Bracola* zal n. f. te denken zijn aan *Braclog* [2]), een bosch op de Veluwe bij Beekbergen, maar dit daargelaten, acht ik de vereenzelviging van *Thulere* met *Dulder* bij *Ootmarsum geheel* willekeurig. Wij zijn hier nu eenmaal op de Veluwe, vandaar dat ik eer geneigd ben om te denken aan *lhule en* de *Thuler- of Tuelremark* onder *Voorst* [3]). Ik zou dus willen beginnen met achter *Ootmarsum een* groot vraagteeken te zetten, hetgeen het boek echter ontsiert.

In de voorrede staat, dat *lange geleerde noten* niet worden opgenomen, doch *slechts de voor het recht begrip der teksten hoognoodiqe noten.* Dit kan niet slaan op de ter thuisbrenging van plaatsnamen gestelde noten, maar ik wenschte wel, dat ten opzichte van de in de oorkonden genoemde plaatsen in dienzelfden geest ware gehandeld en deze voor het recht begrip der teksten onnoodige noten waren achterwege gebleven. Zeer zeker is het van groot belang de plaatsnamen te identificeeren, maar dit komt mij, zooals gezegd, voor niet het werk van den uitgever van een oorkondenboek te zijn [4]). Deze kan zich bepalen bij het maken der registers de noodige vingerwijzingen te geven, die dan uiterst welkom zullen zijn en de blijvende waarde van het werk niet zoozeer in gevaar zullen brengen.

Ten aanzien der registers, welke op het werk zullen verschijnen, houdt de voorrede in, dat het in de bedoeling ligt indices van plaats- en persoonsnamen te geven, en dat misschien achter elk deel voorloopiga indices zullen worden opgenomen, die aan het slot van het werk worden verzameld.

Het zij mij vergund hier de hoop uit te spreken, dat dit laatste inderdaad zal geschieden. Niet alleen zijn wij dan voorloopig geholpen, maar dan worden wij tevens in de gelegenheid gesteld te trachten invloed uit te oefenen op de samenstelling der definitieve registers. Dat de registers voor een werk als dit van het allergrootste belang zijn, behoeft zeker geen betoog, en langs dien weg is nog veel te verbeteren. [5])

Ten slotte moet mij nog een0 verzuchting van het hart: worden de zegels door Mr. Muller als quantité négligeable beschouwd? In de voorrede heb ik dienaangaande niets kunnen vinden, al wordt daar, zooals ik boven mededeelde, wel gezegd, dat in dit oorkondenboek worden opgenomen alle eigenlijk gezegde oorkonden *(bezegelde* oorkonden op perkament). Het zwijgen over de zegels, waarvan de weergegeven oorkonden zijn voorzien, komt mij zonderling voor en ik ben beducht, dat

[1]) Met deze noot is te vergelijken die op blz. 77 bij *Tiuli*, eene plaats in *paqo , que dicitur Flethetti*, edoch vereenzelvigd met *Tuil* in den *Tielerwaard*!

[2]) Vgl. Oorkondenboek van Sloet n° 22.

[3]) Zie b.v. Staat der Bezittingen van H. v. Putten blz. 19.

[4]) Vgl. het door de uitgevers als motto gekozen gezegde van Groen van Prinsterer: Ik licht toe. wat ik toelichten. kan: maar ik geloof dat het veel verkieslijker is spoedig een aanmerkelijk gedeelte der stukken, die ter mijner beschikking zijn, in het licht te geven, dan eene volledige toelichting te willen geven eto.

[5]) Sloet erkende zelf in zijn Oorkondenboek: De Registers heb ik dienstbaar gemaakt om fouten te herstellen en verbeteringen aan te brengen.

dit oorkondenboek den heraldici niet zal geven, wat zij' redelijkerwijze daarvan mogen verwachten. De laatst0 volkstelling is wel geschikt geweest om mij er aan te herinneren, zoo dit nog noodig ware, dat de heraldici in eenen slechten reuk staan, en dat Mr. Muller hun ook niet bijzonder welgezind is, bleek nog onlangs in ons Maandblad. Ik wil er hier echter op wijzen, dat hij toch ook veel heeft gedaan voor het afgieten en beschrijven van zegels, welke aan zijne zorgen waren toevertrouwd, zoodat ik de hoop wil koesteren, dat volgende afleveringen van het hier aangekondigde oorkondenboek zullen bewijzen, dat ik te pessimistisch ben geweest.

W. A. **Beelaerts.**

KORTE MEDEDEEL'INGEN.

Officieele waardeering van de Heraldiek.

Heeft de 10e Volkstelling het bewijs geleverd, dat, wat ook in deze tijden veranderd moge zijn, bureaucratische omslachtigheid en hiermede gepaard gaande geldverspilling hier te lande nog hoogtij vieren, ons, beoefenaars der Heraldiek, heeft zij tevens een gevoelige les gegeven.

Misschien waren er onder ons, die zich inbeeldden een vak tot onderwerp van hun studie te hebben gekozen, dat evenals de genealogie, sigillographie, numismatiek, e.d. een nuttige hulpwetenschap der geschiedenis uitmaakte; dezulken zullen hunne pretentiën heel wat lager moeten stellen, sedert van officieele zijde is vastgesteld, tot welke rubriek van „vrije beroepen" in Nederland de heraldici worden gerekend.

De Toelichtingen op de 10e Volkstelling (model K) vermelden nl. op p. 6 onder VIII „De zoogenaamde vrije beroepen", letter *q*, in één rubriek vereenigd, de HH.:

„detectives, gedachtenlezers, h er a 1 d i c i, hondendresseurs, kastreerders, pedicuren en manicuren, magnetiseurs, masseurs, waarzeggers, wielrenners".

Aan hen, di0 er zich op mochten laten voorstaan, dat de heraldici althans vóór de hondendresseurs en kastreerders worden genoemd, moeten. wij die illusie benemen. De rangschikking geschiedde alphabetisch.

Wij erkennen gaarne de juistheid van het Fransche gezegde: „il n'y a pas de sot métier"; wij gelooven echter onzen collega's van rubriek *q* geen onrecht *aan* te doen, wanneer wij eenigszins verbaasd zijn ons met hen in hetzelfde gezelschap saamgebracht te zien. Tevergeefs hebben wij ons afgevraagd, welke gedachtengang hierbij gevolgd kon zijn. Wij vreezen dan ook, dat de voor deze groepeering verantwoordelij ke ambtenaren van het Centraal Bureau voor de Statistiek, bij wie men toch geneigd zou zijn een zekere mate van algemeene ontwikkeling te veronderstellen, niet geweten hebben, wat „heraldici" eigenlijk wel zijn. Misschien zagen zij in hen lieden, die steeds hersenschimmen najagen en slecht8 contact zoeken met een sedert lang afgestorven wereld! Dan ware de indeeling bij de „gedachtenlezers" en „waarzeggers" nog te verklaren. Of werden de heraldici hier ten onrechte vereenzelvigd met hunne broeders de genealogen, di0 inderdaad veel van „detectives" hebben, voorzoover zij

hun speurzin dienstbaar maken aan het opsporen van ongerechtigheden op hun gebied ?

Laat ons echter geen moeite doen om de gedachten der HH. ambtenaren van het Centraal Bureau voor de Statistiek verder te „lezen", want het is waarschijnlijk, dat hier van „gedachten" heelemaal geen sprake is. In het tegenovergestelde geval zou het dien ambtenaren van zelf zijn te binnen gevallen, dat de heraldici, voorzoover zij de wapenkunde als ***beroep*** uitoefenen, reeds vallen onder de rubrieken d: „artisten, nl. in de beeldhouw- en schilderkunst e.d." of e *letterkundigen", al naar gelang zij pen of penseel aan de uitoefening van hun beroep dienstbaar maken.

Een gebrek aan inzicht, als waarvan de dwaze indeeling der heraldici getuigenis aflegt, maakt het verklaarbaar, dat de formulieren van de 10e Volkstelling ook in andere opzichten aanleiding geven tot gerechtvaardigde critiek. Voor ons heeft het geen nut thans nog een poging te wagen den heeren van de Statistiek een juister begrip bij te brengen omtrent wezen en beteekenis de Heraldiek. Wellicht zal hun tegen den tijd, dat de 11e Volkstelling plaats heeft, een licht zijn opgegaan.

VALCK LUCASSEN.

De Heeren van Zandvoort.

(XXXVIII, 216, 284.)

Toen *Paulus* ***Loot*** in 1722 Zandvoort kocht, bezat hij reeds door aankoop in 1720 de heerlijkheden Schooten, Akendam, Haarlemmerliede en Hof-Ambacht, die hij echter daarop schijnt te hebben afgestaan aan zijn zoon Mr. ***Paulus Loot,*** die er in 1731 mede werd verleid (zie van der Aa in voce Schooten), doch in 1746 vóór hem overleed en hem dus niet ook in Zandvoort opvolgde. Mr. Paulus (junior) liet behalve ***Catharina Yda,*** opvolgster van haar grootvader in die laatste heerlijkheid, ook eene dochter ***Nargaretha Elisabeth*** na, die ouder was en in 1745 van haar vader Schooten enz. erfde.

Catharina Yda Loot huwde dan in 1754 den in 1757 te Zandvoort ingehuldigden ***Jan. van Marselis,*** liet echter in 1766 geen kinderen bij hem na. Hij hertrouwde daarop met *Maria* ***Rynbrandina Agnes Buteuz*** († 1790), bij wie hij in 1792 niet slechts Maria *Petronella*, de vrouw van *Pieter Cornelis* ***Hartsinck*** († 1809) maar ook de oud ere *Johanna Henriette* ***van Marselis*** naliet, die den 7den October 1781 ***Jan Hartsinck***, den vollen broeder van den eerst op 28 Augustus 1785 gehuwden Pieter Cornelis vd, had getrouwd.

Staat het nu wel zoo vast, dat bij den dood van Jan van Marselis deze Pieter Cornelis hem in Zandvoort is opgevolgd? Volgens mijne aanteekeningen zou dit zijn broeder ***Jan*** [1]) hebben gedaan, die wel is waar jonger was dan hij, doch de ***oudere*** dochter van Jan van Marselis in huwelijk had en den 30 April 1823 te Delft, dus na Pieter Cornelis, overleed, met nalating van den op 2 December 1869 ongehuwd overleden ***Jan Pieter*** en van drie dochters (zie Stamboek Vorsterman v. Oijen), van welke de tweede, ***Catharina*** *Susanna*, op 5 Juli 1820 met haar vollen neef ***Hendrik*** van ***Marselis Hartsinck,*** tweeden zoon van Pieter Cornelis en Maria Petronella van Marselis (zie Ned. Patriciaat 1911, bl. 198) en jongeren broeder van den op 18 Juni 1859 ongehuwd overleden ***Pieter,*** was getrouwd.

Mij wil het voorkomen dat na het overlijden van ***Jan*** in 1823 die kinderen Zandvoort hebben verkocht, waardoor dat in 1824 aan Jhr. Willem Philip Barnaart is gekomen.

C. S. BUYS BALLOT.

[1]) **De in den Inventaris van het oud-archief van Zandvoort onder de Heeren van Zandvoort genoemden „J." Hartsinck?**

RED.

Een zeldzaam huwelijk. In het trouwboek van Alblasserdam, beginnende 1693, trof ik aan:

„*Pleun Ariensz* ***Bouw,*** weduwenaer van *Neeltje* ***Jans Beenhacker*** ende *Lijsbet Lutlikhuyse* weduw van ***Jan*** *Corn(elisz)* ***Beenhacker,*** zijn alhier t'samen getrouwt den 14 May 1719.

Nota : dit seltsaem houwelijk, waerin de man getrouwt is met sijn overleden vrouws eygen styfmoeder, is voltrocken met consent ende volgens ordre van de Ed. Vierschare van Zuydholland, waer van het bewijs bewaert word in 't kerkenkistje".

A. P. VAN SCHILFGAARDE.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Bergen (van). Wie bezit een genealogie van het geslacht *van Bergen*, waartoe behoorde Mr. ***Adriaan,*** Wassenaar 1 Juli 1803—Zutphen 3 December 1863, rechter te Zutphen ? Zijne ouders heetten ***Johannes Antonius van Bergen*** en Clasina van ***der Does.*** Wat waren de geboorte-, huwelijks- en overlijdensdata dezer ouders? Welk beroep oefende *Johannes* ***Antonius*** uit en welke ambten bekleedde hij? Welk wapen voert de familie *van der Does*, waartoe Clasina voornoemd behoorde?

Hoe luidden de namen, welke waren de geboorte-, huwelijks-, overlijdensdata, ambten en wapens van de ouders der genoemde echtelieden, dus van de grootouders van Mr. Adriaan van Bergen? Het wapen ***van Bergen*** is: in blauw een roode dwarsbalk, beladen met 4 aaneensluitende St. Andrieskruisen.

's-Gravenhage. A. STARING.

Binckhorst (van). Jhr. ***Lodewijk van (den) Binckhorst,*** zoon van Pieter, † te 's Gravenhage 11 September 1682, Ambachtshees van 's-Gravezande, Meesterknaap van de Houtvesterijen, gehuwd met ***Elisabeth van Rapenburg***, verwekte volgens Jhr. G. J. Beeldsnijder (Verbond en smeekschriften der Nederlandsche edelen) kinderen, terwijl te Water (Verbond der Edelen) mededeelt, dat hij kinderloos sterft.

Kan iemand mij nadere genealogische bijzonderheden mededeelen omtrent dezen persoon en zijne familie?

Welk wapen voerde hij?

7 October 1559 passeerde hij voor schepenen van 's-Gravenhage twee transporten van renten ten behoeve van zijne echtgenoote. Hij was begunstiger van den nieuwen godsdienst en verleende huisvesting aan Predikanten op het huis te Assen, waarvan hij kastelein was.

Welk „Assen" wordt bedoeld ?

Door Alva verbannen, vluchtte hij in 1568, doch keerde later weder terug en werd toen Rekenmeester, Kommissaris der Monsteringe, gemachtigde van de Staten.

Breda. P. BINKHORST VAN OUDCARSPEL.

Blank (de)-van Westeringh. Genealogische en heraldische gegevens gevraagd omtrent *Rijk de Blank*, getr. met *Henriette Caroline van Westeringh*, ouders van *Gerarda*, geb. Tiel 13-9 1827 en getr. Amsterdam 30-4-1860 met Jhr. *Jan Willem* **Adriaan** *Barnaart*.

Zeist. E. J. M. KIELSTRA.

Van *Rijk de Blank* is ons geen wapen bekend, doch wel van *Willem* de *Blanck*, 6-9 1654 chirurgijn te Tiel en diens zoon *Johan*, op denzelfden datum eveneens chirurgijn aldaar. Hun lakafdruk, voorkomende in stukken van de Geldersche Leenkamer, vertoont als wapen „een smalle dwarsbalk". Er valt niet aan te twijfelen, of dit wel hun wapen is, want op het randschrift staat ver meld : „S. Willem de Blanck".

DOC.-BUR.

Bo(u)ckhoven (van). Gevraagd de voorouders in mannelijke en vrouwelijke lijn van *Maria van Bouckhoven (3* Febr. 1636 te den Haag ondertrouwd met Mr. Adriaen Snewijns, Advocaat voor den Hove van Holland) dochter van *Jacob van Bockhouen*, commies van de artillerie der Staten-Generaal, † tusschen 20 April 1643 en 16 Mei 1644.

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Dedel. (XXXVIII, 161, 298). Er is voor zoover mij bekend tusschen 1574—1725 slechts één *Gerrit D.* bekend. t.w.

Gerrit Dedel, 3e kind van Prof. Mr. *Nicolaas D.* (1597-1646) [ouderen broeder van den in Ned. Adelsb. sub IX vermelden Mr. *Willem Dedel*] en van *Maria van Bleyswyck* (wede Cornelis van der Meer), ob. 26 Nov. 1636. Voornoemde Gerrit, geb. 21 Nov. 1635, is voor zoover bekend ongehuwd overleden. Indien hij echter getrouwd was en een zoon had, geb. ± 1675, zou hij de grootvader van *Gerrit Gidions D.*, geb. ± *1700* en gehuwd in 1763, geweest kunnen zijn.

Van *G(odefridus) Dedel* (1653—1696), capiteyn der Ver. Nederl., zoon van Mr. *Cornelis D.* (geb. 1617) en kleinzoon van Mr. *Joost Dedel (1676-1624)* [den ouderen broeder van Prof. Mr. Nicolaas en Mr. Willem D. voornoemd] heet het, dat hij in Hongarije getrouwd was. Ook deze kan een zoon gehad hebben geboren ± 1675.

In de genealogie D. 1574—1725 zijn *Gidion, Glasbergen, Emma* onbekende namen, tenzij misschien in den tak *Dedel* (1677)— *de Calonne de Merchin* (ob. 1743), stammende uit Mr. *Joost Dedel* voornoemd, waaruit kinderen wier namen niet bekend zijn.

Tiel. VAN KINSCHOT.

France (de). (XXXVIII, 299). Het wapen op het marmeren schild is dat van de familie *Raitz von Frentz* gevierendeeld met *Kendenich*. Het onderschrift : „Francis Liber Baro a Frens".

Indien de Heer van Kinschot nog de eeuw waarin dit schild vervaardigd *is* wil opgeven, kan wellicht deze *Frans* nader bepaald worden.

's-Gravenhage. J. D. WAGNER.

France (de). (XXXVIII, 299). De geachte vrager is naar wij meenen op een dwaalspoor met de vermelding van een geslacht „de France", vermoedelijk doordien

het eerste kwartier van het onbekende wapen een goud kruis in zwart vertoont, hetgeen door naslaan in Renesse's bekende werk tot die onderstelling zou kunnen voeren, — ware' het niet dat het onderschrift „FRANCIS : L: B: A FRENS" o.i. voldoende licht verschaft, en zal beduiden : FRANCISCUS LIBER BARO A FRENS. Het geslacht *Frentz* nu, dat vorengenoemd wapen voert, is bekend als behoorende tot den Keulschen adel (volgens Fahne aldaar reeds in 1040 voorkomend) onder den naam *Raitz*, sedert ± 1430 *Raitz von Frentz*. De tak *zu Kempenich* kwartileerde met K., zijnde twee roode kepers in zilver (vgl. Rietstap Arm. Gen).

DOC.-BUR.

Harscamp (van). Gevraagd de kwartieren van *Merrijke van Harscamp*, overleden te Arnhem in 1616 of 1617 en gehuwd aldaar (huw. voorw. 23 Jan. 1592) met *Anthony Gaymans*, geb. Arnhem, koopman aldaar, begr. Arnhem 23 Oct. 1626. Zij was een dochter van *Evert van Harscamp* en *Catharina [van Schwartxenbach]*.

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Jager (de). (XXXVII, 334). *Mattlzeus de Jager*, geb. A'dam 1694, overl. te. .. 12 Nov. 1725 (deze datum is niet authenthiek) huwde 1° A'dam, Oude Walenkerk 5 Febr. 1719 *Catharina Calkoen*, geb. A'dam 24 Mei of Aug. 1692 (doopsgezind), overl. A'dam 10 Juli 1719, begr. 14 Juli N.Z. Kapel, dochter van *Gerrit Calkoen* en *Catharina Verbeek*. Hij ondertr. 2° A'dam 18 Juli 1720 en huwde 14 Aug. in de Oude Walenkerk (23 Mei is fout) *Antonia de Veer*, geb. A'dam 1699, overl. 1726 (niet authentiek). Zoover mij bekend waren beide huwelijken kinderloos.

Mattheus' oom en voogd was *Willem Holl*, die tevens de oom was van zijne eerste vrouw, zijnde getrouwd met hare tante *1da Calkoen*. De moeder van Mattheus de Jager zal dus wel eene zuster geweest zijn van Willem Holl, in welk geval zij eene dochter was van *Willem Holl Gijsbertsz ex Giert Jans* en van *Catharina de Haan*.

De diverse acta staan ter dispositie van den heer Calmeyer.

Haarlem. L. CALKOEN.

Junius-de Reverset, *Jannetje Davids van* (of de) *Reverset*, ged. ...., verm. dr. van *David Jacobs van Reverset*, predikant) te Sassenheim en sinds 1699 te Katwijk en te Valkenburg (1621 te Valkenburg overl.) en van .... tr .... *Isac Junius* (alias *du Jonc*), verm. c. 1586 geb. (te 's-Gravenhage?) predikant te Warmond (1607), Haarlem (1612), Katwijk (1619), Delft (1625), aldaar 10 Sept. 1636 overl. (zn. van *Johannes Junius (du Jonc)*, gouverneur van Vlissingen?).

Vanwaar stamde de familie de *Reverset?*

's- Gr. v. R. L.

Junius-Wilsoet. Waar en wanneer huwden (midden 17e eeuw) *Louis Junius*, koopman in Bengalen, later woonachtig te Delft, ged. .... en *Elisabeth Wilsoet*, ged. ...., dr. v. ....? In welke plaatsen woonden toentertijd *Wilsoet's*? In 1644 en 1652 was een J. Wilsoet notaris te Schiedam.

's-Gr. v. R. L.

Ketting. (XXXVIII, **260).** Door den heer P. L. M. Ketting te Heemstede wordt het volgende wapen gevoerd: doorsneden: a. in blauw twee gouden steren (5) naast elkander; b. in zilver drie klaverbladen in natuurlijke kleur naast elkander. Helmt. een ster als van het schild tusschen een vlucht. Zie ook Rietstap Arm. Gén. in voce „*Ketinck* ou *Kettingh*".

Haarlem. Mr. A. S. MIEDEMA.

Kettingh. Gevraagd de kwartieren van *Petronella Kettingh* (gehuwd met Mr. *Diederik* van *Hogendorp,* Heer van Cromstrijen, zie Ned. Adelsboek 1920), dochter van *Willem Kettingh* en *Margaretha Hartmans de Custer.*

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Leydecker. Wie kan mij helpen aan een genealogie van dit Thoolsche regeeringsgeslacht ?

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Luycx. Bestaat er een genealogie van deze Zeeuwsche familie, verwant aan *Coomans, ten Haeff, Godin,* en *in Rosenburg ?*

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Malapert (de). Wie kan mij helpen aan een genealogie van deze familie?

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Neervoort. (XXXVIII, 302). In mijne verzameling bevindt zich een lakafdruk van een wapen *Neervoort,* zijnde: „in blauw een klimmende leeuw met een zwaard in de rechtervoorpoot. Helmt. de leeuw met het zwaard, uitkomende tusschen twee olifantstrompen". Of dit het gezochte is kan ik niet uitmaken.

Utrecht. J. v. -LEEUWEN.

Persijn (van). Gevraagd de kwartieren van *Alyt van Persijn,* die 11 December 1603 te 's-Gravenhage huwt met *Jonathan van Luchtenburch,* Raad en Rentmeester van Noord-Holland.

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Quay (de). Wie waren de ouders van *Arnoldus de Quay,* in 1689 wachtmeester van de Hessensche Dragonders en in 1694 cornet ten dienste van de Vereenigde Nederlanden ?

In het trouwboek te Grave vind ik aangeteekend: 15 Maart 1680 Arnoldus de *Quaey,* j. m. van de Grave, met *Mechelyn Vergeest, j.* d. van de Grave (getrout met attestatie tot Beers den 3 April).

Is hij dezelfde als *Arnoldus de Quay* (uit Grave), luitenant in het Regiment van Generaal Ivoy, op 20 October 1708 gehuwd met *Anna* Maria *Lambers* uit Maastrìaht? (Kerkelijke registers der parochie van St. Catharina te Maastricht).

T. *G.* d. Q.

Reessen-de Haan-Kops-Vos. Gevraagd kwartieren van *Cornelia Reessen* (dr. van *Gerrit* en *Cornelia de Haan),* geb. Haarlem 23.11.1762 en aldaar 30.7.1780 geh. met Mr. Willem Philip Barnaart; ook van *Catharina Kops* (dr. van *Willem Philip en Johanna Vos),* geb. Haarlem 22.1.1726 en gehuwd aldaar 19.12.1747 met Willem Barnaart.

Zeist. E. J. M. KIELSTRA.

Soekias. (XXXVIII, 230). Aldaar vraagt de heer W. H. Croockewit om inlichtingen betreffende de uit Armenië afkomstige familie *Soekias.* Waar o.a. te Macassar een kolonie Armeniërs is gevestigd, heb ik naar den naam *Soekias* navraag gedaan bij de Armenische inwoners alhier en werd deze naam inderdaad als zoodanig erkend. Over een familiewapen kon mijn zegsman echter niets mededeelen en meende hij, dat zulk een wapen volgens Armeensche gewoonte niet bestaat.

De Armeniërs op Java en daar buiten zijn allen afkomstig uit een Armeensche kolonie in Perzië, terwijl de eigenlijke Armeniërs veel naar U. S. A. emigreeren. Het wil mij voorkomen, dat genoemde familie *Soekias* afstamt van een uit Ned.-Indië naar Nederland geëmigreerden Armeniër, zooals ook bijv. de families *Edger, Galestin e.a.*

Makassar. CE. F. A. BERETTA.

Stedenwapens. Wordt dringend verzocht publicatie der officìeele documenten waaruit ondubbelzinnig blijkt dat *Bolsward, Deventer, Kampen, Medemblik, Nijmegen, Tiel, Zwolle* en *Amsterdam* de Maximilìaankroon boven het schild mogen voeren. Het geldt hier niet: „*zegels*" maar het *officieele „wapen"* met keizers- (geen konings-) kroon, sedert eeuwen gevoerd.

Tiel. VAN KINSCHOT.

Steenwegh (van). In het midden der 17e eeuw leefde *Aleid van Steenwegh,* gehuwd met *Egbert toe Boecop;* hij stierf 1653, zij 1657, beiden werden in de Buurtkerk te *Utrecht* begraven.

Zij hadden 2 -kinderen , een won en een dochter. De zoon *Johan* huwde met *Johanna van Uyterwyck,* de dochter *Mechteldis* met *Stanislas* Graaf von *Konieckspolki,* heer van Preslery.

Gegevens worden gevraagd betreffende het geslacht *van Steenwegh.* Is het een riddermatig Geldersch geslaoht of wellicht uit Vlaanderen afkomstig?

Heeft *Egbert toe Boecop* ooit eenìg ambt, bekleed?

Welk wapen voerde het geslacht *von Konieckspolki?*

Brummen. J. M. VAN BOECOP.

Het wapen *Koniecpolski is* volgens Rìetstap gelijk aan dat van *Pobog,* zijnde: „in blauw een zilveren hoefijzer getopt met een breedarmìg kruisje. Helm gekroond. Helmt. : een uitkomende zilveren hazewindhond, gehalsband van goud en voorzien van een wapperend lint van hetzelfde.

Doc.-BUR.

Toll (van). (XXXVIII, 302). *Joost Jacobsz. de Bye,* wantsnijder, die op 23 Juli 1648 schepen der stad Leiden werd, dit volgens v. Ryckhuysen ook in 1559 en 1663 en later burgemeester dier stad was, was niet zelf gehuwd met *Grietje Paedts Pietersdr.,* doch een zoon van deze Grietje, de vrouw van zijn vader *Jacob.*

Hij was gehuwd met *Dìeuwertje van Breenen,* wier vader, volgens eene door Pieter Martijns, secretaris en notaris van Leiden opgemaakte genealogie, *Adriaan. zou* hebben geheeten, elders echter (zie Wapenheraut 1900 bl. 20) dochter van *Ysbrand van Breenen Adriaanszn* en *Marytje Gerritsdr.* genoemd.

Dezen *Joost Jacobszn. de Bye* kennen nu echter de Navorscher 1891 bl. 696 en de Genealogische en Heraldische bladen 1912 bl. 396 slechts drie kinderen : *Heyltje, Pieter* en *Grietje* toe, wat niet wegneemt dat hij ook nog een dochter Adriana kan hebben gehad, die *Cornelis van Toll* huwde, en dan naar haar moederlijken grootvader of overgrootvader aldus was genoemd.

Van *Jacob* en *Grietje Paedts* zijn mij slechts twee kinderen bekend : *Joost*, in hoofde genoemd, en *Odilia*, bagijne. (Genealogische en Heraldische bladen 1919 bl. 491). Geene Adriana. Wellicht was echter nog *Jacobmijn Jacobsdr.*, die op 30 November 1572 in de Nieuwe kerk te Delft in hetzelfde graf als Jacob's vader *Joost die Caascoper* († 1630) werd begraven, eene dochter van hen (Algemeen Nederlandsch familieblad 1884 n°137 bl.4).

Jacob's moeder *Neeltje* was daar reeds in 1520 begraven, en behoorde waarschijnlijk tot het geslacht *Schilperoort*, welks wapen nevens dat van de *Bye* op den grafsteen moet voorkomen.

's-Gr. C. S. B. B.

Vivien. Wie kan mij helpen aan een genealogie van deze familie?

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Wapen van Prins Hendrik der Nederlanden. (XXXVIII, 303). Zoo het des heeren Steenkamp's bedoeling is te vernemen, welk wapen Prins Hendrik der Nederlanden, de broeder van Koning Willem 111, gerechtigd was te voeren, dan moet ik het antwoord op zijne vraag schuldig blijven wegens de onvolledigheid en niet volkomen duidelijkheid van het Koninklijk besluit van 24 Augustus 1815 (Stbl. n° 46) en omdat de bepaling van de verdere teekenen of brisures, bedoeld in de artt. 5 en 6 van dat besluit, indertijd niet heeft plaats gehad.

Is het den heer Steenkamp er echter om te doen te weten, welk wapen Prins Hendrik voornoemd *heeft gevoerd*, dan meen ik hem het beste te kunnen verwijzen naar de in 1866 aan de Zweedsche Regeering op haar verzoek officieel toegezonden wapenafbeelding in kleuren, welke nog te Stockholm berust [1]). Blijkens die teekening voerde Prins Hendrik het Rijkswapen gebroken met een barensteel van keel, welks middelste hanger was beladen met een vijfpuntige gouden ster.

Wassenaar. W. A. BEELAERTS.

Wapens (Onbekende). Op een scheepsmodel van 1700 komen de navolgende wapens voor:

A. Bakboord-zijde.

1. in groen een roode linkerschuinbalk vergezeld rechts van een gouden lelie met afgesneden voet. getand doorsneden van goud en rood.
3. linksgeschuind van rood en groen en over de afscheiding heen een zilveren linkerschuinbalk beladen met 3 bolletjes, het rood beladen met een gouden lelie met afgesneden voet.

B. Stuurboord-zijde.

1. gevierendeeld van rood en zwart.
2. in blauw een gouden dwarsbalk en over alles heen een zilveren breedarmig kruis.
3. gevierendeeld van zwart en goud.

Of de hier vermelde kleuren juist zijn, is niet geheel zeker, daar zij niet al te duidelijk zijn.

Kan men mij ook zeggen van wie deze wapens zijn en mogelijk iets meer omtrent het schip, waarvan dit het model is, mededeelen?

's-Gravenhage. PH. F. W. VAN ROMONDT.

Wittewrongel. Gevraagd opgave van eventueele nakomelingen van Ds. *Petrus Wittewrongel* en *Agatha Hartman* (zie Maandblad XXXVIII, 291). Ook meerdere gegevens omtrent hemzelf zijn zeer welkom. Volgens Nagtglas, Levensberichten van Zeeuwen, was Petrus predikant te Brakel en Leerdam. Welk wapen voerde hij ?

Rotterdam. W. F. HABTMAN.

Wijck (van). Bij de fam. van Royen-Feith te Hoogezand bevinden zich door vererving 3 paar portretjes uit 1640, waarop (volgens den eigenaar nauwelijks leesbaar) aan den achterkant de volgende gegevens staan,:

Ia: [? *Iubrun ?*] *Gerrit Herzingh* (voorop staat: AE. sv..... A° 1640).

Ib: *Micheltje van Wijck* 1584 (voorop staat: AE. SV. 78.... [1581]).

IIa: *Jan Gerritz....* (voorop staat AE. SV. 42 A° 1640).

IIb: *Gijsbertje van Wijck* (voorop staat: AE. S V. 31 A° 1640).

IIIa: *Arie Zouterse van Wijck.*

IIIb: *Neeltje Feyjen* 1640.

De band, die dezen portretten bindt, blijkt dus een familie van *Wijck* te zijn. Wie kan mij nader omtrent deze familie inlichten en de gapingen en onjuistheden invullen?

's-Gravenhage. FEITE.

[1]) Zweden heeft destijds gevraagd en bekomen afbeeldingen van het wapen des Konings en van die van den Prins van Oranje, Prins *Hendrik* en Prins Frederik.

INHOUD 1921, N° 1.

Bestuursberichten. — De oudste generaties van het geslacht van Heiden, door H. H. K. Langenmayr. — De markiezen van Montfort en het geslacht Capadose, door Mr. Th. R. Valak Lucassen. — De afstamming van het geslacht van Woelderen, door W. Wijnaendts van Resandt. — Huwelijksinteekeningen vóór 1680 van Predikanten in de Kerkelijke registers te Amsterdam, medegedeeld door A. B. van der Vies. (Vervolg). — Boekaankondiging: Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301, uitgegeven door Dr. Mr. S. Muller Fz. en Dr. A. C. Bouman, dl. 1, 1e afl., 695-1000; door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. — Korte mededeelingen: Officieele waarneming van de Heraldiek; De Heeren van Zandvoort; Een zeldzaam huwelijk. — Vragen en antwoorden: Bergen (van); Binckhorst (van); Blank (de)-van Westeringh; Bo(u)ckhoven (van); Dedel; France (de); Harscamp (van); Jager (de); Junius-de Reverset; Junius-Wilsoet; Ketting; Kettingh; Leydecker; Luycx; Malapert (de); Neervoort; Persijn (van); Quay (de); Reessen-de Haan-Kops-Vos; Soekias; Stedenwapens; Steenwegh (van); Toll (van); Vivien; Wapen van Prins Hendrik der Nederlanden; Wapens (Onbekende); Wittewrongel; Wijck (van).

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. SMITS.

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch-heraldisch Genoo tschap: „De Nederlandsche Leeuw,"

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan de leden van het Genootschap gratis toegezonden.
Bijdragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven van adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen gelieve men te richten tot den redacteur Mr. TE. R. VALCK LUCASSEN, *Raamweg 14, 's-Gravenhage.*
De jaarlijksche contributie voor het lidmaatschap bedraagt ƒ 10.— en voor de leden te 's-Gravenhage, dig de wekelijksche portefeuille ontvangen, ƒ 15.—.
Voor niet-leden is het Maandblad verkrijgbaar tegen een abonnementsprijs van ƒ 10.— per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genootschap gelieve men te richten tot den secretaris Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat* 8, *'s-Gravenhage, en* die betreffende de Bibliotheek en de wekelijksche portefeuille tot den bibliothecaris W. baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, *Jan van Nassaustraat 96, 's-Gravenhage.*
De Bibliotheek van het Genootschap, gevestigd *Heerengracht* 62 *(hoek Princessegracht), 's-Gravenhage,* is voor de leden geopend iederen Maandag van 2—4 uur.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 2/3. XXXIXe Jaargang. Februari/Maart 1921.

BESTUURSBERICHTEN.

Register Jaargang 1920,

Titel, inhoud en lexicographisch naamregister, behoorende bij den XXXVIII^sten Jaargang van het Maandblad, worden den leden bij dit nummer toegezonden.

Tot lid zijn benoemd:

N. T. ALBARDA . . . . . *'s-Gravenhage.*
Jan v. Nassaustr. 82.
Mr. Dr. W. DIJCKMEESTER . . . *Amsterdam.*
Heerengr. 252.
A. P. SCHRAM DE JONG . . . . *Voorschoten.*
Gemeente-ontv.
A. KALFF . . . . . *Amsterdam.*
Keizersgr. 395.

Adreswijzigingen.

B. J. BERVOETS . . . . . *Haarlem.*
Jonkerstr. 70.
J. G. KIST . . . . . *'s-Gravenhage.*
van Galenstr. 17.
Jhr. G. SANDBERG . . . . . *Utrecht.*
Oude Gracht 184 bis.
Mr. E. R. VAN EIBERGEN SANTHAGENS *Wijk-bij-Duurstede.*
Markt 158.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden op 31 Jan. j. l. van het lid J. W. des Tombe te De Bildt en op 21 Febr. j.l. van het lid G. S. H. Wendelaar te Bergendal.

Bibliotheek.

Wij ontvingen in dank voor de Bibliotheek:

M. G. Wí 1 d e m a n. Geslachtsregister *Eekhout.* 's-Gravenhage 1920. 4°. *(van Jhr. B. Eekhout.)*

A. J. B i c k e r C a a r t e n. Geslachtslijst van de families *Bicker* (Rotterdam) en *Bicker Caarten* 1914. f°.
(van den *Schrijver.)*

A. J. B i c k e r C a a r t e n. Geslachtslijst van de familie *Bikkers.* Rotterdam 1915. f°. *(van den Schrijver.)*
Miinchner Kalender 1921.
(van *Kolonel, J. D. Wagner*).

Arthiir Baumgarten-Crusius. Leben des Rektors Dr. Detlev Karl Wilhelm *Baumgarten-Crusius.* Oschatz 1853. 4°.

Ch. Enschede, G. F. van Tets en W. J. J. C. Bij 1 e v e 1 d. Gedenkboek *Noorthey,* uitgegeven bij gelegenheid van den honderdsten gedenkdag van de Stichting. Haarlem 1920. 4°.
(van den Heer W. J. J. C. Bijleveld.)

Het geslacht van Matenesse,

door

Jhr. Mr., W. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Het schijnt vermetel hier nog eenige aandacht te vragen voor een geslacht, welks laatste mannelijke afstammeling reeds in 1671 ten grave is gedaald en waaromtrent wij sinds langen tijd vrij uitvoerig en gedocumenteerd zijn ingelicht. Toch meen ik, dat wij ons niet tevreden mogen stellen met de vroegere publicaties aan dit geslacht gewijd en dat, door daartegenover te stellen de resultaten vaneen hernieuwd onderzoeknaar zijne afstamming, duidelijk zal worden, hoe weinig wij tot heden weten zelfs omtrent de meest bekende adellijke geslachten van vroeger dagen, zoodat studie dienaangaande nog steeds gewenscht. blijft. Vooral laatstgenoemde reden is het, die mij deed besluiten het geslacht van Matenesse hier ten tooneele te voeren, in de hoop, dat er onder mijne medeleden zullen zijn, die hierdoor opgewekt andere

illustre geslachten van Hollandschen bodem nog eens onder handen zullen nemen.

De eerste genealogie van het geslacht van Matenesse, welke het licht zag, is die van Wouter van Gouthoeven in D'oude Cronijcke ende Historien van Holland (1620).

Bij die genealogie zal 'ik niet stilstaan, maar ik moet er toch even op wijzen, dat Gouthoeven begint met de afstamming van het tot in het midden der 14de eeuw' levende geslacht van Matenesse uit dat der Burggraven van Leiden mede te deelen, maar dat hij los daarvan, vermeldt *Wouter van Matenesse,* die in 1300 leefde en de stamvader werd van het latere geslacht van dien naam. Ook zou ik dengene, die de moeite wil nemen Gouthoeven hierop nog eens na te slaan, willen aanbevelen de op blz. 185 gegeven afstamming van *Mathenes* te vergelijken met die van *Spanghen* op blz. 202 en van de *Burggraven van Leyden* op blz. 135.

Gouthoeven's genealogie van Matenesse werd, wat aanhef en oudere generatiën betreft, zonder noemenswaardige wijzigingen of aanvullingen in 1685 herdrukt door Mr. Simon van Leeuwen in diens Batavia Illustrata (blz. 1001 e.v.).

Van veel grooter belang is de door Jhr. J. J. de Geer in 1850 gegeven „Proeve eener geschiedenis van het geslacht en de goederen der heeren van Matenesse", waarvoor gebruik is gemaakt van een groot aantal oorspronkelijke stukken, die de Geer ons doet kennen aan het slot van zijne verhandeling, opgenomen in de Berigten van het Historisch-' Genootschap te Utrecht, dl. III blz. 44-129.

Jhr. de Geer zegt van de heeren van *Matenesse*: „zij „waren, even als de heeren van *Spangen* en van *Hil-* „*legersberg*, afkomstig uit het geslacht van *Bokel* of *Boekel*, „dat gezegd wordt voortgesproten te zijn uit den al- „ouden stam der burggraven van Leiden". In den aan zijne studie toegevoegden stamboom geeft hij als stamvader op Diederik *Bokel*, vermeld 1200 en 1216, wiens kleinzoon *Diederik Bokel Uiternesse,* heer van Matenesse en Uiternesse en stamvader der heeren van *Matenesse,* voorkomt in 1314 en 1325. Aan laatstgenoemden *Diederik* gaf hij eenen vierden zoon *Kerstand van den Berghe,* heer van Hillegersberg, 1347,1348, dien hij echter tusschen haakjes vermeldde, blijkbaar omdat hij zulks onvoldoende bewezen achtte. In den tekst schreef hij dan ook op blz. 65, na op de voorafgaande pagina te hebben medegedeeld, dat *Diederik* van *Matenesse,* overleden vóór het einde van 1385, werd opgevolgd door *Wouter van den Berghe,* dat deze *Wouter,* meer bekend onder den naam van *Wouter van Matenesse,* „was de oudste zoon „van *Kerstand van den Berghe,* die, in zijnen tijd, een „jonger broeder van *Diederik, Daniel* en, *Philips van* „*Matenesse s c* h ij n t geweest te zijn, en zijnen toenaam „voerde naar het huis en de goederen van *Hillegersberg*, „waarvan hij bezitter was".

Heeft men zich in het algemeen voor schijn te hoeden, vooral in dit geval is er een bijzonder sterke prikkel aanwezig den schijn zoo eenigszins mogelijk te doen, plaats maken voor de werkelijkheid. *Wouter van den Berghe,* alias *Wouter van Matenesse,* en al diens nazaten toch hebben zonder eenige uitzondering 'een gansch ander wapen gevoerd dan de heeren van *Matenesse in* het midden der 14de eeuw, hetgeen 'ernstig te denken geeft. en dringend opheldering behoeft. Aan Jhr. de Geer,

scherpzinnig geschiedvorscher als hij was, is dit niet ontgaan. Hij haalde Mr. Simon van der Sluis aan, die zegt, dat het wapen van *Hillegersberg was een roode bende met drie goude starren op een silveren gront*, en liet daarop volgen: „*Kerstand van den Berghe*, jonger „zoon van *Diederik Boekel Uiternesse*, had vermoedelijk „dat wapen aangenomen, toen hij in bezit kwam van „het huis en de heerlijkheid van *Hillegersberg,* waaraan „het door een ander geslacht zal zijn gegeven; het ging „vervolgens over op zijnen zoon *Wouter van den Berghe,* „welke alzoo de eerste heer van *Matenësse* was, die dit „wapen voerde in plaats van de *fasce* en de drie *leeuws-* „*hoofden*, door het geslacht *Boekel* en door de vroegere „heeren van *Matenesse* gevoerd"; Merken wij nu op, dat de Geer hier ten aanzien van *Kerstand*'s wapen het woord „vermoedelijk" bezigt en aangaande zijne afstamming, zooals boven aangehaald, zegt, dat hij een zoon van *Diederik Boekel Uiternesse* „schijnt" geweest te zijn, hetgeen zijn wapen juist niet zou doen onderstellen, dan is er m.i. reden te over deze zaak nog eens aandachtig te overwegen.

Alvorens in verdere beschouwingen te treden, wil ik hier nog het een en ander mededeelen uit eene door *Johan van Matenesse* omstreeks 1590 eigenhandig geschreven genealogie van zijn geslacht, welke thans bij den Hoogen Raad van Adelberust. Niet dat deze genealogie van bijzondere beteekenis is, maar zij is als grondslag der later gepubliceerde stamboomen te beschouwen en Uit dien hoofde komt het mij gewenscht voor hier het origineel ten deele weêr te geven, waarmede' dan Gouthoeven is te vergelijken.

De aanhef dezer genealogie, aan het, hoofd waarvan het wapen der latere heeren van *Matenesse* is afgebeeld, luidt als volgt:

„Genealogie ofte afcompst der heeren van Matenesse „ghededuceert ende heergebracht eensdeels wuyt een „oude cedulle in maniere van een boom gevonden op „ten huyse ten Ryviere de voers. heeren toecomende, „eensdeels wuyt alsulcke oude munimenten ende be- „zegeltheyden als men heeft kuenen salveeren ende „becoemen (naedat duer toorloch tvoers. huys in den „jaer 1574 van zyne principaele meubelen ende groet „deel van de brieven ende besegeltheyden berooft „ende geplondert ende voorts- gehelick gebrant ende „geruineert is gheweest [1]).

„Soe is te weeten, dat die van *Matenesse* bier'voertits „gesproeten sîjn van een *burchgraeff* van *Leyden*, de „welcke haer stam ende oerspronck hebben van den „huyse van *Bretten,* dewelck leyt buyten Catwijck in „de zee.

„Deese *burchgraeff van Leyden* hadde vier zoonen „ende gaff zijn tweede zoon Berckel, Bleyswijck ende „Wena, dat nu staet bij, an ende in Rotterdam, maer „Rotterdam was niet alst nu is. Deese zoon verbuerde „sijn goeden ende nam de, Graeff alle zijn' heerlich- „heyden bij confiscatie als Berckel, Bleyswijck ende „de vrijheyt binnen Rotterdam ; heeft achtergelaeten „eenen soon genaempt *Jacob Buekel* ende meer andere

[1]) Dat *Johan van Matenesse* meermalen van. den moedwil van het krijgsvolk te lijden heeft gehad, blijkt uit eene andere eigenhandige aanteekening luidende: „Insgelijcken is mijn segell an° 1572 genomen „op myn huys te Ryviere in de Paesheylichdaech van de soudaten, „die uuyt den Briel quamen innemen de haven ende Schiedam."

„kinderen, daer die van *Wena* affgecomen zijn, ende „zijn waepen was *Bretten*: *een* gulden velt mit een „baer van lasuer.

„De darde zoon goede hij ende gaff hem Vlaerdingen „ende de Keetel ende starff weder aen den burchgraeff, „want hij starff zonder blijckende gheboorte int jaer „duysent ende tien.

„De vierde soon goede hij in Matenesse, ende thuys „te Matenesse stondt doe ter tijt int Niewlandt, ende „brack in doe Ryerwaerdt inbrack; ende deese zoon „was genaempt *Philips Buekel wter Nesse,* dewelcke „veel zoonen aohtergelaten heeft, daer die van *Matenesse* „ende *Spaenge* affghecomen zijn, brekende tboven „gescreven wapen van *Bretten* met drye leewshoofden. „Dan alsoo een van zijne nacomelingen van Matenesse „duer een groten dootslach, in presentie des Graven „van Hollant gedaen, verbuert hadde goet, naem en „ waepen, is hem naderhandt overmits sijne vrome „diensten ende foyten van wapenen wederom gegeven „partij van zijne goederen, naem ende sulcken waepen „als zij noch heede op den dach voeren, als : een „silveren velt met een bloedighen bandt in teycken „van zijne vrome chrichsdaden, off, zoot somighe „beduyden, van dootslach, met drye gulden sterren."

Na hieronder als eerste van den naam *Bueckel* (*Bokel*) te hebben vermeld *Reynier Bueckel,* wiens naam zou voorkomen in de kronieken onder de edelen omtrent 1224, opent Johan van Matenesse vervolgens de reeks der heeren van *Matanesse* met heer *Dirck Bueckel,* ridder, vermeld in 1261 en 1280 en getrouwd met heer *Daniëls*-dochter *van Roerijs* (*Rodenrijs*). Deze was volgens hem de vader van *Dirck Bueckel Vternesse,* vermeld in 1314 en 1326, die drie zonen en eene dochter had. De oudste zoon heer *Dirck van Matenesse,* genoemd in 1335 en 1339, volgde zijnen vader op maar overleed kinderloos, waardoor Matenesse aan zijnen broeder heer *Daniël van Matenesse* kwam. Deze leefde in 1346 en 1347, maar Johan van Matenesse deelt *niet* mede, welke familiebetrekking er bestond tusschen hem en zijnen opvolger *Dirck van Matenesse,* vermeld in 1379, en evenmin hoe dezen heer *Wouter van Màtenesse* bestond, die na hem Matenesse beërfde. Bij dezen heer *Wouter,*' evenals bij diens opvolgers, wier genealogisch verband verder steeds wordt medegedeeld, teekent hij het wapen met den schuinbalk beladen met drie vijfpuntige sterren, hetwelk niet bij zijne voorgangers staat afgebeeld, zoodat Johan van Matenesse zeer wel zal hebben geweten, dat eerst deze heer *Wouter* zijn bewezen stamvader was. Opmerking verdient ook nog, dat hij bij heer *Wouter* aanteekent: „Item had deesen heer Wouter *van Matenes* noch een „broeder genaempt *Kerstant van den Berch,* die tslot „ tot *Hillegartsberch* toe quaem."

De wijze waarop Johan van Matenesse zijne genealogie samenstelde, moet ons een prikkel te meer zijn om zoo mogelijk de waarheid inzake de afkomst van heer *Wouter van Matenesse,* die voorkomt van 1383 tot omstreeks 1410, te achterhalen [1]).

[1]) **Dat bij Gouthoeven aan heer *Wouter een* vader *Adriaen en* grootvader *Wouter van Matenesse* zijn *gegeven,* acht ik van geen belang. Zoo deze namen zijn verzonnen, hetgeen, zooals in het vervolg zal blijken, het geval is, zal men daartoe zijn gekomen uit overweging, dat heer *Wouter's* oudste zoon *Adriaen* was geheeten en destijds doorgaans de naam van den grootvader aan den kleinzoon werd gegeven.**

Alsof dit alles echter nog niet voldoende ware, worden wij daartoe ook gedrongen, wanneer wij zien, hoe deze *Wouter,* die aanvankelijk *Wouter van den Berghe* was geheeten, in het bezit der erfgoederen van het geslacht van *Matenesse* is gekomen.

Wouter van den Berghe alias *van Matenesse* is namelijk niet de onmiddellijke leenvolger geweest van *Dirk van Matenesse,* vermeldt in 1379, zooals doorgaans wordt aangenomen, maar van *Elisabeth van den Berghe.*

Toen *Wouter. van den Berghe* 16 December 1385 met het huis te Riviere c. a. door Hertog Albrecht werd beleend [1]), werd in de daarvan opgemaakte acte, welke ons in extenso bekend is, niet opgenomen als wiens leenvolger hij deze voornaamste bezitting der *Matenesse*'s verkreeg. De acte vermeldt alleen, dat hij werd beleend volgens de handvesten, die hij daarvan had van Keizerin Margaretha en Hertog Willem. Wij zouden dus kunnen aannemen, dat wij hier met eene iteratieve beleening te doen hebben, ware het niet, dat wij van elders beter ingelicht zijn. In een ander leenregister staan, nl. een viertal oude handvesten, waaronder de hier bedoelde, die *Wouter* in 1387 -toen geheeten *Wouter van Matenesse,* deed **inschrijven** [2]). Het handvest van Keizerin Margaretha is van 5 September 1346 en houdt de beleening in van *Daneel van Matenesse* met het huis te Riviere, als een onversterfelijk erfleen „emmer die jongher man, die voerhant te hebben voor dat ouder wijf, dar si beiden effen na sijn." Dat van Hertog Willem werd den 2den Juli 1366 aan dienzelfden *Däniel van Matenesse* — toenmaals ridder — gegeven en betreft eveneens het huis te Riviere c. a. De beide andere oorkonden, welke in 1387 werden geregisteerd zijn: 1° een brief van Willem den Roomsch-koning d.d. 17 Maart 1261, waarbij aan *Dirk* gezegd *Buekel* wordt vergund, dat bij gebreke van eenen zoon zijn leen aan zijne oudste dochter zal komen ; en 2° een leenbrief van Gheraerd van Heemskerke, ridder, waarbij deze 7 Juli 1323 *Diederic Bokel uter Nesse* beleent met 47 morgen land ter Spange. Is het zeer begrijpelijk, waarom de eerstgenoemde drie acten in 1387 van zooveel belang werden geacht, dat de registratie daarvan werd gewenscht, minder duidelijk schijnt op het eerste gezicht de reden, waarom de beleening met een Heemskerksch leen in het leenregister der Grafelijkheid moest worden ingeschreven. Die reden heldert een ander register echter op. Daarin toch staat eene aanteekening [3]), dat joncvrou *Lijsbet van den Berge 29* April 1382 ontving „sulc goet als *Dirc van* den *Berghe* van haren Wouter van Heemskerke te houden plach ende nu aen minen here ghestorven is" [4]), t.w. 47 morgen land ter Spange.

Dat nu *Wouter 'van den Berghe* de leenvolger van evengenoemde *Elisabeth* is geweest, blijkt enkele bladzijden verder in hetzelfde register [5]), waar staat opgeteekend, dat *Wouter van (den) Berghe 5* Mei 1383 heeft ontvangen het goed ter Spange met 47 morgen land,

[1]) **Algem. Rijksarch., Hollandsche leenkamer n° 50, fol. 230; afgedrukt v. Mieris 111, bl. 429.**
[2]) **Ibidem, n° 49, fol. 22-23.**
[3]) **Ibidem, n° 50, fol.** 195vso.
[4]) **Heer Wouter van** Heemskerk **overleed kinderloos 10 Maart 1380, waardoor zijne** leenen, **waaronder ook bovengenoemd land, hetwelk door hem in achterleen werd uitgegeven, aan de Grafelijkheid zijn vervallen.**
[5]) **R. A. Utrecht,** arch. **der** Geestel. Gestichten **n° 505, fol. 39 vso.**

dat „Jancvr. *Lijsbet* van ***den Berge*** van minen here te houden plach, in sulken scijn alst sij n moeder voers. helt".

Wouter van den Berghe, na 1385 geheeten ***van Matenesse,*** was dus een zoon van ***Elisabeth van den Berghe.***

Slaan wij nu in het oudste leenregister der Abdij van St. Paulus te Utrecht de beleeningen met de helft der smalle tienden te Hillegersberg op, dan vinden wij daar de latere ***Matenesse's*** terug en als voorgangster van ***Wouter van den Berghe: Joncfrou Lizabette Kerstantsdochter van den Berghe.*** beleend 6 October 1381 [1]).

Wil de Geer ons, zooals boven aangehaald, doen gelooven, dat ***Wouter van den Berghe,*** al. ***van Matenesse, een*** zoon was van ***Kerstand van den Berghe.*** uit het bovenstaande blijkt, dat ***Kerstand van den Berghe*** de vader zijner moeder was. De vraag rijst dus nu eerst recht: wie was de vader van ***Woutervanden Berghe, al. van Matenesse?*** De beantwoording dier vraag, welke nog eeue kleine verrassing met zich brengt, moge in het volgend nummer van ons maandblad een plaatsje vinden.

Een Nederlandsche tak van het geslacht von Münchhausen,

door M. G. WILDEMAN.

In ***Adel. Taschenbuch*** (*Uradel*) ***1903*** [2]) komt de stamreeks voor der familie *v.* ***Munchhausen,*** welk artikel, vermoedelijk ten gevolge van de groote uitgebreidheid,insommige onderdeelen zeer onvolledig blijkt.

Zoo ook de als uitgestorven vermelde tak ***Lauenau*** uit de oudste of ***„weisze Linie",*** waarvan leden huwden met afstammelingen van Nederlandsche aanzienlijke geslachten. Vermeld wordt o.a. :

> „*Georg* Otto, Herr auf Holtensen und Lauenau holländ. Gen. Adj. verm. I) mit. . . . verw. ***von Beverförde, geb. von Timmen;*** II) 1702 mit ***Sophie, Gräfin von Bar.***
>
> (waaruit :) *Johann* ***Christoph*** † 10 Juli 1745, Herr auf Lauenau und Holtensen, verm. mit ***Isabella*** Maria ***Baronin Sweerts de Landas,*** geb. 1690, † in März 1767.
>
> (waaruit :) Georg ***Jacob,*** geb. 1719, † 27 Rlai 1756, Drost von Hasberpen und Diepenheim, holländ. Major, verm. mit ..... ***von Coeverden.***
>
> (waaruit :) ***Unico Johann Christoph Wilhelm von Münchhausen,*** peb ..... † ..... 28 Aug. 1804 verm. ..... mit ***Ilse*** (sic) ***Bernhardine van Ittersum,*** geb. ..... † urn ***1826"***

Behalve uit reeds lang vóór 1903 gedrukte gegevens, bleek mij door het kennis nemen van den inhoud van een paar brieven, dat een en ander aanmerkelijk aangevuld kan worden en nader onderzoek nog veel zal opleveren, dat van belang kan zijn bij het uitwerken van kwartieren. Ziehier reeds enkele aanvullingen op het in ***Taschenbuch*** behandelde takje :

---

[1]) R. A. Utrecht, arch. der Geestel. Gestichten nº 505, fol. 39 vso.

[2]) Gothaïsches Geneal. Taschenbuch der Adeligen Häuser 1903. Der in Deutschland eingeborene Adel (Uradelj 4ter Jahrgang. Gotha Justus Perthes, bl. 583.

Stamvader van het geslacht wordt genoemd: ***Rembertus,*** die in acta van 1239 en 1260 vermeld wordt. Uit hem 2 zonen, de stiohters der Weisze en Schwarze Liniën. De uit de eerstgen. linie spruitende tak Lauenau heeft tot stamvader ***Otto*** (1561-1601) tr. 1º 1587 ***Adelheid von Saldern,*** † 159 1, wier aohterkleineoon de bovengenoemde ***Georg Otto*** is.

1. Qeorg ***Otto von Munchhausen,*** legt 14.3.1705 te Deventer den eed af, dat hij aan geen uitheemsch vorst of prins met eede is verbonden. Hij † als ordinaris Gedeputeerde, 11.9.1727. Gehuwd ± 1684 met ***Judith van Bevervoerde tot Oldemole*** geb.1645,† vóór 28.6.1700, dr. van Niclaes Christopher v. B. (Zij was in eerste huw. 1672 verbonden aan ***Egbert van der Tinnen).*** Waaruit:
   1. *Joan* ***Christoffel*** *Ludolf*, die volgt 11.
   2. ***Johanna Isabella*** *Bernhardina von Münchhausen,* tr. 1º ***Jan Melchior Blankvoort tot Dubbelink,*** en 2º ± ***1730 Derk Mulert tot Bakenhage.***
   3. ***Adolph Wilhelm Vnico von Münchhausen tot Dubbelink,*** koopt Dubbelink in 1747 van zijn zwager en zuster ***Mulert.*** Hij was in 1747 als kapitein in Frankrijk krijgsgevangen en † 30.12.1767.

II. *Joan* ***Christoffel Ludolf von ~Münchhausen tot de Oldemole*** (heeft 13.1.1746 tot opvolger in zijn leengoederen zijn zoon Georg Jacob).
Hij tr. (huw. voorw. 21.11.1717) 19.12.1717 ***Isabella Maria Sweerts de Landas geb.*** 31.1.1691, † Maart 1767 (zuster van Ermgard Louisa gehuwd met Hans Christopher van der Capellen) dr. van Jacob Ferdinand en diens 2de echtgenoote Elisabeth van Els tot Boedelham. Waaruit:
   1. Georg ***Jacob,*** die volgt III.
   2. ***Elisabeth Judith von Münchhausen,*** geb. 1720, † 29.2.1788 als kinderlooze douairière van ***J. A. de Mahony tot Boeculo.***
   3. ***Theodora Margaretha Augusta von Münchhausen*** geb. 1723.

III. *Georg* ***Jacob von Münchhausen tot Oldemole,*** geb. 1719, † 27.5.1756, tr. (huw. voorw. 16.12.1746) ***Margaretha Sophia Augusta Reiniera van Coeverden,*** geb. 1723 † in Mei 1779, dr. van Goossen Hendrik, heer tot Rhaan en Rhede en Margaretha Florentina Eleonora van Rechteren. (Zij hertr. 3.9.1768 August Hendrik Christiaan graaf van Rechteren, heer van Borgel).
Waaruit:
   1. *Johann* ***Christoph" Wilhelm Unico,*** die volgt IV.
   2. ***Florentina Elsina Eleonora Henrietta von Münchhausen,*** geb. 19.6 1760, †?, tr. I.C. ***F. Hartman.***
   3. ***Adolphina Cornelia Juliana von Münchhausen,*** geb. 14.2.1753, tr. ***Ludwig Hendrik Christiaan Willem Freiherr v. Pappenheim,*** † 12.11.1786, zn. van Freiherr Christoph Friedrich en Sophia Anna du Bos Freiin du Thil.
   4. ***Sophia Charlotta Philippina Johanna von Münch***hausen, geb. 26.12.1756, † 15.11.1805, tr. den Hessischen Generaal-Majoor ***L. A. von Lesten Dingelstedt.***

IV. *Johann* ***Christoph Wilhelm Vnico van Münchhausen,*** in de ridderschap van Overijssel, verkreeg 13.4.1771 venia aetatis, † 28.8.1804, tr. (huw. voorw. X12.1786) ***Ida Bernhardina van Ittersum*** ged. Rijssen 12.11.1754, † 1805, dr. van Willem en Margaretha Isabella van der Capellen tot Appeltern.

De hier volgende aan ***J. B. van der Capellen*** gerichte brieven van *M. F. de* ***Münchhausen*** moeten zijn geschreven door een in meergenoemd ***Taschenbuch*** niet vermelden zoon van ***Börris Hilmar v. M.*** (1684-1749) en diens

2de echtgenoote *Elisabeth Johanna Sweerts de Landas* (Vgl. *Taschenbuch 1903,* p. 585,'86) 't geen duidelijk blijkt uit de omstandigheid, dat hij den Brunswijkschen Raad en Hofmaarschalk zijn broeder noemt. en van de moederlijke kwartieren zijner zuster spreekt, als zijnde die van Sweerts de Landas.

1. à Cassel le 26me May 1766.

Monsieur.

Mon tres cher et tres honoré Cousin !

Je vous suis infiniment obligé que vous avez la bonté de me faire part de l'alliance que vous venez de faire avec la Frelle Bentinck de Wittenstein.[1]) Je vous en félicite de coeur et d'ame et je vous souhaite toutes sortes de prospérité et contentement en me recommandant par cette occasion deréchef dans votre bienveillance et amitié que j'ai toujours si chéri. Ayez la bonté d'assurer en meme tems votre future epouse de mes parfaits respects. — J'aurai este bien charmé, si j'avois eu une fois l'honneur de vous voir ici dans le Païs, et j'espère encore toujours, que j'aurai une fois la satisfaction de vous témoigner par bouche mon attachement inviolable envers vous et à tout ce qui vous appartient. 11 est bien certain que la Famille de Swerts [2]) a été prouvé et reconnu dans le chapître de Fischbeck mais pour des documents il ni en a point, ormis la généalogie de 16 quartiers ou Stammbaum de ma soeur, qui a voulu entrer dans ce chapitre, cette généalogie ou Stammbaum mon frère qui est. à Bronsvic a retiré du chapitre de Fischbeck et je ne crois pas que ceci vous pourra être de plus d'utilité que la généalogie que j'ai trouvé dans les papiers de feu ma mère et que j'ai l'honneur de vous envoyer ici pres; par telle-ci vous serai facilement en etat de dresser la généalogie de la famille de Swerts; en meme tems j'ai aussi l'honneur de vous communiquer les noms de feu mon Père et Mère de mes Frères et Soeur [3]). La généalogie de la famille de Miinchhausen est imprimee [4]) mais sa fait un grand 'volume qui est en meme temps bien rare. Je crois qu'à Oldemöhle chez ma Tante [5]) il se doit trouver un exemplair de cette généalogie. Je suis bien fachez mon cher Cousin de n'être pas en état de vous donner plus d'eclairsissement touchant la famille de Swerts. Les deux pièces si joints, sont les seules qui j'ai trouvé et qu'ils sont ecrits par la main propre de feu ma Mère. — J'espère qu'ils vous seront de quelques utilites.

Ma Femme vous assure ses bien humbles compliments et pour moi, je vous supplie de vouloir toujours bien avoir quelque bonté et amitié envers moi, en vous assurant très sincèrement que rien que ma mort pourra diminuer ou effacer l'attachement inviolable avec laquelle je suis très parfaitement Monsieur et très cher Cousin,

Votre très humble et très obéissant serviteur et fidèle ami,

(get.) M. F. DE MÜNCHHAUSEN.

[1]) Dit duidt op het 6 April daarvoren gesloten huwelijk tussohen Frederik Benjamin van der Capellen tot Rijsselt (1739-1806) lid ridderschap Zutphen (1761—1780) raad en schepen te Zutphen (1779—1787) a) en Johanna Isabella Bentinck (1722-1794) eerder wed. Peter Willem van Voërst tot Grimberg, en dochter van Hendrik Adolf en Mechteld Anna van Welvelde.

a) Ten onrechte wordt hij in *Adelsarchief* 1901 *burgemeester van* Zutphen genoemd; hij heeft dit ambt aldaar nooit bekleed. Uit de raadsresolutie van 4.8.178'7 blijkt, dat hij zich buiten do provincie had begeven, en zoolang hij daar verbleef niet meer als schepen werd erkend! Zijn „advies" of „votum" zou niet meer worden ingewonnen.

[2]) De brief bliikt dus gedeeltelijk als antwoord te moeten dienen op'eene vraag naar de bmilie *Sweerts de Landas* in verband met eene opzwering. Ook in *dit* geval schijnen de noodige bewijzen te hebben ontbroken, of althans de opzwering niet regelmatig te zijn gesohied. Vanwaar anders die geheimzinnigheid door de Abdis in acht genomen, zooals uit den tweeden brief blijkt, en het ontbreken der bewijzen bij der aaspirante ouders.

[3]) Deze mededeelingen zijn niet bij de brieven bewaard gebleven, doch het blijkt dat hij dus minstens 2 broeders en ééne zuster had.

[4]) Hiermede is vermoedelijk bedoeld: *Treuer, G. S.* Gründliche Gesohleohtshistorie des Hoohadeligen Hauses der Herren *von* Münchhausen vom 12 Jahrhundert an. Mit 21 Kpfrn u. Stammtfln. Göttingen 1740, fo. Het wordt bij *Gundlach* met andere werken betreffende het geslacht genoemd.

[5]) Dit is dus de Douairière J. C. L. v. Münchhausen geb. Sweerts de Landas.

II. à Cassell le 10me Aout 1767.

Monsieur et très cher Cousin!

C'est avec un plaisir le plus sensible, que j'ai eu l'honneur de recevoir votre très honorée Lettre du 11me Juillet. Je vous felicite auparavant très humblement de l'heureux acouchement de Madame Votre Epouse et souhaite de tout mon coeur qu' Elle et Mademoiselle votre Fille [1]) se trouvent en parfaite santé; je vous prie de l'assurer mes tres humbles respects.

En meme temps j'ai l'honneur de vous marquer sur votre chere lettre que j'ai fait tout mon possible de vous procurer un certificat de Mad. l'abbesse de Fischbeck, touchant les 8 quartiers maternels de ma soeur. Mais contre toute attante, j'ai trouvé beaucoup d'obstacles, dont j'aurai l'honneur de vous marquer les raisons principales. D'abord apres la reception de votre lettre, je me suis resouvenu que mon frere [2]) le Ministre d'Etat et Grand Marschall du regnant de Brunsvic, a fait la meme demande au ahapitre de Fischbeck, pour pouvoir placer un de ses fils dans le chapitre ou Dohm-Capita1 a Magdebourg, et c'est pour cette raison que j'ai écrit à mon frère a Brunsvic pour laisser faire peindre les armes, et de me procurer le certificat du chapitre de Fischbeck bien entendu que je suis en auqune correspondence avec Mad. L'Abbaisse et sachant que par le moyen de mon frere on pourroit plustots y reussir. Mais il vient de me repondre qu'ils n'avoit aussi pas peu y reussir, et tout ce qu'ils avoit pu recevoir estoit un attestatt, ecrit sous les 16 quartiers de ma soeur en ces termes:

Das vorstehender Stammbaum auf den hiesigen Kayserlichen freyen Stift aufbehaltenen und befindlichen original in allen gleichlautendt, und die Wapens theils hinlänglich bekandt, theils aber mit gehörigen Attestatis versehen gewesen, so wirdt auf Verlangen ein solches hiemit attestiret. Uhrkundlich unsers hierneben gedrückten Abtey-Insiegels und eigenhändiger Unterschrifts.

Abbatissin von Haaren
Seniorin von Haleke.

Fischbeck den .....

Cet attestat lui a coutè des peines et des fraix extremes et comme Mad. l'Abbesse est presentement enveloppé dans un proces bien desagreables avec les chanoinesses, il sera impossible du moins sa coutera encore plus de peines et de circonspection de recevoir derechef encore un tel attestatt. Tout ce qu'on pourra ainsi faire, est, de faire copier les 16 quartiers ou le Stammbaum avec l'attestatt cidessus mentionné et de le faire vidimer par un notaire Impérial se qui poura environ coutter 30 Ecus d'Allemagne on 60 florins d'Hollande, selon que mon frere me marque. — Mais comme je ne sai si ceci vous pourra etre de quelques utilites j'ai auparavant voulu prendre la liberté de vous marquer tout ceci pour me faire part de vos sentiments. Outre ceci, je sai

[1]) Uit het archief van de Baronnen Van der Capellen blijkt niets aangaande de geboorte van dit kind uit het huw. Van der Capellen × Bentinck. Vermoedelijk *is* deze dochter dus jong overleden.

[2]) Dit is dus volgens *Taschenbuch* Albrecht Edmond Georg von Münchhausen (1729-1796) ald. vermeld als: Herr auf Vahlberg und Oldendorf, Haynspitz, Schieber, Heiligenkreuz, Ludwigsburg, und Hedwigabnrg [Hzogl. braunschw. Geheimrnt, Hofmarscball u. Zeremonienmeister] × G. M. von Adelebsen, waaruit 3 zonen.

que Monsieur Roukens [1]) a Nimwegen (qui est conseiller et ancien Euhevin de la ville de Nimwegen) a deja quelques copies authentiques dans ses mains, qu'il a recu de mon frere de Brunsvic pour lui faire avoir les attestats des jours de naissances et de morts, qui lui manquent pour prouver la filiation. S'il vous plait ainsi de vous addresser a M[s]. Roukens a Nimwegen vous y pourrais peut etre trouver quelques choses pour votre utilité.

Je suis bien mortifié cher cousin de ne pouvoir pas tout a fait satisfaire a votre volonté, je vous assure tres sincèrement que ce n'est qu'a beaucoup de regret. Ayez la bonté de continuer votre bienveuillances et bontés envers moi et d'etre en meme tems persuadé que je suis avec la plus parfaite consideration jusqu' au tombeau.

Monsieur et tres cher cousin
Votre tres humble et tres obeissant serviteur et fidele ami,
(get.) M. F. DE MÜNCHHAUSEN.

Ma femme vous assure de ses respects comme aussi a Madame votre Epouse.

Borwater en Bornwater,

door W. M. C. REGT.

Volgens Wapenheraut 11, 49, voerde de familie *Borwater* in zilver drie roode waterkannen, elk van een oor voorzien.

Arnoldus Borwater, geb. te Venlo, was koopman in wijnen te 's Gravenhage, kapitein der schutterij, en komt op de regeeringslijsten voor als Raad in de Vroedschap te 's Gravenhage in 1760, 51, 62, 63, 54, 66 en 66. Blijkens Alg. Ned. Fambl. IX, 100, overleed hij aldaar 22 Maart 1766 en werd 66 jaar oud. In December 1744 was hij gehuwd met *Catharina Margaretha Vosmaer,* geboren 9 Febr. 1716, dochter van Jacob en van diens eerste echtgenoote *Quirina* van der *Elst.* Een zoon uit dit huwelijk : Mr. *Jacob Martinus Borwater,* overleed ongehuwd. In de Kloosterkerk te 's Gravenhage werden begraven : Francina *Johanna Elisabeth Bornwater,* een kind, *3* Juli 1737, — *Jacobus Quirinus Bornwater, 28* Maart *1747,* — en *Maria Arnoldina Borwater,* een kind 6 Nov. 1749. De beide laatstgenoemden zullen wel kinderen van *Arnobdus* geweest zijn.

Sibilla Borwater, j. d. geb. te Venlo, huwde in Januari 1721 (1[e] gebod te Venlo 6 Januari 1'72 1) met *Sixtus Alma,* luitenant in de comp. van den kapitein *Sytzama in* het regiment van den brigadier *Idsinga j.* m. geb. te Groningen.

De uittreksels uit de oude registers van Venlo, door den heer van Romondt, vermelden nog:

16 Maart 1730 in de kerk begraven: Juffr. *Borwater,* de jonge, 't beste doodskleed, — en

14 Januari 1736 de wede *Borwater,* in de kerk begraven, drie poosen geluid.

Een familie *Bornwater* schijnt haar bakermat in Dordrecht te hebben gehad.

Over den schilder *Jacob Gerritsz.* Bornwater, te Dordrecht vermeld in 1664 en 1688, zie men Nieuw Nederl. Biog. Wdb. 11, 214.

Pieter Bornwater, behoorende tot een Dordtsch geslacht, had bij zijn echtgenoote *Johanna Troost* een dochter, *Jacomzna B.,* geb. te Dordrecht 28 Juni 1767, overl. te Amsterdam 6 April 1838, gehuwd te Dordrecht 11 Mei 1794 met *Jacob de Jong,* over wien Ned. Leeuw XXII: 280.

Mogelijk was een aanverwant van *Pieter:*

Wouter Bornwater, mede uit een Dortsche familie, huwt 20 Nov. 1738 te Dordrecht met *Leonora Brooshooft,* of *Broos Hooft,* geb. 11 Januari 1704, denkelijk te Giessen-Oudkerk; overleden 1 Dec. 1763, dochter van *Antonie* en van *Maria van Asperen.* Aldus Navorscher XVIII: 66. De overlijdensdatum van *Leonora* is hier foutief opgegeven, want het lidmatenboek der N. H. Gem[te] te Oudshoorn vermeldt, dat in Sept. 1767 de attestatie werd ingeleverd van Eleonora *Brooshooft, we*duwe *Bornwater,* komende van uit Woubrugge. Zij is niet te Oudshoorn overleden, want achter haar naam staat: „vertrokken."

Wat deed zij te Oudshoorn? Zij had er een zoon wonen : *Boudewijn Bornwater,* olieslager, geb. te Dordrecht 17 Juni 1740 en te Woubrugge 18 Oct. 1766 gehuwd met *Willemina (Willemijntje) van der Vaart, j.* d. geb. te Woubrugge.

Boudewijn B. had in 1766 van *Lambert van der Wolff* een windoliemolen, met huis, schuur en erve, staande aan de Aar, in den Grooten Polder onder Oudshoorn, voor f 1600 gekocht, en won bij zijn eohtgenoote vier kinderen, die hier volgen en op bijgaande data in de Oudshoornsche kerk werden gedoopt.

1. *Leonora, 13* April 1766, getuige : *Leonora Brooshooft.*
2. *Gerritje, 23* Juli 1767, getuige: *Gerritje* van *der Vaart.*
3. *Wouter, 26* Febr. 1769, getuige: *Trijntje Breekland.*
4. *Willem, 16* Sept. 1770, getuige: *Gerritje van der Vaart.*

Dit laatste kind kostte de moeder het leven. Het lijk van *Willemijntje* werd 26 Sept. 1770 te 0. aangegeven (p. d.), het kindje kort daarna, 16 Oct. 1770 (p. d.).

Boudewijn Bornwater (in Maart 1766 uit Maassluis met kk. att. uit Oudshoorn gekomen), schijnt zich den dood van zijn echtgenoote zéér te hebben aangetrokken. Reeds in 1771 verkocht hij zijn oliemolen voor f 2000 aan *Maarten van der Vaart* en is, volgens het lidmatenboek, vertrokken ; zijn nieuwe woonplaats werd daarbij niet aangeteekend.

Wat van deze familie geworden is, is mij niet gebleken. Het zou echter niet onmogelijk zijn *Wouter,* het 3[e] kind, te vereenzelvigen met *Wouter Bornwater,* die 25 Mei 1844 overleed en aan de Ned. Herv. Gemeente te Giessendam en N. Hardingsveld een legaat van f 1600 vermaakte om daarvoor een compleet zilveren avondmaalstel aan te koopen (zie *M. G. Wildeman :* Inventaris Kerkzilver.)

Nicolaas *Bornwater* en *Beatrix van Vierssen* waren de ouders van *Abraham B.,* gedoopt in de Gr. Kerk te 's Gravenhage 9 Juni 1700.

Bornwater bestaat nog. *Wilhelmina Sophia ten Klooster* overleed te Zoeterwoude 29 Juni 1911, oud ruim 64 jaar, nalatende haar echtgenoot *J. Th. Bornwater* en een zoon, mede *J. Th. B.* geheeten. Deze laatste, geboren te Zoeterwoude, werd 30 Juni 1911 te Leiden bevorderd tot doctor

1) Dit is ni fallor Mr. Joan Michaël Roukens (1702-1772) volgenr Ven der Aa een der grootste geleerden van zijn tijd, schepen en raad van Nijmegen in 1745. Vgl. ook Scheltema, Staetk. Nederland II, 262, Kok XXV, 197 en 198 en Vervolg op Van Loon, bl. 319.

in de scheikunde, op proefschrift: „Over de werking van oxalylchloride op aminen en amiden".

Dr. *J. Th. Bornwater* herdacht 12 Febr. 1911 den dag, waarop hij zich vóór 26 jaar als geneesheer te Overveen had gevestigd. Door een commissie werd hem namens zijn patienten en andere ingezetenen een geschenk aangeboden. Hij, gehuwd met *J. C.* Eldering, berichtte 11 Oct 1911 van uit Overveen het overlijden van zijn eenigen zoon *Johan Theodorus Bornwater,* oud 25 jaar.

Zie aanwijzing van een genealogie *Bornwater* in de Wapenheraut IV: 59.[1])

Uit een aantal half vergane papieren, die de blijken dragen van een schier hopeloozen strijd tegen lucht, vuur en water, werden in hoofdzaak de volgende gegevens *Borwater* opgediept. Vermoedelijk bestaat dit geslacht nog alleen in de familie *Borwtrter Stennekes.*

1. *Martinus* Borwater [2]), wiens geboorteplaats mij niet bekend is geworden, trad in militairen dienst.

In 1704 was hij Cadet en kreeg den 5 Juni van dat jaar van de Gedeputeerde Staten van Stad en Lande vergunning om de plaats van den Vaandrig Keun bij provisie te mogen bedienen. Den 26 Mei 1714 door de Staten des Quartiers van Nijmegen aangesteld tot Vaandrig onder de compagnie van Majoor *Til* in het regiment van den Brigadier v. *Welderen.* Genoemde vaandrigsplaats was opengevallen door het avancement van *N.* N. *Gey* en hij deed te Nijmegen den behoorlijken eed van trouw op den 29 Mei d.a.v. Den 21 Mei 1729 ontving hij een aanstelling tot Luitenant in de compagnie van Kap. *C B. v. Lynden,* onder het regiment van den *Prins van 0. N.,* stadhouder van Gelre en Zutphen, en legt 31 Mei d.a.v. te Nijmegen den eed af.

Door avancement van *Adolphus de Rode* van *Hekeren* wordt hij kapitein-luitenant in voormeld regiment, over de comp. van *Derck van Lynden tot de Parck* en doet den eed 17 Oct. 1733. Den 21 Juli 1742 eindelijk ontving hij een benoeming tot Majoor, door de Vergadering van Zeventien, binnen Amsterdam, gewaarmerkt 16 Febr. 1743 en vaart van Delft (sic) in laatstgenoemd jaar met het schip „Streyen" naar Oost Indië, waar hij geplaatst wordt bij het 3e Bataillon. Het volgend jaar, zwaar ziek zijnde, testeert hij 3 Sept. 1744 voor notaris *Hendrik Jansz.* te Batavia; hij woonde toen op de „Tijgersgragt". Nog geen maand later, 27 Sept. 1744 stierf hij te Batavia en werd in de Hollandsche kerk aldaar begraven. Ter herinnering aan hem werd daar zijn wapenbord opgehangen (Nov. XVII : 26).

Borwater was gehuwd met *Christina Adriana Oly. Zij was* te Tiel geboren en woonde denkelijk in haar weduwen staat te Delft. Uit dit huwelijk waren bij vaders dood de volgende kinderen in leven:

1. *Gerardina Sibylla Borwater,*
2. *Jan Hendrik Borwater,* volgt 11,
3. *Cornelia Borwater,*
4. *Martinus Joachim Borwater,*
5. *Anna Gijsberta Borwater,* later gehuwd met *N. Toomaget,* of *Formaget,* vóór haar overleden,
6. *Jan Betua Borwater,*
7. *Helena Adriana Borwater,*
8. *Maria Arnoida Borwater.*

11. *Jan Hendrik Borwater* word te Tiel geboren en vertrok in 1743 (dus gelijk met zijn vader) met het schip „Streyen" naar Oost Indië;, na op den 26.. .. 1743 te Nijmegen zijn demissie als cadet te hebben verkregen. Hij had dertien jaar als cadet gediend in het regiment van *W. C. H. Friso,* onder de compagnie van den Luit. kol. baron *van Lynden tot Ressen,* „eerlijk en wel" zooals zijn paspoort luidt.

Op den 31 Sept. 1749 wordt hij in den Raad van Indië bevestigd als dispencier van Ternate; — idem 2ö Febr. 1756 als boekhouder van de Wapenkamer te Batavia ;— idem 5 Juni 1764 als Fiscaal te Colombo. Als koopman en fiscaal van het Gouvernement testeerde hij met zijn tweede vrouw 13 Oct. 1784 te Colombo voor *Johan Coenraad Pfeifer,* gezworen klerk ter Secretarie van Politie, Kasteel van Colombo, en stierf te Colombo 20 November d.a.v.

Hij huwde 1° *Magdalena Mensert,* en hertrouwde als haar weduwnaar 3 Februari 1771 (18 Januari 1771 te Colombo voor Commissarissen der Huw. Zaken ondertrouwd) met „Jongejuffr." *Barbara Bregantina Lebeck* [1]), van Colombo. Zij vertrok als weduwe 25 Nov. 1791 naar Holland. Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren, t.w.:

1. *Johanna Theodora Jacoba Borwater,* geb. te Colombo in 1773, overleden op reis naar Holland. Zij huwde te Colombo 4 April 1791 met *Piërius Muntz,* van Harlingen, luitenant-ter-zee.

   Hij hertrouwt met *Anna Helena Mekern,* gedoopt te Colombo 19 Maart 1776, dochter van *Martinus,* uit Groningen, Secretaris van Politie te Colombo, en van *Judith Charlotte Lever,* uit Bergen op Zoom.
2. *Jan Willem Borwater,* volgt 111.

111. *Jan Willem Borwater,* geboren te Colombo 1776. Repatrieert. Wordt, als geboortig van Colombo, op den 14 Nov. 1806 poorter te Leiden. Als regent der Vereen. Gast- en Leprooshuizen aldaar, wordt hij, op zijn verzoek; 7 April 1808 door Burgemeesters van Leiden van dezen post ontheven. Treedt in militairen dienst en wordt kapitein bij de Nationale Garde. Den 20 Aug. 1810 wordt hem wegens zijn aanstaand vertrek naar Indië door den Minister van Koloniën een som van f 1000 tot zijn uitrusting geaccordeerd en krijgt 24 Aug. 1810 van denzelfden een aanbeveling aan den Gouverneur-generaal van 0. I. om van hem zoo in 't militaire als in het civiele gebruik te maken. Hij gaat dien dag aan boord van 's Keizers brik „Claudius Civilis", onder bevel van den opperluitenant *Poot,* komt in Indië aan Februari 1811 en wordt genoemd: „Commissaris van het Fransche Gouvernement belast met de overbrenging van dépêches aan de Ind. Regeering". Daarna wordt hij lid van den Raad van Justitie te Semarang, krijgt 24 Mei 1813 daarvan ontslag, doch wordt 1 Nov. 1813 in 's Lands dienst herplaatst als lid van het Hoogste Gerechtshof.

[1]) Zie ook „Généalogie de la famille *Borrewater*" door Pierre Jos van Loon (Anvers, 1888), alwaar twee Antwerpsche geslachten var dien naam behandeld worden.

[2]) Zijn voornaam zoowel als die van verschillende zijner kinderer maakt zijn verwantsohap waarschijnlijk met de in den aanhef van di artikel vermelde Haagsche *Borwater's.* Red.

[1]) Wapen *Lebeck: in* zilver drie verkorte roode dwarsbalken boven elkaar (een eoogenaamde hamei).

[2]) Vergel. Navorscher LI : 204, 206; LII : 105, 106,

Hij overleed 1 December 1,818 of daaromtrent, na tweemaal gehuwd te zijn geweest.

1° op den 26 Dec. 1797 met *Martina Johanna Jacoba van Baerle,* in 1809 overleden, dochter van *Isaäc Gijsbert Herman* en van Cornelia *Anna van den Moer.*

2° te Batavia 19 Juli 1818 met *Cornelia Wilhelmina Sophia Maria van Oldenbnrnevelt,* genaamd *Tullingh*, geb. te Batavia 19 Maart 1801, overleden in Nov. 1818, dochter van Mr. *Cornelis Albert* Adriaan en van diens tweede vrouw *Henrica* Maria *Margaretha 'van Oldenbarnevelt*, genaamd *Tullingh.*

Uit het eerste huwelijk vier kinderen:

1. *Jan Cornelis Gijsbert B.,* volgt IV.
2. *Isaäc Cornelis Anne B.* wordt 9 Juli 1814 aangesteld tot cadet der artillerie en genie op de A. en G. school te Delft, kwam aldaar 1 Augustus d.a.v., — verkrijgt op zijn verzoek 18 Sept. 1816 van die school ontslag en vertrekt met honorabele demissie 1 Oct. 1815, na 21 Aug. van dat jaar te zijn aangesteld tot extraord. adelborst en bij besluit van 22 Aug. **geplaatst** op Z. M. schip „de Amsterdam", gecommandeerd door den kapitein-ter-zee *Hofmeyr.* Hier genoot hij de gagie van stuurmansleerling.
   Verdere bizonderheden zijn mij niet bekend.
3. *Lucie Justine Theodore B.,* geb. te Leiden 3 Febr. 1802. Zij huwde te Pasoeroean 29 Sept. 1821 met *A. A. Ellinghuysen,* luitenant-ter-zee 1° kl. bij de Nederl. Marine, Ridder M.W.O. Hij overleed als Gouverneur der Molukken 18 Dec. 1836, oud 49 jaar, nalatende drie kinderen :
   .a *Elisabeth Henriëtte Marthina Ellinghuysen,* echtgenoote van *Ernest van de Velde.* Hun zoon was o.a. Mr. *Henri Adolphe v. d. Velde,* lid Gedep. St. v. Z.-Holl. Huize „Leyenburg" te Loosduinen.
   b. *Adolphine Ellinghuysen,* echtgenoote van *Charles van de Velde.*
   c. Lucius Ellinghuysen.
4. *Brigitta Constance Henriëtte B.* geb. te Leiden 24 Juni 1803, overleden te 's-Gravenhage 21 Febr. 1872. Zij huwde 1° te Batavia 7 Maart 1821 met *Johan Hora Cornets de Groot,* geb. te Groningen 28 Aug. 1796, kapitein der artillerie, assistent-resident te Buitenzorg, Krawang en doerabaya, overl. te Soerabayn 4 Nov. 1831, zoon van *Adriaan David* en van *Louise Catharina Johanna Hora Siccama.*
   Zij huwde 2° in 1836 met *Leonard Hendrik Stennekes,* kolonel en directeur der artillerie in N.Indië, overleden 18 Juni 1847 op reis naar Nederland,. na in 1823 met roem op Borneo en in 183 | op Java te hebben gestreden. Ridder M. W.O.
   De kinderen uit het 2e huwelijk droegen den naam van *Borwater Stennekes.*

IV. *Jan Cornelis Gijsbert Borwater*, geb. te Leiden 11 Nov. 1798. Hij huwde te Rembang in 1824 met *Sophia Petronella Elisabeth van Lawick van Pabst,* geb. ín 1808, gedoopt te Semarang 16 Sept. 1810 [1]), overleden te Semarang 19 Oct. 1861. (na hertrouwd te zijn met *Hendrik Dirk van Wely*).

Hieruit een dochter:

Frédérique Wilhelmina Adolphine Borwater (overleden nà 1861), gehuwd- met *Pieter Hendrik Koster,* geb. te 's-Hertogenbosch 28 Aug. 1821. Kolonel, chef van den Generalen Staf van het Ind. leger. Hij overleed, met verlof zijnde, te 's-Gravenhage 2 Juni 1861 en was de zoon van Jean *Laurent* en van Maria *Petronella ten Haaf.*

[1]) Extract uit het doopregister der Herv. Gem. te Semarang: *Sophia Petronella Elisabeth, de* moeder: *de* vrije Bataviasche vrouw *Linda*; adoptant: *Pieter Hubertus van Lawick v. Pabst,* lid der Houtadministratie te Rembang, — oud 2 jaren, gedoopt, op den 16en van September 1810. Getuigen: *Nicolaas Anthony Holmberg de Beckfelt* en *Cornelia Elisabeth v. Muyen,* echtelieden.

Semarang, *den 29* January 1827
Accordeert met voorschreven doopregister
D. A. Marnstra, Predikant.

Familieaanteekeningen van Spijck, Vermeden, van Cattenburch e.a. [1]),

medegedeeld door A. VAN DER POEST CLEMENT.

van Spijck-Verding.

Anno

1647 Den 22 December zijn te samen in houwelijck versaemt *Claes Adamssen van Spijk* met *Elysabet Anthonis Verding* tot Voorburg.

1648 den 18 Jannewarij op Saterdach smorgens ten 4 uren is Elysabet geleegen van haer eerste gebooren dochter *Marya* en sterff een half uren daernae de geboorte ten 10 uren noch een dochter *Marya* en sterff omtrent een uur nae de geboorte tot Voorburg.

1649 den eersten September op Woensdach smorgens ten halfacht en soo werden gebooren een dochter *Marya* en sterft de 2 savonts ten half vijven in Schraevenhaege.

1630 den 18 October op Dincxdach smorgens ten half sessen soo werde gebooren *Adriaen Clasen van Spijck.*

1652 den eersten December op Sondach smorgens tussen seven en acht uren soo werde gebooren *Pieter Clasen van Spijck.*

1664 den 20 Augustij op Donderdach des naemiddachs ten vijf ueren soo werden gebooren *Adam Clasen van Spijck* en sterf den lesten Jannewarij des morgens.

1666 den November op Dincxdach soo werde gebooren *Adam Clasen van Spijck.*

1669 den 10 October op Vrijdach namiddach ten half drijen soo werde gebooren *Antony Clasen* sterf den 7 April 1660 smorgens een quartier over vieren op Wonsdach.

1661 den 18 Juijnij op Saterdach savonts tussen half ses en sessen werde gebooren *Antony Clasen van Spijck.*

Geslacht Register van Laurens Vermeulen.

Voor den jaare 1666 is mij aangaande dit Geslacht register niets ter kennisse gekoomen als alleen dit volgende, bij mangel van aanteekeningen van *Bernhard*

[1]) Deze aanteekeningen, waarvan het origineel bij mij berust, zijn evenals het in Maandblad XXXVIII, k. 171 e. v. gepubliceerde familieregister afkomstig van wijlen mijnen oom J. A. van Spijk van Cattenburch († 1880).

Vermeden, dewelke begeerig vreemde landen te bezien zeer jong uijt rijzens vaders huijs vertrokken, en na vijvtien jaaren rijzens wedergekomen en niet lang daarna is gestorven, als alleen dit volgende, namentlijk dat ***Herman*** zoon van ***Dirk*** *Vermeulen* en Jonkvrouwe Maria van *Gaesbeek* Egtelieden, in het jaar 1656 den 8 Februarij getrouwt is met ***Alyda Hartman van de Poel*** uijt welk huwelijk gesproten zijn den 8 Feburuarij 1657 ***Barend Vermeulen en*** op den **17** Februarij 1659 ***Gerrit Vermeulen.*** Den 15 September 1661 is voornoemde ***Herman Vermeulen*** overleeden. Den 9 October 1666 is ***Alida Hartmans van de Poel*** weduwe wijlen ***Herman Vermeulen*** hertrouwt met ***Robrecht van Vuren.*** Den ... Februarij 1680 is overleeden ***Gerrit Vermeulen.*** Den 8 Augusti 1688 is ***Barend Vermeulen*** getrouwt met ***Margaretha de Knuijt*** dogter van ***Johan de Knuijt*** en ***Jannetje Eabry.*** Den 6 September 1689 is uit dit huwelijk gebooren ***Alida Vermeulen,*** en den 20 Juny 1690 overleeden. Den 25 April 1691 is gebooren ***Johannes Vermeulen.*** Den **14** November 1693 is overleeden ***Barend Vermeulen*** vader der twee voornoemde kinderen.

1695 is Margaretha ***de Knuijt,*** weduwe wijlen ***Barend Vermeulen***, hertrouwt met ***Adrianus van Spijk*** uijt dit huwelijk zijn gebooren

1696 den ***Maria van Spijk***

1698 den 17 September is geboren *Nicolas van Spijk.*

1707 den 14 Februarij is overleede ***Alida van der Poel*** weduwe van ***Herman Vermeulen*** en laatst van *Robrecht* van. ***Vuren.***

1720 den 11 Augustus is ***Johannes Vermeulen*** getrouwt met ***Johanna Catherina*** dogter wijlen ***Pieter*** van der ***Hegge*** en ***Johanna de Knuijt.*** Uijt dit huwelijk is gesprooten op den 15 Augusti. 1721 *Alyda Jacoba Vermeulen.* Den 7 Augusti 1723 is geboren ***Bernardus Vermeulen en*** overleeden den 25 dito. Den 26 September 1724 is overleede ***Margareta de Knuijt*** weduwe van ***Barend Vermeulen*** laastelijk weduwe van ***Adrianis van Spijk.*** Den 16 Maart 1725 is gestorve ***Alida Jacoba Vermeulen.*** Den ***22*** Maart 1726 is geboren Laurens *Ver*meulen. Den 30 Maart 1727 is geboren ***Margaretha Jacoba Vermeulen*** welke 10 Februarij 1729 is overleeden. Den 27 April 1733 is overleede de vader dezer vier kinderen ***Johannes Vermewben.*** Den 5 October 1733 is overlede ***Johanna de Knuijt*** eertijds weduwe van ***Pieter van der Hegge,*** nu hertrouwt zijnde van ***Laurens van der*** Straaten.

Den 28 Augusti 1735 is ***Johanna Catharina*** van ***der Hegge*** weduwe van ***J. Vermeulen*** hertrouwt met ***Johan Reinhart Stippius.***

Den 5 July 1753 is ***Johan Reynhard Stippius op*** zijn buijtenplaats genaamd Hoekenburch overleden int 72 jaar zijns ouderdoms.

Den 6 September 1777 is ***Johanna Catharina van der Hegge*** eertijds weduwe wijlen ***Johannes Vermeulen*** laastelijk ***Johan Reynhard Stippius*** overlede in 's Hage.

Vermeulen—Knuijt.

Memoriael Boeckje

van den troudach van *Barent Harmanse Vermeulen,* ende ***Margarita Knuijt,*** echte man ende vrouw, en van de geboorte en name der kinderen die zijlieden bij den anderen hebben geprocreert, alsmede vant overlijden van denzelve *Barent Harmanse Vermeulen* en een van hare kinderen.

Zondach den 26 Julij 1688 hebben in den huwelijcken staet haer eerste gebodt gehadt ***Barend Harmanse Vermeulen*** jongman, ende *Margarita Knuijt* jongedochter, beijde geboortich ende woonachtich alhier in 's Gravenhage ende zijn op Zondach den 8 Augustij des voorschreven jaers 1688 getrout binnen den dorpe ende kercke van Rijswijck.

den 6 Septemb. 1689 is geboren onse dochter ***Alida*** des smiddachs tusschen twaelff en een ure, haer pete zijn geweest mijn moeder Alida Hartmans van der Poel, huijsvrouw van Robbrecht van Vueren en mijn huijsvrouws vader Johannes Knuijt, den 20 Junij 1690 is mijn voornoemde dochter ***Alida*** deser werelt overleden en begraven op den 26 derselver maent;

den 25 April 1691 is geboren onsen zoon *Johannes,* voor de middach tusschen elff en halff twaelff ure, zijn pete zijn geweest mijn huijsvrouwe vader Johannes Knuijt en haer grootvader Johannes Faberie.

Zaterdach den 14 November 1693 des s'namiddachs die clock omtrent twee ure is overleden *Barent Harmanse Vermeulen,* vader van die twee kinderen hiervooren genoemt, en begraven op Dijnsdach den 17 derzelver maent, des s'namiddachs de clock omtrent vijff ure in de nieuwe kerck alhier in 's Gravenhage.

Maendach den 14 Februarij 1707 is overleden ***Alida Hartmans van der Poel,*** in heer leven huysvrouw van ***Robbrecht van*** Vueren, des savonts de clocke omtrent zes uren, en begraeven op Maendach den 2 1 derzelver maent inde nieuwe kerck, int graft van Adrianus van Spijck, in s' Gravenhage.

Van der Hegge-Knuijt.

1690 den 7 mey ben ick ***Pieter van der Hegge*** met mijn huijsvrou ***Johanna Knuijt*** in den houwelicken staet bevestigt.

1691 den 17 februarij is mijn huijsvrou verlost van een jonge soon des avonts ten halff negen en is des Sondaegs den 18 dito met de naem van *Dirck* gedoopt in de groote kerck, de getuige waren mijn vader Dirck van der Hegge en mijn vrous moeder Jannett Knuijt.

1692 den 6 mey is mijn huijsvrou verlost van een dogter des avonts quartier voor nege uijre en is op een bededag gedoopt in de groote kerk met de naem van *Johanna Catharijna* waervan de getuijgen syn myn vrouws vader Johan Knuijt en mijn vrous susters mans huysvrou Marija Spijck.

1692 den 14 juny is mijn soontje *Dirck* in den Here gerust des middags ten twee uren.

1693 den 26 Septemb. is mijn huijsvrou verlost van een soon des avonts even voor negen ure en is des sondags den 27 dito gedoopt met de naem van ***Pieter*** de getuijgen sijn Johan Knuijt en Cornelia van der Hegge.

1695 den 22 Januari sijnde Saterdag's avonts is de boove genoemde *Pieter van der Hegge* in den Heere gerust ende begrave op donderdag den 27 dito in de kloosterkerk, zijnde in het 43ste jaar sijns ouderdoms ende het vijfde jaar sijns huwelijks.

Van der Straten-Knuijt.

A° 1696 den februari Ben ik ***Laurens van der Straaten*** met mijn huijsvrouw ***Johanna Knuijt*** in den huwelijken staadt bevestigt in de groote kerk door Doms. Troojen.

a° 1697 den 13 Januari sondaags ten 11 uren is mijn

huysvrouw door s'heere bijstandt verlost van een soon ***Maurits*** genaamt na mijn vader zal. de getuyge waare oom de Knuijdt en moeder van der Straaten in de groote kerk gedoopt door domine van Vliet.

a° 1699 d 28 april dingsdag is mijn huysvrouw door s'heeren hulp verlost van een dogter des s'avonts ten 9 uuren en is genaampt *Anna Maria* ***van der Straten*** naar groote moeder Vermeule en mijn moeder en is gedoopt in de groote kerk door domine Oosterlandt de getuyge ware vader Knuijdt en moeder van der Straten.

den 15 Juni 1699 is mijn voorn. dogter ***Anna Maria*** s'avonts in den heere gerust en donderdaags begrave in de nieuwe kerk in het graf van nomro 112.

a° 1700 d' 13 Juli des savonts tussche vijf en ses ure is mijn huijsvrouw door s'heere hulp verlost van twe soone op ses maande dragt de welke genaampt wierde de eene ***Anthoni*** ende de andere *Mathijs* dog de laatsten is maar allenelijk gedoopt in de gr. kerk door Amia en syn byde in den heere gerust en in een kisie bij den andere Saterdag daar aan volgende in het voornoemde graf van n° 112 begraven.

a° 1703 den 4 Juni is mijn huijsvrouw door s'Heere hulp smorgens ten 7 uure verlost van een dogter ende genaampt *Jacoba* na 't overleede kindt van mosseur Spijk inde nieuwe kerk gedoopt door dom. Bos de getuyge syn vader Knuijt en mosseur Spijk anders Margareta Knuijt.

1712 den 6 Octob^r. is mijn kindt ***Jacoba*** op de middag ten Een ure in den Heers gerust.

1721 den 11 mey is mijn soon ***Maurits van der Straten*** op eene onverwagte en moordadige wijse door de scheur eenes deurs in de regter borst in de longe gequets geworden, daar van hij op den 25 mij daar aen volgende des s'avonds ten half elf uren is koomen te overlegden, ende is den 30 dito des s'morgens tot Rijswijk begraaven in het graff van de Boudesteijne in 't ruijm van de kerk.

1733 den 6 Octob. is mijn seer geliefde huysvrouw ***Johanna Knuijt*** des s'morgens ten 4 uren in den heere de Rotsteen hares herte gerust en alsoo salig ontslapen nadat sy lange tijdt met watersugt is beset geweest en wijnig tijd voor haar afsterven met felle koortse en sware hoest bevange was geworden ende is alsoo vervolgens op maandag den 12 Octob. 1733 begraven in de Nieuwe kerk in 't selve bovegenoemde graf van 112^e nomb.

Anno 1741 is ***Laurens van der*** *Strate* gerust in den Heere zijnes herten rosteen en dus zaliglijk ontslapen op den en is begraven in de grote kerk in een nieu eyge graf den

Vermeulen — van der Hegge — van Rhede.

Den 11 Agustij 1720 is ***Johannes Vermeulen*** met ***Johanna Catharina van der Hegge*** in den egten staat bevestigt door Dom. Doesburg op sondag middag tusse 12 en een uur.

Op Vrijdagh den 15 Augusti 1721 des morgens ten 9¾ ure is mijn lieve huijsvrouw verlost van een jonge doghter, die gedoopt is op sondagh den 17 dito daeraenvolgende in de Groote Kerk door Dom. Velsen, en is genoempt *Alida Jacoba*, haar pete sijn mijn vrouws vaader Louwrens van der Straaten en mijn moeder Margareta Knuijt. Den 16 Maert 1725 is de voorsz. dogter *Alida* ***Jacoba*** in den Heere gerust en den 20 dito begraven in de niewe kerk.

Op Saterdagh den 7 Agusti 1723 is geboren ons tweede kint, een soon, gedoopt den 8 deser door Dom. Grommee des nademiddagh in de groote kerk en is genaempt *Bernardus*, na mijn overleeden Vader, syne Peete of getuijge zijn mijn vrouws vader *Louwrens* ***van der*** *Straaten* en syne huysvrouw, mijne vrouws eijgen moeder, *Johanna* ***Knuijt.***

Op Woonsdagh den 25 agusti 1723 is de voornoemde soon *Bernardus* na 18 dage geleeft te hebbe seer schielijk in den Heere gerust des savonts de klok half negen, en is ter aerde bestelt den 28 deser, sijnde saterdag daer aenvolgende des savons bij negen ure in de niwe kerk in een eijgen graf sijnde n° 112.

Op dijnsdagh den 26 September 1724 is mijn lieve moeder in den Heere gerust en begraven in een ijgen graf in de niewe kerk sijnde n° 112, den Octob^r.

Op Donderdagh den 22 maert 1726 is voor de derde rijse verlost van een soon mijne lieve huijsvrouw Johanna Cathrina, het kint is gedoopt op sondagh den 25 dito door Dom. Manger in de grote kerk en is genoempt ***Louwrens,*** de getuijgen zijn mijn vrouwe vader Louwrens van der Straten en moeder Johanna Knuijt.

Op sondagh den 30 Maart 1727 heeft mijn lieve huijsv^r. met Godes hulpe ter werelt gebragt haar vierde kint, sijnde een doghter dat (om reedene de getuijge moverende) eerst gedoopt is woensdagh avont den 2 april 1727 in de groote kerk door Domine Muijlman, genaempt ***Margareta Jacoba,*** ter gedagtenisse van mijne salige moeder en eerste dogtertje voorn^t. De getuijge zijn geweest, mijn vrouwe vader Louwrens van der Straten en syne huijsvrouw Johanna Knuijt — in welkers plaets en naem hetz. geheven is door nigte Willemina van Krevel vrouw van neef Antonij van Spijk, daertoe versogt sijnde. Dese ***Margareta Jakoba*** is in den Heere gerust ontslapen den 10 february a° 1729 op donderdag avont 11 ure, sijnde 1 jaer 10 maende 10 dagen begraven in de niewe kerk in een familiegraf n° 112 den 16 dito op Dijnsdags avont 6 ure.

Anno 1733 den 27 April is mijn seer lieven en waarde man in den heere sagtelijk ontslaepen ende begraaven in ons ijgen graf n° 112.

(w. g.) ***Johanna*** *Chatarina* van ***der*** *Hegge* nu weduwe van *Johannes* ***Vermeulen.***

1733 den 5 October is mijn seer lieve ende waarde moeder *Johanna Knuijt* in den heere gerust ende begraaven in de niewe kerk in ons familiegraf n° 112.

Den 28 August 1736 ben ik ***Johannes Reinhardus*** *Stippius* geboortig uit Neder Hessen Cassel te Helmershausen getrouwt met juff^r. ***Johanna*** *Catharina* ***van der Hegge*** weduwe van wijlen S^r. ***Joh.*** *Vermeulen* te Scheveningen s'avonds ten 7 uuren in de tegenwoordigheid van den kerkenraad door ds. Sparringa predik. aldaar.

A° 1750 den 1 Septembris ben ik *Laurentius Vermeulen* in den egten staat bevestigt met mejuffr. *Hendrica Maria van* ***Rhede*** te Velp door Dom^s van den Upweg predioant tldaar s'namiddags ten 2 uren, present de kerkenraat.

A° 1761 Op Vrijdag den derden Deoembris even twaalf uren smiddags is mijn waarde huysvrouw door Gods hulpe verlost van een soon, dewelke gedoopt is sondags avond den vijfde dato daaraanvolgende in de grote kerk tot Arnhem door Domine Koets, met name ***Johannes Reynhardus*** *Laurentius*, naar mijn vader zaliger Johannes

Vermeule, Steegrootvader Laurens van der Straten en mijn Steevader J. R. Stìppius welke laatste peter is geweest.

A° 1753 Den 6 July smorgens omtrent elf uren is mijn Steevaader ***Johan Reinhard Stippius*** schielijk overleede aan een hartsvang zijnde op de buijteplaats genoemt Hoekenburg in den ouderdom van 71 jaren en 7 maanden, en den 10 derselver maand begraven in de grote kerk in het graf van Grootvader van der Straten.

A° 1763 den 31 July is mijn huijsvronw door Godes hulpe smorgens $12\frac{3}{4}$ uur verlost van een soon te Doesborg en aldaar op Vrijdag door dom. Ramrìng gedoopt en genoemt *Jurrien Ulrich,* na mijn huysvrouwen vader Jurrien Ulrich van Rhede, dewelke peter is.

A° 1764. Den 28 Octobris s'maandags ten 64 uren s'avonds is mijn huijsvrouw door Godes hulpe te Doesborg verlost van een dogter, en aldaar gedoopt Vrijdag den 1 Novembris door Doms. Ramrìng en is genoemt *Johanna Petronella* naar mijn moeders vader en moeder Salr. Pieter van der Hegge en Johanna de Knuijt. Meter is geweest mijn moeder Johanna Catharina van der Hegge wed. Stìppius.

A° 1766. Den 27 Octobrìs woensdag smorgens even over 10 uren, is mijn huijsvrouw door Godes hulpe verlost te Arnhem van een dogter, dewelke s'anderendags s'avonds aldaar gedoopt is in de grote kerk door Ds. Vitrìnga en genoemt *Adriana Margareta* naar mijn ooms Van Spijk vader Adrianus van Spijk, en deszelfs moeder, mijn grootmoeder Margareta de Knuijt. Peter is geweest oom Nicolas van Spijk.

A° 1768. Den 11 Maij Donderdag s'namìddags omtrent ten half twee uuren is mijn huijsvrouw door Gods hulpe verlost van een soon, dewelke des Saturdags den 13 dito is gedoopt mede alhier te Arnhem in de grote kerk door dominus Vitringa en genoemt ***Willem Hendrik*** na mijn huijsvrouwen broeder Willem Hendrik van Rhede, conrector der latijnse schoolen te Delft.

A°. 1769. Den 9 Septembris, des sondags namiddags om vier uuren is ons jongste zoontje *Willem Hendrik,* na een korte onpasselijkheid in een stuijp, schielijk overleeden en in den Heere gerust in den ouderdom van sestien maanden min twee dagen en woensdags s'namiddags den 12 in de groote kerk te Arnhem begraven, in mijn schoonvaders familie graft.

A° 1760. Den 26 Augusti is mijn huijsvrouw door Godes hulpe verlost van een dogter, des maandags morgen na het quartier over twee uuren, binnen 's Gravenhage en is op Woensdag avond den 27 dito in de groote kerk gedoopt door Doms. Muijlman en genoemt ***Gesina hlisabet*** naar mijner vrouwen moeder Gesina Elisabet Meijs.

A°. 1762 Den 7 Junij is onse oudste zoontje ***Johannes Reinhardus Laurentius,*** des smaandag morgens tussen drie en vier uuren, naa een siekte in de keel, van vijf daagen, deser waersld overleeden en in God gerust te Arnhem en aldaar op vrijdag na de middag den 11 dito in de groote kerk begraaven.

A° 1763. Den 16 Augusti hebben, mijn huijsvrouwen vader en moeder den 50sten verjaring van haar huwlijk te Arnhem met veel plegtigheid geviert, present zijnde alle hare kinderen en kindskinderen.

A° 1764. Den 3e Augusti Vrijdags omtrent half tien uren des avonds is mijn huijsvrouw door Gods hulpe verlost van een soon en is op den 5den dito in de

groote kerk mede binnen 's Gravenhage gedoopt en genoemt ***Johannes.***

A° 1766. Vrijdag morgen den 28 Februarij is mijner huijsvrouwen vader ***Jurrien Ulrich van Rhede*** te Arnhem in den ouderdom van 82 jaaren en 11 maanden dezer waereld overleden, en is den Martii in de groote kerk aldaar in het familiegraf begraven.

A° 1767 is mijner huijsvrouwen broeder *Wilhem Hendrik van Rhede,* conrector der Latijnsche Schoolen te Delft, na een korte bedlegering van drie daagen aan een borstziekte en acces van koorts dezer waereld overleden den 2 July en aldaar begraven in de oude kerk op woensdag den 7 dito.

A° 1776 Den 26 Julij is mijner huijsvrouwen Moeder ***Gesina Elisabet Meijs,*** weduwe wijlen vader G. *U.* van. ***Rhede,*** in den ouderdom van bijna 90 jaaren overleeden te Arnhem, en aldaar begraven in de grote kerk op den 10de derzelvde maand.

A°. 1777. Den 30 April, des morgens omtrend agt uuren is overleeden oom *Nicolas van Spijk* in den ouderdom van 78 jaaren 6 maanden en 13 daagen en den 6 Maij daaranvolgende begraven in de Grote Kerk te 's Gravenhage.

A° 1777 Den 6 September des morgens omtrend halv tien uuren is mijne waarde Moeder ***Johanna Catharina van der Hegge*** overleeden, in den ouderdom van 85 jaaren en vier maanden en den 12 daaraanvolgende begraven in de groote kerk in haar eijge grav in 's Gravenhage.

A° 1780. Den 29 Augusti is onze oudste Dogter ***Johanna Petronella Vermeulen*** in den egten staat bevestigt met Mr. *Cornelis Erpenbeek,* advocaat, woonagtig tot Winterswijk, des middags om halv een uur in de Kloosterkerk door Doms. W. de Koning in presentie des kerkenraads binnen 's Gravenhage.

A° 1781 is gebooren hun eerste kind den 2 July genoemt ***Johanna Willemina*** overleeden den 13 Augusti 1781.

A° 1783 Den 16 Julij is gebooren hun tweede kind genoemt ***Laurens*** naar deszelvs grootvader Laurens Vermeulen.

A° 1786 Den 9 Maij is gebooren hun derde kind genoemt naar deszelver moeder ***Johanna Petronella.***

A° 1786 Den 12 May is bovengenoemde onze teder gelievde Dogter tot onze bittere droefheid gestorven en den May tot Winterswijk haare woonplaats begraven.

A° 1789. Op woensdag den 18 Februarij is onse Dogter ***Adriana Margaretha*** door Doms. de Koning present de Kerkenraad in 's Gravenhage in de Kloosterkerk des middags om twaalv uuren in Egten staat bevestigt met den Ed. gebooren Heer ***Johan Adriaan van Cattenburg,*** Capitain proprietair van een Compagni Infanterie in het Regiment van den Genera1 Major van Pabst.

A° 1789. Ten zelvden hier even boven gemelde Dage, ure, kerke, Predicant, getuijgen en plaatse is onse dogter ***Gesina Elisabeth*** in den Egten staat bevestigt met den WeldEd. Gestr. Heer ***Bernhard Philip Achenbach,*** Lieuten. in het Regiment van den Genera1 Major van Pabst.

A° 1789 is onze dogter Gesina ***Elisabet Achenbach*** in de kraam bevallen van een zoon zondag op den 6 December des morgens om uuren en des zondags daaraan volgende gedoopt door Doms. de Koning in de Kloosterk des nademiddags en genoemt ***Laurens Philip*** naar deszelfs Grootvaders Laurens Vermeulen en Philip Achenbach.

(Wordt vervolgd).

Huwelijksinteekeningen vóór 1680 van Predikanten in de Kerkelijke registers te Amsterdam,

medegedeeld door A. B. VAN DER VIES.

(vervolg van XXXIX, 19.)

v. = van, o. = oud, p. = predikant, w. = weduwnaar of weduwe, va. = vader, m. = moeder, b. = broeder, z. = zuster.

20.4.1650.
Johannes *Hoornbeeck, v.* Haarlem, o. 32, p. en prof. Utrecht.
Anna Bernart, v. A'dam, o. 19, va. Isaac.
7.4.1650.
Johannes *Valckenier*, v. Keulen, o. 31, Prof. Theologie te Harderwijk.
Hester Hochepied, v. Keulen, va. Isaac.
7.4.1660.
Jacobus *Prickius*, v. Enkhuizen, o. 26, p. Venhuizen.
Machtelt van Craene, v. A'dam, va. Cornelis.
11.3.1650.
Ludovicus de *Dieu*, v. Leiden, o. 28, p. Woubrugge.
Petronella Haen, v. A'dam, o. 28, geen ouders.
27.1.1660.
Simon van *Hel*, v. Jaarsveld, o. 23, p. Overschie, m. Elisabeth Schaegen.
Margrieta van Leek, v. A'dam, o. 28, va. Cornelis.
7.1.1660.
Simon *Simonides*, v. de Rijp, p. Oosthuizen, geen ouders.
Neeltje Joppen Cominix, v. A'dam, o. 18, va. Job Lenerts.
13.10.1649.
Johannes *Lampe, v.* Bremen, o. 30, p. Prinsenhage, b. Reynier.
Jacomina van Amelandt, v. A'dam, o. *22,* m. Catharina Vos.
23.9.1649.
Parisamus *Lemans*, v. A'dam, o. 28, p. Tilburg, geen ouders, b. Jan.
Agneta Haringh, v. A'dam, o. 19, m. Trijntje Ysbrandts.
2.9.1649.
Gabriel *van Vinck*, v. Londen, p. Reeuwijk, w. Maria Stuytingh.
Susanna Luce, v. Utrecht, o. 37, *va.* Lucas.
26.6.1649.
Johannes le *Febure*, v. Middelburg, o. 31, p. Philippine (Staats-Vlaanderen), va. Simon.
Cornelia van den Brande, v. Middelburg, o. 30, geen ouders.
24.4.1649.
Bartholomeus Schaats, p. Tricht.
Annetie Tobias van de Broek, w. Jacob Wessels Dorgelo.
23.4.1649.
Remmetus *Ring, v.* Monnikendam, o. 23, p. Monnikendam, geen ouders.
Gisbertie Molenaer, v. A'dam, o. 23, geen ouders, z. Catharina.
19.3.1649.
Thomas *Potts, v.* A'dam, o. 26, p. Vlissingen (Engelsch), m. Sara de Maegt.
Nicoletta Commersteyn, v. A'dam, o. 27, va. Jan Jans.
193.1649.
Dionisius Donna, v. Leeuwarden, o. 27, p. Ried.
Lijsbet Sarragons, v. A'dam, o. 19, va. Pieter.
10.12.1648.
Henricus *Broeckhuysen*, *v.* IJzendoorn, p. Engelen.
Helena Obeings, v.
8.9.1648.
Jean *Carré*, v. Ruttelois, o. 29, p. den Haag (Waalsch).
Judith Casteleyn, v. A'dam, m. Abigael Masselot.
20.8.1648.
Barnardus *Dronrijp*, v. de Lier, o. 27, p. Dongjum, geen ouders.
Marritie Sitters, v. A'dam, o. 20, geen ouders.
30.7.1648.
Jeronimus *Alutarius*, *v.* Woerden, o. 28, p. Steenwijk, m. Susanna Hilmers.
Ida Passers, v. A'dam, o. 25, m. Geertruyd Wilkes.
10.7.1648.
Wilhelmus *Isenhagius*, *v.* A'dam, p. Bunschoten, w. Maria Paes.
Susanna Hustaert, v. A'dam, o. 38, geen ouders.
1.6.1648.
Justus 'van *den Bogert*, p. Naarden.
Catharina Brouwers, v.
1.2.1648.
Petrus *Leonartsz, v.* Kampen, p. Wanneperveen, w. Hillegonda Coops.
Hester van Lemens, v. Haarlem, o. 36, geen ouders.
3.1.1648.
Theodorus Wilhelmi *van der Meer*, o. 26, rector van de Latijnsohe school te Wormer, p. 1660 Wijdenes, va. Willem Dirks, w. Maria Cornelis.
Neeltje Hendrix Hoppesaok, v. A'dam, va. Hendrik Michiels.
13.9.1647.
Andreas *Coenradus*, v. Harderwijk, o. 27, p. Venhuizen.
Maria van Stralen, v. A'dam, o. 20, m. Maria Provoost.
27.7.1647.
Justinus van *der Meer*, v. p. Graft, w. Anna Schagen.
Maria Kuysten, v. A'dam, 6. 31.
14.6.1647.
Pierre *Cordier*, v. Oterbergh, o. 29, p. Leiden (Waalsch), geen ouders.
Susanna Motte, v. Aken, o. 23.
26.3 1647.
Bartholomeus Jans *Cervinus*, *v.* A'dam, o. 30, p. Goudriaan, va. Jan Siewerts, m. Anne Siewerts.
Stijntie Cornelis Bet, v. Landsmeer, o. 23, va. Cornelis Jans.
22.3.1647.
Daniel *du Moulin*, *v.* Leiden, o. 30, candidaat in de Theologie, p. 1648 Aarlerixtel, geen ouders.
Catharina van Schonevelt, v. A'dam, o. 22, va. Adolf.
18.10.1646.
Johannes *Cralingius*, v. Oosthuizen, o. 27, proponent, p. 1647 Koog (Texel).
Elsje ter Haer, o. 29, va. Abraham.
20.9.1646.
Johannes *Janssonius, v.* Groningen, o. 30, p. Marum.
Lucretia Pittavin, v. A'dam, o. 21, va. Sebastian.
17.8.1646.
Petrus *Keslerus*, v. Stolburg, p. Oudkarspel, va. Ds. Fridericus.
Cornelia Ceulinx, v. A'dam, o. 17, geen ouders.

12.7.1646.
Cornelius *Bergius*, v. Naarden, p. Maartensdijk, w. Hillegonda Pott.
Magdalena le Fevre, v. den Haag, va. Jacob, w. Jan van Heusden.
1.9.1646.
Johannes Best, v. A'dam, o. 24, proponent, p. 1648 Groot Schermer, va. Willem Jans.
Sara Reyniers, v. Frankenthal, o. 22, va. Samuel.
19.81646.
Tiberius *Ravensteijn*, *v.* Franeker, o. 26, p. Tzum, geen ouders.
Jannetie Cruijssen van Echte, v. A'dam, o. 23, m. Lysbet Cruijsse.
28.2.1646.
Symeon *Ruijting*, *v.* Londen, o. 38, p. Nijmegen, geen ouders.
Cecilia Broen, v. A'dam, o. 22, geen ouders.
18.2.1646.
Johannes *Kickius*, *v.* A'dam, o. 22, p. Loenen, va. Willem, m. Pietertje Symes.
Jannetie Pot, v. A'dam, o. 26, va. Jan Harmens.
18.11.1644.
Laurentius *Piscator, v.* A'dam, o. 26, p. 1647 Bruinisse, 1664 Ouderkerk, geen ouders.
Agniese Koenraets, v. A'dam, o. 26, m. Schalletje Matheus.
6.11.1644.
Theodorus *Rowardus*, p. Warns.
Hester Douwes, v. A'dam, o. 26, va. Douwe Pieters.
17.6.1644.
Joannes *Romswinckel*, *v.* Mullem, o. 29, p. Lisse, m. Anna Steffens.
Catharina Boddens, v. A'dam, o. 21, m. Susanna Ruts.
7.6.1644.
Laurentius *Cornely*, v. Antwerpen, p. Waardenburg, w. Sandrijntie Jans van den Broek.
Catharina de Vos, v. Middelburg, o. 48, geen ouders.
183.1644.
Johannes *uyt Hagen, v.* Leiden, o. 30, p. Rhijnsaterwoude.
Susanna de Vos, v. Leiden, geen ouders.
291.1644.
Johannes *Rheminck, v.* Deventer, o. 28, p. Bovenkarspel, geen ouders, b. Arent.
Maria Verbruggen, v. A'dam, o. 18, geen ouders.
11.9.1643.
Barnardus *Figurinus*, v. A'dam, o. 30, p. Hauwert, va. Volckert Sybrants.
Susanna Denys, v. A'dam, o. 27, m. Sara Tiellers.
16.8.1643.
Johannes *Lantmanus*, p. Monnikendam.
Trijntie Alberts, v. Grootebroek, geen ouders.
10.7.1643.
Cornelius *Porselius, v.* A'dam, o. 23, p. Ommeren, va. Ds. Johannes.
Catharina van Born, v. A'dam.
10.7.1643.
Edward *Richardson, v.* York, o. 24, p. Delft (Engelsch).
Dorcas Hering, v. Shrewsbury, va. Ds. Julius.
23.4.1643.
Godfridus *Lamotius*, *v.* den Haag, o. 26, p. West Zaandam.

Maria Rombouts, v. A'dam, o. 20, m. Maria du Gardyn.
3.1.1643.
Jacobus *Pipardus*, *v.* Kampen, candidaat in de Theologie.
Anna Maria, v. Antwerpen.
10.9.1642.
Thomas *Slosius*, v. Gouw, p. Vleuten, w. Jannetie Pieters.
Jannetie van Eyndhoven, v. A'dam, o. 44, geen ouders.
11.7.1642.
Wilhelmus *Isenhagius, v.* A'dam, p. Bunschoten, w. Judith van Hamelsbergen.
Maria Paes, v. A'dam, o. 22, m. Catharina Evers.
4.10.1642.
Jacobus *Qrevenstein, v.* Blokzijl, p. Peperga, m. Margaritha Backers.
Trijntie Reyniers, v. A'dam, va. Reynier Everts.
7.4.1642.
Casparus *Wachtendorp*, *v.* Linnig (Duitschland), o. 27, candidaat in de Theologie, va. Ds. Petrus.
Claesje Schuyls, v. A'dam, o. 26, m. Itge Goosens.
7.3.1641.
Gellius de *Bouma, v.* Zutphen, p. Zutphen, w. Anna Schutten.
Catharina Reyniers, v. A'dam, o. 42, geen ouders, b. Carel.
19.12.1640.
Adrianus *Montanus, v.* Middelburg, o. 36, p. Midwoud.
Lysbet Holt, v. A'dam, o. 24, va. Coenraad, m. Marritie Berents.
20.7.1640.
Laurentius *Wibrandi*, v. A'dam, p. Oud-Loosdrecht.
Fijtgie Symens, v. A'dam, va. Symen Claasz.
4.7.1640.
Johannes Symons van *Saenen*, *v.* A'dam, o. 34, p. Huizen (N.H.), m. Trijntie.
Marritie Heyndrix, v. A'dam, o. 22.
29.3.1640.
Arnoldus Deventer, v. A'dam, p. Hoogkarspel, m. Geertie Gerrits.
Trijntie Claes, v. A'dam, o. 25, geen ouders.
27.1.1640.
Petrus *Busgerius, v.* 's Gravemoer, o. 30, p. Haarlem.
Sara Jans Pars, v. A'dam, o. 21, va. Jan Willems, m. Jannetie.
20.1.1640.
Salomon *Echtenius*, *v.* A'dam, p. Weesp, w. Ytgie Geldorpius.
Magdalena Clock, v. A'dam, o. 30, geen ouders, z. Maria.
16.7.1639.
Johannes *Valckius, v.* Langerak, o. 30, p. Kockengen.
Maria Oyens, v. A'dam, o. 29, va. Abraham, m. Maria Plunte.
3.6.1638.
Gerardus *Voordenus*, *v.* Amersfoort, p. Werkhoven.
Agatha van Toornvliet, v. Leiden, w. Jan van Toornvliet.
275.1638.
Petrus *Wassenburgh*, p. Dordrecht, w. Maria Michiels.
Sybrechje Vereem, o. 43, geen ouders.
18.6.1638.
Petrus *Sylvius*, v, A'dam, o. 27, p. Sloten (Fr.), va. Jan Cornelis,

Sibella Dilburgh, v. A'dam, o. 21, va. Jan.

20.4.1638.

Wilhelmus *Pistorius*, v. p. Geertruidenberg, w. Maria Adriaens.

Cathnrina Meulemans, v. Antwerpen, w. **Daniel** Aoronius.

81.1638.

Adrianus *Tyckmakerus*, *v.* *o.* **26,** p. Midwoud.

Maria **Quast, v.** A'dam, o. 26, va. Andries.

17.12.1637.

Martinus *Lidius, v.* A'dam, o. 27, p. Koudum, va. Lucas Jacob.

Maritie **Pieters** Blauwehaen, v. A'dam, o. **22,** va. Pieter.

27.3.1636.

Casparus *Streso*, *v.* **Anhalt,** proponent in de Theologie, p. 1637 Monster.

Geertruid Pieters Cool, v. A'dam, w. Jacob **Salet,** m. Anne Jans.

9.11.1636.

Hubertus *Berchius, v.* Naarden, o. 27, proponent in de Theologie, **p.** 1637 Oost-Zaandam.

Catharina **Keyns,** v. Middelburg, o. 34, m. **Magdalena Potiers.**

17.81636.

Arnoldus *Schoonhovius*, *v.* Utrecht, o. 28, p. Abcoude.

Johanna Luls, v. Maesyck (België) o. 26, va. David.

2.8.1636.

Jonathan *Chytraeus, v.* Zwolle, p. Dalfsen.

Aaltje Victors, v. Opperdoes, o. 27.

2.5.1635.

Johannes *van Wassenaer, v.* A'dam, p. Buiksloot, *va.* Jan Jans.

Maria Poppen, v. A'dam, o. 28, va. Michiel, m. Ariaentje Roosecrans.

21.12.1634.

Matheus *Jenein*, *v.* Leiden, o. 28, candidaat in de Theologie, p. 1636 **Groede** (Waalsch), 1660 Serooskerke Walcheren (Nederlandsch), 1664 Vlissingen (Waalsoh), **va. Matheus.**

Abigael **Casteleyns,** v. A'dam, o. 24, m. Abigael Micelot.

8.12.1634.

Symon van *Breen*, *v.* Jisp, o. 24, candidaat in de Theologie, p. 1637 Koog (Texel), **va.** Aegidius.

Regina de Bont, v. A'dam, o. 23.

31.8.1634.

Bernardus *Wilbrenninck*, *v.* Arnhem, p. Apeldoorn, **va**. Hendrik.

Teuntje Pot Hendriks, v. A'dam, o. 24, geen ouders, b. Jan Hendriks.

6.6.1634.

Salomon *Echtenius*, *v.* A'dam, o. 26, **p.** Warmenhuizen.

Ytgie **Geldorpius,** v. A'dam, o. 23, b. Jan Symon.

22.2.1634.

Olivier de *Raphélis*, *v.* **Orange (Frankrijk),** p. den **Haag.**

Susanna Dorville, v. Frankendaal, o. 27, stiefm. Elisabeth **Pergenis.**

16.11.1633.

Johannes *Nisener*, v. **Oudkerk,** o. 28, p. Lippenhuizen.

Abigsel **Boene,** v. Vlissingen, o. 30, geen ouders, z. Maria **Dammans.**

9.11.1633.

Rudolphus ***Meyer,*** v. Adam, o. 26, candidaat in de Theologie, p. 1639 Herbajum, geen ouders, *va.* **Harmen** Jans.

Elisabeth **Claas,** v. A'dam, o. 23, geen ouders, b. **Gabriel,** stiefm. Meritie **Claas.**

20.10.1633.

Lambertus ***Barleus***, *v.* Bommel, o. 40, conrector **Latijnsche** school Amsterdam O.Z.

Barbara Jilis, v. A'dam, o. 22, geen ouders, z. Agnieta.

5.10.1633.

Petrus Alberts ***van*** *Cuyck*, *v.* Haarlem, o. 32, p. Aalsmeer.

Dircktgen Dirckx van Levenstein, v. Delfshaven, o. 24.

7.7.1633.

Wilhelmus *Ribbius, v.* Oldemark, p. Zevenhoven, w. Marya Clemens.

Machtelt Michiels Hoppesack, v. A'dam, o. 28, geen **uders,** z. **Neeltje.**

25.6.1631.

Wilhelmus *Soestius*, *v.* Utrecht, p. Zaandam, w. **Jacomyntie** Jans.

Beatrix **Baerents,** v. A'dam, o. 29, va. **Baerent** Jans, m. Aeltie **Gerrits.**

28.5.1631.

Johannes ***Marinus,*** v. A'dam, o. 26. p. Hattum, va. Jan.

Maria Boddens, v. Haarlem, **va.** Pieter.

23.5.1630.

Guilielmus ***Henricides,*** v. A'dam, o. 23, candidaat in de Theologie, geen ouders.

Marietie Jans **Syl . . a, v.** Mindersohe, *va.* Jan Cornelis, **m.** Aeltie.

16.3.1630.

Mauritius *Stansius*, *v.* Harlingen, p. **Edens,** w. **Margrieta** Acroaius.

Ariaentie **Dircx,** v. A'dam, w. **Reinier** Jans, m. Aechtie Willems.

28.2.1630.

Quillaume ***Dircxs***, v. Haarlem, o. 26, p.

Sara van der Rosieren, v. Spaarndam, o. 27, geen ouders, b. Josephus.

23.11.1628.

Ubelus *Schoning*, *v.* Dokkum, o. 26, p. **Garijp,** geen ouders.

Grietje Floris, v. A'dam, o. 18, **va.** Floris Adriaens.

16.11.1628.

Johannes ***Dychovius,*** **v.** A'dam, o. 23, p. Obdam en Hensbroek, **va.** Harmen Alberts Coster.

Hester Pancras, v. A'dam, o. 22, geen ouders, z. Sara.

27.9.1628.

Jacobus ***Bouritius***, *v.* Kantelberg (Canterbury) p. Hillegom, w. Elisabeth de Fournetrois.

Marya **Galliet,** v. Antwerpen, o. 36.

31.8.1628.

Daniel *Acronius, v.* Groningen, o. 26, **p.** Warmenhuizen.

Catrina Meulemans, v. Antwerpen, o. 22, **va.** Pieter, m. Anna **Maarschall.**

27.5.1628.

Simon ***Wilmerdonx***, *v.* Middelburg, p. Amstelveen, va. Cornelis.

Marya Serrurier, v. A'dam, o. 22, **va.** Philip, m. Judith de Salomine.

18.5.1628.

Cornelis *Lemans, v.* Turnhout, **o,** 28, p. Broek in Waterland, b. Jan,

Immetie Cornelis, v. A'dam, o. 17, va. Cornelis Cornelis, m. Trijn Jacobs.
2.3.1628.
Johannes *Bontius*, v. A'dam, o. 26, p. Waverveen, va. Jasper Vos.
Anna Ruts, v. A'dam, o. 22, m. Annetie de Vos.
17.9.1627.
Bouritius *Sibema*, v. Dokkum, p. Kornjum, w. Susanna Becx.
Hester Klocks, v. A'dam, o. 23, va. Jan.
10.6.1627.
Abraham *Gallus*, v. Brielle, o. 28, p. Ammerzoden, geen ouders.
Grietie Heyndricx, v. A'dam, geen ouders.
29.4.1627.
Abraham *Heidanus*, v. Franckenthal, o. 29, p. Naarden, m. Clara van de Borne.
Sara Looten, v. A'dam, o. 19, va. Carel.
183.1627.
Petrus *Fache*, v. Leiden, o. 32, p. Zandvoort.
Anna Freylingia, v. Naarden, o. 23, m. Tannetie Corens.
9.1.1627.
Marcus Jilisz. Nothaeus, v. Nieuwland. p. geweest van 1616-1619 Ophemert, w. Heyltie Ottes.
Trijntie Jans, v. A'dam, o. 25, geen ouders, b. Luycas, schoonz. Trijn Pieters.
16.121626.
Isaacus *Scipio*, v. Kastricum, o. 28, p. Oudorp.
Marritie Willems, v. A'dam, o. 26, va. Willem Cornelisz. Amelant, m. Aefgie Dircx.
11.9.1626.
Samuel *de L'Escherpière, Sr de la Rivière*, p. Delft (Waalsch), w. Sara Custingh.
Catharina de Visser, v. Dordrecht, o. 36, m. Catharina Bloemaerts, z. Sara, zwager Aernout van Liebergen.
7.8.1626.
Hubertus *Henrici Anthonides*, p. Winkel, w. Annetie Albers.
Maritie Eelhouts (Eelauts), v. Gent, w. Dirck de Velt.
24.7.1626.
Johannes *Navius*, v. Leiden, p. Schellinkhout, va. Johannes van de Nave.
Maria Amia, v. Aken, o. 24, geen ouders.
24.6.1626.
Hermanus *Tegularius*, v. A'dam, o. 22, candidaat in de Theologie, p. 1626 Hippolytushoef.
Susanna Pancras, v. A'dam, o. 22, geen ouders, z. Sara.
20.5.1626.
Nicolaas Andries *Abeleven*, p. Benthuizen.
Jannetje Jans, va. Jan Jansz. Koekebakker.
6.3.1626.
Thimotheus *Rolandus*, v. Delft, p. Ouderkerk, w. Sara de Meester.
Cathalina Ruts, v. A'dam, o. 26, m. Anna de Vos.
13.11.1626.
Abelus *Louwens*, v. Loppersum, o. 26, p. Loppersum.
Magdalena Bouwens, v. A'dam, o. 28, geen ouders, z. Levina.
17.7.1626.
Philippus *Bevers*, v. Sigen, o. 27, p. Huizen (N. H.). b. Johannes.
Susanna Hondius, v. Londen, o. 28, m. Colette van der Keere.

27.9.1624.
Casparus *Staphorstius*, v. o. 29, p. Edam.
Maria Keuvens, v. Dantzig, o. 20.
23.8.1624.
Mr. Guelmus *Boldewinus*, p. Duisburg.
Elsje Ghim, v. Duisburg, o. 32, b. Symen.
(Slot volgt).

De afstamming van het geslacht van Woelderen,

door C. A. VAN WOELDEEEN.

De Heer W. Wijnaendts van Resandt plaatste in het vorig nummer van dit Maandblad (kol. 11 e. v.) onder bovenstaanden titel een opstel, waarin hij op scherpzinnige en bekwame wijze vaststelde, hoe de familienaam van *Woelderen* is ontstaan.

Door de mededeelingen van den Heer W. v. R. verdienen thans ook eenige akten de aandacht, die de Heer G. Beernink uit Nijkerk mij in 1913 zond na een op mijn verzoek ingesteld onderzoek in oude Veluwsche archieven.

1. Protocollenboek van Apeldoorn (1676-1733) :

21 Juli 1669 is ten behoeve van Jan Nuck te Harderwijk een hof met 200 gld. bezwaard door Jan *Israels* en *Janneken Aerts* Echteluyden (geregistreerd 28 Juni 1676).

2. Ibid. 3 Jan. 1676 dragen genoemde echtelieden een stuk land op aan *Dries Jansen* hun zoon en *Gerritien Aiberts* E. L. (geregistr. 13 Nov. 1679).

3. Tinsboek Nijbroek fol. 147 een perceel door:

Dries Jansen Israel geerft 1697, item *Jan Israels* getrouwt hebbende de dochter van Roelof Wolters, voor dezen Roelof Wolters.

4. Tinsboek Epe, boek nº. 5 blz. 238, perceel nº. 1283.

Dries Jansen Israel te Vasen gecoft 1698.

6. Tinsboek Apeldoorn fol. 201, een perceel in 't Greutel door :

Dries Jansen Israels toe Wyssel gec(oft), na hem wordt in 1720 Dirk Hendriks Hissink bezitter.

Hiermede is blijkbaar *Jan Israels* (XXXVIII, k. 167), de tweede broeder van *Lambert Israels*, teruggevonden; het schijnt nu mogelijk, dat ook *Israel Andriesx.* te Vaassen, Wissel of een ander dorp in de buurt van Terwolde heeft gewoond.

Overigens kan thans worden meegedeeld de familienaam van *Grietje Adriaens*, die 10 Febr. 1639 te Nijmegen *Lambert Israels* huwde. Uit testamenten, te Arnhem gevonden, blijkt, dat zij de dochter was van *Arien van Heusden* en .... *Storms* en dat haar eerste man Cornelis *Diricks Nuab* heette (vgl. XXIX, k. 416). Bij testament voor schepenen van Arnhem van 18 Aug. 1648 en van 6 Oot. 1662 (zie Procuratieboeken te Arnhem) testeerde nl. *Margaretha Storms*, weduwe van Mr. *flans Anschütz* chirurgijn, na legaten o.a. van f 200 aan de armen te Arnhem en van f 200 aan haar neef *Engelbert van Altena* te Wesel en na verschillende beschikkingen over hare lijfsieraden, „alle haere gerede goederen van gelt, golt, silver gemunt ende ongemunt, huysraet, inboedel, actien, obligatien en rentebrieven" en haar huis te Deventer in de Groote Overstraat, telkens voor $\frac{1}{3}$ aan de gezamelijke kinderen van hare drie nichten *Anneken Ariens* van *Heusden* getr. met *Peter Gyou* vendrich van

capit. Ryswyck en *Trineken Ariens van Heusden* getr. met Louys *Loy en* van hare „zal. nichte" *Grietgen Ariens van Heusden* „in ehestant geteelt bij *N. Naab* ende *Lambert Israel".*

In haar testament van 1652 herriep *Margaretha Storms een* extra-legaat van f 1000 voor de drie kinderen uit de beide huwelijken van *Grietgen Ariens van Heusden,* d.z. dus uit het huwelijk met *Lambert Israels* twee zoons, nl. *Israel Pelgrum* en *Johannes (vgl.* XXIII, k. 166).

Het vruchtgebruik bleef aan de ouders der kinderen „tot ter tijdt toe zij met vrienden raadt komen te hylicken".

Bij akte van 27 Maart 1664 werd voor schepenen van Arnhem (zie procuratieboek Arnhem 1663—1673) door de erfgenamen van *Margaretha Storms* het „huys ende hoft staende tot Deventer in de Overstraat naast d'Oude Munte" overgedragen aan Andris Calckhoven van Dort volgens gerichtelijken verkoop van 16 Juli 1663; de mombaren van de kinderen van *Lambert Israels* waren hierbij *Bartholt Janss. van Gemenens* en *Derck van de Velde.*

De volgende akten staan met het bovenstaande in verband :

Hans Jacob Anschütz van Vetterschein utter Paltz, chirurgijn heeft in pleno consilio zijne burgereheet gedaen, coram Huygen vice judice Tulleken, Cors et Berffelt. Actum Arnhem den 18 Nov. A°. 1603.

Arnhem Anno 1604 heeft *Hans Jacob Aenschuth* het gilde der chirurgie gewonnen en voldaen en betaalt zoodaenige gerechtigheyt als den gilde is toecomende, te weeten 18 gld. voor den gilde 2 gl. voor een lederen emmer en 15 ct. voor den armen, heeft vorders d'meesters met cost en dranck nae costume twee daegen getracteert.

Volgens de trouwregisters te Arnhem trouwden aldaar : (8 Jan. 1626) *Hans Jacobs Aenschuts* Wedr. chirurgijn van zijn G. van Manstelt en *Margaretha Storms* wede in het fort te 's Gravenweert (gem. Hermen en Aerdt).

Volgens de doopregisters te Nijmegen lieten aldaar doopen: *Louis van Diepenbeeck* getr. met *Trijneken Adriaens* :

1. 31 Jan. 1644 Catharina, getuigen o.a. *Lambert Israels* en *Grietgen Aenschütz.*

2. 3 Jan. 1646 *Louys*, getuige o.a. *Grietje Ariens.*

Uit het huwelijk van *Peter Guyou* en *Anneken Adriaens* te Nijmegen werd o. a. *Grietge Guyou* geboren, die blijkens het tweede testament van *Margaretha Storms* in 1662 bij deze hare oudtante woonde.

Verder vermelden de trouwrogisters te Arnhem op 24 April 1616 het huwelijk van *Jan Ariens van Heusden* met *Anneken van Hensberch Servaesdr.* van Nuys, waarbij als getuige de vader *Arien Jans van Heusden.*

De „regesten Stadtarchiv Emmerich" vermelden :

Jan van Heusden erhielt (in Emmerich) am 11 Mei 1644 ein kapital von 1350 Gulden voor Werner van Lennep aus Amsterdam.

Ten slotte is nog uit eene oude kaart in het Nijmeegsche archief gebleken, dat *Lambert Israels* te Nijmegen woonde in de Lange Burchtstraat in het huis „de Ster", ongeveer ter plaatse, waar zich thans de Societeit „de Harmonie" bevindt (vgl. XXX, k. 374).

De voor het midden der 17de eeuw merkwaardige tweede voornaam van den oudsten zoon van *Lambert Israels, 20* Febr. 1642 te Nijmegen als *Israel Pelgrum* gedoopt, die zich later door zijn huwelijk met de dochter van den schepen van Cuyk *Hendrick Wijnen (Hoffen)* te Cuyk vestigde — schijnt ook uit Terwolde of omstreken te stammen, men vindt althans in het „Register op de Leenaktenboeken VII, kwartier van Veluwe" (uitgave Gelre) op blz. 331 te Terwolde vermeld :

Hendrich *Pelgrum* van Westerholt op 17 Jan. 1670 en Johan Pelgrum Schimmelpennik van der Oy op 16 Juii 1707.

KORTE MEDEDEELINGEN.

De eerste Quarles in Nederland.

De genealogie *Quarles*, opgenomen in Nederland% Adelsboek jaargang 1921, geeft van den eersten Quarles in Nederland deze omschrijving: „*John Quarles* geb. Londen 1594, edelman van the privy chamber bij Prinses Elisabeth [1]), echtgenoote van Frederik, Koning van Boheme, kwam met dezen vorst naar de Nederlanden 1625, † Rotterdam 12 Mei 1662, tr. aldaar 31 Oct. 1628 *Petronella van Berkel*, † Rotterdam 1 Dec. 1648, dochter van *Gerard en Cornelia Roos".*

Een geheel ander licht wordt op den persoon van John Quarles geworpen door de volgende, aan authentieke akten ontleende gegevens [2]).

Jan Quarelles jong gesel van Londen, koopman van de Engelsche Societeit, wonende te Delft, trouwt 31 October 1628 in de hervormde kerk te Rotterdam met *Petronella van Berckel; zij was* eene dochter van den lakenkooper *Gerard van Berckel,* vroedschap van Rotterdam.

Quarles bleef na zijn huwelijk te Delft wonen, waar destijds de Societeit van de Merchants Adventurers haar Court had; in akten gepasseerd voor notaris Nicolaas Vogel te Rotterdam dd. 16 Maart en 12 April 1634 wordt hij genoemd „Engels coopman te Delft".

Met de overplaatsing van de Court naar Rotterdam in het jaar 1635 is ook Quarles medegekomen. Bij giftbrief van 13 Februari 1636 koopt hij aldaar een huis en pakhuis, gelegen aan den Haringvliet z.z. protocol n°. 3967".

In een chertepartij voor notaris Jacob Delphius 13 Mei 1636 wordt hij genoemd *John Quarles*, „Engelsch koopman te Rotterdam" en in een procuratie voor notaris Arnout Wagensveldt 2 Mei 1636 *John Quarles* „Engelsch koopman ouder de Court".

Tijdens den eersten Engelsohen burgeroorlog, in de jaren 1642-1644, blijkt Quarles in nauwe betrekking tot de Engelsche Koningspartij te hebben gestaan; tegenover Koning Karel I maakte hij zich verdienstelijk door de levering van wapenen en ammunitie, welke van uit Holland naar Ierland werden verscheept.

Ten jare 1641-1642 heeft Quarles zich te Amsterdam opgehouden. Een akte voor notaris Vranck Jacobsz dd. 22 Februari 1642 (door den heer M. G. Wildeman afgedrukt in Ned. Leeuw 1917 k. 195) spreekt van „*Jan Quarles* jegenwoordich tot Amsterdam resideerende [3])".

[1]) Prinses Elisabeth, echtgenoote van den winterkoning Frederik van de Palz, was een zuster van Koning Karel 1 van Engeland.

[2]) Zie ook Ned. Leeuw 1916 k. 316, waarin gezegd wordt dat Quarles koopman *was.*

[3]) Volgens de vaste terminologie der Rotterdamsche akten beteekent resideeren = ergens woonachtig zijn *zonder* er *burger of poorter te wezen.*

Te Rotterdam vinden wij hem voor het laatst vermeld in 1644. In een procuratie dd. 22 Februari 1646 voor notaris Jacob Delphius, wordt gezegd „*John* Quarles, gewoond hebbende te Rotterdam, thans te Lissabon of daer ontrent zich ophoudend".

Onjuist is de mededeeling van het sterfjaar 1662 in Nederland's Adelsboek; reeds in 1648 is Quarles niet meer in leven, zooals blijkt uit een akte voor notaris Hactman de Custer dd. 16 Maart 1648, waarin genoemd worden curatoren over den boedel van wijlen *Johan Quarles,* in sijn leven koopman binnen de voorsz. stad Rotterdam.

Daar zijn overlijden te Rotterdam niet gevonden werd, is Quarles blijkbaar in het buitenland gestorven. Wij vernemen daar verder niets over, maar wel wijst het Register van Preterentien uit, dat er concurrentie van schuldeischers plaats had (akte van 14 Februari 1650), wat niet zeggen wil dat de boedel failliet is verklaard.

W. J. L. POELMANS.

Iets over de achternamen der Joden.

Bij den Burgerlijken stand in verschillende gemeenten, ook wel in het Gemeente-Archief, berusten nog de registers waarin zijn aangeteekend de namen, die de Joden op bevel van Napoleon in 1811 moesten aannemen. Dikwijls behielden zij den tweeden naam, n.l. die van den vader als achternaam of namen zij een willekeurigen naam als zoodanig aan. Soms wijst deze op het beroep of op de plaats van herkomst, maar meestal is de reden der naamskeuze niet meer na te vorschen. Daar de aangever verplicht was tevens de namen voor de kinderen te bepalen zijn deze boeken voor de genealogie van vele Joodsche families van veel belang, maar tevens geven zij ook meestal zekerheid, dat het vergeefsche moeite is naar oudere generaties te zoeken, wanneer niet familiepapieren aanwezig zijn. Ik was in de gelegenheid een afschrift te maken van het boek der naamsaanneming van de Zutfensche Joden in 1811 en vond er vermeld de volgende personen:

Asser Levie neemt aan den naam Prins mede voor zijn kinderen *Levie* oud 14 j., ***Mozes*** *6 j., Heijman* 5 *j., Hindele* welke naam veranderd in *Nanna* 11 j., Ricke 3 j.

Meijer Salomons neemt aan den naam *Zwaab.*

Samuel ***David*** neemt aan den naam *Starreveld.*

David Levie neemt aan den naam Hamburg, mede voor zijn kinderen *Lazar David* oud 9 j., *Coezel David 6 j., Bendiks David 4* j., *Abraham David 6* maanden, *Sara* **11 j.**, *Caroline* 7 j., *Rachel 3 j.*

David Mozes neemt aan den naam *Zwavink.*

Levie ***Moses*** neemt aan den naam *Snattager,* mede voor zijn kinderen *Berend* oud 7 j., *Jacob* 5 *j., Clara 9 j., Judic 3 j., Leida* ½ *j.*

Joseph Hess neemt aan den naam Heilbron.

Levie Marcus neemt aan den' naam van ***Duren.***

David *Salomon* neemt aan den naam *Meuleman,* mede voor zijn kinderen *Levie* oud 12 j., Sara 14 j.

Salomon Simon neemt aan den naam *Poel,* mede voor zijn dochter *Saartje* oud 9 jaar.

Levie ***Salomon*** neemt aan den naam *Krausberg*, mede voor zijn kinderen Simon oud 8 j., *Asser* 12 j., *Matje* 16 j., *Fijge* 11 j.

Salomon *Nathan* neemt aan den naam *Polak,* mede voor zijn kinderen ***David*** oud 4 j., *Duifje 10 j., Vogeltje* 6 j., Anneke 3 j., *Fijtje 2 j.*

Joseph Abraham neemt aan den naam van ***Gelder,*** mede voor zijn kinderen *Marcus* oud 8 j., ***Abraham 3 j., Jetje 13 j., Ester 6 j., Mientje*** 20 weken.

Jacob Abraham neemt aan den naam ***van*** *Gelder*, mede voor zijn kinderen ***Jette*** oud 5 j., *Sara 3 j ., Willemina* 1 *j.*

Jacob Joseph neemt aan den naam van. de *Haar.*

Levie *Jacob* neemt aan den naam *Poedel,* mede voor zijn kinderen *Philip* oud 13 j., *Eva* 32 j., Sara 26 j., ***Berendje 20 j., Levie*** **16 j.**

Liefman *Hertz* neemt aan den naam *Hertz.*

Levie Spier neemt aan den naam ***Spier.***

Jacob Koppel neemt aan den naam *Koppel,* mede voor zijn kinderen ***Hijman*** oud 17 j., Salomon 11 j., ***Hertz 5 j., Isaac 3 j.. Koppel 2 j., Mietje 15 j.***

Abraham Salomon neemt aan den naam *Gombrecht,* mede voor zijn zonen ***Salomon*** en *Jacob.*

Salomon ***Wolf*** neemt aan den naam ***Speelman,*** mede voor zijn kinderen Simon oud 13 j., ***Machiel*** *12 j., Jacob* 10 j., ***Koopman*** en *Levie* 10 maanden, tweelingen ; *Judic 8 j., Roosje* 6 j.

Jacob Alexander Levie neemt aan den naam ***Loonstijn.***

Isaac Mozes neemt aan den naam *Salentijn.*

D. S. VAN ZUIDEN.

van Gorkum.

In Nederland's Patriciaat 1918 verscheen een genealogie van het geslacht van *Gorkum*, waarop verschillende aanvullingen, geput uit het kerkarchief van Buren, hier volgen:

1. Meerten Adriaensz van Gorkum, schipper, ***begraven te Buren 2 Februari 1675,*** huwde- Aalbertje Aalberts. Deze vrouw is waarschijnlijk dezelfde als : *Albertgen* ***Backers***, begr. ***te Buren 8 Juli 1666*** in 't zelfde graf als Meerten Adriaensz.

II. Christiaen van Gorkum, ***gedoopt te Buren 26 Juli 1629*** als 4de kind, huwt te Buren 21 Mrt. 1666 Jannetje Fransen, geb. Ochten, *begr. te Buren* ***1 Februari 1684.***

111. Frans van Gorkum, gedoopt te Buren 22 Oct. 1669, schepen van Buren, *begr. te Buren 14 Aug. 1741* (volgens N. P. 1744) huwde te Buren 20 Mei 1683 Maria van Limmick, dr. *van Frans en Grietje van Ewick, begr. te Buren 24 December 1732.*

Frans van Gorkum zegelt *22* Dec. 1699 o. st. als schepen van Buren met het in N. P. afgebeelde wapen (Charter Nassausche Domeinarchief f 1768vso N°. CIII R. A. den Haag).

Op een brief van October 1698 op het Raadhuis te Buren, geschreven door *Meerten Adriaenaz. van Gorrichem* uit Tiel aan de Magistraat van Buren, zit een lak, dat een St. Andrieskruis vertoont, waarbij (*in* het schild) V 1 A. Waarschijnlijk is deze Meerten een kleinzoon van den sub 1 genoemden *Meerten Adriaensz* en een zoon van ***Adriaan Meertensz,*** gedoopt te Buren 1 October 1626.

Het wapen van *Limmick* is blijkens een grafzerk in de kerk te Buren een eenhoorn. *Cornelis van Limmick* zegelt *2* Jan. 1679 als schepen van Buren met een eenhoorn, helmteeken de eenhoorn uitkomend, (Charter N°. 59 archief Weeshuis Buren).

A. P. VAN SCHILFGAARDE.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Dorsten (van). (XXXVIII, 187). Mr. Adriaan wan *Dorsten,* advocaat bij het Hof van Holland, werd 6 Februari 1667 te 's Gravenhage geboren uit *François* van *Dorsten,* wijnkooper en concierge en castelijn van hunne Ed.-Groot Mogenden (wordt, door Mr. Jacob van Lennep nog genoemd in „Elisabeth Musch" als geducht oranjeklant) en *Geertruyt Tegelenbergh Dircksdr.* uit Dordrecht. Hij promoveerde te Leiden in de rechten in 1688 op proefschrift :„de heredibus instituendis". Hij werd 1 Mei 1688 te Leiden als juridisch student ingeschreven. Hij huwde 23 Mei 1700 te Utrecht met *Jacoba Thierens.* Hij had twee zusters : Johanna, geboren 4 Januari 1662, en *Sara,* geb. 15/7 1664, op 11/1 1685 gehuwd met *Adriaan van Molenhouck.* De kinderen van Mr. Adriaan van Dorsten en Jacoba Thierens waren : *Adriana, Sara* en *Johanna. Sara,* geb. 2/2 1704, †13/12 1768, huwde in 1723 met *Anthony Thierens,* † Naarden 7/10 1750. Zij huwde voor de 2e maal met *Boudewijn Ploos van Amstel,* burgemeester te Naarden, geb. 19/12 1695, † 22/2 1766.

Omtrent de voorvaderen van Mr. *Adriaan van Dorsten* kan ik mededeelen, dat hij waarschijnlijk uit Dordrecht stamt, alwaar een aanzienlijke familie van Dorsten leefde in de 16e en 17e eeuw, waarvan ik verschillende gegevens bezit. Een tak dezer Dordtsche familie is via Brielle naar Rotterdam gegaan, waar de naam ook veelvuldig voorkwam. Het wapen vindt men in Rietstap en in van Baale's beschrijving van Dordrecht. Van de Dordrechtsche van Dorsten's waren de bekendste 1o Mr. *Adriaen van Dorsten,* advocaat van den Hove van Holland, oud-raad van. Dordrecht, schepen, veertigraad, weesmeester, vermeld in de jaren 1649-1663, gehuwd met *Helena Hugod Repelaer,* 2o de dichter *Jacobus van Dorsten (zie* letterkunde van Prof. Kalff), 3o de schilder (leerling van Rembrandt) *Jacobus van Dorsten,* die later in Amsterdam woonde met zijn broeders Mr. *Ambrosius* van *Dorsten,* advocaat, en *Matthijs,* schipper op Delft en Rotterdam. De grootvader van deze laatste 3 heette *Frans Adriaensz van Dorsten* (gehuwd met *Margaretha Jacobsdr. Cotermans,* overleden te Dordt in 1651) welke voornamen weer overeenkomen met die der Haagsche van Dorsten's. In het algemeen kan ik nog mededeelen, dat deze familie van Dorsten niet verwant is aan de artsenfamilie *van Dorsten,* die via Utrecht, Arnhem en Groningen uit een burgemeestersgeslacht in Neuenhaus (Bentheim) stammen, maar misschien wel aan de Leidsche familie van dezen naam. 'Bovendien bestaat er een oude Utrechtsche familie van *Dors(s)en, Dors(sch)en,* die naar ik geloof oorspronkelijk van adel is, en een Voornsche familie' *van Dors(s)er,* die ook weer niet aan elkaar verwant zijn. Het wapen der Dordtsche familie bevat Andrieskruisen, dat der Bentheimsche roskammen, dat der van Dorssen's balken, dat der van Dorsser's korenaren. Ik heb over deze geslachten uitgebreide gegevens verzameld, die ter raadpleging beschikbaar zijn.

Roelofarendsveem. A. VAN DER MAREL.

Dijk (van). Hoe is het wapen der familie *van Dijk,* waartoe o.a. behoorde *Willem van Dijk,* apotheker, gedoopt te Utrecht 1759, wiens dochter *Johanna* getrouwd was met Ds. *Heiliger Jacob Wunder,* geb. 1779 te Amsterdam?

Leiden. A. K. VINK.

Hoogewerff. Het Armorial Général van Rietstap geeft het navolgende wapen *Hoogewerff:*

Gedeeld: 1. In zilver een zwarte adelaar; 11. In blauw een zilveren eend zwemmende op water van natuurlijke kleur. Volgens de overlevering in de familie zoude het wapen zijn: „in blauw (of zwart) 3 zilveren vogels (meeuwen)". Deze familie was reeds in de eerste jaren der 17e eeuw te Brielle en Rotterdam gevestigd.

Gevraagd wordt: 1o. Welk der 2 bovengenoemde wapens is het juiste, en 2o. is het eerstgenoemde soms eene samenvoeging van 2 op zichzelf staande geslachtswapens?

Leiden. BIJLEVELD.

Een wapen *Hoogewerff* (Hoogwerff, Hoogwerf etc.), als door het Armorial Général beschreven, hebben wij nergens anders dan in het Armorial gevonden. Het wapen echter met de 3 vogels ia te vinden op een kaart in het „Caartboeck van alle de landen en polders van Oost- en West Voorne" door Heijman van Dijck, alwaar bij *Gerbrant van Hooghwerf, 1700* Leenman en Heemraad van Oost- en West Voorne, als diens wapen aangegeven wordt „in groen 3 zilveren vogels". Helmteeken: dito vogel tusschen zilver-groene vlucht.

Opmerkelijk is dat van Rijckhuijsen in zijne bekende collectie eenen *Cornelis* Aoogweg, 1694 korenkooper te Delft, vermeldt met als wapen „in zilver 3 zwarte merletten".

Wat betreft de 2e vraag van den geachten inzender het navolgende.

Op een stamboom *Versijden* in het gemeente-archief te Rotterdam komt het wapen voor van *Alijt van Hogerwerff,* de vrouw van *Johan Versijden Didriksz.* ± *1575.* Dit wapen is: „in blauw een gouden adelaar", behoudens de kleuren dus overeenkomende met de rechterhelft van het bovengenoemde gedeelde wapen *Hoogewerff.*

Verder vonden wij 1o in het Armorial Général als wapen *Hoogwerf* (gevestigd te Brielle) „in blauw een zilveren baars zwemmende op groen water"; 2o op een 18e eeuwsche kwartierstaat van *Hoogwerff* in het Museum te Rotterdam als wapen van dit geslacht „in blauw een baars van natuurlijke kleur zwemmende op water van natuurlijke kleur en vergezeld van een van de rechterbovenhoek uitgaande stralende gouden zon"; 3o op de lakafdruk van *Paul Gerard Hoogwerff,* 11/6 1796 wonende te 's-Rage; op. het door hem ingevulde inschrijvingsbiljet voor de geldnegotiatie aldaar, als wapen „een visch zwemmende op water' en vergezeld rechts boven van een schuinrechts omhoog vliegenden vogel"; en 4o in een protocol van Notaris A. van Wijck te 's-Hage, de lakafdruk van *Hendrik van Hoogwerff,* getrouwd met *Elisabeth Petronella van Assendelft,* 2/6 *1769* wonende te 's-Hage, vertoonende volkomen het zelfde wapen als sub 3 genoemd met duidelijke aangifte van blauw als kleur van het veld.

Vergelijken wij deze 4 wapens met de 'linkerhelft van het bovengenoemde gedeelde wapen *Hoogewerff,* dan is het wel opmerkelijk, dat zij alle een voorstelling vertoonen, die veel overeenkomst heeft met die, welke

in die linkerhelft voorkomt, wanneer men voor de eend een visch in de plaats stelt ; aan de kleur van het veld behoeft niets gewijzigd te worden, terwijl slechts ter voltooiing van de voorstelling bij het eene wapen een vogel, bij het ander een zon in de lucht te zien is.

Wij vragen ons af : hebben wij hier soms vóór ons een verwordingspraces, een soort van verbastering, waarin de visch een vogel geworden is of omgekeerd? En moeten wij in dit verband dan wellicht het door Rietstap vermelde wapen beschouwen als de combinatie van het oude en het nieuwere wapen van het geslacht?

Wij voegen hieraan nog toe, dat wij in een protocol van den Notaris Isaac Valeton te Rotterdam als wapen' van *Urbanus Adriaan Hoogwerff*, 2/11 1796 koopman en burger van Altona, 8/4 1802 koopman te Rotterdam, vonden „een vogel met zijwaarts gestrekte vleugels Staande op een van den benedenrand uitgaanden heuvel en vergezeldin den rechterbovenhoek van een stralende zon".

Doc.-Bur.

Eelsingh-Hesse. Inlichtingen verzocht omtrent *Boelman Eelsingh* te Elsingerhuizen in Groningen, gehuwd met *Aafjen Hesse*, die op 19 April 1738 te Onst- of Vlagtwedde een zoon heten doopen *Willem*. (Zie Ned. Leeuw 1907 blz., 188).

Weltevreden. Schumann.

Junius-Wilsoet. (XXXIX, 28). Notarieele Protocollen den Haag Nota Loeff. 22 Aug. 1697. *Cornelia Binkhorst* erft van haar. tante *Catharine Lauron,* wede wijlen *Philip Welsoet* tot Amsterdam, in zijn leven coopman in wijnen. Kan dit gegeven wellicht van dienst zijn?

B. P. B. v. 0.

Kettingh. (XXXIX, 29). 'In eene aanteekening, voor welker juistheid ik niet kan instaan, doch die blijkbaar aan familiepapieren is ontleend, vond ik als de derde der zestien kinderen van *Hartman Michiel Hartmanse de Custer*, burgemeester van Arnemuiden, en *Catharina Constants* vermeld; *Maria Hartmans de Custer*, gehuwd met *Willem Kettingh,* thesaurier en rentmeester-generaal der domeinen van Prins Frederik Hendrik. Hij overleed 12 Jan. 1670; zij stierf in hetzelfde jaar in den ouderdom van 80 jaren.

's-Gr. B. v. B.

Koker (de)-de la Fontaine dit Wicart. (XXXVIII, 112, 192/3). Ik vermoed dat de in noot 6 genoemde *Gilles de Koker* geh. met *Hester Liemans*, wier dochter *Hester* × Mr. *François Fagel,* de vóór 1712 † zoon is van *Joris,* eveneens † voor 1712, waarvoor ook pleit de verdeeling van het laatste 1/4 part der erfenis van wijlen Agneta *de Koker* in haar leven huisvrouw van *Christoffel Valentijn.* Gaarne vernam ik wie de ouders waren van deze *Agneta de Koker* en haar gemelde 3 broeders en 1 zuster.

Doorn. Kielstra.

Kops-de Vos; (XXXIX, 29). Catharina *Kops* was dr. van *Willem Philips Kops,* geb. 1690, † 1756, getr. Haarlem 22.9.1720 met Johanna *de Vos,* geb. 1702, † 1768; kleindr. van *Willem Kops,* geb. 1659, † 1724, getr. 1681 met *Maria van Casele* '(dr. van *Philip v. C. Abrahamsz. ex Sara Vlaminge* en *Margaretha Terwen*), geb. 1660, † 1719 ; achterkleindr. van *Willem Kops* (zn. van *Claes Wolterse Kops,* geb. 1559, † 1641, getr. 1618 met *Eiltje Klotz* † 1655) geb.. 1619, † 1665, getr. Nijmegen 1651 met *Sophia Goosses.*

's-Gravenhage. Dr. C. 'J. de Bruyn Kops.

Malapert (dg). (XXXIX, 29). Wapen en geneal. mededeelingen 'over deze familie uit de 16e eeuw treft men aan in Macco, Aach. Wappen u. Genealogien, Bd. 1, 280. *Franciscus,* zn. van z. *Abraham Malapert* in Frankfort a/Main tr. geref. te Elberfeld 12 Jan. 1651 met *Maria Esgen,* dr. van Lic. juris *Caspar Esgen*, Pfalz-Neuburgsch Richter te Barmen (Kirchenbuch v. Elberfeld. Arch. Landgericht ald.)

Over *Malapert* raadplege men ook Th. de Raadt, Sceaux Armoriés, t. II. p. 407.

Berlijn-Steglitz. H. F. Macco.

Malapert (de), (XXXIX, 29). Omtrent de 'afkomst van dit geslacht zijn enkele opmerkelijke gegevens te vinden in een bijdrage van L. van der Essen, Les progrès du luthéranisme et du calvinisme dans le monde commercial d' Anvers, te vinden in Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, jaarg. 1914 blz. 152 vlg. Zie blz. 214 vlg..

A. M.

Pestalozzi. Gaarne ontving ik gegevens omtrent de nakomelingschap van *Konrad Pestalozzi* (Pestaluz), geb. Zurich 7 Aug. 1618, tr. (ondertr. 6 Juli) 28 Juli 1668 te Amsterdam met *Geertruyt van Os,* denkelijk dr. van *Dirck van Os,* die met zijn broeder *Hendrik* evenals de Six'en hoofdingeland en groot-grondbezitter in de Beemster was. Konrad P. overl. te Amsterdam in Oct. 1661, nalatende twee zonen: A. *Dirck,* geb. 1 Juli 1660, overl. 30 Juni 1700, die tr. (ondertr. 29 April) 18 Mei 1683 te Amsterdam met *Catrina Longespée,* wellicht identiek aan *Cathalina Longespée,* geb. 16 Nov. 1662 als dr, van *Nicolaus Longespée* en diens 2e vrouw '(geh. Haarlem 1 Febr. 1656) *Josina Boortens,* uit welk huwelijk *a. Johan Jacob P.,* geb. 1684 en *b. Qeertruyda Johanna P.*, geb. 1691 en 9 Oct. 1707 te Amsterdam gehuwd met *Daniel Camerling,* waaruit kinderen; B. *Johann Anton P.* geb. 31 Aug. 1661. Ook een broeder van Konrad, *Johann Anton P.,* vestigde zich te Amsterdam, alwaar hij in 1667 op 37-jarigen leeftijd overleed.

Haarlem. Miedema.

Reesseh-de Haan (XXXIX, 29). Cornelia Reessen was dr. van *Gerrit Reessen* en *Cornelia de Haan.* Gerrit Reessen was zoon van *Gerrit Reessen* (zoon van *Gerrit* en *Geertruida van der Keeren*) en *Cornelia van Hoek* (dr. van *Jacob* en *Sara de Vogel).*

Cornelia de Haan was dr. van *Abraham de Haan* (zoon van *Jacob* en *Elisabeth Schröters*) en *Catharina van Hoek* (dr. van *Jacob* en *Sara de Vogel).*'

A . J. A. B. de H.

Schoonhoven (van). Kan iemand mij ook inlichtingen geven over *Geurt Hendriksz. van Schoonhoven,* die 1676 woonde te Halve Maan bij Troy in Nieuw Nederlapd met zijne vrouw *Marytie Cornelis.* Hij had eene boerderij op Cohoeseiland bij Albany en testeerde 20 Aug. 1700. In het bijzonder zouden berichten omtrent zijne herkomst en voorouders welkom zijn.

Leiden., Bijleveld.

Stedenwapens. (XXXIX, 30). Voor *Amsterdam* kan ik Jhr. van Kinschot verwijzen naar de monographie van Mr. W. R. Veder: *De herziene officieele voorstelling van het wapen* van *Amsterdam.* Wat *Deventer betreft, er* is geen diploma bekend, waarbij aan deze stad het recht verleend is om, de Roomsch-Duitsche Keizerskroon boven het wapenschild, te voeren. Dat deze kroon het schild dekt hangt samen met het feit, dat *Deventer* gedurende meerdere eeuwen — het wordt reeds in eene nog in het archief bewaard, gebleven oorkonde van den Roomsch-Koning Wenceslaus van 1386 als zoodanig gesignaleerd — Duitsche Rijksstad geweest is. In het archief zijn dan ook verschillende oproepingsbrieven tot bijwoning van de vergaderingen der Rijkssteden aanwezig., Bij acte van den Hoogen Raad van Adel d.d. 15 Juli 1818 en later bij K. B. van 29 April 1890 (no. 26) is Deventer bevestigd in' het recht om haar wapenschild te dekken met de Keizerskroon.

Waar het mij gevraagd wordt, adviseer ik steeds te gebruiken de kroon van Keizer Rudolph 11 van 1602, omdat deze is. de eenige nog in natura aanwezige kroon en een uitnemende afbeelding daarvan ïs opgenomen in de bovengenoemde brochure van Mr. Veder.

beventer. ACQUOY.

Vermeulen. Hoe is het wapen der fámilie *Vermeulen*, waartoe o.a. behoorde *Gerrit Vermeulen,* heer van Eethen en, Meeuwen, getrouwd met *Catharina Johanna van Heusden,* en, levende omstreeks 1775?

Leiden. A. K. *VINK.*

Onder de vele verschillende, wapens *Vermeulen*, ons bekend, is er één, dat wellicht voor vrager van belang; is. Het is nl. dat van *Gerardus Vermeulen,* eerst grif:· fier van, Raden en Rekenmeesters van 'het Huis van Bergen, burgemeester van Bergen-op-Zoom, toen Koning; Lodewijk Napoleon een bezoek aan die stad bracht, en. getrouwd met *Maria l'heresia van Pelt.*

In Taxandria '1912 pag. 113 noot 1) vindt men hem vermeld met 'de bijvoeging, dat deze familie oorspronkelijk te Oudenbosch' is gevestigd geweest, en dat haar wapen 'is „in goud 3 .... wassenaars'. Helmteeken: één der wassenaars."

Uit van. der Aa's Aardr. Woordenboek blijkt, dat *Gerrit Vermeulen* in 1832 de heerlijkheid. Eethen en Meeuwen heeft gekocht en dat hij in 1840 overleed.

DOC.-BUR.

Wapen (Onbekend). In het. Museum de Waag te Deventer bevindt zich een op hout geschilderd mansportret. De voorgestelde is gekleed in langen zwarten tabberd, met bont afgezet,. het hoofd is door een zwarte barret of muts gedekt. De eene, hand steunt op een doodshoofd. In de linker bovenhoek is geschilderd 1576 Aetatis 35. Daarboven een wapen zijnde gevierendeeld: 1 en 4 op goud, mogelijk ook zilver; drie driehoeken (triangles vidés) van rood 2. 1.; 2 en 3 op goud een uitkomende roode leeuw, ondersteund door een verlaagde faas van zwart waaronder een roode schildvoet. Helm met wrong en de uitkomende leeuw als helmteeken. Dekkleeden goud en rood. Van welk geslacht is dit wapen en wie is de afgebeelde persoon?

Deventer. H. KRONENBERG.

Waslander. In deze familie, die een eeuw geleden in Slochteren 'woonde, in eene zonderlinge overlevering: een *van Wassenaer* zoude zich te Delfzijl gevestigd hebben om in koren te handelen op Engeland ; de niet verzekerde schepen vergingen, zoodat hij arm werd en uit schaamte zijn naam veranderde, Het klinkt hoogst onwaarschijnlijk, maar hoe is de' juiste lezing der traditie?

A. A. B. v. D. V.

Westerholt (van)-Keppel-Sasse. Ned. Adelsboek 1915 geeft in, tegenstelling met jaargang 1910 in gen. V *Herman* van Westerholt, etc. 2° × ***Maria de*** Sasse ***tot Coppel*** als ouders van VI.

Zie hierover XXXV, kol. 125/126.

Daarentegen vermeldt de heer, van Keppel in het April/Mei-nummer 1929 kolom 89/91, *Burchard v.*, W. tr. 2° ***Maria van Keppel*** (vrouwe van Coppel?) en als moeder van deze Maria van Keppel een *Sasse.*

Welke lezing is de juiste?

Doorn. KIELSTRA.

Wittewrongel. (XXXIX, 32). Over *Petrus Wittewrongel* Petri filius. Christiani frater meldt het bekende handschrift van' Ds. Borger, dat hij in 1663 predikant werd te Berkel (classis van Delft, dus niet Brakel), dat hij in 1669 naar Leerdam vertrok en aldaar in Juli 1673 of wellicht later is gestorven. Zijn ondertrouw staat vermeld Jaargang 1920 kolom 291. Door de combinatie dezer gegevens' zijn zijne beide ouders bekend, en daar de doopboeken van Berkel en Leerdam nà 1664 nog bestaan, zal de heer Hartman allicht daarin kunnen nagaan, of hij kinderen 'gehad' heeft.

-Van zijn broeder ***Christianus W.***, pred. te Noord-Scharwoude en Brielle, getrouwd. met *Lidia Muijs van Holy Jacobsdr.* meldt Borger, dat zij geen kinderen nalieten.

Haarlem. L. CALKOEN.

Wunder. Hoe is het wapen der familie *Wunder*, waartoe o.a. behoorde Ds. ***Heiliger Jacob Wunder,*** geb. te Amsterdam 1779, getrouwd met *Johanna van Dijk,* dochter vàn *Willem van Dijk,* apotheker, die in 1759 te Utrecht werd gedoopt?

Leiden. A. K. VINK.

INHOUD 1921, **N° 2/3.**

Bestuursberichten. — Het geslacht van Matenesse, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. — Een Nederlandsche tak van het geslacht von Münchhausen, door M. G. Wildeman. — Borwater en Bornwater, door W. M. C. Regt. — Familieaanteekeningen van, Spijck, Vermeulen, van Cattenburch e. a., medegedeeld door A. van der Poest Clement, — Huwehjksinteekeningen vóór 1680 van Predikanten in de Kerkelijke, registers te Amsterdam, medegedeeld door A. B. van der Vies. (Vervolg).. — De, afstamming van het geslacht 'van Woelderen, door C. A. van Woelderen. — Korte mededeelingen: De eerste Quarles in Nederland; Iets over de achternamen der Joden; 'van Gorkum. — Vragen en antwoorden: Dorsten (van); Dijk (van); Eelsingh-Hesse; Hoogewerff; Junius-Wilsoet; Kettingh; Koker (de)-de la Fontaine dit Wicart; Kops-de Vos; Malapert (de); Pestalozzi; Reessen-de Haan; Schoonhoven (van); Stedenwapens; Vermeulen; Wapen (Onbekend); Waslander; Westerholt (van)-Keppel-Sasse; Wittewrongel; Wunder.

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. SMITS.

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch- heraldisch Genootschap : „De Nederlandsche Leeuw,"

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan de leden van het Genootsohap gratie toegezonden.
Bij dragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven *van* adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen gelieve men te richten tot den redaot eur Mr. TE. R. VALCK LUCASSEN, *Raamweg* 14, *'s-Gravenhage.*
De jaarlijksche contributie voor het lidmastsohap bedraagt *f* 10.— en voor de leden te 's-Gravenhage, die de wekelijksche portefeuille ontvangen, *f* 15.—. Voor niet.leden is het Maandblad verkrijgbaar tegeneen abonnementsprijs van *f* 10.— per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genootschap gelieve men te richten tot den secretaris Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Sweelinckstraat* 8, *'s-Gravenhage,* en die betreffende de Bibliotheek en de wekelijkaohe portefeuille tot den bibliothecaris W. baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, Jam van *Nassaustraat* 96, *'s-Gravenhage.*
De Bibliotheek van het Genootsohap, gevestigd *Heerengracht 62 (hoek Princessegracht), 's-Gravenhage, is voor* de leden geopend iederen Maandag van 2—4 uur.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 4. XXXIXe Jaargang. April 1921.

BESTUURSBERICHTEN.

Tot Correspondeerende Leden zijn benoemd :

C. GRAHAM BOTHA . . . . . *Kaapstad.*
Hoofd-Archivaris v.d. Unie van Z. Afrika.
R. T. MUSCHART . . . . . *Rotterdam.*

Adreswijzigingen.

Jhr. M. H. VAN BERESTEYN . . . *Weltevreden* (Java). *Dep. der B. 0. W.*
MATTHIAS DUYS . . . . . *Naarden.* *«Flevorama».*
Mr. Jos. M. F. ESKENS . . . . *Amsterdam.* *Reguliersgracht 140.*
N. VAN OOSTERZEE . . . . . *Rotterdam.* *Wijnstraat 58.*
Mr. Dr. W. SCHUMANN . . . . . *Weltevreden* (Java). *Kebon* Sirih 14

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden op 4 April j.l. van het lid Jhr. G. L. C. H. Baud, te 's-Gravenhage.

Bibliotheek.

Wij ontvingen in dank voor de Bibliotheek:

Arthür Bnumgarten-Crusius. Leben des Rektors und ersten Professors der Königl Sächs-Landesschule zu Meiszen, Dr. *Detlev Karl Wilhelm Baumgarten-Crusius.* Oschatz 1853 4°.
(van den Heer R. v. Beuningen van Helsdingen).

Jhr. Mr. Napoleon de Pauw. Bouo van der Audiencie-Acten en Sentencien van den Raad van Vlaanderen in de XIV eeuw. Gent 1901-03 2 deelen 8°.
(van den Heer E. C. van Rijssel).

E. W. Da h l gren. Ätten de *Geer.* Stamtaflor öfver samtliga dess grenar Från Aldsta till närvarande Tid-Uppsala 1920. 4°.
(van Baron Louis de Geer te Stockholm).

Ad. M. Hilde brandt. Festschrift zur Feier des fiinfundzwanzigjäbrigen Bestehens des Vereins für Wappen-Siegel und Familiënkunde „*Herold*". Berlin 1894. 4°.
(van den Heer J. J. Vürtheim).

Veröffentlichungen der Historischen Kommission der Provinz *Westfalen.* Inventare der Nichtstaatliche Archive der Provinz Westfalen. Beiband II Regierungsbezirk *Minden* I Archiv des Bischöflichen Generalvikariats in Paderborn. Munster i/W. 1920. 8°.
(van den Heer Ph. van Romondt).

Colin Graham Botha. The French Refugees at the *Cape.* Cape Town 1919. 8°. *(van den Schrijver).*

Joa. Ma. Sterck-Proot. Het geslacht *Sterck* (als handschrift in 60 ex. gedrukt). Amsterdam 1919. 8°.
(van Dr. J. F. M. Sterck).

Joha. Ma. Sterck-Proot. Het geslacht *Proot* (als handschrift gedrukt). 's-Hertogenbosch 1920. 8°.
(van den Heer en *Mevrouw Sterck—Proot).*

Teixeira de Mattos.

Bij schrijven van 28 Maart j.l. mocht het Bestuur van Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland ter plaatsing in het Maandblad (zooals overeengekomen was) ontvangen het hier volgende verslag van het door hem ingesteld onderzoek in de quaestie-Teixeira de Mattos. (Zie Naandbl. van Dec. 1920, kol. 266).

In genoemd schrijven deed de heer Beelaerts tevens het verzoek hem in de gelegenheid te willen stellen op de a.s. Algemeene Vergadering nog eenige nadere mededeelingen te doen betreffende de door den heer van Walchren te berde gebrachte bezwaren.

Verslag van het onderzoek ingesteld
in de zaak Teixeira de Mattos
door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland.

Onze redacteur Mr. Th. R. Valck Lucassen heeft in het Mei-nummer van jaargang 1918 van ons Naandblad

eene uitvoerige studie gewijd aan „Het geslacht Teixeira in Nederland's Adelsboek". Hij heeft daarin de opgaven der redactie van Neàerland's Adelsboek met betrekking tot het geslacht Teixeira aan eene ernstige critiek onderworpen en aangetoond, dat deze in menig opzicht onjuist zijn, welke onjuistheden in verschillende gevallen naar allen schijn te wijten zijn aan stamboom-verfraaiing.

Uit den aard der zaak was de critiek van Mr. V. L. gericht tot de redactie van het adelsboekje, maar deze is daartegen niet in verweer gekomen. Wel heeft Jhr. Dr. E. Teixeira de Mattos vervolgens eene vrij omvangrijke brochure het licht doen zien, getiteld „Critiek op het artikel van Mr. R. Th. Valck Lucassen in „De Nederl. Leeuw" d.d. Mei 1918, over het geslacht Teixeira in het Nederl. Adelsboek". De schrijver dezer brochure heeft er zich niet toe bepaald eene zakelijke weerlegging te geven van de op feiten en gezaghebbende schrijvers gegronde beschouwingen van Mr. V. L., maar meestentijds voert hij op zijwegen. Aan zijne brochure gaf hij dan ook als ondertitel „Bijdrage tot de geschiedenis betreffende oud-Spaansch-Portugeesche geslachten in Nederland,', ***en om*** het aanzien daarvan te verhoogen liet hij op het titelblad en op den omslag mede plaatsen: „Uitsluitend naar authentieke en officieele bescheiden".

De toon van dit geschrift is van dien aard, dat het lezen daarvan geen bepaald genoegen mag heeten, en voor Mr. V. L. zóò kwetsend, dat daarbij dubbel afsteekt het uiterst bezadigd antwoord door laatstgenoemde gegeven in het April-nummer van jaargang 1919 van ons Maand blad.

Instede dat hiermede de zaak uit was, werden nu andere pennen in beweging gebracht. Na het antwoord van Mr. V. L. toch ontvingen de leden van ons Genootschap eene circulaire onderteekend door ***P.M. van Walchren, Voorzitter der Groep Gelderland,*** en ***Ingenr. P. J. W. J. van der Burgh,*** waarbij deze heeren het noodig oordeelden de aandacht hunner medeleden er op te vestigen, „dat zoowel ***talrijke feitelijke mededeelingen,*** "alsook vele voorstellingen in de twee artikelen van „den redacteur Nr. R. Th. Valck Lucassen (Mei 1918 „en April 1919), en van den heer N. G. Wildeman „(Aug 1919 en in diens latere bijschrift) [1]), betreffende „het geslacht *Teixeira*, **onjuist** zijn".

In antwoord op deze circulaire heeft de Redacteur langs dienzelfden weg doen weten, dat hij de door hem medegedeelde feiten en conclusiën ten volle handhaafde, en dat, om deze te weerleggen, meer noodig is dan eene bloote ontkenning, met welke uitspraak het Bestuur van ons Genootschap zich volkomen accoord verklaarde in eene gelijktijdig aan de leden toegezonden circulaire.

Bij een laatste rondschrijven van October 1920 hebben vervolgens de heeren van Walchren en van der Burgh verklaard : „Dat er meer noodig is dan onze bovenge- "noemde verklaringen om ***de onjuistheden in Mr. Valck*** „*Lucassen's* kritiek aan te toonen, spreekt vanzelf; en „ik ***(eerst ondergeteekende)*** ben steeds bereid, indien mij "daartoe plaatsruimte wordt afgestaan, onze bezwaren „er tegen mede te deelen. De lezers van het Maandblad

[1]) Door den heer Wildeman was naar aanleiding van de brochure van Jhr. Dr. T. de M. betoogd, dat de titel Graaf wan *Olo* niet bestaat in Portugal, hetgeen verzet uitlokte van de zijde van Jhr. Dr. T. de M. Deze qusestie moet hier buiten beschouwing blijven, daar mij geene uitspraak daarin is verzocht.

"kunnen dan beter oordeelen aan welke zijde o.a. „gren- „zenlooze" oppervlakkigheid bestaat".

Ons Bestuur heeft na kennisneming hiervan begrepen, dat aan dezen circulaire-strijd een einde moest komen en de zaak zelve door eenen derde met goedvinden van beide partijen diende te worden onderzocht. Tot mij werd de vraag gericht, of ik mij met dit onderzoek wilde belasten, waaraan ik meende, in het belang van ons Genootschap, mij niet te mogen onttrekken. Ook beide partijen hebben hunne instemming betuigd, zoodat ik mijn onderzoek, waarvan ik hierbij overeenkomstig het vooraf tot mij gericht verzoek verslag uitbreng, kon aanvangen.

Als eerste stap heb ik aan de heeren van Walchren en van der Burgh opgave verzocht van de *feitelijke* ***mededeelingen en voorstellingen*** van Mr. V. L., welke naar hunne meening ***onjuist*** waren en gelijktijdige toezending der gegevens, welke hun aanleiding gaven tot hun af wijkend oordeel.

Van den heer P. M. van Walchren heb ik na eenigen tijd eene gedetailleerde opsomming van bezwaren tegen de artikelen van Mr. Th. R. Valck Lucassen over het geslacht ***Teixeira*** ontvangen.

Bij onderzoek van al hetgeen de heer van Walchren op schrift heeft gesteld, is mij gebleken, dat van de ***talrijke feitelijke mededeelingen en voorstellingen,*** die ***onjuist*** heetten te zijn, niet veel overblijft. Verwonderen kan dit niet, want de heer v. W. schreef mij :

> „Om misverstand te voorkomen, wil ik "allereerst verklaren, dat ik de afstam- „ming van Diego T. d. S. uit de oude Sam- „payo's geheel onbewezen acht, hoewel „ik niet zoo ver ga als Nr. V. L., die zelfs „de mogelijkheid dezer afstamming ver- „werpt . . . .
>
> „Tenslotte erken ik gaarne, dat vooral „de jongere generaties in den stamreeks „door Mr. V.L. grondig verbeterd zijn, maar „Jhr. T. de M. verklaart uitdrukkelijk, dat „hij hiervoor geene verantwoordelijkheid „wilde op zich nemen en zulks ook aan „de redactie van het Adelsboek gezegd „heeft [1]), daar hij zich uitsluitend met de „afkomst en aanverwanten van D. Diego „heeft bezig gehouden". ....

De door Mr. V. L. in zijn eerste artikel uitgeoefende critiek richtte zich allereerst tegen de volgende bewering in Nederland's Adelboek 1911 (ongewijzigd herdrukt 1918) : „De onmiddellijke stamvader van het „Nederlandsche geslacht is ***Dom Diego de Teixeira de*** „*Sanpaio,* die resideerende te Antwerpen, op zijn ver- „zoek, na de scheiding van Spanje en Portugal uit „Madrid bij wapenbrief van Don Pedro de Salazar, „wapenkoning van Phiips IV, d.d. 3 Maart 1643, be- „vestiging verkrijgt van zijn ouden adel en afstamming „der oude Sanpaio's van Portugal". Naar aanleiding daarvan schreef Mr. V. L. (1918, kol. 122):

[1]) Jhr. Dr. T. de M. moge wel zeggen, dat hij niet verantwoordelijk is voor het Nederl. Adelsboek (zie blz. 62. al. 2 zijner brochure), maar dit neemt niet weg, dat hij aan het slot zijner brochure (blz. 92) heeft geschreven: „Wat het Nederl. Adelsboek betreft, blijkt dit uit mijne studie in alle hoofdzaken juist", en dezeuitspraak wordt dus blijkbaar door de heeren v. W. en v. d. B. niet gedeeld.

„Wij vermoeden, dat de Redactie van Neder„land's Adelsboek van den inhoud van den be„wusten wapenbrief geen kennis genomen heeft. „Want verre van eene bevestiging der afstamming „van *Diego Teixeira* uit het oud-adellijk geslacht „*de Sampayo* in te houden, bevat dezeslechts eene „verklaring van voornoemden wapenkoning, afge„geven op verzoek van *Diego Tejeira Sanpayo* „(Spaansche schrijfwijze), wonende te Antwerpen „in Vlaanderen, dat in de wapenboeken van den „Spaanschen adel, onder zijne berusting, het wapen „beschreven wordt van het geslacht *Sanpayo*, af„komstig uit 010 in Portugal, welk wapen in den „brief nader omschreven wordt, onder mededeeling, „dat allen, die op wettige wijze uit dit geslacht „gesproten zijn, gerechtigd zijn het in de met namen „genoemde gevallen te voeren. Zelfs wanneer de „echtheid van dit document boven allen twijfel ver„heven is, toont zijn inhoud o.i. duidelijk aan, dat „het als bewijsstuk voor de **afstamming** der *Teixeira's* „uit het oud-adellijk geslacht de *Sampayo* geen ge„wicht in de schaal kan leggen. Het zou ons dan ook „niet verwonderen, indien eene dergelijke overwèging „ten grondslag ligt aan het feit, dat zoowel in 1817 „als in 1888 en 1892, toen verschillende leden van „het geslacht *Teixeira* in den Nederlandschen adel„stand werden opgenomen, aan dezen niet een diplo„ma van inlijving, maar slechts van verheffing „werd uitgereikt".

Tegen den zakelijken inhoud van den wapenbrief, zooals die door Mr. V. L. werd weérgegeven, kon Jhr. Dr. E. Teixeira de Mattos in zijne brochure (blz. 4) niet s inbrengen., alleen merkte hij op (blz. 6): „In den wapenbrief staat de aanvrager als residеerend, *niet wonend, zooals* de heer Lucassen foutief vertaalt".

Laatstgenoemde beantwoordde deze opmerking in zijn tweede artikel door er op te wijzen, dat Henriques de Castro (Keur v. Grafst. p. 104) „residente en Amberes" eveneens vertaalde door „w o n e n d e te Antwerpen", terwijl ook Tolhaus, Neues span.-deutsch. u. deutsch-span. Wörterbuch, Leipzig 1891, het w. „residir" in de eerste plaats door „wohnen" weergeeft en de door hem vroeger aangehaalde Duitsche vertaling van den wapenbrief ook „wohnenden" heeft (1919, kol. 141).

Als eene van de talrijke onjuistheden van Mr. V. L. haalt de heer van Walchren nu wederom dit „wonende" aan. Hij schrijft: „Waar de afstamming van *Diego T. „d. S.* onzeker is, is het volkomen juist alles te ver„melden, wat de positie van dezen kan toelichten en is de „vertaling van „residente" door „resideerende" niet alleen „juister, maar ook belangrijker dan „wonende". Nouveau „dictionnaire de poche de Taboado 1823 Paris (de eenige „Spaansche dictionnaire in de Openb. bibl. te Arnhem) „geeft voor residir-résider ; demeurer-morar".

In tegenstelling met den heer van Walchren acht ik in dit geval de vraag, of „residente" door „wonende" dan wel door „resideerende" moet worden weergegeven, uiterst onbelangrijk. Mogelijk zullen velen het hiermede niet eens zijn, daar „resideerende" toch veel deftiger klinkt en de gedachte aan eenen „resident" wekt. Met het oog daarop zal ik mijne meening motiveeren, en dan wijs ik er op dat *Diego* betaalmeester des Konings te Antwerpen was en er dus niets bijzonders in gelegen

is, dat hij als „resideerende te Antwerpen" werd aangeduid. Immers de notarissen b. v. plachten destijds ook te worden aangeduid als „resideerende te.. ....", waarvoor thans meer gebruikelijk is „ter standplaats ....". Hij die de aandacht op de vertaling van „residente" vestigt, leidt die af van de hoofdzaak. Waar het in dezen om behoort te gaan is de beteekenis van den eigenlijken inhoud van den wapenbrief. Welnu te dien aanzien blijken partijen het volkomen eens te zijn, zoodat nu onomstootelijk vast staat, dat in Nederland's Adelsboek eene geheel onjuiste voorstelling daarvan wordt gegeven. Deze wapenbrief kan nimmer gelden als een bewijs van den ouden adel der *Teixeira's* of hun recht op het wapen der oud-adellijke *Sampayo's*.

Dit wat den inhoud van den wapenbrief betreft, voorzoover die door photographieën of afschriften bekend is. Het origineel heeft Mr. V. L. niet gezien, vandaar dat hij in zijn eerste artikel de hierboven aangehaalde restrictie maakte : „Zelfs wanneer de echtheid van dit document boven allen twijfel verheven is". Jhr. Dr. T. de M. meende dit als *lasterlijk* te mogen qualificeeren, omdat de heer Lucassen weet, „dat dit authentieke „document in originali bestaat bij de familie, 4 groote „folio perkamenten bladzijden in kleuren en metalen „met waszegels".

Mr. V. L. heeft hierop gediend van antwoord (1919, kol. 142) door te zeggen, dat de photographische afbeelding, welke hij van den wapenbrief had gezien, bij hem „eenigen twijfel had opgewekt aangaande de echtheid van dit document". Voorts schreef hij t. a. p. :

> „Nu de heer Teixeira de Mattos de echtheid van „den wapenbrief echter op zoo scherpe wijze in het „debat betrokken heeft, zouden wij het zeer op prijs „stellen, indien hij dit stuk door eene wederzijds „te benoemen commissie van deskundigen wilde laten „onderzoeken, aan wie dan tevens de photographische „reproductie zou dienen te worden toevertrouwd. „Aan deze commissie zouden wij dan ook in over„weging willen geven inzage te verzoeken van een „*tweeden* wapenbrief van gelijken inhoud, welke het „eigendom is van de erven Mr. Isaac Teixera d'An„drade, ten vorigen jare te Amsterdam overleden. „Deze wapenbrief, dien wij gezien hebben, is ook „4 folio perkamenten bladzijden groot, echter zonder „waszegels".

Ook hier ziet nu de heer van Walchren eene onjuistheid van Mr. V. L. in, en hij schrijft: „Om de echtheid „van dit stuk in twijfel te trekken omdat een 2de exem„plaar van gelijken tekst (die uitdrukkelijk de zegels „vermeldt) geen zegels vertoont, is onredelijk. Indien dit „2de ex. eveneens zegels had, zou er m.i. meer reden „tot argwaan zijn. Waar het origineel in Rome berust, „zal inzage daarvan, wel bezwaarlijk zijn, maar mogelijk „dat de bewuste copie hiervoor te verkrijgen is".

Naar aanleiding hiervan moge ik opmerken, dat Mr. V. L. de echtheid van den wapenbrief *niet* in twijfel trok wegens het bestaan van een *tweede* exemplaar, maar omdat, zooals hijzelf schreef, de photographie van den origineelen wapenbrief (volgens de brochure in het bezit van Jhr. S. V. J. M. Teixeira de Mattos te Rome), bij hem „eenigen twijfel had opgewekt aangaande de echtheid van dit document". De heer van Walchren heeft in dezen dus bepaald ongelijk,

Intusschen ben ik het met Mr. V. L. volkomen eens, dat op de door hem aangegeven wijze de echtheid van het. origineel ware te onderzoeken en dat eene vergelijking met de Amsterdamsche copie dan tevens zoude kunnen plaats hebben. Inzage van laatstgenoemde alleen, zooals de heer van Walchren in overweging geeft, komt mij echter doelloos voor, daar copieën niet alleen geen waarborg bieden voor de echtheid der origineelen, maar ook zeer wel kunnen zijn vervaardigd, nadat het origineel is vervalscht.

Zooals ik hierboven reeds aanhaalde, sprak Mr. V. L. in zijn eerste artikel de meening uit, dat, aangezien de wapenbrief „als bewijsstuk voor de afstamming der „*Teixeira*'s uit het oud-adellijk geslacht Sampayo geen „gewicht in de schaal kan leggen", mogelijk op grond daarvan „zoowel in 1817 als in 1888 en 1892, toen verschillende leden van het geslacht *Teixeira* in den „Nederlandschen adelstand werden opgenomen, aan „dezen niet een diploma van inlijving, maar slechts van „v e r h e f f i n g werd uitgereikt".

Deze uitlating van Mr. V. L. gaf Jhr. Dr. T. de M. het navolgende in de pen (zie zijne brochure op blz. 11) :

„Dat op grond van den wapenbrief „slechts" *zoo-*
„*als de heer Lucassen* zegt, eene verheffing zoowel
„in 1817 als later voor de verschillende takken
„plaats had, was reeds ***onrecht.*** De nieuwe onder-
„zoekingen sinds dien tijd toonen zulks aan. De
„besluiten van den Nederlandschen Raad van Adel
„zijn zoozeer onderling afwijkend en wisselend, dat zij
„geen bewijs voor eene historische juistheid vormen.
„Inlijving en verheffing ziet men daar gebruikt in
„*een en dezelfde acte* en afwisselende in dezelfde
„puur Nederlandsche geslachten en ik zelf bezit
„een acte van dien Nederl. Raad van Adel, aan mij
„ter legitimatie voor het buitenland gezonden, waarin
„alleen het woord „reconnaissance" voorkomt, de
„dato 13 Juli 1906".

Mr. V. L. is hierop het antwoord niet schuldig gebleven (zie jaargang 1919, kol. 142—143), maar de door Jhr. Dr. T. de M. aangevoerde acte, welke 13 Juli 1906 door den Hoogen Raad van Adel zou zijn afgegeven, bleef hem natuurlijk onbekend. Waar Jhr. Dr. T. de M. op deze acte een beroep heeft gedaan en hij deze, zooals hij zegt, heeft verkregen ter legitimatie, heb ik de vrijheid genomen daarnaar een onderzoek in te stellen. Als resultaat daarvan kan ik'thans den tekst van bedoelde acte mededeelen. Deze luidt:

„Le Conseil Supérieur de Noblesse du Royaume
„des Pays-Bas déclare par la présente, à la requête
„de Jonkheer Edward Teixeira de Mattos, qu'il
„parait des documents ayant été joints à la demande
„en reconnaissance de noblesse adressée en 1892 à
„feu Sa Majesté Guillaume III Roi des Pays-Bas [1]),
„par son père Jonkheer [2]) Abraham Louis Teixeira
„de Mattos que celui-ci descend en ligne directe,
„masculine et légitime de Diego Tejeira Sampajo,
„établi à Anvers vers la moitié du XVII siècle".

Hieruit blijkt, dat Abraham Louis Teixeira de Mattos in 1892 een ***demande en*** reconnaissance ***de noblesse*** aan de Kroon heeft gericht. Bekend is echter, dat genoemde persoon bij Kon. Besl. van 10 December 1892 n° 25 in den Nederlandschen Adel is ***verheven.*** In 1892 heeft de familie ***Teixeira*** zich dus evenals in 1817 (zie 1919, kol. 143) aan „asking too much" schuldig gemaakt. Overvragen is niet mooi, maar wat moeten wij zeggen van het beroep, dat Jhr. Dr. T. de M. thans doet op het voorkomen van het woord „reconnaissance" in 's Raads verklaring van 19063 Dat dit woord in deze verklaring voorkomt, is juist, maar wanneer Jhr. Dr. T. de M. het uit zijn verband rukt en het gebruikt om er op te wijzen, dat de Hooge Raad van Adel zichzelf niet gelijk blijft en de woorden ***verheffing*** en erkenning (inlijving) door elkander bezigt, dan is het woord „misleidend" ter qualificatie van deze handelwijze te zwak en past daar m.i. alleen het woord „perfide" op.

Toen mij dan ook dit staaltje van Jhr. Dr. T. de M.'s bewijsvoering was gebleken, gevoelde ik eene sterke neiging mij van de geheele zaak af te maken. Ter wille van de heeren van Walchren en van der Burgh heb ik mijn onderzoek echter voortgezet.

De vraag drong zich toen bij mij op, waartoe de verklaring van den Hoogen Raad van Adel Jhr. Dr. T. de M. wel heeft moeten dienen. Zelf zegt hij „ter legitimatie voor het buitenland", maar het is duidelijk, dat een dergelijk legitimatiebewijs voor een pleizierreisje niet noodig en zelfs onbruikbaar is. Waar hij zich in ons Maandblad meende te moeten verweren tegen een artikeltje van den heer M. G. Wildeman „De titel „Graaf van 010" bestaat niet in Portugal," (zie jaarg. 1919, kol. 357), licht hij ons echter eenigszins nader in en dan wordt de zaak ons plotseling duidelijk.

Jhr. Dr. T. de M. is met de verklaring van den Hoogen Raad van Adel en een bewijs van de Portugeesch Israelitische kerk te Amsterdam, erkennende de directe afstamming zijns vaders van ***D.Diego Teixeira de Sampayo,*** naar Lissabon gegaan en heeft op grond van die verklaringen en andere die hij daar van den Rijksarchivaris en den Visconde Julio de Castilho verkreeg, twee acten van den Raad van Adel daar te lande namens den Koning van Portugal weten te verwerven (d.d. Sept. 1906 en Maart 1907), waarbij zijne directe afstamming van ***Dom Diego*** werd erkend. Aan de hand van deze stukken, dus middellijk ook tengevolge van de verklaring hier te lande verkregen, bekwam hij voorts 17 April 1907 twee acten van den Koning van Portugal, die hem. tot hoogeren staat voerden, maar hier buiten bespreking kunnen blijven (zie jaarg. 1919, kol. 367).

In dienzelfden tijd, en waarschijnlijk ook daar gewapend met de verklaring van onzen Hoogen Raad van Adel, stelde Jhr. Dr. T. de M. een onderzoek te Braga in, waar ***Dom Sebastian de Mattos*** in de eerste helft der zeventiende eeuw aartsbisschop was geweest. Het resultaat van dat onderzoek deelde hij op blz. 64/65 zijner brochure aldus mede :

„Direct echter stond te Braga vast, dat *Don Diego*
„*Teixeira de Sanpaio* — uit het geslacht *Mello* —
„geheel anders dan vermoed, zelf de ***volle neef*** was
„van dien aartbisschop; ik heb hiervan de authen-
„tieke verklaring van den aartsbisschop te Braga.
„Diego kwam in Braga voor in de genealogie van
„*de Mattos Noronha* — nog niet gehuwd weliswaar,
„maar vertrokken naar Vlaanderen en zijne ouders

[1]) **Koning Willem 111 was reeds in 1890 overleden, eoodat hier eene vergissing moet schuilen, hetgeen echter van geenerlei invloed op de zaak zelve is.**

[2]) **Dit woord is in de minuut bijgevoegd.**

„zouden zijn Francisco de ***Sampaio, zonder Mello*** „in den naam, en *Dona Antonia da Silva*".

Wanneer een „fatsoenlijk" genealoog (zie brochure. blz. 66 en 85) zich aldus uitdrukt, dan beduidt dit, dat te Braga aanstonds het *bewijs* werd gevonden, dat ***Don Diego Teixeira de Sanpaio*** gesproten was uit het geslacht ***Mello*** en dat hij een volle neef was van den aartsbisschop ***Dom Sebastian de Mattos***, terwijl hem op eene genealogie de. *Mattos* ***Noronha,*** waarop hij als ongehuwd en vertrokken naar Vlaanderen voorkwam, tot ouders werden gegeven *Francisco* ***de Sampaio,*** zonder ***Mello,*** en *Dona Antonia* ***da Silva.***

Dit was ook wat Mr. V. L. uit de mededeeling van Jhr. Dr. T. de M. meende te moeten opmaken en hij schreef naar aanleiding daaavan (1919, kol. 162):

„Het is mogelijk, dat Sebastiao de Mattos de „Noronha een neef had, ***Diego de*** *Sampayo* of ***de*** „*Mello* ***Sampayo*** geheeten, maar wij betwijfelen „ernstig, of deze Diego ooit in authentieke stukken „te Braga en zelfs in oude genealogieën aldaar „voorkomt met den gecombineerden naam ***Teixeira*** „*de* ***Sampaio,*** waardoor de kans op diens identiteit „met den later in Antwerpen wonenden stamvader „van het Nederlandsche geslacht zooveel grooter „zou zijn".

De heer van Walchren tikt thans ook hier Mr. V. L. op de vingers en wel in dezer voege:

„Indien de verklaring van den aartsbisschop van „Braga inderdaad door authentieke acten ware be„vestigd geworden, zou de afstamming uit de oude „Sampayo's bewezen zijn. Behalve de schriftelijke „verklaring (zie copie) ontving Jhr. Dr. T. d. M. „slechts mondelinge mededeeling, die de (veronder„stelde) ouders als ***Francisco de*** *Sampayo* en ***D a*** „*Antonia* ***da Silva*** opgaven. Daarom kan deze mede„deeling niet meer als eene aanwijzing zijn. Maar „het is geheel onjuist van Mr. V. L. hier te spreken „van een ***Diego de*** **Sampayo.** Er staat degelijk Don „Diego ***Teixeira*** [de Mattos] e Sampayo".

De schriftelijke verklaring uit Braga werd mij niet overgelegd, maar de heer van Walchren, aan wiens geloofwaardigheid ik niet wil twijfelen, meldde mij nader:

„De mededeeling uit Braga bevindt zich achter „op het portret van den Aartsbisschop (zie portret „brochure). Onder het bisschoppelijk wapen staat „in het Portugeesch zijn naam en vervolgens:: Hij „werd geboren te Madrid op 21 Februari 1586; „ was neef van ***D.*** Diego ***Ieixeira [de Mattos] e*** „*Sampayo*, hij werd gevangen gezet in de Torre „de S. Julian in 1640".

De „authentieke verklaring" van den aartsbisschop van Braga blijkt dus te bestaan uit eene oncontroleerbare mededeeling achterop eene photographie, dat de aartsbisschop ***Don Sebastian de*** *Mattos* neef was van ***Don Diego Ieixeira (de Mattos] e Sampayo.*** De voorstelling door Jhr. Dr. T. de M. in diens brochure gegeven is derhalve ten eenenmale onjuist — ook wat den naam betreft! Te Braga staat niet vast, dat ***Don Diego*** *Teixeira* ***de Sampaio*** uit het geslacht ***Mello*** is gesproten, noch iets anders te zijnen aanzien. Men bepaalde er zich daar toe nietszeggende verklaringen van „neefschap", waarmede men overal en ten allen tijde zeer gul is geweest, te geven en mondelinge mededeelingen te doen zonder schijn of schaduw van bewijs.

Mijne medeleden duiden het mij dan ook niet euvel, dat ik hier het zwijgen doe tot alle verdere dòor den heer van Walchren opgeworpen, ondergeschikte punten en dit te meer, daar hij zelf in gebreke is gebleven de veel genoemde ***talrijke feitelijke onjuistheden*** in de artikelen van Mr. V. L. aan te geven, maar op grond van a a n w ij z in g e n andere voorstellingen ingang wil doen vinden.

Er is echter nog één cardinaal punt, hetwelk ik niet voorbij mag gaan, n.l. de allesbeheerschende vraag: is de familie *Teixeira* ***de*** *Mattos*, ongeacht hare huidige individueel verschillende godsdienstige gezindte, te beschouwen als van Joodschen oorsprong, of niet?

Hieraan was door Mr. V. L. reeds de noodige aandacht besteed. Zooals bekend, heeft hij deze vraag met verwijzing naar de noodige feiten in. bevestigenden zin beantwoord. Tot die feiten behoorde o.a. de door ***Manoel Ieixeira,*** den zoon van den stamvader ***Diego*** die in 1647 te Hamburg openlijk tot het Jodendom was overgegaan, afgelegde verklaring, d at zijn vader nimmer een Christen geweest was, maar dat hij dit slechts had moeten veinzen (ziejaarg. 1918, kol. 130).

De heer van Walchren kan zich hiermede niet vereenigen. De verklaringen voorkomende in het schrijven van Burgemeesters en Raad van Hamburg aan den Keizer, d.d. 16/26 December 1648 (zie jaarg. 1919, kol. 162 en 165). t.w.:

1°. „dasz dieser *Diego* fur 2 jahren vor und bey seiner „ersten ankunfft sich bey unsz als ein Hispanisoher „Jude und Kauffman angegeben, mit unnsz wegen „des Sohutzes gehandlet und sich verglichen;

2°. „dasz dieszer ***Diego*** nebenst seinem Weybe, beeden „Söhnen und der Jungfrauwen von Mutter Leybe „an ge bo hrne Juden und derselben verdambten „Secte allewege zugethan geweszen und noch sein, „unndt also (gleich wohl viel andere mehr seines „gleichen solches practicieren) er in den Hispanischen „Königreichen und Provincien, aus forcht der scharf„fen inquisition und schweren bestraffung, nuhr ge„heuchlet, undt euszerlich als ein Christ sich gestellet „und gebeerdet, eben solcher ursach auch die be„schneydung bis hieher und ins Alter differieret und „verschoben habe, deren exempla in dieszer Stadt „sowohl, als anderswo mehr sich befinden";

en die van den syndicus Pauli in 1663 namens den Hamburgschen Senaat afgegeven, d at m en n iet kon zeggen, dat Teixeira ooit het Christendom had omhelsd, hetwelk voor hem nooit meer dan een opgelegd masker geweest was (zie jaarg. 1918, kol. 130); zijn voor hem niets waard. De eenige van gewicht acht hij die van ***Diego's*** zoon ***Manoël Teixeira,*** welke hij echter aldus wegredeneert: „m aar „zij kan toch niet beslissend zijn, daar wij het „karakter van Manoël niet kennen. Indien hij „te kwader trouw zijne verklaring aflegde, „dan is dat niet mooi, maar". ...

Hoor eens hier, zoude ik naar aanleiding hiervan willen zeggen, laat een renegaat tot dergelijke bedenkelijke praktijken zijne toevlucht nemen om dwars tegen alles in zijne negatie's vol te houden, maar laten wij

„fatsoenlijke" genealogen hem op dien weg niet volgen en zoolang geen zeer deugdelijk tegen b e w ij s is geleverd. met Mr. V. L. aannemen, dat de Teixeira's van huis 'uit Joden zijn. Komen wij daardoor in het gedrang bij den Christelijken tak van de familie Teixeira de Mattos, de Joodsche daarentegen geeft ons te dezen volkomen gelijk en is ook van oordeel, dat Diego slechts een schijn-Christen is geweest.

Iets over naam- en wapenwijziging in de Middeleeuwen,

door Jhr. Mr. W. G. FEITH.

Het is bekend, hoe gemakkelijk men vroeger er toe overging van naam te veranderen en hoeveel moeilijkheden dit den genealoog kan baren. Ik heb nu niet zoozeer op het oog de gevallen, waarin bij het uitsterven van een oud geslacht, de schoonzoon van den laatsten mannelijken telg den naam zijner vrouw aanneemt [1] — de van Wierums werden Gockinga's (1624), een Tamminga noemde zich (± 1400) van Ewsum, een Hettinga nam (± 1600) den naam over van zijn oom van Harinxma, die deze zelf weer had gekregen van een oom — maar meer de gevallen, waarin een gezin en vervolgens een tak 'van de familie zich gaat of dikwijls zich laat noemen naar de hofstede, waarop zij wonen, met weglating veelal van den oorspronkelijken familienaam — een gewoonte, die in de 15de eeuw o.a. in de Lijmers en de Duffel in zwang was. Bij grootere geslachten kwam dit trouwens al lang voor: men denke aan de vele takken uit het geslacht van Wassenaer als Duivenvoorde, Polanen etc. Eerst *na* de Middeleeuwen wordt het gebruikelijk den naam van de heerlijkheid toe te voegen aan den?%-milienaam, totdat thans dit praktisch vrijwel onmogelijk is geworden. Aanzienlijke geslachten in Delfland hadden veelal tot gewoonte hun familienaam niet te voeren; in dergelijke gevallen kan de heraldiek den genealoog te hulp komen. Zoo is het mij gelukt een fragment van een genealogie [2] samen te stellen van een notabel 's-Gravezandsch geslacht in het begin der 15de eeuw, waarvan vele leden een aanmerkelijk grondbezit hadden, maar dat nimmer een familienaam bezigde. Het wapen was: drie luipaardekoppen. Deze vrees om den familienaam te bezigen ging klaarblijkelijk ook over op uitheemsche geslachten, althans *Dirc van Waetselaer*, kamerling van den graaf van Holland in het begin der 15de eeuw, voert vrijwel nooit zijn naam. Dit Betuwsch geslacht [3] — Waetselaeris de naam van een hofstede bij Beuningen-, waarvan o.a. in 1368 bekend zijn de broeders *Herman* en *Rodolf* [4], in 1399 *Aleit*, echtgenoote van *Alart van Jamerloe*, grondbezitter te Donsbruggen bij Kleef [1], voert een dubbelen adelaar. Genoemde Dirk komt onder verschillende patronymica en toenamen voor b.v. Dirc Wijers zoon (1414), Dirc Pelgrim (1428j of Pelgrim Wijers zoon (1406). Zijn vrouw en zijn dochter voegen Pelgrims (1403) aan hun voornaam toe, de zoons echter bedenken (of dulden) weer andere namen. Ik vond *Gysbrecht* „die men Pelletgen hiet" (1447), doch zich zelf op zijn zegel Gijsbrecht Pelgrim noemt (met een zoon in 1472 genaamd *Dirck Ghysbrecht Pellen zoon van Waetselaer)*, terwijl zijn broeder Jacob den naam Mast aannam, overgenomen door diens zoon, die voorkomt als *Dirc Mastge.* Doch bij al deze naamsverwisselingen bleef men trouw aan het oude wapen der van Waetselaers : de dubbele adelaar. Naast de verdienstelijke genealogieën van 's-Gravezandsche grondbezitters van de hand van ons te vroeg ontslapen medelid G. B. Ch. v. d. Feen [2] mogen de genoemde voorbeelden toonen, hoe moeilijk het is een genealogie uit die tijden op te bouwen. Ook geestelijken laten veelal hun familienaam weg, om zich naar hun geboorteplaats te noemen b.v. de Haagsche kanunnik *Mr. Arnoldus de ('s Graven) Zande* (1449), die stamt uit bovenvermeld geslacht, dat de drie luipaardekoppen voert [3] of notaris *Johannes de Helmont (alias de Berlaer)* in een akte van 1468 [4]. In al deze gevallen bleef het wapen onveranderd en bood houvast op critieke momenten. Doch ook wapens zijn aan verandering onderhevig, zij het ook veelal door uitbreiding of kleurenwijziging. Van uitdrukkelijke naam- en wapenverandering zijn voorbeelden bekend. Zoo voerde het Ommelander geslacht Rengers van ouds: 3 rozen op zilver; helmteeken: een roode van rood geopende- vlucht (op oude zegels is het een gaffelvormige steel, waaraan 3 rozen), totdat de keizer [5] in 1474 bepaalde, dat *Johan Rengers van ten Post* voortaan zou heeten Johan Rengers van Scharmer en dat zijn wapen zou zijn : 3 gouden rozen op blauw ; helmteeken : een vlucht van blauw en goud. Zijn nazaten hielden zich wel aan de wapenwijziging, ja zelfs andere verwanten, ter onderscheiding van wie toch deze wijziging was gelast, namen haar over [6], maar de toevoeging aan den naam van Scharmer ging wederom verloren voor ten Post en andere heerlijkheden. Doch ook zonder inmenging van hoogsrhand kwam wapenwijziging tot stand b.v. *Johan von Hetterscheid* staat in 1386 wegens zijn verwantschap met *Johan von Kukelsheim* dezen toe, voortaan zijn helmteeken te voeren nl. : een zwarte everakop met witte ezelsooren [7].

Zien we, hoe men in de vroegste tijden in de namen

---

1) Hier mag ik misschien even wijzen op de tot groote verwarring aanleiding gevende gewoonte, die ik aantrof (o.a. in de 17de eeuw) bij boerengeslachten op het zoogen. Hoogeland d.w.z. in een groot deel van Hunsingo en Fivelingo nl. dat een zoon van Geert Nienhuis en Aaltje Vos zich noemt Eppo Geerts Vos. Deze laatste huwt Lubberdina Knol, waarna hun zoon weer heet Geert Eppens Knol enz. Volgens welke regel deze personen in dergelijke gevallen hun wapens combineerden, heb ik nog niet kunnen uitmaken. Bij de groote eigenerfde geslachten als Elama of Wiersema zag ik dit gebruik niet. N.B. De hier genoemde personen zijn gefingeerd.

2) Zie de genealogische tabel in Archieven der kloosters van Delfland bl. 382.

3) Zie de genealogische tabel in Archieven der kloosters van Delfland blz. 382.

4) J. T. de Raadt, Sceaux armoriés IV p. 233.

1) Dr. Rob. Scholten, Die stadt Cleve bl. 348.

2) De Nederlandsohe Leeuw XXXIV-XXXVI.

3) Zie de genealogische tabel in Archieven der kloosters van Delfland bl. 382.

4) Mr. C. C. N. Krom en Aug. Sassen, Oorkonden betr. Helmond n°. CXXXI.

5) P. O. v. d, Chijs, De munten van Friesland, Groningen en Drenthe bl. 415.

6) D.w.z. reeds spoedig blijkt aan het aldus gegeven wapen te zijn toegevoegd de faas van goud: althans hiermede prijkt het wapen op het portret van 1575 van den grooten naamgenoot (reprod. in Mr. H. O. Feith Jr.. Werken van den Ommelander edelman Johan Rengers van ten Post). In het Nieuw Ned. Biograf. Woordenboek 111 k. 1070 zijn de kleuren verkeerd weergegeven terwijl het de vraag is of Rietstap, Armorial Général II p. 552 i. v. niet verkleurd goud bij vergissing groen noemt.

7) Dr. T. J. Laoomblet, Urkundenbuch des Niederrheins 111 n°. 909.

zich van elkaar trachtte te onderscheiden, in het bezigen van een wapen vond men allengs een goed middel zich van zijn buurman niet alleen, doch ook van zijn verwant te onderscheiden. Op de kwestie, hoe de wapens ontstonden, wil ik hier niet verder ingaan, slechts wil ik nog eens de aandacht vestigen op een merkwaardige zinsnede in een bekrachtiging van een akte [1]) voor het gerecht van Bacharach in 1231, waar een getuige verklaart : „Et ego, *Wernerus* de *Walbach*, confirmavi idem factum munimine sigilli mei, quod habet formam et imaginem armorum meorum, quibus tunc temporis militare solebam. [2]) Volgens Lacomblet vertoont het zegel een schild in den gewonen driehoekigen vorm van dien tijd met een geharnasten arm, houdende een ring in de hand.

Door het wapen onderscheidde zich het eene geslacht van het andere, in de kleuren dikwijls de eene tak van den andere, in toevoegingen als een barensteel, wassenaar [3]) enz. de jongere zoon van den oudere, om nu maar van de tientallen andere wijzen om een zoogenaamde breuk aan te duiden te zwijgen. Men was vindingrijk in dien tijd, toen de heraldiek nog leefde. Relatie met een ander geslacht wist men tot uiting te brengen in het wapen en wel zoo — en dat is het onderscheid met latere tijden, toen men slechts drie methoden kende om wapens te combineeren nl. : snijden, deelen of kwartileeren —, dat het oorspronkelijke wapen hoofdzaak blijft. Eigenaardig b.v. is het gebruik (o.a. in Rijnland) om het wapen van de moeder op de zoogenaamde eereplaats in zijn wapen op te nemen (men zie b.v. het merkwaardige schilderij van ***Boudewijn van Swieten*** met familie uit het klooster Marienpoel bij Leiden, sedert kort in het museum De Lakenhal geplaatst of het zegel van Pieter ***van der Woude*** in 1407 [4]), die als wapen voert: 13 ruiten en sautoir geplaatst, met de hoeken elkaar rakend; op de eereplaats : een dubbele adelaar. (Of deze van der Woude, gelet op zijn wapen als op zijn naam, iets heeft uit te staan met het adellijke geslacht van Bosch uit Rijnland is mij niet bekend; evenmin valt na te gaan, of zijn moeder misschien een van Waetselaer was; een dubbele adelaar komt nl. uiterst zelden in de wapens van Holland voor.) Eenigszins anders was de, methode van ***Otto, heer van Cuyck***, (o.a. 1332), om aan te geven, uit welk huwelijk van zijn vader hij geboren werd. Terwijl in later tijden het wapen dikwijls gekwartileerd wordt met dat der moeder, stond de middeleeuwsche heraldicus de meening voor, dat voor alles het familiewapen ongeschonden behoorde te blijven en dat, wilde men al kenbaar maken tot welk geslacht de moeder behoorde, dit diende te geschieden door een kenmerk buiten het wapenschild. Vandaar, dat het wapenschild van genoemden Otto van Cuyck in diens zegel [5]) gedragen wordt door een

[1]) Dr. T. J. Lacomblet, Urkundenbuob des Niederrheins 11 n°. 178.

[2]) d.i.: En ik, Werner von Walbach, bekraohtig deze handeling met mijn zegel, dat vorm en beeltenis ontleent aan de wapenen, waarmede ik destijds placht te strijden.

[3]) Ten onrechte beweert Rietstap oategorisoh in zijn Handboek bl. 340, dat de wassenaar hier te lande niet als breuk voorkomt. Reeds eenige keeren kwam ik dit ondersoheidingsteeken tegen o.a. in het zegel van ***Jan van IJselstein*** in 1404 (A. R. A., Inv. arch. Msr. Magd. i. Bethan. te 's-Gravezande n°. 47).

[4]) A. R. A., Inv. arch. Mar. Magd. i Bethan. te 's-Gravezande n°. 19.

[5]) Welwillende mededeeling van Kolonel J. D. Wagner. — de Raadt, 11 296.

leeuw omgeven door blokjes, kortom gedragen door den Nassauschen leeuw en wel om daardoor te toonen, dat hij stamt uit het huwelijk van ***Jan, heer van Cuyck*** en ***Jutte*** van *Nassau*. Een zelfde gedachte lag ten grondslag bij het ontwerpen van het zegel voor ***Ysenbeel van Fonteynnis*** na haar huwelijk met ***Heynric, heer van Brederoede*** — zie o a. dit zegel aan de akte dd. 1342 Maart 5 [1]). Het wapen de Fontenys, dat ***heer Boudewijn*** [2]) gekwartileerd voert, is bij haar gedeeld in een schild, gedragen door den leeuw der Brederodes (een leeuw beladen met een barensteel) ; het randschrift : S Elisabeth domine de Brederode toont ten overvloede, dat Isabelle en Elizabeth in de middeleeuwen dezelfde naam is. Ook hier dus weer — en het is volkomen logisch — de aanduiding, dat zij tot de Brederodes in relatie stond ***in*** het zegel ***buiten*** het schild. In beide genoemde gevallen betrof het slechts een persoonlijke relatie van den betrokken persoon. Zoodra echter deze relatie geworden is tot een zekere verhouding van het eene geslacht tot het andere, bracht men dit mede in het zegel, maar nu *in* het schild tot uiting. Vandaar, dat het wapen van het zich naar het dorp Haps (N.B.) noemende geslacht van Haeps, blijkens het zegel van ***heer Heinric van Hoeps, ridder,*** optredend in het gevolg van den graaf van Kleef bij de bekrachtiging van een akte [3]) dd. 1317 Januari 13, is : een gekroonde, dubbelstaartige leeuw, beladen met een hartschild van Cuyck. Ook Sloet [4]) vermeldt dit wapen op een zegel aan een akte van 1330. Het geslacht van Haeps was nl. leenplichtig aan de heeren van Cuyck, zooals o.a. uit de leenregisters [5]) blijkt.

Steeds minder zijn deze onderscheidingen gevoeld, langzamerhand werden ze minder beprepen, en ontstond gebrek aan belangstelling, totdat de heraldiek de bijkans doode wetenschap is geworden van thans. Slechts wanneer het persoonlijk element weer naar voren *zou* komen in de wapens, zal zij weer kunnen opleven.

Het wapen en de naam van het geslacht Wentholt,

door Mr. A. S. MIEDEMA.

Nederland's Patriciaat 1913 geeft als wapen der familie *Wentholt*: gevierendeeld, I en IV in goud een schuinrechts geplaatste blauwe bijl aan zwarten steel; II en III in zilver een groene pijnboom op grasgrond. Helmteeken: de bijl rechtop geplaatst, tusschen een beurtelings van blauw en goud doorsneden vlucht. Wrong: goud en blauw. Dekkleeden: rechts goud en zwart en links zilver en groen. Schildhouders : twee roodgetongde bruineleeuwen.

Nederland's Adelsboek 1918 omschrijft 1 en IV eenigszins nader: de steel aan het ondereinde met opwaarts gebogen knop en 11 en III in zilver een uitgerukte natuurlijke pijnboom ***(ten Behm).*** Blijkens nog voorhanden zijnde oude wapenteekeningen van het uitgestorven oud-Zutphensche geslacht ten Behm is de om-

[1]) A. R. A., Nass. Dom. Breda V fol. 95 v°.

[2]) de Raadt a. w. 1 461.

[3]) A. R. A., Collectie van Spaen, afd. Hertogen v. Kleef.

[4]) Mr. L. A. J. W. baron Sloet, Het hoogadellijk, vrijwereldlijk stift Bedbur bij Kleef bl. CLVIII. (Verh. K. A. W. afd. L. XII).

[5]) Welwillende mededeeling van Kolonel J. D. Wagner.

schrijving „een uitgerukte natuurlijke pijnboom", dus met bruinen of rooden stam, inderdaad de juiste.

Beide hierboven vermelde wapenbeschrijvingen hebben echter een fout gemeen, n.l. dat zij den steel van de bijl zwart noemen.

In margine van een oud familie-register staat: Wapen: het ijzer blauw, de steel rood, op een goud veld. -Met een roode steel komt de bijl ook voor op een oude kerkruit, afkomstig uit de Bergkerk te Deventer (thans in het familiearchief bij admiraal Wentholt, in den Haag), welke ruit het onderschrift heeft: *Wilhem Wentholt 1632.* Hier komt de bijl rechtstandig voor, evenals op een grafsteen van *Sara Wentholt*, overleden 25 Jan. 1662, aanwezig in de Groote Kerk te Zutphen. Een variant van *Joan Wentholt* van 1650, in een wapenboek van Geldersch-Overijsselsche studenten, aanwezig in het Gemeenfe-archief te Utrecht, vertoont op een groen veld een blauwe bijl aan rooden steel. Ook in latere eeuwen komt de steel rood of bruin voor; b.v. op het in de kerk te Jouswier, bij Dokkum, aanwezige rouwbord van *Lucia Petronella Bergsma,* eerste echtgenoote van *Ludolph Reinier Wentholt (Ned.* Patric. Gener. V) overl. 16 Dec. 1782 en op het wapenbord der Harlinger schutterij-officieren voor *Nicolaas Wentholt* (Ned. Patric. Gener Xbis bl. 443).

De bijl heeft ook een rooden steel op een fraai olieverfportret van Mr. *Arnoldus Wentholt*, 1647—1704, (Ned. Patric. Gener. V), aanwezig bij admiraal J. Wentholt, waarop Mr. Arn. W. kwartileert met het wapen zijner moeder, *Geertruyt van Dam,* als hij in II en 111 voert: in zilver twee zwarte dwarsbalken, de bovenste beladen met drie zilveren vogels naast elkaar.

Een zeer gecompliceerde variatie op Wentholt werd gevoerd door nakomelingen van Mr. *Jan Barthold Wentholt,* zoon van Mr. Jan *Ludolph ten Behm Wentholt* (Ned. Patric. Gener. VI) en van *Henrica Reiniera van Essen* (dochter van den Landsschrijver *Hendrik van E.* en van *Helena Catharina van Diemen*). Deze variatie vertoonde in 1 de schuinstaande bijl van *Wentholt;* in 11 de wijnstok met twee toegewende klimmende bokken van van *Essen* (zie Ned. Patric. 1920); in 111 den uitgerukten natuurlijken pijnboom in zilver van *ten Behm* en in IV in zilver een blauwe druiventros hangende aan een groenen steel met twee bladen, *van Diemen.*

Tegelijk met de samengestelde wapens is ook bij enkele takken het oude wapen Wentholt in gebruik gebleven en wordt het nog gebruikt. Aldus vindt men op de fraaie poort van de stichting Barnhot te Zutphen het wapen van den 18de-eeuwschen bestuurder Mr. *W. B. Wentholt* en eveneens bij den ingang van het Lochemsch stadhuis het wapen van den 18de-eeuwschen burgemeester *Derck Joost Wentholt.*

Op oude afbeeldingen komt eerst als helmteeken alleen de bijl voor en dit is o.a. ook het geval op het rouwbord te Jouswier en op het wapenbord te Harlingen. Ook nu nog wordt wel de bijl alleen als helmteeken gebruikt, wanneer alleen het oude Wentholt-wapen wordt gevoerd. *Joan Wentholt,* die de bijl in groen veld voerde, had als cimier een zilveren vlucht. Later werd de rechtop staande bijl gevoerd tusschen een vlucht; foutief wordt deze dan een enkele maal schuinrechts geplaatst. Tot dusver werden vóór de adelsverheffing geen schildhouders gevonden.

De *Wentholt's* die in 1567 in Zutphen het burgerrecht verkregen, komen omstreeks dien tijd ook Oostelijker voor, in Borculo en in Stadtlohn, in 't Westfaalsche. De naam met zijn saksischen uitgang, komt 't oudste voor als *Wendeholt, Wendholt, Wendtholt* en bleef ten slotte *Wentholt,* terwijl einde 18e eeuw bij Zutphen zich een tak *Wenthout* schrijft. In 1667 doet, volgens een Zutphensche schepenacte, *Maria Schencke* weduwe *Christoffel tho Wentholte* rekening van zijns vaders erfdeel aan *Johan Wentholt,* mogelijk denzelfde, die in 1577 als zwager en momber compareert over de kinderen van *Claes Barmentloe.*

De *Barntentloe's* zaten in de 16e eeuw op het huis de Kamp bij Neede. Eigenaardig is, dat nog thans admiraal Wentholt, als oudste van het geslacht, eene van generatie tot generatie teruggaande prebende heeft te begeven, waarvan de voor korten tijd afgekochte tienden lagen te Neede.

Herman Wentholt en *Herman van Keppel* compareer& in 1586 te Borculo voor den gerichte in zake eene vordering van de Zutphensche *Geertruijt van der Maze* weduwe *Evert Valck(en).* In 1652 komt *Herman Wentholt* in Borculo op met volmacht van *Albert Wentholt* uit Zutphen. Verband bleef dus bestaan.

Thans leeft in Zutphen een *Gerhard Hermann Wendholt,* geboren te Stadtlohn in 1864, die in zijn naam de oude spelling heeft behouden. Deze tak, die ook nog te Ahaus en omgeving voorkomt, is vrij zeker wel van den ouden stam, want in 1638 en 1642 trouwen te Zutphen *Wichman Jansz.* en *Willem Schimmel* met dochters van den overleden Jan *Wendholt* van Stadtlohn.

Blijkbaar zijn evenals meerdere andere Zutphensche geslachten de Wentholt's van Oostelijker streken naar Zutphen gekomen. In de notulen van de Harderwijker provinciale synode van 1699 wordt als een der Zutphensche afgevaardigden *Willem van Wentholt* genoemd. Evenals „tho" bij *Christoffel tho Wentholte* wijst „van" hier op een plaatsaanduiding. In het Westfaalsche ligt inderdaad een plaatsje Wenholtshausen. Anderzijds vermelden de Overijsselsche Bijdragen een Buurschap Wendeloe, een synoniem met Wendeholt. Ligt de verklaring voor de hand hierbij te denken aan een bosch der Wenden, die ver Westelijk in Duitschland zetelden, aan den anderen kant is het mogelijk, dat waar in het middelnederduitsch „waende" grenzen beteekende, de beteekenis van den naam *Wentholt* is „het holt op de grenzen".

In de familie *Barmentloe,* waarmee een Wentholt in 1677 verzwagerd is, was erfelijk het ambt van markerichter. Deze had de bijl in bewaring, waarmede hij, gesterkt door de holtrichters, het ieder jaar in de marke te vellen hout voor de markegenooten kerfde.

Het is mogelijk, dat de *Wentholt's,* herkomstig uit de Oostelijke streken waar het markerecht gold, eveneens markerichter zijn geweest en de bijl in hun wapen op het oude ambt terugwijst.

Indertijd is er een sage in omloop gebracht, dat de *Wentholt's* zouden afstammen van een *Wentworth,* uit den Engelschen adel, die, omdat lord *Thomas Wentworth,* graaf van Stafford, wegens hoogverraad was onthoofd, naar Nederland zou zijn gevlucht en die naar aanleiding van het voorgevallene zijn wapen zon hebben veranderd. In verband met dit verhaal berust in het familie-archief eene 19e oeuwsche wapenteekening, waarop in zwart

een bebloede zilveren bijl; hetzelfde als helmteeken. Deze geschiedenis kan reeds hierom niet waar zijn, omdat lang vóór lord *Wentworth*'s dood in 1641, de Wentholt's reeds bijna een eeuw lang onder hun eigen naam in de officieele Zutphensche stukken voorkomen en de glasruit van 1632, met onderschrift *Wilhem Wentholt,* de niet bebloede bijl vertoont. Dat verhaal is dus pure fantasie.

Simon van der Goude,
stamvader der geslachten
van der Zevender en van Matenesse,

door Jhr. Mr. W. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Al is hetgeen ik thans ga mededeelen een vervolg op mijn opstel in het vorig nummer van ons maandblad, getiteld „Het geslacht van Matenesse", toch meen ik niet rechtstreeks daarbij te moeten aansluiten, maar bij de „Opmerkingen aangaande het geslacht van de Poll", welke ik in 1918 ten beste gaf (zie kol. 251). Dit moge op het eerste gezicht zeer zonderling voorkomen, maar de reden waarom ik laatstgenoemd opstel als punt van uitgang kies, zal u, naar ik hoop, dadelijk duidelijk zijn.

In 1918 dan heb ik, na te hebben gewezen op den dubbelen voornaam ***Wouter Gerrit,*** sedert het midden der 14de eeuw door verschillende van ***de Poll***'s gedragen, getracht de herkomst daarvan na te gaan, bij ervaring wetende, dat dubbele voornamen voor genealogen onschatbare wegwijzers zijn. Mijn onderzoek bracht mij — voorloopig buiten eenig verband met het geslacht van de Poll — op:

1°. ***Wouter Gerrit***, den in 1331 door den Bisschop van Utrecht en den Graaf van Holland gezamenlijk aangestelden maarschalk van het Nedersticht. Deze werd door zijne lastgevers ***onse knape*** genoemd, bleek in 1331 eene huwbare dochter te hebben en de zoon van eenen verder onbekenden Simon te zijn geweest. Ook was hij mogelijk te vereenzelvigen met den Hollandschen leenman ***Wouter Gerrit,*** in 1327 getrouwd met zekere ***Geertruid.***

2°. ***Wouter Gerrit,*** den in 1260 en 1262 voorkomenden burggraaf ***van Montfoort*** — nomine uxoris —, die volgens Buchell een broeder was van ***heer Dirk van der Goude,*** waarvoor ook het door hem, blijkens zijn **zegel,** gevoerde wapen pleit.

3°. ***Gerrit Wouter gen^d^ Spierinck, ridder,*** vermeld in 1220 als pachter van tienden omtrent ter Goude, welke in 1289 door ***Sophia, erfdochter van der Boude,*** in erfpacht werden bezeten.

Kort na de verschijning dier Opmerkingen was ons geacht eerelid de heer Wagner zoo vriendelijk mijne aandacht te vestigen op eene oorkonde van 21 April 1332, gegeven door ***Wouter Gherret, Symons zone van der Boude, knape,*** en afgedrukt op blz. 30 van den door het Historisch Genootschap te Utrecht uitgegeven Codex Diplomaticus, 2de serie 1ste afd. Deze oorkonde is van groot belang, al was het alleen maar wegens het bewijs, dat de sub 1 genoemde maarschalk ***Wouter Gerrit*** — immers deze is ongetwijfeld identiek met den thans gevonden persoon [1] — een van der *Goude* was evenals zijnen bovengenoemden naamgenoot van 1260 en 1262, wien hij dus nu heel wat nader komt te staan.

[1]) Hierop kom ik in een ander verband nader terug in een volgend opstel,

Het verband tusschen Simon ***van der Goude*** en de vroegere heeren van der Goude laat ik hier verder rusten; ik wil hem thans alleen doen kennen als den stamvader van twee zeer bekende Hollandsche geslachten [1]), van welke tot dusverre geenszins werd vermoed, dat zij van éénzelfden stam waren, namelijk de geslachten ***van Matenesse*** en ***van der Zevender.***

Van het in 1671 in de mannelijke lijn uitgestorven geslacht ***van Matenesse*** werd, zooals ik in mijn vorig opstel in het licht stelde, algemeen aangenomen, dat het uit *Bokel* stamde.

Het geslacht van der *Zevender* daarentegen, welks laatste manlijk oir enkele jaren vroeger overleed, staat als stammende uit *Arkel* te boek [2]); ongetwijfeld op grond van het door zijne leden gevoerde wapen, t. w. twee beurtelings gekanteelde dwarsbalken. Dat de Zevender's desniettemin van ***Simon van der Goude,*** die niet tot het geslacht van *Arkel* behoorde, afstammen, is in een oogwenk te bewijzen.

Fredericus, filius Symonis ***de Goude, famulus,*** deed 23 **Mei 1311 vóór het gerecht van Haastrecht afstand van den eigendom van eene hoeve land aldaar ten behoeve van het Kapittel van St. Pieter te Utrecht en nam gelijktijdig bedoeld land weder van het Kapittel in erfpacht [3]). De desbetreffende oorkonde is nog voorzien van *Frederik*'s zegel, hetwelk ons leert, dat hij als wapen voerde eenen eenigszins gewelfden schuinbalk, beladen met drie zespuntige sterren en in den linkerbovenhoek vergezeld van een wapenschildje, hetwelk twee beurtelings gekanteelde dwarsbalken te zien gaf. Het omschrift luidt: *S. Vrederic f. Simonis.* De schuinbalk met de sterren herinnert ons dadelijk aan het wapen- der latere *Matenesse*'s,** terwijl het schildje in den linkerbovenhoek de voorlooper is van het later door de ***Zevender's*** **gevoerde wapen.**

Van dezen *Frederik Simonsz. van der Goude* is mij tot **heden niet veel meer bekend geworden. Vaststaat alleen nog, dat hij overleden is vóór 21 September 1331, toen hij als erfpachter van het Kapittel van St. Pieter wegens de vroeger door hem in eigendom bezeten hoeve land onder Haastrecht werd opgevolgd door zijnen zoon Symon van *Sevender,*** die op dien datum deswege aan het Kapittel eenen brief gaf [4]), welke nog is voorzien van *Simon's* zegel, hetwelk een wapenschild met twee beurtelings gekanteelde dwarsbalken vertoont met als omschrift: S. ***Simon van der Zoevendaer.***

Deze ***Simon*** **komt in 1337 en 1341 voor als baljuw van Schoonhoven en Gouda [5]). In eerstgenoemd jaar werd hij eenvoudig** Simon ***Frederiksz.*** **genoemd, maar in 1341 duidde hij zichzelf weder aan als *Symon* van *der Soevendaer.*** Hij bracht het tot de ridderlijke waardigheid en overleed vóór 1356, toen zijne erfdochter ***Machteld*** door haren oom ***Frederik van der Zevender*** werd uitgehuwelijkt aan ***Zweder van Zuylen,*** zooals Buchell ons op grond van hunne huwelijksvoorwaarden mededeelt. De heerlijkheid

[1]) Behalve deze heeft Simon van ***der Goude nog*** andere afstammelingen gehad.

[2]) Zie Gouthoeven blz. 134 en 216, die in ***dezen*** vrijwel woordelijk is gevolgd door v. Leeuwen.

[3]) R. A. Utrecht, Kapittel van St. Pieter, ch. n°. 464.

[4]) Ibidem, n°. 465.

[5]) Zie Waller Zeper, *Jan* van Henegouwen, blz. 403 en 407,

Zevender en de voornaamste andere erfgoederen kwamen door dit huwelijk in het bezit van het geslacht ***van Zuylen.***

Om te bewijzen dat Simon ***van der Goude*** de stamvader der latere Matenesse's is geweest, moet ik in de eerste plaats in herinnering brengen, dat zekere ***Wouter Gheret*** 20 Maart 1327 met toestemming van den Graaf *Ghertraden* sinen *wive* tot haren lijftocht maakte zijne woning met vier morgen land gelegen aan de IJssel te Wilnesse [1]). De eenvoudigste weg om iets naders aangaande dezen ***Wouter Gerrit*** te weten te komen, is natuurlijk deze, dat men tracht de verervingen van dit leen na te gaan. Dit laatste nu is in dit geval niet zoo gemakkelijk, daar Gousset ons i. v. Wilnesse geene verdere vingerwijzingen geeft. Ik heb den moed echter niet opgegeven en meen toch te zijn geslaagd. In het oude register van Graaf Florens, uitgegeven door Mr. S. Muller Hz., vond ik n.l. [2]), dat ***Jan Vlaminc*** een vierdeel land in het gericht van Steyn in leen hield, „dar sijn woninghe op staet", omstreeks 1346, en boven deze aanteekening in het leenregister staat ***Wouter Gherets zone van der Boude.*** Deze aanteekening zou dus grond kunnen opleveren voor het vermoeden, dat de ***Wouter Gerrit*** van 1327 geheeten was van der ***Goude en*** eenen zoon ***Jan Vlaminc*** had gehad, die omstreeks 1346 leefde. Met eenige zekerheid kon ik de leenen van 1327 en 1346 echter niet vereenzelvigen en nog moeilijker werd het, toen ik ***Jan Vlaminc's*** leenvolger wilde opsporen. De eenige latere acte, die ik kon vinden, waarin mogelijkerwijze van dit leen wordt gesproken, is van 4 Mei 1387 [3]). ***Wouter van Matenesse*** krijgt daarbij verlof vier morgen land in het gericht van Steyn gelegen ten vrij eigen te verkoopen. Op grond van deze gegevens aan te nemen, dat ***Matenesse*** uit ***van der Boude*** — laat staan Simon van ***der Boude*** — stamt, ware natuurlijk al te dwaas. Toch is mij bij voortgezet onderzoek gebleken, dat inderdaad Simon van ***der Goude,*** de vader was van ***Wouter Gerrit van der Goude,*** de grootvader van ***Jan Vlaminc*** en de overgrootvader van ***Wouter van Matenesse*** (al. v. ***den Berghe),*** van wien alle latere ***Matenesse's*** afstammen, en wanneer men eenmaal zoover is gekomen, dan is het wel merkwaardig, dat men dan telkens nieuwe bewijzen ontmoet voor hetgeen men vroeger maar niet kon vinden. Ik kan dus thans eene keuze doen uit mijn bewijsmateriaal on kies dan natuurlijk den kortsten weg.

In het Lecksohe leenregister komen de beleeningen voor met 7½ morgen land in den Rubroeck bij Sluipwijk [4]). Dit land werd 18 Januari 1331 door *Wouter Gerrit,* al. ***Wouter Gerrit Symonsxoon van der Goude,*** opgedragen aan heer Jan van Polanen en van dezen in leen terug-ontvangen. Den 9den Januari 1369 werd daarmede beleend ***Jan*** Vlaminc, ***Wouter Gerritsxoon,*** en na diens dood zijn zo on ***Wouter van Matenesse.***

Het Rotterdatnsche regeeringsgeslacht Gevers,

door A. J. Bicker Caarten.

Onderstaande genealogie is opgemaakt na een uitgebreid onderzoek in de archieven van Rotterdam, Delft enz. Zij omvat verschillende uitgestorven takken, die nimmer volledig werden gepubliceerd.

De bewezen stamvader van dit geslacht is:

I. ***Jan Hendricxz Gevers,*** geb. . . . . 1550 of 1551 [1]), kaarsenmaker en vettewarier, wonende Kipstraat in het huis genaamd „Het Root Scharlaeken" Rotterdam [2]), begr. in de week van 6 Aug. 1611 Rotterdam Groote Kerk Trans 19 [3]), tr. . . . . *Josina Cornelisdr.* van Elsel, Exel of Axel [4]), geb. . . ., begr. Rotterdam 1-8 Nov. 1626 vermoedelijk Groote Kerk Trans 19, toen wonend Princestraat (thans Breestraat) nabij Hans van Strijpen (slootmaecker), dr. van . . . .

Uit dit huwelijk:

1. ***Hendrik,*** volgt II.
2. *Paulus,* „ II*bis.*
3. *Salomon,* „ II*ter.*
4. ***Maritgen Gevers,*** geb. . . ., begr. Rotterdam 8—15 Febr. 1626, tr. Rotterdam . . . . *Thonis Adriansen,* geb. . . st. Rotterdam na 1627, spoeijwachter (sluiswachter), zn. van ***Adriaan Antonisz.*** en ***Maritge Gregoriusdr. van Teylingen.***
5. ***Annitgen (Anneken) Gevers,*** geb. . . . ., st. na 19 Maart 1636, tr. Rotterdam 29 April 1618 ***Jan Gerritsz de Vriesch,*** geb. . . ., st. . . .; hij tr. 2o . . . . Catharina van Wesel.
6. ***Cathalina*** (Leentge) Gevers, geb. . . ., st. . ., tr. . . . . ***Bastiaan*** (Sebastiaan) *Janszn.*

11. *Hendrick Jansz. Gevers,* geb. Wachtendonk. . ., st. Dordrecht. vóór 21 Jan. 1627, tr. Delft 6 Aug. 1608 als j. m. geb. Wachtendonk (bij Crefeld), wonende Rietveld Delft, caffa-(zijdetijk-)werker, *Hillegont Cor-*

---

[1]) Holl. leenk. no. 35, fol. 9vso.

[2]) Zie Bijdr. en Meded. Hist. Gen. Utr. XXII, blz. 274.

[3]) Holl. leenk. no. 50, fol. 250.

[4]) Nassau's Domeinarch. no. 6461, fol. 268 en 269vso. Dit leenregister is van zeer groot belang, vandaar dat ik eene uitgave daarvan sedert geruimen tijd in bewerking heb genomen.

[1]) Zijn geboorte blijkt uit een acte voor Notaris J. Simonsz. Rotterdam 21 Jan. 1609 (in origineel in het Rotterdamsch archief) luidende: „Compareerde Jan Henrioxen Ghevaerts out aoht en vijftich jaeren „ . . . verklaeren ten verzoeke van Geertges Eeuwoutsdr. wed. van „Wouter Joachims cleermaker dat voorn. Wouter Joachims is over-„leden 11 Jan 1609, begraven 14 Jan. 1609, bij de begrafenis geweest „als buren .

[2]) Rott. Archief protokol 2822-18 Juli 1603.

„Jan Henriokan. Gevaerts koopt van Jan Jansen. Bornevelt een huis „en erve genaamt „het root Scharlaecken" aan de Kipstraat voor „f 2040.— contant + f 2200.— afl.

[3]) Zijn overlijden blijkt uit het volgende:

Op een in het Rotterdamsoh archief berustende teekening van grafsteenen komt Jan Hendricken. Gevers voor als te zijn begraven in graf Trans 19 en te zijn overleden . . . . Augustus . . (datums verder uitgesleten).

In een boedelinventaris Archief Weeskamer 22 Juli 1616 wordt vermeld een schuldvordering ten profiite der Weduwe van Jan Hendriksz. Gevers wonende in 't Roodlaken (woonhuis van J. Hen. Gevers zie noot 2). Voor het sterfjaar van J. Hzn. G. is men dus aangewezen op een onderzoek van de jaren 1609 (zie noot 1) tot en met 1616en wel in de maand Augustus. Volgens de kerkrekeningen komt slechts één jaar hiervoor in aanmerking; in de week van 6 Aug. 1611 komt daarin nl. voor als begraven: „Een man in 't Roet Scharlaeken". Dit was zijn woonhuis!

[4]) Zijn vrouw en kinderen worden in volgende aotes vermeld:

2 Juni 1627 transport-registers fo 593. Verkoop van het huis 't Rood Scharlaecken aan de Geus Jeronimus Woutersz. koperslager.

Archief Weeskamer 18 Jan. 1637. Aanstelling van voogden over de kinderen van Maritgen Jansdr., vader Anthonis Adriaenznspoewaohter.

Boedelinventaris 18 Jan. 1627 van Josyna Cornelisdr. van Elsel Wed. Jan Hendricksz. caersmaker.

(Zij was vermoedelijk in Vlaanderen geboren, daar in de boedelinventaris van haar zuster Clara Cornelisdr. van Exel d.d. 16 Juni 1599 Rotterdam, wordt gesproken van een rentebrief op een huis in Antwerpen; als voogd der kinderen wordt genoemd Jan Gevers Hendrikszn.).

nelisdr. j. d. wonende Rietveld Delft, geb. Delft .... st.

In de boedelinventaris van zijn moeder 18 Jan. 1627 wordt gesproken van de kinderen van Henrick Jansz. overleden tot Dordrecht.

II*bis*. Paulus *Jansz. Gevers*, geb. ...., begr. Rotterdam 6 Nov. 1662 Groote Kerk Trans 19, kaarsenmaker, handelaar in hammen, vetwaren etc., tr. I° Rotterdam.. .. ***Elisabeth Jansdr. Louwerse*** (Leste Bedde), geb...., begr. Rotterdam 2-9 Dec. 1635 Prinsenkerk N° 134-135, dr. van Jan ***Louwerse*** en ***Maritgen Wiggers*** [1]; tr. II° Rotterdam 5 Juli 1637 ***Engeltje Matheusdr.***, geb. ± 1595, begr. Rotterdam 2 Juni 1658, weduwe van Willem Willemse Heyblom en dr. van *Matheus Thomasz.* en ***Elisabeth Arents*** [2]; zij hertr. Rotterdam25 Jan. 1666 ***Rochus Claeszn.*** Wedr. Uit het eerste huwelijk:

1. ***Maria Gevers, ged. ...***, begr. Rotterdam 2 Jan. 1661, tr. Rotterdam 17 Maart 1648 ***Jan Cornelisz. v. d. Valk***, mr. moutmaker, geb. Naaldwijk..., begr. Rotterdam 24 Oct. 1672 Prinsenkerk, zoon van ***Cornelis Huygens (Euybrechts) v. d. Valk*** en *Willempje Pietersdr.* ***Buyze.***
2. ***Johannes Gevers,*** ged. ...., st. ...***26*** Jan. 1708.
3. ***Abraham,*** volgt III.
4. *Josintje* ***(Josina) Gevers,*** ged. Rotterdam 12 Nov. 1632, begr. 8 Juni 1732 Groote Kerk Middelpand 96.
5. ***Hendrik,*** volgt III*bis*.

Uit het tweede huwelijk:

6. *Matheus*, volgt III*ter*.
7. *Wylm (Willem) Gevers*, ged. Rotterdam 17 Jan. 1641, st. vóór *3* Mei 1679, Advocaat voor het Hof te 's-Gravenhage.

III. ***Abraham Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 26 Nov. 1629, begr. Rotterdam 25 Maart 1717 Groote Kerk Middelpand 96, handelaar in bostel (bostel = moutafval) in het huis de Borstelmande op de Botersloot, schepen van Rotterdam, kapitein van de Burgerwacht 1667/73, Regent van het Weeshuis (zijne vrouw regentes) 1686/94, Regent van het Werkhuis 1672—1680/83. Hij tr. Rotterdam 3 Febr. 1666 ***Aletta Halling***, Remonstrantsch ged. 1635 of 1636 (Rem. doopregisters beginnen 1650), begr. Rotterdam 16 Mei 1714 Groote Kerk Zuidpand 192, oud 78 jaar, dochter van ***Jan Dingmans Halling*** en ***Johanna*** Sonnemnns, vrouwe van Rijsoort.

Uit dit huwelijk:

1. ***Elysabet Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 23 Mei 1666, begr. 29 Mei-4 Juni 1666.
2. ***Anna Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 13 Sept. 1667, begr. 21-27 Juli 1668.

[1]) Weeskamer archief, fol. 25 d.d. 23 Mei 1637. Inventaris van de goederen die Pouwel Jansz. Gevers met zijn overleden echtgenoote Elisabeth Jans i.l. in 't gemeen heft beseten ...

[2]) Weeskamer archief fol. 59 d.d. 22 Nov. 1653. Rekeninge, staet, scheijdinge en deelinge van den boedel en de goederen bij Engeltje Matthijs met haren overleden man Paulus Jansz. Gevers in 't gemeen bezeten ....
hierin worden genoemd als voorkinderen Maria, Johannis, Abraham, Josina en Hendrik.
Engeltje maakt 1658 testament voor Not. L. van Zijl als ***Engeltje Mattheus vrouw*** van ***Rochus Claeszn.*** en ***wed. van Paulus Janszn. Gevers.***

3. ***Anna Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 3 Sept. 1669, begr. Rotterdam 31 Juli 1754 Groote Kerk Trans 19, tr. Rotterdam 12 Mei 1696 ***Arnout Leuven,*** geb. Amsterdam 21 Dec. 1669 begr. Rotterdam 24 Mei 1706 Groote Kerk Trans 19, zoon van ***Arnout*** en ***Maria Leijten.***
4. ***Lysbet Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 29 Mei 1674, begr. Rotterdam 10 Oct. 1676 Prinsenkerk.
5. ***Paulus,*** volgt IV.

III*bis*. ***Hendrik Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 16 Aug. 1634, begr. Rotterdam 31 Juli 1713 Prinsenkerk 134-136, tr. Rotterdam 21 April 1671 ***Anna de With,*** Ger. ged. Rotterdam 29 Jan. 1646, begr. Rotterdam 27 Aug. 1677 Prinsenkerk, dr. van ***Witte Cornelisse de With,*** Vice-admiraal en ***Hillegont van Goch.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Witte,*** volgt IV.
2. ***Elisabeth Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 10 Jan. 1674, begr. Rotterdam 27 Juni 1744 Groote Kerk Trans 29, tr. Rotterdam 2 Nov. 1729 Mr. ***Hendrik Pelt*** (Wedr. van ***Beatrix Maria de Mey***), Ger. ged. Rotterdam 7 Jan. 1672, begr. Rotterdam 31 Jan. 1739 Groote Kerk Trans 90, zoon van *Gijsbrecht* en ***Sara van Helburg.***
3. ***Hillegonda Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 31 Oct. 1676, begr. Rotterdam 16 Febr. 1762 Waalsche kerk N°. 22, tr. Rotterdam 8 Maart 1707 ***Pieter Meerman,*** wedr., ged. Breda.. .. 1664 of 1666, begr. Rotterdam 9 Dec. 1740 Waalsche Kerk N°. 41, zoon van ***Adriaan Meerman. Johannesxoon*** en ***Everdina van der Haar.***
   (Van hen stamt in de vrouwelijke lijn de-familie v. ***d. Staal van Piershil*** af).
4. *Pauwels (Paulus)* ***Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 12 Aug. 1677, begr. Rotterdam 9 Dec. 1686 Prinsenkerk.

IV. Mr. ***Witte Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 2 Febr. 1672, begr. Rotterdam 9 Juni 1744 Groote kerk Trans 29; 1704 Raad in de vroedschap van Rotterdam, 171611738 5 × Burgemeester. Hij tr. Rotterdam 1 Juli 1704 ***Anna Maria Ysebrants,*** Ger. ged. Rotterdam 9 Juni 1676, begr. Rotterdam 10 Sept. 1766 Groote kerk Trans 29, dr. van ***Isbrandus Isbrants en Maria Blauw.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Isbrandus "Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 9 April 1706, begr. Rotterdam 13-19 Jan. 1709.
2. ***Hendrick Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 5 Sept. 1706, begr. Rotterdam 5-11 Mei 1709.
3. ***Pieter Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 18 Sept. 1708, begr. Rotterdam 25 Sept. 1726 Grootekerk Trans 29.
4. ***Jacob Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 30 Jan 1714, begr. Rotterdam 14 Mei 1719 Grootekerk Trans 29.
6. Mr. ***Hendrik Gevers,*** heer van Piershil, Ger. ged. Rotterdam 3 Nov. 1716, begr. Rotterdam 13 April 1761 Trans, kapel van den Heer Willem Bastiaan Scheepers (van ouds kapel van de Heeren van Kralingen); 1735/36 Commissaris der posterijen, 1737/38 Schepen van Cool, 1738/43 Schepen van Schieland, 1744 Secretaris van Rotterdam,

1749/50 Vroedschap-Burgemeester van Rotterdam [1]), tr. Rotterdam 18 Mei 1740 *Catharina Noortheij*, Ger. ged. Rotterdam 16 Aug. 1718, begr. Rotterdam 8 Jan. 1756 kapel van Scheepers, dr. van Mr. *Jacob Noortheij* en *Maria* Paats.

III*ter*. ***Muttheus Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 14 Dec. 1638, begr. Delft 20 Maart 1683 Nieuwe Kerk, grutter, wonende Pontemarkt over de Spiegelsbrugge te Delft [2]), tr. Overschie 24 April 1666 (aanget. Delft 27 Maart) *Geertje Arends* ***Pijnacker,*** ged. ...., begr. ...., dr. van ***Arend Pijnacker*** en ....

Uit dit huwelijk:

1. Kraamkind; begr. Delft 24 Dec. 1666 Oude Kerk.
2. ***Engeltje Gevers,*** Ger. ged. Delft Oude Kerk, 28 Dec. 1667, begr. Delft 19 Juli 1737 Oude Kerk.
3. *Aletta* ***Gevers,*** Ger. ged. Delft Oude Kerk 19 Febr. 16'70, begr. Delft 6 Maart 1769 Oude Kerk, tr. Delfshaven 22 April 1708 (aanget. Delft 8 April) Jacob ***Haaxman,*** Ger. ged. Delft Oude Kerk 26 Nov. 1684, begr. Delft 21 Sept. 1716 Oude Kerk, grutter te Delft, zn. van *Cornelis Haaxman* en *Grietje* ***Haringh.***
   (Van hen stamt in de vrouwelijke lijn af het tegenwoordig geslacht van ***Koetsveld*** door hun dochter ***Geertruy,*** geh. *27* April 1734 met ***Jan van Koetsveld.)***
4. ***Elisabeth*** Gevers, Ger. ged. Delft Nieuwe Kerk 15 Nov. 1671, begr. Delft 30 Oct. 1744 Oude Kerk.
5. *Maria Gevers*, Ger. ged. Delft Nieuwe Kerk 1 Nov. 1673, begr. Delft 7 Juni 1729 Oude Kerk.
6. *Pauwels* Gevers, Ger. ged. Delft Nieuwe Kerk 4 Maart 1676, begr. Delft 21 April 1676 Nieuwe Kerk.
7. *Pauwels* Gevers, Ger. ged. Delft Nieuwe Kerk 31 Aug. 1679, begr. Delft 21 Dec. 1679 Nieuwe Kerk.

(Wordt vervolgd).

Puchler,

door W. WIJNAENDTS VAN RESANDT.

Van dit geslacht is hier te lande zeer weinig bekend; het eenige dat er over in gedrukte werken voorkomt is het huwelijk in 1692 tusschen ***Margaretha Puchier en Aeneas*** *Mackay*, terwijl zij dan nog dikwijls, ten onrechte, voorkomt als *Puckler.*

Eustachius Puchler is de eerste van dit geslacht dien ik, in 1627, vermeld vind. Denkelijk stamde hij uit Oostenrijk, waar in Tirol en Stiermarken adellijke families met dezen naam in dien tijd voorkwamen.

Als ***jonker Eustachius Puchler,*** sergeant-majoor en capiteijn in het regiment van Graaf Willem van Nassau, huwde hij te Arnhem 15 Augustus 1627 met ***Barbara Lyseman,*** dochter van den overste ***Frantx Lyseman.***

[1]) Hij was een liefhebber van schilderijen, welke na zijn dood geveild werden op 26 April 1762 in de Stadsdoelen te Rotterdam. Met hem stierf de tak ***Hendrik Gevers-Anna de With*** in de mannelijke linie uit.

[2]) Hij maakt mot zijn vrouw mutueel testament 23 Dec. 1667voor Not. Christiaen van Vliet; dit testament 5 Mei 1683 geexhibeerd ter Weeskamer. Hun tak is in de mannelijke lijn uitgestorven.

Wie de moeder zijner 'vrouw was, leert ons een acte d.d. 10 Mei 1631, voorkomende onder de te Arnhem gepasseerde procuraties. Daarin geeft ***Johanna van*** *Brakell*, weduwe van den overste ***Francis Lyseman,*** geassisteerd met haar schoonzoon den overste-luitenant *Eustachius* ***Puchler,*** voor haar en voor haar andere kinderen, volmacht in zake een schuldvordering op juffr. ***Maria*** *Alpher*, eerst huisvrouw van wijlen den kapitein jr. Sweer van ***Haersolte en*** nu van den luitenant ***Boetbergen.***

Komt jonker ***Puchler*** alzoo in 1627 als kapitein en in 1631 als overste-luitenant voor, in 1636 is hij kolonel en gouverneur van Schenkenschans, terwijl hij in Nov. 1668 als chef en hoofdman van de Hollandsche troepen met 4000 man tot hulp van den Koning van Denemarken naar Kopenhagen werd gezonden en die stad hielp verdedigen tegen de Zweden.

Hij overleed in Augustus 1661; mij bleek echter niet, waar. Uit zijn huwelijk sproten minstens 8 kinderen; van 6 hunner vond ik den doop te Arnhem ingeschreven, wellicht zijn de anderen er ook gedoopt, doch het register van Sept. 1629 tot Sept. 1630 ontbreekt.

Zijn 5 dochters waren:

1. ***Christina Joanna Puchler,*** ged. te Arnhem 7 Nov. 1628.
2. ***Johanna Sophia Puchler,*** ged. te Arnhem 20 Jan. 1631.
3. *Maria* ***Magdalena Puchler,*** ged. te Arnhem 6 Sept. 1633.
4. ***Jeneve Puchler,*** ged. te Arnhem 5 Oct. 1634.
5. ***Sophie*** *Puchler*, ged. te Arnhem 20 Dec. 1635.

Van de 3 zoons overleed ***Jorgen Puchler,*** gedoopt te Arnhem 26 Febr. 1637, jong; de jongste zoon ***Lodewijk Puchler*** komt in 1666 en 1671 voor als capitein in het regiment Cassiopijn, en is mij verder onbekend, terwijl de andere zoon François het geslacht nog voortzette.

François *Puchler*, *-in* ~~1660 capitein~~ ter repartitie van Holland in het regiment van den kolonel Matthijs van Asperen, heer van Heeswijk, was in 1668 en 1671 als eoodanig kommandeur van Tiel en overleed voor 1687 als overste-luitenant.

Hij huwde 1° in 1667 denkelijk te Doesburg met ***Margaretha Swaefken,*** dochter van *Casijn Swaefken*, burgermeester van Doesburg, en van ***Barbara*** *Aleida Smullinck;* deze echtgenoote overleed reeds in 1668.

Hij hertrouwde in 1669 of 1670 denkelijk te Zalt-Bommel met *Jacoba* ***de Bye,*** die hoogbejaard in Juli 1712 te Tiel overleed. Zij was een dochter van Mr. ***Arnt de Bye,*** heer van Wadensteijn, burgemeester van Zalt-Bommel, en van *Margaretha Bicker.*

Haar vader was bij koop eigenaar geworden van „dat huys ende hofstat tot Herwinen dat heer Bruysten van Herwinen te wesen plach nu genoemt Wayenstein", en was er, daar het een Geldersch leen was, 17 Juli 1630 mede beleend. Na zijn overlijden was diens zoon ***Jan de Bye,*** ridder, heer van Tuyl, er op 2 Maart 1664 mede beleend. Hij overleed kinderloos en had bij zijn testament, dat 16 Aug. 1687 geopend werd, zijn goederen vermaakt aan zijn zusters *Anna* ***de Bye,*** gehuwd met ***Jacob van den Steen,*** ***Jacoba de Bye,*** weduwe van den overste-luitenant *François* ***Puchler, Clara de Bye,*** gehuwd met ***Hugo Mackay*** en ***Josina de Bye,*** gehuwd met ***Jacob van Beynhem tot den Appelenborgh.*** De oudste dezer zusters bekwam daarbij Wadenstein en werd er 8 Aug. 1688 mede beleend.

Uit het huwelijk ***Puchler-de Bye*** sproot ***Margaretha*** *Puchler*, gedoopt te Tiel 27 September 1671, overleden

14 en overluid te Tiel 21 Febr. 1761. Zij teekende in Januari 1692 te Tiel in (en kreeg attestatie om elders te trouwen) met ***Aeneas Mackay,*** toenmaals blijkens de inteekenacte, ***luitenant-kolonel van den luitenant-generaal Mackay in dienst van Z. K. Majesteit van Groot-Bretagnien.*** Uit deze echtverbintenis spruit de tegenwoordige familie der Baronnen Mackay.

Meer is door mij over het geslacht *Puchler* hier te lande niet gevonden.

Huwelijksinteekeningen vóór 1680 van Predikanten in de Kerkelijke registers te Amsterdam,

medegedeeld door A. B. VAN DER VIES.

(Vervolg van XXXIX, 19.)

v. = van, o. = oud, p. = predikant, w. = weduwnaar of weduwe, va. = vader, m. = moeder, b. = broeder, z. = zuster.

12.4.1624.

Cornelis Jacobi ***Petraeus, v.*** Haarlem, o. 24, p. Zandvoort, geen ouders.

Grietie Lindemans, v. A'dam, o. 25, geen ouders.

6.10.1623.

Thimotheus *Rolandus*, ***o. 29,*** p. Ouderkerk, va. Jacobus.

Sara de Meester, v. Dordrecht, o. 29, geen ouders.

6.10.1623.

Ludovicus ***Hondius, o.*** 24, p. Huizen (N.H.), ouders dood.

Cathalina Heyndricx de Bondt, o. 24, m. Geertie Willems.

24.6.1623.

Bouritius *Sibema*, v. Dokkum, o. 28, p. Kornjum, geen ouders.

Susanna Becx, v. Keulen, o. 20.

12.6.1623.

Johannes ***Lidius,*** p. Oudewater, w. Lysbeth Claes Hasselaer.

Hester Widts, v. Santwich, o. 30, va. Jesura.

185.1623.

Abrahamus ***Scipio, v.*** Leiden, o. 27, p. Oudorp, va. Franciscus.

Sara Plancius, o. 30, m. Johanna Geubels.

5.5.1622.

Mainardus ***Bredius, v.*** Bree, o. 36, p. Zwammerdam.

Susanna van Soest, o. 22, b. Hans.

11.2.1622.

Mathias Meursius, o. 31, p. Sloterdijk.

Neeltje Bastiaens, w. Pieter Jacobsz..

10.12.1621.

Isaacus Gerhardi *Tyaeus*, v. Deventer, p. Ransdorp.

Neeltje Jans, o. 18, m. Maritje Henrix.

1.5 1621.

Johannes *Culenburgius*, v. Kuilenburg, p. Mantgum, w. Aeltie Sipkes.

Catharina Becx, v. Aken, o. 27, m. Maria van Solt.

26.2.1621.

Marcus ***Boeraeoen, v.*** Leiden, o. 22, p. Oosthuizen en Warder, va. Carel.

Christina Boohelivens, v. Delft, o. 19, m. Josina Walewijns.

6.5.1620.

Petrus ***Montanus, v.*** p. Diemen, va. Petrus.

Brechtjen Engels, o. 26.

2812.1617.

Henricus *Alutarius*, p. Ouderkerk.

Susanna Hilmers, o. 29.

20.7.1617.

Jacobus van ***Cralingen, v.*** Leiden, o. 24, p. Oosthuizen, va. Johannes.

Magdalena van Soest, o. 23, b. Hans.

23.6.1617.

Rudolphus ***Dorgeio, o.*** 25, p. Waverveen, va. Jan Barends.

Giertje van den Oever, o. 23.

23.3.1617.

Henricus ***Conradi, v.*** Arnhem, o. 26, p. Nunspeet, va. Willem Coenraedts.

Sara Mus, o. 24.

5.11.1616.

Adriaen Barentsz. ***Coop a Groen,*** p. Landsmeer en Buiksloot, w. Elisabeth Jans.

Dirckje' Focken, o. 39, geen ouders.

28.9.1616.

Henricus ***Magirus, v.*** Arnhem, o. 31, p. Nybroek.

Lysbeth Cornelis (Lucas), o. 21, va. Cornelis Willems, m. Styntje Princen.

22.9.1616.

Hubertus Henrici *Anthonides*, p. Winkel, w. Maritje Harmans.

Annetie Alberts, w. Harmen Jans.

16.8.1616.

Petrus ***Plancius,*** p. Hasselt, va. Ds. Petrus.

Susanna van Hogendorp, v. Bremen, o. 25, geen ouders.

16.7.1616.

Henricus ***Huysingius, v.*** Bremen, o. 24, p. Sleen, va. Mr. Jan.

Trijntje Jans, o. 18, m. Jannetje Roelofs.

1.10.1615.

Dominicus ***Vinsemius, v.*** Wilsum, o. 30, p. Schardam.

Maritje Jakobsdr., o. 22, va. Jakob Gerrits, m. Machteld Barents.

22.5.1615.

Jeremias ***Plancius, v.*** Brussel, o. 32, p. Deventer, va. Ds. Petrus.

Elisabeth de Marez, v. Wesel, o. 28, geen ouders, oom Joan de Marez.

2.5.1615.

Petrus ***Dodius, v.*** Bergen op Zoom, o. 28, p. Seroos-kerke, m. Stijntje Pieters.

Elisabeth van de Heede, v. Middelburg, o. 27, va. Philip.

2.1.1615.

Joannes *Lydius*, ***v.*** Frankfort, p. Oudewater, w. Trijntje van Galen.

Lysbeth Claes Hasselaer, w. Martin van Bassen, m. Geertje Princen, oom Pieter Dirks Hasselaer.

10.10.1614.

Henricus *Alutarius*, ***v.*** Rhenen, o. 22, p. Blankenham, va. p. te Tzum.

Mary Jans Kalkman, o. 21, va. Jan Jansz.

8.10.1614.

Didericus *Petrejus* ***(Theodorus Petri Tulpius)***, ***o. 26,*** p. Sloterdijk, m. Gerritje Dirks.

Anneke de Vrij Jansdr., o. 21, b. Frederik, z. Janneke.

26.4.1614.

Joannes ***Hermanni,*** v. Schuttorp, o. 28, p. Haring-huizen.

Trijn Jans, w. Daniel van Vlaanderen.

6.7.1613.

Joannes de *Koningh*, *v.* Londen, p. Londen, w. **Hester** Raermaker.

Janneke Jakobs, v. Middelburg, o. 25, oom Rombout Jakobs.

11.5.1612.

Arent *Goossens*, p. Burg (Texel). w. **Trijn Pieters.**

Vrouwtje Cornelisdr., w. **Klaas** Thijsz..

14.12.1611.

Hermanus *Montanus*, *v.* Antwerpen, o. 30, p. Loenen, behuwdva. Peter Heymans.

Anna **Backers**, v. Halberstadt, o. 24, va. Ds. Andreas. 6.10.1610.

Everhardus *Voskuilius*, *o.* 26, **p. Kampen**, b. Ds. Joannes p. Steenwijk.

Belitje Jansdr., o. 26, m. Trijntje Jacobs.

8.8.1608.

Samuel *Pythius*, *v.* Leiden, o. 24, p. Soest, m. Machteld van Langerak.

Dieuwertje Hermansdr., o. 21, geen ouders, b. Coenraad.

23.2.1608.

Daniel *Plancius*, *v.* Brussel, o. 28, p. en rector Delft, **va.** Ds. Petrus, m. Janneke Geubels.

Margrietie Karel Lenaertsdr., o. 21, va. Karel **Lenaerts**, m. Grietje van der Hart.

27.9.1607.

Anthonius *Wedaeus*, *v.* Elburg, o. 33, p. Barneveld, geen ouders.

Geertje Colijns, o. 25, b. Nicolaes.

11.81607.

Abraham de *Reck*, *v.* Antwerpen, o. 28, student in de Theologie, m. Sara Willemedongs.

Judith Rosart, v. Doornik,. w. **Cretien** Vokelier.

115.1607.

Jan Jacobs (*Gael*) *v.* Purmerend, o. 24, p. Purmerland, geen ouders, b. Jacob.

Grietje Dirx, v. Zwolle, o. 28.

30.7.1606.

Franciscus *Villerius*, *v.* **Kerpen**, o. 26, p. Loenen.

Maritie Claesdr., o. 22, va. Nicolaes Antonius.

14.5.1605.

Evert *Jacobsz.*, *v.* Wieringen, p. Hippolytushoef, w. Hotaie Jacobsdr..

Griet Willemsdr., o. 48.

22.9.1604.

Isacus Naeramus *Servati*, p. Vlaardingen, w. Aeltie Pietersdr..

Anna de Mourcourt, v. Antwerpen, o. 23, va. Guillaume, m. Maeyke van Westhuizenhaem.

27.8.1604.

Cornelis Pietersz. *Burgvliet*, *v.* Brielle, o. 23, p. Nieuwkoop.

Margrietie Gerritsdr., o. 24.

24.1.1604.

Johannes de *la Croix*, *p.* Haarlem **(Waalsch)**, w. Elisabeth Stock.

Maria Nuyts, v. Antwerpen, o. **31**, z. Judith.

14.11.1603.

Andreas Goossens van *Oosterbeek*, p. Montfoort, w. **Geertje** Gijsbertsdr..

Annetie Dirxdr., w. kapt Albert Frans Hardenberg.

27.9.1603.

Nicolaus *Bodecherus*, *v.* **Metelen**, o. 26, **p. Loosdrecht.**

Catharina Bitters, v. Antwerpen, o. 26, geen ouders, **z.** Anneke.

17.8.1602.

Jan de *la Vigne*, *o.* 26, regent van het college van Theologie te Harderwijk, **va.** Ds. Jean Hochedé de la Vigne p. A'dam (Waalsch).

Anne Bevelot, v. Antwerpen, o. 20, **va. Stephen**, m. **Susanne** de Monstrueul.

9.8.1602.

Philip Cornelis *Ruyll*, *v.* Alkmaar, o. 24, p. **Zevenhoven**, va. Cornelis Alberts, b. Jan.

Annetje Willems van Campendr., o. 22, va. Willem. 66.1602.

Job *du Rieu Maximiliaansz.*, *v.* Norwich, o. 24, p. Utrecht (Waalsch).

Marie du Pris, v. Doornik, o. 26, m. **Jeanne** de la **Vallé.** 175.1602.

Antonius *Thysius*, **v.** Antwerpen, o. 35 prof. in de Theologie te Harderwijk, b. Johannes.

Janneke de Raet **Francoisdr.**, o. 23.

31.10.1601.

Jacobus *Bruno*, *o.* 28, **p.** Arnhem, m. **Geertje** Jacobs.

Emmetje **Laurensdr.**, **o.** 28, zwager Ds. Jacobus Arminius. 3.8.1600.

Gerardus *Stratenus* (*Geraert Verstraten*), p. Vreeland, (1682 **IJsselmonde**) w. Catelyne Cornelisdr..

Niesgen Willemsdr., o. 30.

4.4.1596.

Pieter **Pieters** *Costerus*, p. Alblasserdam, w. Margrietie **Wijnans.**

Mayke van Havermaet, v. Zele (Vlaanderen), o. 36. 26.7.1692.

Joannes *Polyander*, ~~o. 25, p.~~ -Dordrecht (Waalsch).

Judith Nuyts, w. Hans Valckenborgh.

~~27.5.1588.~~

Martinus Nicolai Scheer, o. 21, p. Haringkarspel en Kalverdij k.

Machtelt Jansdr., o. 22, va. Jan **Jansz.**, m. Geert Elberts.

20.6.1587.

Cornelis *Cornelisz.*, o. 43, p. Ransdorp.

Catelina van Lokenburg **Lodewijksdr.**, o. *44*. *30.1.1687.*

Petrus *Boetius* (of Boetius Petrus), p. Mijdrecht en Thamen **a/d.** Amstel, w. Geert Jansdr..

Mayke Taverniers, w. Jan Steelkens.

Familieaanteekeningen van Spijck, Vermeden, van Cattenburch e.a.

medegedeeld door **A.** VAN DER POEST CLEMENT.

(Vervolg van XXXIX, 54.)

Van Cattenburch-van Beresteyn.

Lijst van de kinderen welke verwekt zijn door *Hendrik Casteren van Cattenburch*, geb. *28* Febr. 1722 en *Catharina Elizabeth* van *Beresteyn*, geb. *28* Sept. 1725, getrouwt den 18 Dec. 1742 tot Venlo.

1. Op Zaterdag den 28^{en} November 1744 s' morgens de klokke een **uure** is tot Venlo geboren onze eerste **dogter** en den dag daaraanvolgende gedoopt door ds. Grambusch met de naame *Henrietta Christina*, hebbende als

meeter daar over gestaan mijne moeder de WelEdgbre Vrouwe Henrietta Christina Godin wed. wijlen den Hr. Mr. Otto van Cattenburch, in zijn WelEd. leve geweest zijnde Raad in de Vroedschap der Stad Veere mitsgaders Ontfanger der Verpondingen van het marquisaat van Bergen op ten Zoom, Steenbergen en Princeland en Ontfanger van de Collatraale Successie van den 20e 40e en 80e Penning && en is over doop gehouden door mevr. mijn schoonmoeder Catharina Louisa van Beresteyn geb. de Swart, huysvr. van den WelEdele Gestr. Heer Jan van Beresteyn maj. onder 't Regt. van den Gen. Cromstrom.

Zij is overleeden den 28 Maart 1822 en in de Grote kerk begrave op het Choor in het grav onder het kantoor den 1e April 1822 in s' Hage.

2. Op Dynsdag den 27 Septemb. 1746 smorgens omtrent de klokke 6 uuren is tot Breda geb. onse 1ste zoon en donderdags savonts daaraanvolgende in de grote kerk gedoopt door ds. Fruijtier met de naame *Jan Louis* hebbende als Peeters overgestaan mijn schoonvader den WelEdGstrge Beer Jan van Beresteijn major in 't Regiment infanterie van sijn Excell. den Hr. Generaal Baron van Cronstrom && en mijn oudste Broeder den WelEdGestr. Heer Mr. Jan Louis van Cattenburch Rentmeester der Geestelijke Goederen mitsgaders Scheepen en raad tot Bergen op ten Zoom && en is over doop gehouden door mijn vrouws jongste zuster Jonkvrouwe Marie Franciska van Beresteyn.

Hij is overleeden aan de kinderziekte te Monster den 29 Decemb. 1766 smorgens te 9 uuren en den 31 daaraanvolgende aldaar begraven op 't Choor naast mijn Moeder zaliger Henrietta Christina Godin, zijnde No. 5.

3. Op Zondag den 17e Augustus 1749 smorgens omtrent de klokke quartier voor zes uure is tot Monster op Overheyden twee uuren buijten 's Hage gebore mijn twede soon *Willem Cornelis* en agt daagen daaraanvolgende aldaar gedoopt door ds. Jacob de Brouwer, hebbende als peeter en meeter daar over gestaan mijn volle Neev den WelEd.Gestr. Heere Willem Hendrik van Sonsbeeok Ritmr. in het Regiment cavallerie van zijn Excell. den Hre Veldmarohal Grave Maurits van Nassau && en mijn suster Jonkvrouwe Cornelia van Cattenburch waar door ook overdoop gehouden is.

Hij is overleeden den 5 February 1761 tot Zutphen en aldaar in de Broerekerk begraven.

4. Op Woensdag den 3 February 1751 savonds om halv tien uure is tot Zutphen gebore mijn derde zoon *Otto* en daags daaraanvolgende in de groote kerk aldaar gedoopt door ds. Fruijtiers, hebbende als Peeter overgestaan in plaats van mijn vader zaliger, mijn jongsten Broeder den WelEdgbren Heer Mr. Otto van Cattenburch en is over doop gehouden door vrouwe Elizabeth Verspijk gebr. Smit, huijsvrouwe van den WelEdGestr. Heere Jan Steeven Verspijk, Major in het regiment infanterie van zijn Excell. den Hr. Luitenant Generaal -Baron van Brake1 && .

Hij is gestorven tot Zutphen den 9e Mije daaraanvolgende en aldaar ook in de Broerekerk begraven.

6. Op Maandag 28 February 1752 savonds omtrend de klokke quartier voor zeeven uure is tot Zutphen geboren mijn vierde zoon *Otto* en daags daaraanvolgende in de groote kerk aldaar gedoopt door ds. Sluijters,

hebbende als peeter overgestaan mijn jongste Broeder den WelEdgbr. Heere Mr. Otto van Cattenburch, en als getuigen mijne Neeve den WelEdelGestrenge Heere Frans van Panhuijs vendrig in het Regiment infantrie van Zijn Excell. de Hr. Luijtenant Generaal de Guy en is door mij zelvs over doop gehouden.

Hij is gestorven aan de kinderziekten op school te Loosduijnen den 30 July 1757 en aldaar in de kerk begraven.

6. Op Vrijdag den 14e September 1763 smiddags de klokke halv twee uuren is op Casterenswaard gelegen onder Driel, in de Bommelerwaard geboren mijn vijvde zoon Cornelis *Casteren*, en Zondags daaraanvolgende tot Engelen (zijnde een Hollands dorp) gedoopt door ds. Sluijters Pred. te Hedel, hebbende als Peeter overgestaan mijn zuster Jonkvrouwe Cornelia van Cattenburch en is overdoop gehouden door mijn vrouws jongste zuster Jonkvrouwe Maria Franciska van Beresteijn.

Hij is cadet geworden den 6 Meij 1760 onder 't Reg.t van den Generaal majoor van der Beke en cornet den 20 Octob. 1770 ennu Stavenisse Pous daarna Lt. den 28 July 1777 Ritmeester met acten int jaar 1788. Getrouwd den 6 Mey 1781 met Jonkvrouwe Margaretha *Therese de Gignoux* dogter van Francois en Helena Charlotte Therese Cornette. Hij is Ritm. van een compagnie cavallerie in het Reg.t van Sijn Excellentie den Heere Lt. Generaal Stavenisse Pous. Zij is gebr. den 18 Novb. 1761 te Zutphen in Gelderland.

Op Zondag den 19 Decemb. 1784 is tot Leeuwaarde geboore zijn eerste kind en gedoopt met naame *Hendrik Carel Leonard Jacob.*

7. Op Dijnsdag den 17e December 17 64 smorgens de klokke vijv uuren is tot Monster op Overheyde bij s'Hage geboren mijn sesden zoon *Jacob Laurens Chatvelt* en Zondags daaraanvolgende aldaar gedoopt door ds. Jacob de Brouwer, hebbende als Peeter overgestaan mijnen Neeve den WelEd.gestr. Heer Mr. Jacob Laurens Chatvelt, sekertaris der stad s'Hertogenbosch, en als getuigen mijnen jongsten broeder den Welgbr Hr. Mr. Otto van Cattenburch en is door mijn vrouws jongste zuster Jonkvrouwe Maria Franciska van Beresteyn over doop gehouden.

Hij is cadet geworde onder 't Regt. Holl. Gardes te voet daarna sous Lieutenant onder 't Batt. van de Collonel Fourgoeud gedestineerd na Surinamen den 9 Nov. 1772. Overleeden den 29 Augustus 1773 te Paramaribo en den 30 dito aldaar begraven volgens het extract uijt 't Boek van 't Regt. Mariniers van den Coll. Fourgoeud.

8. Op Zondag den 29e February 1766, smorgens de klokke quartier over een uure is tot Monster op mijn buitenplaats genaamt Overheijden, geboren mijn zevende zoon, *Leonard Jacob* en agt dagen daar aan volgende aldaar gedoopt door ds. Jacob de Brouwer, hebbende als Peeter en Meeter overgestaan mijnen volle Neeve den WelEd gestrenge Heere Leonard Robbert van Sonsbeeck Collonel Commandant van het Regiment Guardes te Paard en Lid van den Hoogen krijgsraade der Vereenigde Nederlanden benevens deszelvs Huisvrouwe Vrouwe Sophia Jacoba van Sonsbeeck geboren de la Bassecour die het zelve ook heevt over doop gehouden.

Hij wiert cadet onder het Regt. Guardes te Paard den 1 Maart 1771 Cornet den 11 Febr. 1773 en Lt. den 24 January 1783. Hij is overleeden aan een uytteerende ziekte den 15 July 1784 savonts te 11 uuren in 's Hage en den 20 dito aldaar in de Groote Kerk begraven op het choor.

9. Op Woensdag den 8te February 1738 smorgens de klokke omtrend seeven uuren is tot Monster, op Overheyden, geboren mijn agste zoon *Marcelis Franciskus Joannes* en Zondags daaraan volgende aldaar gedoopt door ds. Joannes Slijp, hebbende als Peeters en meeter over gestaan mijn vrouws Broeder Marcelis Albertus van Beresteyn, sous Luitenant in't tweede Battaillon van zijn Excell. den Hr. Lt. Generaal Baron van Leyden en mijn vrouws jongste zuster Jonkvrouwe Maria Franciska van Beresteyn, benevens den weleerwaarden Heere Joannes Slijp, Predikant van Monster, hebbende mijne dogter Henrietta Christina dit kind over doop gehouden.
   Hij wierd Cadet ouder 't Regt. van den Lt. Gen. Hertel1 en vaandrig den 2 Meij 1774 Lt. den 8 Meij 1779. Getrouwt den 10 Augustus 1788 met Jonkvrouwe *H. A. Speelman*. Capiteijn titulair den 12 Decemb. 1788.
10. Op Zondag den 26 October 1760 smorgens de klokke halv agt uuren is tot Naamen geboren mijn negende zoon *Johan Adriaan* en denzelven dag aldaar in de Nederduitsche kerk gedoopt door Ds. Wildeman, hebbende als peeter en meeter overgestaan mijn volle Neev den WelEd Gstr. Heere Mr. Johan Carel van Cattenburch, Heere van Grijpskerke en Poppendamme, Raad in de vroedschap der stad Gouda && benevens desselfs huisvrouwe, vrouwe Adriana Constantia van Cattenburch, geb. Palm, hebbende mijn dogter Henrietta Christinadit kind over doop gehouden.
   Hij wierd Cadet in 't jaar 66 onder 't Regt. Lt. Gen. van der Beeke daar na onder 't Regt. Fourgeoud in 't jaar 1776 vaandrig den 5 Decb. 1774 ouder 't Regt. Gen. majoor Baron van Aerssen van Sommelsdijk, Lieutenant Effectief onder 't Regement van den Heere Collonel van Pabst den 23 Meert 1787 Capteijn Commandant in 't laatst genoemde Regt. den 6 Februarij 1788 en een Comp. gekregen int zesde Regt. int zelvde jaar 1788, gestorven te Doetichem in Gelderland den 5 Maart 1808 ook aldaar begraven.

(Wordt vervolgd).

De 'oude doop- trouw- en begraafboeken.

Ter voorkoming van noodeloos reizen en schrijven der leden heeft het Bestuur het dienstig geoordeeld bekend te maken welke gemeenten reeds uitvoering hebben gegeven aan het K.B. van 20 Juni 1919 St. bl. no. 389 [1]) d.w.z. van welke gemeenten de oude doop-, trouw- en begraafboeken reeds zijn overgebracht naar de Rijksarchiefbewaarplaatsen. De Algemeene Rijksarchivaris Prof. Mr. R. Fruin was zoo welwillend het Bestuur onderstaande lijst te doen toekomen, die den toestand weergeeft als op 1 Januari 1921. De aandacht moge er echter op gevestigd worden, dat in sommige dorpen dergelijke boeken zich nog bevinden in handen van de kerkelijke gemeente, ja zelfs bewaard worden ten huize van den predikant'.

[1]) Zie Maandbl. XXXVII (1919), k. 293.

Drente.

De doop-, trouw- en begraaf boeken van alle gemeenten zijn overgebracht.

N.B. Te Odoorn was tengevolge van het verbranden van het gemeentehuis niets meer aanwezig.

Friesland.

De doop-, trouw-, en begraafboeken uit *alle* gemeenten zijn overgebracht uitgezonderd: *Leeuwarden, Utingeradeel, Weststellingwerf en Wonseradeel.*

Gelderland.

De doop-, trouw- en begraafboeken uit de volgende gemeenten zijn overgebracht:

Ammerxoden, Angerlo, Beesd, Brakel, Brummen, Deil, Doesburg, Doetinchem, Doorwerth, Driel, Eibergen, Epe, Geldermalsen, Herwijnen, Groenlo, Haaften, Heerewaarden, Hengelo, Hurwenen, Kerkwijk, Laren, *Lochem, Nederhemert, Neede; Ophemert, Poederoyen, Renkum, Rheden, Rossum, Ruurlo, Steenderen, Tiel, Varik, Vorden, Vuren, Waardenburg, Wadenoyen, Wageningen, Warnsveld, Wijchen, Zalt-Bommel, Zoelen* en *Zuilichem.*

Groningen.

De doop-, trouw- en begraafboeken uit de volgende gemeenten zijn overgebracht:

Finsterwolde, Nieuweschans, Noorddijk en *Warffum.*

Limburg.

De doop-, trouw- en begraafboeken uit *alle* gemeenten zijn overgebracht, uitgezonderd:

Baexem, Beesel, Bingelrade, Bocholtz, Born, Broeksittard, Buggenum, Cadier c. a., *Geleen, Geulle, Grathem, Heerlen, Horn, Ittervoort, Maasniel, Maastricht, Margraten, Mesch, Montfort, Neer, Nieuwenhagen, Nunhem, Nuth, Obbicht* c.a., *Ohs en Laak, Oud-Valkenburg, Oud-Vroenhoven, St.-Pieter, Rijckholt, Roermond, Roosteren, Schin-op-Geulle, Schinveld, Sittard, Slenaken, Spaubeek, Stein., Susteren, Ubach-over-Worms, Vlestraten, Venlo, Vlodrop, Wessem, Wijlre* en *Wittem.*

Noord-Brabant.

De doop-, trouw- en begraafboeken uit de volgende gemeenten zijn overgebracht:

Dinther, Genderen, Heeswijk, Heusden, Hoeven, Megen c. a., Nunen c. a., Rijsbergen, Someren en *Veen.*

Noord-Holland.

De doop-, trouw- en begraaf boeken uit *alle* gemeenten zijn overgebracht uitgezonderd:

Aalsmeer, Alkmaar, Ankeveen, *Anna-Paulowna, Beets, Blaricum, Bloemendaal, Broek in Waterland, Broek op Langendijk, Bussum, Edam, Egmond* aan Zee, *'s-Graveland, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude,* Haarlemmermeer, *Heemstede, Hoogkarspel, Huizen, Ilpendam, Katwoude, Middelie, Nieuwe Niedorp, Oudendyk, Ouder-Amstel, Pettten, Schellinkhout, Schoorl, Vlieland, Warder, Weesp, Wervershoof, Wijdewormer, Zaandijk, Zandvoort* en *Zijpe.*

Overijsel.

De doop-, trouw- en begraafboeken uit *alle* gemeenten zijn overgebracht, uitgezonderd:

Blokzijl, ***Stad-Delden, Deventer, Diepenheim,*** *Genemuiden*, ***Goor, Ambt-Hardenberg, Hasselt, Kampen, Lonneker. Oldenzaal, Ambt-Ommen, Raalte,*** *Steenwijk*, ***Stad- Vollenhoven en Zwolle.***

UTRECHT.

Slechts één doopboek uit ***Tienhoven*** is overgebracht.

ZEELAND.

Er is nog niets overgebracht.

ZUID-HOLLAND.

De doop-, trouw- en begraafboeken uit ***alle*** gemeenten zijn overgebracht, uitgezonderd:

Aarlanderveen, Oud-Alblas, Ameide, *Nieuw-Beijerland*, *Oud-Beijerland*, ***Zuid-Beyerland,*** *Berkel*, ***Berkenwoude, Boskoop,*** *Brandwijk*, ***Brielle, Capelle*** *a/d IJsel*, ***Delft, Dordrecht, Dubbeldam, Geervliet, Giessen-Nieuwkerk, Gorinchem, Gouda, Gouderak,*** *Goudswaard*, *'s-Gravenzande*, ***Groot-Ammw-s, Haastrecht, Hardinxveld, Hei- en*** *Boeicop*, ***Heinenoord, Hekendorp, Hendrik-Ido-Ambacht,*** *Hillegersberg*, ***Hillegom, Hoog-Blokland, Hoornaar,*** *IJselmonde*, ***Krimpen*** *a/d* ***Lek, Langerak, Lange-Ruige Weide, Leerbroek, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Maasland, Maassluis, Meerkerk,*** *Molenaarsgraaf*, ***Moordrecht, Naaldwijk,*** *Nieuwland*, ***Nieuwpoort,*** *Noordeloos*, ***Noordwijk, Noordwijkerhout, Numansdorp, Oegstgeest, Ooltgensplaat, Oostvoorne,*** *Ouddorp*, ***Oudenhoorn, Ouderkerk*** *a/d IJsel*, ***Oudewater, Oudshoorn, Papekop, Peursum,*** *Piershil*, ***Puttershosk,*** *Reeuwijk*, ***Rietveld,*** *Rijnsburg*, *Rockanje*, ***Rotterdam,*** *Schelluinen*, ***Schiedam, Schipluiden, Schoonhoven,*** *Sommelsdijk*, *Stompwijk*, ***Tienhoven, Valkenburg,*** *Veur*, ***Vierpolders, Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht, Vlist, Voorhout,*** *Voorschoten*, ***Wateringen,*** ~~*Westmaas, Wijngaarden, Woerden,*~~ ***Zegwaard, Zoetermeer, Zwammerdam*** en ***Zwijndrecht.***

KORTE MEDEDEELINGEN.

Het geslacht **Sterck.**

Met belangstelling namen wij kennis van den inhoud van de in 1919 onder bovenstaanden titel verschenen genealogie door Joh" Mª Sterck-Proot, waarvan sedert kort een exemplaar in de Bibliotheek van ons Genootschap berust [1]). Dit werk is het resultaat van een uitgebreid onderzoek in Belgische en Nederlandsche archieven en bevat met name over de Stercken te Antwerpen, die aldaar in de 16e en 17e eeuw hooge financiersposten bekleedden, vele interessante gegevens. Wellicht had er voor ons aanleiding bestaan om de medegedeelde filiaties in dit Maandblad aan eene meer uitvoerige bespreking te onderwerpen, ware het niet, dat de schrijfster bij de toezending van haar werk den wensch te kennen gaf, dat dit niet in dagbladen of tijdschriften zou worden gerecenseerd. Wij zullen dezen wensch eerbiedigen, behoudens eenige opmerkingen, die verband houden met een artikel, dat mevr. Sterck zelve, met verwijzing naar haar toenmaals nog ter perse zijnde genealogie, in dit Maandblad plaatste [2]). Hierin bracht zij de herkomst van „het Belgisch-Rijnsoh-Amsterdamsch geslacht dterck" ter sprake, waarbij zij het Dr. J. Veth en Dr. Mr. S. Muller Fzn. o. m. tot een fout aanrekende, dat zij in hun bekende uitgave „Albrecht Diirers Niederlandische Reise" op gezag van Guicciardini ***Luik*** als de bakermat der Antwerpsche Stercken opgaven in stede van ***Gent*** en ***Dendermonde,*** alwaar de voorvaderen dezer laatsten blijkens officieele gegevens reeds omstreeks 1400 magistraatsposten zouden hebben bekleed. Het feit, dat deze mededeelingen in ons orgaan verschenen, legt ons de verplichting op er hier met nadruk op te wijzen, dat de schrijfster o.i. ten onrechte spreekt van „het Belgisch-Rijnsch-Amsterdamsch geslacht Sterck". De relatie tusschen de Amsterdamsche familie Sterck (waartoe de schrijfster behoort) en hare Antwerpsche naamgenooten is o.m. niet bewezen, terwijl de voor hare waarschijnlijkheid aangevoerde gronden ons evenmin vermochten te overtuigen. Aan Dr. Mr. Muller, die reeds zijn voornemen kenbaar maakte bij een eventueele herdruk van zijn werk over Dürer's verblijf in de Nederlanden met mevrouw Sterck's opmerkingen over de herkomst der Antwerpsche Stercken rekening te zullen houden [1]), zouden wij in overweging willen geven de mededeelingen van een Guicciardini niet zonder meer prijs te geven ter wille van niet te controleeren gegevens, hoofdzakelijk ontleend aan P. A. de Launay, waarop de afstamming uit Gent en Dendermonde blijkt te zijn gebaseerd.

VALCK LUCASSEN.

Adelsgunsten.

Zooals men weet zijn gedurende den grooten oorlog geen adelsgunsten verleend. Uit den Staatsalmanak voor 1921 blijkt, dat na dien tijd met al hunne wettige zoo mannelijke als vrouwelijke nakomelingen (in de mannelijke lijn) in den Nederlandschen Adel zijn *ingelijfd:*

a. met de praedicaten van ***jonkheer*** en ***jonkvrouw:***

Herman Carel Felix Clotilde von Heijden te Helmond en ***Hubertus Ignatius Bernardus Theodorus Alphonsus von Heijden*** te 's-Gravenhage, bij Koninklijke besluiten van 24 Juni 1920 nos. 63 en 64;

Paul von Wolframsdorff te Oostvoorne, bij Koninklijk besluit van 24 Juni 1920 no. 65.

b. met de competeerende titels van ***graaf*** en gravin:

Godard Johan George Charlesvan Aldenburg Bentinck te Amerongen, bij Kon. besluit van 24 Juni 1920 no. 66.

Deze besluiten, alle van denzelfden datum, zijn niet in de Staatscourant opgenomen behalve dat voor ***Paul v. Wolframsdorff***, hetwelk eerst onlangs aldaar werd gepubliceerd.

TH. à TH. VAN DER HOOP.

Rekenkamer van Holland en Zeeland.

De heer J. Smit, adj.-commies aan het Alg. Rijksarchief had de attentie mijn aandacht te vestigen op eenige aanteekeningen op een schutblad in no. 34 van het Archief van de Rekenkamer van Holland en Zeeland. Wegens de belangrijke positie der personen leek het niet ongewenscht de aanteekeningen verkort weer te geven:

† 15... Mr. Gerard van ***Rennoy,*** le meester v. d. Rekenkamer van Holland en Zeeland.

† 1547 April 24, twee uur 's nam., Mr. ***Jan van*** Dam, Rekenmeester van Holland en Zeeland.

[1]) Zie de aanwinsten van de Bibliotheek in dit nummer.

[2]) Maandbl. XXXVII (1919), k. 24/25.

[3]) Maandbl. XXXVII (1919), k. 120.

† .... *Jacob Splinter*, *le* auditeur-ordinaris van de Rekenkamer van Holland en Zeeland.

† 1568 Juli 6, twaalf uur 's midd., *Gobbert Wallerandt*, auditeur-ordinaris van de Rekenkamer van Holland en Zeeland.

† 1575 October 26, Mr. *Jacob Snouckaert*, Rekenmeester-ordinaris van Holland en Zeeland.

† 1574 November 2, *Roelant van Valckesteyn*, klerk-extra-ordinaris van de Rekenkamer van Holland en Zeeland.

† 1576 Juni 16, Mr. *Adriaan Numan*, 1e Rekenmeester van Holland en Zeeland.

† 1573 December 18, Colijn *Driesschen*, deurwaarder van de Rekenkamer van Holland en Zeeland.

† *1578* April 21, Maandag 's avonds 5-6, Mr. *Cornelis de Jonge*, heer van Baardwijk, 25 jaar in functie, oud 65 jaar, 9 maanden, 9 dagen.

W. G. FEITH.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Aelst (van). Gevraagd de kwartieren van *Adriaen* van *Aelst*, † 19.9.1800, tr. 3.2.1766 Sara *Jacoba* dr. van *Cornelis Ploos van Amstel* en *M. M. Nessing*.

Doorn. KIELSTRA.

Baas. Gevraagd wordt het wapen van deze in de 18e eeuw te Vlaardingen gevestigde familie.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Ons zijn 3 wapens *Baas*, *Baes* bekend ; daar echter elke verwijzing naar Vlaardingen ontbreekt, laten wij de vermelding ervan achterwege.

DOC.-BUR.

Begraafregisters in Friesland. Noch op de raadhuizen, noch bij de predikanten berusten *Begraafregisters* (enkele uitzonderingen hevestigen den regel). Kan iemand opheldering in deze aangelegenheid geven ?

's-Gr. v. E.

Bergsma. Waar werd 15 Jan. 1798 *Wilhelmina Romelia Bergsma* geboren ?

's-Gr. v. E.

Beveren (van). Gegevens gevraagd betreffende de ouders en plaats. van herkomst vau *Gerard van Beveren* en *Elisabeth (Jansdr.) Standaert*, 2.12.1696 vermoedelijk te Vlissingen gehuwd.

Doorn. KIELSTRA.

Brederode (van). Volgens Maandblad XXVII kol. 7 was *Maria van Brederode*, die eerst met *Johan Georg* bar. *Redlich tot Schulenborg* en daarna met *Dirk van Brienen* huwde en in 1765 overleed, eene dochter van *Wolfert* en *Elisabeth van Reede van Nederhorst*.

Uit de in Maandblad XXXV kol. 215 vermelde kwartieren (waarvan het onbekende *Vonck van Lienden* zal zijn) blijkt echter, dat hare moeder van *Nijhoff* heette. Wat is juist?

Wie was de *Wolfert van Brederode* boven genoemd, gehuwd met *Elisabeth van Reede*, geb. Utrecht 23 Sept. 1643, overl. Oudshoorn 6 Mei 1725, dochter van *Barend Adolf* en *Constantia Magnus?*

's-Gr. C. J. P.

Coelenhoek. Gevraagd wordt het wapen van deze familie, ook *Coulhouck* geheeten, eind 17e eeuw uit de Alblasserwaard naar Rotterdam vertrokken.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Fournier. Gevraagd de ouders en grootouders van *Anne* (Jeanne) *Fournier*, geb. te Leiden (verm. Waalsch ged.), tr. 1708 te R'dam in de Waalsche kerk *Philippe (de) Rambonnet* (zoon van Louis d. R. Neuville en Marguérite Adurel).

Doorn. KIELSTRA.

Heusden (van). Gevraagd wordt het wapen van deze te Brielle gevestigde familie.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Onder de veele wapens *van Heusden*, ons bekend, vinden wij geen enkel met verwijzing naar Brielle; zij blijven derhalve achterwege.

DOC.-BUR.

Heuvel tot Beichlingen gezegd Bartolotti Rijnders (van den). Waar is eene gedrukte genealogie van dit geslacht te vinden?

Leiden. C. C. UHLENBECK.

Zie voor een tak dezer familie het Stam- en Wapenboek, dl. 11, p. 61,

DOC.-BUR.

Hinojosa (de)-Borsslap. *Jan de Hinojosa en Clara Arents Borsslap* maken in 1554 hun testament. Kan iemand mij inlichten wie hunne ouders waren? Was bovengen. Jan de vader van *Pieter de Hinojosa*, die gehuwd was met *Elisabeth* van *Almonde*, dr. van Abraham en Maria de Groot Hugo's dochter?

's-Gravenhage. D. P. M. GRASWINCKEL.

Hoogewerff (XXXIX, 68). Nader bleek ons, dat het gedeelde wapen *Hoogewerff* (met adelaar en eend) in de 17e eeuw inderdaad door een Rotterdamsche familie H. gevoerd is. In de Kerckel. Outheden van 'v. Heussen en v. Rijn dl. 111, pp. 638 en 639 (folio-uitg. v. 1726) komt het portret voor van *Bernard Hoogewerf* († 15.10.1653) van wien gezegd wordt dat hij geboren werd te Rotterdam uit voorname en rijke familie. Op dit portret is het bedoelde wapen aangegeven.

De latere Rotterdamsche *Hoogwerff*'s voerden het wapen als beschreven werd voor *Urbanus Adriaan Hoogwerff* (zie XXXIX, 69 en ook XXXIV, 196, noot 2), hetgeen een variant zou zijn van het wapen der Brielsche *van Hoogewerff*'s voerende een zwemmende visch met in de linkerbovenhoek een stralende zon.

DOC.-BUR.

Idsinga (van). W aar huwde 18 Aug. 1754 *Ena Romelia Sakesdr. aan Idsinga* met Mr. Ayso *van Boelens*, waar en wanneer werd zij geboren, waar en wanneer overleed zij (1795)?

's-Gr. v. E.

Kops-de Vos. (XXXIX, 29, 69). De door Dr. J. C. de Bruyn Kops genoemde namen der familieleden van *Johanna de Vos* doen haar kennen als behoorende tot den betrekkelijk kleinen kring van Doopsgezinde Haarlemsche en Amsterdnmsche geslachten. Dit en haar ge-

boorteplaats wettigen het vermoeden, dat zij een kleindochter is van het te Danzig gehuwde echtpaar: *Jacques de Vos* (geb. Haarlem 1607, † ib. 1691) en ***Johanna de Veer*** (geb. Danzig 1646, † Haarlem 1727). De ouders van Johanna de Vos zullen wellicht uit haar huwelijksacte blijken; de kinderen uit het echtpaar de Vos-de Veer zijn te vinden in de testamenten der weduwe voor not. J. Backer te Amsterdam van 31-8-1693 en 22-11-1694. Indien mijn vermoeden juist blijkt, kan ik over genoemd echtpaar en de kwartieren van ***Johanna de Veer*** verscheidene gegevens verstrekken.

Doesburg. M. R. H. CALMEYER.

Lodisio. Gevraagd worden inlichtingen betreffende ***Adriana Gertrude Lodisio,*** geb. 29-5 1767 waarschijnlijk te Batavia, en getr. met *Wendelin von Bilfinger,* zoowel wat haarzelf, haar kwartieren als haar wapen betreft.

Doesburg. M. R. H. CALMEYER.

Loncke-d'Everwijn. Kan iemand mij ook inlichten of Geleyn ***Loncke,*** in 1641 kapitein bij een compagnie, de vader was van ***Adriaan Loncke,*** gehuwd met *Suzanna d'Everwijn*? Hoe heetten Geleyn's ouders en echtgenoote? En hoe de ouders van Suzanna d'Everwijn?

's-Gravenhage. D. P. M. GKASWINCKEL.

Malapert (de). (XXXIX, 29). Eene genealogie van dit geslacht is in mijn bezit en ter raadpleging door den vrager beschikbaar.

's-Gravenhage. *C.* J. POLVLIET.

Manneken. Gevraagd wordt het wapen van deze te Vlaardingen gevestigde familie.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Pages. Wie kan mij geneal.-biogr. aant, verschaffen betreffende het echtpaar ***Gerbrand Pages*** en *Auckje* ***Broers*** (later ***Boelens),*** welke omstreeks 1650 gehuwd zullen zijn?

's-Gr. v. E.

Polderman. Gevraagd wordt het wapen van deze familie, die vóór 1650 te Brielle, daarna te Vlaardingen gevestigd was.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Het wapen van deze familie is te vinden in het Nederl. Patriciaat 1910 pag. 140. Het stelt een landschap voor, nl.: een molen met op den voorgrond een groot en een klein schaap en links van den molen een stappenden herder met zijn hond. In het archief te Vlaardingen vonden wij de zeer beschadigde zegels van ***Jan Polderman,*** 1729 en 1733 schepen aldaar, uit welke 3 zegels echter met vrij groote zekerheid is op te maken, dat het bovenomschreven wapen juist is.

DOC.-BUR.

Post-Heemskerk. ***Pieter Post,*** de bekende architect (1608—1669) had (bij zijn vrouw *Rachel* ***Ridders?)*** een zoon ***Johan Post,*** die in 1690 dood was, en wiens weduwe Helena ***Heemskerk*** in dat jaar te Utrecht woonde.

Waar kwam ***Helena Heemskerk*** vandaan, en wanneer is zij geboren, gehuwd en overleden? Had zij kinderen?

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Preuth. De ondergeteekende ontving gaarne opgave van adressen van leden van de geslachten *Preuth, Pruyt* en ***Proet*** in ons land. Haar zijn geen levende leden dier geslachten bekend.

Haarlem. J.' M. STERCK-PROOT.

Proebentow von Wilmsdorff- Jacott van Axele. Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens betreffende ***Joost Lodewijk Proebentow von*** *Wilmsdorff,* getr. met ***Antoinette Ernestine Jacott van Axele,*** waarbij ***Elisabeth Jacoba,*** geb. te Maastricht 15-4 1746 en getr. 15-3 1767 met *Frederik* ***Christiaan Hendrik van*** *Tuyll* ***van Serooskerken.***

Doorn. KIELSTRA.

In een collectie Biljetten van inschrijving op de geldnegotiatie van 1795 te 's Hage vonden wij een biljet, onderteekend door een andere dochter van bovengenoemd echtpaar t.w. ***Sara Maria Henrietta Meyners*** geb. ***van*** *Wilmsdorff,* 11-6 1795 te 's-Hage (zie Nederl. Patr. 1916, p. 201); de daarop voorkomende lakafdruk vertoont: „in goud een klimmende wolf'. Dit is hetzelfde wapen als in het Armorial Général op den naam *Wilmsdorf* vermeld wordt, alwaar verwezen wordt naar Willemsdorf in Pruissen.

DOC.-BUR.

Rensen (van). Op een grafzerk te Voorst komen de volgende kwartieren voor:

Rechts: 1. Rensen; 2. Donkel; 3. Bitters; 4. Splinter; 5. Reynders; 6. Kruyssta; 7. Rensen; 8. Uyterwik.

Links: 9. Klooster; 10. Gladbeek; 11. Haersolte; 12. Mullert; 13. Grevink; 14. Buren; 15. Westerbolt; 16. van de Kamp.

De kwartieren van de rechterhelft vertoonen uitgewerkt:

Rensen	Bitters	nonkel	Splinter
X	X	X	X
Reynders	Rensen	Kruyssta	Uyterwik
Rensen ×	Bitters	Donkel ×	Splinter

Lubbert v. Rensen × Geertrui Donkel

Adolf v. Rensen × Anna Geertrui van den Clooster

Wordt gevraagd mededeeling van de voornamen van deze personen en hunne wapens of waar deze te vinden zijn.

H. S. T. E.

Sinnema. Aanvulling verzocht van 't onderstaande: ***Jacobus*** *Sinnema,* geb. te.. .. den.. ..1650, notaris te Beetsterzwaag, † aldaar 30 Mei 1733, zn. van .... *Sinnema* en ...., tr. te. ... den .... *Hiltje Boelens,* † ***20*** April, begr. Olderterp 29 April 1705.

's-Gr. v. E.

Steinhardt (von). Volgens eene oude aanteekening zou op p. 113 van het IIe deel van Siebmacher's Wappenbuch (uitg. 1609) het wapen voorkomen van een adellijk geslacht *von* ***Steinhardt*** uit de Rijnprovincie. (Zie ook Armorial Général, 1, p. 833). Wie kan mij over deze familie nadere mededeelingen verschaffen? Bestaat er eenig verband tusschen haar en de uit Duitschland afkomstige militaire familie van ***Steenhardt,*** waarvan een fragmentgenealogie verscheen in Nederl. Leeuw 1907, kol. 44 e.v.?

B. J. M. v. B.

Taey. Gevraagd wordt het wapen dezer familie, die in de 17e eeuw te Tiel en later ook te Rotterdam voorkomt.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Het gevraagde wapen is volgens het Arm. Gen. „in goud een halve zwarte leeuw". Helmteeken: de leeuw uitkomend. De leeuw komt zoowel gekroond als ongekroond voor en meer omgewend dan gewend.

Wij vonden dit wapen op origineele brieven en stukken van en betreffende: *G. Taay,* 22-11 1764 Landschrijver van Neder-Betuwe; *J. Taay, 8-6* 1739 te Tiel (deze voert ook wel den leeuw geheel); *Jacob Taay,* 31-1 1747, Procureur te Tiel; *Gijsbert Taay,* 13-1 1764 te Tiel; *W. H. Taay,* 28-10 1776 te Dieden, leenman van Zoelen; ***Willem Hendrik Louis** Taay,* 24-9 ***1783*** Fiskaal van het Ambt van Neder-Betuwe; **Cornelia** *Taay, 26-6* 1729 te Delft.

DOC.-BUR.

Trotz. *Susanna **Cornelia Trotz*** werd 2 Mei 1772 te Demerary geboren. Wie waren hare ouders ?

's-Gr. *v.* E.

Veer (de)—van der Keere(n). (XXXVII, 389, 430). Onder dit hoofd merkte ik op, dat een wapen op een der zerken in de P. K. te Beverwijk geheel overeenkomt met dat van het geslacht *Reessen*, doch gevoerd is geworden door ***Hermina van der** Keere(n)* (± 1775). Mijne vraag om opheldering hierover vind ik thans gedeeltelijk beantwoord in het onder XXXIX, 70 door den Heer J. A. B. d. H. medegedeelde. Eene *Geertruida **van der** Keeren* blijkt (± 1650?) met een ***Gerrit** Reessen* gehuwd te zijn geweest. Het geslacht *Reessen* heeft dus wellicht het wapen *van **der** Keeren* aangenomen. Kan de Heer J. A. B. d. H. hierover misschien meer mededeelen?

Doesburg. M. R. H. CALMEYER.

Vivien. (XXXIX, 31). Eene genealogie van dit geslacht is in mijn bezit en ter raadpleging door den vrager beschikbaar.

's-Gravenhage. C. J. POLVLIET.

Vlaming (de). *Gijsbert Hendriksz. **de Vlaming*** huwde als j. m. van Vlaardingen te Rotterdam 5 Mei 1722 met *Geertruida **Taey*** (gedpt. te Tiel 23 Augustus 1691).

Hij is ***niet*** te Vlaardingen gedoopt, hetgeen ook volgt uit zijn inschrijving in 't schippersgilde te Vlaardingen: 2 Januari 1723. *Gijsbrecht Heyndricksz. **de Vlamyngh*** als buy'teman.

Als mogelijke bloedverwante komt wellicht in aanmerking (getuige bij doop zijner kinderen): *Pleuntje **Woutersdr.*** (14 Juni 1724 te Vlaardingen).

Zijn zoon ***Cornelis de*** Vlaming was schipper op Schiedam, zoodat het niet onmogelijk is, dat *Gijsbert* daar vandaan kwam. Gevraagd : zijn doopinschrijving en wapen.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Wapen (Onbekend). Welk Utreohtsch geslacht voerde omstreeks 1580 het navolgende wapen:, „een golvende dwarsbalk vergezeld boven en beneden van een ster"?

Velp. VAN OORDT.

Het eenige ons bekende wapen, dat beantwoordt aan de gedane vraag, zal den vrager eveneens bekend zijn.

Het is dat van den bekenden zeevaarder Olivier ***van Noort,*** die 13 September 1698 aan boord van het schip „Mauritius" het Goereesche Gat uitliep en met 4 schepen de reis naar Indië door de straat Magellaan aanvaardde, om na den geheelen aardbol rondgezeild te zijn, den 26 Augustus 1601 behouden voor Rotterdam ten anker te komen. Deze Olivier van Noort was van Utrecht geboortig, woonde daar tenminste voordat hij de reis ondernam.

Volgens Menestrier „l'art du blason", pag. 243 zou zijn wapen als boven omschreven op zijn- graf in de kerk te Schoonhoven voorkomen.

Opmerkelijk is, dat het Armorial Général een geheel ander wapen aangeeft voor dezen zeevaarder nl. „een anker".

DOC.-BUR.

Wigeri. Geneal.-biogr. aant. verzocht betreffende ***Elias** Wigeri,* secr. van West-Stellingwerf 1638, † 20 Jan. 1733 en zijne echtgenoote *Neeltje Boelens.*

's-Gr. V. E.

Witsenburg (van). Gevraagd wordt het wapen van deze familie, die vóór 1650 te Pijnakker, daarna te Vlaardingen gevestigd was.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Het verlangde wapen is: „een burcht". Helmteeken : een vlucht. Aldus vonden wij dit op de zegels van *Dirck **van Witsenburgh, 24-1 1722*** Schepen van Vlaardingen, en van ***Cornelis van Witsenburgh,*** zelfden datum aldaar. *Ary Jansz. van Witsenburgh,* 6-4 1714 Schepen van Vlaardingen, ob. 1716, voert den burcht staande op een grond volgens zijn zegel, voorkomende in de collectie transportbrieven in het archief te Vlaardingen. Verder vonden wij dit wapen nog vermeld in het Alg. Ned. Familieblad 1886 pag. 265, waarbij aangeteekend: ***Mees van** Witsenburch,* 10-5 ***1625*** wonende in het ambacht van Soeterwoude, en zijn broeder ***Adriaen,*** wonende tot Stompwijk, zoons van wijlen ***Willem Adriaensz. van** Witsenburch*, welgeboren mannen van Rijnland.

DOC.-BUR.

INHOUD **1921, N° 4.**

Bestuursberichten. — **Verslag** van het onderzoek ingesteld in de zaak Teixeira de Mattos door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. — Iets over naam- en wapenwijziging in de Middeleeuwen door Jhr. Mr. W. G. Feith — Het wapen en de naam van het geslacht Wentholt, door Mr. A. S. Miedema. — Simon van der Goude, stamvader der geslachten van der Zevender en van Matenesse, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. — Het Rotterdamsche regeeringsgeslacht Gevers, door A. J. Bioker Caarten. — Puchler, door W. Wijnaendts van Resandt. — Huwelijksinteekeningen vóór 1660 van Predikanten in de Kerkelijke registers te Amsterdam, medegedeeld door A. B. van der Vies. (Slot). — Familieaanteekeningen van Spijck, Vermeulen, van Cattenburch e. a., modegedeeld door A. van der Poest Clement. (Vervolg). — De oude doop-, trouw- en begraaf boeken. — Korte mededeelingen: Het geslacht Sterck; Adelsgunsten; Rekenkamer van Holland en Zeeland. — Vragen en Antwoorden: Aelst (van); Baas; Begraafregisters in Friesland; Bergsma; Beveren (van); Brederode (van); Coolenhoek; Fournier; Heusden (van): Heuvel tot Beichlingen gezegd Bartolotti Rijnders (van den); Hinojosa (de) - Borsslap; Hoogewerff; Idsinga (van); Kops-de Vos; Lodisio; Loncked'Everwijn; Malapert (de); Manneken; Pages; Polderman; Post-Heemskerk; Preuth; Proebentow vou Wilmsdorff-Jacott van Axele; Rensen (van): Sinnema ; Steinhardt (von); Taey; Trotz; Veer (de)- van der Keere(n); Vivien; Vlaming (de); Wapen (Onbekend); Wigeri; Witsenburg (van).

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. SMITS.

MAANDBLAD

VAN EET

Genealogisch-heraldisch Genootschap: „De Nederlandsche Leeuw."

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan de leden van het Genootschap gratis toegezonden.
Bijdragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven van adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen gelieve men te richten tot den redacteur Mr. TH. R. VALCK LUCASSEN, *Weidehuis, Driebergen.*
De jaarlijksche contributie voor het lidmaatschap bedraagt ƒ 10.— en voor de leden te 's-Gravenhage, die de wekelijksche portefeuille ontvangen, ƒ 15.—. Voor niet-leden is het Maandblad verkrijgbaar tegeneen abonnementsprijs van ƒ 10.— per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genootschap gelieve men te richten tot den secretaris Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Delistraat 35, 's-Gravenhage, en* die betreffende de Bibliotheek en de wekelijksche portefeuille tot den bibliothecaris Jhr. Mr. W. G. FEITH, *Achterweg 165, Voorburg.*

De Bibliotheek van het Genootschap, gevestigd *Heerengracht 62 (hoek Princessegracht), 's-Gravenhage,* is voor de leden geopend iederen Maandag van 3—5 uur.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 5/6. XXXIXe Jaargang. Mei/Juni 1921.

Bij dit nummer wordt een plaat verzonden, behoorende bij het artikel: „Matenesse—van den Berghe—Matenesse".

BESTUURSBERICHTEN.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

De Maandelijksche Bijeenkomsten hebben tot nadere aankondiging wederom plaats op den eersten Maandag van iedere maand in Hôtel Wittebrug te Scheveningen.

Redactie.

De Redacteur maakt bekend, dat zijn adres niet meer is Raamweg 14, 's-Gravenhage, doch tot nadere aankondiging luidt: Weidehuis, Driebergen.

Secretariaat.

De Secretaris maakt bekend, dat hij verhuisd is van Sweelinckstraat 8 naar Delistraat 36, 's-Gravenhage.

Tot lid zijn benoemd:

Jhr. Mr. H. E. E. A. M. VON BÖNNINGHAUSEN TOT HERINKHAVE. . . . *Arnhem.*
Advocaat en Procureur. *Rijnkade.*
Dr. R. VAN DELLEN . . . . . *Ulrum.*
Arts. *(Groningen.)*
Jhr. A. G. F. VAN KINSCHOT . . . *Leiden.*
Breestraat 11.
A. L. SCHLINGEMANN . . . . . *'s-Gravenhage.*
1e Luit. der Infanterie. *Frankenslag 181.*

Adreswijzigingen.

Mr. L. R. VAN DAM . . . . . *Amersfoort.*
D. W. VAN DAM VAN HEKENDORP . *Bussum.*
Meentweg 55.
Jhr. Mr. P. 0. H. GLVAERTS . . *'s-Gravenhage.*
Bachmanstraat 8.

Dr. R. VAN BEUNINQEN VAN HELSDINGEN. *Singapore.*
Bukit Timah Road 135.
Mr. J. H. C. M. VAN DER KUN . . *Zutphen.*
Deventerweg 113.
A. G. F. KNIPHORST . . . . . *Groningen.*
J. VAN LEEUWEN . . . . . *Amsterdam.*
Overtoom 28b.
Jhr. J. P. DE SAVORNIN LOHMAN . . *'s-Gravenhage.*
Celebesstr. 80.
Mr. H. G. J. MAAS GEESTERANUS . . *Amsterdam.*
Vossiusstraat 7.
H. C. DE MAN . . . . . *'s-Hertogenbosch*
Hinthameretraat 78.
Dr. P. M. VAN WULFFTEN PALTHE . *Den Dolder.*
Baarnsche weg 60.
Mr. P. C. BLOYS VAN TRESLONG PRINS *Weltevreden.*
Parapattan 42.
Jhr. 0. J. QUARLES VAN UFFORD . . *'s-Gravenhage.*
Bachmanstraat 10a.
L. J. C. J. VAN RAVESTEYN . . . *Rotterdam.*
Nieuwe Haven *137.*
F. VAN ROSSEM . . . . . *Rotterdam.*
Parkstraat 5.
G. A. YSSEL DE SCHEPPER . . . . *Velp. (G.).*
Dennenweg „Ter Spille".
J. SCHOON . . . . . *Baarn.*
Zuiderlaan 4.
Mr. T. A. M. A. VAN LÖBEN SELS . *Bloemendaal.*
Rijperweg 3 „Villa Asperula".
Jhr. Mr. J. Th. M. SMITS . . . . *'s-Hertogenbosch.*
Jhr. Mr. M. W. SNOECK . . . . . *'s-Hertogenbosch.*
Houthaven.
H. W. VAN TRICHT . . . . . *Renkum.*
Villapark 6.
A. VOLKER VAN WAVERVEEN . . . *Doornspijk.*
Mr. Dr. J. A. bar. DE VOS VAN STEENWIJK. *Dalfsen.*
G. WENDELAAR . . . . . *Hilversum.*
„Lindenheuvel".

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden op 17 April j.l. van het lid Jhr. C. P. L. van Kinschot, in leven Rijksontvanger te Tiel. Met

den overledene, die vooral in vroegere jaren een ijverig medewerker van het Maandblad was, is een trouw vriend van het Genootschap heengegaan.

Bibliotheek.

De Bibliothecaris, Jhr. Mr. Feith, vestigt er de aandacht op, dat zijn tegenwoordig adres luidt: Achterweg 165, Voorburg.

De Bibliotheek zal voortaan voor de leden geopend zijn elken Maandag van 3-5 uur.

In dank ontvangen voor de Bibliotheek:

A. Hoynck van Papendrecht. Verslag van het Museum van Oudheden te *Rotterdam* over het jaar 1920. Rotterdam. Jan. 1921. 8°. (van den *Schrijver*).

A. R 01 an d H 01 st. Proeve eener genealogie *Holst.* Hilversum. Jan. 1921. gr. 8°.
(van *den Heer L. Calkoen*).

44ste Algemeene Vergadering van het Genootschap.

Op Zaterdag 16 April 1921 is te 's-Gravenhage de 44ste Algemeene Vergadering gehouden.

Aanwezig de bestuursleden: W. Baron Snouckaert van Schauburg (wnd. Voorzitter), Jhr. H. P. Witsen Elias, Mr. Th. R. Valck Lucassen, Jhr. Mr. H. J. L. Th. van Rheineck Leyssius, Jhr. Mr. W. G. Feith en Mr. E. J. Th. à Th. van der Hoop; de eere-leden: Jhr. C. H. C. A. van Sypesteyn, Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland en A. J. Servaas van Rooyen; de correspondeerende leden: Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland en R. T. Muschart en de gewone leden: F. L. G. d'Aumerie, W. N. Arntzenius, N. T. Albarda, J. J. Bastert, Ph. F. L. C. Lach de Bère, Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, Prof. C. L. van der Bilt, W. J. J. C. Bijleveld, P. J. von Stein Callenfels, Mr. H. Manger Cats, L. Calkoen, W. Croockewit W. Azn., G. L. Cochius, Mr. W. B. A. Donker Curtius, D. G. van Epen, Jhr. W. Engelen van Pijlsweert, Dr. J. A. Bierens de Haan, Dr. G. Hofstede de Groot, A. Hoynck van Papendrecht, J. W. A. Haagen Smit, J. S. F. van Hoogstraten, G. H. J. Gijsberti Hodenpijl, A. C. de Kanter, J. Mees G. Hzn, Jhr. J. A. Boreel de Mauregnault, Jhr. G. A. A. Just de la Paisières, J. B. Onderwater, Jhr. W. F. R. van Naerssen, H. W. A. S. Loke, Mr. R. J. K. M. de Nerée tot Babberich, J. A. M. van Oordt van Bunschoten, J. Reepmaker, M. C. Sigal, A. P. M. A. Storm de Grave, Jhr. L. Storm van 's-Gravesande, A. J. Swaving, Jhr. Mr. A. F. 0. van Sasse van Ysselt, Mr. A. Staring, I. G. A. N. de Vries, P. M. van Walchren en A. B. van der Vies.

Het Bestuur brengt bij monde van den Secretaris het Jaarverslag uit, dat hieronder in zijn geheel wordt afgedrukt.

Op voorstel van de Commissie voor het nazien der rekening, de H.H. Engelen van Pijlsweert en Mees, wordt hierop de Penningmeester over het jaar 1920 onder dankzegging gedechargeerd.

Aan de orde is hierop de verkiezing van vier Bestuursleden tengevolge van de periodieke aftreding van de heeren Kolonel J. D. Wagner, Jhr. Mr. H. J.L. Th. van Rheineck Leyssius, Mr. Th. R. Valck Lucassen en Jhr.

Mr. W. G. Feith, van wie eerstgenoemde zich niet herkiesbaar stelt.

Naar aanleiding van een vraag van den heer Croockewit, deelt de Voorzitter mede, dat het Bestuur in de plaats van den heer Kolonel Wagner aan de ieden ter benoeming voordraagt het eere-lid en oud-Bestuurslid van het Genootschap, den heer Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland. Voorts maakt de Voorzitter zich tot tolk der vergadering in een woord van dank en hulde aan den aftredenden Voorzitter Kolonel Wagner, waarmede de aanwezigen door applaus hun instemming betuigen.

Uitgebracht worden op :

Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland.	48	stemmen
Jhr.Mr.H.J.L. Th. van Rheineck Leyssius	39	„
Mr. Th. R. Valck Luoassen	39	„
Jhr. Mr. W. G. Feith	44	„
Ph. F. W. van Romondt	10	„
Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn ..	5	„

en voorts op eenige andere heeren ieder één stem.

Bij eerste stemming zijn derhalve tot leden van het Bestuur gekozen de H.H. Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland en de aftredende leden Jhr. Mr. H. J. L. Th. van Rheineck Leyssius, Mr. Th. R. Valck Lucassen en Jhr. Mr. W. G. Feith, die allen verklaren hun benoeming aan te nemen.

De wnd. Voorzitter verzoekt den heer Beelaerts van Blokland aan de bestuurstafel plaats te willen nemen en stelt hem in kennis met het besluit van het Bestuur, hem overeenkomstig art. X der Statuten het Voorzitterschap van het Genootschap op te dragen, hem tevens met eenige welgekozen woorden de hamer overgevende.

De heer Beelaerts van Blokland aanvaardt onder applaus der vergadering het presidium met dankbetuiging voor het in hem gestelde vertrouwen, en vertolkt tevens de erkentelijkheid der leden van het Genootschap voor de wijze waarop de heer Snouckaert van Schauburg het presidium heeft waargenomen.

Thans wordt overgegaan tot punt 4 der agenda, wijziging van art. IX der Statuten.

De Secretaris geeft een korte toelichting van het bestuursvoorstel, waarna het woord wordt gevoerd door de heeren Croockewit, van Hoogstraten, van Beresteyn, Calkoén, van der Bilt, Gijsberti Hodenpijl, Staring, Valck Lucassen, Snouckaert van Schauburg en van Sasse van Ysselt.

De heer van Beresteyn stelt voor te bepalen, dat, van de leden van het Bestuur de meerderheid in 's-Gravenhage moet woonachtig zijn.

De Voorzitter deelt mede, dat de redactie van den heer van Beresteyn door het Bestuur wordt overgenomen. Dit voorstel, volgens hetwelk art. IX lid 3 dus zal luiden : „De meerderheid der leden van het Bestuur moet", enz. wordt vervolgens bij acclamatie aangenomen.

Aan de orde is daarop punt 0: voorstel van Jhr. J. A. Hoefft namens eenige leden in Gelderland, om „het hebben van afdeelingen" in de Statuten te erkennen.

Namens de bedoelde leden wordt het voorstel toegelicht door den heer van Hoogstraten.

De heer van Beresteyn acht het voor het doel der Geldersche leden onnoodig dat de Statuten worden gewijzigd. Immers kan ook zonder officieele erkenning door deze leden worden vergaderd en propaganda gemaakt. Voorts wijst deze spreker op het gevaar voor

versnippering van kracht door plaatselijke afdeelingen, welke vooral wanneer zij zich eigen geldmiddelen verschaffen aan de algemeene gestie van het Genootschap afbreuk zullen doen.

De heer van Hoogstraten acht deze bezwaren ongegrond. De groep heeft wel eigen bezittingen, doch deze zullen worden beschouwd als eigendom van het Genootschap.

De heer Valck Lucassen vraagt welk voordeel dan in die erkenning is gelegen, waar reeds thans de Statuten het vormen van „groepen" niet verbieden.

Hierop antwoordt de heer van Hoogstraten, dat men op deze wijze de sanctie van het Bestuur hoopt te erlangen.

De heer van Walchren zou nog verder willen gaan en het oprichten van plaatselijke afdeelingen overal bevorderen.

De heer Hoynck van Papendrecht verwacht van die afdeelingen weinig heil en onderstreept het door den heer van Beresteyn aangevoerde. Hij zou door eene motie de waardeering der vergadering voor het streven der groep Gelderland willen zien uitgedrukt, doch tevens het officieel erkennen van afdeelingen zien verworpen.

De heer van Beresteyn vraagt nog, waarom tot een speciaal Geldersche afdeeling, met een eigen plaatselijk doel, alleen in Gelderland wonende leden toegang zullen mogen hebben. Voor alle leden van het Genootschap moet zulk een kring toegankelijk zijn.

De heer van Hoogstraten verklaart er niet verder op aan te dringen, dat de zaak reglementair wordt vastgelegd, doch alleen eenige waardeering voor de bedoelingen der groep Gelderland- te hebben willen Uitlokken.

De voorzitter meent in den geest der vergadering te spreken door te verklaren, dat het optreden van ds groep in 't belang van het Genootschap ten zeerste wordt toegejuicht, en spreekt den wensch uit, dat deze groep ook verder succes moge hebben bij haar streven om de genealogie en heraldiek in de provincie Gelderland zooveel mogelijk te bevorderen ; hiermede betuigen de aanwezige leden instemming, waarna de discussies over dit onderwerp worden gesloten.

Hierna is aan de orde punt 6: afhandeling der zaak Teixeira de Mattos.

De heer Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland — op wiens verzoek dit punt aan de agenda was toegevoegd — doet in verband met zijn, in deze aangelegenheid ingesteld onderzoek en in aansluiting van het in het Maandblad opgenomen rapport nog enkele mededeelingen aangaande de hem door den heer P. M. van Walchren in de schriftelijke nota kenbaar gemaakte bezwaren tegen de publicaties van den heer Mr. Valck Lucassen. Hij merkt op, dat van feitelijke onjuistheden in de opstellen van den Redacteur betreffende de familie Teixeira niets was gebleken en dat de heer van Walchren die aan den heer Valck Lucassen zelfs talrijke onjuistheden had verweten, in gebreke is gebleven, die aan te toonen. Blijkens de bedoelde nota van den heer van Walchren is deze, aldus Jhr. Beelaerts van Blokland, op verschillende punten een andere zienswijze toegedaan dan Mr. Valck Lucassen, maar waar het hier gaat om de àl of nièt juiste weergave van feiten, is hij van oordeel, dat geen gewicht behoort te worden gehecht aan min of meer aannemelijke

onderstollingen, zooals in de nota geschiedt. Deze nota werd vervolgens met toestemming van den heer van Wslchren aan het Bestuur ter hand gesteld ter deponeering in het archief van het Genootschap, opdat de leden daarvan inzage kunnen nemen.

Daarna verkrijgt de heer van Walchren het woord, die verschillende punten nader bespreekt, waarop door de heeren Beelaerts van Blokland en Mr. Valck Lucassen wordt geantwoord, terwijl voorts nog aan de discussie wordt deelgenomen door den heer van Beresteyn.

Tenslotte worden de discussies over dit onderwerp gesloten en de zaak door den Voorzitter hiermede voor afgedaan verklaard, waarbij deze nog een woord van dank richt tot den heer Beelaerts van Blokland voor de door hem in dezen genomen moeite.

Nadat nog door den Voorzitter is medegedeeld, dat overeenkomstig art. 17 der Statuten binnen 14 dagen een tweede ledenvergadering zal worden gehouden ter beslissing over de Statutenwijziging, wordt de vergadering met dank aan de leden voor hun talrijke opkomst gesloten. Wegens het vergevorderd uur wordt de door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland te houden voordracht tot deze tweede algemeene vergadering uitgesteld.

De Secretaris
TH. à TH. v. D. HOOP.

45ste (Buitengewone) Algemeene Vergadering

op Vrijdag 29 April 1921, gehouden te 's-Gravenhage.

Aanwezig de bestuursleden: Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland (Voorzitter), W. Baron Snouckaert van Schauburg, Mr. Th. R. Valck Lucassen, Jhr. Mr. W. G. Feith, Jhr. Mr. H. J. L. Th. van Rheineck Leyssius en Mr. E. J. Th. à Th. van der Hoop; de eere-leden: Jhr. C. H. C. A. van Sypesteyn en Kolonel J. D. Wagner ; het correspondeerend lid Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland, en de gewone leden: J. J. Bastert, Dr. J. H. J. van Barmen 't Loo, W. J. J. C. Bijleveld, Mr. W. B.A. Donker Curtius, H. H. van Dam, Jhr. W. Engelen van Pijlsweert, G. H. J. Gijsberti Hodenpijl, Jhr. G. A. A. Just de la Paisières, H. Lamsvelt, Ph. F. W. van Romondt, Jhr. W. F. R. van Naerssen, A. F. J. Romswinckel, A. P. M. A. Storm de Grave, Jhr. L. Storm van 's-Gravesande, A. J. Swaving, Jhr. Mr. A. F. 0. van Sasse van Ysselt, A. B. van der Vies, J. J. Viirtheim, P. M. van Walchren, Jhr. T. M. van Asch van Wijck.

Aan de orde van behandeling is het in de algemeene vergadering van 16 April in eerste lezing aangenomen voorstel tot wijziging van art. IX der Statuten, zulks ter voldoening aan art. XVII der Statuten, aangezien op 16 April het vereischte aantal leden niet ter vergadering aanwezig was.

Het voorstel wordt bestreden door de H.H. Snouckaert van Schauburg en Wagner, terwijl het wordt verdedigd door de H.H. Jhr. Mr. van Sasse van Ysselt, Jhr. van Sypesteyn, van der Vies, Bijleveld en Mr. van der Hoop, en voorts nog het woord wordt gevoerd door de H.H. Jhr. Mr. van Rheineck Leyssius, Jhr. Engelen van Pijlsweert en Romswinckel.

Vervolgens brengt de Voorzitter het voorstel in stemming. Uitgebracht worden 28 stemmen 'waarvan

1 stem blanco, 18 voor en 9 tegen; zoodat het voorstel is aangenomen.

De heer W. Baron Snouckaert van Schauburg deelt mede in verband met de gevallen beslissing zijn bestuursfunctie niet langer te kunnen vervullen. De Voorzittervertolkt de gevoelensvan leedwezen der vergadering over deze ontslagname en spreekt den wensch uit, dat de heer Snouckaert alsnog op zijn beslissing moge terugkomen. Vervolgens wordt de vergadering gesloten, waarna de heer Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland zijn belangwekkende voordracht houdt over „De Burggraven van Leiden èn hunne nazaten vóór 1339".

De Secretaris
Th. à Th. v. D. Hoop.

In een nader schrijven aan het Bestuur heeft de heer Snouckaert van Schauburg medegedeeld zijn ontslagname te handhaven, waarna zich het Bestuur als volgt heeft gereconstitueerd:

Jhr. **Mr. F. Beelaerts van** Blokland, *Voorzitter.*
Mr. E. J. **Thomassen** à Thuessink van der Hoop, *Secretaris.*
Jhr. H. P. Witsen Elias, *Penningmeester.*
Mr. Th. R. Valck Lucassen, *Redacteur van het Maandblad.*
Jhr. **Mr.** W. G. Feith, *Bibliothecaris.*
Jhr. Mr. H. J. L. **Th.** van Rheineck Leyssius, Archivaris.

Jaarverslag over 1920.

Het Bestuur heeft de eer ter uitvoering van artikel XII der Statuten, het volgende Jaarverslag **uit** te brengen.

Met voldoening meent het Bestuur over het algemeen op het afgeloopen jaar te kunnen terugzien.

Omtrent het *ledental* kan worden medegedeeld, dat op 1 Januari 1920 het aantal gewone leden bedroeg 468; op 1 Januari 1921, 463. Het aantal eereleden kwam op 8, het aantal correspondeerende leden op 9. Het totaal ledental bedroeg dus op 1 Januari 1.1. 470. Dat voortdurende versterking van dit aantal gewenscht blijft behoeft nauwelijks gezegd.

Hierbij willen wij nog vermelden dat in Maart j.l. — dus eigenlijk nà het eindigen van het verslagjaar de eer tot correspondeerend lid te worden benoemd te beurt viel aan de H.H. R. T. Muschart te Rotterdam en C. Graham Botha, Lnndsarchivaris te Kaapstad.

Het aantal contribuanten van het Documentatiebureau bedraagt 20, door wie in totaal (naar den toestand van 1 Jan. 1.1.) f 467.60 wordt bijgedragen.

In het Bestuur kwam wijziging door het periodiek aftreden van den heer F. L. G. d'Aumerie, die zich niet herkiesbaar stelde en in de Algemeene Vergadering van 29 Mei 1920 werd vervangen door het oud-bestuurslid Jhr. H. P. Witsen Elias, die vervolgens tot Penningmeesterschap op zich nam. De overige functiën bleven aan dezelfde Bestuursleden opgedragen als in 1919.

De *maandelijksche bijeenkomsten,* welke gereld plaats hadden, werden goed bezocht.

Op 9 en 10 Juni 1920 had eene excursie van leden van het Genootschap plaats **naar** de Provincie Zeeland en wel speciaal naar het eiland Walcheren, waaraan op veler verzoek een niet-officieel bezoek aan Veere op 11 Juni d.a.v. werd vastgeknoopt, en welke geheel of gedeeltelijk werd medegemaakt door 36 leden.

Voor deze excursie was door het Bestuur van het Genootschap eene commissie van voorbereiding en leiding benoemd, bestaande uit de heeren C. A. van Woelderen te Vlissingen, W. Baron Snouckaert van Schauburg en Jhr. W. Engelen van Pijlsweert, beiden te 's-Gravenhage, aan welke heeren hier een woord van dankbare hulde zij gewijd wegens de voortreffelijke vervulling hunner taak. Na aankomst te Vlissingen op Woensdag 9 Juni 1921 vereenigden de deelnemers zich aan een gemeenschappelijken lunch in het Strandhotel aldaar, terwijl in den middag de excursionisten de eer genoten ten Stadhuize officieel te worden ontvangen door Burgemeester en Wethouders van Vlissingen, waarbij de Burgemeester, ons medelid en oud-bestuurslid de heer C. A. van Woelderen, den aanwezigen op waardeerende wijze toesprak, welke toespraak door den Voorzitter van het Genootschap, Kolonel J. D. Wagner, op gelijke wijze werd beantwoord.

Onder leiding van den Burgemeester en den Gemeente-Archivaris, den heer H. G. van Grol, werd het stadhuis bezichtigd, waarna de deelnemers onder dezelfde leiding eene oudheidkundige wandeling door de stad maakten; zij bezochten de kerken, bezichtigden het Beeldenhuis, de Beurs, verschillende gebouwen, die met het oog op de geschiedenis van Vlissingen belangrijk waren en vervolgens het Stedelijk Museum, waar door de goede zorgen van den heer van Grol een tentoonstelling was ingericht van voorwerpen, betrekking hebbende op de historie van Vlissingen, welke door de ingezetenen dezer stad voor deze gelegenheid speciaal beschikbaar waren gesteld.

Na eene wandeling langs het Rondeel met het standbeeld van De Ruyter en over de Boulevards aan zee kwamen de deelnemers in het Grand Hotel des Bains te zamen, waar allen aan een gemeenschappelijken maaltijd deelnamen en waar ook overnacht werd.

Den volgenden dag, Donderdag 10 Juni 1920, begaven de excursionisten zich per electrische tram naar Middelburg, werden ten Stadhuize aldaar officieel ontvangen en door den Burgemeester, den heer P. Dumon Tak, toegesproken, waarna zij onder leiding van den Burgemeester, den Gemeente-Secretaris en den Archivaris, den heer Dr. W. S. Unger, het Stadhuis, zoowel van binnen als van buiten, bezichtigden. Daarna werd eene wandeling door de stad gemaakt en verschillende oude gebouwen en kerken, die alle aandacht verdienden, bezocht.

Onder de deskundige leiding van den heer J. A. Frederiks te 's-Gravenhage werd een bezoek gebracht aan de Abdij, waarbij genoemde heer speciaal de aandacht vestigde op de onder zijne leiding plaats hebbende restauratie; ook werd het inwendige van het gebouw in oogenschouw genomen en wel speciaal de Statenzaal.

Na het nuttigen van het déjeuner in hotel „De Abdij" werden de excursionisten ontvangen door het Dagelijksch Bestuur van het Zeeuwsch Genootschap en genoten de eer van de tegenwoordigheid van den Eerevoorzitter van dit Genootschap, den Commissaris der Koningin in de Provincie Zeeland; in het gebouw van het Genootschap werd gelegenheid gegeven de collecties aldaar te bezien, terwijl de zeer belangrijke tentoonstelling van grafmonumenten uit Zelandia Illustrata de algemeene aandacht had.

Na een kort bezoek aan het gebouw der Rechtbank werd per auto de tocht naar het kasteel Westhove aanvaard, waar de leden werden ontvangen en rondgeleid

door den heer van Voorthuysen, Burgemeester van Domburg, terwijl diens echtgenoote de vriendelijkheid had de gasten op een thé te onthalen. De heer van Voorthuysen hield daarop een belangrijke en door de aanwezigen met volle aandacht aangehoorde voordracht over de geschiedenis van dit kasteel, waarbij tal van genealogische bijzonderheden werden aangeroerd.

Na afloop begaf men zich deels te voet, deels per as naar Domburg, waar speciaal voor deze gelegenheid ten Raadhuize een kleine, doch niet-onbelangrijke, tentoonstelling werd gehouden,

Met een bezoek aan het Badpaviljoen en een gemeenschappelijken maaltijd in het Badhuis werd deze dag besloten, waarna de excursionisten per extra-tram naar Vlissingen terugkeerden en het officieele gedeelte van deze excursie was afgeloopen.

Op Vrijdag 11 Juni 1921 werd door 20 deelnemers de bovenvermelde niet-officieele excursie per automobiel naar Veere ondernomen, welke o.a. door een interessante voordracht van het lid H. Dunlop in het „Schotsche Huis" werd opgeluisterd.

Aan allen, die tot het welslagen van dezen tocht hunne medewerking op eenigerlei wijze wilden verleenen, past zeker een woord van oprechte erkentelijkheid.

Wat nu de, aan de onderscheidene functionarissen opgedragen, werkzaamheden van het Genootschap betreft zij het volgende vermeld:

De Redacteur van het *Maandblad,* Mr. Valck Lucassen, kan op het afgeloopen jaar over het algemeen met tevredenheid terugzien, al deden zich iu dit tijdperk verschillende omstandigheden voor, die maakten dat hij, als Redacteur, het jaar 1920 zonder weemoed zag gaan.

Een ernstige ziekte was oorzaak dat de Redacteur gedurende verscheidene maanden niet in staat was, zijn taak te vervullen. Dank zij de goede zorgen van den Secretaris, ondervond de verschijning van het Maandblad hiervan echter geen noemenswaardige stagnatie.

Over de critiek waaraan het beleid van den Redacteur van de zijde van enkele leden heeft bloot gestaan, worde in dit verslag gezwegen. De ongegrondheid der tot den Redacteur gerichte verwijten, is thans op afdoende wijze gebleken en hiermede tevens het lichtvaardige van vorenbedoeld optreden in het licht gesteld.

Aan belangrijke bijdragen voor het Maandblad heeft het de Redactie in het vorige jaar niet ontbroken. Als medewerkers aan den XXXVIII^{sten} jaargang noemen wij in de eerste plaats de correspondeerende leden Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland en W. Wijnaendts van Resandt en verder de H.H. Mr. R. Bijlsma, A. van der Poest Clement, Jhr. Mr. W. G. Feith, W. F. Hartman, Mr. N. van Hasselt, Mr. E. J. Th. à Th. van der Hoop, A. Hoynck van Papendrecht, J. van Leeuwen, J. R. baron van Keppel, Mr. H. Kronenberg, Mr. F. E. Posthumus Meyjes, Mr. A. S. Miedema, C. J. Polvliet, Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins, W. M. C. Regt, Mr. J. P. W. A. Smit, A. B. van der Vies, J. D. Wagner en M. G. Wildeman, terwijl nog een posthume bijdrage geplaatst werd van het helaas te vroeg ontslapen lid G. B. Ch. van der Feen.

Toch zou de Redacteur het op prijs stellen indien de kring der medewerkers zich nog meer uitbreidde en de leden in ruimere mate dan tot dusverre het geval was, de vruchten van eigen archiefonderzoek in het Maandblad wilden publiceeren. Hierbij zij echter opgemerkt, dat ten onrechte bij sommige leden de opvatting heersoht dat het lidmaatschap voor de leden het *recht* medebrengt hunne bijdragen — liefst zoo spoedig mogelijk — geplaatst te krijgen. Deze opvatting is niet juist. Het zij hier echter ten overvloede geconstateerd, dat ingeval de plaatsing van een artikel niet of slechts gewijzigd kan plaats hebben, hierbij slechts het belang van het Maandblad wordt in aanmerking genomen en persoonlijke overwegingen ten eenenmale buiten spel blijven.

Evenals ten vorige jare mocht wederom de rubriek „Vragen en antwoorden" zich in veler belangstelling verheugen. Voor een groot deel was dit te danken aan de werkzaamheid van het Documentatiebureau, dat zooveel mogelijk de gestelde vragen in hetzelfde Maandblad tracht te beantwoorden. Het behoeft geen betoog, dat ingekomen antwoorden ook voor anderen dan de vragers vaak van belang kunnen zijn. Om die reden verdient de door sommige leden aangenomen gewoonte om antwoorden buiten het Maandblad om direct aan de vragers te zenden, geen navolging.

Het register op den afgeloopen jaargang kon reeds in het begin van dit jaar het licht zien, dank zij de goede zorgen van Mr. E. J. Th. à Th. van der Hoop, die zich met zijn samenstelling had belast.

Aan het einde van het verslagjaar werd nog het belangrijk besluit genomen, het Maandblad, te beginnen met den XXXIX Jaargang, ook voor niet-leden verkrijgbaar te stellen tegen een abonnements-prijs van f 10.— per jaargang. Voor dezen maatregel bestond te meer aanleiding, waar het bekende tijdschrift „De Wapenheraut" ten gevolge van de hooge drukkosten met 1 Januari 1921 ophield te bestaan enhierdoor vele belangstellenden ín de genealogie en heraldiek, niet behoorende tot de leden van het Genootschap, zich van hun eenig vakblad beroofd zagen. In verband hiermede kan nog worden medegedeeld, dat het Bestuur onlangs op deze nieuwe bepaling de aandacht vestigde in een circulaire, welke behalve aan verschillende beoefenaars der geslacht- en wapenkunde, ook aan archieven, bibliotheken e.d. werd toegezonden en naar alle schijn haar uitwerking niet heeft gemist.

Dat de hooge drukkosten, waarvan „De Wapenheraut" het slachtoffer werd, ook voor het Maandblad geen denkbeeldig gevaar opleveren, blijkt reeds hieruit, dat het batig saldo van het Genootschap een achteruitgang vertoonde, ondanks de verhooging der contributiën, en ondanks het feit, dat het Maandblad in het afgeloopen jaar beneden den normalen omvang bleef. Zonder versterking der geldmiddelen hetzij door belangrijke verhooging van het leden-tal, hetzij door overschrijving uit de (voorhands gelukkig aanwezige) buitengewone middelen van het Genootschap, of door nieuwe verhooging der contributies, zal derhalve bij bestendiging der huidige drukkersprijzen, het bestaan van het Maandblad in de toekomst in gevaar worden gebracht.

Omtrent de *Bibliotheek,* toevertrouwd aan de zorgen van den heer W. Baron Snouckaert van Schauburg, valt het navolgende te vermelden:

Op 31 December 1920 bedroeg het aantal titels der boeken in de bibliotheek aanwezig totaal 3067, zoodat de boekerij vermeerderd werd met 63 nieuwe werken, hieronder niet begrepen de periodiek verschijnende tijdschrif-

ten en vervolgwerken. De aanwinsten werden geregeld in het Maandblad vermeld en ziin, on enkele uitzonderingen na, alle door schenking verkregen. Onder de schenkers vermelden wij nogmaals met dankbaarheid de heeren: H. H. van Dam, Mr. L. B. J. van Oppen, D. G. van Epen, Jhr. Mr. F. K. van Lennep, J. W.A. Haagen Smit, Mr. A. S. Miedema, W. N. Arntzenius, G. Gijsberti Hodenpijl, A. P. van Schilfgaarde, Jhr. Mr. W. G. Feith, A. Hoynck van Papendrecht, J. Th. Viehoff, Dr. G. Hofstede de Groot en Mr. W. A. baron van Ittersum.

Een bijzonder woord van dank mogen wij hier niet onthouden aan den heer A. J. Servaas van Rooyen, Eere-lid van het Genootschap, die met een belangrijke collectie boekwerken en aanteekeningen, meerendeels van belang voor de Haagsche geschiedenis, maar ook veel personalia bevattende, de bibliotheek verrijkt heeft. Ook aan den heer Dr. G. J. Dozy te Zeist past een woord van dank voor het ter beschikking stellen van een 100-tal exemplaren van het prachtwerk: „De familie Dozy", waarvan door de leden een zeer ruim gebruik gemaakt werd. Enkele exemplaren zijn op aanvraag nog te verkrijgen.

Het tweede gedeelte van den catalogus is persklaar. Aan verbetering van localiteit bestaat groote behoefte.

Inzake het *Documentatiebureau* kan worden medegedeeld, dat, hoewel nog niet tot ontginning van nieuwe terreinen kon worden overgegaan, de resultaten welke het afgeloopen jaar ons bracht, alleszins bevredigend kunnen genoemd worden.

Dit betreft zoowel de heraldische documentatie, met den gewaardeerden steun onzer vaste medewerkers, als ook onze fichescollecties. Tot uitbreiding van deze laatsten hebben inzonderheid zeer veel bijgedragen de H.H. R. T. Muschart en Joh. Ruys, aan wie door dezen een hartelijk woord van dank.

Het *Archief,* onder beheer van Jhr. Mr. W. G. Feith, werd wederom met eenige aanwinsten verrijkt, door de welwillendheid van ons medelid Generaal P. J. von Stein Callenfels.

Ten slotte nog een enkel woord over onze *Financiën.*

In aanmerking genomen enkele inkomsten en uitgaven welke — hoewel vallende na 1 Januari dezes jaars — toch in den dienst 1920 behooren te worden verantwoord, bedroeg het gezamelijk saldo van gewone kas en Documentatieburau op dien datum f 2699.76 tegen f 2279.16 ten vorigen jare. Een vooruitgang dus van f 420.69. Deze betrekkelijk gunstige uitkomst, welke alleen bij zeer zuinig beheer kon worden bereikt, is hoofdzakelijk te danken aan het Documentatiefonds, waaruit dit jaar gelukkig niet vele uitgaven bestreden behoefden te worden. Immers, splitst men bovengenoemde saldi volgens de beide afzonderlijke beheeren, dan blijkt dat het saldo van den gewonen dienst daalde van f 455.56 op f 361.73, terwijl dat van het Documentatiebureau steeg van f 1823.60 op f 2303.02.

Van de daling van onze gewone kasschuld waren de zeer hooge drukkosten voornamelijk de oorzaak. Deze toch bedroegen niet minder dan f 3391.75.

Een en ander moge nog eens duidelijk in 't licht stellen, hoezeer bij voortduring op versterking oneer financiën behoort te worden aangestuurd, hetgeen ook voor de leden een spoorslag moge zijn èn door het werven van nieuwe leden en abonnés, èn door het toezeggen of verhoogen van vrijwillige bijdragen, onze taak te verlichten.

Met een beroep op aller medewerking in 't belang van ons Genootschap, moge het Bestuur dit verslag besluiten.

Grondwetsherziening en Genealogie,

door Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP.

De invloed der genealogie op de rechtsbedeeling wordt — naar reeds meer is opgemerkt — steeds geringer. Zonder de oorzaak hiervan broeder na te gaan wijzen wij slechts ter gereede verklaring van dit verschijnsel op de gestadige verzwakking der nawerking van leenrechtelijke beginselen, in verband met de steeds consequenter doorgevoerde scheiding van publiek- en privaatrecht. De liefhebber der geslachtkunde, wiens belangstelling uitteraard niet het minst nijgt uit te gaan naar die bepalingen, welke naar genealogische beginselen zijn opgebouwd en die hij b.v. voor het burgerlijk recht in de titels over familie- en erfrecht terugvindt, — zal zich voor het staatsrecht aangetrokken gevoelen tot de bestudeering der artikelen over de troonopvolging, tevens wellicht de eenige onzer Grondwet, waarin nog de nawerking van leenrechtelijke principia is te bespeuren. [1])

Zoo zal hij ook, wanneer de thans door de Regeering ingediende herzieningsvoorstellen hem in handen komen, wellicht het eerst grijpen naar ontwerp N°. 3, houdende veranderingen in het II° Hoofdstuk der Grondwet („van den Koning") en daarvan nader de eerste afdeeling: „van de Troonopvolging", artt. 10-23, en scheen ons een beknopte bespreking van enkele voorgestelde wijzigingen ook in dit maandblad niet misplaatst.

Over het bestaande recht kunnen wij kort zijn:

Wie niet geheel vreemdeling is in onze staatsinstellingen weet, dat de troonopvolging is geregeld bij de Grondwet. Bij die regeling nu onderscheiden wij nader de bepalingen" over erfelijke- en andere troonopvolging. De *erfelijke* omvat alleen de opvolging der afstammelingen van den eersten Koning en wordt hoofdzakelijk behandeld bij artt. 10-14 en 22, alle overige successie is wel als troon-, niet als erfopvolging te beschouwen. Nog een andere beperking van ons onderwerp doet zich voor doordien de erfopvolgingsregelen weer in twee groepen ui teen vallen: de wettige afstammelingen van Koning Willem 1, volgens artikel 10 onzer Grondwet in alle lijnen en takken tot de successie gerechtigd, komen tot dit recht in een bepaalde orde, neergelegd in de door ons te behandelen artikelen 11-14 en 22. Daarnaast bevatten de artikelen 16-18 en 23 eenige beperking of aanvulling van het bij het fundamenteele art. 10 toegekende *recht* dier erfelijke verwachters [2]), terwijl art. 19 tenslotte bepaalt, dat en op welke wijze van de bedoelde orde in bijzondere gevallen afwijking is toegelaten. Dit laatste artikel laten wij buiten bespreking, evenals artt. 16-18 en 23, betreffende het *recht* van successie. De eerstbedoelde bepalingen, de artikelen 11-14 en 22, ook onder juristen als „de genealogische artikelen" bekend, wenschen wij hier in verband met de regeeringsvoorstellen te bezien, waarmede we ons dus tot de orde van erfopvolging

[1]) Volledigheidshalve noemen wij nog de artikelen over adeldom (65), en heerlijke rechten (addit. art. 111), van welke laatste de collatiereohten door de a.s. herziening staan to worden afgesohaft.

[2]) N.l. over den invloed van afstand (art. 16), posthume geboorte (art. 17), toestemming bij huwelijk (art. 18), vreemde kroon (art. 23).

bepalen. Die voorstellen nopen ons echter tevens een belangrijke innovatie onder de oogen te zien, welke hoezeer formeel bij de regeling der orde van erfelijke successie ondergebracht, feitelijk neerkomt op, een zeer ingrijpende beperking dier successie, op een uitsluiting van het meerendeel der tegenwoordige verwachters, een gewichtige verandering dus in hun erfopvolgings-recht.

Herinnerd worde, voor zooveel noodig, dat de in onze „genealogische artikelen" sedert 1887 neergelegde regeling (in hoofdzaak, gelijk aan die van 1814, '16 en '48) in de eerste plaats den manstam uit Koning Willem 1 bedoelt te roepen (art. 11), daarna de prinsessen van den bloede met de uit haar gesproten maostammen (artt. 12, 13 en 14), vervolgens weer de prinsessen uit de laatstbedoelde („subsidiaire") stamhuizen met haar nakomelingschap enz., met dien verstande, dat eerst de geheele nakomelingschap (in mannelijke en vrouwelijke lijn) eener prinses moet zijn uitgestorven alvorens de kroon overgaat op haar zusters, tantes of andere prinsessen van het stamhuis, waartoe zij door geboorte behoorde (art. 22); — een en ander altijd binnen de bij art. 10 gestelde grens, dat alleen nakomelingen van den eersten Koning een *erfelijk* opvolgingsrecht hebben. Uit dit schema (z.g. „agnatisch subsidiair cognatisch") volgt, dat de genealogische artikelen tweeërlei regel moeten aangeven:

1°. de opvolging binnen den manstam, de *Agnati:* hier geldt het eenvoudige eerstgeboorterecht, de in haar consequente toepassing nooit falende „primogenituur" (art. 11);

2°. de onderlinge rangorde der verschillende manstammen, d. i. de orde der prinsessen-stammoeders, der *Agnatae* (zelve tot een gemeenschappelijken stam behoorende), waaronder in dit systeem dan mede zijn te begrijpen de vrouwen uit het primaire stamhuis, die bij gebreke van nakomelingschap niet effectief als hoofd van een nieuw huis optreden, welk huis weer ten opzichte van het voorgaande als *Cognati* en *Cognatae* is te beschouwen (artt. 12, 13 en 14). Voor deze rangorde geldt dan een meer ingewikkeld stelsel (deels lineaal, deels graduaal) waarop nader in te gaan thans niet in onze bedoeling ligt. Slechts herinneren wij er ter toelichting aan, dat door dit recht der *Agnatae* (met de uit haar gesproten „subsidiaire" stamhuizen) wordt beheerscht de vraag in welke volgorde de cognatisch uit ons eerste Koningshuis gesproten huizen, nl. Mecklenburg, Saksen-Weimar (uit Prinses Sophie), Pruisen (uit Prinses Marianne), als ook de uit Prins Frederik stammende huizen Zweden en Wied, eventueel' tot den troon zouden worden geroepen.

Deze vrij eenvoudige regeling, hare uitlegging en nadere formuleering, waarbij vooral het begrip „manstam" tegenover alle overige descendenten een belangrijke rol speelt, heeft aan de beste onzer 19e eeuwsche juristen en staatslieden bij opvolgende herzieningen dusdanige moeilijkheden gebaard, dat men zich niet kan onttrekken aan den indruk dat gemis aan genealogische „training" daarin geen gering aandeel heeft gehad.

De genealoog, gewend met allerlei geslachtkundige figuren te werken en uitdrukkingen als „stamhuis", „manstam", „mannelijke- en vrouwelijke"-, „rechte- en zijlijn", en dergelijke te hanteeren zonder ooit omtrent hare beteekenis in twijfel te zijn, kan zich bij wijlen verbazen over de vaak verwarde en verwarrende voorstellingen, welke zoowel in de litteratuur als bij de behandeling van dit stuk door de Staten-Generaal en verschillende Grondwet-Commissies zijn ten beste gegeven. Het zou ons te ver voeren hierop dieper in te gaan; slechts wilden wij even aanstippen, hoe ook in deze — toch niet zoo geheel onbelangrijke — constitutioneele materie de genealogie een niet te versmaden hulpmiddel mag genoemd worden!

Onze genealogische artikelen nu (11-14 en 22) zijn er bij de regeeringsvoorstellen van 1921 [1]) allerminst' zonder kleerscheuren afgekomen. Integendeel, wat nog geen vroegere Grondwet-Commissie onderstond (wij denken aan de rapporten der Commissies van 1906 en 1910), wat nog bij de laatste herzieningsvoorstellen (1913) als nauwelijks denkbaar werd beschouwd, dat wordt thans als de natuurlijkste zaak ter wereld voorgelegd aan Volk en Staten-Generaal, nog wel zoo sober mogelijk toegelicht: willekeurige afsnijding van bijna alle nog aanwezige en toekomstige, wettig uit onze eersten Koning gesproten of nog te spruiten takken!

Hier volgt een vergelijking der oude en nieuwe redactie:

Grondwet van 188'7.	Regeeringsvoorstel.
Art. 10.	Art. 10.
De Kroon der Nederlanden is en blijft opgedragen aan Zijne Majesteit *Willem Frederik,* Prins van Oranje-Nassau, om door Hem en zijn wettige nakomelingen te worden bezeten erfelijk, overeenkomstig de navolgende bepalingen.	(Blijft onveranderd.)
Art. ll.	Art. ll.
De Kroon gaat bij erfopvolging over op Zijne zonen en verdere mannelijke, uit mannen gekomen nakomelingen bij regt van eerstgeboorte, met dien verstande, dat bij vóór-overlijden van een regthebbende diens zonen of verdere mannelijkeuitmannen gekomennakomelingenopgelijke wijze in Zijne plaats treden en de Kroon nooit in eene jongere lijn of een jongeren tak overgaat, zoolang er in de oudere lijn of den ouderen tak zoodanige nakomeling wordt gevonden.	(Blijft onveranderd.)
Art. 12.	Art. 12.
Bij ontstentenis van opvolgers in het voorgaande artikel aangewezen, gaat de Kroon over op de in leven zijnde dochters van den laatst overleden Koning, bij regt van eerstgeboorte.	Bij ontstentenis van opvolgers, in het voorgaande artikel aangewezen, gaat de Kroon over op de oudste in leven zijnde dochter van den laatst overleden Koning.
Art. 13.	Art. 13.
Bij ontstentenis ook van de dochters in het voorgaand artikel bedoeld, gaat de Kroon over op de dochters van de nedergaande mannelijke lijnen uit den laatstoverleden Koning en, bij gebreke ook van deze en van hare na-	Bij ontstentenis ook van dochters uit den laatstoverleden Koninggaat de Kroon over op de oudste in leven zijnde dochtervan den oudsten zijner vooroverleden zoons, van wie dochters in leven zijn; bij ontstentenis van zoo-

[1]) **Ten deze** conform de voorstellen der Grondwet-Commissie, ingesteld in 1918 (Rapport van 1920).

komelingen, gaat de Kroon over in de nedergaande vrouwelijke lijnen.

In deze gevallen heeft steeds de oudere lijn vóór de jongere, de mannelijke tak vóór den vrouwelijken, de oudere vóór den jongeren en hebben in iederen tak mannen vóór vrouwen en ouderen vóór jongeren den voorrang.

Art. 14.

Bij ontstentenis van een opvolger, krachtens een der drie voorgaande artikelen tot de Kroon geregtigd, gaat deze over op de Prinses, door geboorte tot het Huis van Oranje-Nassau behoorende, die den laatstoverleden Koning, in de lijn der afstamming van wijlen Koning Willem Frederik, Prins van Oranje-Nassau, het naast bestaat.

Bij gelijken graad van verwantschap heeft de eerstgeborene den voorrang.

Is de bedoelde bloedverwante des Koningsvóór Hem overleden, dan treden hare nakomelingen in hare plaats, des dat de mannelijke lijn vóór de vrouwelijke en de oudere vóór de jongere en in iedere lijn de mannelijke tak vóór den vrouwelijken, de oudere vóór den jongeren en in iederen tak mannen vóór vrouwen en ouderen vóór jongeren gaan.

Art. 22.

Al de bepalingen omtrent de erfopvolging worden op de nakomelingen ... der vrouw, die bij opvolging tot de Kroon is geroepen. ... toepasselijk, in dier voege, dat het nieuwe Stamhuis ten opzigte van die opvolging van (haar) zijnen oorsprongneemt op gelijke wijze en met dezelfde gevolgen als het Huis van Oranje-Nassau dit volgens art. 10 doet uit wijlen Koning Willem Frederik, Prins van Oranje-Nassau ...., met dien verstande, dat de Kroon eerst bij geheele ontstentenis van die nakomelingen in dè volgende lijn van het Stamhuis, waartoe die vrouw doorgeboorte behoorde, overgaat.

danige dochters op den oudsten in leven zijnden zoon van de oudste zijner vooroverleden dochters, van wie zoons in leven zijn, en bij ontstentenis ook van zoodanige zoons op de oudste in leven zijnde dochter van de oudste zijner vooroverleden dochters. van wie dochters in leven zijn.

Art. 14.
(Vervalt.)

Art. 22.
(Hethiernevens aangehaalde vervalt.)

Ons houdende aan de memorie van toelichting gaan wij er nu van uit, dat voor deze wijzigingen het volgende criterium is aangenomen: dat „van de troonopvolging behooren uitgesloten te zijn zij, die geen zekerheid bieden dat zij de nationale gevoelens deelen en met onze inheemsche toestanden voldoende vertrouwd zijn".[1])

[1]) „De bepalingen" zoo gaat de toelichting verder „welke anderen dan nakomelingen van de thans regeerende vorstin tot de regeering kunnen roepen, zijn derhalve te schrappen, terwijl de troonopvolging indien mannelijke uit mannen gekomen nakomelingen ontbreken, is te beperken tot het tweede geslacht uit den laatst overleden koning gesproten",

Op welke wijze tracht men nu een en ander te verwezenlijken ? De *agnatische* successie, de opvolging binnen elken manstam (regeerend huis) ontsnapt uitteraard aan dit streven tot besnoeiïng, maar temeer worden de *cognatische,* tot de opvolging gerechtigde takken en twijgen van den alouden stam door den bijl der regeeringsvoorstellen geknot : in 't kort kan men de wijzigingen tot twee herleiden nl.:

1°: de cognatische successie in *nedergaande lijn* wordt tot den tweeden graad *beperkt,* en

2°: de cognatische successie in de *zijlijn* wordt geheel *afgeschaft.*

Ter toelichting het volgende, waarbij ook eenige critiek ons niet euvel moge geduid worden.

Bij de beschouwing der voorschriften omtrent de orde, van erfopvolging moet men steeds in het oog houden, dat deze niet geven, noch bedoelen te geven een a priori vaststaande rangorde, waarin 's eersten Konings cognatische descendenten tot den troon zullen geraken, maar dat deze rangorde, wel verre van eens voor altijd vast te staan, zich steeds kan wijzigen, tengevolge van het 81 of niet elkaar overleven van personen en takken. De „genealogische artikelen" geven dan ook niet een onverbrekelijke rangorde, maar dienen om in ieder bijzonder geval van overlijden des regeerenden Konings te worden geraadpleegd, en, beginnende bij art. 11, achtereenvolgens te worden toegepast ; zoodat eerst wordt nagegaan of art. 11 toepassing kan vinden (d. w. z. of in den manstam des laatsten konings nog gerechtigden aanwezig zijn), daarna artikel 12 en zoo vervolgens. Onder een dier genealogische artikelen waren tot dusverre alle wettige nakomelingen van Koning Willem I begrepen, immers zij omvatten alle personen, die door afstamming uit laatstgenoemde een overleden Koning in den bloede bestaan; en wel aldus nader te onderscheiden, dat art. 11 diens agnatische descendenten en collateralen tot de successie roept, artt. 12 en 13 zijn cognatische descendenten en art. 14 zijn cognatische collateralen. Tegen die cognntische successie keert zich nu als gezegd, het herzieningsontwerp : de twee door ons gesignaleerde ingrijpende veranderingen, welke de regeering voorstelt, betreffen dan ook artt. 13 en 14; art. 13, dat 'alle des laatsten Konings cognatische descendenten (de rechte lijn) bij onbeperkte representatie [1]) roept, wordt voortaan beperkt tot zijn in leven zijnde kinderen en kleinkinderen; art. 14, dat zijn cognatisohe collateralen (de zijlijn) omvat, wordt geheel geschrapt en daarmede — zooals ieder genealoog onmiddellijk zal gevoelen — de kans op cognatische successie tot op een zeer gering percentage gereduceerd.

Om eenige concrete voorbeelden te noemen: Koning Willem 111 zou bij zijn overlijden in 1890 naar de voorgestelde regeling wel door Koningin Wilhelmina zijn opgevolgd, doch, ware hij kinderloos overleden niet door zijn zuster of haar afstammelingen, of de lijnen uit Prins Frederik en Prinses Marianne (immers cognatische collateralen) ; hetzelfde geldt voor Koningin Wilhelmina, die alleen door Prinses Juliana zal kunnen worden beërfd. Terwijl, had onze Prinses nog een zuster, dit tweede kind

[1]) Onder „representatie" verstaat men in het erfrecht het opkomen der kinderen en verdere nakomelingen in geval van vooroverlijden van een tot de nalatenschap gerechtigde. Op dit beginsel berus took de successie in den manstam (primogenituur).

onzer Vorstin, een geboren Prinses der Nederlanden, bij eventueel kinderloos overlijden der toekomstige „Koningin Juliana" niet tot den troon gerechtigd ware! Terwijl wij deze voorbeelden slechts noemen om de verregaande consequenties der regeling in het licht te stellen, meenen wij eenigen twijfel te mogen uiten of deze gevolgen wel inderdaad alle in de bedoeling der regeering hebben gelegen. Een tegenwerping, welke men zou kunnen maken : dat het volk doòr „keuze" van den door de gewraakte

regeling uitgeslotene, de noodige correctie zou kunnen aanbrengen, willen wij hier liefst onbesproken laten; aan de principieele vraag doet immers deze mogelijkheid niets toe of af.

Een eenvoudige schematische voorstelling, overeenkomstig den werkelijken dynastieken toestand, scheen ons hier niet ondienstig. Enkele voor onze uiteenzetting minder belangrijke takken zijn eenvoudigheidshalve weggelaten.

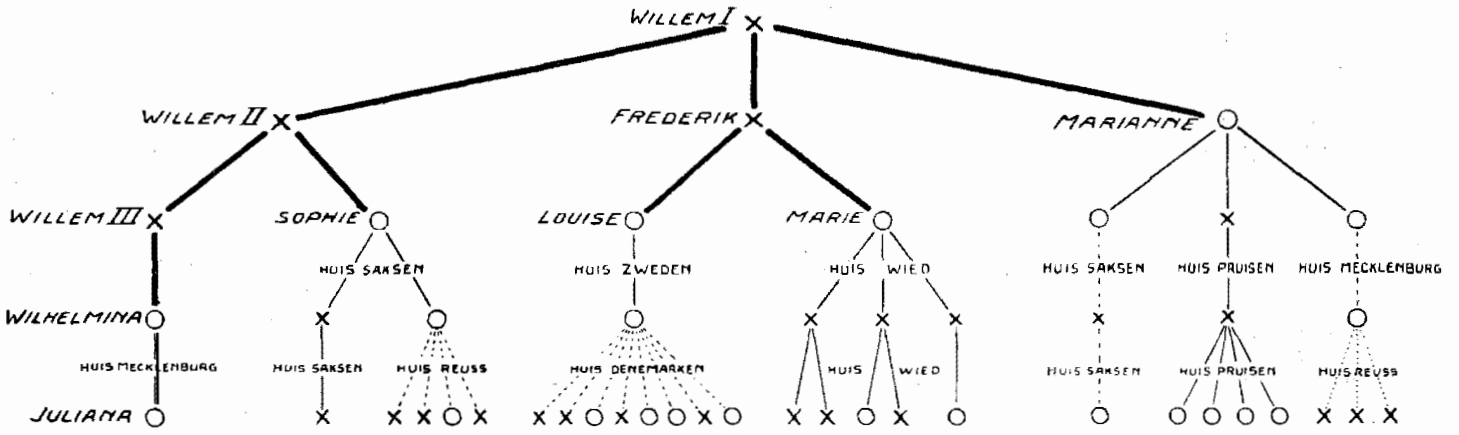

Dit wat de zijlijnen, d.w.z. de meest voorkomende cognatische successie aangaat.

Wat de rechte lijn, de descendenten des erflaters betreft, is de wijziging minder ingrijpend. Hier heeft men — steeds uitgaande van den stelregel, zoo mogelijk „vreemdelingen" te weren — niet alle cognaten willen uitsluiten, doch slechts den derden graad en verdere graden, d.w.z. achterkleinkinderen enz.

Vooropstellende, dat deze questie, doordien zij slechts zeldzaam voorkomende gevallen betreft, vrij academisch mag geacht worden, willen wij er op wijzen, dat de regeering hier een grove inconsequentie begaat: zij beschouwt nu eenmaal de gehuwde prinsessen van het regeerendhuis, en a fortiori haar nakomelingen, alg behoorende tot een onnationaal, een „vreemd" stamhuis, en dus als. „vreemdelingen"; maar waarom dan de dochters en kleindochters des Konings wel tot de successie te roepen en zijn achterkleindochters in mannelijke lijn niet? Bij de laatsten toch is de kans, dat zij bij 's Konings overlijden nog ongehuwd en dus Nederlandsche zijn immers juist veel grooter! En dan wijzen wij nog op een tweede inconsequentie : de zonen, ja zelfs de dochters der dochters, geboren prinsen en prinsessen uit een *vreemd* huis worden in de plaats hunner moeder geroepen — de dochters der kleinzoons, geboren Nederlnndschen, prinsessen van den bloede, worden uitgesloten !

Ook dit moge een schematische voorstelling verduidelijken, waarbij de „vreemde" huizen met stippellijnen zijn aangegeven :

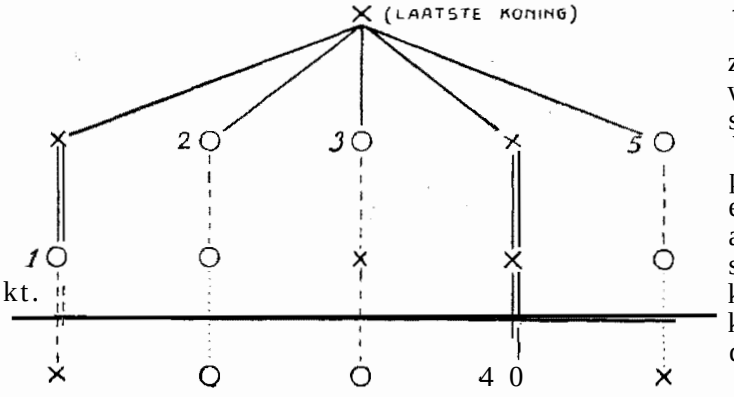

Hierbij onderstellen wij, met artt. 12 en 13 der Grondwet, dat de manstam uit den laatsten Koning ontbreekt.

Wanneer nu van de viif tot het regeerend stamhuis behoorende prinsessen 1, 2, 3, 4 en 5 bij overlijden van den laatsten Koning b.v. nog in leven is de allicht jeugdige Nederlandsche prinses N°. 4, dan wordt deze ten eenenmale uitgesloten. Daarentegen wordt aan de in leven zijnde dochters van de prinsessen N°. 2 en N°. 6, ook bij vooroverlijden van deze laatsten, erfrecht toegekend, waarmede dus de kroon tweemaal in een ander huis overspringt+ en dit terwijl wellicht nog tal van Nederlandsche prinsessen in leven zijn, en tevens eventueel met uitsluiting van den manstam uit een voor-overleden Nederlandsche prinses, N°. 1.

En eindelijk: terecht laat de regeering bij vooroverlijden van N°. 2 en N°. 3, den zoon van N°. 3 erven vóór de dochter van N°. 2 ; maar dan ware het op gelijken grond toch ook in haren gedachtengang begrijpelijk, den zoon van N°. 1 vóór de dochter van N°. 2 te roepen!

Kortom, de door de regeeringsvoorstellen getrokken scheidingslijn (in ons schema door een horizontale lijn aangegeven) is ten eenenmale willekeurig, en het ia ons met den besten wil ter wereld dermate onmogelijk, er de toepassing in te vinden van het in den aanvang genoemde leidende beginsel der zoo gewenschte „nationale gevoelens" van den troonopvolger en zijn kennis van „inheemsche toestanden", dat wij nauwelijks kunnen aannemen. dat de regeling in al hare gevolgen behoorlijk is doordacht.

Maar ook over dat beginsel zelve tenslotte nog een enkel woord : door zeer ervaren staatslieden, kenners onzer binnen- en bgitenlandsche politiek en historie, is vaak ernstig gewaarschuwd tegen alle veranderingen in de constitutie, welke door beperking der erfopvolging de kans op „koningskeuze" zouden vermeerderen, en het

hachelijk uur der benoeming van een souverein, vooral voor een klein land als het onze zoo vol internationale gevaren, moedwillig tot een meer nabije mogelijkheid zouden maken. Daarnaast ook onze stem te verheffen kan thans geenszins de bedoeling zijn; doch wel willen wij ons veroorloven te wijzen op het o.i. zeer verkeerde gebruik, dat in dit verband en ook ter verdediging der voormelde veranderingen, veelal wordt gemaakt van de woorden „vreemdeling", „vreemd stamhuis" en dergelijke.

Verstaat men hieronder: „subsidiair" stamhuis, dus iedere cognatische successie? Dan schrappe men de opvolging van vrouwen en voere een (dusgenaamde) „salische" wetgeving in, waarbij na uitsterven van den manstam alle successie eindigt. Zoover wenscht — en thans allerminst — toch niemand te gaan!

Of bedoelt men de representatie eener vooroverleden vrouw te wraken, daarmede dus alleen de in leven *zijnde* prinsessen van den bloede als erven der kroon aanvaardend en dan natuurlijk later ook haar nakomelingschap als subsidiair stamhuis ? Maar ook dit beginsel zagen wij noch in de regeeringsvoorstellen, noch elders, belichaamd; het zou trouwens het tot den troon geraken van in het buitenland geboren en getogen prinsen nog geenszins voorkomen, en ook overigens tot groote onbillijkheden aanleiding kunnen geven.

Of eindelijk, wil men een regeling, waarbij door een zekere casuïstiek de kans op in Nederland geboren opvolgers ook bij successie in vrouwelijke lijn zoo hoog mogelijk worde opgevoerd ? De opzet der regeeringsvoorstellen duidt eenigszins in die richting, doch wij meenen te hebben aangetoond, dat zij in dit opzicht verre van geslaagd mogen heeten. Geboren Nederlandsche prinsessen worden uitgesloten; tot een vreemd stamhuis behoorenden worden, ook bij vooroverlijden hunne Nederlandsche stammoeder, geroepen. En met de mogelijkheid — wij durven zeggen wenschelijkheid — dat afstammelingen dier Nederlandsche erfdochters juist met het oog op hun expectatief recht tot den Nederlandschen troon, als Nederlanders worden opgevoed, althans niet geheel buiten contact met ons land worden gehouden, schijnt de Regeering bij haar voorstellen in het minst niet te hebben gerekend.

Waar de vrees voor dien onvermijdelijken „vreemdeling" op onzen Nederlandschen troon vooral met de tot dusver geldende „Ebenbürtigkeits"-regelen schijnt verband te houden, daar wijzen wij nog op het feit, dat — vooral in de toekomst — tal van onbetwistbaar „ebenbürtige" families zonder eenig bezwaar na een verbintenis met ons vorstenhuis hetzij hier te lande zich zouden kunnen vestigen, hetzij althans dermate met hun Nederlandsch opvolgingsrecht rekening kunnen houden, dat van het plotseling den troon bestijgen van een totaal onbekenden „vreemdeling" geen sprake behoeft te zijn.

Art. 10 onzer Grondwet, dat in kernachtigen stijl koning Willem 1 en zijn nakomelingen als — 't zij primair of subsidiair — Koninklijk Huis der Nederlanden aanwijst, wordt door de nieuw gegeven uitwerking dermate van zijn kracht beroofd, dat het nauwelijks meer ongewijzigd zou kunnen worden gehandhaafd ; immers voor „overeenkomstig de navolgende bepalingen" zou men geneigd zijn voortaan te lezen *„behoudens de navolgende beperkingen"*.

Maar daargelaten of in een en ander is gelegen een wezenlijke beperking van de grondwettelijke erkenning der in 1813 opgedragen Souvereiniteit (welk woord in 1815 is vervangen door „Kroon"), meenen wij voldoende te hebben aangetoond, dat de regeering bij haar voorstellen geen gelukkigen greep heeft gedaan, toen zij een tusschenvorm zocht tusschen exclusief agnatisch (salisch) en volledig subsidiair cognatisch erfrecht. Zulk een tusschenvorm is naar wij meenen niet slechts practisch onbruikbaar, maar ook logisch onbestaanbaar, en de toelichting blijft dan ook in gebreke onder de talrijke Europeesche stelsels van opvolging een systeem aan te geven, dat ook maar eenigszins in dezelfde richting wijst.

Ernstig onderzoek, én naar de theoretische en historische grondslagen van ons erfopvolgingsrecht, — én naar de practische gevolgen van iedere voorgestelde regeling, kan toch allerminst overbodig geacht worden. Nog is daarvoor voldoende gelegenheid. Moge dan het „gemeen overleg der Staten-Generaal" hier nog leiden tot de zoo hoogst gewenschte opheldering !

Matenesse-van den Berghe-Matenesse,

door Jhr. Mr. W. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

In twee opeenvolgende artikelen heb ik eene uiteenzetting gegeven betreffende de afkomst van het in 16'71 in de mannelijke lijn uitgestorven geslacht van Matenesse. Ik heb daarin aangetoond, dat de eigenlijke stamnaam van dit geslacht van *der Goude* was en dat de eerste, die den naam ***van Matenesse*** aannam, aanvankelijk van ***den Berghe was*** geheeten.

Dat *Wouter* ***van den Berghe,*** na in 1383 en 1385 de erfgoederen der vroegere ***Matenesse's*** te hebben verworven, zich ***van Matenesse*** noemde, behoeft geene nadere verklaring, maar wel dient alsnog te worden vastgesteld, hoe bedoelde vererving heeft plaats gehad, aangezien tot dusverre dienaangaande minder juiste voorstellingen zijn gegeven.

Zooals ik in mijn eerste opstel reeds opmerkte (kol. 35 e.v.), wil de Geer 'ons doen gelooven, dat ***Wouter van den Berghe***, al. ***van Matenesse***, een zoon was van ***Kerstand van den Berghe,*** die op zijne beurt een zoon zou zijn geweest van *Diederik Boekel Uiternesse* en een jongere broeder van *Diederik*, *Daniel* en ***Philips van Matenesse.*** Dit nu is gebleken niet juist te zijn, want ***Wouter van den Berghe*** was een zoon van ***Jan Vlaminc*** en door zijne moeder ***Elisabeth van den Berghe*** een kleinzoon van ***Kerstand van den Berghe.***

Ter vaststelling hoe de goederen der vroegere ***Matenesse***'s op onzen ***Wouter*** zijn vererfd, hebben wij ons in de eerste plaats met die oudere ***Matenesse's*** bezig te houden.

Volgens de oude genealogieën (vgl. kol. 37) had ***Dirk Bokel uter Nesse,*** die in 1314 en 1326 voorkomt, drie zonen en eene dochter, hetgeen, zooals beneden zal blijken, in hoofdzaak juist moet zijn.

Dirk Bokel's oudste zoon, evenals zijn vader *Dirk* geheeten, was nog geen ridder 12 Juni 1336 [1]), toen zijn vader reeds dood was, maar komt wel als zoodanig voor 11 October 1338 [2]). Zegels, die van hem bewaard zijn gebleven uit de jaren 1342 [3]) en 1343 [4]), doen zien, dat

[1]) **De Geer t. a. p. blz. 103.** *Dirk* **noemde zich toen reeds** *van Matenesse.*
[2]) **Regesta Hannonensia, blz. 256.**
[3]) **Algem. R. A. Nass. Dom. No. XIII fol. 1217.**
[4]) **Ibidem, Aanw. 1856 Buren doos B.**

hij als wapen voerde een dwarsbalk vergezeld van drie leeuwenkoppen. Volgens het necrologium der abdij van Egmond overleed ***heer Dirk van Matenesse,*** ridder, in Februari 1346 [5]), hetgeen wel juist zal zijn, want 26 Mei 1346 werd zijn broeder *Daniel van* ***Matenesse*** als zijn leenvolger beleend [6]). Heer ***Dirk van Matenesse*** liet namelijk, hoewel getrouwd, geene wettige kinderen na — zijn bastaardzoon ***Jan was*** in 1376 schout te Schiedam —, vandaar dat zijn broeder hem opvolgde. Bij *Daniel*'s beleening werd reeds dadelijk vastgesteld, dat bij kinderloos overlijden zijn broeder ***Philips van Matenesse zou*** opvolgen. *Daniel* zelf werd kort na zijne beleening tot ridder geslagen, want hij komt als ridder voor 11 September 1347 [7]). Vermoedelijk heeft zijn ridderslag kort te voren plaats gehad, aangezien hij zich toen nog van zijn knapenzegel bediende en 13 December d.a.v. voor het eerst zijn later steeds gebruikt ridderzegel bezigde [8]).

Eerstgenoemd zegel geeft hetzelfde wapenschild te zien als door zijnen broeder ***Dirk*** werd gevoerd, en wel met het omschrift: ✠ ***S. Danel van Mattenesse,*** terwijl het andere zegel op het wapenschild eenen gekroonden helm met vederbos te zien geeft en als randschrift heeft : ***S. Danielis de Mattenesse Mil.*** Of ***heer*** *Daniel* getrouwd is geweest, is mij niet gebleken, maar vast staat, dat hij bij zijn overlijden in November 1376 [9]) alleen bastaarden heeft nagelaten. Zijn jongere broeder ***Philips,*** die hem volgens de leenacte van 26 Mei 1346 zou moeten opvolgen, was reeds in Augustus 1346 gestorven [10]), eveneens zonder wettige nakomelingen na te laten — doch wel eenen bastaard ***Simon.*** *Heer Daniel*'s leenen zijn toen, voor zoover die onversterfelijk waren, overgegaan op ***Dirk van. den Berghe,*** die b 1 ij k b a a r de oudste zoon van Dirk. *Bokel*'s dochter uit haren echt met ***Kerstand van, den Berghe was.***

Nadat deze **Dirk** ***van den Berghe*** de erfgoederen der ***Matenesse's*** had bekomen, heeft hij ook hunnen naam aangenomen. Het was echter nog als ***Diric van den Berghe,*** dat 'hij 3 December 1377 verklaarde van den abt van Egmond de gift der kapelrie, „die haer Jan Maerlijn sette in der kerke te Ouderschie" [11]), te hebben ontvangen [12]). Als ***Dirk*** van ***Matenesse*** wordt hij aangeduid 10 Januari 1380 [13]) en zoo noemt hij ook zichzelf 12 Maart 1381 [14]). Eerstgenoemd charter is niet alleen van belang wegens de daarin vervatte bepaling, dat de begeving der bedoelde kapelrie bij overlijden zonder wettigen zoon na te laten, zou komen aan *Dirk*'s broede r Philips, maar veel meer nog om het daaraan hangende zegel van ***Dirk van den Berghe.*** Dit zegel toch vertoont een gansch ander wapen dan dat, hetwelk *Dirk*'s voorgangers in het bezit van Matenesse hebben gevoerd. Hij blijkt n.l. te hebben gevoerd een in zes stukken gedwarsbalkt schild, de oneven stukken beladen met zes.. ... (3 :2:1). Ditzelfde zegel met het randschrift *S. Dirc*

[5]) Huiszittend Leeven, blz. 97.
[6]) Holl. leenk. E. L. No. 32, fol. 36.
[7]) Algem. R. A., charter Grafelijkheid.
[8]) Ibidem, charter Egmond.
[9]) Huiszittend Leeven, blz. 135.
[10]) Ibidem, blz. 122.
[11]) Vgl. de Geer t. a. p. blz. 103 en Bijdr. v. d. Gesch. van het Bisdom Haarlem XXXIV blz. 457.
[12]) Algem. R. A., charter Egmond.
[13]) v. Mieris' Charterb. 111 bl. 347.
[14]) Algem. R. A., charter Xoningsveld.

van den ***Berghe*** hangt ook aan de oorkonde van 12 Maart 1381, waarbij *Dirc van Mattenesse* eene schenking aan de abdij van Koningsveld doet om de memorie van zijnen vader, zijne moeder en zijnen broeder mede te doen. Hij heeft dus niet met den naam ook het wapen der vroegere, uit *Bokel* stammende ***Matenesse's*** aangenomen.

In laatstgenoemd jaar is ***Dirk van den Berghe*** al. ***van Matenesse*** overleden en daar zijn broeder ***Philips*** reeds vóór hem het tijdelijke met het eeuwige had verwisseld, werd hij toen, zooals ik reeds vroeger mededeelde, opgevolgd door *joncvrou Lijsbet* ***van den Berge,*** in eene andere acte geheeten *joncfrou Lizabet(te)* ***Kerstantsdochter van den Berghe,*** die zijne z US ter zal zijn geweest, al heb ik haar tot dusverre niet uitdrukkelijk als zoodaaig vermeld gevonden. Deze was, zooals gezegd, getrouwd met ***Jan Vlaminc,*** bij wien zij twee zonen had: **1°. *Wouter van den Berghe,*** die 6 Mei 1383 haar leenvolger werd en 15 December **1386** ook het huis te Riviere c.a., het voornaamste bezit der vroegere ***Matenesse's*** verkreeg [15]) en zich nadien *aan* ***Matenesse*** noemde ; en **2° *Kerstand van den Berghe,*** 15 April 1387 door zijnen broeder beleend met het huis ten Berghe c.a. [16]).

Tusschen de vroegere uit *Bokel* stammende *Matenesse*'s en het in 1671 uitgestorven geslacht van dien naam, hetwelk uit ***van der Goude*** stamde, is dus nog een schakel in te voegen en leeren wij een geslacht ***van den Berghe*** met een tot dusverre onbekend wapen kennen. Wat wij van dit geslacht hebben te denken, hoop ik later uiteen te zetten, wanneer ik het een en ander uit de geschiedenis van Hillegersberg zal verhalen.

Het **Rotterdamsche regeeringsgeslacht Gevers,**

door A. J. BICKER CAARTEN.

(Vervolg van XXXIX, 91).

IV. ***Paulus Gevers*** (zie kolom 94), Ger. ged. Rotterdam 12 Nov. 1680, begr. Rotterdam 29 Juli 1767 Groote kerk Noordpand 284, Commissaris v. h. Zeegerecht 1717, Schepen 1718—1719—1723—1724, Hoofdofficier, aanget. Rotterdam 30 Oct. 1707 om te trouwen Amsterdam 13 Nov. 1707 (volgens Adelsboek getr. 3 Dec. 1707) ***Adriana Leuven,*** geb. Amsterdam 20 Juni 1675, begr. Rotterdam 26 Jan. 1760, Gr. kerk Noordpand 284, dr. van ***Aernout en Maria Leyten.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Aletta Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 5 Mei 1709, begr. Rotterdam 8 Juli 1709 Groote kerk Trans 19.
2. ***Abraham Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam' 27 Juni 1710, begr. Rotterdam 15 Juli 1710 Gr. kerk Trans 19.
3. ***Maria Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 26 Juli 1711, begr. Rotterdam 11 Aug. 1711 Gr. kerk Trans 19.

[15]) Dit huis c. a. is bij den kinderloozen dood van heer Daniel van Matenesse in 1376 als aan de Grafelijkheid vervallen beschouwd en werd door Hertog Albreoht in zijn testament van 10 Juni 1377 toegedacht aan zijnen zoon Jan (v. Mieris' Charterb. 111 bl. 332). Nadat het echter aan Wouter van den Berghe al. van Matenesse was gegeven, heeft Hertog Albreoht 24 Maart 1394 ook zijn testament te dien opzichte gewijzigd (Ibid. bl. 606).
[16]) De Geer t. a p. blz. 66.

4. ***Abraham,*** volgt V.
5. ***Aarnout,*** volgt V*bis*.
6. ***Paulus Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 11 Aug. 1'715, òegr. Rotterdam 22 Aug. 1'716 Gr. kerk Trans 19.
7. ***Kraamkind,*** begr. Rotterdam 11 Mei 1717 Gr. kerk Trans 19.

V. ***Abraham Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 2 Sept. 1712, begr. Rotterdam 21 Oct. 1780 Gr. kerk Hoogkoor 33, Schepen van Cool en Schieland, Raad en Burgemeester van Rotterdam 1758—1759—1762—1766-1767-1771-1772, Gec. ter Admiraliteit op de Maas 1767, Bewindvoerder v. d. 0. 1. Compagnie, Meesterknaap van Holland en West-Friesland; eigenaar van een fraai kabinet natuurlijke oudheden, tr. I°. Rotterdam 25 Mei 1740 ***Kenau Deynoot,*** Rem. ged. Rotterdam 6 Maart 1714, begr. Rotterdam 9 Juli 1748 Gr. kerk Hoogkoor 33, d^r. van M^r. Adriaan en Aletta van Mierop; tr. II°. Rotterdam 16 Maart 1764 ***Catharina*** Wilhelmina *van* der ***Staal,*** vrouwe van Kethel en Spaland, Ger. ged. Rotterdam 7 Febr. 1736, begr. Rotterdam 24 Maart 1806 Gr. kerk Hoogkoor 33, d^r. van ***Dirk Cornelis*** en ***Catharina Elisabeth Lormier.***

Uit het eerste huwelijk:

1. ***Paulus,*** volgt VI.
2. *Adriaen,* VI*bis.*
3. ***Kraamkind:*** begr. Rotterdam 18 Juli 1746 Gr. kerk Hoogkoor 33.
4. *Aarnout Gevers,* Ger. ged. Rotterdam 30 Juni 1748, begr. Rotterdam.

Uit het tweede huwelijk:

5. ***Misdragje,*** begr. Rotterdam 14 Feb. 1756 Gr. kerk Hoogkoor 33.
6. ***Kraamkind,*** begr. Rotterdam 18 Jan. 1757 Gr. kerk Hoogkoor 33.
7. ***Kraamkind,*** begr. Rotterdam 23 Nov. 1757 Gr. kerk Hoogkoor 33.
8. ***Dirk Cornelis Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 10 Juli 1769, begr. Rotterdam 4 Aug. 1759 Gr. kerk Hoogkoor 33.
9. ***Dirk Cornelis,*** volgt VI*ter.*
10. ***Aarnout Johannes,*** volgt VI*quater.*
11. ***Claudius Pieter,*** VI*quinquies.*
12. ***Adriana Cathurina Elisabeth Gevers, Ger.*** ged. Rotterdam 15 Maart 1773, begr. Rotterdam 8 Dec. 1806 kapel Schepers, tr. Rotterdam 31 Juli 1797 Mr. ***Theodore Lambert Prins,*** Ger. ged. Rotterdam 7 April 1761, begr. Rotterdam 6 Jan. 1825 kapel Schepers, wed^r van Johanna Susanna van de Spiegel. Hij tr. III°. Haarlem 4 Maart 1812 Louise Albertine bar^esse van Boetzelaer.

VI. ***Paulus Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 4 Mei 1741, st. Noord Nieuwland bij Maassluis 18 Juni, begr. Scheveningen 21 Juni 1797 Begraafplaats „Ter navolging" Grafkelder 14, Heer van Noord Nieuwland, Schepen van Rotterdam, Raad in de Vroedschap, Luit.-Kol. en Hoofdofficier, Bewindv. O.I. Comp., Ontv. gen. der Generaliteits-loterij, tr. Rotterdam 31 Maart 1762 ***Jacoba Maria Cornetsde Groot,*** Ger. ged. Rotterdam 29 Jan. 1741, st. Voorburg 26

Maart, begr. Scheveningen 30 Maart 1816, begraafplaats „Ter navolging" Grafkelder 14 (deze kelder door haar erven 64 Juni 1818 dicht gemetseld en verwulft onder de zerk om ten eeuwigen dage gesloten en onaangeroerd te laten), dr. van Mr. ***Hugo*** en ***Jacoba Elisabeth Noorthey.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Abraham,*** volgt VII
2. *Hugo,* „ VII*bis*
3. ***Adriana Anna Marie Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 16 Oct. 1769, st. den Haag 17 April 1781, begr. Delft Nieuwe Kerk familiegraf de Groot. Haar gebeente werd 9 Dec. 1795 overgebracht naar Scheveningen en begraven begraafplaats „Ter navolging" Kelder 14.

VII. ***Abraham Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 7 Dec. 1762, st. Noord Nieuwland bij Maassluis 21 Aug., begr. Rotterdam 26 Aug. 1818 Gr. Kerk kapel Schepers, Heer van Noord Nieuwland, Schepen van Cool, Seoretaris van Schieland, lid v. d. Nat. vergadering en Wetgevend lichaam van Holland, Houtvester v. h. 3de District Z. H., tr. Baarn 22 Oct. 1789 (hij wonende te Brussel) op huize „Zeerust" (eigendom van den Admiraal Hendrik Rietveld stiefvader van de bruid) *Suzanna Margaretha* ***Beeldemaker,*** Ger. ged. Rotterdam 30 Mei 1770, st. Voorburg 16 Nov. 1841, dr. van Mr. ***François*** en Maria ***Cornelia Desamorie.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Paulina Jacoba*** Maria Gevers, geb. Noord Nieuwland 16 Nov. 1790, st. Leiden 16 Nov. 1873.
2. ***Françoise Clementine Gevers,*** geb. Bommel 30 Mei 1794, st. Rotterdam 30 April, begr. aldaar 3 Mei 1808 Gr. Kerk kapel Schepers.
3. ***Françoise Anna Sophia Gevers,*** geb. Rotterdam 10 Jan. 1797, Rem. ged. aldaar 6 Febr. 1797, st. Warmond 1 Nov. 1873.
4. ***Clementine*** Cornelia ***Eliza Gevers,*** geb. Rotterdam 5 Oct., Rem. ged. 18 Oct. 1798, st. Warmond 3 April 1876, tr. Voorburg 29 Juni 1825 Mr. Corneiis ***Bastiaan Nederburgh,*** geb. Voorburg 14 Sept. 1790, st. Warmond 22 Febr. 1866, Lid v.d. II^de Kamer St. Gen. en van Ged. Staten van Z. H., zoon van Mr. ***Sebastiaan Cornelis*** en ***Elisabeth Geertruy Scheltus.***
6. ***Hugo,*** volgt VIII.

VIII. Mr. ***Hugo Gevers,*** geb. Rotterdam 13 Febr., Waalsch ged. aldaar 24 Febr. 1805, st. Leiden 8 Oct. 1881, Griffier v.h. Vredegerecht en Kantonrechter te Leiden, lid v. d. Raad en Wethouder van Leiden, lid v.d. Prov. Staten van Z. H., tr. Enkhuizen 14 Mei 1827 ***Petronella Georgina Levina van*** *Bleiswijk,* geb. Enkhuizen 17 Mei 1804, st. Leiden 23 Maart 1871, dr. van Mr. ***Pieter*** en *Sibilla* ***Helena*** *Bruyn.*

Uit dit huwelijk:

1. ***Abraham Gevers.*** geb. Huize 't Klooster bij Haarlem 8 April 1828, st. Brussel.. . 1868 of 18
2. ***Sibilla Helena Petronella Georgina Gevers,*** ge Utrecht 30 Juli 1829, st. Arnhem 16 Oct. 1869, tr. Leiden 18 Juni 1864 ***Hendrik Arnold*** *Meyroos,* geb. Enkhuizen 10 Febr. 1830, st.. .., zn. van

Wapens van
van der Goude-van der Zevender-van Matenesse-van den Berghe-van Matenesse.

Zegel van Wouter Gerrit (van der Goude), Burggraaf van Montfoort, 1260, (jg. 1918, kol. 254, jg. 1921, kol. 89.) „S. Walteri Gerardi castellani de (Monfort)". R. A. Utrecht: charter Dom, 19 September 1260.

Zegel van Frederik Simonsz. van der Goude, 1311, (jg. 1921, kol. 90.) „S. Vrederic f. Simonis". R. A. Utrecht: Kap. v. St. Pieter, ch. n°. 464.

Zegel van Simon van der Zevender, 1331, (jg. 1921, kol. 90.) „S'. Simon vä der Zoevendaer". R. A. Utrecht: Kap. v. St. Pieter ch. n°. 465.

Zegel van hr. Daniel van Matenesse, tot 1347. „S. Danel van Mattenesse". A. R. A.: Grafelijkheid, 11 September 1347.

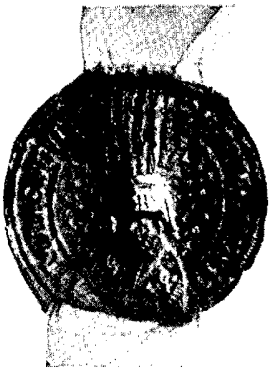

Zegel van hr. Daniel van Matenesse, sedert 1347. „S. Danielis de Mattenesse mil". A. R. A.: Egmond, 2 Januari 1373 (?).

Zegel van Dirk van den Berghe, al. v. Matenesse, 137/. „S. Dirc van den Berghe". A. R. A.: Egmond, 3 December 1377.

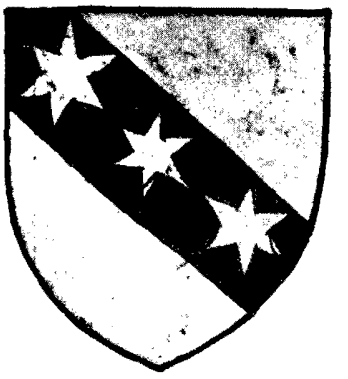

Wapen van hr. Wouter van Matenesse, te voren van den Berghe, die tegen de Friezen streed in 1398, volgens het wapenboek van den heraut Beyeren.

Gerrit Hendrik en Femmigje Roothart Ekker.

3. ***Hugo Adriaan Gevers, geb.*** Leiden 12 Dec. 1832, st. aldaar 22 Dec. 1832.
4. ***Paulina Jacoba Maria Gevers,*** geb. Leiden 24 Nov. 1833, st . . ..

VI*bis*. Mr. ***Adriaan Gevers Deynoot,*** Ger. ged. Rotterdam 12 Juni 1742, begr. Rotterdam 19 Jan. 1796 Gr. Kerk Hoogkoor 103, Schepen 1744-45, Vroedschap 1776/84, Com^{s} v. d. Wisselbank 1776, Weesmeester 1777/79, Ged. ter Dagvaart 1777-79-83; Serg. Majoor Schutterij 1777/79, Luit Kol. Schutterij 1780, Kol. Schutterij 1781, Com^{s} v. d. Wijken 1778/84, Boonheer 1780-81, Com^{s} v.d. Leenbank 1780-84, Fabrijkmeester 1781/83, tr. I^{o} 9 Nov. 1763 ***Anna Maria van Neck,*** Ger. ged. Rotterdam 16 Dec. 1742, begr. 20 April 1771 Gr. Kerk Hoogkoor 95, dr. v. *Lambert* en ***Theodora Maria Groenhout:*** tr. II° den Haag 26 Maart 1776 Anno ***Lohman,*** geb. den Haag 23 Juni 1756, st. den Haag 17 Aug., begr. Rotterdam 21 Aug. 1806 Gr. Kerk Hoogkoor 106, dr. van ***Jan Harmen*** en ***Anna Cornelia van Neck.***

Uit het eerste huweliik:

1. Kenau ***Catharina "Wilhelmina Gevers Deynoot, Ger.*** ged. 4 Nov. 1764, begr. (gelijk met haar moeder) Rotterdam 20 April 1771 Gr. kerk Hoogkoor 95.
2. Mr. ***Willem Theodore Gevers Deynoot,*** Ger. ged. Rotterdam 28 Juni 1762, begr. Rotterdam 30 Dec. 1829 Groote kerk Hoogkoor 103, Burg. v. Rotterdam 1814/19, lid van de Prov. Staten van Z.-H. . . . . .
3. ***Paulina Jacoba Maria Gevers Deynoot,*** Ger. ged. 10 Oct. 1769, st. Delft 10 Febr., begr. Rotterdam 17 Febr. 1786 Gr. kerk Hoogkoor 95.

Uit het tweede huwelijk:

4. Mr. ***Abraham Gevers Deynoot;*** zie over diens tak *Nederl. Adelsboek 1920, bladz. 117, e. v.*
6. ***Cornelis Johan,*** volgt VII.

VII. Mr. ***Cornelis Johan Gevers Deynoot,*** geb. Rotterdam 14 Sept. 1780, st. Rotterdam 9 Maart 1848, Hoogheemraad van Schieland, Lid v. d. Prov. Staten van Z. H., tr. Rotterdam (wonende den Haag) 5 Maart 1809 Jkvr. ***Anna Wilhelmina Beelaerts,*** geb. Rotterdam 3 April 1789, st. den Haag 28 Jan. 1867, d^{r}. van Jhr. ***Adriaan Willem*** en ***Maria Elisabeth van Beeftingh.***

Uit dit huwelijk:

1. Mr. ***Anne Adriaan Gevers Deynoot,*** geb. Voorschoten (hofstede Oortbos) 14 Juli 1810. st. den Haag 31 Jan. 1885, Ontvanger van den Waarborg te Rotterdam, Dijkgraaf van de drooggemaakte polders van Bleiswijk, tr. Rotterdam 30 Mei 1843 Jkvr. ***Cornelia Johanna Jacoba de Mey van Alkemade,*** geb. Rotterdam 25 Nov. 1816, st. den Haag 5 Febr. 1885, d^{r}. van Jhr. ***Jacob Eduard*** en ***Johanna Jacoba Bichon.***
2. ***Maria Adriana Wilhelmina Gevers Deynoot,*** geb. Rotterdam 17 Juli 1811, st. den Haag 26 Maart 1896.
3. ***Willem Theodore Gevers Deynoot,*** geb. Rotterdam 12 Jan. 1814, st. aldaar 10 Febr. 1815.
4. ***Pieter Marie Eduard,*** volgt VIII.

VIII. ***Pieter Marie Eduard Gevers Deynoot,*** geb. Rotterdam , 29 April 1816, st. Heidepark nabij Nijmegen 18 Mei 1860, tr. Utrecht 5 Nov. 1845 ***Maria Clavant*** geb. Leiden .... 1820, st. ..., dr. van ***Willem*** en ***Anthonia Kriek.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Pieter Carel Gevers Deynoot,*** geb. Leiden 18 Dec. 1840 (bij huwelijk gewettigd), st. N. 0. Indië (soldaat N. I. leger).
2. ***Cornelis Johan,*** volgt IX.
3. ***Willem Adrien Iheodore Gevers Deynoot,*** geb. Hees 4 Aug. 1846.
4. Anna ***Kenau Wilhelmina Gevers Deynoot,*** geb.. .. 27 Aug 1847, st. Zeist 26 Juli 1886, tr. Nijmegen .... ***Frederik Philip Röpcke,*** geb. ... st. Rotterdam.. ..
5. ***Maria Adriana Wilhelmina Elisabeth Gevers Deynoot,*** geb. Hees 15 Oct. 1848, st. Vlissingen 24 Maart 1891, tr. Loosduinen 21 April 1871 ***Hendrik Johan van Mierop,*** geb. Rotterdam 25 Sept. 1840, st. den Haag.. ..zn. van ***Dirk Lodewijk*** en ***Henriette Jacqueline Vrijthoff.***
6. ***Wilhelmina Adriana Theodora Gevers Deynoot,*** geb. Hees 26 Dec. 1849, tr.. .. Juli 1872 ***Burchard Derk van Rietschoten*** (wed^{r} van. .....) geb. ..., st. .... planter te Blitar? (Kediri Java).
7. ***Petronella Maria Elisabeth Gevers Deynoot,*** geb. Hees 18 Aug. 1851, st. ..., tr. Neerbosch 5 Nov. 1875 *L....*, ***Laurense,*** geb. ...st. ..., Luit. der Infanterie.

.. (Wordt vervolgd).

KORTE MEDEDEELINGEN.

Duls.

In het midden der zestiende eeuw woonden te Heusden twee broeders, de jonkers ***Adriaan*** en ***Philips Duls.*** De eerste, die in 1669 schepen en in 1070 burgemeester van Heusden was, overleed in 1575; zijne weduwe ***Mechteld van de Poll*** hertrouwde spoedig daarna met ***Dirk van Dongen,*** tegen wien in 1577 ter zake van Adriaan's testament een proces werd gevoerd door ***Cornelis de Jeger,*** als oom en voogd van Adriaan's eenige dochter *Geba* ***Duls.*** Deze Geba, die eene moei jonkvrouw ***van Erp*** had, was geboren omstreeks 1569, woonde in 1686. te Nijmegen en leefde nog in 1600, toen Aert van Eck te Woudrichem als haar gemachtigde optrad.

Philips Duls, hierboven genoemd, was gehuwd met *Magdalena Schellaert. Zij* testeerden te Heusden 14 Oct. 1676 en gaven daarbij het verlangen te kennen te worden begraven in de Catharijnekerk te Heusden in Philips' oude bestevaders graf onder een zerk met acht kwartieren, voor het vervaardigen waarvan een som van 80 carolusgulden werd bestemd. Philips is niet lang daarna overleden; in 1679 wordt Mr. Heyman van Veen vermeld als curator van den nagelaten boedel.

Wie was de vader van deze gebroeders Adriaan en Philips ?

Als materiaal kan ik alleen mededeelen, dat in de eerste helft der zestiende eeuw te Heusden voorkomen *Adriaan Duls,* die herhaaldelijk in de schepenbank zat, Mr. *Claes Duls,* vermeld in 1622, en *Gijsbert Duls,* die nog leefde

in 1641, doch wiens weduwe ***Agnes van Bronchorst*** wordt vermeld in 1554.

Volgens „De Nederlandsche Heraut" van 1888 was eene ***Qerharda Duls*** gehuwd met ***Adriaen de Cock van Delwijnen,*** die den naam ***Adriaen Duls*** aannam en tusschen 1504 en 1616 overleed.

Wat de oudere generaties betreft, zij hier medegedeeld, dat ***Herman Duls Geritszoon*** in 1394 beleend werd met een huis op den Dam te Heusden, bij de Wijksche poort, een Hollandsch leen, waaraan hij zijne vrouw ***Heylwig*** tochtte. Hij werd in dit leen bevestigd in 1429 en zegelde als schepen van Heusden, welke bediening hij tusschen 1407 en 1431 herhaaldelijk vervulde, met twee dwarsbalken, in het hoofd vergezeld van een ster. Hetzelfde wapen voerde zijn kleinzoon ***Adriaen Duls Geritstoon,*** die in 1466 werd beleend bij doode zijns vaders ***Gerit Herman Dulsxoon*** en in 1484 en volgende jaren schepen te Heusden was.

B. v. B.

van Gorkum.

De in kol. 66 van dezen jaargang uitgesproken onderstelling, dat ***Meerten Adriaensz. van Goorichem,*** die in 1698 uit Tiel schreef aan de magistraat van Buren, ***een*** zoon was van den in 1626 te Buren gedoopten ***Adriaen Meertensz. van Gorcum,*** vindt bevestiging in gegevens mij indertijd verstrekt door den luitenant-kolonel Lach de Bère.

Voornoemde ***Adriaen van Gorkum*** was de vader van :

1. ***Meerten,*** bovengenoemd. Hij ondertrouwde 29 Oct. 1682 te Buren met ***Grietje Aerts van Barrevelt,*** uit welk huwelijk eene dochter ***Heiltje***, die 11 Jan. 1685 te Buren werd gedoopt. Hij stierf in 1756.
2. ***Geertruid,*** trouwde als weduwe van ***Hendrick Coppel*** in 1699 met ***Gerrit Sondagh***, te Buren.
3. ***Maria,*** trouwde te Buren 26 Dec. 1687 ***Pieter Hackert,*** te Beesd.
4. ***Elisabeth,*** trouwde te Buren 22 Mei 1692 ***Huybert Dominicus van den Tex, te*** Buren.

Eenige twijfel zij mij veroorloofd aan de mededeeling van den heer van Schilfgaarde,' dat de echtgenoote van den schepen ***Frans van Gorkum, Maria van Limmick,*** eene dochter zou zijn geweest van ***Frans*** en ***Grietje van Ewick.*** In mijne aanteekeningen vind ik als hare ouders vermeld ***Cornelis van Limmick,*** schepen van Buren, en ***Neeltje Fransen,*** die beiden in 1706 te Tiel overleden.

De omstandigheid, dat van de zes kinderen uit het huwelijk van Frans van Gorkum en Maria van Limmick, die tusschen 1684 en 1694 te Buren werden gedoopt, drie den naam ***Neeltje*** ontvingen en de oudste zoon Cornelis werd gedoopt, bewijst natuurlijk niets, maar geeft toch eene aanwijzing voor de waarschijnlijkheid dat mijne opgave de Juiste is.

B. v. B.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Aelst (van). (XXXIX, 107). ***Adriaan van Aalst,*** kapitein der burgerij te A'dam, was volgens zijne inteekenacte dd. 10 Januari 1766 geboren te A'dam in 1742; zijn vader Aarnoud v. A. was toen dood. Zijne vrouw ***Sara Jacoba Ploos van Amstel,*** geb. A. 3 Mei 1740, overl. A. 3, begr. Nieuwe Kerk 10 Nov. 1780 was eene dochter van :

Cornelis Ploos van Amstel, geb. A. 10 April 1706, overl. A. 16, begr. Nieuwe Kerk 22 Nov. ***1776*** ondertr. A. 27 Januari, ✕ aldaar 16 Febr. 1736 ***Margaretha Magdalena Nessing,*** geb. A. 22 Oct. 1710, overl. A. 23, begr. Nieuwe Kerk 30 Maart 1781, dochter van ***Jan Nessing*** en van ***Anna van Breda,*** beiden in 1735 reeds overleden. Hij was een zoon van:

Jacobus ***Ploos*** (zie Elias bladz. 419) zoon van ***Pieter Ploos*** Pietersz ex 2a Giertje van Roest en van ***Hendrina Lamps . ...*** dr. ex Josijntje Dirksdr., geb. Naarden of A'dam 6 Sept. 1663, overl. A. 4 Febr. 1719, ✕ vóór 6 Nov. 1681 ***Margaretha Tol Jacobsdr. ex Alida Becker,*** geb. te.. , . 29 Juli 1665, overl. te . . . . 29 April 1734.

Naar dezen kwartierstaat heb ik geen verder onderzoek gedaan. De doop van ***Aarnoud van Aalst*** is tegenwoordig in een oogwenk te vinden, omdat de doopfiches van 1742 geordend zijn; ook zijne inteeken-acte moet gemakkelijk te vinden zijn. Mij ontbreekt echter hiertoe de gelegenheid. Ik houd mij echter zeer aanbevolen voor nieuwe vondsten.

Haarlem. L. CALKOEN.

Bernagiën (van)-Paymans-Williger mans. Zijn er onder mijn medeleden misschien in staat eenige aanvulling te geven op het volgende:

1. ***Anna van Bernagien,*** dochter van ***Joris*** (zoon van Wijnant Wijnants van Bernagien en van. ...) en van.. .. (dochter van .... en. . . .). Zij leefde omstreeks 1660 en was te den Bosch gehuwd met ***Roelof Daems.***
2. Mr. ***Gisbert Paymans***, zoon. van ***Hendrik Paymans*** (zoon van. ... en van. ...) en van. ... (dochter van.. .. en ....). Hij leefde omstreeks 1690 en ***was*** Medisch Doctor te 's Hertogenbosch.
3. ***Maryke Willigermans,*** dochter van ***Boudewyn*** (zoon van Gerard Willemszn. en van.. ..) en van ***Ermgard van Middegael*** (dochter van Wouter en van . . . .). Zij was gehuwd met Mr. ***Gysbert Paymans.***

Hilversum. ROELANTS.

Bouwens van der Boyen. Gevraagd de afstammelingen in mannelijke en vrouwelijke lijn van ***Gérard Maximilien Renaud Theodore Bouwens van der Boyen*** en Caroline Eleonora ***Ysbrandina Huyghens.***

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Hinojosa (de). De vier kwartieren van ***Pieter de Hinojosa,*** gehuwd met ***Elisabeth van Almonde,*** waren: ***de H. ✕ Ximenez de Leon; van Halmale ✕ van Haemstede.***

Leiden. BIJLEVELD.

Hugemans. Over dit vermoedelijk Vlissingsche geslacht, waarvan mij het volgende bekend is, worden gegevens gevraagd.

I. ***Antheunis Hugemnns,*** waaruit o.a.:

11. ***François Hugemans,*** geb. Vlissingen ± 1630, Doopsgezind predikant 1670 — † 1696, waaruit:

III. a. ***Janneke H. ✕ Jan Cornelissen den Boer,*** waaruit o.a. François en ***Cornelis.***

b. ***Anthony H.,*** uit wien o.a.:

1. ***Petronella H.*** ✕ Vlissingen 84.1714. ***Johan de Loos(e),*** (1687—1756), zn. van ***Samuel*** en ***Maria Lievens,*** waaruit o.a. ***Maria, Margaretha, Anthony, Samuel.***

2. Catharina *H.* × Vlissingen 1.7.1714 ***Rafel Bouwens.***
Zeist. KIELSTRA.

Loose (de). Gegevens gevraagd betreffende ***Pieter de Loose,*** die als chirurgijn van Oudenaarden 16.2.1588 te Middelburg poorter werd. Welk wapen voerde dit vermogende 17-18 eeuwsohe Doopsgezinde Zeeuwsche geslacht? De geregelde stamreeks vangt aan met *Lieven* ***de Loos(e),*** geb. 16.9.1621, † Vlissingen 16.4.1683 × ib. 24.8.1644 *Maria* dr. v. *Samuel* ***Abrahams*** *Tack* en ***Maria Jansdr.*** *Lievens.*
Zeist. KIELSTRA.

Manneken. (XXXIX, 109). Het wapen stelt voor een naar rechts zeilend scheepje met één mast, vlag in top, kleuren onbekend.
Vlaardingen. J. H. v. LINDEN V. D. HEUVELL.

Muy(d)en (van). (XXXV, 222 en XXXVI, 163). *Lambert* ***van Muyen*** testeerde Sept. 1736 te Batavia (notaris Dobbelaer) als *Lambert* ***van Muyden,*** koopman en 1e administrateur der Westzijdsepakhuysen, mutueel met zijne echtgenoote *Geertruyda* ***Maria Breving.*** Hij bedacht zijn ouders *Hendrik* van ***Muyden*** en *Susanna* ***van Wang*** te Haarlem, zij hare moeder ***Theodora*** *Caaff*, wed. van ***Adriaen Albert Breving.*** Het testament werd bij de Weeskamer te Batavia ingeschreven op 1 Febr. 1736, vóór welken datum de testatrice dus overleden moet zijn.

Over de familie *Caaff* geeft Dr. F. de Haan bijzonderheden in deel 1 (pag. 191-192) van zijn „Priangan". ***Breving was*** Vice-Pres. van Schepenen te Batavia en had nog twee dochters:

a. *Catharina Theodora Breving,* tr. ***Christiaan Willem van der Feltz,*** koopman en commandeur van Sumatra's Westkust, later ontvanger-generaal der Jakatrase inkomsten, geb. 10 Oct. 1703, † Batavia 24 en begr. 26 Sept. 1753, zn. van *George Willem* en ***Elisabeth Judith van Hoëvell tot Nyenhuis.*** Uit hen stamt via hunne dochter ***Theodora Elisabeth Judith,*** te Batavia op 24 Febr. 1760 gehuwd met ***Pieter Mossel,*** het tegenwoordig geslacht van ***der Feltz*** (vgl. in het Adelsboek de alliantie van Jhr. ***Gustaaf Willem v. d. F.*** en ***Theodora Elisabeth Mossel,*** kleindr. van laatstgenoemd echtpaar).

b. Johanna *Abigael* ***Breving, tr.*** 1°. ***Evert Christoffel Lanius,*** 2°. Mr. ***Nicolaas van Landtschot,*** Raad Ordinaris van Justitie deeses Casteels (Batavia).

Alexander van Muyen, menagemeester bij het garnizoenshospitaal te Ceram (Serang), liet 5 Juli 1822 voor den Secretaris van Bantam Chevalier zijn testament verlijden, dat 25 Juli d.a.v. te Batavia ter Weeskamer werd ingeschreven. Hij had luidens die akte een onechten zoon ***Alexander*** te Alkmaar, eene zuster ***Cornelia*** *van* ***Muyen*** te Haarlem en een broer, *Cornelis* geheeten.
Weltevreden. J. DE GROOT.

Polderman. (XXXIX, 109). De wapenbeschrijving van het Documentatie-Bureau komt me wat arcadisch voor. Het wapen stelt voor een polderlandschap, door een sloot in tweeën gedeeld met op den achtergrond een molen en links daarvan een hekje. Op den voorgrond een koe en links daarvan geen herder maar een polsstok dragende polderbewoner met zijn hond.
Vlaardingen. J. H. v. LINDEN V. D. HEUVELL.

Rensen (van). (XXXTX, 110). Hier is bedoeld de grafzerk uit de kerk te Voorst van „*Frederik Joeghem* ***baron van Rensen Heer van Outheten,*** in leven Collonel van een regiment infanterie ten dienste der Vereenigde Nederlanden, obiit den 25 December MDCCXXXII."

Ouders: *Adolph* ***van Rensen,*** richter van Oldenzaal, geb. 30 Maart 1612, † 4 December 1684 en ***Anna Geertruid van den*** *Clooster,* geb. 1627, † 17 Maart 1694, nevens haren echtgenoot begraven in de Plechelmikerk te Oldenzaal en gehuwd te Weerseloo 17 Februari 1660.

Grootouders : ***Lubbert (Lubbrecht) van*** *Rensen,* commissaris en richter te Oldenzaal, † in de Assenstraat te Deventer 2 Mei 1636, gehuwd 8 April 1606 met *Geertruyd* ***Donckel.***

Overgrootouders: ..... ***van*** *Rensen* en ..... ***Bitter;*** ***Adolph Donckel,*** secretaris van Deventer, † 1614, en ***Aaltje Splinter,*** gehuwd 31 December 1683.

Overovergrootouders : ***Lubbert van*** *Rensen* (moeder ***Borre)*** en *Hille* ***Reyners*** (niet ***Reynders),*** *Jacob's* dochter ex. ***Johanna*** *Kryt*; .... ***Bitter*** en .... ***van*** *Rensen*; ***Gerrit Splinter*** en *Maria* ***van Viterwyck.***

't Bovenstaande schijnt juist volgens de kwartieren, maar is het evenwel niet; behalve dat voor *Reynders* moet worden gelezen *Reyners,* heeft men 'rekening te houden met versierde kwartieren en met de opmerking van van Doorninck in zijne „Geslachtkundige Aanteekeningen" etc. bl. 41*, dat ***Geertruid Donckel*** geen dochter was van ***Aaltje Splinter,*** doch van ***Adolph Donckel's*** eerste vrouw ***Johanna Pypherincks.*** Op de aangehaalde plaats wordt gezegd, dat *Adolph* ***Donckel,*** secretaris van Deventer zijnde, op 14 Februari 1684 aan zijne voorkinderen bij wijlen ***Johanna*** *Pypherincks,* met name *Johan, Truyken* ***(de*** straks genoemde *Geertruid)* en ***Reynira*** de helft zijner goederen bewijst voor moederlijk versterf; dat hij 31 December 1683 hertrouwd was met ***Aaltje Splinter,*** bij welke mede kinderen ***(Gerhard*** en *Coenraad* ***Donckel)*** en op 3 Juni 1606 tot derde vrouw verkreeg ***Geeske Voorens*** weduwe ***Evert Luesse*** in de Assenstraat te Deventer, welke laatste echt kinderloos gebleven is. Hoewel geen uitwerking van de vrouwelijke kwartieren werd gevraagd, veroorloof ik mij toch de opmerking dat voor *Westerholt* moet worden gelezen *van* ***Holthe.***

Te Voorst werd ook begraven met dezelfde, dus ook eenigermate foutieve kwartieren, ***Frederik Joachim's*** zuster ***Elisabeth Geertruid van*** *Rensen,* gedoopt te Oldenzaal 12 September 1660, † 7 September 1701 en 6 December 1696 te Oldenzaal ten huwelijk geproclameerd met *Wolter* ***Joseph van Wynbergen,*** heer van de beide Pollen en Horssen, zoon van ***Ditmar,*** heer van Horssen en van ***Anna van Apeldoorn,*** geboren 1627, † 4 December 1684.

Niet alle wapens zijn in mij bekende werken beschreven ; stellig bestaan er nog wel andere grafzerken of wapenborden dan die te Voorst, vermeld door Baron Snouckaert van Schauburg in oude jaargangen van „De Nederlansche Heraut" onder n°. 424 en n°. 426, waarop een of meer van die wapens voorkomen.
Assen. J. A. R. KYMMELL.

Rensen (van), (XXXIX, 110). Op een afbeelding van het bedoelde graf zijn de 8 kwartieren van vaderszijde als volgt aangegeven :

1. *Rensen*: zie Arm. Gén.;
2. *Donkel*: in goud een liggend hert van keel op een grasgrond ;

3. Bitters: zie Arm. Gén. op Bitter (Gueldre);
4. *Splinter:* in goud een steigerend dier (wolf ?) van zilver. (Verg. Arm. Gén. op de *Splinter*, Limbourg) ;
6. *Reynders:* gedeeld ; 1: doorsneden: a. in keel 3 fazen van azuur, vergezeld van 12 St. Andrieskruisjes van goud; *b.* van effen zilver; II: in zilver een leeuw van sabel. (Verg. Arm. Gén. op *Reinders*, Hollande);
6. *Kruijssta:* in keel 12 aansluitende ruiten van goud, kruiswijs, in het hart een verkort kruis van hetzelfde;
7. *Rensen* ;
8. Uyterwik ; zie Arm. Gén. op *Uiterwyck*, Overijssel, Westphalie (de kannetjes zonder deksel).

's-Gravenhage. A. P. M. A. STORM DE GRAVE.

Saffin-Schas. Maria *Schas,* dochter van *Hendrik Schas* en *Anna Greenwood*, ged. te Rotterdam 14 Juni 1696, overl. te Rotterdam 6 en begraven 11 Maart 1778 in de Kloosterkerk te s' Hage, is 1 Dec. 1722 te Wassenaar gehuwd met *Jacques* Saffin, Schepen van den Edlen Hove en Hooge Vierschaar van Schieland, geb. te Bordeaux , overl. te 8 Juli 1767.

Maria Schas testeerde op 25 Januari 1770 voor Notaris Jacobus Johannes Hetterschy te 's-Gravenhage, in welk testament o.a. voorkomt de clausule :

„Verder begeert testatrice, dat geen portraitten tot „haare familie betrekking hebbende naar haar over- „lijden zullen verkogt worden en is haare begeerte, dat „deselve in waarde zullen gehouden worden bij de „oudste zoon welke van haar testatrice op haar over- „lijden in leeven zal bevonden worden, als aan wien zij „ alle de f amilieportraitteq bij deese is praelegaterende."

Als *hare* kinderen worden in bovenbedoeld testament genoemd :

1. *Jacobus Hendrik Saffin,* Raad in den Hove van Politie en Crimineele Justitie der Kolonie Suriname en aldaar wonende, gehuwd met *Maria Philippina van Steenberch.*
2. Frans Saffin, Oud Raad van Justitie der kolonie Suriname en aldaar wonende.
3. *Paulus Saffin,* wonende in de Kolonie Suriname.
4. *Samuel Constantijn Saffin*, wonende te Cochina in Oost-Indië en Pakhuismeester aldaar, gehuwd met. ... *Slichter.*
6. Volkert Saffin, wonende in de Kolonie Suriname.
6. *Francina Lucretia Saffin,* gehuwd geweest met *Etienne Ferrand,* doch overleden met achterlating van twee dochters, te weten :
a. Maria Jacoba Ferrand.
b. Francina Lucretia Ferrand, gehuwd met.. ...*van den Santheuvel.*

Gevraagd wordt of een der leden van „de Ned. Leeuw" wellicht bovenstaande genealogie kan aanvullen en mededeelen waar de portretten van de familie Schas, in bovengenoemd testament vermeld, gebleven zijn, ter verplichting van
d. H. L. s.

Vermeulen. (XXXIX, 71). De vraag beantwoorden kan ik niet, maar voor den vrager kan misschien het volgende niet zonder belang zijn. In de eerste helft der achttiende eeuw was *Jacobus Vermeulen* schout en secretaris van de heerlijkheden Besoijen en Drongelen. Hij voerde in rood een springend hert van goud.

's-Gr. B.v. B.

Wapen (Onbekend). In de St. Walburgskerk te Zutphen ligt voor het orgel een groote arduinsteenen zerk zonder opschrift, doch alleen in het midden versierd met een gevierendeeld wapenschild, waarvan de beide bovenste kwartieren zeer goed geconserveerd doch de beide onderste erg uitgesleten en gehavend zijn.
1. Is duidelijk *Keppel.*
2. „ *van der Capellen.*
3. Zou geweest kunnen zijn b.v. een boom of een op de achterpooten staand dier, hetzij een hond, schaap of iets dergelijks.
4. Vertoont in het midden nog een roos, doch de omgeving daarvan is verdwenen.

Zou mij iemand eene verklaring van dit wapen of van deze kwartieren kunnen geven, dan zou mij dat zeer aangenaam zijn.

Apeldoorn. J. R. VAN KEPPEL.

Weveringh. Gevraagd de afstammelingen van *Adriaen Weveringh* en *Martina Baert,* zoowel in mannelijke als vrouwelijke lijn. Zij hadden een zoon *Adriaen Weveringh,* gehuwd met *Elisabeth Baert,* en een dochter *Barthn Weveringh,* gehuwd met *Nicolaas Oosterdijk.*

Rotterdam. W. F. HARTMAN.

Wigeri. (XXXIX,112). *Elias Wigeri* was reeds gestorven vóór 1728, daar zijne vrouw als weduwe toen reeds voorkwam in de cohieren van Zevenwouden. Zijn zoon *Wigerus was* toen secretaris van West-Stellingwerf en woonde op een plaats van zijne moeder te Spanga.

Elias W. en zijne vrouw *Neeltje Boelens* hadden de volgende kinderen : 1. *Hiltje* ; 2. *Froukje,* welke trouwde met Ds. *Gustaaf Franciscus van der Ley;* wiens zoon Ds. Elias v. d. Ley was; 3. de secretaris van West-Stellingwerf *Wyger* (*Wigerus*); 4. Broer, die als „schrijver" in de grietenij West-Stellingwerf herhaaldelijk genoemd wordt. Deze laatste trouwt *Qeertruida Clarenberg*, waarbij *Elias*, geb. te Wolvega 2.2.1730, later prof. te Franeker en daarna Proc. gen. b. h. Hof v. Friesl. †15.4.1791. (Zie Friesl. Hoogeschool).

Neeltje Boelens was de dochter van *Broer* en *Ybeltje Manckadam.*

(Zie cohieren van Friesland 1698 en 1728 en Stamb. Friesche Adel, Deel 1 blz. 103 en Deel 11 blz. 68 aant. 7.)

De familie *Wigeri* bezat een groot aantal boerenplaatsen in West-Stellingwerf.

Amsterdam. HABBEMA.

INHOUD 1921, N° 5/6.

Bestuursberichten. — 44ste (Jaarlijksche) en 45ste (Buitengewone) Algemeene Vergadering van het Genootschap. — Jaarverslag over 1920. — Grondwetsherziening en Genealogie, door Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop. — Matenesse-van den Berghe-Matenesse, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. (Met een plaat). — Het Rotterdamsche regeeringsgeslacht Gevers, door A. J. Bioker Baarten. (Vervolg). — Korte mededeelingen: Duls; van Gorkum. — Vragen en Antwoorden: Aelst (van); Bernagiën (van)—Paymans—Willigermans; Bouwens van der Boyen; Hinojosa (de); Hugemans; Loose (de); Manneken; Muy(d)en (van); Polderman; Rensen (van); Saffin—Schas; Vermeulen; Wapen (Onbekend); Weveringh; Wigeri.

DE NED. BOEK- EN STEENDRUKKERIJ, V/H H. L. SMITS.

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch- heraldisch Genootschap : „ De Nederlandsche Leeuw,"

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan de leden ven het Genootschap gratis toegezonden.
Bijdragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven van adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen gelieve men te richten tot den redacteur Mr. T E . R. VALCK LUCASSEN, *Woidehuis, Driebergen.*
De jaarlijksche oontributie voor het lidmaatsohap bedraagt *f* 10.— en voor de leden te '@-Gravenhage, die de wekelijkaohe portefeuille ontvangen, *f* 15.-. Voor niet-leden is het Maandblad verkrijgbaar tegeneen abonnementsprijs van *f* 10.— per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genoot lieve men te richten tot den secretaris THOMASSEN À THUESSINK VAN DER HOOP, *35, 's-Gravenhage,* en die betreffende de Bi en de wekelijksche portefeuille tot den thecaris Jhr. Mr. W. G. FEITH, *Achte Voorburg.*

De Bibliotheek van het Genootschap, *Heerengracht 62 (hoek Princessegracht), 's-G* is voor de leden geopend iederen Maa 3—5 uur.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 7/8. XXXIXe Jaargang. Juli/Augustus 1921.

BESTUURSBERICHTEN.

Statutenwijziging.

Het Bestuur deelt mede, dat de in de Algemeene Vergadering van 29 April j.l. aangenomen wijziging van art. IX der Statuten is goedgekeurd bij K. B. van 4 Juli 1921 N°. 67.

Tot lid zijn benoemd:

Z. TH. J. Baron VAN DORTH TOT MEDLER Burgem. van Duiven.	*Duiven* (Geld.)
Mej. H. FONTEIN	Harlingen.
S. M. S. THOMASSEN À THUESSINK VAN DER HOOP	*Vogelenzang. „ Duinzicht".*
C. A. DE JONG VAN RODENBURGH. . .	*'s-Gravenhage. W. de Zwijgerlaan 86.*
B. DORHOUT MEES	*Groningen. Zuidersingel 17a.*
J. GRANPRÉ MOLIÈRE	*Vierverlaten (bij Groningen).*
W. VAN DER MUELEN.	*Bilthoven. „Parkwijck".*
Mr. D. M. VAN GELDER DE NEUFVILLE.	*Hilversum. Godelindeweg 12.*
W. ONNES.	*Haren* (Gr.). *Huize „de Poll".*
Mr. M. H. VAN OOSTERZEE	*Amsterdam. Sarphatistraat le.*
E. K. J. DE SITTER	*Groningen. Vischmarkt 39a.*

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden op 7 Juli j.l. van het lid Jhr. Mr. P. L. v a n Me eu w en, te 's-Gravenhage.

Adreswijzigingen.

Jhr. Mr. W. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND	*'s-Gravenhage. Wassenaarsche kade 10.*
J. L. VAN BIJLERT.	*Nijmegen. Sloetstraat 1.*
M. R. H. CALMEYER	*Apeldoorn. Zwolscheweg* 28.
Nr. Jos. M. F. ESKENS	*'s-Gravenhage.* Ten *Hovestraat 57.*
J. LUCASSEN	Haarlem. *Spruitenboschstraat 12.*
J. MEES G.H.zn.	's-Gravenhage. *van Imhoffplein 2.*
H. F. C. Baron VAN OMPHAL MULERT.	*Hengelo (0.) Huize „de Belder".*
Mr. A. K. VINK	*Leiden. Oude Vest 13.*
G. WENDELAAR	*Bussum. „de Wartburg", Lindel. 10.* (Rectificatie).
H. M. ANDRÉE WILTENS.	*'s-Gravenhage. Nieuwe Schoolstraat 87.*
Jhr. Mr. H. A. M. VAN ASCH VAN WIJCK	*Doorn. Huize „ Nieuweweg".*

Aanwinsten Bibliotheek.

Ten geschenke.

Mr. Th. G. van Eck. De Nederlandsche familie *Alvarez en* hare afstamming uit den hertog van Alva, 's-Gravenhage 1921. *(van den Schrijver).*

Mr. H. Kronenberg. Het Overijselsoh geslacht *Putman*, Deventer 1921. *(van den Schrijver).*

Het geslacht de *Veer* 1556—1920 (m. s.). *(van M. R. H. Calmeyer).*

In memoriam Dr. Arie de Jager (bundel) 1877. *(van J. J. Viirtheim Gx.).*

Gustav A. Seyler. Geschichte der *Heraldik* (Wappenwesen, Wappenkunst und Wappenwissenschaft) Abteilung A. des Siebmacherschen Wappenbuches 1885/89. (van *Mr. E. J. Th à Th. v. d. Hoop).*

H. S p i 1 man. Afbeeldingen van kerken en kasteelen en andere gebouwen in *Oostelijk Noord-Brabant* 1ste stuk 1921 (uitg. Prov. Gen. v. K. en W. in N.-Br.). *(van Jhr. Mr. A. F. O. v. Sasse v. IJsselt).*

Mr. R. Fruin, Mr. A. le Cosquino de Bussy en mej. M. J. v. Soest. Catalogus van het archief der heeren van ***Montfoort 1920.*** (*Rijksuitgave*).

Mr. R. Fruin. Het wetenschappelijk karakter van het Maandblad van „De Nederlandsche Leeuw". (overdr. v. h. Ned. Arch. blad 1920/22). ***(van den Schrijver).***

A. Hoynck van Papendrecht. De "Leeuw" in de Ommelanden. (N. R. Ct. 29 Juni 1921 Av. R.). (van den. *Schrijver*).

Naamlijst der Europeesche inwoners van Nederlandsch-Indië en opgaven omtrent hun Burgerlijken Stand voor het jaar 1866. (van ***Ch. F. A. Beretta).***

Aankoop.

(verkorte titels).

J. W. 1 m ho ff. Genealogiae familiarum excellentium etc. in *Gallia* 1687, ***Brittannia 1690, Italia 1710, Hispania 1712, Germania*** 1732/4 (5de ed.). 5 dln.

L. von Le d 8 b u r. Adelslexicon der ***Preuss.*** Monarchie 1835. 3 dln.

Dr. C. Kn e t s ch. Das Haus ***Brabant.*** Dl. 1. Darmstadt 1917.

L. Galesloo t. Le livre des feudataires de Jean 111, duc de ***Brabant 1866.***

J. de He mricour t. Miroir des nobles de ***Hesbaye*** 1791 (2de uitg.).

Naamregister van de heeren van de regeering der stad ***Haarlem 1733.***

Lijst van alle oproepingen van erfgenamen in Nederland sedert 30 jaren gedaan. 1839.

J. en J. B. B ur k e. Encyclopaedia of heraldry of *England, Scotland* and *Ireland* 1861.

L. de Herckenro d e. Collection de tombes, épitaphes et blasons, recueillis dans les Qglises et couvents de ***la Hesbaye*** 1845.

P. N. de K ess el, Armorial ***Zuzembourgeois 1868.***

C. N. E loin. A handbook of *mottoes*, borne by the nobility, gentry, cities, public companies etc. 1860.

Le com t 8 de C. *Cris de guerre* et devises des états de l'Europe, des provinces et villes de France etc. 1852.

Lijst van de onderscheidene *merkteekenen*, welke zich op de uitgevoerd wordende balen of vaten gedroogde en gebrokene Racin moeten bevinden, ten bewijze van de plaats gehad hebbende bewerking in een der meestoven. (±1820).

M. de St. Epain. L'art de composer les livrées au milieu du XIXe siècle d'après les principes de la science héraldique. 1853.

Benevens nog een aantal genealogieën der families: v. ***Bevervoorde*** 1824, ***Buddingh 1863, Burman (de*** uitg.), *de Carpentier* 1909, ***du Chastel d. 1. H.*** 1872, ***de Flines*** 1846, *v. Heyningen* ***1791,*** 1817, 1834, ***de Gruyter 1875, Hemsterhuis 1827, Koenen 1899, v. Malsen 1894, de Neufville*** 1869, *v. Pallandt* 1849, ***Pelt*** 1735, v. ***Renesse 1897,*** gr. v. *Wertheim* 1843, *Willink* ***1767, Witsen 1774.***

De Excursie.

"Groningen en de Ommelanden" zou ditmaal het doel zijn onzer jaarlijksche excursie; evenals ten vorigen jare een uithoek van het land, een voor de meesten geheel onbekende, en bovendien ver afgelegen streek: Toch oefenden op een dertigtal leden „Stad en Lande" voldoende aantrekkingskracht uit om de bezwaren der reis te trotseeren en zij allen zullen na afloop der excursie hen, die thuis bleven, van harte hebben beklaagd: immers over het welslagen van den tocht was slechts één roep, één getuigenis van groote voldoening over de gelukkige keuze zoowel van het object der excursie, als van de personen die zoo welwillend zijn geweest de voorbereiding en leiding op zich te nemen. Der commissie, bestaande uit de heeren A. A. Boonacker en Jhr. Mr. W. G. Feith, komt dan ook in de allereerste plaats een woord van dankbare hulde toe. Was de eerstgenoemde, als ter plaatse woonachtig, speciaal met de zorg voor het logies der excursionisten, met die voor de auto's en andere nuttige en noodige regelingen belast, de heer Feith, plaatselijk niet minder georiënteerd, wist door zijn deskundige voorbereiding en zijn zoo gewaardeerde wenken en toelichtingen den tocht bij uitstek aan zijn doel te doen beantwoorden, daarop als 't ware een genealogisch-heraldisch stempel te drukken, dat den deelnemers nog lang zal heugen.

Dat Groningen, stad en provincie, zoo tal van merkwaardigheden op ons speciale gebied te zien zoude geven, hadden de meesten onzer zeker niet verwacht en zonder een met zooveel zorg in elkander gezet programma zou dat vele ons niet in zoo kort8 spanne tijds onder de oogen zijn gekomen.

Reeds mochten wij een voorproefje van een en ander genieten in een ***van twee*** practisch8 overzichtskaartjes voorziene brochure, waarin de heer Feith in een kort bestek zooveel historische en genealogisch8 bijzonderheden in een nauwkeurig en systematisch uitgewerkten reisgids wist samen te vatten, dat zeker alle deelnemers in den morgen van 17 Juni met hooggespannen verwachtingen den tocht aanvaardden, — verwachtingen welke, naar moet worden erkend, ten volle zijn verwezenlijkt. Wij begonnen dan met dien morgen het stadhuis, het nieuwe academiegebouw, het provinciehuis en de Martinikerk te bezichtigen, als evenzooveel monumenten van oud-Groningsche cultuur, van historie en traditie, een traditie welke hier in volmaakte harmonie is met het heden, waar toch Groningen, van ouds centrum van handel en verkeer, van wetenschap en kunst, nog in den vollen zin van het woord „de hoofcistad van het Noorden" mag worden genoemd. En ook de familiegeschiedenis kwam hierbij als vanzelf tot haar recht : zoowel in de bestuursgebouwen van stad en provincie als ook in het academiegebouw, door de aldaar aanwezige wapens en portretten van bekende en beroemde Groningers; terwijl wij ten slotte ons hart konden ophalen in de eerwaardige Martinikerk, waar wij in het koor met zijn talrijke grafsteenen, waaronder vele met koper versierd, reeds dien eersten morgen het schoone dat op heraldisch gebied in dit deel van Nederland uit vroegere eeuwen is overgebleven, konden bewonderen. Onnoodig te zeggen, dat bij onzen rondgang door de stad nog tal van gevels en anderen merkwaardigheden onze aandacht trokken. Na een déjeuner in hotel Frigge kon een groot deel van den middag worden besteed aan het Groningsch Museum, dat een rustige en gezette bestudeering alleszins waard bleek te zijn. De heer Dr. H. P. Coster, conservator, tevens archivaris der gemeente, heeft den deelnemers zeer aan zich verplicht door zijn voorlichting, zoowel hier als des anderen daags bij de bezichtiging der Ommelander

kerken. Inzonderheid was het een goede gedachte in het museum een kleine tentoonstelling met deskundige toelichting te geven, de „ommelander borgen" betreffende, van welke wij de voornaamste nog overgeblevene op 18 Juni zouden bezoeken.

Van het museum begaf men zich naar Midwolde en de Leek, alwaar werden bezichtigd de eerste zij 't ook gemoderniseerde „borg", de Nienoord, alsook de eerste Ommelander kerk, met het schitterende grafmonument der Inn- en Kniphausen's door Rombout Verhulst. Na terugkeer in Groningen besloot een diner in den „Doelen" dezen eersten excursiedag.

Den morgen van den 18den Juni waren alle deelnemers reeds vroeg op de groote markt vereenigd, en nauwelijks hadden van den statigen Martini de negen slagen weerklonken of evenveel auto's slingerden zich vandaar langs Groningen's straten en singels om reeds spoedig de groenende vlakten van Hunsingo te bereiken. De heeren A. A. Boonacker, Mr. P. Reeling Brouwer, G. van Calcar, B. Dorhout Mees, J. Granpré Molière, W. Onnes en E. K. J. de Sitter hadden de welwillendheid ons hun auto beschikbaar te stellen. Onder leiding van den heer Boonacker, die evenals de vier laatstgenoemde heeren zelf als bestuurder fungeerde, werden in een snelheid, die zelfs nu en dan aangroeide tot een duizelingwekkende vaart, achtereenvolgens bezocht de kerken van Noordwolde, Leens, Pieterburen, Uithuizen, Zandeweer, Stedum en Zeerijp. Het zou ons te ver voeren in bijzonderheden te treden omtrent het vele dat hier te genieten viel: grafzerken, wapenborden, gebrandschilderde glazen trokken uitteraard vooral de aandacht [1]), doch ook de merkwaardige architectuur, het sierlijke houtsnijwerk en — niet het minst — de schilderachtige omgeving waarin dit alles zich telkens aan ons voordeed. Het schitterende Groningsche landschap, het frissche, welverzorgde aspect der dorpskommen en afzonderlijke hofsteden, het fraaie geboomte rondom de ouden „heerden" en „borgen" heeft zulk een eigenaardige bekoring, vooral voor wie gelijk de meesten onzer voor het eerst deze vruchtbare, welvarende landouwen doorkruist. Behalve bij de twee „borgen" welke wij bezochten, werd nog tweemaal gepauzeerd : eerst te Wijtwerd, waar de heer Hopma Zijlema en familie ons gastvrij op zijn hofstede ontving en ons de aldaar aanwezige overblijfselen der voormalige Johanniter Commanderij welwillend ter bezichtiging stelde, voorts te Westeremden, waar de heer Dr. A. E. van Giffen, directeur van het Biologisch Archaeologisch Instituut der Rijks-Universiteit te Groningen, ons uitvoerig inlichtte omtrent den aldaar onder zijn leiding uitgevoerde afgraving van een „wierde" of „terp".

Op „Menkema", een der zeer weinige bewaard gebleven borgen, werd de lunch gebruikt. Terwijl het gezelschap zich in een der tuinen aan rustieke tafels te goed deed, weerklonken op het slotplein de fanfare's van het plaatselijk muziekcorps, hetgeen niet naliet — evenals het heldere zomerweder — de reeds zoo opgewekte stemming te verhoogen. Het oude slot wekte, hoewel onbewoond, aller belangstelling. Vroeger bewoond door de Nittersum's, de Clant's en de Alberda's, kwam het in 't begin dezer eeuw aan het beroemde oud-Groningsche geslacht

[1]) Van de overal aanwezige wapens noemen wij vooral die der bekende geslachten Alberda, Clant, Lewe, Rengers, Ripperda, Sickinghe, Tamminga (Ewsum), Tjarda van Starckenboroh.

der Lewe's, die — ten einde het doelmatig en oordeelkundig onderhoud en daardoor het voortbestaan van het slot blijvend te verzekeren — het in 1921 schonken aan het Groningsch Museum, om het als „borg" in te richten en te onderhouden ; — een schoone daad van piëteit voor oud-Groningsche traditie, zoowel als voor het oude familiegoed zelf, uitteraard niet het minst gewaardeerd door de leden van „de Nederlandsche Leeuw", die het een voorrecht achtten een der schenkers, den heer Jhr. G. Lewe van Nijenstein, in hun midden te mogen begroeten.

De tweede borg, welke na een rit door het typische stadje Appingedam, langs het wijde Schildmeer en nog tal van schilderachtige dorpjes werd bereikt, was „Fraeylemaborch" te Slochteren in Duurswold (Fivelingo). Aldaar werd het gezelschap ontvangen door den heer en mevrouw van der Hoop van Slochteren- Star Numan en werd de thee gebruikt. Het kasteel, dat reeds in de 13de eeuw moet hebben bestaan, is uitteraard herhaaldelijk vernieuwd en verbouwd, doch vertoont niettemin in zijn heerlijke omgeving, prachtig bosch, tuinen, vijvers en fraaie oprijlaan, nog geheel het type van een Ommelander borg. In de geschiedenis van het huis is het jaar 1781 beslissend: was het tot dusver steeds vererfd, uit de Fraeylema's op de Rengersen, en van dezen op de Piccardt's, in genoemd jaar kocht Mr. Hendrik de Sandra Veldtman het deerlijk vervallen slot en deed het een algeheele metamorphose ondergaan. Vandaar dat de voornaamste vertrekken, de Louis XVI-vestibule, en ook in sommige opzichten het uitwendige, een laat 18de-eeuwechen indruk maken. Maar wie iets dieper doordringt vindt vele overblijfselen uit vorige eeuwen, waaronder b.v. ook de portretten van Koning Willem III en Koningin Maria, en dat van den toenmaligen bewoner den merkwaardigen, avontuurlijken Ommelander Henric Piccardt. De heer Veldtman, die slechts een dochter naliet — tweemaal gehuwd met een Hora Siccama — had tot vrouw de weduwe van den Arnhemschen burgemeester Mr. J. N. van der Hoop, aan wiens achterkleinzoon, Mr. A. J. Th. à Th. van der Hoop, vader van den tegenwoordigen eigenaar, het goed met de heerlijkheid Slochteren, Kolham, Foxham en Half-Schildmolde in 1847 door genoemde mevrouw Siccama is nagelaten.

Nadat slechts noode van Fraeylemaborg met zijn talrijke historische merkwaardigheden afscheid was genomen ging de tocht langs Hoogezand en Kropswolde in de richting der „landschap" Drenthe. Te Zuidlaren ontving ons de burgemeester, ons medelid de heer J. M. A. Wijnaendts van Resandt, in zijn ambtswoning, de havezathe Laerwoud, bekend als de vroegere zetel der geslachten van Laer, van Heiden-Reinestein en de Milly. Na een kort oponthoud aldaar werd langs den ouden heirweg van Assen naar Groningen het Paterswolder meer bereikt. Aldaar werd in het zoo schoon gelegen „Clubhuis" ten slotte de gemeenschappelijke maaltijd gebruikt, welke door den aangenamen toon getuigde van de uiterst voldane en dankbare stemming waarin de leden na dezen zoo uitnemend geslaagden tocht verkeerden. Aan het eind van dit relaas past dan ook een woord van oprechte hulde aan allen, die tot het succes dezer excursie hebben willen bijdragen, en voor hun belangelooze medewerking op onzen hartelijken dank ten volle aanspraak hebben; een woord van bewon-

derende waardeering voor Groningen en zijn energieke bewoners, aan wier vriendelijke gastvrijheid wij nog lang de, aangenaamste herinnering zullen behouden!

V. D. H.

Van Schevichaven

(± 1420—1918),

door W. WIJNAENDTS VAN RESANDT.

Met den op 12 October 1918 overleden archivaris van Nijmegen *Herman Diederik Johan van Schevichaven* — wiens verdiensten op velerlei gebied reeds elders [1]) zijn geschetst — stierf een oud-Nederlandsch geslacht uit, dat reeds sedert omstreeks 1450 te Arnhem voorkomt en dat in den loop der eeuwen meerdere mannen heeft voortgebracht, die op verschillend gebied in staat of kerk op den voorgrond zijn getreden.

Het mag dan ook verwondering baren, dat over een dergelijk inheemsch oud geslacht nimmer een genealogie werd samengesteld. Nadat ik inzage had bekomen van de door genoemden archivaris nagelaten aanteekeningen betreffende zijn geslacht, begreep ik al spoedig, dat gelet op den ouderdom en de groote uitgebreidheid daarvan, het bewerken van een geschiedenis van het geheele geslacht een arbeid van eenige jaren zoude zijn en heb ik mij daarom beperkt tot het traceeren van de rechte stamreeks van den archivaris zelf, een arbeid die mij door het ver terug loopen van dit geslacht voor publicatie in wijder kring in aanmerking leek te komen.

In de eerste plaats benutte ik daarvoor de door den archivaris nagelaten, hoogervermelde aanteekeningen over zijn geslacht. Eertijds was genoemde heer in het bezit van een verzameiing familieportretten en -papieren, welke bij den brand van het Pantecnicon, Belgrave Square, Londen, in 1874 — waar die verzameling toenmaals berustte — helaas geheel verloren ging. Later heeft toen de eigenaar de verschillende aanteekeningen betreffende zijn geslacht, welke hij in archieven en in gedrukte werken vond, wel is waar opnieuw verzameld, doch die gegevens — een 100 tal — bevatten aanteekeningen over zóóveel diverse naamgenooten van zóóveel verschillende tijden, dat daaruit b.v. de rechte stamreeks van den eigenaar zelf slechts tot diens overgrootvader was op te maken.

Een daarop door mij zelf verder ingesteld onderzoek deed mij die stamreeks tot omstreeks 1450 opvoeren; het resultaat van mijn onderzoek volgt hieronder.

De heer van Schevichaven schreef in zijn „Losse aanteekeningen" over zijn geslacht :

„Dit geslacht ontleent zijn naam aan den Schevichof, „eenmaal gelegen bij het dorp Weeze, niet ver van „Goch, in de Middeleeuwen Geldersch grondgebied".

En verder:

„Reeds vroeg moet deze *hof* te gronde zijn gegaan, „vermoedelijk in de voortdurende oorlogen tusschen de „Gelderschen en de Kleefschen. Dientengevolge is het „hoogst waarschijnlijk, dat alle die den naam van „Schevichaven dragen, afstammen van het geslacht,

[1]) Bijdragen en Mededeelingen van de Vereeniging Gelre, deel XXII, 1919 blz. 1 e. v., doch vooral Levensberichten der leden van de Maatschappij der Ned. Letterkunde, jg. 1918—19, png. 48-52 van de band van prof. dr. J. Prinsen.

„dat in 1316 [2]) den hof bewoonde. Na den ondergang „van den hof vestigden de van Schevichaven's zich in „ Arnhem".

Tot zoover de archivaris H. D. J. van Schevichaven. Het zoude hem zeker verheugd hebben, indien hij bij zijn leven nog had kennis kunnen nemen van hetgeen ik bij mijn onderzoek daaromtrent vond en waaruit mij bleek, dat zijn meening, dat de *hof* van Schevick zoo vroeg verwoest zou zijn, wellicht juist was, doch dat het goed Schevick nog veel later voorkomt.

Het toeval wilde n.l., dat zoowel het geslacht *van Schevick*, dat het goed van dien naam bezat, als het geslacht *van. Schevichaven* zich omstreeks 1450 te Arnhem heeft gevestigd, zoodat ik bij mijn nasporingen naar het tweede qok het eerstgenoemde geslacht steeds terugvond en daarbij bleek mij, dat het geslacht van *Schevick in 1514 het goed* Schevick *bij Weze nog in bezit had.*

De acten betreffende de *van Schevick's* te Arnhem doen deze personen kennen als adellijke lieden in het bezit van Cleefsche landerijen, die betreffende de *van Schevichaven's* als poorters van de stad Arnhem.

Over het geslacht van *Schevick* zie o.a. Fahne, Adel des Rheinlandes en Scholten, Das Kloster Grafenthal, Personen Verzeignis S. 271; idem Die Stadt Cleve, S. 315—316, waar' ook hun wapen beschreven wordt.

De *van Schevick's* komen van 1446 tot na 1630 te Arnhem voor, te gelijk met de eveneens toen en later te Arnhem wonende *van Schevichaven's.*

Op het goed Schevick lag een hof, een z.g. bouwhof; personen die dien hof bebouwden, in pacht bezaten, noemden zich — zooals nog zeer lang in onze grensstreken de gewoonte was — naar dien hof; een zekere bouwman *Johan* b.v. noemde zich dus, sedert hij dien hof gepacht had, *Johan van den* of van *Schevirkhof,* zijn nakomelingen behielden dien naam. Toen die hof verwoest was en niet meer opgebouwd werd, trokken deze *van Schevickhaven's* naar Arnhem, waar ook hun vroegere pachtheeren de *van Schevick's,* waarschijnlijk wegens de vele oorlogen, zich gevestigd hadden, en zoo zien wij beide geslachten daar ruim een eeuw — elk met hun eigen naam en in hun eigen stand — naast elkaar voortleven.

Hoewel wij nu hier de stamreeks willen geven van het geslacht *van Schevichaven,* kan het wel niet anders of ik moet eenige acten over de *van Schevick's* mededeelen, om het bovenvermelde nader aan te toonen.

Blijkens het oudste burgerboek van Arnhem, deel 1435-1491, wordt, op Dominica post Viti 1446 *Helmich van Schevic* burger van Arnhem. Blijkens zijn voornaam was hij een afstammeling van den *Helmich*, die in 1316 met Schevick werd beleend. Hij was toen reeds iemand op leeftijd, want in het jaar ná zijn vestiging te Arnhem huwde zijn zoon *Johan* daar met een zekere *Geertruid.* 23 Oct. 1447 geeft deze *Johan van Schevick* aan zijn vrouw *Geel-truid als* morgengave [3]) de beemden gelegen „anghen *Wezebrugge*". Deze *Qeertruid* komt voor in een Arnhemsche acte van 1614 als de overleden grootmoeder van *Henrich van Schevick Helmichszn.*, straks mede te deelen, soodat bovengenoemde *Johan* van 1447

[2]) Jaar waarin de eerste van *Schevick* (*Helmich*) als bezitter van het goed Schevick voorkomt.

[3]) Morgengave, geschenk van den eohtgenoot aan zijn huisvrouw den morgen na den eersten huwelijksnacht.

weder een zoon *Helmich moet gehad* hebben. Deze was blijkens een Arnhemsche acte gehuwd met een juffrouw *Catharina*, die in 1601 (dl. 1601-1606 f°. 62) voorkomt als weduwe ***van Schevick*** met hare zoons ***Johan, Willem, Henrick, Arnt en Helmich van Schevick, gebroeders,*** echte kinderen van Helmich van Schevick. Op f°. 37$^{vso.}$ van deel 1514—1525 vindt men een belangrijke acte over deze van ***Schevick's,*** waarin ***Henrick van Schevick Helmichszoon*** opdraagt aan jr. *Wilhem van Ingenulandt,* als rector van het klooster binnen Huessen, alzulke renten en goederen als hem en zijnen broeders van wijlen juffrouw *Geertruid van Schevick, hun grootmoeder,* opgedragen waren, en zulks tot kwijting en vrijingvan hun goed in het land van Cleve te Weze gelegen geheeten Schevick welk goed een leengoed is, op welk goed ***Helmich*** hun vader 200 gouden gulden had opgenomen en geschiedende deze transactie door *Henrick* ook namens zijn broeders ***Willem*** en ***Helmich.***

Laatstgenoemde Helmich ***van Schevick*** komt met zijn vrouw juffrouw *Katheryna weder* voor in een Arnhemsche acte van 1526 post Lamberti (deel 1526—1531 f°. 15$^{vso.}$) als zij voor de opdracht van hun erf gelegen bij Wielre bij Kranenburg aan ***Matthias Vinck***, rector van het Fraterhuis te Nijmegen, tot waarborg stellen hun huis en hof in de Bakkerstraat te Arnhem.

De voorlaatst genoemde ***Willem van Schevick Helmichszoon*** komt b.v. voor in een acte van volmacht te Arnhem van post Petri ad vincula 1529 (deel 1526—31 f°. 65$^{vso.}$). Nog in verschillende Arnhemsche acten komen deze ***van Schevick's*** voor [4]), doch waar ik slechts wilde aantoonen, dat zij een ander geslacht waren dan de ***van Schevichaven's,*** dat zij in 1614 nog het goed Schevick bezaten, dat hun vrouwen als, „juffrouw" betiteld werden — bewijs toenmaals van adellijke afstamming -, daar meen ik thans tot de van ***Schevichaven's*** te kunnen overgaan [5]).

Over dit geslacht verscheen een genealogie in het Stam- en Wapenboek van A. A. Vorsterman van Oyen. Die genealogie behandelt 2 takken van dien naam, waarvan het onderling verband door mij niet is nagegaan, terwijl er nog een katholiek geslacht ***van Schevichaven*** bestaat, welks oorsprong evenmin door mij tot dusver werd nagezocht, omdat zulks buiten de zaak viel, welke ik mij voorgenomen had, n.l. opstelling en onderzoeking van de rechte stamreeks van de voorouders van wijlen den Nijmeegschen archivaris.

Het' artikel nu van den heer Vorsterman van Oyen in genoemd werk is mij gebleken geheel en volkomen onjuist te zijn; er worden den archivaris *van Schevichaven* boven zijn overgrootvader daarin voorouders gegeven welk6 niet de zijne zijn, de aanhechting van het andere nog levende geslacht van dien naam aan den stam van den archivaris is gefantaseerd, in ieder geval onjuist en des heeren Vorsterman van Oyen's mededeelingen missen verder zoo absoluut jaartallen en behoorlijke gegevens, dat men ze veilig ter zijde mag leggen.

[4]) Zie de genoemde personen ook in het, Leenregister van Gelderland, gepubliceerd door de Vereeniging Gelre, kmatier van Arnhem, blz. 413.

[5]) Daar de Schevick een leengoed was, zijn uittersard de beleeningen er mede gemakkelijk na te gaan in de te Dusseldorf berustend2 Cleefsche leenactenboeken.

De heer H. D. J. van Schevichaven vermeldt in zijn aanteekeningen, als eerste die hier te lande voorkomt: „1439 ***Johan van Schevichaven***, bezitter van een huis in de Oeverstraat te Arnhem',. Als bron vermeldt hij: Arnh. schepenprotocol, Westerkwartier, Dl. 1 f°. 33$^{vso.}$

Het spijt mij, dat ik ten aanzien van deze mededeeling met den heer van Sch. van meening moet verschillen, al verheugt het mij aan den anderen kant, dat ik deze opgave, die genoemde heer zeker van anderen ontving en niet zelf controleerde, en die onwaar blijkt te zijn, heb kunnen te recht zetten.

In genoemd Protocol van het Westerkwartier te aangeduider plaatse lezen wij wel inderdaad op f°. 33$^{vso.}$ ***„'t huys van de wede. van zal: Johan van Schevichaven brouwer in de Oeverstraat",*** maar nu moet men bedenken, dat dit eerste Protocol ***in 1618*** werd aangelegd, In dat jaar en later werden n.l. alle huizen in Arnhem in twee registers (Wester- en Oosterkwartier) ingeschreven, met vermelding van ligging en eigenaar. De bedoeling was dan, daaronder bij te schrijven alle overdrachten van die huizen, alle hypotheken daarop komende, alle renten uit de huizen gaande enz. De bewoners werden nu, nadat alle huizen met hun eigenaars in die 2 registers wijksgewijze waren ingeschreven, uitgenoodigd te doen inschrijven alle oude — dus van vóór 1618 dateerende — uit hun huizen gaande lasten, renten of tijnsen, en zoo staat er op bedoelde f°. in genoemd register bij het huis in de Oeverstraat van de weduwe van Johan van Schevichaven bijgeschreven : ***„Wilbordi 1439 belast met 2 golde schilden. jaarlijks ten behoeve van de armen weezen; aangegeven 3 Dec. 1625".***

Dit beteekent dus, dat nog in 1618, 1626, de eigenaar van bedoeld huis verplicht was aan de arme weezen te Arnhem jaarlijks te betalen 2 gouden schilden, verder dat zulks dateerde van St. Willebordusdag 1439 en dat bedoelde weduwe deze tijns op 3 Dec. 1625 in bedoeld register deed inschrijven.

Hoe nu de heer v. Sch. of degene, die hem die opgave verstrekte, daaruit heeft kunnen lezen, dat het huis in de Oeverstraat in 1439 aan ***Johan van Schevichaven*** toebehoorde, is wel niet duidelijk en is deze opvatting in ieder geval onjuist. Bovendien'heb ik in het schepenregister van 1439 noch in de Oeverstraat noch elders een ***Johan van Schevichaven*** aangetroffen.

Niet in 1439, maar in 1474 vind ik den eersten ***van Schevichaven*** te Arnhem in de schepenregisters en ook deze heet ***Johan.*** Aangezien uit de acte blijkt, dat hij reeds weduwnaar was en een gehuwde dochter heeft, moet hij dus iemand van lateren leeftijd zijn geweest en was hij denkelijk reeds langer te Arnhem gevestigd. Van die oudere schepenregisters ontbreken echter tal van jaren [6]) en bij vele zijn de bladen dermate door vocht aangetast, dat zij niet meer leesbaar zijn. Ik acht het dus zeer goed mogelijk dezen ***Johan. v. Sch.*** bij later onderzoek nog eens in oudere acten te Arnhem terug te vinden en volsta thans met de mededeeling, dat in de acte van 1474 dominica Vocem jocundi (deel 1474-1477 f° 6$^{vso.}$) ***Qert*** *van Moerze*, schoenmaker, en *Frederijn*, zijn vrouw, aan ***Johan van Schevichaven,*** „sloetzmaecker" (slotemaker), *Frederijn*'s vader, overdragen al het goed, dat van *Katharyna*, haar moeder, haar ten deel gevallen is.

[6]) Deze registers beginnen met 1423; ontbreken echter de jaren 1434—38, 1449-51, 1457-69, 1473, 1496—1501, 1506-1514.

Behalve de dochter *Frederijn* had *Johan van Schevichaven een zoon Johan* genaamd. Deze wordt nog in 1492 in een Arnhemsche acte (deel 1492-95 f° 14) vermeld, doch op feria secunda na Beloken Paaschen 1501 (dl. 1501—05) is hij overleden en komt zijn weduwe voor als *Elisabeth van Schevichaven,* als zij een rente koopt uit een huis in de Wilhackersteeg. Deze laatste overleed voor 1517 en uit een acte van feria quinta post conceptionis Marie van dat jaar, blijkt welke hunne kinderen waren :

Bernt Negell en *Katharina van Schevichaven* zijn vrouw, *Jacob* en *Henrick van Schevichaven* gebroeders, bekennen dat *Ghijsbert vvn Schevichaven,* hun broeder, hun goed en wel heeft uitgereikt en uitbetaald alle versterf, erf en goed, zooals zulks door *Johan van Schevichaven,* hun zaligen vader en door wijlen *Elizabeth van bchevichaven* hun moeder, beiden zaliger gedachten, is nagelaten en op hen allen ten deel gevallen is (dl. 1614-1526, f°. 112).

Uit deze acte zien wij dus, dat *Johan van Schevichaven en Elizabeth* één dochter en 3 zonen nalieten. De 3 zonen worden reeds vermeld in 1497 onder de Arnhemsche burgers, die in dat jaar gewapend uittogen om Tiel te hulp te komen. In van Hasselt's Kronyck van Arnhem, blz. 67 e.v. lezen wij 1497 *Hendrik, Jacob* en *Gijsbert van Schevichaven,* die hun eigen wapentuig medebrengen, bestaande uit haakbus, harnas en hellebaard, benevens een tuig. De dochter was gehuwd met *Bernt Nagell.* (Blijkens het Burgerboek van Arnhem was deze laatste daar in 1486 burger geworden). Op den zelfden datum van bovenbedoelde acte van 1617 komen nog eenige voorzieningen voor in zake de nagelaten goederen van *Johan van Sch.;* daarbij geeft n.l. *Gijsbert van Sch.* aan *Henrick van Sch.* een jaarrente van 3 gl., welke *Katharina,* hun zuster, jaarlijks ontvangt uit een huis op den hoek van de Conynckstraat, toebehoorende aan *Herman Germansz.* en voorts aan *Jacob van Sch.* het huis en hof gelegen in de Wilhackersteeg, waarin *Johan ten Have* woont met nog een jaarrente van 2 gouden gulden uit het huis van Joist de Smyts in diezelfde steeg naast het vorige gelegen.

In verschillende acten van Arnhem komen deze gebroeders en hun zuster nog voor; daar wij hier geen volledige genealogie van het geslacht kunnen geven, doch alleen de rechte stamreeks, volstaan wij met de mededeeling, dat *Katharina* kort daarna overleed en dat haar man *Bernt Nagell* hertrouwde met eene *Beel N.,* dat *Gijsbert van Sch.* gehuwd was met een *Geertgen N.,* bij wie een zoon, weder *Johan* geheeten, die naar Nijmegen trok, waar hij in 1620 burger werd [7]) en daar een tak stichtte, die spoedig uitstierf, dan wel naar elders vertrok, en dat *Hendrik van Sch.* reeds in 1603 gehuwd was met eene *Elisabeth Sluyter* [8]).

Van den 2en zoon der 3 hiervoor genoemde zonen van *Johan van Sch.,* n.l. *Jacob,* stamt echter het latere geslacht af, zoodat wij ons verder alleen met hem zullen bezighouden.

Met wie hij gehuwd was, leert ons een Arnhemsche acte van sabbato post Servatii in 1522 (dl. 1614-22 f°. 236), waarin wij lezen, dat *Jacob van Schevichaven* en *Gecrtruid* zijn vrouw, met haren broeder en zusters en

[7]) Liber pacis et nominum recept. civium (van de stad Nijmegen).

[8]) Zie o. a Schepensignaten van Arnhem, dl. 1501—03 f° 92vso, dl. 1526—31 f° 105vso en 110vso.

hun echtgenooten, aan *Willem Muys* en *Marie* diens vrouw verkoopen alle erfenis en versterf hun allen aangekomen van wijlen hun vader en schoonvader *Henryc van Camphuysen,* droichscherrer (lakenkoopman).

Blijkens een acte van secunda post octavus Pente coste 1626 (dl. als voren f°. 8vso) dragen *Jacob van Schevichaven* en *Geertgen* zijn vrouw over aan Willem *Muys* en *Merry* diens vrouw, een huis en hof in de Ketelstraat met een schaerweide daartoe behoorende, gelegen in het Arnhemmerbroek in Ketelmansslach, welk onroerend bezit dus denkelijk ook van de familie van zijn vrouw afkomstig was.

Kreeg *Jacob* blijkens eerder vermelde acte in 1617 het huis in de Wilhackersteeg uit den ouderlijken boedel, hij zelf bezat ook daaruit een huis in de Nyestat (Nieuwstad) te Arnhem, althans altera Victoris 1527 nemen *Jacob van Sch.* en *Geertgen* zijn vrouw, met *Gijsbert van Sch.* en *Geertgen* diens vrouw, van *Evertgen Jan Segera dr.* een jaarl. rente van 1 gouden kroon op hun huis en hot in de Nystat (dit huis bezat hij reeds in 1616) en in hetzelfde jaar, op tertia feria post Lucie 1627, bezwaren *Jacob van Sch.* en *Geertruid* zijn vrouw, hun huis in de Wilhackersteeg met een rente van 2 gouden gl. aan *Claes Jacobs Pelser* (f°. 42 als voor).

Op Sondach post Jois nativitatis 1631 draagt *Wilhem Negell Berntszn.* op aan *Jacob van Sch., zijn oom,* zijn aandeel hem aangekomen uit de nalatenschap van zijn overleden moeder, n.l. huis en hof in de Koningsstraat (fo. 108vso. als voor). Nog in een acte van 1646 (dl. 1644-46, fo. 101vso.) is sprake van een huis in de Conynckstraat van *Jacob van Sch.*

Uit eerdere acten blijkt, dat het hierboven genoemde huis in de Nystat een leerlooiersplaats was (loehof) en dat hij en zijn zonen er dit bedrijf uitoefenden. Zijn 3 tusschen 1616 en 1620 geboren zonen blijken uit een acte van in vigilia Michaelis 1647 (dl. 1547-49, f°. 54vso.); daaruit zien wij dat *Gijsbert, Hendrik* en *Jan van Schevichaven,* gebroeders, een huis met loehof en kalkkamp in de Nystat bezaten; de oudste *Gijsbert* is dan reeds overleden en heeft een weduwe *Elizabeth* (*Lijss*) nagelaten, die vermeld wordt met hare kinderen *Griete, Weindel, Lyss, Hendrik* [9]), *Jacob, Peter* [10]) en *Gertgen.* De andere zoon, Jan *van Sch.,* in 1650 gehuwd met een *Gerritken N., was* eigenaar van het huis in de Wilhackersteeg, terwijl van den zoon *Hendrik* weder het latere geslacht afstamt.

Hendrik van Schevichaven was in 1666 reeds overleden, hij was gehuwd met *Engele N.* die in een acte van 24 April 1666 (dl. 1562-66 f°. 71vso.) als volgt vermeld is:

Engele weduwe van zal. *Henrick van Schevichaven,* met *Jacob* haar zoon, draagt over aan *Jan van Schevichaven* en *Ermgart* diens vrouw [11]) het erf en de „loehof" in de Nyestadt naast het erf van *Jan* v.d. gelegen, zooals *Henrick* van *Sch.* en zijn vrouw v.d. eerstbedoeld erf bezeten hadden ; zij stelt daarbij tot waarborg haar huis in de Kerkstraat.

[9]) Deze Hendrik *van Sch.* is de later veelvuldig voorkomende kanunnik, later rentmeester van de Sb. Walburgskerk te Arnhem.

[10]) Van dezen *Peter van Sch.* gehuwd met N. *Kerstiens,* stamt een tak, welke nog lang te Arnhem voorkomt en in maatschappelijken stand achteruitging.

[11]) Ook uit dezen *Jan* × *Ermgart* een Arnhemsohe tak.

Laatst bedoeld huis en de verdere kinderen van **Hendrik van Sch.** blijken uit een Arnhemsche acte van 6 Maart 1567 (dl. 1663-70 f°. 162), waarin **Jacob van Schevichaven** en **Gerryken zijn** vrouw, *Herman van Schevichaven, Naeleken van Schevichaven en* mr. *Symon van de Water* [12]) als momber van **Giesbert van Schevichaven,** allen kinderen van zaligen **Henrick** van **Schevichaven,** overdragen aan Carselis Mom en juffrouw *Philippa van Wees,* diens vrouw, het huis en hof gelegen in de Kerkstraat, naast het huis van **Johan van Schevichaven,** benevens een loehof buiten de Velperpoort naast **heer Renrick van Schevichaven en** diens broeders en zusters, zooals wijlen *Henrick van Schevichaven* en **Engel** zijn vrouw eerstbedoeld huis bezeten en gebruikt hebben.

Hieruit blijkt dus, dat **Hendrik van** *Sch.* weder 3 zoons Jacob [13]), *Herman* en *Gijsbert* had; alleen Jacob was in 1666 meerderjarig, in 1667 was *Gijsbert* [14]) alleen nog minderjarig, zoodat *Herman*, van wien het latere geslacht afstamt, omstreeks 1548 geboren was.

Deze *Herman* woonde in de Oeverstraat, wordt in 1572 vermeld als brouwer, overleed voor 1601 en was gehuwd met ***Anna N.,*** die hem overleefde.

Als zijn weduwe komt zij met haar oudsten zoon ***Johan van Sch.*** voor in een Arnhemsche acte van 19 Maart 1601 (dl. 1598-1603 f°. 142^{vso}.).

29 Augustus 1603 transporteeren ***Henrick van Schevichaven*** en *Geesken van Aenholt,* zijn vrouw, ***Engel van Schevichaven*** en ***Henriksken Berents*** diens vrouw, en ***Jacob van Scheoichaven,*** aan ***Johan van Schevichaven*** en ***Griete van Eck*** diens vrouw, elk hun aandeel in het huis en hof in de Oeverstraat, zooals ***hun*** zalige *vader Herman van Sch.* dit huis gedurende zijn leven bezeten had.

Blijkens het in het begin van dit opstel vermelde Protocol van het Westerkwartier van Arnhem, in 1618 aangelegd, bezat de *weduwe* van ***Johan van Sch.,*** brouwer, toen nog het huis in de Oeverstraat.

Uit dezen ***Johan van Sch.,*** gehuwd met ***Margaretha van Eck,*** spruit vermoedelijk een tak, welke Katholiek is gebleven. Uit zijn mede hiervoor genoemden broeder ***Engel van Sch.,*** gehuwd met ***Henrica Berents,*** spruit een tak, welke nog lang te Arnhem gevestigd was, in maatschappelijken stand achteruit ging en wellicht is uitgestorven.

Uit den jongsten zoon ***Jacob*** spruit het latere geslacht eerst te Arnhem, daarna te Nijmegen.

Jacob van ***Schevichaven*** was geboren te Arnhem in 1678 en overleed daar, blijkens nog bewaarde bijbelaanteekeningen over hem en zijn gezin, in Januari 1642. Hij was roeydrager (deurwaarder) dier stad. Blijkens het protocol van het Oosterkwartier van Arnhem, 1° deel f°. 109^{vso}, woonde hij in 1618 — jaar waarin dit boek werd aangelegd — in de Turfstraat in een huis, dat tot 1698 in het bezit der familie bleef. Bovendien was hij eigenaar van twee graven in de Groote Kerk te Arnhem [15]). Hij huwde te Arnhem 14 Januari 1607 met ***Margaretha van***

[12]) Deze was in 1572 secretaris van Arnhem.

[13]) *Simon* van de ***Water*** was gehuwd met ***Gerryken van*** Schevichaven (dl. 1558-63 f° 88^{vso} en dl. 1598-1603 f°. 3).

[14]) Deze *Gijsbert van* Sch, geboren te Arnhem in 1558, is de geleerde Jezuiet, stichter van het Jezuieten-college te Graz, schrijver van verschillende theologische werken en overleden te Mainz 20 Mei 1622.

[15]) Protocol der graefplaetsen in de Grote Kerck ende in de Broerenkerck te Arnhem, Zuyder en Noorder Cruijs f° 1 n°. 1 en Zuijderperk, f° 29, n°. 24.

Wiert *Gijsbertsdr.*, geb. aldaar in 1688 en overleden te Arnhem 10 April 1664. Na haar overlijden maakten haar 2 kinderen boedelscheiding op 9 Oct. 1666, waarbij de oudste zoon het hiervoor bedoelde huis bekwam.

Deze twee kinderen waren *Gijsbert* en *Herman* ***van Schevichaven.*** Laatstgenoemde, die o. a. gildemeester, kerkmeester, schepen en notaris te Arnhem was, liet uit zijn huwelijk (26 Dec. 1643) met *Margaretha Bolck* 3 zoons en 1 dochter na [16]); zijn tak stierf echter met deze zoons uit.

De oudste zoon van Jacob ***van*** *Sch.* en ***Margaretha van Wiert, Gijsbert van Sch.,*** geboren te Arnhem 25 Dec. 1609, werd in 1634 als student te Leiden ingeschreven, studeerde echter niet af en huwde (ondertr. te Arnhem 27 Aug. 1642) met ***Catharina Engelen,*** weduwe van ***Evert van Harn*** [17]).

Zij was eigenares van de helft van het huis genaamd de Valck in de Ketelstraat; dit huis had haar 1° man 2 Aug. 1636 en 11 Mei 1637 gekocht en werd bij magescheid van 26 Aug. 1612 tusschen zijn weduwe en haar kinderen voor de helft aan haar toebedeeld. Tot haar overlijden behield zij dit gedeelte. 16 Mei 1700 werd bij magescheid tusschen de kinderen van ***Catharina Engelen,*** eerst gehuwd met ***Evert van Harn*** en daarna met *Gijsbert van Schevichaven,* het huis toebedeeld aan ***Willem. Muller*** en ***Elisabeth van Harn,*** echtelieden, dochter uit haar eerste huwelijk [18]).

Gijsbert van Sch. zelf was eigenaar van het hiervoor genoemde huis in de Turfstraat, welk huis echter na zijn overlijden 8 Oct. 1698 verkocht werd [18]). Blijkens het schepenprotocol van Arnhem, dl. 1695—1703 f°. 116^{vso}, is deze verkoop op 8 Nov. 1698 als volgt geregistreerd: *Henrick van Schevichaven* en ***Willem Muller*** met ***Elisabeth van*** *Hern*, zijn vrouw, voor hun zelf en voor hun zwager en zuster ***Albert*** *Wilbrenninck* en *Naleken van Schevichaven* [19]), echtelieden, transporteeren aan ***Derksken Goetinghs,*** wed. ***Botjens*** hun huis op de hoek van de Turfstraat voor 560 gl.

Slechts één zoon van *Gijsbert van Sch.* zette het geslacht voort, n.l. de hierboven genoemde ***Hendrik*** van *Schevichaven*, gedoopt te Arnhem 24 December 1649 en overleden aldaar kort na 1716. Hij was roeydrager en suppoost van Arnhem, gecommitteerde uit de burgerij en gemeensman aldaar, als hoedanig hij het laatst in 1716 voorkomt.

Hij huwde te Arnhem 26 December 1686 met ***Christina Ham,*** gedoopt aldaar 22 Januari 1662, dochter van ***Dirk Ham*** en *Rutgera* ***Otters.***

In Aug. 1709 kocht hij uit den desolaten boedel van ***Anton Dabling*** diens huis in de Rijnstraat, welk huis na zijn overlijden in bezit kwam van zijn 2 kinderen en 1 kleinkind, n.l. van zijn zoons ***Dirk*** en *Gijsbert van Sch.* en van ***Christina van Innevelt,*** dochter van ***Adriaan van I. en*** van wijlen ***Catharina van Schevichaven.*** Dit

[16]) N.l. *Bernarda*, gehuwd (29 Jan. 1668) met *Daniel de Gimmer*, Dr. *Jacob* van Sch. († 1717), doctor in de beide rechten, ***Peter van*** Sch. († 1714) notaris en procureur on Dr. *Gijsbert* van *Sch.* ($1703) med. dr. en rentmeester van het St. Catharina Gasthuis (1671), allen te Arnhem; de 3 zoons ongehuwd overleden.

[17]) *Gijsbert van Schevickhoven, j.* m , sone ven snligen ***Jacob van Schevickhoven*** ende *Catharina Engelen* weduwe van saligen *Evert van Hern.*

[18]) Protoool van het Oosterkwartier van Arnhem, dl. 1, f° 109^{vso}.

[19]) Deze *Naleken van Sch.* was gedoopt te Arnhem 9 Jan. 1648 en teekende daar 4 Juni 1681 aan met *Albert Wilbrenninck.*

huis werd 8 Aug. 1722 door deze personen verkocht, de zoon **Dirk** is dan echter reeds overleden een weduwe met een zoon nalatende [20]).

Hendrik **van Sch.** (gehuwd met **Christina Ham),** maakte op 6 April 1715 nog een verdeeling met zijn neef Dr. **Jacob van** *Schevichaven over* de verschillende graven in de Groote Kerk. welke tot dusver aan hen gezamenlijk toebehoorden ; daarbij bekwam *Hendrik* het hiervoor genoemde graf n°. 24 in het Zuyderperk.

Hij had 3 kinderen nl. 1. *Catharina,* ged. te Arnhem 30 Oct. 1687, overleden vóór haar vader en gehuwd met *Adriaan van Innecelt,* bij wien één dochter *Christina van Innevelt;* 2. **Dirk van** *Sch.*, die volgt, en 3. *Gijsbert* **van** *Sch.*, ged. te Arnhem 16 Aug. 1693, rentmeester van het St. Catharina-Gasthuis (1721) en gemeensman te Arnhem (1749) ; hij overleed daar in Dec. 1766, ondertrouwde er 2 Nov. 1721 en huwde te Amsterdam 16 Nov. 1721 met *Christina Pauw*, die in Nov. 1776 te Arnhem overleed [21]). Uit hun huwelijk sproten verschillende kinderen, waarvan echter slechts één kind, n.l. **Jacob** *Larwood van Schevichaven* [22]), ged. te Arnhem 22 Febr. 1728 en overleden als opperkoopman te Houghly, den vader overleefde ; deze zoon was ongehuwd en ontving bij het testament van zijn vader slechts de filiale portie, terwijl zijn goederen zouden komen op zijn neef *Henric Jan,* zoon van zijn overleden broeder **Derk van** *Schevichaven.*

Deze laatste is de hiervoor sub. 2. genoemde **Dirk van** *Schevichaven*; hij was gedoopt te Arnhem 24 Juni 1691, werd 15 Sept. 1710 als student te Harderwijk ingeschreven, was te Arnhem auditeur-militair, gemeensman (1716) en gildemeester, doch overleed reeds in 1721 een weduwe met één kind nalatende. Hij was ondertrouwd te Arnhem 30 April 1718 en huwde te Rijswijk met **Johanna Catharina van** *Innevelt*, gedoopt te Arnhem 15 Jan. 1692 en evenals de hiervoor genoemde *Adriaan van Innevelt,* een kiud van **Jan van** *Innevelt* en *Catharina Schut* [23]).

Deze **Jan van** *Innevelt* **was** met zijn echtgenoote, na koop, op 5 Febr. 1718 beleend geworden met het Geldersche leen Giesbeek, tusschen Angerlo en Lathum gelegen; na zijn overlijden werden zijn weduwe en kinderen, waaronder *Johanna Catharina* van *lnnevelt* weduwe van *Schevichaven,* op 4 Maart 1722 er mede beleend, doch nadat die kinderen boedelscheiding hadden gehouden, na hun moeders overlijden, bleef dit leengoed alleen in het bezit van den zoon *Adriaan* **van** *Innevelt*, die er 24 Sept.. 1728 mede werd beleend.

Het eenige kind uit het huwelijk van **Hendrik van Schevichaven** met J. C. van *Innevelt* **zou** dus — daar zijn oom de rentmeester *Gijsbert* **van** *Sch.* geen gehuwde kinderen zou nalaten — het geslacht weder voortzetten. Het was *Hendrik* **Johan van** *Schevichaven*, gedoopt te Arnhem 13 Nov. 1720 en ingeschreven te Leiden als student in de medicijnen in 1740. Deze vestigde zich na zijn promotie en door zijn op 15 Sept. 1744 te Nijmegen voltrokken huwelijk met *M* **argaretha Christina** *toe Laer* in deze stad. Zijn vrouw was daar geboren *24* Febr. 1725 als dochter van *Reinier* **toe** *Laer* en diens eerste echtgenoote *Christina* **ten Hengel.**

Te Nijmegen bekleedde ***H. J. van Schevichacen,*** die als med. doctor niet practiseerde, verschillende betrekkingen. Hij was vaandrig (1747) en luitenant (tot 22 Juni 1774) der burgerij (hopmanschap van de Smitstraat) [24]), heemraad van het circul van de Ooy. Hij was eigenaar van een huis in de Lange Burchtstraat en van een huis bij de Jodenberg of Gouverneursgas (1748—56) te Nijmegen, van land onder Hees en onder Velp, en tevens van het thans nog bestaande huis en goed de Cruyshorst onder Worth-Rheden.

De Cruyshorst, eertijds ook Meeckeren's goed genoemd, werd in 1666 omschreven als: „het huys ende hoff, en ‚boomgaert genaemt de Kruyshorst met 2 campen lants „neffens 't bosch daertoe gehoorende ende d'Elsenweijde „achter 't voors. huys onder d'Ambte van Rheden ge„legen toebehoorende Jor. ***Adam van Meeckeren tot Kruys„horst*** en joffr. *Jacoba* **Fyckenholts,** echtelieden [25])".

Deze echtelieden bezwaarden het goed dermate met schulden, dat het in Dec. 1675 krachtens recht van verwin in bezit kwam van *Gijsbert* **van Brienen, we**duwnaar van **Lucretia** *Craayvangers.* Van dezen kwam het aan **Johan van Brienen,** gehuwd met **Johanna** *Elisabeth* **de** *Beijer.* **Joh.** *van Brienen*, die o. a. rentmeester van de geestelijke goederen te Arnhem was, bleek bij zijn overlijden schulden in deze functie nagelaten te hebben, waarom op 13 Apr. 1717 door de stad Arnhem beslag gelegd werd op zijn onroerend bezit, o.a. op de Cruyshorst. Zijn weduwe had reeds hierop hypotheek genomen, waarna de rentmeester *Gijsbert* **van** *Schevichaven* tegen aflossing van die hypotheek op 16 Juni 1720 de Cruyshorst aankocht en het beslag daarop door de stad Arnhem deed opheffen.

Zooals wij boven reeds zagen, had deze *Gijsbert van Sch.* bij zijn testament bepaald, dat zijn goederen aan zijn neef **Hendrik Johan** *van* **Schevichaven** zouden toevallen en zoo werd deze in Dec. 1766 na zijn oom's overlijden, eigenaar van dit goed.

Hij vergrootte dit bezit op 14 Mei 1790 door aankoop van baron **van** *Spaen van Biljoen* met twee kampen bouwland, doch 4 April 1792 wordt het geheele bezit verkocht. De acte van verkoop luidt [26]):

de med. docter **H. J. van** *Schevickaven,* weduwnaar en getuchtigde boedelhouder van wijlen vrouwe *M. C. Toelaer*, mitsgaders de capiteijn ten dienste dezer landen *W. van Schevickaven*, pro se en als gemachtigde van ***P. N. Lotichius,*** stads- en kwartierdocter van Nijmegen, en ***Johanna Catharina van Schecickaven,*** echtelieden, alsmede van desselfs ehevrouw ***B. J. van*** *Iddekinge*, dan nog als gemachtigde van ***J. Roldanus,*** predikant te Leiden, als vader en voogd van zijn minderjarige dochter ***Willemina*** *Jacoba Roldanus* bij wijlen *Christina Jacoba van Schevickaven* verwekt, transporteeren — eerstgenoemde voor de helft en de overigen te samen voor de andere helft — aan ***A. F. R. E.*** Baron *van Haer-*

[20]) Protocol van het Westerkwartier van Arnhem, dl. I, f° 106vso.

[21]) De testamenten van *Gijsbert van Sch.* en zijn vrouw *Christina* **Pauw,** d.d. 31 Jan. 1726, 30 Sept. 1755 en 18 Maart 1774 vindt men in Testamentboeken van Arnhem, dl. 1753—62 en dl. 1773—76.

[22]) Onder het pseudoniem Jacob Larwood schreef de archivaris van Schevichaven zijn Engelsche uitgaven over de uithangborden, de geschiedenis van de parken te Londen e.a.

[23]) **Jan van** *Innevelt*, j.m. **van** Geertruidenberg, huwde te Arnhem 21 Mei 1682 met *Catharina* **Schut** (ook *Schutten*), j.d. van Arnhem.

[24]) Raadsignaten van Nijmegen.

[25]) Protocol van bezwaar van Rheden, dl. 1648-1733.

[26]) Protocol van bezwaar van Worth-Rheden, dl. 1733-1797, f° 161vso e. v.

solte tot Staverden en vrouwe *C. J. J. Taets* van *Amerongen,* echtelieden, het erf en buitengoed genaamd de Kruyshorst te Worth Rheden met 2 daarbij gelegen kampen land, welke op 14 Mei 1790 door verkooper aangekocht waren, te samen voor 20.000 gl.

Opmerking verdient dat de koopers op 30 **Maart** 1796, dus nog geen 4 jaar later, het geheele bezit weder verkoopen aan Mr. *F. W.* van den *Steen* en N. ***I. Brantsen,*** echtelieden, voor 36.000 gl.

Margaretha Chistina *Toelaer*, de echtgenoote van H. ***J. van*** *Schevichaven,* was reeds 14 Juni 1769 te Nijmegen overleden, na haar man 9 kinderen te hebben geschonken, waarvan 5 bij haar overlijden nog in leven.

Hij zelf overleed te Nijmegen 13 Febr. 1800 en ligt met zijn vrouw begraven in een kapel in het Noorderschip van de St. Stevenskerk aldaar onder een zerk waarop, behalve hun beider wapens, het volgende grafschrift:

HENDRIK JOAN VAN
SCHEVICHAVEN
MEDICINAE DOCTOR
DOMINUS IN CRUYSHORST
ET
MARGARETHA CHRISTINA
TOELAER CONJUGES
ANNO MDCCLXIX
ILLE XIII FEBRUARI1 MDCCC.

Van de bij den verkoop van de Cruyshorst vermelde kinderen was ***Wouter*** de oudste zoon [27]); deze zette het geslacht voort. Hij was gedoopt te Nijmegen 11 Juni 1745 en werd in 1762 als student in de rechten te Leiden ingeschreven ; eenige jaren later stond hij in militairen dienst, werd 17 Aug. 1766 vaandrig in het regiment Lindtman, 2 Maart 1771 luitenant in datzelfde regiment, 15 Maart 1777 benoemd tot kapitein bij het 2e bataljon van het reg. van Bijlandt in garnizoen te Leeuwarden. In 1788 verliet hij den dienst, want 11 Aug. 1788 werd ***Frans Mackay*** benoemd tot kapitein in genoemd regiment in plaats van den gedemitteerden kapitein ***van bchevichaven.*** In 1792 was hij weder kapitein, doch toen te Nijmegen in garnizoen. Hij overleed tusschen 1792 on 1800 als luitenant-kolonel.

Gehuwd met ***Bartha Johanna van Iddekinge,*** won hij slechts één kind bij haar, dat volgt. Zijn vrouw was geboren te Wildervanck 7 Augustus 1768, overleed te Nijmegen 19 Oct. 1847 en was dochter van ***Rembt Tobias*** *van Iddekinge* en van *Sibilla* ***Sichterman.***

In een Nijmeegsche schepenacte van 6 Nov. 1800 vindt men de vermelding van de onroerende goederen van ***Bartha Johanna van Iddekinge,*** weduwe van wijlen den luitenant-kolonel ***W.*** *van Schevichaven*; voor haar zelf en als moeder en bij testament van wijlen haar man aangestelde voogdesse over haar minderjarigen zoon ***Dirk Hendrik Jan*** *van Schevichaven*; daaronder komen voor 5 huizen te Nijmegen resp. in de Rozemarijnstraat en in de Burchtstraat, in de Houtstraat en in het Jodengas, en diverse stukken wei- en bouwland te samen bijna 20 morgen, bij St Anna, te Hees en in de Ooy.

[27]) Van de 2 andere zoons, die bij overlijden van de moeder nog in leven waren, vertrok ***Reinier Dirk,*** ged. Nijm. 23 Dec. 1753, in 1777 als onderkoopman naar O.-Indië, waar hij kort daarna overleed, en stierf de andere ***Hendrik Johan,*** ged. te Nijm. 19 Maart 1758, ongehuwd voor 1792 te Nijmegen.

De hierboven genoemde eenige zoon was gedoopt te Nijmegen 30 Mei 1790 en trad in militairen dienst op de Marine-school te Honsholredijk 11 Juli 1809, werd in 1813 ingelijfd als garde d'honneur en in den slag bij Hanau 28 Oct. 1813 gevangen genomen door de Beiersche jagers ; in 1814 cadet der carabiniers als hoedanig hij in de reserve bij Waterloo was, daarna te Valenciennes in garnizoen en tot 1818 te Zutphen, waarna hij — nog niet tot officier bevorderd zijnde — den dienst verliet.

Hij huwde te Nijmegen in de Waalsche kerk 2 Sept. 1819 met ***Henriette*** *Jacqueline van Noort*, dochter van *Anthony* ***Baptista*** *van Noort* en ***Catharina van Pabst,*** geboren te 's Gravenhage 7 November 1799 en overleden aldaar 29 Augustus 1869, na hertrouwd te zijn geweest met ***Paul Charles*** *Guillaume* ***Guyot,*** wethouder van 's-Gravenhage en ridder van de Militaire Willems Orde.

D. H. J. van *Schevichaven* woonde in de Buschstraat te Nijmegen, alwaar hij 21 Nov. 1831 overleed.

Uit zijn hiervoor vermeld huwelijk sproten 7 kinderen, waarvan 4 kort na de geboorte overleden, de 3 overigen waren :

1. ***Gijsbert Hendrik*** *Johan*, geb. te Nijmegen 3 Aug. 1821, overleden als student in de rechten te Groningen 26 Mei 1843.
2. ***Jacob Hendrik Jan,*** geb. te Nijmegen 28 April 1825, ongehuwd overleden als 1e luitenant der infanterie O.I.L. te Singkawang (Borneo) 27 Juni 1859.
3. *Herman* ***Diederik*** *Joan*, geb. Nijmegen 14 October 1827, ongehuwd overleden als archivaris van Nijmegen en als laatste van zijn geslacht, 91 jaar oud, 12 October 1918.

Uit het tweede huwelijk van zijn weduwe, hiervoor vermeld, sproot **Jacqueline** *Henriëtte Pauline Guyot*, **geb.** te Nijmegen 20 Sept. 1842, die het grootste deel van haar leven met den archivaris, haar half-broeder, samenwoonde en in wier bezit thans diens nagelaten historische aanteekeningen zich bevinden.

Alvorens nu de stamreeks van dit geslacht op te stellen, zooals deze aan het bovenstaande is te ontleenen, vermeld ik, dat het wapen van dit geslacht, zijnde in goud 3 roode heraldieke lelies (2 en 1), behalve op grafsteenen en nog bestaande zegels [28]) en lakken, gevonden wordt op verschillende gildebekers, te Arnhem berustende, o.a. op een zilveren beker van het St. Josefsgilde, waarop naam en wapen van *Gijsbert* van ***Sch.*** (zonder jaartal), op de deksel van een zilveren beker van het St. Eloys gilde van *1671*, waarop naam en wapen van *Herman* ***van Sch.,*** gildemeester; op de deksel van een zilveren beker van het tappersgilde van 1718, waarop naam en wapen van ***D. van Schevikace,*** gildemeester; op een zilveren beker van het zelfde gilde van 1714, waarop naam en wapen van *Henrick* ***van Sch.,*** roeidrager. (Zie Arnhemsch Museum van Oudheden).

Stamreeks.

1. *Johan* ***van*** *Schevichaven*, geb. omstreeks 1420, slotenmaker te Arnhem, overl. na 1474, tr. *Katharina N.*, overl. vóór 1474.

[28]) Ook aan een schepenacte van Wijk bij Duurstede van 9 Dec. 1584 hangt het zegel van *Claes* van *Schevickhoven* met dit wapen,

II. ***Johan*** van ***Scheeichaven,*** overleden tusschen 1492 en 1601, tr. ***Elisabeth N., † voor*** 1517, woont in de Willakkersteeg te Arnhem.

III. ***Jacob van Schevichaven,*** geb. omstreeks 1480, burger van Arnhem, trekt 1497 met zijn 2 broeders en andere burgers gewapend uit om de stad Tiel te hulp te komen, bezit het huis in de Willakkersteeg en een huis in de Koningstraat te Arnhem, leerlooier in de Nieuwstad aldaar, overl. kort ***n a*** 1645, tr. omstreeks 1516 *Geertruyd* ***van Camphuysen, Hendriksdr.***

IV. ***Hendrik van Schevichaven,*** leerlooier in de Nieuwstad te Arnhem, overl. voor 1665, tr. *Engele N.*, woont in de Kerkstraat te Arnhem, overl. 1567.

V. *Herman van Schevichaven*, geb. omstreeks 1548, bierbrouwer in de Oeverstraat te Arnhem, overl. voor 1601, tr. Anna *N.*, overl. voor 1601.

VI. ***Jacob van Scheoichaven,*** geb. in 1578, roeydrager te Arnhem, woont in de Turfstraat, overl. Arnhem Jan. 1642, tr. Arnhem 14 Jan. 1607 ***Margaretha van Wiert,*** geb. in 1588, overl. Arnhem 10 April 1664, dr. van *Gijsbert* ***van Wierf.***

VII. *Gijsbert* ***van Scheuichaven,*** geb. Arnhem 25 Dec. 1609, student te Leiden 1634, gildemeester te Arnhem, woont in de Turfstraat, overl. 1698, tr. (ondertr. Arnhem 27 Aug. 1646) ***Cotharina Engelen,*** weduwe van ***Eoert*** van ***Harn,*** eigenares van het huis de Valck in de Ketelstra t, overl. 1700.

VIII. ***Hendrik van Schevichaven,*** ged. Arnhem 24 Dec. 1649, roeydrager en suppoost te Arnhem, gecommitteerde uit de burgerij en gemeensman, overl. kort na 1716, woont in de Rijnstraat, tr. Arnhem 26 Dec. 1686 ***Christina*** *Ham,* ged. Arnhem 22 Jan. 1662, dochter van ***Dirk Ham*** en ***Rutgera Otters.***

TX. ***Dirk van*** *Schevichaven*, ged. Arnhem 24 Juni 1691, student te Harderwijk 1710, auditeur-militair, gemeensman en gildemeester te Arnhem, overleden in 1721, ondertr. Arnhem 30 Apr. 1718, tr. Rijswijk ***Johanna Catharina van*** *Innevelt*, ged. Arnhem 15 Jan. 1692, overl. na 1728, dr. van ***Johan van*** *Innevelt* en ***Catharina Schut.***

X. Dr. ***Hendrik*** *Johan* ***van Schevichaven,*** ged. Arnhem 13 Nov. 1720, student te Leiden 1740, vestigt zich 1744 te Nijmegen, med. doctor, luitenant der burgerij (tot 1774) en heemraad van het circul van de Ooy, woont in de Burchstraat te Nijmegen, eigenaar van de Cruyshorst te Worth-Rheden (tot 1792), overleden te Nijmegen 13 Febr. 1800, tr. Nijmegen 15 Sept. 1744 ***Margaretha*** *Christina* ***Toelaer,*** geb. aldaar 24 Febr. 1725, overl. Nijmegen 14 Juni 1769, dochter van *Reinier* ***Toelaer*** en ***Christina ten Hengel.***

XI. *Wouter* ***van*** *Schevichaven*, ged. Nijmegen 11 Juni 1746, student te Leiden 1762, vaandrig 1766, luit. 177 1, kapitein 1777, luit. kolonel, overl. Nijmegen kort voor Nov. 1800, tr. *Bartha* ***Johanna van*** *Iddekinge*, geb. Wildervanck 7 Aug. 1768, overl. Nijmegen 19 Oct. 1847, dochter van ***Rembt Tobias*** *van Iddekinge* en *Sibilla* ***Sichterman.***

XII. ***Diederik Hendrik*** *Johan* ***van Schevichacen,*** ged. Nijmegen 30 Mei 1790, in militairen dienst 1809-181 8, woont daarna te Nijmegen, overl. aldaar 21 Nov. 1831, tr. Nijmegen 2 Sept. 1819 ***Benriette*** *Jacqueline van Noort*, geb. 's-Gravenhage 7 Nov. 1799, overl. aldaar 29 Augustus 1869, na hertr. te zijn met ***Paul Charles Guillaume Guyot,*** en dochter van *Anthony* ***Baptista van Noort*** en ***Catharina van Pabst.***

XIII. *Herman* ***Diederik*** *Joan* ***van Schevichaven,*** geb. Nijmegen 14 Oct. 1827, archivaris van Nijmegen, overl. aldaar als laatste van zijn geslacht 12 Oct. 1918.

Andere geleefd hebbende of nog levende families van ***Schevichaven*** [29]) moeten dus, willen zij van één stam met het hier behandelde geslacht zijn, op een of andere wijze aan deze stamreeks aangehecht kunnen worden, op ***andere wijze*** echter dan Vorsterman van Oyen in zijn standaardwerk met één dezer families deed.

Bijdrage tot de geschiedenis van Hillegersberg,

door Jhr. Mr. W. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Het resultaat van mijn onderzoek in zake Matenesse brengt mij er toe ten slotte nog eenige aandacht te vragen voor Hillegersberg, hetgeen ik te gereeder doe, aangezien het kasteel, hetwelk te dezer plaatse heeft gestaan en waarvan nog eenige bouwvallen over zijn, van aanmerkelijken ouderdom moet zijn geweest en eene sterkte van eenig belang.

Bij de omtrent Hillegersberg in omloop zijnde legenden wil ik hier niet stilstaan, maar liever aanstonds tot de bronnen gaan.

In de eerste plaats dan verzoek ik U met mij op te slaan het tweede deel van v. d. Bergh's Oorkondenboek, waarin wij onder n° 190 een zeer belangrijk charter vinden van 2 November 1269, waarbij de erfopvolging ten aanzien van het huis te Hillegersberg wordt geregeld. De toenmalige eigenaar, heer ***Frank Stoop,*** had geene wettige zonen, doch twee getrouwde dochters en eene kleindochter geboren uit het huwelijk van eene reeds overleden dochter, en het was om die reden, dat hij zich tot zijnen leenheer wendde ter regeling van de erfopvolging. Die leenheer was Graaf Floris V en deze vergunde, dat het „hues te Hildegerdberge ende „den santwerf, ende daerto al dat lant, dat leghet tuis„ken der Berkvard ende den santwerf, up ende uet„gaende, ende al dat ambacht, ende daertoe al dat „goet, dat ***her Vranke Stoep van Hildegardiberghe*** van „mi hout te leene", na diens dood zou komen aan ***Aleyde siner dochtere, dee Gerards wijf van Raporst is.*** Werd heer Frank echter alsnog een wettige zoon geboren, dan zou deze bij diens dood de helft ontvangen en Aleid de andere helft. Mochten Aleid en die zoon zonder wettige geboorte na te laten overlijden, dan zou de helft aan ***Magriet haren Vranken dochter,*** die ***Derics wijf is van Hoylede, ende up hor kinder, en de ander helf up siner dochter dochtere Hildegunde, de Hinrikes dochter was van den Velde, ende up hore kinder*** komen.

Iets naders over Hillegersberg of Frank Stoop en diens nazaten geeft het Oorkondenboek ons niet, maar nu wij weten, dat dit huis c. a. leen der grafelijkheid van Holland was, ligt het voor de hand in de tweede

[29]) **Eertijds komt de spelling** *v. Schevichoven,* **afwisselend voor met** *v. Schevichaven* *(van Schevickave(n)).*

plaats op te slaan het door Mr. S. Muller Hz. in het XXIIste deel der Bijdragen en Mededeelingen van het Hist. Gen. te Utrecht uitgegeven leenregister van Graaf Floris V. Daarin lezen wij op blz. 142:

„*Ths.* de ***Hoelede,*** in recompensationem terre domini „mei, iacentis in Haetscampe, que fuerunt XXVIII „morghen que vendidit, reddidit domino meo, XVIII „morgen, ***iuxta domum et munitionem de Berge*** [1]), „XX iugera non longe a loco illo, tria iugera, in officio „de Rotte, in den Timpe, apud Vlardinge in Klocwer, „IIII morgen ende tue hont, in Rietoamp, 11 morgen „ende tuehont, jn vore Vendenkine lande, 111 ℓ „morgen, et istam terram totam tenet in feodo domino „meo".

Hierbij heeft Mr. Muller de navolgende noot gesteld: „Dit [t.w. Ths. de Hoelede] moet dezelfde persoon „zijn als de fol. 54ro vermelde Didderic van Hoghelede „ haren Niclaiss., want de hier vermelde verkochte „28 morgen zijn blijkbaar dezelfde als het daarge- „noemde leen, en ***blijkens het bezit van de domus et „munitio de Berge*** (en misschien ook blijkens zijn „naam Didderio van H. haren Niclaiss., in tegen- „stelling tot Didderic har Reinerss. van H.) ***was hij „het hoofd van het geslacht*** [1]). Immers dat huis kan „niet anders zijn als de in de 14e en 15e eeuwen her- „haaldelijk vermelde „Dircs sate van Hoylede" te „Hillegersberg. In 1242 had her Willem Stope (niet „Scope") van her Ghisebrecht Roke1 (den groot- „vader van dien van fol. 50) land in het ambacht „van Rotte gekocht (Oork. 1 391), o.a. het huis te „ Hildegardsberghe, waarnaar zijn zoon Vranke Stoep „zich in 1269 noemde (Oork. II 190). Een dochter „van dezen, Margrieto, was met Dirc van Hoylede „gehuwd en moet hem die sate ten huwelijk hebben „gebracht" . . . .

Deze noot — eene verklarende noot, zooals men die pleegt te noemen, — is in meer dan één, zoo niet in alle opzichten merkwaardig.

Vooreerst leert zij ons, dat ***her Willem Stope*** in 1242 van ***her Ghisebrecht Bokel*** land in het ambacht van Rotte heeft gekocht, waaronder het huis te Hildegardsberghe, waarnaar zijn zoon *Vranke Stoep* zich in 1269 noemde. Het laatste was ons bekend, maar dat *Vranke* Stoep — hetzij mij vergund hem hier ***heer Frank Stoop*** te noemen — een zo on was van ***her Willem Stope,*** die in 1242 het huis te Hildegardsberghe van ***her Ohisebrecht*** *Bokel* kocht, was ons nog niet gebleken. De oorkonde, waarnaar door Mr. Muller wordt verwezen (t.w. v. d. Bergh I no. 391), is spoedig na te slaan en wat zien wij dan. .. niets anders, dan dat Graaf Willem 11 het land, „dat leget tusschen Rotte ende Wilenes- brunne, dat diè heere Willem Scope (Stope) cochte jegen mi ende dien heere Ghijsbrecht Buekele", vrij van dijk- lasten verklaart. Ongetwijfeld is dit eene belangrijke oorkonde en bestaat er alle reden verband te zoeken tusschen den hier genoemden heer Willem Stoop en den heer Frank Stoop van 1269, maar dat wij hier te doen zouden hebben met vader en zoon en eerstgenoemde het huis te Hillegersberg in 1242 van heer Gijsbrecht Bokel zou hebben gekocht, mag nog wel eens nader worden bewezen!

[1]) Deze cursiveering is van mij.

Laten wij echter eens aannemen, dat dit alles juist is, en verder nagaan, wat Mr. Muller ons ***t. a.*** p. vertelt. Volgens hem dan zou ***Margriet,*** die blijkens het charter van 1269 de tweede dochter van *heer* ***Frank Sloop was,*** het huis te Hillegersberg, al. die sate, ***Dirc van Hoylede*** ten huwelijk hebben gebracht. Dit laatste is zeker niet juist, want in 1269 waren Margriet en Dirk van Holy reeds getrouwd en werd, zooals wij boven zagen, eene erfopvolging ten aanzien van het huis te Hillegersberg c. ***a.*** vastgesteld, volgens welke Margriet en hare kinderen niet in de eerste plaats erfgenaam zouden zijn. Nu is het mogelijk, dat Mr. Muller zich hier minder gelukkig heeft uitgedrukt, maar hoe kon hij er verder toe komen te zeggen, dat de *Dirk van Holy* (van omstreeks 1285) blijkens het bezit van de domus et munitio de Berge het hoofd van het geslacht was, terwijl hij daarenboven dezen Dirk van Holy vereenzelvigde met Dirk van Holy heeren Nicolaasz.? Waar blijkt, dat de Dirk van Holy, die in 1269 als echtgenoot van Margriet Stoop voorkomt, het hoofd van zijn geslacht was?

Neen, een en ander komt mij voor den noodigen feitelijken grond te missen en zelfs niet bijzonder aannemelijk te zijn.

Dat Dirk van Holy omstreeks 1285 in het bezit van de domus et munitio de Berge zou zijn geweest, blijkt geenszins. Het leenregister van Graaf Floris V leert ons alleen, dat hij gegoed was *juxta domum et munitionem de Berge;* hieruit te besluiten, dat hij in het bezit van het kasteel zelf was, gaat te ver. Ook is hij naar mijne meening niet te vereenzelvigen met ***Dirk van Holy heer Nicolaasz.,*** maar veeleer met ***Dirk van Holy heer Reiniersz.*** Mr. Muller beroept zich voor zijne identificatie op het feit, dat Dirk van Holy heer Nicolaasz. als leenman wegens 28 morgen in het ambacht van Vlaardingen voorkomt [2]) en deze 28 morgen blijkbaar dezelfde zijn als de 28 gelegen in Haetscampe, welke de Dirck van Holy, die te Hillegersberg gegoed was, verkocht. Ha(e)tscamp(e) echter lag niet onder Vlaardingen maar onder Monster [3]), zoodat de eenige gelijkheid het getal morgens is. Alleen op grond daarvan de gestelde identificatie aan te nemen gaat mij te ver, en dit te meer, daar er m.i. redenen zijn aan te voeren om den Dirk van Holy, die omstreeks 1285 te Hillegersberg gegoed was, veeleer te vereenzelvigen met Dirk van Holy heer Reiniersz.

Blijkens het leenregister van Graaf Floris V hield laatstgenoemde Dirk o.a. in leen een tiend in de Lier [4]), en nu is mij gebleken, dat dit leen later heeft behoord aan heer Frank van Holy, die dezen tiend vóór 1311 verkocht aan Dirk van den Wale [5]). Ligt het nu niet meer voor de hand in dezen heer van Holy eenen kleinzoon van heer Frank Stoop te zien en dus den Dirk van Holy, die in 1269 als met Margriet Stoop getrouwd voorkomt, te vereenzelvigen met Dirk van Holy heer Reiniersz.? Ook kan ik niet nalaten er hier op te wijzen, dat de Dirk van Holy, die omstreeks 1286 te Hillegersberg gegoed was, ook land in ***den Timpe*** bezat [6]), en

[2]) T. a.p. blz. 225.
[3]) Zie het door Mr. Muller samengestelde register op het leenregister van Graaf Floris V en op blz. 228, no. 237.
[4]) T.a.p. blz. 223.
[5]) Holl. Leenkamer no. 49, fol. 90.
[6]) T. a.p. blz. 148.

dat in 1352 wordt gesproken van land ***in den Timpe***, te voren leenroerig aan ***heren Vrancke van Hoylede*** [7]).

Intusschen, hoe dit alles ook zij, het kasteel te Hillegersberg en bijbehoorende goederen komt in het leenregister van Graaf Floris V ***niet*** voor en ook in de latere leenboeken der Grafelijkheid wordt daarvan *geene* melding gemaakt. Is de oorkonde van 1269 inderdaad gegeven -- wij kennen haar slechts door een afschrift, maar er is m. i. vooralsnog geene reden om aan de echtheid van het verloren gegane origineel te twijfelen — dan moeten wij derhalve aannemen, dat dit leen vrij spoedig na 1269 ten vrij eigen is gegeven.

Dat dit inderdaad plaats moet hebben gehad, leert ons de leenopdracht van 12 November 1432. De toenmalige bezitter *Adriaen van Matenesse* droeg op dien dag in plaats van een ander Leoksch leen, hetwelk van den leenplicht, was ontslagen, op „die halve hofstede tot „Hildegeertsberge metter helft van 66 margen lants, „liggende gemeen, streckende tusschen der Rotte ende „ Broechterwateringe, ende belegen heeft aen die oestzijde „die Santbergersate ende up die westzijde Jan Symons-„kyndersate" [8]). De hierbedoelde hofstede te Hillegersberg c.a. is namelijk identiek met het vroegere huis ten Berghe, blijkens de acte van 16 April 1387, waarbij ***Wouter van Matenesse*** zijn huis ten Berghe met 66 morgen lands, strekkende van de Rotte tot aan den Broekschen vliet, in onversterfelijk erfleen gaf aan zijnen broeder ***Kerstand van den Berghe*** [9]).

Daar de Hollandsche leenregisters ons niet de opvolgende bezitters van het slot te Hillegersberg na 1269 doen kennen, moeten wij trachten die langs anderen weg op te sporen.

Vooraf moet ik echter eene andere misvatting van Mr. Muller recht zetten, en wel deze, dat hij het slot te Hillegersberg en de „sate" van Dirk van Holy aldaar vereenzelvigt, welke integendeel wel te onderscheiden zijn. Duidelijk blijkt dit, wanneer wij met de evengenoemde beleening van 16 April 1387 vergelijken de acte van 4 Mei 1387, waarbij dezelfde ***Wouter van Matenesse*** ***9*** morgen land met eene halve woning *geheeten Dircs saet van Hoeyliede,* waarvan hij de andere helft van den heer van Egmond in leen hield, aan den Graaf van Holland opdroeg en van dezen in leen terugontving [10]).

In 1387 behoorde dus zoowel het slot te Hillegersberg als Dircs sate van Holy aldaar aan Wouter van Matenesse.

Volgens de regeling der erfopvolging van 1269 zou het slot geheel of althans voor de helft komen aan de nazaten van ***Aleid Stoop,*** die destijds getrouwd was met ***Gerard van Raephorst. Nu*** wil het ongeluk, dat de genealogie van Raephorst nog geenszins vaststaat, zoodat niet met zekerheid is te zeggen, of deze Gerard van Raephorst nakomelingen heeft gehad en hoe die c. q. waren geheeten. Opmerking verdient evenwel, dat in dit geslacht de voornaam *Gerard* evenals die van *Kerstand* en ***Dirk*** herhaaldelijk werd gevoerd, hetgeen den genealogen tot dusverre veel moeite heeft veroorzaakt,

7) Holl. leenkamer n°. 42, fol. 5vso.
8) Nass. Domeinarch. n°. 6461, fol. 267.
9) **Zie de Geer** in Berigten van het Hist. Gen. te Utr. III (1850) blz. 66.
10) Holl. leenkamer n°. 50, fol, 251.

daar de verschillende naamgenooten niet altijd gemakkelijk zijn te onderscheiden. De genealogie van Raephorst kan ik hier niet gaan behandelen. Ik wil er thans slechts op wijzen, dat de Raephorsten in Holland een gedwarsbalkt schild van zes stukken hebben gevoerd, dat de eerst bekende ***van den Berghe,*** die aldaar was gegoed (zie Mr. Muller t. a. p. bl. 242), den voornaam Kerstand droeg (vermeld in 1345, 1347 en 1363 [11]) en dat de volgende eigenaar van het huis ten Berghe, t. w. ***Dirk van den Berghe,*** al. van Matenesse, in 1377 zegelde met een van zes stukken gedwarsbalkt wapen, de oneven stukken beladen met zes .... (3 : 2 : 1) [12]). Op grond van deze feiten komt het mij het meest waarschijnlijk voor, dat het huis te Hillegersberg na 1269 in het bezit is geweest van de rochtstreeksche nazaten van ***Aleid Stoop*** en ***Gerard van Raephorst,*** die zich naar dit goed ***van den Berghe*** hebben genoemd. Deze van den Berghe's zijn dan uitgestorven met ***Elisabeth van den Berghe,*** de vrouw van *Jan Vlaminc*, in $138^2/_3$, waarna het huis is gekomen aan haren zoon ***Wouter,*** die zich daarnaar aanvankelijk ***van den Berghe*** heeft genoemd, maar dien naam later heeft prijs gegeven, toen hij ***Malenesse verwierf,*** waarna hij het slot ten Berghe in 1387 aan zijnen jongeren broeder *Kerstand van den Berghe* verleende.

De Saumaise,

door M. G. 'WILDEMAN.

Het in het *Nieuw Nederl. Biogr. Woordenboek* aan den grooten geleerde *Salmasius* (1688-1663) te wijden artikel, behoeft, voor zoover op enkele beweringen van ***Van der Aa*** gesteund zou worden, herziening.

Men leest daar o.a. „Men verhaalt, dat de Koning (van Frankrijk) hem een pensioen gaf van 6000 livres met grooten lof de son éminente doctrine et de son ancienne et noble race, doch volgens *Papillon* heeft S. nimmer iets van dit pensioen genoten". Het laatste moge waar zijn, maar het is een feit, dat de koning hem dit pensioen schonk met belofte van nog grooteru liberaliteit, indien hij kon besluiten naar zijn vaderland terug te keeren. — De brief, welke in originali voor mij ligt, luidt aldus:

Monsr de Saumsize. Apres avoir M'informé des bonnes qualitez que vous possedez, de v(ot)re grande cognoissnnce et lumiere extraord(inai)re en toutes sortes de sciences, et de la glorieuse reputation que vous avez acquise dans l'Université de Leyden, ou vous avez souvent faict paroistre les talents de v(ot)re esprit, Je me suis facilement engagé a une affection particuliere pour v(ot)re personne, et a vous escrire cellecy par l'avis de la Reyne Regente Madame ma mere pour vous dire que vous aiez incontinant apres que vous l'aurez receue a venir icy recueillir les fruicts de l'estime que je fais de v(ot)re vertu, aiant desja pourveu a vous donner pour v(ot)re entretenement une somme de de six mil livres par chacun an, que je vous ay assignée sur l'Eslection de Paris, et que je veux vous estre dorenavant paiée sans aucune nonvalleur et ce en attendant que je puisse vous

11) Verschillende oorkonden zijn door hem bezegeld, maar tot dusverre mocht ik er niet in slagen er een te vinden, waaraan zijn zegel thans nog hangt.
12) Zie de bij het vorig nummer gegeven plaat en daarop het zesde zegel.
Het komt mij niet onmogelijk voor, dat de brisures op de oneven stukken *stopen* zijn — *deze* werden destijds zonder oor en deksel afgebeeld -, hetgeen eene aanwijzing te meer zou zijn voor de gestelde erfopvolging,

gratiffier davantage par d'autres bienfaicts que vous devez attendre de ma libéralité;

Vous aurez donc en vous retirant a vous separer des S(eigneu)rs les Etatz generaur des Provinces unies avec quelque bienseance, puisque vous avez long temps travaillé dans leur Université si celebre et que vous ne la quictex que pour retourner en v(ot)re Patrie; ou vous devez croire que vous aurez toute sorte de satisfaction: Et n'estant cellecy a autre effect je prie Dieu quil vous ait Monsr de Saumaize en sa s(ainte) garde.

Escrit à Paris le IIII Novembre 1644.

(get.) Louis

waaronder handt. van kanselier? (onleesbaar).

Het zegel ging verloren en het adres op de achterzijde luidt: „A Monsr de Saumaize" zonder meer, zoodat de brief door bemiddeling van het gezantschap zijn bestemming zal hebben bereikt, tenzij S. op dat oogenblik te Parijs vertoefde. [1])

Verder komt het mij voor, dat eenige meerdere aandacht dient te worden geschonken aan de nakomelingschap van dezenprince des commentateurs, daar wij in de onzekerheid verkeeren of in onzen tijd nog afstammelingen bestaan.

Wat hier volgt, bevat'reeds veel dat aan ***Van der Aa*** niet bekend was. Mogen anderen opwekking gevoelen om een en ander te completeeren, opdat de nazaten voor alle tijden geregistreerd worden.

1. *Claude* **de** Saumaise [1588—1653[2]], zoon van Bénigne de Saumaise, heer van Tailly, Bouze, St Loup — en — Elisabeth Virot], hoogleeraar te Leiden 1631-1663, tr. Anne *Mercier*, Dame des Bordes, † Parijs in 1657, dr. van Josias Mercier, seigneur des Bordes. Voor zoover mij bekend, zijn uit dit huwelijk acht [3]) kinderen geboren, n.l.
   1. ***Bénigne Isaac de*** *Saumaise*, geb. ?, † Paray (Charolais) in 1666 [4])
   2. *Maurice* de Saumaise, ged. Leiden 7.7.1633. [5])
   3. *Claude* ***de Saumaise,*** geb. ? (vermoedelijk in 1634), † Beaune 18.4.1667, oud 34 j. [6])
   4. ***Elisabeth Bénigne de Saumaise,*** met het oog op den doopdatum van de op haar volgende zuster wegens ziekte of zwakte lang nà hare geboorte gedoopt te Leiden 20.5.1638. [7])

      Uit de Resolutien der S. G. van 1686 en 1687 blijkt, dat zij terzake des geloofs gevangen gezet in de citadel van het eiland Ré, veroordeeld was geworden levenslang in een klooster te worden opgeborgen.
   5. *Marguérite* ***de Saumaise,*** ged. Leiden 18.11.1638 [8]).

   6. ***Josias de Saumaise,*** vermeld als Seigneur de St. Loup, † in Polen in 1655.
   7. Louis ***de Saumaise,*** volgens *Van der Aa* door Karel II naar Engeland geroepen, moet vóór of in 1691 zijn overleden, daar blijkens Resol. der S.G. in dat jaar aan zijne weduwe ***Marie de Meausse*** de helft van het aan haar man verleend pensioen werd toegekend [9]). Vermoedelijk werd uit dit echtpaar een zoon geboren, die in de Mémoires van ***Dumont de Bostaquet*** p. 233 „le jeune Saumaise" wordt genoemd en volgens de ***Journalen van Gonst.*** *Huygens* den Zoon behoorde tot 's Konings Garde du Corpsregiment (d.w.z. van den Koning-Stadhouder). Is die zoon gehuwd geweest met eene ***Cathérine*** *Scott*? Vgl. noot 26 op kolom 172.
   8. ***Charles Louis,*** die volgt II.

II. ***Charles Louis de Saumaise,*** ged. Leiden 22.6.1646 [10]), page van den Paltzgraaf, tr. 's-Gravenhage 12.3. 1702 [11]) ***Dorothée Ze*** *Cocq*.

Waaruit zoover mij bekend:

1. Louis ***Théodore,*** volgt III.
2. ***Charles de Saumaise,*** ged. 's-Gravenhage 3.4. 1704 [12]), ald. overl. [13]) en begraven Gr. kerk 14. 12.1770 [14]), generaal-majoor, kamerheer van Z.H. — Zijn portret als kapitein (aangesteld 6.10.1726, sergeant-maj.-tit. 14.3.1743, sergeant-majoor 16.3. 1743, luit.-kol.-tit. 8.3.1747, op verzoek gedemitteerd 10.3.1748) in 't reg. Oranje-Friesland, olieverf op doek 97 × 75 c.M., door ***B.*** Accama 1731, berust in het Friesch Museum te Leeuwarden [15]). Deze schilderij is herkomstig van het Hof ald. en door Koning Willem III aan het Friesch Genootschap geschonken.
3. *Henri Claude* ***de Saumaise,*** ged. 's-Gravenhage 19.8.1706 [16]).

III. ***Louis Théodore de Saumaise,*** ged. 's-Gravenhage 1.11.1702 [17]), kapitein bij de Infanterie Friesland

---

[1]) Hij was te Leiden 1632, te Parijs 1635, te Leiden 1641, te Dyon 1644 en weder te Leiden 1645.

[2]) Hij overleed te Spa, doch werd te Maastricht in St Jan zonder eenig ceremonieel bijgezet. In het korte levensbericht door ***Ant. Clementius*** bij de uitgave van S.'s brieven(1656) heet het: „Cadaver postridie Trajectum delatum ac sepultum ibidem est in majori templo". — De grafboeken van St Jan gingen verloren.

[3]) *Van* der ***Ao*** noemt er slechts *zes*.

[4]) Volgens Von der *Aa*.

[5]) Doopreg. Walekerk Leiden. — Du 7 juilet 1633 Maurice, fils de Mons. Glaude de Saulmaise Seigneur de Taillyet demoiselle Anne Des Bordes Tesm^{t} Monsr le Conte de Colligny et Madame de Hauttin.

[6]) Volgens *Van der Aa.*

[7]) Doopreg. Walekerk Leiden. — Le 20 may 1638 Elisabeth Benigne, fille de Mossieu Claude de Saumaise. Tes: Mons. Benigne de Saumaise et Elisabeth du Pon, femme de Monsr Vossius le professeur.

[8]) Doopreg. Walekerk Leiden. — Le 18 de Novembre 1638. Marguerite fille de Messire Claude de Saumaise, tes. Messire Guillaume de Boswel chevalier resident a la Haye pour le Sereniss: Roy de la grande Bretagne et Dame Marguerite de Boswell.

[9]) Vgl. ook Resol. van H. H. M. van 22.8.1686 en Haag, La *France protestante* IX, p. 59-62.

[10]) Doopreg. Walekerk Leiden. — Le 22 de juin 1645 Charles Louis de Saumaise, fils de Messire Claude de Saumaise, tes. Monseigneur leslecteur Palatyn et Madame la Princesse Elisabeth de Boheme a) representee par Monsr. Capelier et la Contess de Terestein.

a) Dit zijn dus Charles Louis, paltzgraaf bij den Rhijn (1617-1650) en zijne zuster Elisabeth, kinderen van den Koning van Boheme, Frederik V en Elisabeth van Engeland.

[11]) Ondertr. reg. 's-Gravenhage 1702, 26 Febr. Charle Louis de Saumaise won. alh. en Dorothé le Cocq won. te Londen in Engeland.

[12]) Doopreg. Walekerk 's-Gravenhage. 1'704, Avril 3. — Charles, fils de Monsieur Charles Louis de Saumaise et de Dame Dorothée le Cocq a este présenté par Monsieur Nicolas del'Estang et Dame Muysson pour et au nom de Madeleyne de St Léger.

[13]) Imp. op begraven, 's-Gravenhage. — 1770, 14 Dec. Charles de Saumaise. 1° (olasse) verv(al) v(an) kraohten f 30.—.

[14]) Grafb. Groote Kerk. — Kelder genaamd onder het Comptoir op het Choor, den 14 dec. 1770 de Heer Generaal-Majoor Charles de Saumaise, kamerheer van Z. Hoogh.

[15]) Vgl. ook *Moes, Icon. Bat.* n° 6783. — Eene reproductie dezer schilderij publiceerde ik in Oude ***Kunst*** Jaarg. 1921, bl. 93.

[16]) Doopreg. Wale kerk 's-Gravenhage, 1706 Aoust, 19 Henry Claude Pils de Charles Louis de Saumaise et de Dame Dorothée Coq a esté presenté par Monsr Jean François de Morin sieur du Sendat pour Monsr Henry le Coq sieur de St Leger et Dame Madelaine le Meroier Epouze de Monsr de l'Estang.

[17]) Doopreg. Wale kerk 's-Gravenhage, 1702, Nov. 1er Louis Theodore fils de Monsr Charles Louis de Saumaise et de Dame Dorothee le Coq

(Reg. Schwartzenberg) 27.4.1723, sergeant-majoor tit. 16.3.1743, tr. ***Bernhardina Renée de Chalmot du Portail,*** ged. Maastricht (Walekerk) 16.1.1701 [18]), dr. van Jaques, den lateren luit.-generaal en Gouverneur van Iperen, en Anna Odilia de Volckershoven.

Uit dit echtpaar werden mij de volgende kinderen bekend :

1. ***Jacqueline Elisabeth Odille Bénigne de Saumaise,*** ged. Namen 22.7.1726 [19]).
2. ***Charles Bernard de Saumaise,*** ged. Namen 23.4. 1728 [20]), overl. 's-Gravenhage 23.6.1798 [21]) als luit.-generaal der Cavalerie ten dienste dezer landen. Hij was in 1778 benoemd tot kolonel, 1787 tot generaal-majoor en 1794 tot luit.-generaal, terwijl hij op de lijst der gepensioneerde officieren van 1796 voorkomt als gep. luit.-kolonel der Guardes Cavalerie.
3. *Jeanne Henriëtte de Saumaise,* ged. Deventer 26.12.1729 [22]).
4. Louise ***Adrienne de Saumaise,*** ged. Deventer 31.1. 1734 [23]).
5. ***Willem Anne de Saumaise,*** geb.? ....(1736), wordt 4.1.1764 op 18 j. leeftijd lidmaat der Waalsche gemeente te 's Gravenhage, vertrekt 1769 naar Leiden, van daar naar Hoorn 1760, terug naar Leiden 1762, weder naar Hoorn 1764, opnieuw naar Leiden 1766, naar den Haag 1778 en naar Arnhem 1786. Hij werd tot generaal-majoor der Cavalerie benoemd 18.7.1793.
6. *Guillaume Henri de Saumaise,* ged. te Breda (als Wilhem Hendrik) 21.8.1738 [24]), werd lidmaat der Waalsche gemeente te 's Gravenhage 10.1.1755.
7. Louis ***de Saumaise,*** ged. Breda 6.1.1743 [25]), wordt 6.1.1760 lidmaat der Waalsche gem. te 's Gravenhage en *is* 22.4.1764 afgeschreven naar Batavia [26]).

Er blijven nog enkele onderdeelen niet opgehelderd, n.l. wie was ***Cathérine de Saumaise*** geb. *Scott?* Wellicht de echtgenoot van „*le jeune* Saumaise" hierboven genoemd ?

Voorts wie was mevrouw *Golowkin*, geb. ***de*** Saumaise van wier portret ± 1820 te Berlijn eene gravure verscheen? Informatie bij den voormaligen Directeur van het ***Historisches Archiv der Livlandischen Ritterschaft*** te Riga in verband met het in die verzamelingen berustend werk van *Hupel: **Die Nordischen Miscellanëen*** bracht geen licht. De Russische Gezant in Den Haag Alexander graaf Golowkin stierf aldaar 25.11.1760, gehuwd met Catharina Henriëtte gravin von Dohna (1694-1768).

Wie waren .... ***de Saumaise*** benoemd tot luitenant 1.5.1765 en 16.5.1768 en tot luit. kol. Inf. (Zwitsers) 2.5.17743

---

a esté *present6* par Monsieur Henry le Coq pour et au nom de Mons. Théodore le Coq seig[r] de Sr Léger son père et Dame Anne de Meausse.

[18]) Doopreg. Walekerk Maastrioht, 16 janvier 1701. Baptisée a Maestrioht Bernhardine Renee de Chalmot du Portal, fille de Jaques de Chalmot du Portal et de Anna Odilia de Volckershoven.

[19]) Doopreg. Walekerk 'Namen, 1725 Jaqueline Elisabeth Odille Benigne fille de Monsieur Louis Theodore de Saumaiae, oapitaine dans le régiment de Swartzenberg et de Madame Bernardine Renée de Saumaise, née de Chalmot est née le 19e de juillet (entre 8 et 9 heures du soir) et a été batisée le 22 du même mois. Son parrain est Monsr le Genera1 Major de Chalmot du Portal son grand père; et sa marraine-Madame de l'Estang, représentée par Mademoiselle Henriette de Chalmot du Portal, tante de l'enfant.

[20]) Doopreg. Walekerk Namen 1728 Le 23 avril 1'728 le Baptême a été administré en chambre particulière par N. T. C. F. Mons. Campbell, Ministre au Regiment de son Exell. le Genera1 de Colyiar, à Charles Bernard, né le 21 du même mois, Fils de Monsieur Louis Theodore de Saumaise, Capitaine au régiment du Colonel Schwartzenberg et de Madame Bernardine Renée de Saumaise, née de Chalmot, ayant pour parrain Monsieur Charles de Saumaise Capitaine au régiment du comte de la Lippe *et* pour merraine Madame Anne Odille de Chalmot née de Volckershoven.

[21]) De doodadv. in de dagbladen luidde: Heden namiddag ontsliep, aan verval van krachten, in den ouderdom van 71 jaren, de Hoog-Geboren Heer Charles Bernard de Saumaise, Luitenant-Generaal van de Kavallery ten dienste dezer lande; waarvan aan alle zijne naastbestaanden en vrienden, bij deze, wordt kennis gegeven.
's-Hage den 23 Juny 1798. T. Polman.
Imp. reg. 's-Gravenhage 1798, 25 Juny, Charles Bernard de Saumaise 1e (classe) ongehuwd verval *van* kragten K(looster) K(erk) f 60.—.

[22]) Doopreg. Walekerk Deventer. Le Lundi après midi à la 2e action de la fête de Noël, 26e xbre 1729, Monsieur de Saumaise capitaine dans le Regim[t] de Schwarzenburg et de Mad" Bernadine de Portail son épouse ont fait baptiser une fille qui leur étoit née le mercredi 21e xbre et l'on feite nommer Jeanne Henriette, Elle a été presentée par M[r]. de Saumaise capt[e] dans le regim[t] frison de S. A. S. Mgr. le Prinoe d'Orange et par Madame de La Calmette. (get:) Maleville pasteur.

[23]) Doopreg. Walelrerk Deventer. Le Dimanche 31 janvier mil sept cent trente quatre a été présentée au Saint bapteme Louise Adrienne de Saumaise fille à Monsr de Saumaise Capitaine dans le Regiment de Sohwartzenbourg et à Madame Bernardine de Portail son epouse qui leur etoit née le jeudi precedent 28 janvier a été présentée par M[r] son Pére au nom de de Mr Bigot comme Parein et par Madame Tulkens au nom de Mle Chalmot du Portail comme mareine, a été nommée Louise Adrienne. (get.) Jean Louis Laoombe pasteur.

[24]) Doopreg. Herv. Gem. Breda. — Gedoopt 21 Aug. 1738. Wilhem Hendrik V. Louis Theodore de Saumaise M. Bernardine Renée de Chalmot de Portal. Get. Baron de Heugeville; Mevrouw de la Davierre.

[25]) Doopreg. Walekerk, Breda. Le St Batême administré Le 6 janvier 1743 à Louys fils de Mr. Louys Theodore de Saumaise et de Madame Bernardine Renée de Saumaise née de Chalmot. Madame Catherine de Saumaisa née Soott est la Marraine avec le Père.

[26]) Is hij in Indië gehuwd? In Ned. ***Staats Courant*** van 1814 worden de rechthebbenden opgeroepen tot de zich in consignatie bevindende penningen en effecten van de Wed. *L. de Saumaise.*

De van Everdingen's,

door

A. F. VAN BEURDEN,

Een vijftiental jaren mag het geleden zijn, dat ik het groote aantal afschriften en uittreksels uit de verschillende Archieven (den Haag, Utrecht, Arnhem, Vianen, Schalkwijk, Culemborgh, Zoelmond, Wijk) door mij verzameld, voornam uit te geven tot ieders gerief. Eerst de generaties van 1400—1650 in ééne brochure; drie jaren daarna de rest, gesplitst in vijf afdeelingen, naarmate 't bleek, dat er geen verband was of aangetoond kon worden. De v. E. v. d. Nypoort liet ik rusten, omdat ik daaruit niet wijs kon worden. Ik behandelde alles zonder argelist volgens systeem, wat een ieder bij 't nagaan der twee brochures wel zal toegeven. De recensies indertijd keurden dezen niet geringen en omvangrijken arbeid goed. De zorgeloosheid der drukkerij speelde mij booze parten trots protest, zoo b.v. op blz. 54, waar L. E. v. E. met Joh" *Barthol v.* H. getrouwd is en op verschillende plaatsen elders hier niet te noemen. Door die twee brochures loopt tastbaar de wijze, om alles te staven, zonder terughouden. Waarom zouden er anders aan den overgang van Frans v. E. van Vianen naar Zoelmond de blz. 59 tot en met 65 gewijd zijn? Ik heb die stelling opgezet en trachten te bewijzen; wil men ze niet aannemen, goed, maar men geve dan wat beters er voor

en breke niet af zonder opbouwen. Men zoeke ook eens en ondervinde de moeite. De reden, waarom ik even 't woord wil nemen, is de volgende: Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland heeft zich genoopt gevoeld, om, na het plaatsen der stamlijst in 't Ned. Patria., daar tegen te waarschuwen, als „in strijd met de waarheid" opgemaakt.[1]) *Die plaatsing is geheel buiten mij om gegaan,* en ik droeg daarvan geen kennis dan door het artikel v. d. Ned. Leeuw. De volgorde moet echter aan mijne brochure ontleend zijn en 't is mijn gewoonte niet, om anderen te laten zitten voor den pot, dien ik zelf te vuur gezet heb. Hadde ik er iets van geweten, dan zou ik het *geheele* dossier zeer zeker nog eens aan den geachten schrijver ter inzage gezonden hebben. Nu drijft men mij den grooten weg op, terwijl de ruimte in den Ned. Leeuw

natuurlijk tot smalle bespreking moet dwingen. Daarom nu ter zake.

Jhr. Beelaerts neemt ter beoordeeling de door mij gepubliceerde charters ter hand. Ik deed dat vóór een tiental jaren ook, maar, waar ik niet direct op te lossen zaken vond, gebruikte ik, *zooals ik overal duidelijk aangaf,* ook de oude stamlijsten in het Archief v. d. Hoogen Raad van Adel, in het Archief te Utrecht enz. Ik werd hierbij geleid door het denkbeeld., dat., van Spaen, van Weleveld, van Büchel vooral veel korter bij de feiten zaten, de laatste zelfs kort erbij, toen zij de stamlijsten opstelden.

Ik stelde in mijn brochure op, vermeldende in 't voorwoord, op bl. 31, op bl. 35 enz., dat ik *de stamlijsten* gebruikte *bij de stukken:*

1. *Arent,* knape. II. *Gewit.* III. *Arend.* IV. *Johan.* V. *Aert.* VI. 1 *Gijsbert.* 2 *Jan.* 3 *Aechte.*

Wat lezen wij in de handschriftelijke genealogie, waarvan vóór 20 jaar afschrift verleend werd tegen betaling van het schrijfloon en die nog aanwezig moet zijn:

I. *Arend van Everdingen* knape, neemt goederen in pacht v. h. Domkapittel; daarbij geschiedt melding van Juffr. Catharina van Everdingen, dochter van den ouden Wessel v. E. zal. 1389 Dom. Cap. 66 geland Schalkwijk 1408 Oudmunster, ux....

II. *Gerrit van Everdingen* is dood 1414(?) ux. ..

III. *Arnt* wan *Everdingen Gerritszoon* ontvangt de goederen van zijn grootvader in erfpacht van 't Dom Cap. 1414, beleend met goed te Honswijk 1415, 1433, 1438, transporteert dit aan Jan Arnt 1442 Dom. Cap. is dood 1447. ux. Mechteld. Zij wed. (Marie). Wapen Oud Munster U. 22.

IV. *Johan van Everdingen Arendszoon* met het goed ter Honswijk beleend 1414 Dompr. L.R. zegelt met Johan Heer van Broekhuizen(St. Jan 16) UI....

V. 1°. *Arend van Everdingen Janszoon* transporteert aan zijn broeder en zuster het goed te Honswijck, voorbehouden8 de tocht van zijn vrouw 1502 L.R. ux. Aertke Jan Lambertsdr. 1 5 0 2 . 2°. *Jan v. E.* als bij zijn broeder 1502. 3°. *Aechte v. E.* id. 1502.

Arend v. Buchel, 1665-164 , Prov. Archief Utrecht, Coll. Booth, zegt ook nog:

III. *Aernt van Everdingen.* IV. *Jan Aernts van Everdingen* A°. 1451 D 131. V. *Aernt.* IV. *Gijsbert Aerntsz van Everdingen* 1532 lib. cer. A 196.

Men ziet, dat ik *niets* anders deed dan herhalen, wat in de oude genealogieën neergelegd was. Kent men daar aan geen waarde toe, dan hebben van Spaen, Weleveld, van Büchel ook „in strijd met de waarheid" geschreven, evenals ik.

Verder zou *Arend v. E.* (V) een bastaard zijn op grond van Domproostdije 1403-1477 blz. 28 dd. 19.1.1443. Volgens die acte zou er kans bestaan, maar hij moet wel behoorlijk erkend zijn, want hij erft regelrecht, wat destijds voor bastaarden uitgesloten was; hij draagt voluit den naam zijns vaders; hij zegelt met het volle zegel zonder bastaardteeken (zie Munster U 22), zijne kinderen dragen den naam, zijne kindskinderen eveneens en allen erven het regelrechte leengoed in rechte lijn. Men zie daarover de acten. Dat lijkt heel weinig naar bastaardij. Ook de stamlijsten weten daar niet van.

Hiermede meen ik een kleine toelichting op enkele punten gegeven te hebben, laat aangeboden door mijn verhuizing.

Eene zaak wenschte ik beleefd te verzoeken. In stede van een afbreken zonder opbouwen, zou ik gaarne zien, dat zoovele bekwame krachten ook eens beproefden de genealogie van *Everdingen* in de vroege tijden tot een onderwerp van studie te maken en deze vast en zeker op te werken. Mijn wil is goed geweest. Dat men medewerke, want het geslacht was voornaam genoeg, heeft geschiedenis genoeg, om geheel vastgesteld te worden. Het dossier staat ter beschikking.

[1]) Zie Maandbl. 1920, 234 e. v.

Bovenstaand artikel werd mij door de Redactie ter inzage toegezonden met de vraag, of het mij aanleiding gaf daaraan nog eenige beschouwingen mijnerzijds toe te voegen.

Van de mij geboden gelegenheid wil ik een dankbaar gebruik maken.

Eigenlijk is hetgeen ik te zeggen heb niet veel, want de vergelijking van hetgeen ik onder den titel: „De beweerde adellijke afkomst der huidige van Everdingen's" heb medegedeeld met de schrifturen van den heer van Beurden van meer dan tien jaren geleden en hetgeen hij thans zegt, levert niet veel nieuws op en het standpunt, hetwelk de heer van Beurden op genealogisch gebied inneemt, verschilt dermate van het mijne, dat wij toch nimmer tot overeenstemming zullen zijn te brengen.

In de eerste plaats moge ik er op wijzen, dat de heer v. B. mijne conclusies met uitzondering van één punt, waarop ik aanstonds terugkom, geheel onweersproken laat. Hij dischi ons nog eens genealogieën op, waarvan de onhoudbaarheid is bewezen, en verzuimt zijnerzijds te bewijzen, hetgeen hij „in strijd met de waarheid" in deze genealogieën heeft bijgevoegd. Bij den sub 111 genoemden *Arnt van Everdingen Gerritszoon* heeft hij in zijne schrifturen gesteld hetgeen ook door Ned. Patriciaat is overgenomen : geboren om streek s 13 9 5 en minderjarig in 1414, terwijl ik heb aangetoond, dat deze persoon reeds in 1401 meerderjarig moet zijn geweest. Hierover zwijgt hij thans.

Bij *Arnt van Everdingen Gerritszoon* voornoemd (111) schrijft hij thans: „Wapen Oud Munster U. 22" en laat

hier weg het vroeger door hem vermelde en aan van Spaen, van wien dit gegeven afkomstig is, ontleende jaartal 1426. Opmerkelijk is nu, dat hij aan het slot van zijn betoog, waar hij in weerlegging van hetgeen ik stelde, wil doen gelooven, dat *Arend van Ecerdingen Janszoon* (V) niet een bastaard was, als bewijs daarvoor aanvoert : „hij zegelt met het volle zegel zonder bastaardteeken (zie Munster U 22)". Hier beroept hij zich twee generatiën verder dus op hetzelfde door van Spaen bij 111 gesignaleerde zegel! Dit is óf misleidend, óf getuigt van zoo weinig onderscheidingsvermogen, dat hij beter zou doen zich niet verder op genealogisch gebied te wagen.

Dat de sub V genoemde *Arend* van *Everdingen Janszoon* een bastaard was — een behoorlijk erkende wel te verstaan, maar daarom nog niet een gewettigde! — blijkt zonneklaar uit de door mij reeds aangehaalde voorwaarden, waaronder zijn vader *Jan Aerntsz.* 19 Januari 1443 door den Domproost werd beleend, t.w. „mit voirwairden, yst dat sake, dat *Jan Aerntsz.* voir„screven gheen wittaftige blikende kynder achter hem „en laet, dat dan dese sess mergen lands voirscreven „comen ende erven sullen op *Aernt* sinen zoen, die hy „heeft by *Metten Jan Edewiinsdochter*".

Hetgeen ik vroeger heb geschreven, blijf ik in alle opzichten handhaven. Ook ik schreef „zonder argelist volgens systeem",, maar volgens een ander dan de heer v. B. Op een punt ben ik het evenwel met hem eens, namelijk dat ik eveneens hoop, dat bekwame krachten zullen beproeven de genealogie van Everdingen — t.w. die der huidige van Everdingen's — vast en zeker op te werken, welke arbeid echter van den grond af' moet aanvangen, d.w.z. men beginne bij het heden en ga niet uit van de middeleeuwen.

W. A. BEELAEBTS.

Familieaanteekeningen

van Spijck, Vermeden, van Cattenburch e.a.,

medegedeeld door A. VAN DER POEST CLEMENT.

(Vervolg van XXXIX, 103.)

11. Op Woensdag den 19e Mije 1762 savonds de klokke halv tien uuren is tot Monster op Overheyden geboren mijn tiende zoon *Otto* **en** Zondag agt dagen daaraanvolgende aldaar gedoopt door Ds. Johannes Slijp, na mijn vader zaliger Mr. Otto van Cattenburch hebbende als getuijge daarbij geassisteert mijn jongste broeder Mr. Otto van Cattenburch en mijne Neeve Mr. Jan Gerard van Oldenbarnevelt genaamt Tullingh, hebbende mijn dogter Henrietta Christina dit kind over doop gehouden.

Hij is overleeden tot Monster op den 13e Augustus daaraanvolgende' en aldaar op 't Hooge Choor in't graff bij mijn moeder zaliger en jongste zuster begraven zijnde No. 4.

12. Op Maandag den 12e December 1'763 savonds de klokke halv elft uure is tot Monster op Overheyde geboren mijn elfde zoon *Willem Gualtherus* en Zondag den 25e daaraanvolgende, aldaar gedoopt door Ds. Joannes Slijp, hebbende als Peeter en Meeter over gestaan mijn volle Neeve den WelEd. Gestr. Heere Mr. Willem Hendrik van Cattenburch, Raad in de

Vroedschap der stad Veere beneevens deszelvs Huisvrouwe Vrouwe Maria Sara van Cattenburch, geboren Le Sage, die hetzelve ook heevt over doop gehouden, dewelke ook de naam van Gualtherus opgegeven heeft na Mr. Johan Gualtherus van der Poorte Heere van Oostcapelle, oud Burgemeester van Middelburg, mits gaders Bewindhebber van d'Edele Oost Indische geoctroyeerde Compagnie ter kamer Zeelandt.

Hij is overleeden tot Monster op den 11 Octobr. daaraanvolgende 's avonds de klokke 5 uure· en aldaar mede in't graft bij mijn Moeder zaliger, begraven op den 15e October 1764.

13. Op den 20e July 1766 tusschen Zondag en Maandag s'nagts de klokke eve voor twaalf uure is tot Monster, op Overheijde, geboren mijn twaalvde zoon *Jan Willem* en Zondag daaraanvolgende den 27e gedoopt aldaar door ds. Joannes Slijp, hebbende als Peeter en Meeter over gestaan mijn volle Neeve den WelEdgstr. Heere Mr. Jan Willem van Sonsbeeck Raad in de Vroedschap der stad Vlissingen && benevens deszelfs Huisvrouwe Vrouwe Magdalena Sara van Sonsbeeck gebore Hulsius, in wiens plaats bij den doop geadsisteert hebbe mijn Neev den Collonel Leonard Robberd van Sonsbeeck en deszelfs huisvrouwe Sophia Jacoba de la Bassecoer welke dit kind heevt over doop gehouden. Ook heevt dit kind tot mede Peeter gehad mijn vrouws broeder Theodorus Wilhelmus van Beresteyn.

Hij is overleeden tot Monster op den 4e Augustus daaraanvolgende, savonds de klokke halv zeeven uure en den 7e dito mede in't graft bij mijn Moeder zaliger begraven.

14. Op Dijnsdag den eersten November 1768 smiddags de klokke quartier over twaalf uuren is tot Monster op Overhyde geboren mijn dertiende zoon *Otto* en Zondag den 6e daaraanvolgende aldaar gedoopt door Ds. Hermanus Berteling, na mijn vader zaliger Mr. Otto van Cattenburch Raad in de Vroedschap der stad Veere &&, hebbende ik alleen bij den doop geassisteerd en mijn dogter Henrietta Christina dit kind over doop gehouden.

Hij wierd Cadet in't Regt. mariniers van den Coll. Bentink int jaar 1779 en cadet onder 't Regt. guardes te Paard en is aangesteld door Syn doorlugtigste Hoogheyd als Vaandrig Effectief onder het Regt. no. 15 den 3en September 1787, vervolgens Lt. geworden den 20 Decbr. 1791. Hij is getrouwt den .. Jan. met Jonkvrouwe C. S. *F. van de Coppello.*

15. Op Donderdag den 15 Februarij 1770 des nademiddags de klokke halv drie uuren is tot Monster op Overhyden geboren mijn tweede dogter *Sophia Jacoba Leonarda* **en** Zondag den 18e daaraanvolgende aldaar gedoopt door Ds. Hermanus Berteling, na mijne volle Neeve den WelEdele Gestr. Heer Leonard Robbert van Sonsbeeck en vrouwe Sophia Jacoba van Sonsbeek gebore de la Bassecoer die dat kind ook heevt over doop gehouden.

[Daaronder staat :]

De vader van deze bovengenoemde kinderen is overleeden in de Stadt Grave den 21e February 1787 en aldaar den 26e daaraanv. begrave in de gereformeerde kerk, en de moeder is overleeden den 15e

April 1789 en in de Groote Kerk op 't choor in s'Hage begraaven.

Van Cattenburch-Vermeulen.

Notitie der kinderen verwekt in het Huwelijk van *Johan Adriaan van Cattenburch en Adriana Margaretha Vermeulen* getrouwt den 18 February 1789 in 's Hage.

Den 20 Junij 1791 is mijn zoontje smorgens quart voor seeven uuren te Arnhem geboren en den 26 dito daaraanvolgende in de Groote Kerk gedoopt door domene Boekelman Predicant te Sas van Gent, heeft den naame ontfangen van ***Henderik Lauwrens Adriaan*** tot peeters zijn geweest Henderik Casteren van Cattenburch en Lauwrens Vermeulen onder doop gehouden door Alida Jacoba van Rheede.

Op Donderdag morgen den 28 July deszelfden jaars de klokke circa twaalf uuren, is ons zoontje koomen te overlijden en Zaterdag avond om negen uure den 30 dito aldaar in het famielje graft bijgeset.

Den 6 Augustus 1792 is mijn dogtertje smorgens twaalf minuten voor agt uure te Zutphen geboren en den 8 dito daaraanvolgende in de groote kerk gedoopt door domene Van der Bank predicant aldaar, heeft den naame ontfangen van *Catriana Henriettha Adriana* tot meeters zijn geweest Catriana Elisabeth van Cattenburch gebore van Beresteijn en Maria Henriettha Vermeulen gebore van Rhede, onder doop gehoude door Gesina Elisabeth Achenbach gebore Vermeulen.

Den 23 November 1794 is mijn tweede zoon savons quartier voor twaalf uuren te Delft gebooren en den tweeden December daaraanvolgende in de Oude Kerk gedoopt door domene Jacob predicant aldaar, heeft den naame ontfangen van ***Johannes Adriaan*** van *Speijk*, tot peeter is geweest Johannes van Spijk Vermeulen, onder doop gehouden door Sophia Jacoba Leonarda van Cattenburch, is van de kindersiekte te Wassenaar overleeden den 29 Maart 1798 savons de klokke quartier voor elf uuren en den 31 dito aldaar in de kerk bijgeset.

Den eersten April 1796 is mijn derde zoon savons om halftien uuren te 's Hage geboren en den dertiende dito daaräanvolgende in de groote kerk gedoopt door domene Groenevelt, predicant aldaar, heeft de naame ontfangen van ***Leonardus Johannes Jacobus,*** tot peeter is geweest Leonardus Johannes Jacobus de Mirell die hetzelve ook onder den doop gehouden heeft.

Den tweeden Meij 1798 is mijn vierde zoon savons om half acht uure te Wassenaar gebooren en den dertiende dito daaraanvolgende in de kerk gedoopt door domene Lette predicant aldaar, heeft den naame ontfangen van ***Johan Adriaan van Spijk*** tot peeter en meeter zijn geweest Johannes van Spijk Vermeulen en Adriana de Mirall hebbende dit kint self onder doop gehouden.

Huwelijksinteekeningen in de Kerkelijke registers te Amsterdam van Predikanten, die aldaar gestaan hebben, [1])

medegedeeld door A. B. VAN DER VIES.

v. = van, o. = oud, p. = predikant, w. = weduwnaar of weduwe, va. = vader, m. = moeder, b. = broeder, z. = zuster.

27.2.1687.

Joannes Cuchlinus, v. p. A'dam, w. Anna Jacobs.

[1]) Voor de huwelijksinteekeningen te Amsterdam vóór en na 1680 van predikanten, die aldaar niet gestaan hebben, zie men mijn artikelen in Maandbl. 1919—1920 en in de nummers 1-4 van dezen jaargang.

Ester Hermans, v. w. Gerrit Alberts.
31.8.1590.

Jacobus Herminius., v. p. A'dam.
Lysbeth Laurensdr., v. o. 20, va. Laurens Jacobs, m. Geertje Pieters.
31.1.1691.

Joannes Halsbergius, v. o. 30, p. A'dam.
Elisabeth Bennings, v. o. 34, m. Wybrich Jansdr.
19.3.1693.

Joannes ***Hallius, v.*** p. A'dam, w. Belitje Mertensdr.
Neelken Heinricsdr., v. 0. 40.
20.1.1607.

Johannes Lemaire, v. ***o. 33,*** p. A'dam, b. Isaac.
Marie Coquiel dite Merchier, v. Emden, o. 20, oom Floris van Ruyten.
19.1.1611.

Roeloff Pietersz. v. o. 27, p. Zaandam, m. Femmetje Roelof.
Niesje Gijsberts, v. o. 29, m. Anna Jans.
14.1.1612.

Jakobus Laurensz, v. ***o.*** 25, stndent in de Theologie, p. 1612 Oude Niedorp, 1613 Diemen, 1617 Hoogkarspel, 1618 Naarden, 1621 Amsterdam, m. Maritje Philipsdr.
Grietje Wybrands, v. o. 24, m. Trijn Jansdr.
12.7.1618.

Johannes Cloppenburg, v. p. Heusden.
Eva Casteleyn, o. 29, geen ouders, b. Pieter.
3.3.1623.

Jacobus Rolandus, v. p. A'dam, w. Frederickgie Pieters.
Barbara de Weert, v. Keulen, o. 60, b. David.

(Wordt vervolgd.)

KORTE MEDEDEELING.

Teixeira.

De heer Jhr. Dr. E. Teixeira de Mattos, te Heelsum, heeft gemeend zich niet te moeten neerleggen bij de arbitrage-uitspraak van Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland [1]) in de quaestie betreffende de afstamming van zijn geslacht. In een onlangs onder de leden van het Genootschap verspreide circulaire, waarvan de toon voor dien zijner vorige publicaties niet onderdoet, brengt hij zijne bezwaren tegen die uitspraak in het midden. Mogen wij Jhr. T. d. M. gelooven, dan zou ook de heer P. M. van Walchren, ondanks het feit, dat de arbiter hem ten deze in het ongelijk stelde, zijne klachten over „talrijke feitelijke onjuistheden en (essentieel) verkeerdevoorstellingen" in onze artikelen, gewijd aan het geslacht Teixeira, ten volle handhaven.

Aangezien naar onze opvatting een eenmaal aanvaarde arbitrage door partijen behoort te worden geëerbiedigd en deze quaestie bovendien in de Algemeene Vergadering van 16 April jl. voor afgedaan werd verklaard, zullen wij op bovenbedoelde circulaire niet ingaan. Dit lijkt ons te meer gewenscht, waar de halsstarrigheid,

[1]) Zie Maandbl. n° 4 van dezen jaarg. kk. 74 e.v.

waarmede de schrijver reeds vroeger door ons weerlegde feiten en beweringen steeds weer naar voren brengt, het beantwoorden der circulaire tot een strijd tegen windmolens zou stempelen.

VALCK LUCASSEN.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Bourbon. Wie is *Arthur de Bourbon,* pauselijk prothonotaris, raad van Karel den Stoute, die als pastoor van Gouda in 1475 te Mechelen een akte zegelt. In geen enkele genealogie der Bourbon's vond ik hem; vermoedelijk is hij een bastaard, ook al omdat hij als wapen bezigt het wapen der Bourbon's, zooals deze het voerden tot 1200, toen Bourbon in het huis Dampierre kwam nl. een leeuw in een binnenzoom (orle) van schelpen.

's-Gravenhage. W. G. FEITH.

Bylandt (van). Welke van *Bylandt* huwde ± 1480 met een dochter uit een geslacht, dat als wapen voerde: in zilver drie hanekoppen van rood? Welk geslacht was dit? Een dochter uit dit huwelijk huwde ± 1610 zeer waarschijnlijk met een *Coenen* (zie mijn vraag betreffende dit geslacht). Is de herkomst van het helmteeken (een haan) van v. B. bekend ?

's-Gravenhage. J. J. VÜRTHEIM GZN.

Coenen. Inlichtingen worden gevraagd omtrent een huwelijk *Coenen* (in rood een molenijzer van zilver waarboven een vogel van zwart) × van *Vladeracken* ± *1480.* Zijn **er kinderen uit dit huwelijk bekend en zo0 ja, welke huwelijken sloten deze? Een der zoons huwde** zeer waarschijnlijk **een** *van Bylandt* (zie mijn vraag betreffende dit geslacht); wie waren zijn kinderen?

's-Gravenhage. J. J. **VÜRTHEIM GZN.**

Cuingnet. Op 8 Januari 1613 komen te Kampen voor onder Abraham Panney (Ritmeester Abraham Paignet): „*Antonius* **Conjet** (Cuingnet) met sijn huisvrou en *Phi-* „*libertus Conjet* (Cuingnet) met sijn huisvrou". Op 2'7 September 1618 nemen, in de Broederkerk te Kampen, deel aan 't avondmaal „*Anthony* **Coenjet** (Cuingnet) en „syne huisvrouwe juffer Judith van ***Plettenburgh".***

Wie was 8 Jan. 1613 de vrouw van ***Philibertus Cuingnet?*** Hertrouwde hij en zoo ja, met wie? Wie waren zijne kinderen? Welke kinderen hadden ***Anthony Cuingnet*** en *Judith* **van Plettenburg ?** Wie waren de ouders van ***Philihertus Cuingnet,*** van ***Anthony Cuingnet*** en van *Judith van Plettenburg*?

Assen. J. A. R. KYMMELL.

Gevers (XXXIX, 92). De grafsteen, waaronder ***J. H. Gevers*** en zijn vrouw werden begraven ligt nog in den zuidertrans der Gr. kerk te R'dam, als men door den ingang naast het kantoor binnenkomt recht voor zich uit ter hoogte van het groote koorhek. Het opschrift kwam eerst voor den dag na gebruik van een natten doek. Voor spoeywachter (1 sub 4) las ik toen speurwachter. Is ***Thonis Adriaensen*** sluiswachter aan den Hofdijck geweest of was dit zijn achternaam?

Vgl. Mdbl. XXXVI, kol. 67.

W. B. v. T. P.

Huidekoper (Friesland). Gevraagd namen en data van leden der familie ***Huidekoper*** (Friesland) vóór 1680.

Bekend zijn uit dien tijd:

1. ***Anne Jansen Huidekoper,*** vroedman te Harlingen.
2. *Symon Cornelisz.* ***Huidekoper,*** **burgemeester te Harlingen.**
3. ***Rarcke*** *Jansz.* ***Huidekoper,*** burger hopman en leerlooyer te Leeuwarden.

Amsterdam. A. B. v. **D. VIES.**

Kops-de Vos. (XXXIX, 29, 69, 108). Een nicht van ***Johanna de Vos,*** de **echtgenoote van** *Willem Phiips Kops,* was blijkens een familielijst: ***Johanna de Vos,*** geb. 1702 (doopsgezind) overl. Amsterdam 26 Aug. 1748, huwt Amsterdam 16 Aug. 1726 *Godfrid Bongardt,* ged. Düsseldorf 9 Nov. 1689, overl. Amsterdam 27 Oct. 1748, weduwnaar van Elisabeth Bouman (deze was eerder gehuwd met Gerrit Reessen) zoon van Harmanus Bongardt en Anna Maria Bohlen. Uit dit huwelijk 6 kinderen o.a. een zoon ***Willem Philip Bongardt.***

Johanna de Vos had een zuster ***Catharina,*** **gehuwd met** ***Jan Melchior Spiering.***

Publicatie der gegevens, welke de heer Calmeyer en wellicht andere medeleden omtrent deze doopsgezinde familie de ***Vos*** bezitten, wordt beleefd verzocht.

Djasinga. W. **PH. VEEREN.**

Lodisio (XXXIX, 109, zie ook XXII, 297). Gedoopt te Batavia 30 Mey 1767 't kint ***Adriana Geertruyda*** ouders ***Jacob Lodisio*** **en** ***Adriana Magna Pranchimont.*** getuygen: *Casparus* **de Jong,** en ***Adriana Geertruyda.***

Welt. B. v. T. P.

Olivier. Inlichtingen worden gevraagd aangaande Mr. N. Olivier, oud-minister, † 1869, en diens geslacht.

's-Gr. V. A. S.

Orthen (van). Gevraagd een genealogie van dit Meijerijsche geslacht.

's-Gravenhage. J. J. VÜRTHEIM GZN.

Renesse. Ter dateering van een brief, zou ik gaarne weten, wanneer „de vrou van Renes" overleed, die een vergulde keten had van de St. Antoniusbroederschap, verbonden aan het klooster der Antoniters op het Hau bij Kleef. Het zal ongeveer 1440 moeten zijn. Is zij echtgenoote van iemand uit het gelacht v. ***Renesse*** of is zij vrouwe geweest van de ambachtsheerlijkheid Renesse ?

's-Gravenhage. W. G. **FEITH.**

Requilé (de). In 1741 is Kath. gedoopt te Zutphen: ***Joanna Constantia Xaveria de Requilé,*** dochter van *J. R. de Requilé,* officier in het regiment Pallandt, en ***Johanna Petronella de Benne.*** Is ook bekend waar de ouders gehuwd zijn ?

Arnhem. VAN HOGERLINDEN.

Rijcke (de). ***Pieter de*** *Rijcke,* † Februari 1696, werd begraven te Middelburg in de Oude kerk onder zijn 8 kwartieren, n.l. links: ***de*** *Rijcke,* ***Wauters,*** *Boele, Goedhals* en rechts: *Eyman,* ***Zype,*** *Dierícx* en ***Sanders.*** Gevraagd wordt wie zijn voorouders waren, welkewapsns deze voerden en of er genealogieën de *Rijcke* en ***Goedhais*** bestaan.

Zeist. KIELSTRA,

Sauerbier. Gevraagd een genealogie alsmede het wapen van dit geslacht.

's-Gravenhage. J. J. VÜRTHEIM GZ N.

In de collectie proeflakafdrukken van de HH. van Kempen en Zoon te Voorschoten bevindt zich een wapen Sauerbier, dat er als volgt uitziet: „in blauw een geplante boom, verzegeld links van eenen daartegen klimmenden leeuw. Helmteeken: de leeuw uitkomende met beide pooten een boom vasthoudende."

Of dit werkelijk het wapen *Sauerbier* is durven wij niet met zekerheid te zeggen.

DOC.-BUR.

Ségur-Cabanac (de). De genealogie *Lalause* (Bull. des Egl. Wall. t. III p. 65 e.v.) vermeldt op pag. 69, dat ***Jean Lalause*** (geb. 1620 te Montauban) omstreeks 1656 huwde met *Madeleine* de Ségur (in de noot: de la famille des vicomtes de Cabanac).

Uit de genealogie de Ségur door Courcelles en uit „La France Protestante': van M. Haag volgt:

I. *Berard* de Ségur „sieur de Seiches et de la Barrière, autrement appelé le baron de Pardailhan", † 6 April 1559, huwde ***Anne*** *Brun*, dame de la Barrière.

Hieruit o.a.

11. Pierre, „seigneur de Ligonnes, gentilhomme de la chambre de Henri 111", huwde N.N., waarbij

111. ***Bérard***, „vicomte de *Cabanac*, seigneur du Grand-Puch", huwde ***Esther de Polignac,*** dr. van ***Francois,*** seigneur des Fontaines en ***Louise de Lanes.***

IV. Uit dit huwelijk o.a. 3 kinderen : ***Jacquette*** tr. 1668 (?) N. de *Taillefer*, ***Louise*** tr. 1638 *N. des* ***Pons*** en een zoon of dochter gehuwd met N. de ***Vivans.***

Is *Madeleine* wellicht een dochter of kleindochter van ***Bérard*** (III)?

De familie *de* Ségur-Cabanac leeft nog voort als Oostenrijksch graaf (titel verkregen 11 Juli 1811), zie Taschenbuch der Gräfl. Häuser.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Sinnema. (XXXIX, 110). ***Jacobus Sinnema,*** geb. te.. .. den. ... 1653, notaris te Beesterxwaag, † 30 Mei 1'733, zoon van ***Lieuwe*** *Jacobs*, geb. 1620, gest. 1665, en ***Eling*** *Ennes*, geb. 1628, gest. 1670, trouwde te Sneek (in de Groote kerk, huwelijk voltrokken door Ds. Vogelsang) 14 Maart 1679 *Hiltje* ***of*** *Hillegonda Boelens*, † ***20*** April, begr. Olderterp 29 April 170.7.

Of ***Lieuwe*** *Jacobs* den achternaam Sinnema voerde, weet ik niet.

Het bovenstaande is ontleend aan familieaanteekeningen.

Rotterdam. ***S. N.*** B. HALBERTSMA.

Steelant (van). Gevraagd plaats en datum van geboorte van *Willem van* ***Steelant,*** die den 6 Februari 1664 te Delft huwde met ***Agneta*** *van* der ***Mast.***

Scheveningen. ***N.*** VAN OOSTERZEE.

Tekkelenburg. Waar vind ik historische gegevens, alsmede opgave van de bezitters van de hoeve *Tekkelenburg* bij Echteld ?

's-Gravenhage. J. J. VURTHEIM GZN.

Vinju. Wie kan mij eenige inlichtingen verschaffen omtrent dit geslacht, speciaal aanvullingen van onderstaande kwartieren? Gaarne zoude ik vernemen of er nog afstammelingen in leven zijn van het echtpaar *Vinju* × ***Heye,*** behalve Henriette Cornelia.

Cornelis Vinju × *Johanna Magdalena Koning.*		*Cornelis Heye X Geertruy Engelen.*
Adrianis Antonie *Vinju,* geb. 's-Gravenhage 1799 overl. Utrecht 21 April 1860 in leven assuradeur.	X	***Hendrina Eclasina*** *Geertruida* ***Heye.*** geb. te ? 1803, overl. Utrecht 27 Augustus 1858.

Henriette *Cornelia* ***Vinju,*** geb. Utrecht 12 April 1842.

U. Mr. H. W.

Wapen (Onbekend). (XXXIX, 144). *Willem* ***Veer*** trouwt ***Johanna van Cuender.*** Hun zoon ***Laurens Veer*** trouwt met *Gerhardina van der Capellen*, dr. van ***Thomas*** en ***Christina*** *Berck.* Alzoo is : 1. Veer. 2. van der Capellen. 3. van Cuender. 4. Berck.

Dezelfde kwartieren kwamen voor „te Zutphen in een venster 1633". Aldaar is 3. een keper.

's-Gravenhage. J. D. WAGNER.

Wapen (Onbekend). Welk geslacht voert als wapen gedeeld: I de Friesche adelaar; 11 doorsneden : A. een burcht, B. 3 klaverbladen? Boven het schild de letters 1. S.

Zeist. KIELSTRA.

Het eenige wapen, dat volkomen met het gevraagde overeenkomt, vonden wij op een lakafdruk, waarmede een brief van den Heer E. J. M. Kielstra in 1918 te Zeist was gecacheteerd, dus van den vrager zelf. Uit de vraag van ZEdl. blijkt dus, dat dit niet zijn wapen is, een bewijs alweer, hoe gevaarlijk het is zonder meer aan te nemen, dat de wapens op brieven inderdaad zijn van de stellers dezer brieven. DOC. BUR.

Wapens (Onbekende). 1. Op een Duitsche jachthoorn, naar schatting uit het eind der 16de of begin der 17de eeuw, staat in het ivoor uitgesneden het volgende wapen : gevierendeeld, 1 en 4 horizontaal, 2 en 3 verticaal geharceerd; helmt. : een pauwevederbos. In dezen tijd diende de harceering meer ter afscheiding dan ter aanduiding en volgde men derhalve geen vaste gewoonten hierbij. De kleuren zijn dus onbekend.

II. Op een Oostenrijksch slagzwaard uit de eerste helft der 16de eeuw staat op den pareerstang een gesmeed wapenschildje, vertoonende : eenlinkerschuinbalk beladen met 3 zespuntige sterren, vergezeld boven van 1 achtpuntige ster, onder van 1 St. Andrieskruisje.

111. Een Vlaamsch gobelin uit de 16de eeuw in den Haag stelt voor een wapenschild met helm en lamberkijn. Een breede rand bevat krijgstropheeën, waartusschen wapenschildjes met de 8 kwartieren. Dit vermoedelijk-Spaansche wapen is gevierendeeld, waarombeen een zoom. Blijkens de kwartierwapens in den rand vormen het 1ste en 3de kwartier van het gevierendeelde schild één wapen, het 2de en 4de ieder afzonderlijk, echter zijn de figuren in den zoom dezelfde als degene, die in een der randwapens gewoon in het schild voorkomen, een wijze

[1]) Wij ontvingen een in hoofdzaak gelijkluidend antwoord van den Heer W. v. 1. te R., die *Hiltje Boelens* de dochter noemt van ***Broer B.,*** notaris, en ***Rinske N.N.*** Volgens schrijven van Dr. Tj. Halbertsma te Leiden zou zij echter tot moeder gehad hebben *Ybeltje Mancadam.*

Red.

van aangeven der 4 kwartieren, die in Spanje meer voorkomt.

Het hoofdwapen : gedeeld met een zoom : 1 gesneden : *a.* een kasteel met 3 torens, overtopt door 2 zespuntige sterren; *b.* (beladen) met 6 palen. II bestaat uit twee wapens boven elkaar, 1. (beladen) met 4 schuinbalken, 2. een geledigd leliekruis, gecantonneerd door 4 populierblaadjes, de stelen omhoog. De zoom met 11 ketels (althans daar lijkt deze figuur het meeste op). Helmteeken : een uitkomende griffioen.

De randwapens, beschreven van rechts naar links (her.), baginnencle boven in het midden, zijn:

1. het doorsneden wapen boven beschreven als het 1e deel; echter vertoont de beneden helft bovendien een dwarsbalk boven en onder langs den schildrand.
2. het wapen, boven beschreven als 11 1.
3. het wapen, boven beschreven als 11 2.
4. gedeeld a. een leeuw, b. een geleliede schaaktoren.
5. (beladen) met 3 dwarsbalken.
6. een koren(?) veld, waaruit ter rechterzijde een naar links gewende hertekop uitsteekt, aan de linkerzijde een naar rechts neerstrijkende vogel boven het koren.
7. een kasteel met 3 torens, het veld half ingebogen gekapt met 2 lelies.
8. met 5 ketels (echter zijn hier de hengsels nog verder verwijderd van de pot dan in den zoom van het hoofdwapen).

's-Gravenhage. W. G. FEITH.

Wapens (Onbekende). Op handvaten van een zilveren brandewijnkom komt het navolgend alliantie-wapen voor:

Man: in zilver een in 2 rijen van zilver en purper geschakeerde dwarsbalk, vergezeld van 3 rozen.

Vrouw: gedeeld : I de Friesche adelaar ; II doorsneden : A. in zilver 3 roode palen; B. in zilver 3 harten (vermoedelijk rood).

Van welke geslachten zijn deze wapens?

H. L. c.

De eenige, ons bekende, wapens, waarin een geschakeerde dwarsbalk, vergezeld van 3 rozen voorkomt, zijn die van de families *Fraula* en *van der Lucht*. Het eerstgenoemde vonden wij in een oud wapenboek in het Museum Meermanno Westreenianum als volgt geteekend : „in blauw een in 3 rijen van goud en rood geschakeerde dwarsbalk, vergezeld van 3 zilveren rozen". Het wapen van *Leendert van der Lucht, 1618* Raad van den Briel, voert volgens van der Lely: „in zilver een in 2 rijen van blauw en goud geschakeerde dwarsbalk, vergezeld van 3 roode rozen".

Het wapen der vrouw is ons onbekend.

DOC. BUR.

Westhrenen (van). Kan één mijner medeleden mij ook inlichten, waar en wanneer het huwelijk plaats had van *Jan Thoniszn. van Westhrenen*, schepen van de heerlijkheid Lienden, met *Willemina Adriaensdr. Cregel* (Krekel)? Hunne dochter *Adriana*, geb. in de Marsch bij Lienden 20 Juni 1687, huwde te Rotterdam 27 October 1717 *Gabriël* van *Charante* (Ned. Patr. A°. 1916 fo. 92).

Scheveningen. *N.* VAN OOSTERZEE.

Wolfsen-van Campen. Gevraagd de, ouders en grootouders van *Jan Wolfsen* en *Fenna van Campen* (met data van geb. huw. en dood). Zij hadden o.a. (?) twee dochters n.l.:

1° *Johanna Hendrina Wolfsen*, ged. 14.2.1742 Zwolle, begr. 7.2.1783 Zwolle, tr. 12.11.1769 te de Beulake met *Frederik Lodewijk Schlingemann.*

2° *Antje Wolfsen*, ged. 14.11.1743 Zwolle, gest. bij Dalfsen 1.3.1826, tr. 7.6.1776 te Mastenbroek met *Salomon van Deventer.*

Den Haag. SCHLINGEMANN.

Zuydlandt. *Cornelis van Zuytlant, o.a.* drost van Steenbergen, gehuwd met *Catharina Tacquet*, voert blijkens het wapen van zijn weduwe boven het poortje van 1613 in het kasteel Moermont: gevierendeeld 1. ronde gesp, 2. 2 molenwieken naar weerszijden uit de schildvoet oprijzend, 3. een burcht, 4. een zespuntige ster. Gezocht worden de kleuren, waarbij mogelijk een onbekend wapenschildje in het kasteel van dienst kan zijn. Van dit wapen nl. is slechts het 2de en 4de kwartier nog zichtbaar, vertoonend 2. van rood met 2 met blauw bespannen molenwieken van goud, naar weerszijden uit. den schildvoet oprijzend, 4. van goud met een zespuntige ster van zwart. De gevolgtrekking ligt voor de hand en toch moet men oppassen, want elders in het kasteel hangt een schildje met het wapen *Stoutenburg*, waarvan het 3de en 4de kwartier vrijwel overeenkomen met de overeenkomstige uit het wapen in questie nl. 3 van rood met een burcht van goud, 4 van blauw met een achtpuntige ster van goud. Opmerking verdient nog, dat Rietstap als 2de kwartier noemt een vierspakig wiel, dit kwartier hier vertoont: van zilver met 2 ronde linksche gespen over elkaar. Hoe onbetrouwbaar wapenborden zijn, temeer wanneer ze nog slechts uit beschrijving te kennen zijn, bleek ook hier weer. In het bekende werk van Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins is daardoor de fout geslopen, dat in de kerk van Renesse een verkeerd wapen *Tacquet* bij den naam *Zuidland* staat. Als *Facquet* staat beschreven een wapen, dat aan Lernout doet denken, terwijl bij Montens een verkeerd beschreven wapen *de Rovere* (een naam, die mede op het bord voorkwam) staat. De eigenaar van Moermont zou gaarne het viduale wapen *Zuydlandt-Taquet* weer in de juiste kleuren brengen.

's-Gravenhage. W. G. FEITH.

INHOUD 1921, **N° 7/8.**

Bestuursberichten. — De Excursie. — Van Schevichaven (± 1420-1918), door W. Wijnaendts van Resandt. — Bijdrage tot de geschiedenis van Hillegersoerg, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. — De Saumaise, door M. G. Wildeman. — De van Everdingen's, door A. F. van Beurden, met een wederwoord van Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. — Familieaanteekeningen van Spijck, Vermeulen, van Cattenburch e. a., medegedeeld door A. van der Poest Clement (Slot). — Huwelijksinteekeningen in de Kerkelijke registers te Amsterdam van Predikanten, die aldaar gestaan hebben, medegedeeld door A. B. van der Vies. — Korte mededeeling: Teixeira. — Vragen en Antwoorden: Bourbon; Bylandt (van); Coenen; Cuingnet; Gevers; Huidekoper (Friesland); Kops-de Vos; Lodisio; Olivier; Orthen (van); Renesse; Requilé (de); Rycke (de); Sauerbier; Ségur-Cabanac (de); Sinnema; Steelant (van): Tekkelenburg; Vinju; Wapen (Onbekend); Wapens (Onbekende); Westhrenen (van); Wolfsen-van Campen; Zuydlandt.

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. SMITS.

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch -heraldisch Genootschap : „ De Nederlandsche Leeuw,"

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt **aan de** leden van het Genootschap gratis toegezonden.

Bijdragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven van adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen gelieve men te richten tot den redacteur Mr. TH. **R. VALCK** LUCASSEN, *Weidehuis, Driebergen.*

De **jaarlijksche** oontribute voor het **lidmaatschap** bedraagt *f* **10.—** en voor de leden te **'s-Gravenhage,** die de **wekelijksche** portefeuille ontvangen, *f* 15.-. Voor niet-leden is het Maandblad **verkrijgbaar** tegeneen **abonnementsprijs van** *f* **10.—** per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genootschap gelieve men te richten tot den sec **r e t a r** *ia* Mr. E. J. THOMASSEN **à THUESSINK** VAN DER HOOP, *Delistraat* 35, *'s-Gravenhage,* en die betreffende de Bibliotheek en de wekelijksche portefeuille tot den bi bl **io-t h e c a r i s** Jhr. Mr. W. G. **FEITH,** *Achterweg* **34,** *Voorburg.*

De Bibliotheek van het Genootschap, gevestigd *Heerengracht* 62 (hoek *Princessegracht*), *'s-Gravenhage,* **is voor de** leden geopend **iederen** Maandag **van 3—5 uur.**

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 9. **XXXIXe** Jaargang. September **1921.**

Bij dit nummer worden twee platen verzonden, behoorende bij het artikel: „Pieter van Beoostenzweene's Remissorium Philippi."

BESTUURSBERICHTEN.

Maandelijksche Bijeenkomsten.

De Maandelijksche Bijeenkomsten zullen, te beginnen met Maandag 3 October a.s., wederom gehouden worden op den eersten Maandag van iedere maand in Café-Rest. „ De Kroon", Spui 10, 's Gravenhage, des n.m. te 4½ ure.

Tot lid zijn benoemd:

Mr. A. LE COSQUINO DE BUSSY . . . *Utrecht.*
Hoofd-comm. Charterm. Rijksarch. *Plompetorengr. 16.*

H. C REMERS . . . . . *Arnhem.*
Eusebius Buitensingel 9.

Dr. H. A. POELMAN . . . . . *Leeuwarden.*
Hoofd-comm. Charterm. Rijksarch.

Adreswijzigingen.

L. C ALKOEN . . . . . *Haarlem.*
Kennemerplein 5.

Jhr. Mr. W. G. F EITH . . . . . *Voorburg.*
Achterweg 34.

F. C. VAN DEK MEER VAN KUFFELER . *'s-Gravenhage.*
Louise Henriettestraat 13.

A. A. OOSTING . . . . . *Amsterdam.*
Gebouw „Nederland" Beursstr. 11-13.

Mr. A. K. V INK . . . . . *Leiden.*
Haarlemmerstr. 212a.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de leden M. J. D. Merens en Jhr. H. J. M. van Asch van Wijck.

Pieter van Beoostenzweene's Remissorium Philippi,

door Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP.

Ons bestuurslid Jhr. Mr. W. G. Feith, chartermeester aan het Algemeen Rijksarchief, heeft mijne aandacht gevestigd op een omvangrijk, in genoemd archief berustend, 15de-eeuwsch handschrift, bekend als „Repertatorium sive Remissorium" van Philips van Bourgondië. Waar het ms., afkomstig van de leenkamer van Holland en dus tot het archief der Grafelijkheid behoorende, een vijftal miniaturen op perkament bevat, vooral uit heraldisch oogpunt merkwaardig — vermits toch oorspronkelijke heraldische teekeningen uit het midden der 15de eeuw, althans hier te lande, uiterst zeldzaam zijn — daar meende ik goed te doen mij te wagen aan een beschrijving dezer afbeeldingen. Naast een woord van dank jegens den heer Algemeen Rijksarchivaris, die terzake van de voor mijn doel onontbeerlijke reproductie dezer miniaturen alle mogelijke faciliteiten heeft verleend, past hier de betuiging mijner oprechte erkentelijkheid jegens den heer Feith, die niet slechts over een en ander een wakend oog liet gaan, maar mij ook voor de riohtige beschrijving tal van deskundige aanwijzingen heeft willen geven, zonder welke waardevolle medewerking ik deze studie zeker niet tot een eenigszins bevredigend einde had kunnen brengen.

Het handschrift dan, bestaande uit één zeer groot en zwaar boekdeel met — zooals daarin ook is aangeteekend met een latere hand — „houten berderen en kopere sloten" [1]), heeft blijkbaar vroeger uit twee afzonderlijke deelen bestaan, in den tekst nog als „pars prima" en „altera" onderscheiden. De band is n.l. uit een latere periode dan het werk zelf; immers dit laatste

[1]) Deze sloten vertoonen de wapens van Philips en zijn echtgenoote, Bourgondië en Portugal, overeenkomstig de hierna bij plaat 11 te geven beschrijving.

is blijkens den inhoud, waarover straks nader, in 1460 voltooid, terwijl de houten, met leder overtrokken band onmiskenbaar renaissance versiering vertoont. De beide, later in dezen band vereenigde, deelen beginnen elk met een voor beide gelijkluidend, min of meer hoogdravend Latijnsch „proëmium", en met de destijds gebruikelijke afbeelding eener aanbieding van het respectieve boekdeel aan den toenmaligen souverein der meeste Nederlandsche gewesten, Philips den Goeden.

Maar niet slechts uiterlijk, ook naar den inhoud valt het „repertatorium" in tweeën uiteen: wat toch is de bedoeling van dit lijvige register? Deze meenen wij 't best te kunnen weergeven door over te nemen wat, achter het „proëmium" op het eerste deel, met groote en vette letter, als korte samenvatting van den inhoud is neergeschreven, en dus eigenlijk als de officieele titel van het geheele register moet worden beschouwd:

„Hier beghinnen van den oudtsten Registeren alle die „privilegien ende handvesten der steden van Hollandt, „Zeelandt ende Vrieslant. Ende oic alle brieve die den „grave ende der graeflicheit van anderen heeren verleent „sijn, het sy van verbanden, privilegien ende zoenen ende „oic die anderen heeren gegheven sijn nederwaerts ter „tijdt toe des mijn genadige here van Bourgoingien „ende van Brabant etc. 't graefscip van Hollant aennam."

Ook hier dus tweeërlei inhoud: 1°. privilegiën en handvesten afkomstig van de graven van Holland enz., een soort klapper op de in de leenregisters voorkomende handvesten en leenbrieven; 2°. charters van „andere Heeren," in de grafelijke thesaurie berustende. Het eerste register ziet er dan ook meer uit als een inventaris van uitgaande, het tweede van ingekomen stukken. Overigens laat ik een bespreking van den inhoud van het ms. — dus geen „leenregister" in den gewonen zin — gaarne aan meer bevoegden over. Die inhoud interesseert ons thans alleen voorzoover de vijf afbeeldingen, en daarvan in 't bijzonder het heraldisch gedeelte, er door worden verklaard.

Deze afbeeldingen — met hare bijschriften op afzonderlijke perkamenten vellen tusschen de papieren bladen van het ms. gevoegd — kan men in 't kort aanduiden als volgt:

Eerste deel: (plaat 1) de aanbieding van dit boekdeel aan Philips den Goeden, met als bijschrift bovenbedoeld proëmium;

(plaat II) de Hertog met zijn naaste verwanten en vrienden, en als bijschrift een verhaal, dit hofgezin betreffende;

(plaat III) het beleg van Utrecht in 1346 met bijschrift, houdende eenige vrij onsamenhangende mededeelingen over 's Hertogen voorgangers in het graafschap Holland;

Tweede deel: (plaat IV) de aanbieding van dit deel, met het meergemelde proëmium;

(plaat V) een allegorische voorstelling betreffende den inhoud van dit deel, en blijkbaar vertoonende de hiervorenvermelde „andere Heeren", met toepasselijk bijschrift.

De hiergenoemde platen II en IV zijn reeds eenmaal beschreven en afgebeeld, en wel door Mr. H. van Wijn, in de bijlagen, gevoegd achter, het werk genaamd „Bijvoegsels en Aanmerkingen voor de Vaderlandsche Historie van Jan Wagenaar" (Amsterdam 1791). Deze bespreking is echter, zooals ik hoop te kunnen aantoonen, zeer onvolledig, en speciaal uit heraldisch oogpunt op enkele plaatsen onjuist; de afbeeldingen zijn uiterst gebrekkig. Voorts vindt men het register vermeld bij Jhr. Mr. Th. van Riemsdijk, De Tresorie en Kanselarij van de Graven van Holland en Zeeland uit het Henegouwsche en Beyersche Huis.

Alvorens tot de nadere beschrijving onzer afbeeldingen over te gaan, nog een enkel woord over den samensteller van het werk, wel te verstaan van den handschriftelijken inhoud — immers de vijf platen zullen daaraan volgens diens aanwijzingen zijn toegevoegd door een terzake kundigen „illustrator" of „illuminator" [1]).

Den naam van den schrijver, den „acteur", leeren wij o.a. kennen uit een korte aanteekenmg op het eerste perkamenten blad, waarop ook het „proëmium" (met onze eerste afbeelding), doch met een van dit laatste eenigszins afwijkende hand geschreven, alsmede uit het „proëmium" zelf. Die afzonderlijke aanteekening (voorafgaande aan den bovenvermelden titel „Hier beghinnen" . ... enz.) nemen wij hier in haar geheel over:

„Iste liber fuit prothocollatus per predictum Magistrum Petrum de Boostenzweenen de Renesse, anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, et per eundem ex prothocollo completus et finitus anno M° CCCC mo quadragesimo nono in profesto annunciationis beate Virginis. Et sic erat inceptus sub domino Hugone de Langnoy domino de Chantez et perfectus sub domino de Langnoy qui pro nunc est caput consilii Hollandie Zeelandieque Frizie; qui quidem liber intitulatur Remissorium sive Reportatorium juxta modum et formam componendi facultatis utriusque juris; et sic vocabitur Remissorium Phylippi compositum a Magistro Petro de Boostenzweenen de Renesse, Magistro artium et Decretorum Doctore, qui fuit tempore prothocollationis presentis libri, de gratia hujusmodi Phylippi Magister Registri Hollandie, Presidens Tresorie litterarum ejusdem". [2]) Als datum van voltooiing lezen wij hier 24 Maart 1449 waarvoor (wegens den Paaschstijl) zal moeten worden gelezen 1460.

De schrijver van het register was dus Mr. Pieter van Beoostenzwene van Renesse, ook blijkens zijn portret een geestelijk persoon, zich soms kortweg teekenend: Boostenzwene. Zijn wapen vinden wij op beide, hierna te reproduceeren aanbiedingen; het vertoont een gevierendeeld schild: 1 en 4 gedeeld ingehoekt van goud en rood, 2 en 3 in rood bezaaid met gouden blokken een gouden aanziende leeuw (klimmende luipaard).

Deze kwartieren komen resp. overeen met de wapens

---

[1]) In het onlangs verschenen prachtwerk van Durrieu: la *Miniature Flamende au temps de la Cour de Bourgogne 1415—1530*, vindt men eenige lezenswaardige bijzonderheden over deze techniek; niet ieder „enlumineur" („verluchter") was tevens „historieur" d.i. teekenaar van historisohe voorstellingen, portretten enz., eooals we die in ons ms., naast de gewone decoratieve letters enz., aantreffen.

[2]) „Dit boek werd opgesteld door voorzegden Mr. Pieter van Beoostenzwene van Renesse in 't jaar onzes Heeren 1433 en door denzelfden naar het oorspronkelijke voltooid en beëindigd in 't jaar 1449 op den dag vóór Maria boodschap (o.s.). En alzoo was het begonnen onder heer Hugo van Lannoy, heer van Santos, en voleindigd onder den heer van Lannoy die op heden aan het hoofd staat van den Raad van Holland, Zeeland en Friesland; welk boek wordt betiteld R. sive R. naar de wijee en vorm van samenstelling van de faculteit der beide rechten; en zoo zal het genaamd worden: het Remissorium van Philippus, samengesteld door Mr. P. van B. v. R., meester in de vrije kunsten en doctor in de geestelijke rechten, dewelke was ten tijde van de opstelling des voorliggenden boeks bij de gunste van voormelden Philippus Registermeester van Holland, *en* voorzitter van diens archief".

Plaat I.

Behoort bij Maandblad „De Nederlandsche Leeuw", No. 9, September 1921,

Plaat II

Behoort bij Maandblad „De Nederlandsche Leeuw", No. 10, October 1921.

der geslachten Duvelaer (van Duveland heeft als kleuren: zwart-zilver) en van Renesse. Zoowel naam als wapen van Mr. Pieter duiden dus onmiskenbaar op Zeeuwschen oorsprong. Terwijl wij mogen aannemen, dat het eerste en vierde kwartier correspondeert met den geslachtsnaam „Beoostenzwene" -over welken naam wij overigens niets vermochten te vinden, doch waaromtrent een onderzoek in Zeeuwsche archieven ongetwijfeld verder licht zou verschaffen — waagden wij aanvankelijk de onderstelling, dat deze geslachtsnaam duidt op afkomst uit dat deel van Zeeuwsch-Vlaanderen, dat beoosten het voormalige Zwin was gelegen. Intusschen schijnt ons veel meer aannemelijk de gissing van den heer J. W. des Tombe, in De Navorsaher 1897, bl. 518, dat Pieter's geslacht op Duiveland thuis hoort, alwaar de Zwene of Zwane eertijds het oude, westelijke deel van dit eiland doorsneed. [1]) Den toenaam „Renesse" en het wapen met den leeuw zal Mr. Pieter wellicht uithoofde van, al of niet wettige, vrouwelijke afstamming uit een tak dier beroemde Zeeuwsche familie hebben aangenomen. Nog kunnen wij mededeelen, dat hij blijkens zijn zegel aan een ten Rijksarchieve berustende koopacte als helmteeken voerde een zittenden leeuw. Het geslacht Renesse bezigt als cimier een bokkenkop.

Omtrent zijn persoon zij vermeld, dat hij zich noemde Meester in de vrije kunsten, Leeraar in de geestelijke rechten, Raad en Registermeester (i. e. archivaris) der Leenen van Holland, Zeeland en Friesland, als zoodanig benoemd in 1433, toen deze gewesten definitief onder Philips kwamen (reeds sedert 1428 als „ruwaard en oir" feitelijk landsheer), doch dat hij in 1441 „van minen genedigen heer van Bourgondië grave van Hollant enz. van den dienst van de registeren van Holland verlaten was" [2]). Deze, door van Wijn uit zeker ander register der grafelijkheid aangehaalde bijzonderheid vermeld ik vooral daarom, wijl zij misschien eenig licht verspreidt omtrent de geschiedenis der beide deelen van het „repertatorium"; Mr. Pieter toch, die dit zijn werk tot 1460 heeft voortgezet en in dat jaar voleindigd, bleef dus ook na 1441 — schoon uit zijn eigenlijk ambt ontzet — voortarbeiden aan zijn in 1433 aanvaarde táak. Het jaar 1441 nu was eenigerrnate een keerpunt in de bestuursgeschiedenis van Holland en Zeeland: immers de Hertog, die aanvankelijk vooral met steun van Kabeljauwsche zijde het bestier dezer landen aan de Hoekschgezinde gravin Jacoba had weten te ontnemen, meende in **1441** de regeering in zooverre te moeten veranderen, dat in de plaats van den „heer van Santen" (Hugo van Lannoy) stadhouder van Holland, Zeeland enz., evenals Mr. Pieter ook reeds in 1433 benoemd, werd gesteld een der Hoekschgezinden, Willem van Lalaing, heer van Bignicourt. Diens stadhouderschap was echter van korten duur en kenmerkte zich door heftige onlusten tusschen de beide genoemde fracties, waaraan ten slotte de Hertog een eind trachtte te maken door, na de onthoofding van Gosewijn de Wilde (die inmiddels Lalaing in 1444 als „President van Holland" was opgevolgd), in 1448 tot stedehouder te benoemen heer Jan van Lannoy, neef van Hugo en evenals deze tot de Kabeljauwsche partij behoorende. Nu zou het mij niet verwonderen als met dit Hoeksche „interregnum" verband hield het ontslag van den registermeester Boostenzwene.

Mr. Pieter, dien wij in 1442, het jaar na zijn ontslag, ontmoeten als deken van Oostvoorne — in het land van Voorne, het gebied door Philips in 1433 gelaten aan gravin Jacoba, en dat heer Frank van Borselen, graaf' van Oostervant, na haar overlijden in 1436 bleef behouden [1]) — heeft zich vermoedelijk eenige jaren moeten terugtrekken. Wellicht stond hij tot den driemaal in ons ms. afgebeelden Frank in bijzondere betrekking, terwijl de straks te noemen heer Adriaan van Borselen destijds eigenaar was der heerlijkheden op Duiveland, waaruit het geslacht van Mr. Pieter vermoedelijk zijn oorsprong nam. Voor hem zullen dan na den val der Hoekschen weer beter dagen zijn aangebroken, terwijl hij zijn werk in 1450 bekroond zag onder het stadhouderschap van Jan van Lannoy; „qui pro nunc est caput consilii", en die dan ook op de platen, vertoonende de aanbieding van beide boekdeel& voorkomt; terwijl de oude heer van Santes, hoewel reeds in 1441 als stadhouder ontslagen, vooral bij de aanbieding van deel I — welke afbeelding zooals we zien zullen eerst eenige jaren later, omstreeks 1449/50, moet zijn vervaardigd — onmiskenbaar op den voorgrond treedt.

Thans overgaande tot de bespreking der vijf afbeeldingen zij allereerst de aandacht er op gevestigd, dat deze minder uit artistiek oogpunt onze belangstelling hebben — ook van deskundige zijde vernemen wij, dat zij als kunstwerk niet hoog staan — dan als heraldisch document. Zoo zullen b.v. een bespreking der costuums, zoowel als der physionomie van de afgebeelde personen, achterwege blijven; terwijl ik mij evenmin wil wagen aan een beantwoording der gewichtige vraag, in hoeverre wij hier met wezenlijke portretten te doen hebben. Eenerzijds zou men geneigd zijn die vraag bevestigend te beantwoorden, anderzijds moet erkend worden, dat ook veel valt te zeggen voor de opvatting, dat de teekenaar minder door hun gelaatstrekken, dan door de hierbij gevoegde, zeer nauwkeurig uitgevoerde wapens de personen heeft willen aanduiden.

Wellicht dat hier de waarheid eenigszins in het midden moet gezocht worden ; nauwlettende beschouwing der figuren heeft bij mij den indruk gevestigd, dat de „historieur" wel degelijk althans gepoogd heeft hier portretten te leveren. In ieder geval dunkt mij een heraldische beschrijving der platen voor de vaststelling der identiteit — voorzoover dit althans mogelijk is — ten eenen male onontbeerlijk, hoezeer aan den anderen kant,

[1]) Duiveland-Beoosten-Zwene is dus het oostelijk van de Zwene (ook Steenen Zwaan genoemd) gelegen deel van het oude eiland „de Vier Bannen van Duiveland". Die vier heerlijkheden (Botland, Capelle, Ouderkerk en Nieuwerkerk) behoorden reeds sedert het midden der 14de eeuw aan de heeren van Borselen van Rrigdamme en vormden tezamen de hooge heerlijkheid Duiveland.

[2]) Uit een eveneens ten Rijksarchieve aanwezige acte, houdende een vrijgeleide van Keizer Sigismund dd. Ulm 1433 Juni 10 blijkt, dat Mr. „Peter von der Nesse" toen te Bazel vertoefde; wellicht behoorde hij tot het gezelschap van Jean Germain, Bisschop van Nevers, die den hertog op het destijds te Bazel gehouden concilievertegenwoordigde.

Nog vinden wij Mr. Pieter in 1436 aanwezig bij een tractaat tusschen Arnout van Gelder en Adolf van Cleve.

[1]) Bij voorkeur vertoefde hij in zijn stad Brielle, hoofdplaats van de heerlijkheid Voorne, met welke heerlijkheid het decanaat vrijwel samenviel. „Oost"-Voorne is niet te verwarren met het dorp van dien naam, maar moet worden opgevat in tegenstelling met Westvoorne (eiland Goeree).

waar de heraldiek ons in den steek laat, ook van verdere aanwijzingen een dankbaar gebruik zal worden gemaakt. Dit geldt mede de bijschriften onder iedere plaat. Deze zijn voor mijn doel alleen in zooverre van belang als zij de langs wapenkundigen weg ondernomen identificatie der figuren te hulp komt, hetgeen — zooals we zullen zien — slechts zelden het geval is.

1.

Bij de beide „aanbiedingen" geeft in de eerste plaats de dateering eenige moeilijkheid. Met tweeërlei datum heeft men uitteraard hier te rekenen: die der afbeelding zelve en die der gebeurtenis, welke men bedoelde at te beelden. Wat laatstbedoelde betreft moeten wij beginnen aan te nemen, dat inderdaad een bepaald tijdstip is bedoeld — hoewel ook met anachronismen rekeuing zou kunnen worden gehouden —; bij den datum van vervaardiging der afbeelding nemen wij eveneens aan, dat deze in haar geheel, zonder tusschenpozen, is afgewerkt, evenwel ook hier in het oog houdend, dat latere toevoegingen niet uitgesloten zijn.

Wat nu betreft de beide afbeeldingen, welke de aanbieding van een voltooid boekdeel voorstellen, zal de tweede in of omstreeks 1450, het jaar waarin het geheele werk „perfectum est", zijn vervaardigd, en tevens een in dat jaar voorgevallen plechtigheid aangeven; wij hopen aan te toonen, dat ook de inhoud der afbeelding zich tegen deze dateering niet verzet.

De eerste, veel uitvoeriger „aanbieding" is misschien iets ouder, doch, zooals we zullen zien, kan zij blijkens de afgebeelde personen toch niet vóór het jaar 1449 zijn vervaardigd. Met nadruk wijzen wij er hier op, dat wanneer wij spreken over een op zeker tijdstip plaats vindende „aanbieding" daarmede op zichzelf geenszins wordt beweerd, dat deze plechtigheid in de afgebeelde omgeving inderdaad heeft plaats gehad. Bij de vervaardiging der beide platen, bij of kort na de voltooiing van ieder deel, zal de „historieur" zich echter wel hebben laten leiden door den toenmaligen „Personalbestand" van 's Hertogen omgeving en dus een zij 't dan niet wezenlijke, toch denkbare gebeurtenis hebben voorgesteld.

Nu zien wij bij de personen, die de teekenaar hetzij bij de plechtigheid heeft opgemerkt — hetzij als bij een mogelijke, of nog toekomstige aanbieding zich als toeschouwers heeft gedacht, in de eerste plaats Frank van Borselen, als Vliesridder, een waardigheid die hij sedert 1445 bekleedde. Hierin vinden wij dus een eerste aanwijzing voor een juiste dateering der afgebeelde plechtigheid. Voorts zien wij blijkens zijn wapen hertog Jan van Cleve afgebeeld, en ook met name in het eerste deel genoemd; deze regeerde eerst sedert 23 Sept. 1448, welke datum dus een tweedevastpuntvormt.

Nadere beschouwing brengt ons tot een nog latere dateering: de prins van Portugal, ter linkerhand des Hertogen afgebeeld, kan zooals we zullen zien niemand anders zijn dan een der jeugdige kinderen van den hertog van Coïmbra, die eerst na huns vaders dood, 20 ***Mei 1449,*** naar het hof van hun oom hertog Philips waren gezonden. Zoo naderen wij dus reeds het jaar 1450, en vinden dan ten slotte als „terminus ad quem" den datum van 4. ***Januari 1451,*** sterfdag van Jan van Egmond, dien onze teekenaar zich dus niet na dien datum bij eenige, zij 't ook denkbeeldige, plechtigheid kon

hebben voorgesteld. Ook 4 Mei 1451 d.a.v. vormt een vaste begrenzings-termijn, toen immers met de orde van het Gulden Vlies werden begiftigd enkele op onze plaat zonder die orde afgebeelde heeren.[1])

Wij willen het voorloopig hierbij laten, doch zullen bij onze bespreking der verschillende personnages nog gelegenheid vinden op enkele bijzonderheden te wijzen die, wanneer we althans met een werkelijke en geen denkbeeldige gebeurtenis te doen hebben, voor een juiste dateering van belang kunnen zijn.

Vóór de opvatting, dat onze voorstelling niet denkbeeldig is maar althans wat de aanwezige personen betreft, met de feiten overeenstemt, pleit m.i. dat het gezelschap betrekkelijk willekeurig is bijeengevoegd. Zoo missen wij den graaf van Charolais (Karel den Stouten), voorts 's Hertogen beroemde bastaarden, zooals bisschop David van Therouanne (later Utrecht), den toenmaligen „bâtard en titre" Corneille de Bourgogne, en diens opvolger als zoodanig, den dapperen Antoine de Bourgogne (le Grand Batard), dan ook Philips' gunsteling Jacques de Lalaing en vooral Hendrik van Borselen van der Vere, wiens zoon wel is afgebeeld. Op deze aanwijzingen, die duiden op een bijzondere omstandigheid, welke hun afwezigheid op de plaat moet verklaren, komen wij nader' terug.

Wij zullen nu zien welk licht de heraldiek verder over onze voorstelling verspreidt.

Op beide „ aanbiedingen" ziet men hertog Philips van Bourgondië in het gewaad van „chef et souverain" der orde van het Gulden Vlies, met ontbloot zwaard, gezeten onder een tent of baldakijn, het respectieve boekwerk in ontvangst nemend uit handen van den, steeds door een hond vergezelden, samensteller, wiens wapen ter nadere aanduiding nevens hem is aangebracht. Over dit wapen sprak ik reeds in mijn inleiding. Opmerking verdient, dat de leeuw van Renesse in de eerste afbeelding gekroond is, in de tweede niet. De beteekenis dezer uit drie gele stippen bestaande toevoeging, wellicht van lateren datum, ontgaat ons.

Worden de bij de plechtigheid aanwezige heeren (bij de eerste 18, bij de tweede 6 in getal) door hun wapenschilden aangeduid, ook met den Hertog is dit het geval. Het door hem persoonlijk gevoerde wapen staat als banier boven de tent der eerste afbeelding, welke tent bovendien met een 14-tal wapens, 's Hertogen bezittingen aanduidend, is versierd. Deze 14 schilden, hier territoriale, geen persoonlijke wapens, vinden wij ook op de tent der tweede aanbieding aangegeven. Het hertogelijk wapen ontbreekt daar echter.

Dit wapen, hier dus in baniervorm afgebeeld en sedert 1430 aldus gevoerd, laat zich als volgt beschrijven: gevierendeeld met een hartschild, vertoonende in goud den zwarten leeuw van Vlaanderen[2]); verder 1 en 4 : Frankrijk, zijnde van blauw, bezaaid met gouden lelies, gebroken door een blokzoom van zilver en rood — het stamwapen van dezen jongeren tak van het huis Capet, uit de lijn Valois; het wordt gewoonlijk als „Nieuw Bourgondië" aangeduid en is het eerst gevoerd door Philips den Stouten („le Hardi"), den in 1341 geboren vierden zoon

[1]) Vgl. de Reiffenberg, Histoire de Is Toison d'Or.

[2]) Door verschuiving der deelingslijnen zijn 6 ongeveer gelijke kwartieren ontstaan, een onnauwkeurigheid, die naar we zullen zien meer voorkomt.

van koning Jan den Goeden van Frankrijk. Als landswapen is het echter niet te beschouwen en het komt dan ook noch onder de straks te bespreken territoriaalwapens, noch onder de kwartieren van de later zich „Hertog van Bourgondië" noemende keizers uit het Oostenrijksche huis als zoodanig voor. Als wapen van het hertogdom geldt de goud-blauw geschuinbalkte voorste helft van de nu volgende kwartieren 2 en 3: gedeeld: a Bourgondië, *2b* Brabant, *3b* Limburg; hieronder nader te beschrijven.

Op dit roemruchte, door Philips, zijn zoon Karel en diens dochter Maria gevoerde Bourgondische wapenschild, komen wij bij de bespreking van plaat 11 terug; thans gaan wij over tot de beschrijving der veertien territoriale wapens — voor 't meerendeel weer van geslachtswapens afgeleid — waarvan er tien langs den rand van het baldakijn der eerste afbeelding zijn geplaatst en twee los daaronder, terwijl bij de tweede aanbieding (plaat IV) alle schilden langs de afhangende zijden der tent verspreid zijn aangebracht.

De volgorde is echter niet willekeurig, zij correspondeert met de titels, welke de Hertog sedert 1433 voerde, n.l. „Philips, bijder gratie Godts, Hertoghe van Burgundien, van Lothryck, van Brabant, van Limborg, Grave van Vlaendren, van hrtois, van Burgundien Palatin, van Henegauwe, van Hollant, van Zeelant, ende van Namen, Marcgrave des Heijlighs Rijcx, Heere van Vrieslant, van Salins, ende van Mechelen." [1]) Voor onze beschrijving gaan wij van het midden uit en tellen dan naar rechts en vervolgens wederom van het midden naar links.

Allereerst de vier hertogdommen :

1. *Bourgondië,* in 1361 aan de Fransche kroon teruggevallen en door Koning Jan 11 in 1363 aan zijn zoon Philips den Stouten geschonken, voert : geschuinbalkt van goud en blauw van zes stukken, met een rooden schildzoom. Dit is het eigenlijke Bourgondische landswapen, tevens dat der eerste hertogelijke dynastie, de Eudo's en Hugo's, evenals het tweede huis uit de Fransche koningen gesproten, doch niet de leliën der Capet's voerend. De stamvader hertog Robert († 1075), zoon van koning Robert II, leefde n.l. in een tijd toen van geslachtswapens in de latere beteekenis nog geen sprake was en het behoeft dus niet te verwonderen, dat het eerst later aangenomen wapen zijner nakomelingen met den hoofdtak van het koninklijk huis slechts de kleuren en niet de figuren gemeen had. Als merkwaardigheid worde hierbij nog aangeteekend, dat dit eerste huis Bourgondië nog voortleeft in het huis Portugal-Braganza, welks hoofd is de pretendent Dom Miguel; zij 't ook, dat de stamreeks wordt onderbroken doordien zijn voorvader, Alfons van Braganza († 1461) geen wettige zoon was van koning Jan 1, hoofd van het huis van Avis, zelf eveneens een bastaard; een omstandigheid, die naar Spaansch en Portugeesch erfopvolgingsrecht bij ontstentenis van wettige agnaten geen bezwaar tegen successie scheen te vormen.

De drie nu volgende hertogdommen, door Philips den Goeden van zijn neef Philips van Bourgondië-Brabant geërfd, zijn aan dit geslacht gekomen ten gevolge van het huwelijk van hun grootvader Philips den Stouten

[1]) Vgl. Vredius, Sigilla Comitum Flandriae.

met Margaretha, dochter van Lodewijk (van Nale) graaf van Vlaanderen en van Nargaretha van Brabant.

2. *Neder-Lotharingen* (Lothryck, Lothier) : in rood een zilveren dwarsbalk, het reeds aan Godfried van Bouillon toegeschreven wapen, dat echter het eerst voorkomt op de zegels van den tak Perweys van het Brabant-Henegouwsche huis („Mansuarië"), dat van 1106 tot 1190 het hertogdom Neder-Lotharingen erfelijk bezat en sindsdien — evenals de Limburgers — den hertogelijken titel bleef voeren ; het geslacht leeft nog voort in de landgraven (later groothertogen) van Hessen, het wapen is ook aan ons Nederlanders allerminst onbekend, daar het toch door vrouwelijke vererving overging op de graven van Vianden, en alzoo ook in het wapen der latere Nassau's en Oranje's een plaats vond.

3. Brabant: in zwart een roodgetongde en genagelde gouden leeuw, naar men zegt door de vorsten uit het hierboven onder 2 genoemde huis aangenomen, toen zij in 1190 hun titel „graaf van Leuven" veranderden in „hertog van Brabant", doch daarnaast zich „hertog van (Neder-)Lotharingen" bleven noemen.

4. *Limburg* : in zilver een (goudgekroonde) roode leeuw met dubbelen staart, steeds door de hertogen uit dit huis gevoerd en later overgegaan op de graafschappen (later hertogdommen) Luxemburg en Berg, alsmede — door vrouwelijke vererving — op Valkenburg en Hohen-Limburg (Stirum).

Ten overvloede herinneren wij er aan, dat dit Limburg geheel ten zuiden van onze gelijknamige provincie is gelegen, in de tegenwoordige Belgische provincie Luik. Het beroemde Ardenner vorstenhuis leverde in zijn Luxemburgschen tak eenige keizers van Duitschland en koningen van Bohemen en stierf uit in de 17de eeuw, lang nadat het hertogdom Limburg met Brabant was vereenigd (1288)[1]). De bekende maarschalk Luxembourg († 1695) behoorde tot het huis Montmorency.

Nu volgen drie graafschappen, welke bovengemelde Margaretha van Vlaanderen aanbracht :

5. *Vlaanderen:* dit wapen, de roodgetongde en genagelde zwarte leeuw op goud, is algemeen bekend en vereischt weinig toelichting. Het werd achtereenvolgens gevoerd door de graven van Vlaanderen uit verschillende huizen, Elzas, Portugal, Savoye [2]), ook door den beroemdsten der Boudewyn's, den eersten Latijnschen keizer van Constantinopel (1205); eindelijk door het huis Dampierre, uitgestorven in 1384 met den reeds genoemden Lodewijk van Male; diens erfdochter Margaretha bracht dit graafschap in het Bourgondische huis over, evenals de beide navolgende :

6. *Franche-Comté* (gewoonlijk het paltsgraafschap Bourgondië, Bourgogne palatine, genoemd) : in blauw bezaaid met gouden blokken een roodgetongde en genagelde gouden leeuw. Over dit wapen, geheel overeenstemmende o.a. met dat van de bekende Fransche familie de Brienne, de Duitsche Nassau's en enkele graven van Gelre, ware

[1]) Volgens de genealogen stamt het huis Reifferscheid (thans vorsten van Salm) uit een jongeren zoon van hertog Walram van Limburg († 1139), welk geslacht, indien dit juist is, dus nog heden in mannelijke lijn zou voortbestaan.

[2]) Van het oorspronkelijke gravenhuis, de z.g. „forestieren", zijn geen wapenzegele bekend. Het bij den — overigens onvolprezen — Vredius afgebeelde zegel van Robert den Fries († 1092) wordt algemeenals een vervalsching beschouwd. De leeuw komt authentiek het eerst voor omstreeks 1160 op zegels van Graaf Filips († 1191) uit het huis Elzas.

nog zeer veel te zeggen ; wij volstaan hier met de mededeeling, dat het werd gevoerd door Otto IV, laatsten paltsgraaf van Bourgondië uit het huis Chalons († 1303), wiens erfdochter Johanna koningin van Frankrijk werd en de grootmoeder was van den meergenoemden Lodewijk van Male. Otto's vrouw was Mathilde van Artois, erfdochter van dit graafschap [1]), welks wapen op de plaat afzonderlijk onder de andere is afgebeeld en zich aldus laat beschrijven:

7. *Artois*: Frankrijk met een roode barensteel van drie hangers, elk beladen met drie gouden kasteelen. Bij de beschrijving van plaat 11, in een volgend artikel, komen wij op dit wapen terug.

Thans vervolgen wij wederom van het midden uitgaande onze telling naar links, en vinden dan allereerst:

8. *Namen:* gelijk Vlaanderen. Sinds dit gebied uit handen van zijn oorspronkelijk gravenhuis [2]) was overgegaan in dat van Vlaanderen, komt het steeds voor met den Vlaamschen leeuw, op verschillende wijze gebroken, gewoonlijk door een rooden schuinbalk als teeken van jongere geboorte, doch ook wel door een roode of gouden kroon. Hier vinden wij het zonder eenige breuk Wel schijnt het onder de Bourgondiërs gewoonte te zijn geweest den schuinbalk weg te laten, doch de kroon zou men dan wel als kenteeken verwachten. Onze „historieur" laat echter meermalen de kroon der wapendieren weg.

Het graafschap is door hertog Philips van den laatsten graaf uit het huis Dampierre in 1421 gekocht.

Thans volgen een viertal gewesten, welke aan gravin Jacoba hadden toebehoord :

9. *Holland:* in goud een blauw getongde en genagelde roode leeuw.

10. *Henegouwen* : hier gelijk Vlaanderen ; sinds gravin Margaretha, dochter van den reeds genoemden Boudewijn van Constantinopel door haar beide huwelijken de twee graafschappen resp. in de huizen Avennes en Dampierre had overgebracht, voerden beide gewesten den Vlaamschen leeuw, bij Henegouwen veelal met Holland gekwartileerd. Herinnerd worde echter, dat ook Henegouwen zijn oorspronkelijke landswapen had : het in zes stukken gekeperde schild, waarvan de kleuren niet met volkomen zekerheid bekend zijn, maar dat reeds voorkomt op de zegels van Boudewijn IV († 1195) en V († 1206).

ll. *Friesland:* gelijk Franche-Comté, doch twee aanziend e leeuwen (luipaarden) ; van dit wapen dat, voorzooverre ons bekend, het eerst onder dezen hertog voorkomt, ligt de oorsprong vooralsnog in 't duister.

12. *Voorne*: in rood een aanziende gouden leeuw, of klimmende luipaard. Dit is het wapen der oude heeren van Voorne, destijds reeds lang uitgestorven [3]), en die zeiden te zijn gesproten uit de graven van Holland. Voorne, oorspronkelijk naar beweerd werd een geheel zelfstandige heerlijkheid, maar die toch allengs als Zeeuwsch gebied placht te worden beschouwd, scheidde van elkander de graafschappen Holland en Zeeland, waarmede het in 1372 werd vereenigd. Het werd door hertog Philips na den val van gravin Jacoba aan haar en haar man Frank van Borselen gelaten, die zich dan ook heer van Voorne bleef noemen. Niettemin komt het hier onder de bezittingen des hertogen voor (doch niet onder zijn titels).

13. *Boulogne:* in goud een roode kerkvaan (gonfanon) met groen afgezet. Het graafschap heeft in den loop der eeuwen o.a. aan drie geslachten behoord, die door „radiceering" achtereenvolgens hun stamwapen op dit gebied hebben overgebracht: uit het oudst bekende stamhuis, waartoe behoorden Godfried en Boudewijn, de eerste koningen van Jeruzalem'), kwam het ± 1150 in het huis van Champagne-Blois en ± 1180 in dat van Vlaanderen (Elzas). Zegels uit dezen tijd vertoonen de drie koeken, waarvan de kleuren zijn overgeleverd als rood op goud. Daarna kwam het echter aan het huis Dammartin, dat zijn wapen, gedwarsbalkt van zilver en blauw van zes stukken, op Boulogne overbracht; en ten slotte aan de graven van Auvergne, voerende den rooden „gonfanon" in goud. Marie, erfdochter van Auvergne en Boulogne († 1437), bracht beide graafschappen door huwelijk in een jongeren tak van het bekende geslacht de la Tour (dezelfde familie, waaruit later de maarschalk de Turenne stamde); doch in 1436 wist hertog Philips zich van Boulogne meester te maken, van welk geusurpeerd gebied hij echter voorzooverre ons bekend den titel niet voerde [2]).

14. *Mechelen:* in goud drie roode palen, het wapen der beroemde Bertout's, heeren van een deel der stad Mechelen en tevens voogden aldaar vanwege den bisschop van Luik; zulks tot 1333 toen het door koop aan Vlaanderen kwam. Met Vlaanderen, Artois en Franche-Comté kwam ook Mechelen in 1384 aan het huis Bourgondië, behoudens de rechten welke het huis Egmond, via Arkel, Gulik en Gelder van de Bertouts beweerde te hebben geërfd, waarover straks nader.

Resumeerend missen wij onder de afgebeelde wapens van de door Philips gevoerde titels alleen het graafschap Zeeland, het markgraafschap des Heiligen Roomschen Rijks (d.i. Antwerpen) en de heerlijkheid Salins.

Voor Salins gold het wapep der oudste graven van Chalons-Bourgondië, een gouden schuinbalk in rood; op de zegels der Bourgondische hertogen komt het echter n.f. niet voor, evenmin als de voor Antwerpen en Zeeland geldende wapens. Wel vindt men ze alle drie onder de vorsten uit het Oostenrijksche huis op sommige zegels terug ; zoowel het kasteel van Antwerpen als de uit de baren oprijzende leeuw van Zeeland zijn echter ouder en waren onder de Bourgondiërs blijkens oude afbeeldingen reeds als wapen bekend.

Eindelijk moge ik volledigheidshalve nog vermelden, dat de Hertog, hoewel feitelijk reeds in 1443 — zooals ook het bijschrift bij onze plaat bericht — als „Mainbourg" in 't bezit van het hertogdom Luxemburg, daarvan noch het wapen, noch den titel heeft gevoerd, vermits nog niet alle rechten der pretendenten op dit

[1]) Haar zegel, met de beide hier beschreven wapens, is afgebeeld bij Vredius, Sigilla Comitum Flandriae.

[2]) Dit huis voerde volgens overlevering gedwarsbalkt van zilver en blauw van 10 stukken, waaruit in combinatie met den rooden Limburgschen leeuw het wapen van Luxemburg zou zijn gevormd.

[3]) Behoudens de mogelijke takken (?) Renesse en Heenvliet, waarover men zie: des Tombe, Het geslacht van Renesse. Over de geschiedenis der heeren van Voorne vgl. vooral: Ramaer, Geografisohe Gesohiedenis van Holland beneden de Lek en N. Maas in de Middeleeuwen.

[1]) Meer bekend onder den naam Bouillon.

[2]) De aartsvijand van hem en zijn huis, Lodewijk XI van Frankrijk, bracht Boulogne weer aan de Fransche kroon terug, en droeg het als leen op aan de H. Maagd (1478).

gebied op hem waren overgegaan. Dit geschiedde eerst na zijn dood in 1467, op zijn zoon Karel.

Bij de beschouwing der overige figuren, di0 de beide „aanbiedingen" bijwoonden, speelt de dateering dier gebeurtenissen, als gezegd, een voorname rol. Wij houden ons hier bezig met de in het eerste deel voorkomend0 prent. De andere aanbieding vertoont van de 18 heeren slechts zes der voornaamst0 ; op deze, plaat IV, welke ik zonder bezwaar omstreeks 1460 meen te kunnen dateeren, kom ik later terug.

De 18 heeren dan zijn, naar de wapens ons leeren en deze wapens wederom van het midden, dus van den hertog af tellende — de volgende:

A (ter rechterhand van den Hertog) :	B (ter linkerhand van den Hertog) :
1 de ***hertog van Cleve***, graaf van der Marck.	1 ***de infant van Portugal,*** zoon van den hertog van Coïmbra.
2 ***de heer van Beaujeu*** uit het huis Bourbon.	2 de stadhouder van Picardië, ***graaf*** van ***Etampes,*** uit het huis Bourgondië-Nevers.
3 ***de kanseliër van Bourgondië,*** Rolin d'Aymeries.	3 ***de heer van Ravestein,*** broeder van den hertog van Cleve.
4 de oud-stadhouder, ***graaf van*** Oostervant uit het huis Borselen *.	4 ***de eerste raadsheer Chevrot***, bisschop van Doornick.
5 de oud-stadhouder, ***Jonker van Gaasbeek, Putten en Strijen***, uit het huis Abcoude.	5 de opperkamerheer ***graaf van Porcéan,*** heer van Croy en Renty *.
6 ***de heer van Egmond***, graaf des H.R.R.	6 ***de graaf*** van ***Buchan,*** uit het huis Borselen van der Vere.
7 ***de heer van Wassenaer***, burggraaf van Leiden.	7 ***de heer van Brederode en Vianen,*** burggraaf van Utrecht.
8 de oud-stadhouder, ***heer van Santes***, uit het huis Lannoy *.	8 de heer ***van Brigdamme,*** uit het huis Borselen.
9 ***de heer van Leerdam,*** broeder tot Gelre, uit het huis Egmond.	9 ***de heer van Lannoy***, stadhouder van Holland, Zeeland enz.

Een verzameling doorluchtige edelen dus, naast de familieleden van den hertog, dragers der bekendst0 namen uit het Bourgondische tijdvak; drie Borselen's, twee Lannoy's, twee Egmond's, voorts een Wassenaer, een Croy, een Brederode, een Abcoude, eindelijk twee homines novi, de kanselier en de „chef du conseil", 's hertogen bijzondere gunstelingen. en voornaamste raadslieden.

De met * gemerkte zijn wegens den keten der orde van het Gulden Vlies gemakkelijk te herkennen: in de jaren 1449/50 toch waren van de hier door hun wapen aangeduide personen de heeren van Croy en Santes (sinds 1429) en de graaf van Oostervant (sinds 1446) lid dier orde. Voorzoover de andere afgebeelde heeren in 1461 of later de orde verwierven, kan deze omstandigheid, zooals wij reeds zeiden, voor de dateering der voorstelling van belang zijn. De drie Vliesridders, alsmede de bisschop, de kanselier en de stadhouder Lannoy zijn op de tweede „aanbieding" nog eens afgebeeld.

De door den verluchter aldus op heraldieke wijze onmiskenbaar aangeduide personen komen in de jaren 1449—'51 inderdaad aan het Bourgondische hof voor. Voorts maakt de volgorde der wapenschilden bepaaldelijk den indruk een zekeren rang aan te duiden, hetzij in aanzienlijkheid, hetzij in leeftijd, hetzij in relatie tot den Hertog; daarmede vervalt dan de mogelijkheid ieder wapen op de het naast daarbij afgebeelde figuur te betrekken. Immers die figuren zelve staan in twee tamelijk onregelmatige groepen; naar wij mogen aannemen de aanzienlijksten het dichtst bij den Hertog, dus vooraan.

Bij de beschouwing der wapens moet men er voorts op rekenen, dat de teekenaar de kwartieren soms omwisselt, zonder dat daarin eenige regelmaat is.

Hier boven noemden wij allereerst een zestal familieleden van den Hertog, die met den kanselier van Bourgondië en den bisschop van Doornik de voornaamst0 plaatsen innemen. Het zijn de volgenden:

A 1. ***De Hertog van Cleve***, Jan 1, sedert 19 September 1448 regeerend vorst en als zoodanig vooraanstaand0 onmiddellijk ter rechterhand des Hertogen, wiens zusterskind hij was. [1])

Hertog Jan vertrok Dinsdag na Paschen 1450 naar Jeruzalem, ging daarna den winter in Italië doorbrengen en kwam in de vasten 1451 te Cleve terug. Wij zullen zien dat deze reis naar alle waarschijnlijkheid na onze aanbieding heeft plaats gehad.

Hij is nogmaals afgebeeld op de later te behandelen plaat II, weshalve ik hem nu slechts kortelijk vermeld. De versierselen der Cleefsche St. Antonius-orde met links en rechts het karakteristieke T-kruis zijn m.i. voldoende aanduiding om hem te herkennen. [2])

---

[1]) „Monsieur le Ducq Philippe et Madame la Duchesse prenoient les espices et l'offrande de" (d.i. lieten zich bedienen door) „Monsieur de Beaujeu, deuxiesme fils de Monsieur de Bourbon, et des enfans de Cleves et de Monsieur d'Estampes, mais point de Monsieur de Nevers, depuis que son pere fut mort, ne aussy de Monsieur de Cleves depuis qu'il fut Ducq". Uit deze mededeeling van Alienor de Poitiers in haar „Honneurs de la Cour" (zie deze in de Mémoires sur l'Ancienne chevalerie van la Curne de Sointe Palaye) blijkt, hoe de regeerende vorsten ten hove voorrang hadden boven de overige familieleden, „Messieurs les nepveux et niepces", die op hun beurt weer bediend werden door „l'un des plus grnnds, comme le premier Chambellan", destijds den heer van Croy, graaf van Poroéan (B 5).

[2]) Deze broederschap der Antoniters „Ons oirden van Sent Anthonius huijs op den Rouwe bij onser stat van Cleve" door Jan's vader Adolf den eersten hertog († 1448) gestioht, is betrekkelijk weinig bekend, (vgl. Scholten, die Stadt Cleve, bl. 236 vlg.). De meeste verhandelingen over ridderorden vermelden haar niet. wel een andere orde van St. Antonius, welke door hertog Albrecht van Beieren, als graaf van Henegouwen en Holland in 1382 zou zijn opgericht; deze laatste had tot versiersel het gewone Antonius-teeken, het klokje hangende aan een z.g. tau-kruis, hetzelfde kleinood dat door verschillende op onze plaat afgebeelde personnages wordt gedragen. Onze Clcefsohe Hertog echter schijnt hier een eenigsains ander insigne te dragen; wij meenen er hetzelfde ordeteeken in te herkennen, waarmede wij zijn vader, den bovengenoemden stichter der orde, in het „Stambuch der Grafen u. Hertzogen von Cleve" (Arnhem 1679), ronden afgebeeld, n.l. een medaillon, waarop het Antoniuskruis, en daaronder hangende een leeuw. Vgl. Schultze, Deutsches Leben im Mittelalter, waar een dergelijk kleinood wordt afgebeeld; daar bestaat ook de keten uit T-kruisen, dus eenigszins als op onze plaat. De aan weerszijden naast het eigenlijke ordeteeken hangende tau-kruisen zijn zeer duidelijk te zien op het geschilderde portret van hertog Adolf (met zijn vijf opvolgers), gereproduceerd in de „Kunstdenkmäler der Rheinprovinz", Zw. Bnd., 1, 54, aanwezig in het Raadhuis te Emmerik; alsmede op dat van hem en zijn vader graaf Adolf, in het raadhuis te Cleve; vgl. „Kunstdenk-

Hij voert gedeeld van Cleve en Marck.

B 1. ***De** Infant van Portugal.* ***Wijl zijn*** wapen de met Al overeenkomstige plaats inneemt, — hij zelf ook onmiddellijk naast den troon des Hertogen is geplaatst, — en eindelijk wijl hij onmiskenbaar den jeugdigsten indruk maakt van de ter linkerzijde op den voorgrond gestelden, meenen wij hem in den onmiddellijk ter linkerzijde geplaatsten vorst met de fraaie lichtroode kaproen te mogen herkennen.

De hier bedoelde Portugeesche prins, als koninklijke infant op een voorname plaats ten hove aanspraak hebbend, is nader aldus te identificeeren : Onze hertog — zoo deelt Mr. Pieter ons mede — „in domo suo enutruit atque retinuit, et adhuc continuat principes varios . . . uti primo Filium Regis Portugaliae".

Nu is ook van elders bekend, dat aan het Bourgondische hof verkeerden Jacob en Jan van Coïmbra, kleinzoons van koning Jan 1 van Portugal. Het waren de nagelaten kinderen van den in 1449 gesneuvelden infant Dom Pedro, hertog van Coïmbra, broeder van koning Eduard en van hertogin Isabella, sedert 1423 Philips' derde vrouw, en halfbroeder van don hierboven reeds vermelden bastaard Alfons, hertog van Rraganza. „Filium regis" moet dus hier niet letterlijk maar als "kleinzoon" (Koningszoon, vgl. „infant") worden opgevat.') Een andere „filius regis Portugaliae" komt hier niet in aanmerking; althans den toen alleen nog in leven zijnden zwager van Philips, Hendrik van Viseo, den „Navigator", vinden wij nergens in verband met het gezin van Philips vermeld. De andere zwager, de hertog van Coïmbra zelf, kan ook niet bedoeld zijn: hij had in dezen tijd de handen vol met de verwikkelingen in Portugal, eindigende in een burgeroorlog, waarvan deze Dom Pedro op 20 Mei 1449 in den noodlottigen slag bij Alfarrobeira het offer werd. Van de kinderen uit zijn huwelijk met Isabella van Arragon-Urgel huwde Dona Brites (Beatrix) in 1403 met den straks te vermelden heer van Ravestein, en bracht Isabella het in 1448 tot koningin van Portugal door huwelijk met haar neef Alfons V.

Zooals wij zeiden kwamen twee jeugdige broeders van deze prinsessen na huns vaders dood aan het hof van hun oom Philips. Olivier de la Marche, een der klassieke hof-chroniqueurs van het Bourgondische tijdvak, verhaalt ons, dat in 1449 „arriva au port de l'Ecluse" (d. i. Sluis) „l'enfant domp Jaques de Portugal, filz du duc de Coymbres, nepveu de la duchesse de Bourgoingne, et filz de son frere; et arriva grandement accompaigné de chevaliers, de nobles hommes et aultres, qui tous estoient fugitifz avecques luy du royaume de Portugal. Et vint l'enfant domp Jaques devers le duc à Bruges, qui le receut moult honnorablement, et luy bailla estat et pension pour luy et pour tous ses gens; et peult on croire que la bonne duchesse, sa tante, le receut, ensemble les Portugalois, moult cordialement, leur fit de grans bien, et y mit largement du sien; et pareillement le bienviengna moult volontiers le comte de Charrolois, à qui il fut cousin germain." De schrijver geeft dan een uiteenzetting der binnenlandsche beroeringen, welke tot den val van Dom Pedro de Coymbra hebben geleid, uitroepend : „O princes, haults et nobles personnaiges, mirez vous au cas du saige duc de Coymbres, filz, frere et oncle de Roy !" en, daar hij in principe alleen het door hem zelf bijgewoonde memoreert, gaat hij voort: „Or ay je devisé de la mort du duc de Coymbres et de son cas, par moy touteffois non veu. Mais à ceste cause j'ay veu venir en la maison de Bourgoingne deux filz et une fille, exilez et dechassez du royaulme de Portugal,, dont le premier qui arriva fut l'enf an t domp Jaques, dont dessus est faicte mencion, moult saige seigneur et devot; et par le pourchas de la. duchessa de Bourgoigne, sa tante, fut envoyé à Romme, et fut homme d'eglise; et par le consentement du Roy de Portugal fut arcevesque de Lisbonne, qui est le plus grant beneffice du royaulme, et fut faict cardinal, et moult eslevé, tant par sa noble naissance comme pour ses vertuz. Mais il mourut au lieu de Romme assez tost aprèz, et en ses josnes jours, comme il est dit dessus; et cy en après je deviseray des deux aultres, temps après aultre, selon qu'il appertiendra". Die „deux aultres", Dom Joao en Dona Brites, kwamen later, in 1451 : „En celluy an cinquante et ung, vint par deçà madame Ysabel de Coymbres [1]) et Jehan monseigneur, son frere, qui vint depuis en icelle mesme saison. Iceulx frere et soeur furent depuis se onet bien adressez de vertus et de bonnes meurs, et furent enfans au duc de Coymbres mort et occis en Portugal, et nepveur et niepce à la duchesse Ysabel de Bourgoingne, et chassez et exilez de leurs seigneuries et heritaige, comme il est cy dessus escript" . . . . enz.

Wij mogen dus, in verband met de hierboven gegeven dateering onzer plaat, aannemen hier den jongen infant Jacob voor ons te zien, geboren in 1434, dus ongeveer 16 jaar oud; niet lang na onze aanbieding, n.l. in 1453, was hij reeds bisschop van Atrecht, aartsbisschop van Lissabon (in hetzelfde jaar), en kardinaal (1456), met S. Maria in Porticu als titelkerk, doch stierf op jeugdigen leeftijd 15 April 1469.

Wij zeiden reeds, dat zijn komst te Sluis vermoedelijk in den nazomer 1449 vän belang is voor de dateering der voorstelling: immers de infant zal na zijns vaders dood op 20 Mei zeker nog eenigen tijd noodig hebben gehad om de reis naar de Nederlanden te maken ten einde aldaar bij zijn tante van Bourgondië in veiligheid te worden gebracht.

Het wapen van onzen Dom Jago vertoont de vijf blauwe schildjes [2]), elk met zilveren penningen be-

---

mäler" Erster Bnd., IV, 117. In „Die wiederaufgefundenen Registerbücher der Gr. u. Hers. v. Cleve Mark" door Th. Ilgen, vinden wij de mededeeling, dat hertog Jan dit zijn ordeteeken in 1481. aan het Antoniterhuis vermaakte, doch dat het door zijn zoon Jan II twee jaarlaterweer teruggekocht werd en getaxeerd op het belangrijke bedrag van 250 Rijnsche guldens. Aldaar wordt ook de acte afgedrukt van 2 Juli 1454 waarbij onze hertog den „praeceptor" van het St. Antoniushuis naar Denemarken zendt, ter distributie van „halsbende" aan niet minder dan „tot 50 personen toe, die begerende sijn, id sijn mans of vrouwen personen. . . . van guder rittersohap gebären". Tijdens Jan's verblijf te Rome omstreeks Kerstmis 1450 gaf paus Nicolaas V een „Indulgenzbulle" of aflaatbrief voor de kerk dezer orde te Hau; in dezen brief (afgedrukt in de „Beiträge zur Gesch. des Herzogthums Cleve" uitgegeven door de „Historische Verein für den Niederrhein") wordt gesproken van een „colare aureum vel argenteum ad honorem ipsius S. Antonii, quod post ipsorum obitus eidem Capelle relinquunt".

[1]) Zoo noemt ook Olivier de la Marche (Memoires 11, 347) een hunner „monseigneur Jehan de Coymbres, *filz* du Roy Jehan de Portugal".

[1]) De la Marche verwart haar blijkbaar met de na te noemen hertogin: hij bedoelt niet Ysabel maar Beatrix. Wel had zij een zuster Isabella, gehuwd sedert 1448 met koning Alfons V van Portugal.

[2]) Volgens Seyler (Ausserdeutsche Staatenwappeo) oorspronkelijk druiventrossen,

laden, in een zilveren veld, waarachter het groene leliënkruis der Orde van Sao Bento d'Avis [1]) over den rooden schildzoom heen, zichtbaar is; deze zoom is beladen met gouden kasteelen, hier tien in aantal; terwijl eindelijk als teeken van jongere geboorte de blauwe barensteel van drie hangers, elk met 3 gouden penningen beladen, met een bewonderenswaardige nauwgezetheid door den teekenaar is weergegeven. Die gouden penningen vormen een tweede breuk, naar wij vermoeden, hetzij door Peter van Coïmbra (Sepior) aangenomen, ter onderscheiding van zijn ouderen broeder, den kroonprins (sedert 1433 koning) Eduard van Portugal, hetzij door onzen Jacob zelf ter onderscheiding van zijn oudsten broeder Peter (junior) van Coïmbra († 1466 als connétable van Portugal), en van zijn bovengemelden broeder Jan, den lateren regent van Cyprus († 1467). Een nauwkeurige opgave der brisures in het Portugeesche koningshuis hebben wij niet kunnen vinden ; doch wij meenen op het hier afgebeelde, weinig bekende wapen van den jong gestorven prins de' bijzondere aandacht te moeten vestigen.

A2. *De Heer* van *Beaujeu*. Als zoodanig komt ongetwijfeld allereerst in aanmerking de ter rechterhand van 'hertog Jan van Cleef staande vorst, rijk en sierlijk gekleed in lang gewaad en met de karakteristieke Bourgondische kaproen. Hij voert Bourbon (d.i. Frankrijk met een rooden schuinbalk) gebroken door een zilveren barensteel van drie stukken.

Twee jonge prinsen, zonen van 's hertogen eerst in 1466 gestorven zwager Karel van Bourbon werden blijkens mededeoling van Boostenzwene aan het Bourgondische hof opgevoed. Van de zes zonen van den hertog van Bourbon komen Lodewijk, Peter en Jacob als zijnde destijds eerst resp. 11, 10 en 4 jaren oud, niet in aanmerking.

Evenmin de derde zoon Karel, daar deze reeds in 1446 als aartsbisschop van Lyon was opgetreden. Wij hebben dus hier te doen met een der beide oudste zoons, Jan II, den lateren hertog van Bourbon, of Philips, heer van Beaujeu. In verband met het bijschrift bij het familietafreel (plaat 11), waarop wij nader terugkomen, vermoeden wij hier te doen te hebben met laatstgenoemden, „Monsieur de Beaujeu", een prins die jong schijnt te zijn gestorven en van wien overigens weinig bekend is; op dit weinige komen wij bij plaat II terug.

Voor ons is hier van belang, dat hij in hetzelfde „saison", waarin de prins van Portugal te Brugge arriveerde, in diezelfde plaats aanwezig was bij den kampstrijd tusschen Jacques de Lalaing en den Engelschman Thomas Keith. Met den straks te noemen heer van Ravestein secondeerde hij bij die gelegenheid den eerstgenoemden kampvechter ; deze „jouste" moet hebben plaats gehad kort na den „pas d'armes" te St. Omer bij Calais, die naar alle waarschijnlijkheid van 15 Juli tot 16 Augustus 1449 werd gehouden, en bij welken laatsten, bekend als „pas de la Pélerine", de Hertog zelf met den graaf van Charolais tegenwoordig was. Het is niet waarschijnlijk, dat aldaar onze aanbieding heeft plaats gehad, maar vermoedelijk zal eerst *nadat* de Hertog weer te Brugge was teruggekeerd en aldaar via Sluis ook de infant was gearriveerd onze Mr. Pieter — aangenomen

[1]) Deze orde, in de 12de eeuw gesticht door koning Alfons (Aloneo) 1, was gewijd aan St. Benedictus en werd later genoemd naar de door de ridders veroverde vesting Avis.

dat onze „aanbieding" wezenlijk heeft plaats gevonden — naar Brugge zijn gekomen om zijn werk op te dragen, dus waarschijnlijk in het najaar of den winter van 1449. Omstreeks dien tijd waren dus de heeren van Beaujeu en van Ravestein in die stad aanwezig [1]).

Na de drie neven (oomzeggers) komt thans in de vierde plaats 's Hertogen volle neef, tevens zijn stiefzoon:

B 2. *De Graaf van Etampes*, bij de Hollandsche schrijvers gewoonlijk „Jan van Stampus" genoemd. Deze is m.i. de ter linkerzijde van Philips geplaatste edelman, behoudens de eenvoudige zwarte hoed *ongeveer* gekleed als de hertog van Cleve en de prins van Coïmbra. Graaf Jan van Etampes, heer van Dourdain, stadhouder van Picardië, voerde gevierendeeld van Bourgondië en Artois, en is wegens dit wapen — alleen aan dezen zijtak van het Bourgondische hertogelijk huis toekomende — onmiskenbaar te identifiiceeren. Ook deze vorst is op plaat 11 wederom afgebeeld en wordt daarbij met zijn wapen nader besproken.

A 3. *De Kanselier van Bourgondië*, Nicolaas Rollin (Raoulin, Rolin) Heer van Aymeries. Wij herkennen hem op beide platen1 en IV aan zijn wapen, de drie sleutels, op de eerste echter goud, op de tweede zilver, in een blauw veld. De oorzaak van dit onderscheid vermag ik niet te verklaren.

Rollin behoort volgens Prof. Huizinga tot „de groote parvenu's, waaraan het Bourgondische tijdvak rijk is" [2]).

De bejaarde, met eenvoudige zwarte muts gedekte raadsheer die onmiddellijk achter den Hertog van Cleve ter rechterzijde van den troon staat, meen ik zonder bezwaar als Nicolaas Rollin te mogen aanwijzen — ook al komen zijn gelaatstrekken met de van hem bekende portretten slechts in de verte overeen [3]).

B 3. *De Heer van Ravestein*. Wanneer wij aldus Adolf van Cleve, den 24-jarigen broeder van hertog Jan I, aanduiden, dan is dit eigenlijk minder juist, indien althans het hier afgebeelde tafreel, zooals we nader aannemelijk hopen te maken, is voorgevallen — of werd geacht te zijn, of te hebben kunnen voorvallen — vóór de in Maart 1460 getroffen boedelscheiding tusschen de beide gebroeders, waarbij Adolf met Ravestein, Herpen en Uden alsmede met de survivance op Winendale werd begiftigd. Voordien was hij heer van Vredenburg en Bilstein. Ook over den jongen Cleve, vaak in een adem genoemd met zijn neef Beaujeu, zullen wij nog moeten handelen bij de bespreking der meergemelde familiegroep. Het is niet gemakkelijk hem uit de nu nog niet met name aangeduide personen dezer plaat te onderkennen, m. i. is hij de met een zilveren halsketen versierde figuur vlak boven den bisschop van Doornick. Zijn portret komt voor in Chestret de Haneffe, Histoire de la maison de la Marck. Hij voert

[1]) In dit verband moet ik er op wijzen, dat deze Adolf van Ravestein met de hierna te noemen Maria van Gelre in 't voorjaar 1449 naar Schotland zou zijn gereisd en dus van die reis reeds omstreeks Augustus moet zijn teruggekeerd, indien hij althans de „princeps Ravesteinius" is, dien Pontanus e.a. onder het reisgezelschap vermelden.

[2]) „De tijdgenooten zijn het meest van al getroffen geweest door de opklimming van Nicolaas Rollin, den kanselier, „venu de petit lieu" en als jurist, financier *en* diplomaat tot de hoogste diensten gebruikt". (Herfsttij der middeleeuwen, bl. 450). Niet steeds onverdacht wat de keuze zijner middelen betreft, is hij overigens bekend als stiohter van Jan van Eyck'e Vierge au Chancelier Rollin, in het Louvre, en van het door Rogier van der Weyden geschilderde altaar van Autun.

[3]) Zie zijn portret o.a. op enkele bij Durrieu t.a.p. gereproduceerde miniaturen.

als zijn broeder Jan, doch gebroken door een zilveren barensteel van drie stukken.

A 4. De *Graaf van Oostervant,* de in onze geschiedenis zoo bekende Frank van Borselen, voert gevierendeeld van Borselen en Zuylen. Door zijn huwelijk met gravin Jacoba onder de familieleden van „le bon Duo" gerekend [1]), komt hij zoowel op de beide aanbiedingen als op de nader te behandelen plaat II voor, zoodat we hier kunnen volstaan met te vermelden dat hij ten tijde onzer aanbieding Vliesridder was (sinds 1445), weduwnaar (sinds 1436) en omstreeks 60 jaar oud.

B 4. *De eerste* raadsheer, *Bisschop van Doornik,* Jean Chevrot, „naast Rolin de nauwste raadsman van den hertog, ijverig dienaar in de zaken van het gulden Vlies" (Huizinga t. a. p.).

Hij is de stichter van het stuk „de zeven sacramenten". Dank zij een welwillende mededeeling van den heer Prof. G. Hulin de Loo te Gent hebben wij zijn portret kunnen identificeeren door middel van zijn wapen, ook op genoemd altaarstuk voorkomend, n.l. in goud een blauwe keper, beladen met een zilveren ankerkruis. Chevrot staat ter linkerzijde geheel vooraan, in het blauwe bisschopsgewaad, op de schouders het hermelijnen teeken zijner waardigheid zichtbaar, het hoofd gedekt door een vuurroode muts, die mogelijk op een doctoraat wijst.

Thans zijn de familieleden en opperste raadslieden van den hertog afgehandeld en vinden wij nog een aantal hooggeplaatste edelen, waarvan wij, naar de volgorde der wapenschilden het eerst noemen:

A 6. *De Jonker van Gaasbeek, Heer van Putten en Strijen,* erfmaarschalk van Henegouwen, voert gevierendeeld van Abcoude, Gaasbeek, Putten en Strijen. Over het illustre huis Gaasbeek, waaraan de zilveren leeuw in zwart ontleend is, willen wij hier niet uitwijden, daar onze Jonker daaruit, zooals we zien zullen, slechts in vrouwelijke lijn stamde.

Jonker Jacob was wegens den hertog van Bourgondië sedert 1436 Slotvoogd, Drossaard en Rentmeester van de stad Gorinchem en 's lands van Arkel, later ook heer van Arkel en Gorinchem tot zijn dood, die in 11 Oct. 1457 voorviel. Deze Jacob, die tijdens onze aanbieding ongeveer 60 jaar oud was, is o.m. bekend wijl hij nooit tot ridder werd geslagen en dus ook op lateren leeftijd als Jonker van Gaasbeek voorkomt.

Ter verklaring van dé omstandigheid, dat Jonker Jacob zooveel belangrijke heerlijkheden in zijn persoon vereenigde dient in de eerste plaats, dat zijn grootvader, Gijsbrecht van Abcoude, heer van Wijk bij Duurstede, Stichtsch edelman, stammende uit een zijlinie der Zuylen's, gehuwd was met Johanna van Horne (in het tegenwoordige Limburg). Haar vader Willem van Horne was heer van Gaasbeek, door zijn moeder, erfdochter van dit Brabantsche geslacht; haar moeder Oda was dochter van Nicolaas 11, heer van Putten en van Aleid van Strijen, erfdochter dier heerlijkheid. Putten voert blauw-goud gedwarsbalkt, het blauw beladen met 4, 3 en 2 zilveren schuinkruisjes ; Strijen, dat zich vroeger ook over westelijk Noord-Brabant uitstrekte, voert in goud drie rooàe schuinkruisjes. Putten en Strijen, evenals Voorn0 zoogenaamde rijksonmiddelbare gebieden liggende tusschen de graafschappen Holland en Zeeland, kwamen

[1]) Jacoba was n.l. diens volle nicht van vaders- en moederszijde, tevens door haar eerste huwelijk met den Dauphin zijn schoonzuster.

langs dezen weg met het Brabantsche Gaasbeek via de Horne's in het Utrechtsche geslacht Abcoude, dat in rood drie zilveren zuilen voerde, en onze Jacob behoorde zoo tot de rijkste en aanzienlijkste edelen. Reeds door Willem van Beieren diens „getrouwe raad" genoemd verliet hij eerlang de Hoeksche partij en behoorde daarna tot de scherpste tegenstanders van Jacoba. Onder haar oom Jan „zonder genade', was hij rentmeester van Holland, onder Philips stadhouder van dat gewest.

Op onze plaat heeft de reeds bejaarde Jonker de afhangende „cornette" van zijn fraaie, licht-zalmkleurige kaproen bij wijze van keelband om het hoofd opgebonden.

Nu we hebben medegedeeld hoe hij zijn heerlijkheden verwierf, moeten we ook vermelden hoe hij ten slotte weer om al die bezittingen kwam : Gaasbeek stond hij in 1434 af aan Jan van Horne en Baucignies; Abcoude en Wijk bij Duurstede in 1446 (als losprijs voor zijn persoon) aan den bisschop van Utrecht, die hem in gevangenschap hield; Putten en Strijen eindelijk droeg hij in 1466 aan Hertog Philips op, na een geschil omtrent de al of niet leenroerigheid aan Holland. De Bourgondiër beleende zijn zoon Karel er mede, na den dood van Jacob, die beide heerlijkheden als „kwade leenen" van Holland had behouden, waarna ze in 1467 met dat graafschap werden vereenigd.

Jonker Jacob, in 1402 „het kind van Putten" genoemd, was in 1409 reeds meerderjarig. Hij huwde 1° Johanna van Ligne, 2° Margaretha van Schoonvorst, en overleed 5 Febr. 1469, zonder mannelijk oir, daar zijn eenige zoon Anton hem in 1429 in het graf was voorgegaan [1]).

B 5. *De Graaf van Porcéan.* Antoine de Croy, bijgenaamd de Groote „à cause de son grand crédit et preiminence, comme l'oreiller sur qui reposoit le bon duc Philippe". Hij behoorde tot het oude en vermaarde, thans nog hertogelijke, huis Croy, dat afkomstig was van het gelijknamige kasteel bij Amiens en in zijn verschillende takken tal van beroemde mannen heeft opgeleverd [2]). Talrijk waren ook de bezittingen van dit huis (Aerschot, Chimay, Havré), zoowel in Frankrijk als in Duitschland en de Zuidelijke Nederlanden. Onzen hntonie noemt Prof. Huizinga onder de „adellijke nouveaux riches" en het „grand crédit" zal dan ook wel in letterlijken zin kunnen worden opgevat ; met zijn verdiensten, aanzien en financieele positie waren in overeenstemming zijn schitterende titels : achtereenvolgens graaf' van Chateau-Porcéan (van den hertog van Orleans gekocht in 1439) en Guines, baron van Renty, Seneghem, Araines, Baumont en Montcornet, heer van Chièvres en Roeulx, pair van Henegouwen, ridder, raad en eerste kamerheer (1448) van hertog Philips, later in 1462 stadhouder van Luxemburg en grootmeester van Frankrijk in 1462. Als peter van Karel den Stouten viel hem bij diens doop in 1433 de eer te beurt den prins tot ridder te slaan en hem de accolade te geven. Hij huwde tweemaal, 1° Maria (alias Jeanne) de Roubaix, 2° Margaretha van Lotharingen-

[1]) Naar het verhaal ging was deze door zijn vader in drift doodgeslagen.

[2]) Bekend is de overlevering — vermoedelijk op wapenovereenkomst berustend — dat dit geslacht uit de koningen van Hongarije zou zijn gesproten.

Vaudemont, en stierf in 1476, 90 jaren oud. Ten tijde onzer "aanbieding" was hij dus reeds ± 65 jaar; hij is gemakkelijk te herkennen aan den keten der orde van het Gulden Vlies, waarin hij bij de oprichting in 1429 was opgenomen. Ook bij de aanbieding van deel 11 verschijnt hij als zoodanig in groot ornaat (den bekende rooden mantel) doch staat daar ter rechterzijde van den Hertog. Hij voert gevierendeeld van Croy (in zilver drie roode dwarsbalken) en Renty (in zilver drie roode strijdbijlen).

A 6. ***De Heer van Egmond,*** graaf des Heiligen Roomschen Rijks, is Jan, bijgenaamd met de Bellen, „die hij droegh van zilver in den oorloge". Hij was heer van Egmond sedert het overlijden van zijn vader heer Arend in 1409 en is aan het volle wapen, de zes roode kepers in het gouden veld, als het hoofd van zijn geslacht te herkennen, zulks in tegenstelling met zijn na te noemen zoon Willem, die hier zijn wapen gekwartileerd voert met dat zijner moeder, n.l. Arkel, — en ook in onderscheiding van zijn jongeren broeder Willem, heer van IJsselstein [1]). Minder gemakkelijk is het heer Jan met de Bellen onder de nog niet gedetermineerde personnages aan te wijzen: het meest komt m.i. in aanmerking de naast den graaf van Oostervant bovenaan verschijnende figuur met de fraaie vuurroode kaproen, welk hoofddeksel ongeveer overeenkomt met dat des Hertogen. Zijn wapen verdient wel onmiddellijk na die der hertogen en graven te worden gesteld: immers al behoorden de Epmonds oorspronkelijk nietzoozalsde Arkels, Altena's, Amstels, Culemborgs, Heusdens, Voornes en dgl. tot den hoogen adel dezer landen, door hun allianties en fortuin namen zij in 't Bourgondische tijdvak een allereerste plaats in onder de grooten, vooral nadat in 1423 het hertogdom Gelder aan Jan's oudsten zoon Arnout (Arend) — als erfdeel zijner moeder Maria van Arkel — was te beurt gevallen. Als zoon eener dochter uit het grafelijk huis Leiningen (door wier moeder, een Gulik, hij weer stamde uit de huizen Holland, Brabant, Luxemburg, Valois, Anjou, enz.), als man der schoone erfdochter van Arkel (met Gorinchem, Leerdam enz.), Gelder en Zutfen (waarbij nog kwamen hare aanspraken op Mechelen door de Bertout's, en Pierrepont door de Bar's), als vader eindelijk van den regeerenden hertog Arnout van Gelder, behoorde Jan met de Bellen tot de allereersten aan het hertogelijk hof van Bourgondië. Door keizer Sigismund was heer Jan, die ten tijde onzer „aanbieding" reeds ongeveer 65 jaar oud zal geweest zijn, in 1423 verheven tot Graaf des Heiligen Roomschen Rijks; althans zoo verhalen ons de geschiedschrijvers. Hetzij vermits deze titel een meer persoonlijk karakter droeg, hetzij om eenige andere reden, zeker is dat zijn kleinzoon Jan in 1486 door Keizer Maximiliaan wederom tot graaf werd verheven. Deze, bijgenaamd Manke Jan, en grootvader van den in onze geschiedenis bekenden graaf Lamoraal, was de zoon van den straks als A 8 te behandelen Willem van Egmond van Leerdam en IJsselstein, tweeden zoon van Jan met de Bellen. Of nu die in 1423 verkregen graventitel op diens oudsten zoon Arnout — die evenwel zelf reeds sedert 1423 een hoogeren n.l. hertogelijken rang had — is vererfd, hebben wij niet kunnen uitvorschen. Egmond gaat als heerlijkheid, en niet als graafschap, bij Jan's dood in 1461 op zijn

[1]) Deze toch voerde blijkens zijn zegels eerst: Egmond gebroken door een barensteel van 3 hangers; later dit wapen gekwartileerd met IJsselstein.

zooeven genoemden tweeden zoon Willem over, en heer Jan zelf vinden wij slechts hoogst zelden door enkele schrijvers als graaf vermeld. Voor een speciaal onderzoek naar dezen graventitel van Jan met de Bellen ontbrak ons de gelegenheid.

Het jaar onzer „aanbieding" was voor hem en zijn geslacht een der roemrijkste; in den zomer van 1449 toch reisde Jan's kleindochter Maria van Gelre naar Schotland, als bruid van Koning Jacob 11, „ung moult beau chevalier, josne et vertueux Roy, et fut celluy qui avoit la moitié du visaige rouge". [1])

Langdurig en moeizaam waren overigens de verwikkelingen, te midden waarvan zich heer Jan reeds sedert zijn jongelingsjaren geplaatst zag. Van huis uit reeds Kabeljauwsch gezind, huwde hij in 1409 met de erfdochter van het geslacht, dat destijds aan 't hoofd dier fractie stond, de Arkels; zijn verdere dagen sleet hij dan ook in voortdurenden twist en strijd, zoowel met het Beijersche huis, Willem VI en Jacoba, als met de abten van Egmond, over welke gebeurlijkheden verder uit te wijden ons te ver zou voeren, Intusschen wist hij door het voorschieten van aanzienlijke sommen Buren en Leerdam in pand te krijgen, welke beide plaatsen later als graafschappen door zijn erfgenamen werden bezeten en waarvan dientengevolge onze Koningin nog thans den titel voert.

Na een leven van zorg en strijd legde de oude heer van Egmond op 4 Jan. 1451 het moede hoofd te rusten, en werd bijgezet in de door hem gebouwde kapel te Egmond aan den Hoef, nalatende slechts twee kinderen, hertog Arnout van Gelder en den na te noemen heer Willem.

B 6. ***De Graaf van Buchan,*** Wolfert VI van Borselen van der Vere. Zoo van iemand dan is wel van dezen Borselen de heraldieke identiteit gemakkelijk vast te stellen, immers het wapen met de zilveren faas in zwart, gekwartileerd met 3 gouden korenschooven in blauw, is alleen door hem aldus gevoerd; hij voerde dit althans gedurende het leven zijns vaders, heer Hendrik, — na diens dood komt Wolfert ook met het volle wapen van Borselen voor.

Geboren omstreeks 1430 als zoon van den graaf van Grandpré, heer Hendrik van Borselen van der Vere [2]), en Jeanne de Haluin (van Halewijn), vrouwe van Haemsrode, heeft deze Wolfert het reeds onder zijn vader hoog gestegen aanzien van zijn geslacht zoo mogelijk nog nieuwen luister weten bij te zetten, voornamelijk door zijn twee schitterende huwelijken, met een Stuart en een Bourbon.

"Heer Hendrik", zoo schrijft Jacobus Ermerins [3]), „die maar een eenigen zoon hadt, heeft denkelijk al vroeg uitgezien naar een Jonckvrouw, den erfgenaam *van* zoovele heerlijkheden waardig". Die „heerlijkheden" waren het graafschap Grandpré in Champagne, de steden Vere, Vlissingen, West-Capelle, Domburg en Brouwershaven, verder Falais, Peer in 't land van Luik, Haemsrode, den Agger, Schoten, Amstelveen, Nieuwer

[1]) Olivier de la Marche, t.a.p. II, 11'7.

[2]) Ridder van het Gulden Vlies (1445) Raad en Kamerheer van Philips en Karel van Bourgondië, Opperhoutvester, Admiraal der Nederlanden, Rentmeester van Zeeland Beooster en Bewester Schelde, † 17 Maart 1474 oud ± 90 jaar.

[3]) Eenige Zeeuwsche Oudheden, Middelburg 1786.

Amstel, Sloten, Osdorp, Biggekerke, 's-Gravenpolder.

Zijn eerste huwelijk, met prinses Maria Stuart, de zuster van koning Jacob 1 van Schotland, werd met groote praal op het kasteel Zandenburg bij Vere voltrokken, volgens sommige schrijvers eerst in Januari 1450, volgens andere een 5-tal jaren vroeger, Als bruidschat bracht zij mede het graafschap Bouchain (Buchan) dat tevoren aan Jan Stuart had toebehoord, en waaraan het wapen met de drie schooven was verbonden [1]). Nadat zoowel zijn eerste vrouw als de uit haar geboren eenige zoon Karel, genoemd naar den **jongen** graaf van Charolais, waren overleden, huwde Wolfert in 1469 met Charlotte van Bourbon, dochter van den graaf van Montpensier, uit welk huwelijk eveneens een jonggestorven zoon, Lodewijk geheeten. De graaf van Bouchain volgde zijn vader in 1474 als graaf ***van*** Grandpré en heer van der Vere enz. op, werd in 1478 (ouder Maximiliaan van Oostenrijk) tot Vliesridder gekozen en overleed in 1487.

Thans willen wij nog wijzen op een omstandigheid die ons eenigszins moet verbazen: dat n.l. op deze eerste plaat wel de jonge Wolfert staat afgebeeld, doch niet zijn vader, de regeerende heer van der Vere, graaf van Grandpré enz. enz.; tevens destijds hoofd van het geslacht Borselen en ongetwijfeld tot de aanzienlijkste edelen behoorende [2]). Zoeken wij naar een verklaring hiervoor dan bevinden wij ons direct ***weer*** midden in het vraagstuk der dateering van onze plaat; bekend is dat heer Hendrik in 1460 een reis naar Rome maakte — volgens Ermerins vertrok hij met zijn zoon Wolfert op 11 Febr. 1450 — hetgeen ook niet onwaarschijnlijk is met het oog op het toen aldaar gevierd wordende „jubeljaar", in verband waarmede ook hertog Jan van Cleve zooals we zagen aldaar met Kerstmis 1450 vertoefde. Deze, met Paschen 1460 vertrokken, kwam eerst het volgend voorjaar naar meer noordelijke streken terug, terwijl de Borselen's reeds in Juli 1450 in Zeeland wederkeerden.

De reizen van hertog Jan en Hendrik van Borselen dekken elkaar dus in zoover, dat een verklaring van de afwezigheid van dezen laatste op onze plaat niet kan worden gevonden door aan te nemen, dat de „aanbieding" geschiedde na Jan's terugkeer te Brussel bij zijn oom Philips, doch vóór den terugkeer van Borselen, dus b.v. omstreeks Maart 1451. Dit is naar wij zagen bovendien onmogelijk wegens het overlijden van Jan van Egmond in Januari van dat jaar. Verder doet zich dan weer de moeilijkheid voor dat Wolfert wordt gezegd zijns vaders reis te hebben medegemaakt. Is hij dan eerder teruggekeerd en om die reden bij de plechtigheid aanwezig? Daartegen verzet zich de aanwezigheid van Jan van Cleve, daar het niet wel denkbaar is, dat Wolfert reeds vóór Jan's vertrek, dus vóór Paschen 1450 te Brussel — waar de Hertog toen vertoefde — zou zijn teruggekeerd. Dus moeten wij uit Wolferts tegenwoordigheid afleiden dat de gebeurtenis vóór de Italiaansche reis der Borselens en dan ook vóór de reis van Jan van Cleve plaats had, dus in den winter van 1449 op 1460; maar waarom

[1]) Volgens Rietstap het wapen der familie Comyn (Cumin) die dit gebied tevoren had bezeten.

[2]) Het tweede Borselen-wapen komt voor Hendrik niet in aanaanmerking: in de eerste plaats is het ondenkbaar, dat het in de rii na dat zijns zoons zou zijn gesteld, en in de tweede plaats was Heer Hendrik in 1445 tot Vliesridder benoemd en onmiddelijk als soodanig geïnstalleerd, terwijl onze groep slechts één Vlies vertoond, den heer van Croy, een der „Chevaliers primitifs" van 1429.

was dan Heer Hendrik, „moult puissant et notable chevalier zeellandois", admiraal en Vliesridder, hierbij niet afgebeeld?

Nu scheen het niet ondienstig om — afgezien van dergelijke onderstellingen omtrent een vergaderingwelke misschien niet eens in werkelijkheid heeft plaats gehad — naar een andere reden te zoeken voor het niet afbeelden van den heer van der Vere. En dan lag deze wellicht in zijn min of meer dubieuse positie tegenover hertog Philips; reeds tijdens de Hoeksche en Kabeljauwsche beroeringen in 1446 en volgende jaren schijnt heer Hendrik naar Frankrijk de wijk te hebben moeten nemen, in 1446 wordt hij als admiraal-generaal des konings van Frankrijk — geen vriend van Philips — vermeld, en nog vele jaren later, in 1468, had hij zich deswege voor het kapittel van het Gulden Vlies te verantwoorden. Zoo ware het mogelijk geweest, dat ook omstreeks onze aanbieding heer Hendrik's positie niet geheel onverdacht was en dus zijn niet-figureeren daarbij — aangenomen dat het slechts een denkbeeldige plechtigheid betreft — minder aan feitelijke oorzaken dan aan politieke overwegingen moet worden toegeschreven.

Bij deze redeneering stuiten we echter op het onbetwistbaar vaststaande feit, dat Hendrik omstreeks 1450 allerminst in dergelijke omstandigheden verkeerde, in tegendeel met Philips van Bourgondië op den besten voet was en zelfs nog in 1453 in den Gentschen oorlog met den na te noemen Reinout van Brederode tot 's Hertogen trouwste medestanders behoorde. Heeft onze „historieur" nu de aanbieding slechts willen symboliseeren, dan schijnt het ons ondenkbaar, dat hij wel den jongen graaf ***van*** Bouchain en niet diens vader onder de aanwezige grooten zou hebben afgebeeld en vinden wij in deze omstandigheid een sterk argument ***voor de*** theorie, dat de plaat een werkelijke gebeurtenis getrouw weergeeft. Nu is toevallig bekend, dat aan Hendrik van Borselen nog vóór' zijn in Februari 1450 aangevangen reis de ***eer*** te beurt viel in het voorjaar 1449 de bovengenoemde Maria van Egmond (Gelre), 's Hertogen achternicht, als admiraal van Holland naar Schotland te begeleiden „par mer, moult richement et noblement accompaignée de chevaliers, de dames et de nobles hommes". Vertrokkenop „Fête-Dieu" kwam haar „caraque" den 10den Juni te Leith bij Edenburg aan, en zoo zou zich kunnen verklaren heer Hendrik's afwezigheid gedurende den zomer en het najaar van 1449, een afwezigheid die gezien het doel der reis en de daarmede verband houdende festiviteiten, wel niet van zoo korten duur'zal zijn geweest. In dien gedachtengang is het dus van belang dat zijn zoon Wolfert naar de geschiedschrijvers mededeelen op 11 Febr. d.a.v. naar Rome is vertrokken, daar onze aanbieding dan — in verband met het hierboven medegedeelde omtrent den „pas" te St-Omer, en de aankomst van Jacob van Coïmbra te Sluis — nader kan worden gelateerd tusschen ***Augustus 1449*** en ***Januari 1450,*** en zeer waarschijnlijk te Brugge zal hebben plaats gevonden.

Wat hiervan zij, wij willen ons verder alleen met graaf Wolfert bezighouden. Door zijn beide huwelijken niet minder dan door zijn groot fortuin tot vorstelijken staat gekomen en reeds in ons jaar 1449 zwager van Lodewijk den Dauphin, stond hij ten hove in zulk een aanzien, dat het ons geenzins moet verwonderen hem met zijn neef Frank ouder de naaste verwanten van

den hertog op plaat II nogmaals afgebeeld te zien. Bij de beschrijving dier voorstelling zullen wij gelegenheid hebben ook aan dezen jonker van der Vere nog een enkel woord te wijden.

A 7. ***De Heer van*** Wassenaer, Burggraaf van Leiden. Bij diens identificatie stuiten wij opnieuw op een moeilijkheid : hoofd van dit geslacht en dus — ook blijkens het volle wapen — het meest in aanmerking komend bij onze plechtigheid te figureeren, was tot 22 Mei 1451 Jacob, daarna zijn broeder Jan van Wassenaer, zoons van Hendrik van Wassenaer en van Catharina van der Aa.

In aansluiting aan de bij den hertog van Cleve, den heer van Egmond, en den graaf van Bouchain gegeven beschouwingen, nemen wij nu dus aan dat we hier met heer Jacob te 'doen hebben. De aan de uiterste linkerzijde der plaat met een eenvoudigen zwarten hoed gedekte, tamelijk jeugdig uitziende figuur meenen wij als den jongen burggraaf van Leiden te mogen aanwijzen. Over zijn smaragdgroen gewaad draagt hij een gouden ridderteeken — met eenigen goeden wil als Antoniusklokje te herkennen. Kort doch moeitevol schijnt het bewind van dezen afstammeling uit Holland's oudste en beroemdste geslacht te zijn geweest, al heeft hij voor zijn overlijden nog de satisfactie mogen genieten, dat de aan zijn vader Hendrik ontnomen bezittingen hem, zij 't ook op bezwarende voorwaarden, door den Hertog werden gerestitueerd.

Hij was in 1446 gehuwd met Isabella van Diest, doch overleed kinderloos 22 Mei 1461, en werd opgevolgd door zijn broeder Jan, ridder, raad en kamerheer van hertog Karel, en „een der principaelste rumoermakers van zijn tijd" (Gouthoeven).

B 7. ***De Heer van Brederode en Vianen,*** Burggraaf ***van*** Utrecht, voert gevierendeeld van goud en zilver, in alle kwartieren een roode leeuw, zijnde Holland en Limburg; 1 en 4 wegens Brederode, welks wapen eigenlijk een blauwe barensteel over den Hollandschen leeuw behoort te vertoonen. Nadien dit oude wapen der Brederode's met Valkenburg (Limburg) werd gekwartileerd, meenden zij in deze toevoeging voldoende aanleiding te mogen vinden om den barensteel, een breukteeken, voortaan als overbodig weg te laten en dus het volle wapen van Holland in het 1e en 4e kwartier te voeren. Dit bleef zoo tot in het begin der zestiende eeuw, toen deze vorm van breken — overigens niet zoo ongewoon — niet meer werd getolereerd, blijkens het tegen Reinoud's gelijknamigen kleinzoon gewezen vonnis van 6 Januari 1631.

Van toen af voerden de Brederode's weer den barensteel. Dat de afstamming uit Holland nog steeds historisch onvoldoende is gedocumenteerd mogen wij als bekend veronderstellen.

Ook van den Limburgschen leeuw, in het 2e en 3e kwartier, ligt de oorsprong eenigszins in 't duister. Algemeen nam men vroeger aan, dat de Valkenburgs waren een tak der Limburgs, gesproten uit hertog Walram IV of II († 1226). Sindsdien is echter aangetoond dat èn diens huwelijk met de z.g. erfdochter van Valkenburg èn het optreden van zijn zoon Walram den Langen als heer van dat gebied tot het rijk der fabelen behoort. Integendeel, de oude Valkenburg's (identiek met de oude heeren van Heinsberg, dat echter reeds in 1228 in het huis Sponheim overging) hebben zich nog tot het midden der veertiende eeuw in mannelijke lijn gecontinueerd en

het verband met Limburg bestaat hierin, dat zoowel Dirk 1 als Dirk II van Valkenburg met een Limburgsche hertogsdochter gehuwd waren.

Of in deze allianties de oorzaak is te zoeken der aanname van den Limburgschen leeuw — waar ± 1200 nog slechts een berg of burg met valken op de zegels der Valkenburgs voorkwam — moeten wij hier in 't midden laten. [1])

Reinoud 11 van Brederode, geb. ± 1415, dus destijds omstreeks 35 jaar oud, heeft in de geschiedenis dezer dagen een bijzondere rol gespeeld. Waar hij hier wordt afgebeeld, mag worden aangenomen dat hij omstreeks 1450 aan 's hertogen hof gezien was, maar overigens heeft Philips van den in 1445 benoemden Vliesridder [2]) weinig genoegen beleefd. Tezamen met zijn broeder Gijsbrecht, den domproost en gedurende korten tijd ook bisschop (1455/56) van Utrecht, vinden wij hem herhaaldelijk vermeld als tegen den Hertog in verzet, voornamelijk ook tegen diens bastaardzoon David, bisschop van Utrecht in 1466. Ook als heftig Hoekschgezinde liet hij zich kennen, en wellicht was een en ander mede een der oorzaken waarom hij tijdens onze aanbieding nog steeds zijn Vliesketen niet droeg — hetgeen ook met de feiten overeenstemt, immers eerst in het kapittel van Bergen in Henegouwen op 4 Mei 1451 werd Reinoud als Vliesridder beëedigd. [3]) Reeds op het Haagsche kapittel in 1468 vinden wij hem onder strenge censuur wegens zijn houding in de Utrechtsche aangelegenheden. In het jaar 1471 was de twist op het hoogst en deden de handlangers van bisschop David den ouden heer Reinoud zelfs „so seere pynigen ende so sware tormenten aen doen, dat sy hem voor doot van den pynbancke namen, ende leyden bij den vyere dat hij weder bequam, ende een luttel bekomen wesende, ginghen hem weder aen met scherpen woorden om belydinghe te doen, oft sy wouden hem weder doen pynighen, doe sprach die goede Heere met sachten woorden, ende seyde: het is in uwer macht, ende ghy meught myn siele uyten lichame pynighen, maar ghy en sult nimmermeer arders aan my bevinden dan ich U in der waerheyt gheseyt hebbe, sy pynden hem alzoo äat sy hem weder voor doot van der bancke namen, ende leyden hem op syn bedde voor doot" (Gouthoeven).

Toch had ook deze veelgeplaagde zijn verdiensten ten opzichte van hertog Philips. Tegen de Gentenaars steunde hij den landsheer met man en macht, en zoo schrijft dan ook de zeker wel niet onpartijdige Paulus Voet in zijn „Origines Progres et Gestes mémorables des seigneurs de Brederode" (Vianen 1663) hoe „les injures en offenses s'impriment sur de l'érain, et les bienfaits receus sur. du sable mouvant, les hommes oubliant facilement les uns et retenans asses longtemps la souvenance des autres, et ce qui est encore pis, faisans souvent que le mal est la recompense du bien", en zoo ook bisschop David uit „appetit de vengeance" Heer Reinoud zijn Gulden Vlies in 't publiek afrukte, hem deed kerkeren en martelen, schoon "chevalier du

[1]) Vgl. over het verband Limburg—Valkenburg: deel XXVII der Publications Limbourg (Maastricht 1911) bl. 36 en vlg.

[2]) Reinoud was ook Jerusalem+ridder sinds een reis welke hij volgens de gewoonte dier dagen naar het H. Graf had gemaakt.

[3]) Heeft de verluchter wellicht om deze reden den heer van Brederode eenigszins verdekt opgesteld achter den heer van Croy?

plus haut, et du plus auguste des ordres, comme si c'eust été le plus infame et le plus scelerat de la terre". Ten slotte werd hij echter door toedoen van graaf Karel van Charolais bevrijd en gerehabiliteerd, kort voor zijn dood, die op 26 Oct. 1473 voorviel, naar zijn vrienden beweerden onder verdenking van vergiftiging.

Van zijn moeder had hij de heerlijkheden Vianen en Ameide geërfd alsmede het burggraafschap van Utrecht. Zijn echtgenoote was Jolante, dochter van den meergenoemden oud-stadhouder Willem van Lalaing (en zuster van den beroemden Vliesridder en „jousteur" Jacob); van zijn kinderen noemen wij Walram II, zijn opvolger (gehuwd met de dochter van den zooeven behandelden Wolfert van Borselen), en Frans, den held van den Jonker-Fransen-oorlog.

Een vreedzamer indruk maakt op ons de figuur van den eerwaardigen grijsaard dien wij thans ontmoeten en wiens wapen als 8ste in de rechtsche rij volgt:

A 8. *De Heer van Santes*, oud-stadhouder van Holland, Zeeland en Friesland (1433—1441) die door den teekenaar wel om bijzondere redenen op de voorste rij zal zijn geplaatst — recht tegenover den bisschop Jean Chevrot.

Hugo (Hue) de Lannoy, destijds reeds 65 jaar oud,, behoorde tot den tak Lannoy-Willerval, voerende als breuk een uitgeschulpte roode schildzoom om het zilveren veld met de drie groene leeuwen. In zijn jeugd naar de traditie van zijn geslachtook tot de eersten in den krijg behoorend, werd hij thans, op leeftijd gekomen, nog als een der meest vertrouwde raadslieden door een ieder geeërd. „Icelluy de Lannoy" vertelt. ons Olivier de la Marche „seigneur de Santes, fut ung des notables, des saiges, des vaillans et des preud'hommes chevaliers de son temps, fit moult de beaux voyages et eust charge et ordonnance de plusieurs notables ombassades, executa la guerre et fit armes en ohamp cloz, de sa personne, à l'encontre du duc Jehan de Somreset, angloix, et ailleurs, et estoit desja fort viel à cette heure. Et la cause pourquoi je escripte longuement de luy, c'est pour ses vertuz et qu'il le valoit, et aussi parce qu'en mes Memoires je ne puis plus toucher de luy". Dit laatste geldt hier voor ons niet, vermits wij heer Hugo nog eens bij plaat IV zullen ontmoeten en dan nog gelegenheid hebben aan zijn persoon, „ses nobles faictz son sens et vertueuses doctrines" eenige woorden te wijden.

Op onze aanbieding is hij, de bejaarde Vliesridder, wegens zijn ordeketen gemakkelijk aan te wijzen.

B 8. *De Heer van Brigdamme,* Adriaan van Borselen, bij Fransche schrijvers als „seigneur de Bredam" bekend, was een der leden van dit geslacht die in den Bourgondischen tijd een voorname rol hebben gespeeld. Ook hij was om zijn groot fortuin beroemd; was heer van Brigdamme, Popkensburg, Duiveland (de hierboven genoemde vier ambachten), Sommelsdijk (dat destijds ook tot Zeeland behoorde) enz., zoon van Adriaan van Borselen, ridder, heer van Brigdamme, en van Anna de Hennin. Hij was in 1426 in den slag bij Brouwershaven tot ridder geslagen, werd voogd van Bergen in Henegouwen, kapitein-generaal van Biervliet, raad en opperkamerheer van den hertog van Bourgondië. Tijdens de later gevolgde oneenigheid tusschen Philips en zijn zoon Karel koos hij de zijde van laatstgenoemde.

Tweemaal is hij gehuwd geweest, eerst met Maria van Cats, daarna met Anna, bastaard-dochter van hertog Philips. Hij overleed in 1468, nadat hij nog bij het huwelijk van hertog Karel den Stouten een ongekende weelde had ten toon gespreid. „Mais touteffois" zegt la Marche bij de beschrijving dier plechtigheid „suis je contrainct de ramentevoir ung noble chevalier zeelandois, qui, à oelle heure et entrée, avoit six chevaulx couvers de parure de drap d'or, d'orfavrerie, de drap de soye et de campannes très richement aornêes, nommé Adrian de Borselle, seigneur de Bredam, lequel, pour deux causes, je ramentois en cest article. La premiere pour ce qu'il fut le mieulx en point en ceste entrée. La seconde pour ce que, par la voulenté de Dieu, le mecredy après il trespassa à l'occasion d'une maladie d'une jambe, dout ce fut dommaige, et fut moult regretté de la seignorie".

Heer Adriaan voert, blijkens zijn zegels van omstreeks 1460, het volle wapen van Borselen en het is daarom, dat wij niet aarzelen hem in den hier afgebeelden te herkennen; hoewel overigens deze tak Brigdamme een of meer sterren als brisure bezigt en ook Adriaan soms een ster boven den balk voert. Een ander lid van zijn geslacht komt echter, zooals ook reeds onder B 6 werd gemeld, hier niet in aanmerking.

A 9. *De Heer* van *Leerdam en Schoonrewoerd.* Vonden wij in de beide burggraven vertegenwoordigers van Holland's „oudste" en „edelste" geslachten (Wassenaar en Brederode) — bij het laatste der rechts van den Hertog geplaatste wapenschilden zien wij de „rijkste" en „stoutste" n.l. Egmond en Arkel, in één schild vereenigd. Waar de beide wapens Egmond buiten eenigen twijfel aangeven, dat onder de ter rechterzijde geplaatsten Jan en Willem, vader en zoon, staan afgebeeld, daar meende ik zonder bezwaar te kunnen aannemen, dat deze beide geheel bovenaan figureeren; de vader, zooals we zagen naast heer Franck van Borselen ; en in den uitersten hoek der teekening heer Willem, gekleed in een rood gewaad en gedekt door een buitengewoon fraaie lichtblauwe kaproen, op die van den jongen infant gelijkend, doch inzoover daarvan verschillend, dat de eruit voortkomende lappen eenigzins aan vederbossen doen denken.

Geboren den 6den Febr. 1412 was heer Willem dus ongeveer 38 jaar oud toen hij hier met zijn vader werd afgebeeld. Met eenigen goeden wil kan men tusschen de gelaatstrekken van vader en zoon van Egmond een familiegelijkenis opmerken, die bij de overige comparanten ontbreekt ; onze „historieur" zal dan ook inderdaad zijn best gedaan hebben deze gelijkenis in zijn afbeelding te leggen. De door mij zooeven aangeduide figuur met de groote blauwe kaproen komt dan ook ongetwijfeld meer in aanmerking om als Willem van Egmond te worden gedetermineerd dan de andere nog overgeblevene, jeugdiger uitziende persoon, een geheel andere physionomie vertoonend, en wiens identificatie als den jongen heer van Wassenaer, zooals ik hierboven onder A 7 schreef, voor de hand ligt.

Heer Willem dan, tweede zoon van Jan met de Bellen, wiens opvolger in de heerlijkheid Egmond hij weldra zou worden, heeft behalve natuurlijk in de diverse beroeringen, waarin zijn vader Jan zich gewikkeld zag, vooral een rol gespeeld in de geschiedenis van het aan zijn ouderen broeder te beurt gevallen hertogdom Gelder, en daarbij een aanmerkelijk beter figuur gemaakt dan die broeder,

hertog Arnout — in onze geschiedenis door niet veel meer bekend dan door het verhaal zijner gevangenneming op last zijns „ontaarden" zoons Adolf. Schijnt Arnout door zijn onverstandig bewind vele zijner onderdanen tegen zich in 't harnas te hebben gejaagd, zijn jongere broeder Willem wist door zijn goeden raad en staatsmansbeleid vaak de ernstige gevolgen van zijns broeders onbekwaamheid te voorkomen, en werd ten slotte na gedurende vele jaren diens hulp en steun te zijn geweest na zijn dood in 1473 door Karel den Stouten tot stadhouder van Gelderland benoemd, terwijl Adolf, de wettige erfgenaam, door den Bourgondiër in gevangenschap werd gehouden. In 1478 werd heer Willem Vliesridder; in 1437 was hij gehuwd met Walburg, dochter van graaf Frederik van Meurs en Saarwerden en van de zuster van hertog Adolf van Cleve; welke vrouw de heerlijkheid Baer en Lathum — een der vier oude Zutphensche bannerijen — in het geslacht Egmond bracht. 19 Jan. 1483 stierf heer Willem, nalatende verscheidene kinderen; ten tijde van onze aanbieding was hij dus nog lang niet aan het einde van zijn veelbewogen leven, nog geen jaar gehuwd, en nog niet in 't bezit van zijn heerlijkheid IJsselstein, die hij eerst na den dood van zijn oom Willem (zie bij A 6) zou verwerven in het laatst van 1461, nadat hij 4 Jan. 1461 ook reeds de heerlijkheid Egmond van zijn vader Jan had geërfd. In den loop van dat jaar noemt hij zich dan ook „Heer Willem broeder tot Gelre, heer tot Egmond en 's lands van Mechelen".

Hier echter ontmoeten wij hem nog als „Willem soin tot Egmond broeder tot Gelre", heer van Leerdam en Schoonrewoerd, in 1420 van zijn grootvader Jan van Arkel geërfd en tevens reeds als heer van Mechelen, een veel omstreden heerlijkheid, die hem in 1444 door zijn broeder hertog Arnout was afgestaan, maar welke hij later, in 1469, na vele verwikkelingen aan de Bourgondiërs moest overlaten.

Blijkens ten rijksarchieve berustende zegels voerde Willem van Egmond destijds gevierendeeld van Egmond en Arkel, dus volkomen als op onze plaat. Later vinden wij dit wapen nog met een hartschild vermeerderd, vertoonend het gedeelde wapen der hertogen van Gelder, met den gekroonden Gelderschen leeuw (goud in blauw) en den Gulikschen (zwart in goud), welke leeuwen heer Willem reeds eerder als schildhouders placht te bezigen.

B 9. ***De Heer van Lannoy,*** dien wij. op de allerlaatste plaats vinden afgebeeld, is èn door zijn wapenschild — het volle wapen van Lannoy met de 3 groene leeuwen — èn door zijn ordeteeken, dat nauwkeurig overeenstemt met de versierselen — gouden keten en Antonius-klok — waarmede hij op plaat IV voorkomt, gemakkelijk te herkennen. Dat hij, de stadhouder onder wiens bewind de twee „aanbiedingen" plaats vonden, op onze afbeelding zulk een bescheiden plaats inneemt, kan wellicht met zijn leeftijd verband houden: of heeft heer Jan, bij de opdracht tot die illustraties misschien zekere rol gespeeld, en zich dan uit bescheidenheid met zulk een plaats tevreden gesteld? Zeker is dat Jan III van Lannoy, heer van Lannoy, Lys, Runes, Sebourg, gouverneur van Lille, Douay en Orchies, baljuw van Amiens, hoofd van zijn illustre geslacht „dont le nom seul annonçait jadis une antique et pure noblesse", tot

de waardigsten van zijn ouden stam en tot de beste dienaren van den Hertog behoorde. Zijn verdienste, zoo in den raad als in den krijg, o.a. als gezant naar Engeland, werd dan ook in 1461 beloond, toen hij in het meergenoemde kapittel te Bergen tot Vliesridder werd gekozen, tezamen met hertog Jan van Cleve en met diens „mignon" den dapperen Jacques de Lalaing, wien eenmaal in den oorlog tegen de Gentenaren onze Jan van Lannoy — hem door den vijand omringd ziende — te hulp snelde met de woorden : „il ne faut pas laisser ce vaillant chevalier, et s'en aille qui veut, moi j'irai!" [1]) Maar niet slechts in den oorlog, ook in den Raad deed heer Jan zich gelden en aan politieke verwikkelingen — inzonderheid die tusschen den Hertog en zijn eenigen zoon — wist hij zich niet te onttrekken, zich daarbij het misnoegen van den lateren Karel den Stouten op den hals halende; die „haet van den grave van Charloos" liep zoo hoog dat Jan van Lannoy in 1465 het land moest verlaten [2]); „dan verkreegh naderhant weder zijnen Peys" (Gouthoeven).

Na Karel's dood viel op 28 Aug. 1478 te Brugge aan heer Jan de eer te beurt namens de nieuwe landsvrouw Maria, hertogin van Bourgondië, haar echtgenoot aartshertog Maximiliaan met de versierselen der Vliesorde te omhangen.

Hij overleed 18 Maart 1492 na tweemaal te zijn gehuwd: zijn eerste vrouw Jeanne de Poix, vrouw van Brimeu, verloor hij tijdens zijn stadhouderschap in 1469; zij werd in de Haagsche hofkapel bijgezet, waarna heer Jan hertrouwde met Jeanne de Ligne-Barbanpon. Uit beide huwelijken liet hij slechts dochters na.

Met den stadhouder Lannoy wordt dus de rij van 's Hertogen doorluchtigste bloedverwanten en hovelingen gesloten; en dan rijst ten slotte als vanzelf de vraag: waren nu deze 18 heeren inderdaad op zekeren dag rond om den Hertog vereenigd toen Mr. Pieter zijn eerste deel aanbood?

Na al hetgeen hierboven is medegedeeld zal men mij ten goede houden, dat ik de positieve beantwoording dezer vraag aan den mediaevistisch-deskundigen lezer overlaat: ik heb slechts eenige feiten naar toren trachten te brengen, welke voor deze quaestie van belang zijn, en die inzonderheid noodig waren voor de dateering der plaat en dus ook voor de identificatie mijner sujetten. Voornamelijk langs heraldischen weg meen ik in die identificatie vrijwel te zijn geslaagd.

Daaraan moge ik ten slotte nog toevoegen, dat mij met hetgeen omtrent de behandelde personen bekend is, hun figureeren bij onze aanbieding zeer wel vereenigbaar schijnt: de infant vertoefde aan Philips' hof; de hertog van Cleve — destijds nog niet op reis naar Jeruzalem — reed herhaaldelijk naar Vlaanderen om zijn oom van Bourgondië te bezoeken, zooals Gert van der Schuren ons in zijn zoo lezenswaardige Cleefsche kroniek verhaalt; zijn broeder Adolf behoorde evenals de jonge Bourbon-Beaujeu tot de aan 's Hertogen hof opgeleide jongelieden en zij vermaakten zich bepaaldelijk in de laatste maanden van 1449 te Brugge met

[1]) Kervijn de Lettenhove, La Toison d'or, bl. 24.

[2]) Als stadhouder werd hij vervangen door Lodewijk van Brugghe, heer van Grnthuse (gehuwd met de zuster van den bovengemelden graaf van Bouohain) die weer tot de Hoeksche fractie schijnt te hebben behoord.

de aldaar gehouden „joutes"; zoowel deze beiden als de graaf van Etampes verschijnen herhaaldelijk in de onmiddelijke omgeving van Philips, die b.v. den laatstgenoemden, een zijner voornaamste legeraanvoerders, in den zomer van 1451 medenam naar Luxemburg en in datzelfde jaar bij de „épreuves" en „premières lances" van zijn zeventienjarigen zoon Karel zoowel zijn neef van Etampes als graaf Wolfert van Bouchain in zijn gevolg had. En zoo behoorden ook de chef du conseil (Chevrot), de opperkamerheer (Croy), de stadhouder van Holland en Zeeland (Lannoy) en de kanselier van Bourgondië (Rolin) tot degenen, wier aanwezigheid niemand zal verwonderen en die dan ook in de kronieken telkens in 's Hertogen gevolg worden vermeld. Dit, laatste geldt mede voor den graaf van Oostervant, sedert den dood van gravin Jacoba met, het Bourgondische hof op den besten voet — door den jongen Charolais naar men zegt zelfs met „père" aangesproken — en voor de beide andere Borselen's ; terwijl ook voor de overige genoemde edelen geen enkele reden bekend is, waarom zij omstreeks het najaar 1449 niet te Brugge aanwezig zouden geweest zijn; en eindelijk van die enkelen, wier tegenwoordigheid men had kunnen verwachten — en dus bij een symbolische voorstelling zeker zouden zijn afgebeeld — destijds de heer van der Vere, naar wij reeds zagen, misschien nog wegens zijn Schotsche reis afwezig was. Dat ook meer toevallige omstandigheden, thans onmogelijk meer na te gaan, zoowel voor hem als voor anderen oorzaak van afwezigheid kunnen geweest zijn, spreekt vanzelf. Bij deze enkele opmerkingen meen ik het te kunnen laten.

(Wordt vervolgd.)

De Burggraven van Leiden vóór 1339,

door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland.

Na afloop der 29 April j.l gehouden Algemeene Vergadering heb ik voor de toen aanwezige leden eene voordracht gehouden over de Burggraven van Leiden en hunne nazaten vóór 1339. Van verschillende zijden is sedert dien het verzoek tot mij gekomen zelf van die voordracht, welke ik niet vooraf op schrift had gesteld, een eenigszins omstandig verslag in ons Maandblad te geven, opdat het medegedeelde niet te loor zoude gaan. Gaarne voldoe ik aan dat verzoek en geef ik hieronder nogmaals de resultaten van mijn onderzoek betreffende de Leidsche Burggraven in de vroege middeleeuwen ten beste, in de hoop dat deze beschouwingen tot verdere nasporingen aanleiding zullen geven en daardoor meer en meer licht moge komen op een gebied, waar thans nog veel duisternis heerscht en een tastend voortschrijden geboden is.

In de eerste plaats heb ik natuurlijk Prof. Blok's „Geschiedenis eener Hollandsche stad in de middeleeuwen" (1910) geraadpleegd, aangezien daarin, zooals bekend, de stad Leiden ten tooneele wordt gevoerd.

Op blz. 10 van dit werk deelt Prof. Blok mede, dat in de oorkonde, waarin het bezit van het Egmonder klooster wordt vermeld [1]), ook sprake is van eene weide in *Leytherebroeke* aan de Mare, in leen gehouden door *Dodo et castellanus*, waarop hij laat volgen': „Wie

[1]) v. d. Bergh. Oorkb. I, n° 68,

„de eerste dezer twee is, zal moeilijk zijn na te gaan [2]), „maar iets later (1108) vinden wij onder de voornaamste „edelen van Holland als getuigen in oorkonden een „*Adelwinus de Ledene cum filiis suis* [3]), in 1143 een „*Alwinus castellanus de Leithen* [4]), in 1168 een *Elinand „castellanus de Leythen*" [5]). In noten verwijst Prof. Blok naar de oorkonden, waarin deze personen voorkomen en welke ook hier zijn aangehaald, maar daarenboven zegt hij eveneens aan den voet der bladzijde en wel naar aanleiding van den in 1108 vermelden *Adelwinus de Ledene cum filiis suis:* „Ik zwijg hier met opzet van „den gelijknamigen *Adalwin castellanus* in het zeer „ernstig verdachte charter van 1083 (Oorkdb. 1, n°. 89). „Deze zou anders vermoedelijk de eerste bekende kas„telein wezen"; en wat *Adelwinus'* zonen betreft, schrijft hij: „Zijn *Walpertus et Florentinus de Leda* van 1207 „(Oorkdb. n°. 214), *Volpertus de Leda* van 1212 (ib. n°. ,228) die zonen?"

Of het, charter van 1083 valsch is, of is vervalscht, kan hier buiten bespreking blijven. *Adelwin castelanus* toch komt daarin alleen voor als getuige en aangezien door de oorkonde van 1108, welke niet verdacht is, vaststat, dat de toen vermelde *Adelwinus de Ledene* meerderjarige zonen had, kunnen wij gevoegelijk aannemen, dat deze *Adelwinus,* zelf reeds in 1083 meerderjarig was. Hij kan dus toen *zeer* wel als getuige zijn opgetreden, maar alleen blijft het eene open vraag, of hij destijds *castellanus* (van Leiden) was. Met Prof. Blok moeten wij dus voorshands als eerstbekende castellanus van Leiden stellen: *Adelwinus de Ledene,* vermeldin 1108.

Ten aanzien van diens zonen, die in genoemd jaar met hem als getuigen optraden, moet ik echter met Prof. Blok van gevoelen verschillen, Deze zonen toch, die in 1108 meerderjarig waren, kunnen bezwaarlijk worden vereenzelvigd met *Walpertus et Florentinus de Leda* vermeld in 1207 en den *Volpertus de Leda* van 1212. Ik moet dit voor eene ongelukkige vergissing van Prof. Blok houden. Dat, overigens deze *Folpert* en *Floris* niets met Leiden te maken hebben en hier dus geheel moeten worden uitgeschakeld, moge ik even aantoonen. Ik breng dan eerst in herinnering het, verband, waarin deze personen in 1207 voorkomen. Uit de aangehaalde oorkonde blijkt. namelijk, dat zij bij den dood van Graaf Dirk VII de zijde hebben gehouden van diens dochter Ada en tegenwoordig zijn geweest bij haar huwelijk met graaf Lodewijk van Loon. Zij waren dus tegenstanders van Ada's oom Willem, die zich na den dood zijns broeders met wapengeweld meester heeft gemaakt van het graafschap Holland. Nu leert, ons de Egmondsche kroniek, dat Graaf Willem kort na zijne overwinning „*Aspren* munitionem *Folperti* et, *Florentii* adversario„rum suorum exercitu tam Zelandensium quam Hollan„densium expugnatam dejecit" [6]). Zonder eenigen twijfel hebben wij hier met dezelfde Folpert en Floris te doen

[2]) Wie de eerste dezer twee was, doet hier m. i. weinig ter zake, daar het voornamelijk aankomt op de identificeering van den hier niet met name genoemden *castellanus.* Dezen kan ik vooralsnog ook niet thuis brengen, maar Dodo houd ik voor des Graven ridder Dodo, die identiek zal zijn met Dodo wan Voorhout, 1107—1108 (v. d. B. 1 n°s 94, 98 en 99).

[3]) Ibidem, n° 99.

[4]) Ibidem, n° 124. Zie ook n° 133 (1156).

[5]) Ibidem, n° 147.

[6]) Zie Matthaeus' Analecta 2de druk II, bla. 495.

en hun slot Asperen wijst ons den weg ter verdere identificeering. Hun geslachtsnaam de *Leda* is niet te vertalen door *van Leiden,* maar door *van der Lede en Folpert* en *Floris* waren de voorloopers van het latere geslacht van *Arkel,* zoodat wij hen verder, waar het geldt de Burggraven van Leiden, kunnen laten rusten [7]).

Gaan wij thans na, hetgeen Prof. Blok aangaande de castellani van Leiden na den in 1168 genoemden *Elinand* zegt, dan zien wij, dat hij op blz. 13 mededeelt, dat sedert 1202 *Jacobus.* als castellanus namens de grafelijkheid het bevel voerde (Oorkdb. 1, nº. 188) en dat deze in 1204 (ib. nº. 200) voor het eerst met den titel „burggravius" wordt aangeduid. In aansluiting hiermede moet worden gelezen hetgeen op blz. 17 staat, t.w.: „De omstandigheid, dat de Leidsche burcht nog in 1206 „als grafelijk „allodium" genoemd wordt [8]), geeft recht „om te besluiten, dat omzetting van het oude ambt in „een leen eerst na dat jaar is geschied. Meer is er niet „van te zeggen, want ook van den toenmaligen burg-"graaf, kastelein *Jacob,* kennen wij, behalve het reeds "gezegde, weinig anders dan zijn naam, die in 1241 "voor het laatst onder die van Holland's aanzienlijke „edelen voorkomt" [9]).

Dat de omzetting van het ambt van castellanus in een leen eerst na 1206 zoude zijn geschied, omdat in eene oorkonde van dat jaar de Leidsche burcht nog als grafelijk „ allodium" wordt genoemd, waag ik te betwijfelen en in ieder geval geloof ik niet, dat dit feit recht geeft daartoe te besluiten. Het wil mij namelijk voorkomen, dat de betiteling „allodium" hier alleen wil zeggen, dat de burcht, niet door den Graaf in leen werd gehouden (van den Keizer of eenigen anderen leenheer), maar 's Graven eigen was, hetgeen m.i. niet in zich sluit, dat de Graaf de burcht destijds niet reeds zelf in leen had uitgegeven. Hoe dit echter ook zij een feit is het, dat zekere *Jacob* kastelein of burggraaf van Leiden was gedurende bijna de geheele eerste helft der 13de eeuw.

Opmerkelijk is, dat in de 21 Augustus 1200 door Graaf Dirk VII en zijne gemalin te Leiden gegeven oorkonde [10]) geen kastelein van Leiden onder de getuigen wordt genoemd. *Jacob* treedt voor het eerst als zoodanig op in Februari 1202 in eene eveneens door het Grafelijk echtpaar te L ei d en gegeven oorkonde [11]). Na dien komt hij, zooals door Prof. Blok reeds is opgemerkt, geregeld voor tot in 1241.

Omtrent hem en zijne opvolgers zegt Prof. Blok voorts op blz. 18: „Als zijn broeder wordt in 1223 *Theodericus* "genoemd [12]), waarschijnlijk zijn opvolger, die in 1243 „kastelein is [13]) en tweemaal voorkomt [14]) als voornaam "ridder, onderscheiden door den titel „dominus".

„Dan vinden wij in 1251 [15]) eene vrouw, *Christina,* "genoemd „castellana de Leyden", die goederen in leen "krijgt van *heer Hendrik van Kuik.* Deze Christina nu „was, blijkens een getuigenis van familieverhoudingen „van haren kleinzoon uit 1343 [16]), gehuwd met *heer „Dirk,* jongste zoon van *heer Albrecht* of *Albert van „Kuik,* welke *Dirk* in 1253 [17]) zelf naast zijn vrouw „als kastelein van Leiden genoemd wordt. Nu is het "zeer goed mogelijk, dat deze *Theodericus* (Dirk) van „1253, die „miles" genoemd wordt, dezelfde is als de „*Theodericus* van 1223 en de „dominus" van 1241 en „1245; dan zou deze uit den huize van *Kuik* geweest "moeten zijn en derhalve ook zijn broeder *Jacob.* Het „is evenwel ook mogelijk, dat deze vroegere *Theoderici* „(Dirken) van 1223, 1241, 1246 en die van 1263 twee "verschillende personen waren; maar dan zou de „cas-„tellana" *Christina,* zuster of dochter van den eerste „of van *Jacob,* een vrouwelijke burggraaf en niet een-„voudig de vrouw van den burggraaf geweest moeten „zijn, wat voor dien tijd niet zeer waarschijnlijk te "achten is en verder door niets wordt bevestigd.

„Het is dus ook wel aan te nemen, dat *Jacob* en *Dirk* "beiden werkelijk uit den huize *Kuik* geweest zijn — „wij kennen hunne zegels, helaas, niet — en evenals „de latere burggraaf Dirk uit dit geslacht, hebben "moeten zegelen met het Kuiksche wapen, acht merels, „en dat der oude burggraven: in blauw een gouden „dwarsbalk. Maar dan zou *heer Albrecht,* volgens But-„kens in 1233 gestorven, behalve de drie door dezen „aan hem toegeschreven zoons nog een zoon *Jacob* gehad "moeten hebben, ouderen broeder van dezen *Theodericus,* „den jongsten zoon. De zaak blijft dus nog onzeker, "behalve dat de *Dirk* van 1253 buiten twijfel een *Kuik* „is geweest. De Kuik's bezaten reeds omstreeks 1200 „ook het graafschap in de stad Utrecht, blijkbaar erfelijk „ bezit" [18]).

Bij lezing van het bovenstaande moet een ieder wel sterk onder den indruk komen, dat er omtrent de afkomst der Leidsche Burggraven in de eerste helft der 13de eeuw bitter weinig positiefs is te zeggen. Prof. Blok accentueert dit nog eens door aan het bovenstaande dezen zin toe te voegen: „Met dezen burggraaf uit het "oude geslacht *Kuik,* opvolger van voorgangers, naar "wier afkomst wij zelfs niet kunnen gissen, komen wij "eindelijk op meer bekend terrein". Wat de voorgangers van Burggraaf Dirk van Kuik betreft, „naar wier af-"komst wij zelfs niet kunnen gissen", zegt Prof. Blok nog in eene noot: „Dat zij uit het geslacht *Wassenaer* „zouden stammen, zooals men vroeger meende, is niet „aan te nemen (vgl. Obreen, Het geslacht van Wasse-„naer, Leiden, 1903, blz. 8 vlg.). Het geslacht van „Wassenaer zelf is vóór 1200 niet bekend".

Dit laatste moet mij even doen opmerken, dat bij Obreen t. a. p. niet sprake is van een afstammen van de burggraven van Leiden uit het geslacht Wassenaer, maar omgekeerd van de Wassenaer's uit de Leidsche burggraven. De Heer Obreen kwam aldaar tot de slotsom : „de afstamming der Wassenaers uit de castellani van "Leiden is — hoewel waarschijnlijk — volkomen onbe-„wezen. Beperkend komt dit hierop neer : het is onbewezen

7) Het verband, waarin *Volpertus de Leda* in 1212 voorkomt, kàn, nu zijne identificeering langs andere weg is gelukt, als een nader bewijs van de juistheid daarvan worden aangehaald.

8) T.w. in v. d. B.'s Oorkb. I, nº 208.

9) Hij wordt vermeld in v. d. B.'s Oorkb. 1, nos 227, 234, 237, 247, 270, 276, 279, 283, 298, 309, 333, 351, 353, 382.

10) Ibidem, nº 162.

11) Ibidem, nº 188.

12) Ibldem. nº 283.

13) Ibidem, nº 399.

14) Ibidem, nos 412 en 413.

15) Ibidem, nº 646.

16) v. Mieris, Charterb. 11, blz. 680.

17) v. d. Bergh, Oorkb. I, nº 584.

18) „De Geer, Het Oude Trecht, blz. 154. Vgl. over het Utreohtsohe graaf- en burggraafschap: Muller, 11. ; Wap, Geschiedenis van het land en de heeren van Cuijck, blz. 44 vlg. (zeer onkritisch)".

„of niet onwaarschijnlijk dat — *Philip*, de eerste vermelde heer *van* ***Wassenaer***, een zoon was van ***Halewijn***, „castellanus van Leiden (overleden einde der 12e eeuw), „en daardoor een broeder van ***Jacob,*** castellanus van „Leiden".

De Wassenaer's kunnen wij hier dus verder buiten bespreking laten. Hunne afkomst is in een volgend opstel uit een te zetten.

Hoe zit het nu echter met Burggraaf ***Jacob*** en diens opvolgers, is dienaangaande niet meer zekerheid te verkrijgen ?

Bij het tastend voortschrijden in deze duisternis hebben wij ons van alle bekende hulpmiddelen te bedienen, na nog eens goed alle vaste punten te hebben opgenomen.

Onder die vaste punten rekent Prof. Blok ook het zegel van den lateren burggraaf Dirk. Deze zou hebben gezegeld met „het Kuiksche wapen, acht merels, en „dat der oude burggraven: in blauw een gouden dwars„ balk". Vermoedelijk heeft Prof. Blok hier Obreen gevolgd, die t. a. p. op blz. 9 schreef: „Het wapen der „oude burggraven van Leiden is: in blauw een gouden „dwarsbalk. De burggraven uit het geslacht *van Cuyck* „vierendeelden hun wapen hiermede" — maar Obreen stelde hierbij in eene noot: „Evenwel zegelt ***Dirk van*** „*Cuyck* (1334) alleen met den balk. (Huisarch. VIII v.)".

Bij onderzoek heb ik niet één zegel kunnen vinden, blijkens hetwelk de Leidsche burggraven uit het geslacht ***van Cuyck*** gesproten een gevierendeeld wapen zouden hebben gevoerd. In 1310, tijdens het leven van Burggraaf ***Hendrik*** zegelde zijn zoon ***Dirk,*** die toen reeds ridder was en zich ***heer Dirk van Leiden*** noemde, met eenen dwarsbalk en een barensteel met vijf hangers. Na den dood zijns vaders zelf Burggraaf geworden zijnde zegelde ***heer Dirk*** in 1320 e. v. jaren met het volie wapen, vertoonende den dwarsbalk zonder meer. Ook diens bastaardzoon *heer* ***Simon*** van ***Leiden*** al. van ***Duvenborch,*** op wien ik beneden terugkom, voerde den dwarsbalk en een bastaardstok daaroverheen zonder eenige herinnering aan het wapen der *Cuyck*'s uit welken stam hij was voortgekomen.

Oogenschijnlijk is dit van niet heel veel belang, maar m.i. heeft het toch meer te zeggen, dan men zoo oppervlakkig zou kunnen meenen. Het is toch niet zonder beteekenis, dat de Cuycksche Burggraven van Leiden hun aangeboren wapen geheel hebben laten varen en daarvoor een ander hebben aangenomen. Dat andere wapen, afkomstig van eenen vroegeren Burggraaf van Leiden uit anderen stam, moet algemeen bekend zijn geweest, anders zou het niet zoo grif zijn overgenomen.

Prof. Blok meent, dat het ook wel is aan te nemen, dat de Burggraven Jacob en ***Dirk*** uit den huize *Cuyck* zijn gesproten en zij een gevierendeeld schild met het Cuyck-wapen en dat der oude burggraven hebben gevoerd. Ware dit juist, dan zouden ***Jacob,*** die van 1202 tot 1241 voorkomt, en zijn opvolger ***Dirk*** het wapen van burggraven vóór 1200 bij het hunne hebben gevoegd. Dit nu kan ik niet aannemen en het verwondert mij, dat Prof. Blok, die van eene erfelijkheid van het burggraafschap van Leiden vóór het midden der 13de eeuw niet wil weten, meent wèl te kunnen stellen, dat aanges telde kasteleins het wapen hunner voorgangers en dat nog wel uit de 12de eeuw, toen van erfelijke wapens hier nog geen sprake was, zouden hebben aangenomen.

Naar het mij toeschijnt, kan het wapen met den dwarsbalk van niemand anders afkomstig zijn dan van den Burggraaf ***Jacob,*** die van 1202 tot 1241 te Leiden resideerde. Hij was een man van aanzien, wiens wapen gedurende zijn langen levensloop tot algemeene bekendheid moet zijn gekomen, en het komt mij begrijpelijk voor, dat zijne opvolgers uit het geslacht van. ***Cuyck*** dit bekende wapen hebbén aangenomen met achterstelling van het hunne, evenals zij ook hunnen geslachtsnaam hebben laten varen voor dien van ***van Leiden.***

Burggraaf ***Jacob*** wordt het laatst vermeld in 1241. Opmerkelijk is weder, dat in eene 17 Augustus 1243 door Graaf Willem II te Leiden gegeven oorkonde van den Burggraaf geene vermelding wordt gemaakt onder de getuigen [19]). Kort daarop, t w. 29 November 1243 [20]), ontmoeten wij echter eenen Burggraaf van Leiden, thans *Th(eodericus)* geheeten, en dezen vinden wij terug in twee oorkonden van 23 November 1245 [21]) door Graaf Willem II aan Haarlem gegeven. Daarop volgen oorkonden van 20 Juli 1261 en 30 Mei 1253 [22]), die ons doen kennen eene ***Christina castellana de Leyden.*** Bij de eerste vergunt Hendrik, heer van Kuik, dat de goederen, welke zij van hem in recht leen houdt, bij gebreke van eenen wettigen zoon, op hare wettige dochter zullen vererven. In de tweede treedt zij zelve als leenvrouw op en noemt zij zich ***Cristina humilis castellana de*** *Leydis*, ***uxor Th. castellani ibidem militis.*** In weerwil van de opvatting van Prof. Blok meen ik in deze ***Christina*** eene Burggravin van Leiden te moeten zien, wier man, ***Dirk*** geheeten, slechts nomine uxoris Burggraaf van Leiden was en wanneer ik van uit dit oogpunt de verschillende bekende gegevens nog eens bezie en daarbij in aanmerking neem het gedeelte der verklaring 11 November 1343 afgegeven door vrouwe Hazetiaen van Raephorst [23]), luidende ***want haren Dirc die Borchgrave van Leyden een broeder was te*** *Kuucq*, ***die des Borchgraven Dircx, die leste was, sijn oudevader was,*** dan ben ik geneigd aan te nemen, dat Burggraaf ***Jacob,*** die in of kort na 1241 overleed, is opgevolgd in het burggraafschap van Leiden door zij n e d o c h t er ***Christina,*** gehuwd vóór 29 November 1243 met ***heer Dirk,*** des heeren broeder van ***Cuyck,*** wiens nazaten het wapen van zijnen schoonvader hebben aangenomen.

Sedert ik 29 April j.l. deze meening verkondigde, werd ik daarin niet weinig versterkt door het vinden eener onuitgegeven oorkonde van 1284 [24]), waarin Burggraaf Hendrik (van Cuyck) spreekt van zijn en o u d e v a d er Burggraaf ***Jacob.*** Aangezien de grootvader van vaderszijde van Burggraaf ***Hendrik*** de heer ***van Cuyck*** was, met name ***heer Albert van Cuyck,*** kan Burggraaf ***Jacob*** niet anders dan zijn grootvader van moederszijde zijn geweest en staat hierdoor dus thans de opvolging in het burggraafschap van Leiden vast te beginnen met ***Jacob,*** vermeld 1202-1241.

Hierboven maakte ik melding van ***heer Simon*** *den*

19) v. d. Bergh, Oorkb. 1, no 397.
20) Ibidem, no 399.
21) Ibidem, nos 412 en 413.
22) Ibidem, nos 546 en 584.
23) Zie v. Mieris' Charterb. 11, bl. 680 en vgl. Bijdr. v. Vaderl. Gesch. en Oudh. 4de Reeks X, blz. 256 en 257.
24) Deze volgt met andere bijlagen, wanneer ook de Wassenaer's zullen zijn behandeld.

bastaard van Leiden, alias ***heer Simon van Duvenborch***, op wien ik terug zou komen. Een persoon van bijzondere beteekenis is hij niet geweest [25]), maar behalve om zijn wapen, hetwelk ik reeds beschreef, verdient hij om twee andere redenen nog eenige aandacht.

Vooreerst moet ik wijzen op zijnen toenaam ***van Duvenborch***, en daarbij herinneren aan *Philippus de Duvenburg*, die in 1220 voorkomt [26]) en met wien de heer Obreen t. a. p. geen raad wist. Was de Duvenborch, waaraan *heer* Simon zijnen naam ontleende, eene bezitting der Burggraven van Leiden en heeft genoemde *Philips* dien vroeger bezeten? Dit zijn vragen, waarop ik thans het antwoord nog schuldig moet blijven, evenmin als ik met zekerheid kan bepalen, waar deze Duvenborch heeft gestaan, maar ik ben overtuigd, dat het zoeken van een antwoord op deze vragen tot het vinden van nieuwe belangrijke gegevens kan leiden en spoor daarom een ieder daartoe aan.

Voor het oogenblik is echter van meer belang, dat ***heer Simon*** het ambacht en de tienden van *Calsloe* in rechtleen blijkt te hebben gehad, want 28 November 1366 verleende Hertog Willem *Aechte* ***heren Simons oudste dochter van Duvenborch***, ***baat. te Leyden,*** dit ambacht c. a., hetwelk door den dood haars vaders aan de grafelijkheid was vervallen [27]). Dit feit heeft bij mij de vraag doen rijzen: hoe kwam ***heer Simon*** aan dit ambacht? en dientengevolge ben ik tot eigenaarcìige ontdekkingen gekomen.

Het ambacht van *Calsloe* — later meer bekend onder den naam van Calslagen en oorspronkelijk ***Calveslo of Calfslo*** geheeten — was van ouds eene bezitting der Burggraven van Leiden en werd uit dien hoofde vaak aangeduid als des *burchgraven gherecht of ambacht* zonder meer [28]). Waarschijnlijk heeft dus Burggraaf ***Dirk*** zijnen bastaardzoon Simon dit ambacht in recht leen verleend; na des Burggraven dood zal de Graaf van Holland dit goed als aan hem vervallen hebben beschouwd, daar hij geene wettige kinderen naliet, en sedert dien zal ***heer Simon*** Hollandsoh leenman wegens dit ambacht zijn geweest. Acten ten bewijze, dat dit de gang van zaken is geweest, heb ik echter nog niet gevonden.

Mijne aandacht intusschen op het ambacht van *Calslo* gevestigd zijnde, ging ik verder na wat dienaangaande te vinden mocht zijn. Ik zag toen, dat van Kaveslo melding wordt gemaakt in een stuk door van den Bergh uitgegeven in het eerste deel van zijn Oorkondenboek onder nº 191 en door hem gesteld op het jaar 1202 met een vraagteeken en aangeduid als een voorloopig verdrag tusschen den Bisschop van Utrecht en den Graaf van Holland over wederzijdsche geschilpunten. Aangezien in dit stuk wordt gezegd, dat de toen levende Domproost een broeder was van den *burgravius*, die tijdens Bisschop Heriman leefde, ging ik na, wanneer die bisschop regeerde. Deze is, naar men meent, in 1162 Bisschop geworden en overleden 31 Januari 1166. In dien tijd (1143— 1156) leefde, zooals boven is aangehaald, ***Alwinus castellanus de Leithen,*** die is opgevolgd door zekeren *Elinand,* vermeld als ***castellanus de Leythen*** in 1168. Op grond hiervan meende ik het door van den Bergh op 1302 (?) gestelde stuk op omstreeks 1170 — om een rond jaartal te noemen — te moeten stellen en ik ging vervolgens na, wie de toen levende Domproost was.

In Mr. C. Pijnacker Hordijk's Lijsten der Utrechtsche Prelaten voor 1300, vond ik tusschen de jaren 1164 en 1172/3 Domproost ***Arnold*** vermeld, maar bij hem staat aangeteekend, dat hij misschien een broeder van den U t r echt- s c hen castellanus ***Otto*** was, onder verwijzing naar het opstel van dienzelfden Mr. Pijnacker Hordijk betreffende de castellani van Utrecht. Dit opstel sloeg ik na in deel 11 der vierde reeks van de Bijdr. voor Vad. Gesch. en Oudheidk., in de hoop daarin te vinden, waarom Mr. Pijnacker Hordijk hier, waar van *Kavelslo* sprake is, hetgeen toch zeker zal zijn te vereenzelvigen met *Cal(f)-slo*, des Burggraven gerecht van Leiden, aan eenen castellanus van U tre c h t heeft gedacht. Eenige motiveering daarvan vermocht ik echter niet te ontdekken. Ik voor mij meen dan ook, behoudens tegenbewijs, het er voor to mogen houden, dat Domproost *Arnold* 1165—1172/3, een broeder is geweest van den Leidschen Burggraaf ***Alewijn, 1143-1166.*** Voorts ben ik geneigd uit den inhoud van het hierbedoelde stuk van omstreeks 11'70 af te leiden, dat deze Burggraaf ***Alewijn*** zonder wettige mannelijke nazaten is overleden, zoodat zijn in 1168 vermelde opvolger ***Elinand*** van anderen stam zal zijn geweest, daargelaten of het burggraafschap van Leiden destijds reeds erfelijk was.

[25]) Uit zijnen levensloop zij hier alleen vermeld, dat hij door Hertog Willem 1350 tot hoofdman van Vlaardingen werd aangesteld.

[26]) Zie Bijdr. en Meded. van het Hist. Gen. te Utr. XXXIV, blz. 487 en 488.

[27]) Algem. Rijksarch., Holl. leenkamer nº 49, fol. 16vso.

[28]) Zie b.v. Hamaker, Grafel. rekeningen van Holland I, blz. 160, en Bijdr. en Meded. van het Hist. Gen. te Utr. XXII, bla. 180 en 185.

De eerste Nassau's in Nederland,

door JER. MR. W. G. FEITH.

Het ligt niet in mijne bedoeling thans te onderzoeken, in hoeverre de Nassau's uit het huis Zutfen [1]) of de Gelre's uit Nassau stammen, ik wil slechts nagaan, wie de eerste Nassau's in ons land zijn geweest en wanneer ongeveer zij daar gekomen zijn; de juistgenoemden, mogen zij al tot denzelfden stam behooren, zijn in geen geval Nassau's, want Rupert II en zijn broeder Hendrik 1 zijn de eersten geweest, die den naam Nassau in 1160 aannamen.

Hoort men veelal verkondigen, dat de Nassau's eerst in het begin der 15de eeuw in ons land zijn gekomen en wel te Breda, een enkele [2]) heeft er aan herinnerd, dat Jan 1, de stichter van de domkerk, die in de tweede helft der 13de eeuw den bisschoppelijken zetel te Utrecht bezette, eveneens een Nassau was. Toch was hij niet de eerste. Immers zijn oudere broer Gerrit van Nassau komt reeds eerder in Limburg voor, waar ook hun zuster Jutte gehuwd was. Aanvankelijk moge het vreemd schijnen, dat deze drie Nassau's hier te lande — een gebied vrij ver van hun stamland verwijderd — voor komen, de verklaring ligt voor de hand, als men ziet, dat zij behooren tot een gezin van 10 kinderen, wier moeder een Nederlandsche was. Hendrik 11 van Nassau toch, zoon van Walram en Konegond van Weilburg, was gehuwd

[1]) Gust. Frhr. Schenk v. Schweinsberg, Geneal. Stud. z. Reichsgesch. 1909.

[2]) Mr. S. Muller Fz., De elect Jan van Nassau, in Je Maintiendrai I bl. 31 vlg. 1905 en hetsclfde artikel in Schetsen uit de Middeleeuwen, Nieuwe bundel, III 1914.

met Machteld van Gelre, dochter van Otto 1 en Richardis van Beieren. Hun huwelijk was gezegend met 6 zoons (onder wie de meer bekende Otto en Walram, uit wie de beide thans nog bestaande takken voortkomen) en 4 dochters. Van deze laatste trouwde Jutte met den weduwnaar heer Jan, heer van Cuyck, en vestigde zich op deze wijze in ons land. Wanneer dit geweest is, is onbekend, maar in 1285 moeten zij reeds gehuwd zijn geweest; in 1312 is zij weduwe blijkens haar testament van 26 Januari. [3]) Behalve haar ontmoeten we haar broeder Gerrit van Nassau in Limburg en verderop in ons land. Als aartsdiaken, eerst van de Ardennen (o.a. 1262), na 1274 van de Kempen, resideerde hij weliswaar te Luik, maar voor het vermogensbeheer der kapittels, waarvan hij achtereenvolgens proost was, zal hij veel in ons land getoefd hebben, terwijl ook zijn aartsdiakonale waardigheid hem met een groot deel van de Zuidelijke gewesten van ons land in aanraking bracht. In 1259 [4]) komt hij het eerst als archidiaconus Leodiensis voor, echter zonder dat uit de oorkonde kan worden nagegaan in welke van de acht aartsdiakonaten van het bisdom hij deze waardigheid bekleeedt, doordat hij als getuige van den heer van Braunsberg op het kasteel Isenburg wordt genoemd. Mogelijk berechtte hij reeds de Ardennen, zooals in 1262 en 1270, doch van 1260 tot 1262 komt aldaar Engelbert van Isenburg, proost van Odiliënberg, zijn latere voorganger in de Kempen, voor als zoodanig en in de overige aartsdiakonaten zetelden in 1259 andere geestelijken [5]). Hij moet ontegenzeggelijk een man van invloed zijn geweest met een broeder op den bisschopszetel te Utrecht, een neef graaf van Gelre, diens broeder vele jaren bisschop van Luik, terwijl korten tijd later Adolf, de zoon van zijn oudsten broeder Walram, tot keizer werd verkozen, om van diens broeder, den aartsbisschop van Trier, en verdere aanaanverwante gezaghebbers in Duitschland te zwijgen. Deze relaties zijn hem wel te stade gekomen; in het bisdom Luik komt hij reeds in 1266 voor als proost van 0. L. Vr. te Maastricht. Nadat hij in 1275 als zoodanig in een competentiegeschil met den deken in het ongelijk is gesteld, zien we den Luikschen waardigheidsbekleeder in het bisdom Utrecht optreden en wel in 1276 en 1277 als proost van Oldenzaal. Deze oorkonden zijn de eenige, waarin hij zonder geslachtsnaam wordt genoemd ; toch is hij dezelfde, want in de eerste wordt hij de broeder van den Utrechtschen elect genoemd. Lang heeft hij het kapittel van St. Plechelmus niet beheerd. Reeds in 1278 zien we hem als proost van St. Pieter in zijn standplaats Luik, doch ook niet lang, want altijd weer wist hij zijn positie te verbeteren. Ongetwijfeld door den invloed van zijn broeder Jàn 1, werd hij wederom in diens bisdom tot een preposituur geroepen, thans tot eene, die meer in aanzien stond, gelegen binnen de landspalen van zijn neef graaf Otto II van Gelre, nl. aan het kapittel van St. Walburg te Tiel [6]). Minstens 20 jaren (o.a. 1284 en

[3]) De gegevens omtrent haar zijn mij met de meeste welwillendheid verschaft door Kol. J. D. Wagner uit den door hem samengestelden codex diplomaticus (m. s.) van het geslacht van Cuyck.

[4]) J. H. Hennes, Urkundenbuch des Deutsohen Ordens 1 167 (1845).

[5]) Zie de lijst van Luiksche aartsdiakens in Leodium 11 en IX.

[6]) Bij Mr C. Pijnacker Hordijk, Lijst v. Utr. prelaten voor 1300 (1912) wordt hij onder Tiel niet genoemd; wel is daar een hiaat tus-

1303) genoot hij de inkomsten, verbonden aan deze waardigheid. Doch voor hem gaat reeds op, hetgeen d. Ursmer Berlière 0. S. B. [7]) zegt voor de Luiksche aartsdiakens in de 14de eeuw: „que ces personnages ne sont plus.. . que des dignitaires et que leur charge est purement lucrative", want in 1303 zien we hem vrijwel gelijktijdig met de Tielsche preposituur die bij een ander kapittel uitoefenen. Zijn broeder had zich genoodzaakt gezien af te treden, zijn neef te Luik was reeds jaren ter ziele, derhalve zal hij den steun gezocht hebben van zijn jongeren neef, den eenige jaren tevoren gekozen keizer Adolf van Nassau, toen de zeer eervolle positie van proost aan 0. L. Vr. munster in de oude keizersstad Aken in zijn eigen bisdom openviel. In 1298, dus gelijktijdig met de Tielsche preposituur, treffen we hem het eerst in de nieuwe functie aan. Op hoogen ouderdom is hij 2 Mei 1313 overleden en begraven voor het St. Nicolaasaltaar zijner kerk te Aken*). Volgens Habets [9]) zou hij nog in 1318 een oorkonde hebben bezegeld; bij nadere beschouwing van dit charter echter blijkt, dat zijn zegel met een speld aan het stuk gehecht is, terwijl bovendien uit de tekst alleen nog leesbaar is, dat een dignitaris van 0. L. Vr. kerk te Maastricht (waar hij reeds 43 jaren weg is) de oorkonder is. Van veel grooter beteekenis voor ons land is geweest zijn jongere broeder Jan. Na het overlijden van bisschop Hendrik 1 (van Vianden) van Utrecht op 4 à 6 Juni 1267 werd hij, hoewel een nog zeer jonge domkanunnik — hij was nog geen priester — verkozen tot opvolger in de bisschoppelijke waardigheid. Doordat Johannes, proost van Tiel sedert 1261, na 4 Mei 1267 niet meer als zoodanig voorkomt, oppert Mr. Pijnacker Hordijk [6]), dat dit derhalve Jan 1 zou kunnen geweest zijn. Met meer grond is hij te vereenzelvigen met Jan van Nassau, die van 1262 tot 1265 voorkomt als aartsdiaken van Condros in het Luiksche. Hij zou dit dan al zeer jong geworden zijn, maar dat zulks niet onmogelijk is, blijkt uit de benoeming van den 1 3 jarigen Dirk van Perweys tot aartsdiaken van Hespengouw een eeuw later; te meer als men bedenkt, dat een volle neef van den elect Jan nl. Hendrik III (van Gelre) toen den bisschopsstoel te Luik bezette. Bij zijn verkiezing tot de bisschoppelijke waardigheid in 1267 wordt algemeen gerept van zijn jeugd; zijn geboorte zal dus allicht niet voor 1240 gesteld mogen worden. In afwachting van zijn wijding vestigde hij zich te Deventer, waar men hem o.m. in Mei 1268 aantreft. De wijding heeft hij echter nooit mogen ontvangen — de bekrachtiging door den aartsbisschop van Keulen werd eerst in 1271 afgedwongen -, zoodat hij de vele jaren van zijn pontificaat elect is gebleven. Voor Deventer scheen hij voorliefde te hebben; althans toen in 1274 de communistische revolutie in en om Utrecht uitbrak,

schen 1280 *en* 1315, terwijl onder Oldenzaal vermeld wordt, dat Gerrit van Nassau tovens een waardigheid bekleedde aan een kapittel te Utrecht.

[7]) Bull. d. 1. comm. roy. d'hist. LXXV bl. 138.

[8]) Ed. Teichmann, Das älteste Aachener Totenbuoh nº 121 (Zeitschr. des Aach. Gesch. Ver. XXXVIII) 1916. In de oudste uitgave: Necrol. eccl. B. M. V. Aq. 1830 vermeldt de bewerker Chr. Quix in een noot op blz. 27 het sterfjaar ten onrechte (zie het in noot 7 a. w. bl. 167) als 1311. In de kerk van St. Lambert te Luik wordt zijn sterfdag op 6 Mei herdacht; ter plaatse, waar hij begraven is, zal men echter het best op de hoogte zijn geweest van den juisten sterfdatum.

Q) Jos Habets, De arch. v. h. kap. der h. ad. rijksabdij Thora 1. nº 127 (1889).

week Jan 1 uit en vestigde zich voor eenigen tijd te Deventer, terwijl in het eind van 1290, als hij na tallooze moeilijkheden zich genoodzaakt ziet om af te treden en zijn zetel te laten innemen door Jan II, uit het Lotharingsch geslacht van Sierick, hij voor zijn 'laatste levensjaren wederom Deventer uitzoekt. Nog 18 jaren leefde hij hier, teruggetrokken van de wereld en overleed 13 Juli 1309; hij werd begraven in de St. Lebuïnuskerk [10]. Wat was de attractie van Deventer voor hem? Men kan het slechts gissen, want met hem is de naam Nassau in ons land niet uitgestorven. Juist in Deventer blijft deze voortbestaan en kan men die in de 14de eeuw bij herhaling [11]) ontmoeten. In 1320 wordt een Otto van Nassau gevonden [12]), terwijl Jacob van Nassau, wiens overlijdensdatum op 21 Maart valt, het laatst in 1340 voorkomt. Johan van Nassau, tusschen 1346 en 1349 een vrij bekende persoonlijkheid te Deventer, wordt 10 Januari 1352 gedood voor de Noordenbergerpoort.

In 1360 op den sterfdag van den elect Jan v. N. overlijdt te Deventer Mechteld van Nassau, als weduwe van J. Vrijherte. Misschien is hij de schepen Johan Vrijhert, molenaar op een weerd bij de stad, althans zijn naamgenoot, brouwer in de Assenstraat, tevens kerkmeester van de St. Lebuinuskerk, leefde nog op 11 Januari 1352, toen zijn echtgenoot Haasje Jacobsdochter overleed. Van wien Evert vau Nassau, vicaris in de St. Lebuinuskerk, een zoon was, is mij evenmin gebleken; tusschen 1362 en 1377 komt hij als zoodanig voor; helaas ontbreekt juist zijn zegel aan een akte [13]), waaruit men mogelijkerwijs meer omtrent deze Deventer Nassau's zou hebben kunnen leeren. Ook is het onbekend, of deze familie mannelijke nazaten heeft gehad, maar èn door de nabijheid èn door het overeenkomstig standsverschil met hun naamgenooten, is men licht geneigd verwantschap met hen te zoeken voor Herman van Nassau, meiering in de mark Stegeren onder Ommen, die met zijn vrouw Bely tusschen. 1605 en 1526 voorkomt. Want de bastaarden van den inmiddels in ons land gevestigden tak der graven van Nassau, heeren van Breda, bekleedden blijkens hun huwelijken [11]) in Brabant en Holland een geheel andere positie dan genoemde landbouwer in den Overijsselschen Achterhoek. Stammen deze Overijsselsche Nassau's uit het grafelijk geslacht, dan kunnen zij bezwaarlijk anders dan nakomelingen van den bovengenoemden elect zijn, — zijn broeder Gerrit resideerde, ondanks zijn functies in ons land, hoofdzakelijk te Luik —, want, behalve Elisabeth, dochter van Jan 1, graaf van Nassau-Bilstein en Machteld van Isenburg, die voor 1443 gehuwd is met Otto van Bronkhorst, weduwnaar van Agnes van Solms-Ottenstein, (in 1459 is zij weduwe) en haar nicht Margaretha van Nassau, dochter van graaf Hendrik IV en Eva van Sayn, non in de abdij Thorn (in 1631 aldaar overleden), komen vóór de 16de eeuw geen (n. f.) andere Nassau's in ons land [14]) voor dan

[10]) Zie het necrologium bij Gerh. Dumbar, Het kerkelijk en wereltlijk Deventer 1732 bl. 399.

[11]) De cameraarsrekeningen van Deventer 1888/1914.

[12]) Tijdrekenk. reg. o. h. Oud Prov. Arch. v. Overijssel 1857.

[13]) Ned. Leeuw XXXVIII 259. Zie ook den stamboom en andere bijzonderheden in Prof. Mr. H. van der Hoeven, Bijdr. t. d. kennis der gesch. v. Zundert en Wernhout 1920.

[14]) Wie is Jan van Nassau, die 29 November 1478 (zie Leodium IX 130) te Luik voorkomt als aartsdiaken van Brabant? Is hij de

de afstammelingen van genoemden Breda'schen tak, beginnende met graaf Engelbert 1, die in 1403 door zijn huwelijk met de erfdochter van Polanen de reeks opent van in Nederland regeerende Nassau's,

Van Heiden (von Heyden),

door H. H. K. LANGENMAYR.

Als vervolg op mijn artikel „De oudste generaties van het geslacht van Helden" in dit blad (XXXIXste Jaargang, No. 1, Januari 1921) laat ik hieronder de latere generaties van dit geslacht, zooals deze in Ned. Adelsboek (1914) voorkomen, met daarnaast de verbeterde lezing, volgen. Zooals zal blijken, is ook aan deze generaties in Ned. Adelsboek één generatie toegevoegd,

Daar intusschen leden van deze familie, uit den tot den Westfaalschen adel behoorenden tak, in den Ned. adel werden ingelijfd, zoo laat ik aan het einde van dit artikel ook de stamreeks van dezen tak volgen. Enkele nieuwste data en gegevens zijn mij nog niet bekend.

Deze stamreeks komt, tot op enkele verbeteringen in de data en namen na, overeen met de stamreeks opgenomen in het „Taschenbuch der Uradeligen Häuser" 1906, 1908 en 1920.

Volgens Ned. Adelsboek 1914.	Verbeterde lezing.
VII. Wennemar von Heiden, heer van Bruch, baljuw van Bocholt 1545, gest. 1552, tr. 1. Elisabeth van Plettenberg, erf dochter van Schönrad, dr. van Didier en Barbara Scheiffart van Merode; 2. Agnes van Reede, dr. vnn Adriaan, heer van Saesfeld, Brandlicht, Almelo en Vriezenveen en Lucia van Goor. Uit het eerste huwelijk: 1) Dietrich, volgt VIII. Uit het tweede huwelijk: 2) Menso von Heiden, heer van Astrup en Rechede, tr. Sibilla van Westerholt. Hieruit de tot den Westfaalschen adel behorende katholieke von Heyden's in Westfalen en Nederland. (Zie Taschenbuch der Uradeligen Häuser).	VI. Wennemar von Heyden, heer van Bruch 1528, Astrup en Rechede, baljuw van Bocholt 1545, gest. 20 Jan. 1552, tr. 1. Elisabeth von Plettenberg, erfdochter van Schönrath, dr. van Dietrich en Barbara Scheiffert von Merode; 2. 1538 Agnes von Beede zu Brandlecht, dr. van Adrian en Lucia van Goor. Uit het eerste huwelijk: 1) Dietrich, volgt VII. Uit het tweede huwelijk 9 k. o.a.: 2) Menso von Heyden, heer van Astrup en Rechede, tr. Sybilla von Westerholt zu Lembeck, dr. van Bernhard en Sybilla von Aldenbockum. Hieruit de tot den Westfaalschen adel behoorende Katbolieke von Heyden's in Westfalen en Nederland. (Zie Taschenbuch der Uradeligen Häuser).
VIII. Dietrich von Heiden, heer van Bruch en Schönrad, vermeld in 1571 en	VII. Dietrich von Heyden, heer van Bruch en Schönrath, vermeld van af

zoon Jan (geb. 1438) van Jan van Nassau-Wiesbaden en Maria van Nassau-Dillenburg (dochter van Engelbert 1 van Breda), die als domkanunnik te Keulen overlijdt in 14801

1579, tr. Hermanna von Hörde, vrouwe vau Böck.

1555, beleend met de Hördensche leeuen 28 Nov. 1580 en 18 Mei 1582, gest. voor 1589, tr. (huwelijksvoorw. 2 April 1555) Hermanna von Hörde, vrouwe van Böck, gest. 1578, dr. van Franz en Anna von Hoberg.

1x. Georg des H.R. Rijksbaron von Hei d en, heer van Bruch en Schönrad, tr. Anna Catharina Freiin vou Kettler, vrouwe van Mellrich, Amboten en Nesselrodt, dr. van Willem en Anna Schenk van Nijdeggen.

VIII. Georg von Heyden, heer van Bruch en Schönrath, vermeld van af 1579, als voogd zijner neven beleend met de Hördensche leenen 19 Aug. 1620, gest. voor 1627, tr. Anna Catharina von Kettler zu Mellrich u. Ambotten, dr. van Wilhelm en Anna Schenk von Nijdeggen.

Uit dit huwelijk 6 k. o.a.:

1) Friederichdes H.R. Rijksbaron von Heyden, heer van Bruch en Rhade, tr. 1632 Katharina von Wylich von Lottum, dr. van Johann Christoph en Annaron Quadt von Wykrath. Hieruit de in 1725 uitgestorven tak tot Bruch en Rhade.

2) Gottfried, volgt IX.

X. Godfried des H. R. Rijksbaron von Hei d en heer van Schönrad en Böcke, 1. luit. in Pruissischen dienst, baljuw van Oestinghausen 1658, gest. 25 Jan. 1670, tr. 1632 Odilis Freiin van Kettler, erfdochter van Hovestadt en Heidemuehlen, gest. 15 Febr. 1670, dr. van G oz ewijn en Eva von Kettler van Assen.

IX. Gottfried des H. R Rijksbaron von He yden, heer van Schönrath en Böck, Oberstleutnant in Pruissischen Dienst 1650, baljuw van Oestinghausen 1658, door den Graaf van Lippe met de Lippenschen leenen der von Hörde beleend 19 Aug. 1668, gest. 25 Jan. 1670, tr. 1632 Odilia von K et t 1 er, erfdochter van Hovestadt en Heidemühlen, gest. 15 Febr. 1670, dr. van Goswin en Eva von Kettler zu Assen.

XI. Diederich Georg des H. R. Rijksbaron von Heyden, heer van Hovestadt, Tyll en Heidemühlen, Kleefsch justitieraad, gest. 1706, tr. 1. N. von Münster; 2. Louise von Spaen, gest. 1733.

XIT. Johan Sigismund des H. R. Rijksbaron von Heiden, heer van Hovestadt en Ootmarsum, geb. k. Hovestadt 2 Mei 1656, generaal inf. in Pruissischen dienst, adj. generaal van den graaf van Nassau in Holl. dienst onder den keurvorst van Brandenburg, generaal cav., gouverneur van Wezel, gest. k. Ootmarsum 29 Jan. 1730, tr. 19 Nov. 1692 Loisa Maria des H.R. Rijksvrijin van Diepenbroick, geb. in 1671, gest. 1732, dr. van Johan Herman, heer van Impel en Groin en Anna Sybilla des H. R. Rijksfreiin von Quadt von Wickerath,

X. Johann Sigismund des H. R. Rijksbaron von Heiden zu Hovestadt, heer van Ootmarsum, geb. k. Hovestadt 2 Mei 1656, generaal inf. in Pruissischen dienst, adj. generaal van den graaf van Nassau in Holl. dienst onder den keurvorst van Brandenburg, generaal cav., gouverneur van Wesel, gest. k. Ootmarsum 29 Jan. 1730, tr. 19 Nov. 1692 Maria Louise des H. R. Rijkstreiin von Diepenbroick zu Impel, geb. 1671, gest. 1732, dr. van Johann Hermann, heer van Impel en Anna Sybilla des H.R. Rijksfreiin von Quadt von Wykrath.

Uit dit huwelijk 10 k. o.a.:

1) Friederich Johann Sigismund des H.R. Rijksgraaf von Heyden-Hsmpesch. Hieruit de 1807 uitgestorven tak Heiden-Hompesch.

2) Alexander Karel, volgt XI.

XIII. Alexander Karel des H. R. Rijksvrijheer daarna graaf van Heiden tot den Dam, heer van Ootmarsum en Laarwoud, geb. 28 Mei 1709, enz. enz.

XI. Alexander Karel des H. R. Rijksvrijheer daarna graaf van Heiden tot den Dam, heer van Laarwoud, geb. 28 Mei 1709, enz. enz.

[De volgende generaties in Ned. Adelsboek geven geen aanleiding tot opmerkingen en blijven hier dus onvermeld.]

Toelichtingen.

VI. ***Wennemar von Heyden,*** heer van Bruch, was ook heer van Astrup en **Rechede.** Met Rechede werd Wennemar 1645 door den Bisschop Franz van Münster beleend.

(Schwieters, Geschichtl. Nachrichten über den westl. Theil des Kreises Lüdinghausen).

VII. ***Dietrich von Heyden,*** heer van Bruch en Schönrath wordt reeds in 1665 vermeld, in welk jaar zijn huwelijksvoorwaarden worden vastgesteld.

3555 April 2.

Eheberedung zwischen Hermine, Tochter von *Franz von Hörde* und ***Anna von Hoberg,*** und *Diederich von Heiden,* Sohn des verstorbenen *Wennemar von Heyden* und der ebenfalls verstorbenen *Elisabeth von 'Plettenberg.*

Diederick bringt das väterliche Erbstück, Haus Bruch, in die Ehe, und *Hermine* 3000 rh. Goldgulden. Sollten ihre Brüder kinderlos sterben, so wird ihr nach den Satzungen des Stifts Paderborn das Erbreeht an den Hörder Gütern vorbehalten.

Es siegeln auf Seiten des Brautigam: Diederich von Heyden, Landcomthur des Deutschen Ordens in Westphalen, Jörgen von Boenen, Droste zu Wetter, Bertram von Nesselrode zum Stein und Radt, Wilhelm von Bernsau, Herr zu Hardenberg, Jost von der Recke zu Heeren, Henrioh Knippinck zu Grimherg, Wilhelm von Lutzerath, Johann von Fürstenberg zu Hörde; auf Seiten der Braut: Philipp und Rave von Hörde, Brüder, Wilhelm Westphalen, Domprobst zu Paderborn, Henneken Schungel, Landdroste in Westphalen, Cort Ketteler, münst. Marschall und Droste zu Dülmen, Diedrich Ketteler, Droste zu Hovestadt, Friedericla Fürstenberg zu Waterlap, Friede-

rich Westphalen, Droste zu Lichtenau, Jasper Schiingel zu Echthausen.

(Archiv Bocholtz. Regest bei A. Fahne, Bocholtz, 1.2. Seite 103.)

Nadat *Dietrich na* het overlijden van zijn vrouw reeds van af 1678 met gedeelten van verschillende bezittingen der *von Hörde's* beleend was, wordt hij in de jaren 1580 en 1683 met de Hördensche leenen beleend.

1580 November 28.

Diederich von Heiden wird vom Erzbischof Gebhard von Köln, namens seiner verstorbenen Frau ***Hermanna von Hörde*** und der Kinder des verstorbenen Bodo von Adelepsen mit den Hördeschen Lehen belehnt und verpflichtet sich, sie nicht über 1600 Goldgulden zu belasten. Geschehen zu Arnsberg.

(Archiv Bocholtz. Regest bei A. Fahne.)

1582 Mai 18.

Lehnbriet des Grafen Symon zur Lippe und Rietberg, worin er nach Abgang des *Philipp von Hörde,* als letzten der Hörde zu Bocke, Bodo von Adelepsen jr., dessen Briider Hermann und Burchard, sowie ***Diederich von Heiden zum Broccke,*** aller Herrlichkeit, G-erechtigkeit, Gerichten und Zubehör auf der Nordseite der Lippe als rechtem Mannlehn belehnt. Die Hälfte des hohen peinliahen Gerichtes wird ausgeschlossen, auch bestimmt, dass sie ebenfalls alle und jede Leute, Güter, gerechtigkeiten, Nutzungen und Einkünfte in der Grafschaft Boeke, die sie als Allodialerben der Hörde hätten beanspruchen und aus dem Lehn ausschliessen können, kiinftig ebenfalls als Vasallen von dem Grafen zu Mannlehnen empfangen sollen. Actum Detmold.

(Archiv Bocholtz. Regest bei Fahne.)

Dat *Dietrich* voor het einde van 1589 overleden moet zijn blijkt uit onderstaande oorkonde.

1589.

Wilhelm, Herzog zu Cleve, bestätigt dem ***Bernard von Heiden*** die Pfandschaft auf das halbe Amt zur Lippe, und ernennt ihn nach dem Absterben seines Vaters *Diederich* zum Amtmaun daselbst.

(Archiv Bocholtz. Regest bei Fahne.)

VIII. *Georg* von *Heyden*, heer van Bruch en Schönrath. Georg is geen baron des H. R. Rijks. Het Keiz. decr., waardoor de drie zoons van Georg tot baron des H. R. Rijks worden verheven, is gedateerd Ebersdorf *13 September* 1655, terwijl *Georg* reeds *omstr. 1627* overleden is.

Georg wordt vermeld van af 1679:

1579 Februar 28.

Vertrag zwischen *Anna von Hörde* und den Kindern

ihrer verstorbenen Schwester ***Hermanna,*** namentlich ***Bernard, Georg, Anna, Ursula, Barbara, Elisabeth, Magdalena*** und *Catharina von Heiden* einerseits, und Anna von Virmnnd, Wittwe von Hörde, als Erbin ihres Sohnes Philipp von Hörde, des letzten des Mannesstammes der Hörde zu Bocke und ihrer Tochter Catharioa von Horde, Ehefrau des verstorbenen Bodo von Adelepsen und deren Kinder: Bodo, Hermann, Burchard und Anna von Adelepsen, anderseits über die Hördeschen Erb- und Lehngüter. Geschehen zu Marpurg.

(Archiv Bocholtz. Regest bei Fahne.)

Als voogd van zijn neven wordt Georg met Böck beleend :

1620 August 19.

Simon Graf und Edelherr zu Lippe, belehnt Georg von ***Heiden zu Schönrath, als*** Vormund der Kinder seines verstorbenen Bruders ***Bernard,*** nämlich: *Bernd, Caspar, Wennemar* und ***Hermann*** mit dem Präsentationsrechte der Kirche zu Bocke und mit den Lippeschen Lehngütern der Hörde zu Böcke. Geschehen zu Detmold.

(Archiv Bocholtz. Regest bei Fahne.)

Georg moet omstr. 1697 overleden zijn:

1627.

Die ***Wit t w e von Heyden zu Bruch*** schenkte 2 kleine Häuser gelegen baven der schulen und zwischen der röster zur Erweiterung des Friedhofes in Hattingen.

(Pfarrchronik von Mercker, Stadtarchiv Hattingen.)

1x. *Gottfried* des H. R. Rijksbaron von *Heyden*, heer van Schönrath en Böck beleend met Böck:

1668 August 19.

Der Graf zu Lippe belehnt ***Gottfried*** Freiherrn ***von Heiden zu Schönrath*** und dessen Briider *Friedrich* und *Johann* ***Dietrich*** mit den Lippeschen Lehngütern der Hörde zu Böcke und dem Präsentationsrechte der Kirche zu Böck.

(Regest bei Fahne.)

X. *Johann Sigismund* des H. R. Rijksbaron *von Heiden zu Hovestadt,* heer van Ootmarsum.

De in Ned. Adelsboek onder XI genoemde *Diederich Georg* is een *oudere broeder* van *Johann Sigismund*, dus niet, zooals Ned. Adelsboek aangeeft, de vader. De „Quartiere" van een kleinzoon van *Johann* ***Sigismund,*** ten bewijze, dat deze laatste de zoon was van *Gottfried* volgen hieronder :

Quartiere des *Carl Wilhelm* Freiherrn *von Quadt und Hüchtenbruck.* Aufgeechworen zu Cleve wegen des Rittersitzes Rodelow am 12. Dezember 1753 durch Freiherr von Wylich und Graf von Bylandt zu Halt.

Anna Sybilla v. Quadt v. Wickrath
Johann Hermann v. Diepenbruck zu Impel
→ Louise Maria Freiin v. Diepenbruck zu Impel

Odilia von Kettler
Gottfried Freiherr v. Heyden zu Hovestadt
→ Johann Siegmund Freiherr v. Heyden zu Hovestadt

Hermine Charlotte Freiin v. Heyden

Gertrud Sibilla Freiin v. Diepenbruck
Albrecht Georg Frhr. v. Hüchtenbruck
→ Albertine Sibilla Freiin v. Hüchtenbruck zu Gatrop

Carolus Wilhelm Freiherr von Quadt und Hüchtenbruck

Johanna Catharina Gräfin v. Bylandt
Wilhelm Roleman Frhr. v. Quadt
→ Ludwig Alexander Roleman Frhr. v. Quadt v. Wickrath zu Zoppenbruck

Wilhelm Albrecht Freiherr v. Quadt u. Hüchtenbruck zu Gatrop

Met dezelfde „Quartieren" zijn buitendien nog „aufgeschworen":

1) ***Louise Charlotte von Quadt von Wickrath zu Gatrop.*** Aufgeschworen zu Wesel (Damenstift Oberndorf) am 26. September ***1744*** durch Adolph von Wylich und Fried. Graf zu Gronsfeld und Diepenbruck.

2) ***Charlotte won Quadt von Hüchtenbruck zu Gatrop.*** Aufgeschworen zu Wesel (Damenstift Oberndorf) am 9. November 1748 durch H. A. S. W. Freiherrn von Syberg zu Vörde und J. von Striinckede zu Crudenburg.

Dat ***Johan Siegismund*** de zoon is van *Gottfried* ***is*** ook te vinden bij Mr. J. van Doorninck, Geslachtkundige aanteekeningen bladz. 222.

Johan Siegismund heet wel is waar „von Heiden zu Hovestadt" evenals andere familieleden, is echter geen „heer" van Hovestadt. Heer van Hovestadt was de in Ned. Adelsboek onder XI genoemde oudere broeder ***Diederich Georg.*** Ook de Hördensche leenen kwamen aan ***Dietrich Georg,*** die deze laatste aan Ferdinand Freiherrn von Fürstenberg verkocht. Dietrich Georg was eerst gehuwd met *Josine* ***Elisabeth von Munster zu Meinhövel en*** later met *Louise* von *Spaen* (gestorven 1733). Deze laatste vrouw verkocht Hovestadt aan Bernhard Wilhelm Reichsgraf von Plettenberg-Lehnhausen', in wiens familie het nog is.

XI. *Alexander* ***Karel*** des H. Rijksvrijheer daarna graaf ***van Heiden tot*** den ***Dam,*** heer van Laarwoud. Deze was geen „heer" van Ootmarsum. Dit kwam aan zijn ouderen broeder *Friederich Johann Sigismund* Graf von *Heyden—Hompesch* en bleef bij dezen tak tot 1807.

(Wordt vervolgd.)

Het Rotterdamsche regeeringsgeslacht Gevers,

door A. J. BICKER CAARTEN.

(Vervolg van XXXIX, 138).

IX. *Cornelis* ***Johan Gevers*** *Deynoot,* geb. Utrecht 24 Maart 1845 (bij huwelijk geëcht), st. Nijmegen. . . . 1909, tr. Nijmegen 19 Juni 1868 ***Elisabeth*** *Petronella* ***Maria*** *Beijers,* geb. Rotterdam 3 Juli 1843, dr van ***David*** en ***Anna Cornelia Deebler.***
Uit dit huwelijk:
1. ***Pieter Marie*** *Eduard,* volgt X.
2. ***Julius Anne*** *Wilhelm,* „ *Xbis.*

X. ***Pieter Marie*** *Eduard* ***#evers*** *Deynoot,* geb. Rotterdam 17 Mei 1869, tr. 1° Rotterdam 17 Mei 1893 Marie *Jeanne* ***Charlotte*** *Bleeker,* geb. Arnhem 27 Juni 1871, st. Rotterdam 6 Oct. 1912, dr van ***Siepken*** *Wybren* en *Maria* ***Elisabeth*** *Coli,* tr. 2° Rotterdam 25 Maart 1914 Anna ***Admiraal,*** geb. Delfshaven 2 Febr. 1882, dr van *Marinus* **en Maria** *Magdalena Gilissen.*
Uit het eerste huwelijk:
1. *Julius Gevers Deynoot,* geb. Rotterdam 31 Mei 1894.

Xbis. *Julius* ***Anne*** *Wilhelm* ***Bevers Deynoot,*** geb. Rotterdam 14 Juni 1878, tr. Rotterdam 4 Aug. 1904 *Catharina* ***Adriana*** *Hendrika Sengers,* geb. Ubbergen (Beek) 29 Maart 1896, dr van ***Adrianus Everhardes*** en ***Catharina Wanders.***

VIIbis. Mr ***Hugo Gevers*** [1], Ger. ged. ***3 Nov. 1766*** (geb. 26 Oct.), st. den **Haag 9** Jan, 1852, tr. Dordrecht 11 Mei 1789 ***Françoise Anna Sophia Pit,*** geb. Utrecht 20 April 1772, st. den **Haag** 17 Juni 1837, dr van Mr *Arnoldus* en ***Johanna Philipina van den Brandeler.***
Uit dit huwelijk:
1. ***Paulina Jacoba Maria*** *Gevers,* geb. Dordrecht 24 Mei 1790, st. den Haag 19 Jan. 1865.
2. *François* ***#evers,*** **geb.** Dordrecht 1 Juli 1792, Houtvester in N. B., st. den Haag 29 April 1849.
3. ***Abraham Oevers;*** **zie** over diens tak ***Nederl. Adelsboek 1920, bladz. 115.***
4. ***Johanna Anthonia Arnoldina Gevers,*** geb. den Haag 6 Maart 1798, st. den Haag 4 Mei 1876.
5. ***Paulus Cornelis Gevers,*** geb. Dordrecht 14 Aug. 1800, st. Dordrecht 6 Aug. 1810.
6. ***Roelof*** Adriaan ***Gevers,*** geb. Dordrecht 18 Maart 1803, st. Lausanne 20 Jan. 1888, officier d.d. schutterij, ordonnance-officier bij den Generaal Baron van Geen (1830/31); Ambr. b. h. ministerie van financiën ; controleur v. h. rijkszegel.
7. *Jacoba* ***Françoise Gevers,*** geb. Dordrecht 7 Aug. 1806, st. Dordrecht 11 Mei 1807.
8. ***Adriaan Anthony Gevers,*** geb. Dordrecht 3 Maart 1809, st. Dordrecht 3 Mei 1809.
9. ***Hugo François #evers,*** geb. Dordrecht 29 Dec. 1811, st. Dordrecht 26 Mrt 1813.

VIter. Jhr. Mr. ***Dirk Cornelis Gevers van Endegeest;*** zie over diens tak *Nederl.* ***Adelsboek 1920*** *bladz.* ***122*** **e. v.**

VIquater. ***Arnout Johannes Gevers*** Leuven, geb. huize Crooswijk Rotterdam 26 Juni, Ger. ged. Rotterdam 8 Juli 1767, st. Voorburg 16 Juni 1826, Vendrig der Schutterij te Rotterdam 1786/87, tr. Chelmsford (Essex) 31 Juli 1793 Louise ***Elisabeth*** *Parker,* geb. Chelmsford 18 Febr. 1772, st. Voorburg 5 Febr. 1832.
Uit dit huwelijk:
1. *William* ***Gevers Leuven,*** geb. Chelmsford 26 Febr. 1796, st. Tjanjor (Java) 8 April 1822, Luit. kwartiermeester der Infanterie, later pakhuismeester te Indramajoe.
2. ***John Gevers Leuven;*** zie verder ***Ned. Adelsboek 1920, bladz. 124.***
3. ***Arnout Bevers Leuven,*** geb. Londen 13 Sept. 1797, st. Westkust van Java 29 Juni 1827, Ridder Milit. Willemsorde, Luit. ter zee Isto klasse a/b Z. M. schip „Triton", verdrinkt bij een poging tot redding van den overboord geslagen scheepstimmerman.
4. Maria ***Elisabeth Gevers*** *Leuven,* geb. Londen 17 Maart 1799, st. kasteel Eversberg 16 Juni 1864, tr. Voorburg 24 Jan. 1821 *Willem* ***Hendrik*** graaf ***van Heerdt tot Eversberg,*** zie verder ***Ned. Adelsboek 1914 bladz. 216.***
6. ***Pieter Gevers Leuven,*** geb. Tottenham 8 Mei 1800, st. Huissen bij Arnhem 30 Nov. 1846, Officier van Administratie bij de Zeemacht.

---

[1]) Deze tweede zoon van ***Paulus*** *Gevers* (VI) is in de genealogie verkeerd geplaatst. Hij behoorde met zijn afstammelingen vóór den tak van Mr. Adriaan *Gevers Deynoot* (k. 13'7) te zijn behandeld. RED.

6. ***Theodore Gevers Leuven,*** zie Ned. ***Adelsboek 1920*** *bladz. 125.*
7. ***Charles Gevers Leuven,*** geb. Tottenham 5 Juni ***1803,*** st. Java in 1825, 2de Luit. N. I. Leger.
8. ***Thomas Gevers*** Leuven, zie Ned. ***Adelsboek1920*** *bladz. 126.*
9. ***HarrietAnn Gevers Leuven,*** geb. Londen 11Febr. 1806, st. huize Endegeest bij Leiden 7 April 1807, begr. Oegstgeest.
10. ***Louise Emma Gevers*** *Leuven*, geb. Hackney (Middle Essex)4 Juli 1809, st. Utrecht 26 Maart 1842, tr. ... 23 April 1838 ***Pierre Agust Anton Bucaille,*** geb. ... 23 April 1798, st. ...11 Mei 1849, Ritmeester Cavalerie 0. 1. leger.
11. ***Isabella Frederika Gevers Leuven,*** geb. Hackney (Middle Essex) 6 Sept. 1812, st. Ede 28 Nov. 1876, tr. Leiden 9 Juni 1847 ***Pieter Frederik*** baron ***1 aets van Amerongen tot Natewisch,*** zie Ned. ***Adelsboek 1918*** *bladz. 6.*

VI*quinquies*. Jhr. Mr. *Claudius* ***Pieter Gevers,*** zie verder ***Ned. Adelsboek 1920,*** *bladz. 126 e. v.*

V*bis*. ***Aarnout Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 25 Mei 1714, st. Rotterdam, begr. Dordrecht 20 Maart 1788 Groote Kerk familiegraf Brouwer B 1 en 2, Schepen van Rotterdam 1744-1745, 1752-1753, Vrede-maker 1749—1750, tr. Rotterdam 15 Mei 1737 ***Margaretha Maria Brouwer,*** Ger. ged. Rotterdam 31 Dec. 1719, st. huize Lekzigt bij Dordrecht, begr. Dordrecht 23 Juni 1784 Groote Kerk familiegraf Brouwer B 1 en 2 's avonds 9½ uur met 6 flambouwen boven het getal,' met volk daar achter, dr van ***Adriaan en Maria van der Werff.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Paulus Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 8 Mei 1738, st. Rotterdam 8 Juli, begraven Dordrecht 12 Juli 1797 Groote Kerk familiegraf Brouwer B 1 en 2 's avonds 9 uur met 6 flambouwen extra.
2. ***Adriaan Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 4 Febr. 1740, st. Rotterdom 26 April, begr. Dordrecht 1 Mei 1801 Groote Kerk familiegraf Brouwer 's avonds 9 uur met 6 flambouwen boven de ordinaire.
3. ***Abraham Gevers,*** Ger. ged. Rotterdam 10 Maart 1742, st. Rotterdam 1 Maart, begr. Dordrecht 7 Maart 1827 Groote Kerk familiegraf Brouwer B 1 en 2.

III*ter*. ***Salomon Gevers,*** geb..., begr. Rotterdam 2-9 Juni 1636, „caersmaker", wonende Visschersdijk in „de 3 Vreemdelingen"[1]), tr.... ***Cathalyntje (Cateryna) Cabbeliau,*** geb. ..., begr.... Zij hertr. Rotterdam 10 Febr. 1637 *Jan Jansse Rijlandt* geb. Hamburg.

Uit dit huwelijk slechts gevonden:

Josyna Gevers, Ger. ged. Rotterdam 29 Nov. 1628, begr. ...

[1]) Hij koopt 24 Mei 1630 een huis Hoogstraat (prot. 264) en 15 Mei 1632 een huis aan de Visschersdijk No. 2 genaamd „ de 3 Vreemdelingen", belend ten Oosten door de Keizerstraat, voor f 2850.—(prot. 4442); dit huis werd 17 Juni 1639 verkocht door Jan Jansz Bylandt (Rijland?) gehuwd met Catharina Cabbelian voor f3900.— Pouwels Jansz Gevers en Jan de Vryes caersmakers zijn geordineert voochden over de weeskinderen van Salomon Jansz Gevers caersmaecker, daar moeder af ia Cathalina Cabbeliau, onder den behoorlycke eedt bij hen in handen van weesmeesters gedaan. Actum bij Cornelis Jongeneel ende Johan van Berckel weesmeesters 23 Jan, 1537 (Register van voogdijen deel 4).

Huwelijksinteekeningen in de Kerkelijke registers te Amsterdam van Predikanten, die aldaar gestaan hebben,

medegedeeld door A. B. van der Vies.

v. = van, o. = oud, p. = predikant, w. = weduwnaar of weduwe, va. = vader, m. = moeder, b. = broeder, z. = zuster.

(Vervolg van XXXIX, 178.)

8.6.1623.

dnthonis Plancius, v. o. 35, p. A'dam, m. Johanna Geubels.

Claasje Pietersz, v. o. 36, z. Heyndrickje Pietersz.

27.6.1623.

Johannes Cloppenburg, p. Adam, w. Eva Casteleyn.

Elisabeth Bessels, v. Middelburg, o. 23, b. Adam.

15.8.1624.

Anthony van Haringhoek, v. o. 25, p. de Rijp, m. Abigael Wijts.

Maria Valckeuier, o. 21, va. Cornelis Jans, m. Aefge Boom.

16.6.1628.

Johannes de Mourcourt, v. A'dam, o. 33, p. Weesp, geen ouders, zwager Matheus de Vick.

Cornelia de Penijn, v. A'dam, o. 23, m. Anna Verspriet.

10.9.1631.

Henricus Geldorpius, v. Sneek, o. 30, p. A'dam, geen ouders.

Neeltje Elberts (Pool), v. A'dam, o. 19, geen ouders, oom Jan Anthonis, tante Trijntie Gerrits.

1.1.1637.

Henricus Rulaeus, v. Naarden, o. 25, p. Wormer, oom Nicolaas van Campen.

Annetie Rudolphus, v. A'dam, o. 23, va. Rudolphus Petri, p. A'dam.

18.2.1637.

Otto Badius, v. Aken, o. 39, p. A'dam, geen ouders.

Ida Beck, v. Aken, o. 25, va. Pieter.

18.2.1637.

Johannes de Mourcourt, v. A'dam, p. A'dam, w. Cornelia de Penijn.

Catharina van de Venne, v. A'dam, o. 26, geen ouders, b. Pieter, oom Lucas.

30.1.1648.

Johannes van Nieuwenhuysen, v. Enkhuizen, p. Wijk a/Zee, geen ouders.

Annetie de Marez, v. A'dam, o. 20, m. Aefgie Martens.

25.3.1648.

Andreas Lansman, v. A'dam, o. 24, p. Abbekerk, va. Jacob Jans.

Anna Mits, v. A'dam, o. 20, m. Maria Mits.

25.6.1648.

Cornelius ***Lycochton, v.*** Oost Blokker, o. 20, p. Westwoud.

Anna Graafland, v. A'dam, o. 18, geen ouders, b. Cornelis.

30.3.1650.

Cornelius Danckerts, v. A'dam, o. 26, p. Ouderkerk, va. Cornelius.

Clara van Banchem, v. A'dam, o. 23, m. Maria Cornelisdr..

2.6.1660.

David Rothaeus, v. A'dam, p. A'dam, geen ouders, b. Johannes.

Belitje de Vrij, v. A'dam, o. 43, geen ouders.

11.11.1650.

Jacobus Triglandus, v. A'dam, o. 26, p. Alkmaar.

Johanna de Marees, v. A'dam, o. 18. va. Jan.

12.4.1652.

Laurentius Homma, **v.** A'dam, o. 25, p. Hem, **va.** Lieve Douwes.

Elisabeth Vorsten, v. A'dam, o. 24, **va.** Daniel, m. Cornelia Hoppesack.

18.12.1652.

Laurens Laurentius, v. A'dam, o. 29, p. Nijmegen, m. Trijntie Jacobs Blauwehelm.

Catharina van Harsbeeck, v. A'dam, o. 22, **va.** Isaac.

24.11.1665.

Jacobus Clerquius, **v.** p. Haarlem, w. Willemtie Arents.

Giertie de Vrij, v. A'dam, o. 41, ouders dood, z. Belitie.

22.3.1657.

Carolus Schulerus, **v.** Bergen op Zoom, p. A'dam, w. Catarina Steenwijk.

Annina Boudaens, w. Paulus Staerlincx, z. Lucretia, w. Jan Oort.

21.4.1667.

Cornelius ***Danckerts, v.*** A'dam, p. Brielle, w. Clara van Banchem.

Anna Quina, v. A'dam, o. 27, va. Jacob.

7.12.1657.

Cornelius *Cossius*, **v.** Hoorn, p. A'dam, w. Trijntje Hendriks Moutmaker, b. Ds. Adrianus.

Sara Frederiks Scherphof, v. A'dam, o. 38, **z.** Susanna Frederiks.

28.4.1660.

***Bernardus** Homoet*, **v.** Zwolle, o. 26, p. Nieuwe Niedorp, oom Ds. Menso Joannis.

Margareta van de Ven, v. A'dam, o. 21, va. Justus, m. Catharina van der Heerden.

4.4.1663.

Petrus van der Hagen, v. A'dam, o. 23, p. Leidschedam, va. Mr. Pieter.

Adriana van Wassenaar, v. A'dam, o. 21, m. Maria Poppen.

8.8.1663.

Albertus van Westerhof, v. Neuenhaus, o. 30, p. Lingen, oom Johannes.

Clara Belten, v. A'dam, o. 20, b. Everhard.

23.8.1663.

Rudolphus Eulaeus, **v.** Weesp, o. 25, p. Graft, **va.** Ds. Henricus.

Geertruyd de Penijn, v. A'dam, o. 22, va. François.

2.8.1665.

Jacobus Beucholt, v. A'dam, o. 28, p. Oost Zaan, **va.** Evert.

Janneke de Wees, v. A'dam, o. 22.

30.10.1665.

Gualtherus Boudaan Courten, p. St Laurens.

Maria Cooymans, v.

9.11.1665.

Isaacus le Maire, v. A'dam, p. A'dam, w. Margreta Coolsaet.

Constantia de Vogelaer, v. A'dam, o. 33.

30.10.1666.

***Laurentius** Homma, v.* A'dam, p. A'dam, w. Elisabeth Vorsten.

Sara Vorsten, v. A'dam, w. Mr. Gerrit Recht, m. Anna Vorsten.

26.3.1671.

Johannes ***de Roy, v.*** Zutphen, o. 27, p. Durgerdam, va. Ds. Abraham.

Hendrina Snoeck, v. A'dam, o. 24, ouders dood, behuwdz. Susanna Schouten.

13.1.1673.

Johannes van Doreslaar, v. A'dam, o. 31, p. Alblasserdam, ouders dood.

Rebecca Gabri, v. A'dam, o. 19.

7.3.1673.

***Bernardus** Somer*, **v.** Vlissingen, o. 31, p. A'dam, ouders dood.

Margaretha de Ruyter, v. o. 20, **va.** Admiraal de Ruyter.

11.8.1673.

Cornelius ***Lycochton, v.*** Oost Blokker, p. A'dam, w. Anna Graafland.

Catarina Six van Chandelier, v. o. 47.

31.8.1677.

Henricus Rhijnsdijk, **v.** Delft, o. 49, p. A'dam.

Catrina Felbier, v. ter Gouw, w. Joost Sauchel.

20.2.1681.

***Johannes** Reeland*, **v.** Driebrugge, p. A'dam, w. Aagje Prins

Elisabeth van Heusden, v. A'dam, o. 27, ouders dood, z. Catharina.

21.12.1682.

Joannes Visscherus, v. Leiden, p. A'dam, w. Agneta van Penen.

Anna Lantsman, v. Leiden, o. 30, ouders dood, b. Jacob.

26.3.1687.

Guilelmus Anslaer, v. Grijpskerke, p. A'dam, w. Elisabeth Cossejus.

Sara Corsellis, v. A'dam, o. 30, m. Anna Libert.

9.3.1690:

Joannes van ***Doreslaar, v.*** A'dam, p. A'dam, w. Rebecca Gabri.

Anna van Nieubergen, v. A'dam, o. 34, va. Willem.

9.7.1694.

Clemens Streso, v. Meurs, p. Repelen, w. Maria Fabritius.

Sara Brouwerius, v. A'dam, o. 26, m. Johanna van Aelst.

3.12.1695.

Johannes van der Hagen, v. Leiden, o. 30, p. Edam, ouders dood, zwager Christiaan Tiewelen.

Clara Elisabeth van Wassenaer, van A'dam, o. 19, m. Elisabeth de Moor.

21.1.1696.

Gerbrandus van Leeuwen, v. Boskoop, p. en prof. A'dam, w. Catrina van Collen.

Jacoba Balde, van A'dam, w. Dr Johannes Vlamerdingh.

22.2.1698.

Hieronymus Simons van Alphen, v. Hanau, p. A'dam, w. Judith van der Maersche.

Martina Biler, v. A'dam, o. 29, ouders dood.

28.11.1698.

***Adrianus Beukelaer*, v.** A'dam, p. A'dam, w. Isabella Weijts.

Maria Uylenbroek, v. A'dam, o. 22, **va.** Hendrik.

10.6.170ö.

Leonard Beels, p. Breukelen.

Hester Marrevelt, v. A'dam.

1.9.1702.

Johannes van Doresiaar, v. Alblasserdam, o. 28, p. Oosthuizen, va. Ds. Joannes.

Cornelia van Rijneveldt, v. A'dam, o. 18, ouders dood, oom Jacobus van Rijneveldt.

22.2.1704.

Hajo van der Helst, v. den Haag, p. A'dam, w. Sophia Marchand.

Benina Zollicoffer, v. St. Gallen, w. Nicolaas Ruts.

27.6.1704.

Johannes Hagelis, v. A'dam, o. 27, p. Koudum, ouders dood, b. Bernardus.

Maria van Anstenraad, v. A'dam, o. 26, m. Maria Chastelijn.

10.2.1707.

Tako Hayo van den Honert, v. Norden, p. A'dam, w. Jacomina van Asperen.

Elisabeth van Midlum, v. 's Graveland, o. 40, ouders dood, b. Ds. Gerard.

1.8.1710.

Hermanus van de Wall, v. Hanau, o. 37, p. A'dam, ***va.*** Hendrik te Hanau.

Sara Balde, v. A'dam, o. 35, m. Hester Castelijn.

16.1.1711.

Wilhelmus Vonk, v. Leiden, o. 39, p. A'dam, m. Russia Burchgraaff.

Anna Gesula van der Helst, v. A'dam, o. 19, ouders dood, oom Ds. Hugo.

18.7.1715.

Cornelis ***van den Bogaerde, v.*** A'dam, o. 26, p. Hilversum, va. Pieter.

Cornelia van Ludik, v. A'dam, o. 20, va. Lodewijk.

30.7.1718.

Tiberius Reytsma, v. Nijega, o. 29, p. Weesp, va. Foecke.

Maria de Lange, v. A'dam, o. 26, va. Jan.

11.7.1727.

Johannes Junius, v. A'dam, w. Elisabeth Junius.

Johanna Jager, v. A'dam, o. 28, va. Pieter.

5.9.1737.

Adriaan Jan Elsevier, v. Sprang, o. 26, p. 's Graveland, va. Ds. Pieter.

Johanna Machtalina de Marez, v. A'dam, o. 24, ouders dood.

23.10.1727.

Johan Visscher, v. Sliedrecht, o. 39, p. A'dam, ouders dood.

Ida Hillegonda Valckenier, v. A'dam, w. Mr. Jacob Valckenier.

23.4.1728.

Petrus Hollebeek Josiaszoon, v. Deventer, o. 32, p. Kampen, ouders dood, z. Anna.

Clara Helena de la Fontaine, v. A'dam, o. ***24,*** m. Anna Wolfgang.

20.8.1728.

Jacob Covijn, v. Utrecht, o. 31, p. Vianen, va. Nicolaas.

Maria Cornelia Ardinois, v. A'dam, o. ***26,*** m. Johanna de Witte.

14.4.1730.

Broerius Brouwer, p. Hindeloopen.

Wilhelmina Boonen, v.

7.9.1730.

Tiberius Reytsma, v. Nijega, p. A'dam, w. Maria de Lange.

Magdalena Henrietta Baalde, v. A'dam, o. 31, m. Susanna Clement. (Wordt vervolgd.)

KORTE MEDEDEELINGEN.

Van Gorkum.

(XXXIX, ***66,*** 139)

Terecht twijfelde de Heer B. v. B. aan mijn mededeeling, dat ***Maria van Limmick***, vrouw van ***Frans van Gorkum***, een dochter zou zijn van ***Frans*** en Grietje ***van Ewick,*** daar uit dit huwelijk slechts 2 zoons, ***Frans*** (1669) en ***Dirk (1662)*** geboren zijn.

Van het echtpaar Cornelis ***van Limmick*** (broeder van ***Frans)*** en ***Neeltje Jansdr.*** (n iet ***Fransdr.***) werd 23 Aug. 1643 een dochter ***Mariken*** te Buren gedoopt. Denkelijk is dit niet de vrouw van ***Frans van Gorkum,*** daar deze laatste pas in 1659 werd geboren, en dus 16 j a ar jonger dan zijn vrouw zou zijn geweest. Uit 't doopboek van Buren ontbreekt echter 't tijdvak 1644-1658, en, waar ***Cornelis van Limmick*** 14 Oct. 1660 nog een zoon ***Cornelis*** laat doopen, is 't zeer wel aan te nemen, dat ***Maria van Limmick*** vòòr 1668 als dochter van ***Cornelis*** en ***Neeltje Jansdr.*** te Buren is gedoopt.

Evenwel moet ik den Heer B. v. B. tegenspreken, als hij schrijft dat ***Cornelis van Limmick*** en zijn vrouw beiden in 1706 te Tiel overleden. In 't „register van de groeffsteden in de Kerck" van Buren staan geboekt als begraven in graf n° 5 : 11 Dec. 1680 : ***Neeltje*** van ***Limmick,*** de vrouw van den borgemeester ***Cornelis van Limmick*** en ***4*** Dec. 1686: de borgem^r^ Cornelis van ***Limmick.***

Eenige aanvullingen, ontleend aan 't archief van Buren, laat ik hier nog volgen.

I. ***Meerten Adriaensz. van Gorkum*** tr. ***Aalbertje Aalberts*** (zie kol. 66).
Kinderen :
a. Mari, gedpt te Buren 21 Jan. 1621,
b. Hendricxken, gedpt te Buren 11 Jan. 1624,
c. ***Adriaan,*** volgt II***a***,
d. Christiaan, volgt II***b***.

II***a***. ***Adriaan van Gorkum,*** gedpt te Buren 1 Oct. 1626, schipper, tr. vóór 1663 ***Oetje Gerritsdr. Rouw,*** begr. te Buren 17 Nov. 1694.
Kinderen :
a. Meerten, volgt III***a***,
b. Geertruid, huwde 1° ***Hendrick Coppe,*** begr. te Buren 28 Febr. 1696 en 2° te Buren 10 April 1699 ***Gerrit Sondagh***, j.m. van Werckhoven.
c. Maria, huwde te Buren 28 Dec. 1687 ***Pieter Hackert j.*** m. van Beest,
d. een kind, begr. te Buren 29 April 1664,
e. ***Elisabeth,*** gedpt te Buren (als ***Lijske***) 2 Juli 1666 en begr. aldaar 3 Juni 1713, huwde te Buren 22 Mei 1692 ***Hubartus van der Test,*** zoon van ***Dominicus*** en ***Catelijn*** Servaesdr.
f. Aaltje, gedpt te Buren 18 Juli 1669.

III***a***. ***Meerten van Gorkum,*** geboren te Buren ± 1659 [1]), begr. te Buren 31 Dec. 1704, huwde te Buren 29 Oct. 1682 ***Grietje Aerts van Barnevelt,*** begr. te Buren 28 Juni 1713.
Hieruit één kind : ***Heyltje,*** gedpt te Buren 11 Jan. 1686, begr. aldaar 9 Juli 1713.

II***b***. ***Christiaan van Gorkum,*** schipper, gedpt te Buren

[1]) Uit een verklaring over den tol te Gorinchem blikt, dat ***Meerten schipper*** was en in dit jaar (± 1693) ongeveer 34 jaar oud.

26 Juli 1629, huwde 1° (ondertr. te Buren 18 Febr.) 1655 *Jannetje* **Fransen** [1]), begr. te Buren 1 Febr. 1684, 2° te Buren 8 Febr. 1685 *Rijckske* **Heuve** wede *Willem* **Laagerman.**

Kinderen ex 1:

a. ***Fransje,*** gedpt te Buren 21 Mrt 1658, begr. aldaar 16 Sept. 1658,

b. Frans, volgt 1110,

c. ***Elisabeth,*** gedpt te Buren 15 Juni 1662, huwde te Buren 9 Mrt 1690 *Formijn Woutersz* **van** Alfen, won. te Ophemert.

d. *Sijcke*, gedpt te Buren 10 Juli 1664,

en voorts 2 kinderen, begr. te Buren respect. 13 en 26 Juni 1666.

III*b*. ***Frans van*** *Gorkum*, gedpt te Buren 22 Oct. 1659, (zie kolom 66) tr. ***Maria van*** *Limmick*, verm. dr. van *Cornelis* en *Neeltje Jansdr.*

Kinderen :

a. Jannigje, gedpt. te Buren 16 Mrt 1684,

b. ***Neeltje,*** gedpt te Buren 1 Jan. 1686, begr. aldaar 8 Jan. 1686,

c. *Cornelis*, volgt IV*b*,

d. *Neeltje*, gedpt te Buren 6 Mei 1689,

e. ***Frans,*** zie Ned. Patr.

f. Neeltje, gedpt te Buren 15 Juli 1693, huwde in 1715 ***Hermannus van*** *Udem*, gedpt te Buren 29 April 1682, zoon van *Arnoldus* en Netje van *Gijn*, begr. aldaar 6 Juli 1763.

IV*b*. Cornelis *van Gorkum*, gedpt te Buren 25 Sept. 1687, begr. aldaar 26 Oct. 1720, huwde te Buren 25 April 1717 ***Johanna van Rijnberck,*** dr. van ***David*** en *Dirkje* van *Malsen*, gedpt te Buren 8 Febr. 1693, begr. aldaar 13 Maart 1756.

Kinderen :

a. François, gedpt te Buren 3 April 1718,

b. Theodora Odilia, gedpt te Buren 19 Nov. 1719, † te Buren 5 Jan. 1795 en begr. te Zoelmond, huwde te Buren 18 Juni 1747 *Anthonie* ***van Rijn-Oerck,*** geb. te Zoelmond 1707, † 1788, zoon van ***Dirk en Elisabeth van Brummelen.***

c. *Cornelis* ***David Posthumus,*** gedpt te Buren 23 Mrt. 1721 na den dood van zijn vader, † 1806, huwde ***Maria de Haas*** uit IJzendoorn, † 1808, waaruit te Buren 9 kinderen gedoopt zijn, waarvan de oudste : *Cornelis* ***Johannes,*** gedpt te Buren 7 Oct. 1753, † aldaar 21 Aug. 1823, te Asch 1 Juni 1788 huwde met zijn nicht *Johanna* ***Elisabeth van Rijnberck,*** gedpt te Zoelmond 16 Aug. 1750, † te Buren 21 Febr. 1822, dr. van ***Anthonie*** en *Theodora* ***Odilia van Gorkum.***

A. P. VAN SCHILFGAARDE.

[1]) In het trouwboek staat: j.d. van.. ...., waaruit ik meen te lezen Beest, er staat beslist ***niet*** Ochten, zooals in Ned. Patr.

Putman.

In de onlangs verschenen genealogie *Putman* schrijft Mr. *H.* ***Kronenberg*** op bl. 1, dat te Amsterdam een geslacht *Putman* leefde in de 17e en 18e eeuw, waarschijnlijk aan 't Overijselsche verwant, en mogelijk afstammende van ***Abraham*** *Putman*, broeder van den bewezen stamvader Ds. *Johannes Putman.*

Deze meening van den heer Kr. is evenwel niet juist. Het geslacht *Putman* te Amsterdam stamt af van ***Gerard*** *Putman* (III*b*), burgemeester van Goor, door diens zoon ***Johannes,*** geb. te Goor 20 Aug. 1680.

Ik vond nl. in 't huw. int. register te Amsterdam: D. T. B. 543 f 45v. 25 Mei 1708. *Johannes Putman*, van Goor, winkelier, oud 27 jaren, won. in de Warmoesstraat, geassisteerd met zijn vader ***Gerard*** *Putman*, en ***Johanna*** *Domna*, van Amsterdam, oud 22 jaren, won. in de Antonis Breestraat, geass. met haar moeder ***Maria*** van ***Lint*** — den 23 Juni 1708 in de Walekerk getrouwd.

De heer Kronenberg geeft op, dat ***Gerhard*** *Putman* † te Delden kort vóór 13 Nov. 1723, burgemr van Goor, gehuwd te Goor 6 Juli 1679 met ***Gertruit Sluiter*** uit Zutphen, dr. van *Herman*, te Goor 6 kinderen liet doopen, en wel als oudste ***Johannes,*** geb. 20 en gedpt 22 Aug. 1680. Duidelijk is te zien, dat hier van denzelfden persoon sprake is.

Johannes *Putman* maakte zijn huw. vrw. met ***Johanna*** *Domna* op 18 Mei 1708 voor Nots Joh. Backer te Amsterdam (Not. Arch. nº 4651), hun muteel testament werd verleden voor denzelfden notaris 11 Juni 1709 (nº 4656). Uit de huw. vrw. blijkt, dat ***Johanna*** *Domna* een dochter was van ***Pieter*** *Domna* en ***Maria van Lint.***

Johanna Domna testeerde als weduwe 26 Aug. 1766 voor Nots Jan Ardinois (nº 9241), waarbij haar 7 kinderen vermeld worden, overleed blijkens de boedelscheiding van 3 Febr. 1774 voor Nots P. Hunthum (nº 14162) 1 Febr. 1771 en werd begraven in de Zuiderkerk 7 Febr. 1771 in een eigen graf (letter B nº 20).

Hun kinderen waren:

1. ***Gerrit*** *Putman*, ongehuwd gestorven 15 Oct. 1784 [1]).
2. ***Pieter*** *Putman*, ongehuwd gestorven 27 Juli 1787 [1]).

Geertruy Putman, ongehuwd gestorven 1 Nov. 1787 [1]).

4: ***Johanna*** *Putman*, gedpt. te Amsterdam (N"" Kerk) 27 Maart 1720, huwde te Amsterdam (Nwe Kerk) 20 April 1761 ***Gerrit Versteegh,*** wijnkooper, gedpt. te Amsterdam (Nrdr Kerk) 28 Nov. 1723, † ± 1780, zoon van *Dirck* ***Versteegh*** en ***Antje Akerboom*** (en ***niet*** Vlierboom zooals Mr. Kr. schreef).

Gerrit Versteegh hertrouwde (inget. Amsterdam 4 Mei) 1759 ***Anna Judith*** *Putman*, een nicht in de 7do graad van zijn 1ste vrouw, door den heer Kr. vermeld.

Uit het 1ste huwelijk werd één zoon geboren ***Dirk Versteegh,*** een bekend'kunstverzamelaar, gdpt te Amsterdam (Nwe Kerk) 22 Dec. 1761, † te Amsterdam 10 Dec. 1822, die uit zijn 1ste huwelijk (1782) met ***Nicoletta Menkema o. a.*** een dochter ***Nicoletta Theodora*** had, wier oudste zoon uit haar huwelijk met ***Johan*** *Wilhelm Wilms*, gedoopt werd in de Luthersche Kerk te Amsterdam op 7 Mei 1811 als: ***Dirk*** *Putman.*

5. *Johannes* ***Abraham*** *Putman*, geb. te Amsterdam ± 1722, ingeschr. te Leiden 1 Juli 1741 als med stud. oud 19 jaar, later med. dr., testeert 28 Juni 1785 voor Nots P. Hunthum (nº 14199) ongehuwd. Sterfdatum mij onbekend. [2])
6. Ds. ***Hendrik*** (Henry) *Putman*, geb. te Amsterdam 8 April 1725, † te Londen 1 Mrt. 1797, begr. in de Hollandsche Kerk 9 Mrt d. a. v., werd 1750 2e pred. te Londen, na te Leiden als theol. stud. oud 20 jaar (sic) den 16 Sept. 1743 te zijn ingeschreven, en over-

[1]) Blijkens boedelscheiding voor Nots Paulus Hunthum 4 Aug. 1789 (nº. 14211).

[2]) Op 8 Febr. 1804 (kwijtscheldingen nº. 178 p. 5vso) is Dirk Versteegh hun erfgenaam,

leed als oudste predikant na ruim 46 jarigen diensttijd. Zie zijn grafschrift bij Moens pag. 175.

7. *Anna Catherina Putman*, testeerde te Londen samen met haar broeder *Hendrik 27* Dec. 1788, en nog eens te Amsterdam voor Not^{s} P. Hunthum 29 Dec. 1794 (n° 14228). Sterfdatum onbekend. [1])

A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Paus Adriaan VI.

De afkomst van den eenigen Nederlandschen paus (geb. Utrecht 2 Maart 1459) maakt reeds lang een punt van strijd uit. Zoekt de een hem in te deelen bij de familie *Schrevelius, een* ander ziet in hem een *Dedel* of een van *Boetzelaer*. Al deze gissingen steunen op zijn wapen, dat voorkomt op zijn graftombe te Rome, tien jaren na zijn dood († Rome 14 Sept. 1523) opgericht door zijn vriend kardinaal Willem van Enckevoirt, den lateren Utrechtschen bisschop. Aangezien dit wapen daar gevierendeeld is : 1 en 4 drie weerhaken, 2 en 3 een leeuw, acht ik het dienstig de aandacht te vestigenop een ouder wapen, dat eenigszins anders is en waarvan het zeker is, dat hij het zelf aldus gevoerd heeft. Aan een akte dd. 26 Juni 1510 [2]) is het wapen op het zegel van Prof. M^{r}. *Adrianus Florentii de Trajecto*, deken van St. Pieter te Leuven: 3 weerhaken, vergezeld van een lelie tusschen de bovenste weerhaken. Dit wapen behoeft in wezen niet te verschillen met dat van zijn graftombe, immers de lelie zou een breuk kunnen aanduiden, die later vervallen is, terwijl, b.v. voor de sierlijkheid, het wapen op de graftombe gevierendeeld werd met dat van de moeder. Echter mag niet uit het oog verloren worden, dat hij van eenvoudige afkomst was — zijn vader was in het scheepstimmervak —, zoodat zijn toeschrijven aan een beter gesitueerde, meer notabele familie altijd dubieus blijft.

W. G. FEITH.

Een onbekende van Pallandt.

In het doopboek (1659-1743) der E. E. P. P. Franciscanen te Nijmegen trof ik de volgende doopacte aan van een onbekend lid van het geslacht van Pallandt:

„*1674* 30 *Novembris bapt: solem: Dignam Constantia m filiam Perillustris* ac *Generosi Domini A driani Werneri Baronis de Paalant domini de Keppel etc. et Praenob. Domicellae Mariae Annae Jelgersma. Patrina Domicella Margareta de la Greine cujus loco astitit Ann a Uwen s dicta Rijs w ijk.*"

De vader van het kind was blijkbaar *Adriaen Werner* baron *van Pallandt*, heer van Keppel en Voorst, burgemeester van Doesburg, die 10 Maart 1658 te Wassenaar huwde met *Anna Charlotta Elisabeth* barones *van Wassenaer*, dochter van den beroemden admiraal van *Wassenaer van Obdam*. Zij overleed te Doesburg in 1672. Is haar weduwnaar daarna met voornoemde Jonkvr. *M. A. Jelgersma* hertrouwd? Van deze laatste wordt in geen enkele genealogie der *van Pallandt*'s evenmin als van hare dochter melding gemaakt. Ook omtrent een adellijk (vermoedelijk R. C.) geslacht *Jelgersmais* mij niets bekend.

BIJLEVELD.

[1]) Zie noot 2 kol. 240.
[2]) A. R. A. Nass. Dom. n° XVII f. 322.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Cuyck (van). Het Heusdensche regentengeslacht *van Cuyck* voerde het Châtillon-wapen met in het hoofd veelal een barensteel, soms het Heusdensche wiel. De naburige heerlijkheid Nieuwe Cuyck behoorde aan de van Cuyck's heeren van Hoogstraten (Butkens 11 blz. 58) en is blijkbaar door dezen gesticht. Op 12 Mei 1383 werd zij door *Jan van Cuyck*, die kinderloos overleed, overgedragen aan *Boud Kuyst van Wyck* (Taxandria V blz. 14). *Gerard van Cuyck*, heer van Cuyck en zoon van *Jan* van *Cuyck*, heer van Hoogstraten, waarschijnlijk de grootvader van genoemden *Jan van Cuyck*, had tot vrouw *Aleyde de Cock* (Butkens 111 blz. 57). In hierin wellicht de oplossing te vinden van het voeren van het Châtillon-wapen door de Heusdensche van Cuyck's (en tevens van hun jonkertitel en het zich herhaaldelijk van Nieuwe *Kuyck* noemen) op dezelfde wijze als het voeren van de drie torens der *van Etten's* door Waalwijksche *van Cuyck's* kan worden toegeschreven aan het huwelijk van *Gerard's* achterkleinzoon *Dirck van Cuyck* met *Elisabeth* van *Etten* (Ned. Leeuw XXXVIII kol. 194)?

A. *v. N.*

Gevers (XXXIX, 179). Het opschift op de grafzerk (Trans 19), waaronder *Jan Hendrikxz*^{n} *Gevers* begraven is, luidt als volgt:

Bovenaan: „Hier leit begraven Jan Heindryckx so(on) Gevers is gestorven den .... Augustus A°. . . . ."

Onder het wapen : „Hier leit begraven Maertgen Jansd Gevers huisvrou (van) Antoni Adriaans z Hofdijck speu (w)achter der stadt Rotterdam starf den elfden februar(i) anno 1626. Hier leit begraven (J)osiintgen Cornelis van Exel weduwe van Jan Heindricx (G)evers starf de(n) ... November A° 162(6)"

Thonis Adriaensen was spui(sluis)wachter van de stad Rotterdam van de sluis op de Vlasmarkt; aan den Hofdijk is noch was een sluis. Daar naar ik meen de woonplaats (straat) nimmer op de zerken vermeld werd, veronderstel ik dat zijn achternaam *Hofdijck was*. In alle mij bekende officieele stukken (boedelinventaris 17 Febr. 1627 en giftbrief 16 Juni 1627) wordt hij echter steeds slechts genoemd „*Antonis Adriaensz* spoeyewachter dezer stede". —

Zijn vader wordt bij zijn huwelijk 14 Sept. 1597 met *Maritge Gorisd*^{r} (van Teylingen) genoemd *Adriaen Anton*& (van Gorkum) en was korenkooper in de Lamsteeg; hij overleed spoedig. Zijn weduwe hertrouwde met *Jan Gerritsx*, die eveneens korenkooper genoemd wordt, later met den achternaam de *Vooys* voorkomt en in 1622 genoemd wordt als voogd over de weeskinderen van den chirurgijn *Nicolaas Gregoriusvan. Teylingen* (broeder zijner vrouw) en *Anna Claesd*^{r} *Duyn*. Hij is blijkbaar spoedig daarna overleden, daar later als zoodanig genoemd worden *Jacob Claese Duyn*, vroedschap van Rotterdam en dijkgraaf van Schieland en *Antonis Adriaensz* spoeywachter. (Giftbrief 16 Juni 1627).

Baarn. A. J. BICKER CAARTEN.

Gobbelschroy (van). Mr. *P. C. J. van Gobbelschroy was van* 1 Jan. 1830-4 Oct. 1830 minister van Waterstaat, Nationale Nijverheid en Koloniën. Waar en wanneer is hij geboren en waar en wanneer overleed hij? In *Petit* wordt geen literatuur over hem vermeld, terwijl

niemand aan het Dep. van Koloniën iets aangaande hem weet mede te deelen.

's-Gr. M. G. W.

Hattert (van). In een oud stuk wordt gesproken van jonker *Zeger Hattert,* wien 1561 door Willem van Oranje recht van jagen op de gronden van Vierlingsbeek verleend werd, evenals de Graaf van Buren vroeger aan deszelfs vader Hattert verleende. Wie waren die van *Hattert's ?*

Amersfoort. A. F. VAN BEURDEN.

Machalst (van) en Ruyl. *Ida Margaretha van Machalst* (de naam is niet erg duidelijk) verkoopt 18-2 1693 het goed Hattert onder Vierlingsbeek in de landen van Cuyck aan *Peter Ruyl*, Rentmeester van het ambt Grave. Deze *Peter Ruyl* had een zoon *Albert,* predikant, wiens dochter *Ludolphina* met den Luitenant-Generaal *P. F. Tissot van Patot* trouwt.

Wie was *Ida Margaretha van Machalst* en waar kan ik gegevens over de *Ruyl's* vinden ?

Amersfoort. A. F. VAN BEURDEN.

Het wapen *Ruyl* vindt men beschreven in het Armorial Général, zijnde „in goud een zwarte keper, vergezeld van 3 groene klaverbladen". Helmteeken: een groen klaverblad. Aldus is het gevoerd door Mr. *Johan Ruyl,* 1669 Schepen van Haarlem, ob. 6-10 1672, volgens de wapenboeken van W. van der Lely in het archief te Delft. Het Alg. Nederl. Familieblad 1902 pag. 537 vermeldt *Anna Ruyl,* getrouwd met den Kapitein der Infanterie *Paulus Jacobus 's Graeuwen,* en beschrijft in een noot aldaar het wapen *Ruyl* overeenkomstig het bovenstaande, doch de keper rood in plaats van zwart. Hetzelfde wapen met zwarte keper vonden wij in de wapenboeken van Job Marten de Lange voor *Alida Ruyl,* ob. 13-6 170ö, begraven te Wijk-bij-Duurstede, de vrouw van *Philibert Vernatti,* en voor *Johan Ruyl,* An.. ... Ontvanger te Grave, met de kwartieren Ruyl, Boll, Cuper van Holthuysen en Munster.

Hetzelfde wapen doch zonder kleuraanduiding vonden wij op een lakafdruk van Mr. *Johan Ruyl, 7-3 1633* Rentmeester der Domeinen en Geestelijke goederen te Grave en in het land van Cuyk, voorkomende in de acten en bescheiden van de Geldersche Leenkamer; en op een zilveren schuttersplaat in het stadhuis te Grave met de namen *Gerard Koenraad Ruyl* en *Cornelis Ruyl*, beiden in 1812 Koning der Schutters te Grave.

Verder vonden wij nog zonder wapen-aanduiding:

In Alg. Nederl. Familie bl. 1887, pag. 169 Maria *Ruyl* j.d. van Haarlem, getrouwd te 's Hage 9-5 1666 met Mr. *Ewoud Brand,* Griffier van de Leenen van Holland; in Navorscher 1895 pag. 310 *Gerard Koenraad Cornelis Ruyl*, kapitein te Hulst, geb. te Grave, trouwt te Grave 8-2 1746 met Sophia *Elisabeth Bos,* geb. te Nederasselt; in Navorscher 1864 pag. 209 *Cornelis Albertsz. Ruyl*, Burgemeester en zouthandelaar te Alkmaar, getr. met *Mauritie Philip&.,* waarbij *Philips*, geb. te Alkmaar 1677 en sedert 1601 predikant te Bevenhoven en aldaar overleden 1648, wiens zoon *Henricus Ruyl* predikant te Amsterdam werd; in een pak met transporten en bescheiden van obligatiën in het archief te Schiedam: *Johannis Ruyleus,* 1-9 1646 predikant vermoedelijk te Haarlem; in een memoriaal van

een koopman te Delfshaven in 1648 in het archief te Rotterdam: *Aelbert Cornelisz. Ruyl*, die op 17-3 1648 daarin geboekt staat voor geleverde haring; en eindelijk in de Missiven aan den Raad van State, portef. 643 in het Rijksarchief te 's Hage, *Pieter Rhuyl,* 24—1 *1703* Rentmeester te Grave (blijkbaar den hierboven bedoelde).

De predikanten uit dit geslacht noemden zich gewoonlijk *Rulaeus,* waarvan de vrager enkele gegevens kan vinden in de Herald. Bibl. 1883 pag. 62.

Doc.-Bur.

Olivier. (XXXIX, 180). Aangaande Mr. *Nicolaas Olivier,* geb. 1.8.1808, † 12.11.1869 als lid 2de Kamer S. G. en oud-Minister van Justitie [in 2de ministerie Thorbecke (31.1.1862—9.2.1866), dat aftrad wegens het Limburgsche brievenschandaal en verschil over de invoering van de Ind. Wetboeken bij K. B.] kan men raadplegen *Themis 1869,* bl. 381. Hij was een zoon van *Nicolaas O.,* (1787—1830), Secretaris-Generaal Dep. van Justitie (1824) en ridder Nederl. Leeuw, gehuwd met *Wilhelmina Wendelina Pranger* (1788—1854), uit welk huw. eveneens geboren werden eene dochter *Hendrika Wilhelmina (1811)* en een zoon Mr. *W.* C. *D. Olivier, o.* a. vermeld in Ned. *Spectator 1885,* bl. 181.

De minister was te Rotterdam 20.12.1844 gehuwd met *A. J. Bogaers,* dr. van den vice-pres. der Arr. Rechtb. te Rotterdam Mr. *A. Bogaers,* uit welk huwelijk, voor zoover mij bekend, slechts één kind (zoon), geb. Leiden 23, overl. ald. 25.11.1846. Een zuster zijner vrouw, S. *F.* Bogaers, huwde 6.6.1838 te Rotterdam met *T. A. Guicherit,* ridder M. W. O., generaal-majoor.

's-*Gr.* M. G. W.

Renesse. (XXXIX, 180). Een combineering der inlichtingen, mij welwillend verstrekt door de eereleden graaf van Renesse en kolonel Wagner, heeft mij geleerd, dat de gezochte „vrou van Renes" bezwaarlijk een andere kan zijn dan de als zoodanig herhaaldelijk (o.a. De Navorscher 1897, bl. 621) voorkomende weduwe van *Jan van Renesse van* Rynauwen (overl. 17 Mrt 1438). Zij was *Rexe van Zuylen Roversdochter;* haar sterfdatum, die na 1441 en voor 1446 moet liggen, vond ik nog niet.

's- *Gravenhage.* W. G. FEITH.

Saumaise (de), (XXXIX, 168 e.v.). Hieronder volgen eenige aanvullingen op het artikel van den Heer Wildeman :

II. 2. *Charles de Saumaise.*
Commissie als kolonel 26 Juni 1747, plaats bediend sedert 23 Juni t.v. — als generaal-majoor der infanterie 14 Maart 1766.

III. *Louis Théodore de Saumaise* tr : Valkenburg (L.) 27 Sept. 1724 *B. R. de Chalmot.*

111.2. *Charles Bernard de Saumaise.*
Commissie als kapitein-luitenant met rang van luit. kolonel bij 't regiment gardes te paard 6 Mei 1766, plaats bediend sedert 2 Mei — als kolonel der cavalerie 14 Febr. 1774, plaats bediend sedert 1 Febr. t.v. — als luit. kolonel bij 't regiment gardes te paard, alsmede tot majoor effectief bij dat regiment 15 Mei 1782 — als generaal-majoor der cavalerie 30 April 1789.

In de Naamlijst enz. van 1797 kom hij voor als gepensioneerd op f 1200.

III. 5. Willem *Anne de Saumaise.*
Commissie als kapitein luitenant met rang van luit. kolonel bij de garde dragonders 1'7 Jan. 1772, plaats bediend sedert 16 Jan., t.v. — als kolonel bij de Cavalerie 25 Maart 17'78, plaats bediend sedert 24 Maart t.v. — als kapitein van een compagnie in het regiment garde dragonders 27 Nov. 1786, plaats bediend sedert 20 Oct. t.v. — als luit. kolonel effectief van het regiment garde dragonders 24 Juli 1787 — als generaal-majoor der cavalerie 18 Juli 1793. --

III. 6. *Guillaume Henri de* Saumaise.
Volgens het officiersboekje diende hij in 1774 als kapitein-commandant van den generaal-majoor d'Aulbonne, 2e Bataljon Zwitschersche gardes (rang van luit. kol.).

Commissie als kolonel der infanterie 1 Oct. 1787, plaats bediend sedert 22 Mei 1785.

In 1792 was hij nog vermeld als commmandant van bovengenoemde comp., in 1794 opgevolgd door kolonel F. de Graffenriedt. Met den aan het slot van het artikel vermelden persoon is dus hij bedoeld.

's-Gr. v. R.

Vinju. (XXXIX, 182). Personen van dien naam komen reeds in de 17de eeuw te 's-Gravenhage voor, want ***Johannes Vignu (zou*** dit niet de oorspronkelijke naamsvorm zijn?) geb. te 's-Gravenhage, huwde ald. 28.2.1700 met ***Apollonia de Loy,*** mede ald. geb. Vervolgens gingen ald. in ondertrouw:

1713 18 Mei ***Johannes Vinju,*** wedr en ***Hendrina la Coste.***
1729 27 Juli ***Alexander Vinjeu*** en ***Louise Baan*** (van Delft).
1736 29 Apr. ***Pieter Vignu*** en ***Johanna Adriana van*** Saanen.
1741 29 Oct. ***Adrianus Pinju*** en *Antonia Geurt.*
1760 12 Apr. ***Antoni van Veen*** en ***Hillegonda Venju.***
1762 18 Juni ***Jan*** Vinju en ***Sara van Veen.***
1767 16 Mei ***Philippus van der Veen*** en ***Johanna Apollonia Vinju.***
1761 1 Nov. ***Dirk Vinju*** en ***Johanna Baan*** (van Delft).
1762 10 Oct. ***Adr. Jac. Beekman*** en Maria ***Hendrika Vinju.***
1766 26 Mei ***Helmich Keetel v.*** R'dam en ***Antonia Vinju.***
1767 26 Juli ***Cornelis Vinju*** en ***Anna Geertruida Tieberg.***
1771 3 Febr. ***Pieter van Breugel*** en ***Hendrika Johanna Vinju.***
1773 9 Mei ***Cornelis Vinju,*** wedr en *Maria de 1 Jsvogel.*
1776 24 Sept. ***Hendrik van Rede v.*** R'dam en ***Geertruida Westervelt Vinju.***
1780 26 Juni ***Johannes Vinju*** en ***Maria Bonnier.***
1780 1 Oct. ***Adrianus Antonie Vinju*** en ***Arendina de Swanf.***
1781 16 Apr. ***Jan Vinju*** en Sara ***Donkel (v.*** Leerdam).
1781 22 Juli ***Jochum Grim,*** geb. Straalsuudt en won. R'dam en ***Catharina Vinju.***
1782 29 Sept. ***Gerrit*** Vinju en Maria ***La Feber, geb.*** Haastrecht.

Verder loopen mijne aanteekeningen niet.

De doopen van alle genoemde bruidegoms zijn in Den Haag te vinden en daarmede gewapend zal het verband tusschen bovengenoemde personen voldoende zijn na te gaan.

's-Gr. M. G. W.

Walteling(h)-Frans(z). Gevraagd worden genealogische gegevens betreffende *Gerhard Walteling(h)* en *Theodora Frans(z).* Hun dochter ***Maria Theodora Walteling(h),*** gedoopt te Maastricht 14—8—1763, huwde met *Victor Dittlinger*, geb. te Bern 10-6-1749.

d. *H.* A. L. S.

Wapen (Onbekend). Op linnengoed, afkomstig van de Zeeuwsche familie ***Luteyn,*** komt het navolgende wapen voor, waarvan de kleuren niet zijn vast te stellen: „3 sterren en en fasce geplaatst een zaagvisch of een vliegende vogel, waarvan echter, zoo het een vogel is, de vleugels niet zijn te ontdekken." Kan iemand mij mededeelen, welke familie vermoedelijk dit wapen gevoerd heeft ?

Hengelo (0.) VAN OMPHAL MULERT.

Hef is een gelukkige omstandigheid, dat de inzender in de vrij onduidelijke beschrijving van het wapen twijfel uitspreekt, of het dier een visch dan wel een vogel is. Juist dit maakt het ons mogelijk, met vrij groote zekerheid het wapen te identificeeren. Zonder dat hadden wij die zekerheid gemist, daar ons meerdere wapens met een van 3 sterren vergezelden zwemmenden visch bekend zijn, waaronder ook dat van een Zeeuwsch geslacht ***Baers. Nu*** echter staat het voor ons vrijwel vast, dat het gevraagde wapen dat van het Zeeuwsche geslacht *Westerwij(c)k* moet zijn.

Het Armorial Général beschrijft dit wapen met bijvoeging „Vlaanderen" aldus: „in blauw een horizontaal geplaatste gouden paradijsvogel, vergezeld van 3 gouden sterren". In zijn Handboek der Wapenkunde zegt Rietstap op pag. 193, dat de paradijsvogel van tamelijk ongewonen vorm is, dat hij zeer langwerpig is, een breed uitloopenden staart en geen pooten heeft, dat zijne vleugels tegen zijn lichaam gesloten zijn en dat hij (behoudens één hem bekende uitzondering) dwars als een zwemmende visch in het schild geplaatst is. Hij noemt dan als voorbeeld het wapen van ***Westerwijck*** en geeft op plaat IV onder N°. 26 hiervan een afbeelding.

Wij zien hieruit, dat de heraldische paradijsvogel een curieus beestje is, dat bij vluchtige beschouwing meer aan een visch dan aan een vogel doet denken en het is dan ook te begrijpen, dat hij wel eens voor een bewoner van het natte element is aangezien, zooals o. a. een wapenbeschrijver op pag. 280 van Navorscher 1911 heeft gedaan, die ons zegt, dat in het wapen *Westerwijk* een zwemmende visch voorkomt.

Het geslacht *Westerwij(c)k,* dat dit wapen voert, is een Zeeuwsch geslacht, dat men ook in Smallegange's N. Cronyk van Zeelandt op de wapenkaart vermeld vindt en volgens dien schrijver in de 17de eeuw te Goes gevestigd was. Het Alg. Nederl. Familieblad 1887 pag. 194 vermeldt uit dit geslacht ***Maria*** *Westerwijk,* de vrouw van ***Cornelis Ossewaarde,*** Burgemeester van Goes, waarbij ***Adriana Isabella,*** ged. aldaar 28-2 1738. Hiertoe zal ook

wel behooren de in Navorscher 1865 pag. 281 vermelde *Adolph Westerwijk*, Burgemeester van Goes, wiens weduwe *Digna van Angeren* 25-6 1726 aldaar hertrouwt met *Johannes Andriessen*, predikant aldaar.

Als 2e en 3e kwartier komt dit wapen voor in het gevierendeelde wapen *Westerwijk Forsborgh* (Forsburg).

Doc.-Bur.

Wapen (Onbekend). Boven de deur van het kasteel *Hattert* bij Vierlingsbeek in het land van Cuyk ziet men een steen, waarop een alliantie-wapen en het jaartal 1649. De 2 wapens zijn aldus:

a. het mannelijk wapen: „zesmaal gesneden : 1, 3, 5 afgewende hertekop met drieledig onder uitgesneden hals en gewei (alzoo geplaatst 2-1), verder 2, 4, 6 effen". Helmteeken: een gaande leeuw, een kroon houdende.

b. het vrouwelijk wapen: „3 dwarsbalken".

Kleuren onbekend.

Wie kan deze combinatie terechtbrengen?

Amersfoort. A. F. van Beurden.

Geruimen tijd hebben wij met de hand onder het hoofd gezeten, voordat wij ons eene voorstelling konden maken van het wapen, dat de vrager hierboven op zoo ongelukkige wijze beschrijft. Eindelijk kregen wij de gelukkige ingeving, dat wellicht een gepaald en tegengepaald veld bedoeld werd en, zoekende in de ons ten dienste staande gegevens, vonden wij inderdaad in deze groep één wapen, dat blijkbaar het door vrager bedoelde zal moeten zijn.

De beschrijving van dit wapen luidt aldus: „gepaald en tegengepaald van 3 stukken blauw en goud (dit laatste vermoedelijk), de blauwe stukken (zijnde dus 1, 3 en 6) elk beladen met een hertekop met hals. Helmteeken: een uitkomende leeuw, die een kroon tusschen de pooten houdt. Het werd door ons gevonden op een lakafdruk op den brief van *J. C. Schoorn*, 27-8 1806 Voorzitter of Secretaris van het Schoolbestuur te Schiedam (mogelijk ook Notaris aldaar), in de Bijlagen tot de resoluties van den Raad van Schiedam in het archief aldaar. Of dit inderdaad zijn wapen was, kunnen wij niet verzekeren; een geslacht *Schoorn*, in het begin van de 18e eeuw in de regeering van Breda, voert een geheel ander wapen.

Het vrouwelijke wapen, nl. de 3 dwarsbalken, is dat van het geslacht *van den Hattert* (ook *van* den *Hatart* geschreven). Men vindt het in het Armorial Général beschreven als „in goud 3 zwarte dwarsbalken",

Het zegel van jonker *Crystoffel van den Hatart*, *26-10* 1611 „Haefman" in de landen van Cuyck, vertoonende 3 dwarsbalken, vindt men op een stuk in het Rijksarchief te 's Hage. Of er eene alliantie *Schoorn* met van *den Hattart* bestaan heeft, is ons voorloopig niet bekend.

Doc.-Bur.

Wapen (Onbekend). *Johannes Waldeck*, geb. 16 Nov. 1699, burgemeester van Immenhausen (Hessen-Kassel), had 4 kinderen w.o. *Willem Hendrik*, geb. *17* Januari *1727*. Deze huwde te 's-Gravenhage met *Sarah Henriette von Wylich*, geb. *7* Januari 1733 te Wesel.

Van dit echtpaar bestaat een stempel met alliantiewapen :

Rechts: *Waldeck*: blauw met 3 zilveren staartsterren (1-2) boven een groenen grond, Helmteeken en zilveren staar' ter. Wrong. Dekkleeden: zilver, blauw. Helm gekroond.

Links: ovaal schild, gedeeld : *a. Wylich*, zilver met een rooden keper vergezeld in den voet van een rooden ring; *b.* zilver met 9 gespen? (of maliën?) (3-3-3) van? en een schildhoofd met een garnaal (althans géén kreeft, want hij heeft geen scharen), wiens voelhorcns over de deellijn heen komen (ten onrechte vermoedelijk). Helm gekroond. 2 Helmteekens: rechts: *Wylich*, drakenhals met schildje er aan hangend, beladen met keper en ring; links: de garnaal.

Gevraagd wordt van welk geslacht de linkerhelft van het vrouwelijk schild mag zijn. Mij is geen wapen met een „ garnaal" bekend.

Ginneken. Steenkamp.

Wapens (Onbekende). (XXXIX, 183). In den gevel van een huis te Emden staat een alliantiewapen, dat ongeveer met de wapens op de brandewijnkom overeenstemt. Volgens een teekening, die een mijner kennissen mij gaf (géén heraldicus) zou het mannel. wapen zijn: in 2 een dwarsbalk van ? vergezeld van 3 rozen van ? Het vrouwel. wapen zou zijn: doorsneden met een balk over de snijding, a. in ? drie palen van ? *b.* drie ruiten van ? Volgens verdere opgave was het eerste wapen dat der familie *Roessingh;* het andere dat van van *Wingene.* Het echtpaar moet dus zijn *Johannes R.,* Secretaris van Emden (zoon van *Harmannus R.,* regierungsrat in Aurich × *Joh. Elizab. von Laher*), gehuwd met *Helena von* of *van Wingene.* Een achterkleinzoon, Paul *Leo R.*, woonde pl. m. 1900 nog als gep. ritmeester der huzaren te Berlijn.

Oudshoorn. W. M. C. Regt.

Westenberg(Olmius. Gevraagd worden genealogische gegevens betreffende *Statius Reinier Westenberg(h)* en *Elsabé Anna Catharina Olmius.* Hun dochter *Gerharda Johanna Westenberg(* geb. te Goor 2-6-1728, huwde in 1754 met Mr *Johan Schrassert.*

a. H. A. L. S.

Westhrenen (van). (XXXIX, 183). Volgens Ned. Leeuw 1896, k. 168 huwden op 20 Juni 1680 te Ommeren:

Jan Teunissen van Westrenen, j. m. van Meerten, wonende op den Engh en *Willemijntie Adriaensen Krekel* wed. *Adriaen van Wijck*, op de Weert te Venhuysen.

Amsterdam. A. P. van Schilfgaarde.

INHOUD 1921, N° 9.

Bestuursberichten. — Pieter van Beoosteneweene's Remissorium Philippi, door Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop. — De Burggraven van Leiden vóór 1339, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. — De eerste Nassau's in Nederland, door Jhr. Mr. W. G. Feith. — Van Heiden (von Heyden), door H. H. K. Langenmayr. — Het Rotterdamsche regeeringsgeslacht Gevers, door A. J. Bioker Caarten. (Slot). — Huwelijksinteekeningen in de Kerkelijke registers te Amsterdam van Predikanten, die aldaar gestaan hebben, medegedeeld door A. B. van der Vies. (Vervolg). — Korte mededeelingen: Van Gorkum; Putmsn; Paus Adriaan VI; Een onbekende van Pallandt. — Vragen en Antwoorden: Cuyck (van); Gevers; Gobbelschroy (van), Hattert (van); Machalst (van) en Ruyl; Olivier; Renesse; Saumaise (de); Vinju; Walteling(h)-Frans(e); Wapen (Onbekend); Wapens (Onbekende); Westenberg(Olmius; Westhrenen (van).

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, v/h H. L. Smits.

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch - heraldisch Genootschap : „De Nederlandsche Leeuw,"

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan de leden van het Genootschap gratis toegezonden.
Bijdragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven van adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen gelieve men te richteo tot den redacteur Mr. TH. R. VALCK LUCASSEN, *huize „Sparrenheide", Driebergen.*
De jaarlijksohe contributie voor het lidmaatschap bedraagt *f* 10.— en voor de leden te 's-Gravenhage, die de wekelijksohe portefeuille ontvangen, *f* 15.—. Voor niet-leden is het Maandblad verkrijgbaar tegeneen abonnementsprijs van *f* 10.— per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genootschap gelieve men te richten tot den secretaris Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Delistraat 35, 's-Gravenhage, en* die betreffende de Bibliotheek en de wekelijksche portefeuille tot den bibliothecaris Jhr. Mr. W. G. FEITH, Prinses *Mariannelaan 34, Voorburg.*

De Bibliotheek van het Genootschap, gevestigd *Heerengracht 62 (hoek Princessegracht)*, *'s-Gravenhage,* is voor de leden geopend iederen Maandag van 3-5 uur.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 10. XXXIXe Jaargang. October 1921.

BESTUURSBERICHTEN.

Maandelijksche Bijeenkomst.

Op de Maandelijksche Bijeenkomst van 7 November a.s. zal de Heer Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland een lezing houden over: „De ondergang van het geslacht van Hodenpijl".

Redactie.

Het adres van den Redacteur, Mr. Th. R. Valck Lucassen, luidt thans:. huize „Sparrenheide", Driebergen.

Tot lid zijn benoemd:

Dr. H. A. BICKER CAARTEN . . . . *Giethoven.* (*Overijssel*).
Arts.
Mr. N. VAN HASSELT . . . . . *'s-Gravenhage.* *Vivienstraat 86.*
Dr. H. P. KRULL . . . . . *Velp.* *Huize „Leeuwenhoek", Hoofdstraat. 19.*
A. MERENS . . . . . *Amsterdam.* *Heerengracht 103.*
A. A. M. STOLS . . . . . *Amsterdam.* *Keizersgracht* 505.
Jur. stud.
A. R. VERBRUGGE . . . . . *Rotterdam.* *'s-Gravendijkswal* 97.

Adreswijzigingen.

J. L. VAN BIJLERT . . . . . *Delft.* *Rotterdamsche weg 74.*
S. FONTEIN . . . . . *Haarlem.* *Parklaan 14.*
Jhr. Mr. W. G. FEITH . . . . . *Voorburg.* *Prinses Marianne1. 34.*
W. C. NINABER . . . . . *Nijmegen.* *Barbarossastr. 74.*
E. RENÉ VAN OUWENALLER. . . . . *Hilversum.* *Spieghellaan* 4.
A. H. STOLK. . . . . *Dordrecht.* *Hoog 21.*
J. C. SWAVING . . . . . *Velp* (*G.*). *Hôtel „Overbeek".*
Jhr. Mr. J. LUNSINGH WICHERS . . . *Delft.* **Oude *Delft* 159.**

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de leden N. A. Rambonnet te Doornspijk en A. Volker van Waverveen te Nunspeet.

Bibliotheek.

Het genootschap is in ruil getreden met „Mechlinia", maandschrift voor Oudheidkunde, Geschiedenis, Kunst, Taal en Volkskunde, onder redactie van H. Dierickx, archivaris der stad Mechelen.

Ten ***geschenke*** ontvangen :

Van den Heer W. J. J. C. Bijleveld:
Het ***Leidsche Jaarboekje*** 1904-1919 ***(16*** dln).
Gräfliches Taschcnbuch 1847—1853,1855,1856 (9 dln).
Van Mr. W. B. A. Donker Curtius:
Bulletin *héraldique* ***de*** *France* ***1898-1900 (3*** dln).
Des Villates ***en*** France et aux Pays-Bas, 1881, door L. gr. de la Boutetière en A. J. Enschedé.
Iteghem ***et ses seigneurs, 1894*** door J. T. de Raadt.
Genealogisches Taschenbuch 1881—1883 (3 dln.).
Freiherrliches Taschenbuch 1883, 1884, 1887-1892, 1894, 1895, (10 dln).
Gräfliches Taschenbuch 1881—1895 (16 dln.), benevens eenige overdrukjes en brochures, alsmede eenige periodieken en genealogie&, waarvan het genootschap reeds een exemplaar bezat.
Van Mr. J. A. G. Verspyck Mijnssen:
G. Eysenbach. *Histoire* ***du*** *blason*, Tours 1848.
Van de schrijvers:
Ontdekking v. e. portret v. e. Breda'schen burgemeester (= *P. Snellen)* uit de 17de eeuw, door prof. Mr. H. van der Hoeven (overdr. Taxandria VIII afl. 6/7).
Een evenkuie van Hendrik Doeff (= *Abr.* de Beer)

door M. R. H. Calmeyer (overdr. Onze Eeuw 1921 afl. 10).

De collectie dossiers werd verrijkt, door den heer J W. Wyndelts te A'dam met een pakje genealogische aanteekeningen der fam. *Dolman*.

Aan de leden van het Genootschap, die voornemens mochten zijn in verbinding te treden tot het „Genealogisch Bureau" A. H. Ris, 2e Schuytstraat 80, den Haag: wordt in overweging gegeven zich tevoren om inlichtingen te wenden tot het Bestuur.

Pieter van Beoostenzweene's
Remissorium Philippi,

door Mr. E.J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP.

(Vervolg van XXXIX, *216*).

Ter verduidelijking van mijn eerste artikel, over de aanbieding van het remissorium, meende ik goed te doen hier nog schematisch aan te geven de wijze, waarop de aldaar behandelde **18** figuren vermoedelijk rondom den Hertog' zijn gerangschikt :

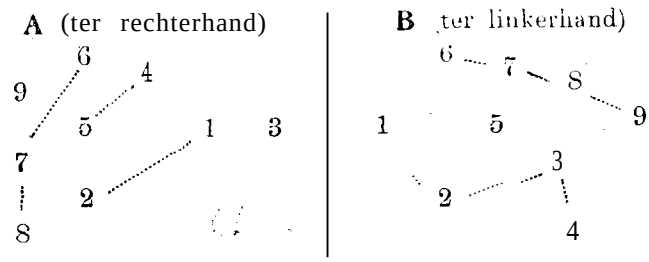

De nummering duidt aan de volgorde der wapenschilden in de twee rijen (rechts en links) en tevens de orde, waarin de personen door mij werden behandeld.

II.

De tweede, in het eerste deel van ons remissorium voorkomende, afbeelding [1]) behoort in zoover eenigszins anders te worden bezien dan plaat I, dat deze een bepaalde gebeurtenis voorstelt — hetzij dan werkelijk of denkbeeldig — terwijl plaat II slechts een familietafreel is, vermoedelijk als portretgroep bedoeld, zij 't niet geheel „naar het leven" getroffen, waar immers, zooals we zien zullen, enkele der afgebeelde personen destijds niet meer in leven waren. Toch kan naar ik meen aan onzen „historieur" bezwaarlijk een andere bedoeling worden toegeschreven, dan om de 13 personen dezer familiegroep getrouwelijk te conterfeiten, zoodat we bij deze plaat ongetwijfeld van een, zij 't dan wellicht minder geslaagde en zeker anachronistische *portretgroep mogen* spreken.

Hoofdpersonen zijn uitteraard de tijdens de voltooiing van ons boekdeel regeerende Hertog en zijn gemalin, beiden dan ook door hun wapens onmiskenbaar aangeduid.

Voorts vertoont *ons* de plaat den toenmaligen erfprins, graaf Karel van Charolais.

De andere figuren zijn als volgt om deze drie hoofdpersonen gegroepeerd (waarbij de cijfers de volgorde onzer bespreking aanduiden) :

[1]) De bij dit artikel behoorende plaat II werd den leden reeds met het September-nummer van dit maandblad toegezonden.

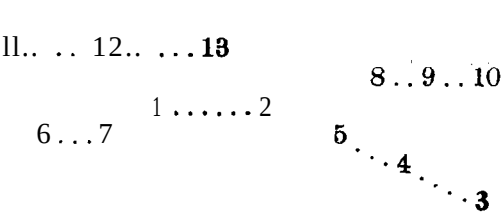

1. Boven 's Hertogen hoofd vinden we het volledige wapen van Bourgondië, overeenkomstig de beschrijving bij plaat 1 gegeven, hier echter niet in baniervorm, maar als wapenschild, vertoonende den eenigszins toegespitsten overgangsvorm tusschen gothiek en renaissance, en gedekt door een gouden helm met wit-roode wrong en roodblauwe dekkleeden.

Deze laatste kleurenoombinatie maakt weliswaar geen zeer heraldischen indruk, doch men bedenke daarbij in de eerste plaats, dat ten tijde van Philips het eigenlijke bloeitijdperk der levende heraldiek reeds voorbij was; en voor-al, dat in de Fransche wapenkunde — en als een product daarvan is dit wapen te beschouwen — het gebruik van helmen en dus ook van helmkleeden en cimiers veel minder algemeen en geliefd was dan in Duitschland, waar daarvan steeds zooveel werk gemaakt is. Dit laatste is in de Latijnsche landen veel minder het geval; daar waren de kronen meer in zwang ; en het moet ons dan ook niet verbazen, dat deze rood-blauwe lambrequins (gewoonlijk ziet men ze goud-blauw gekleurd) een wat onbeholpen indruk maken als waren ze door een niet heraldisch-deskundige geteekend, hetgeen onze historiear toch inderdaad wel was.

Hetzelfde geldt volkomen voor het Bourgondische cimier, de dubbele heraldische lelie, eigenlijk een lelie uit het schild, maar zoo gevormd, dat'zoowel van voren als van ter zijde twee zijbladen zichtbaar zijn; deze dus in een horizontalen kruisvorm geplaatst, welke perspectivisch op de plaat niet voldoende tot zijn recht komt. Het helmteeken is dat der Fransohe koningen; veelal worden de bladen der lelie nog met kleine vederbosjes, soms zelfs met pauwestaarten versierd. Intusschen komt een helmteeken boven het koninklijk wapenschild zelden voor; de zegels der koningen uit het huis Capet vertoonen slechts het beeld van 'den zegelaar, al of niet van een wapenschild vergezeld. Op munten en andere afbeeldingen komen echter ook ruiterfiguren voor, en deze voeren dan de lelie als helmteeken. Dit teeken is veel meer bekend door de jongere zonen en takken, de „enfants de France" en „princes du sang royal", die uitteraard ruiterzegels gebruikten *en* daarop ook hun helmteekens vertoonden. Deze wijken soms van het koninklijk helmteeken af. Zoo voerde de bekende Karel van Valois (zoon van Koning Philips III, en vader van Koning Philips VI, den grootvader van Philips den Stouten van Bourgondië) een draak, een in Frankrijk en de zuidelijke Nederlanden, waar men op dit gebied weinig verscheidenheid kende, zeer geliefd cimier.

Het wapenschild van onzen toenmaligen landsheer Philips, „l'Asseuré", „le Bon Duc", schoon niet tot de Nederlandsche heraldiek in engeren zin behoorende, verdient, ook wijl het op zooveel Nederlandsche monumenten voorkomt, wel eenige nadere beschouwing. [1])

[1]) De door mij vermelde heraldische bijzonderheden zijn zooveel nogelijk getoetst aan de zegels der betrokken personen, waarvoor n hoofdzaak zijn te vergelijken: Vredius, *Sigilla Comitum Flandriae*

Zooals bij plaat 1 gezegd is, voerden Philips, zijn zoon Karel en diens dochter Maria dit samengestelde wapen, dat daarna is opgegaan in dat dar Habsburgars en waarvan de voornaamste kwartieren (Bourgondië, Vlaanderen en Brabant) nog heden in het Spaansche wapenschild te zien zijn, en eveneens in dat van de vroeger rageerende huizen Habsburg-Oostenrijk en Bourbon-Sicilië.

Intussohan verschijnt het in den hier beschreven vorm eerst sedert 1430. Vóór dien tijd ontbraken de kwartieren Brabant en Limburg en was het wapen dus zooals wij het op onze plaat in de heraldische linkerhelft der beide ruitschilden ter rechterzijde des Hertogen ontmoeten.

Historisch was de gang van zaken aldus, dat Philips de Stoute, zoon van Koning Jan van Frankrijk, zijn vaderlijk wapenschild, gebroken door den rood-zilveren blokzoom, vierendeelde met het geschuinbalkta wapen van het hem in 1363 door dien vader geschonken hertogdom Bourgondië [1]). Doordien hij gehuwd was met Nargaratha, erfdochter van Vlaanderen, kon zijn zoon Jan zonder Vrees den Vlaamschan leeuw als hartschild aannemen, en in dezen vorm ging het wapen op diens zoon Philips den Goeden over. Tijdens Jan's leven voert Philips (toen nog „graaf van Charolois") dit wapen gebroken door een zilveren barensteel van 3 hangars.

Als helmteeken diende de bovenbeschreven lelie; *als* supports twee leeuwen, vermoedelijk zwarte, aan het Vlaamsche wapen ontleend.

Wij moeten nu teruggaan tot Philips' oom Anton van Bourgondië, hertog van Brabant, tweeden zoon van Philips den Stouten; deze voerde evenals zijn zoon Jan, in onze geschiedenis bekend als tweede man van gravin Jacoba, in het 1e en 4e kwartier Frankrijk met den blokzoom, in het 2e en 3e achter in plaats van oud-Bourgondië resp. de leeuwen van Brabant en Limburg. Op het wapen van den derden zoon van Philips den Stouten, n.l. Philips van Bourgondië-Nevers, komen wij straks, bij de bespreking van dat des graven van Etampes, terug.

Het hier afgebeelde wapenschild van Philips den Goeden is nu te beschouwen als de combinatie van het door hem tot 1430 gevoerde (*Frankrijk-Bourgondië* met hartschild *Vlaanderen*) en dat van zijn volle neven Jan en Philips van Brabant, zoons van zijn oom Anton, die hij in genoemd jaar beërfde (*Frankrijk-Brabant-Limburg*).

Dat de Bourgondiërs het niet de moeite waard achtten naast den Vlaamschen leeuw ook dan Hollandschen in hun wapen op te namen — Holland en Zeeland vielen hun toe door 't huwelijk van Jan zonder Vrees met Nargaratha van Beieren — is zeker te betreuren.

Het volgend schema moge deze voor het huis Bourgondië zoo fortuinlijke huwelijken (×), waaraan ik ook bij plaat 1 herhaaldelijk mocht herinneren, op overzichtelijke wijze verduidelijken:

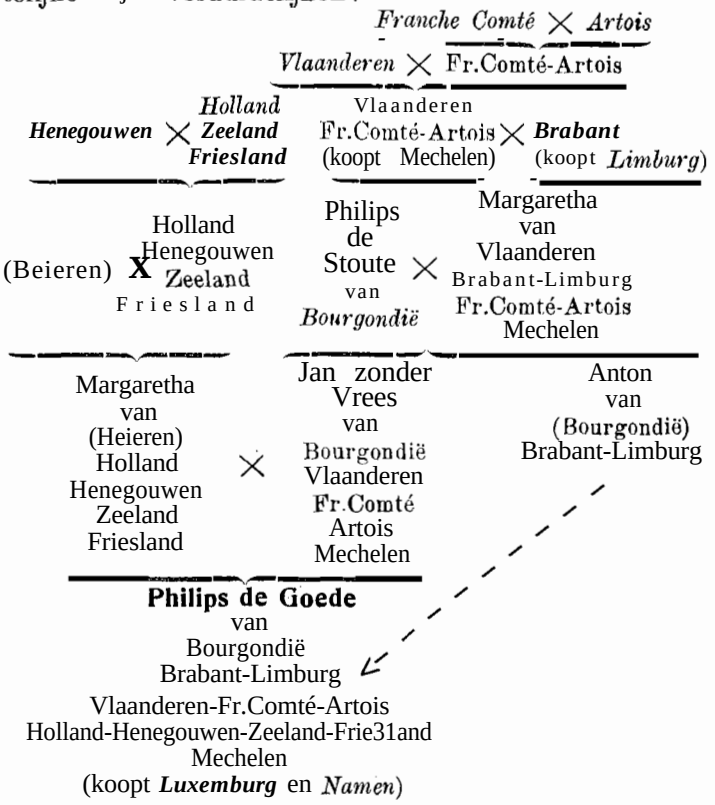

Van de dertien voornaamste bezittingen, welke in bovenstaand schema worden vermeld, zijn dus slechts drie hertogdommen en één graafschap in het hertogelijk wapen vertegenwoordigd.

Aan een naar latere Duitsche zede bijeenvoegen van halmen en helmtaekans werd in 't geheel niet gedacht: de karakteristieke dubbele lelie bleef alleen behouden. Als zinspreuk voerde Philips behalve de Bourgondische wapenkreet „Monjoye au noble duo" of „Monjoye St. André", ook de spreuken van het Gulden Vlies: „Autre n'auray" en „Je l'ay empris".

2. Ter linkerzijde van den Hertog staat zijn gemalin, Isaballa van Portugal uit het huis Avis, een bastaardtak van het oud-Bourgondische huis, zooals wij zagen gesproten uit het Franscha koningshuis Capet. Hertogin Isaballa is van de drie echtgenooten van Philips het meest bekend; niet zelden verving zij haren gemaal in regearingszakan, zoo o.a. in Holland waar de telkens terugkeerende strijd tusschen Hoakschen en Kabeljauwschen den Hertog, die zelf meestal in andere gewesten vertoefde, voortdurend zorg baarde. Isabella, sedert 1467 weduwe, stierf in 1472, 75 jaar oud.

Wij hebben haar wapen beschreven bij de bespreking van plaat 1; haar broederszoon Jacob van Coïmbra, voert aldaar den barensteel, die hier bij Isabella — als dochter van den Koning haars vaders volle wapen voerend — uittaraard ontbreekt.

Het huis Avis, welks stichter was Jan de bastaard, grootmeester der orde van Avis, voerde zooals wij reeds

---

van 1639 (vermeerderde uitgave met tal van zegels der aanverwante huizen); de Raadt, *Sceaux armoriés;* Douet d'Arcq, *Collection de Sceaux* (Archives de l'Empire, Inventaires et Documents, III deelen, Parijs 1868). Voorts vindt men veel wetenswaardigs in Siebmacher's Wappenbuoh, Bnd. 1 afd. 2 *(Ausserdeutsche Staatenwappen)*, dat evenwel met de noodige voorzichtigheid dient te worden geraadpleegd. Dit geldt in nog meerdere mate voor Butkens' standaardwerk *Trophées de Brabant, voor* J. B. Maurice, Le *Blason des armoiries de tous les chevaliers* de *l'ordre* de *la Toison d'or* (la Haye 1667), en vooral voor het — genealogisch fantastisch-onbetrouwbare maar heraldisch zeer fraaie — *Armorial dee princes du sang royal* de *Hainaut et de Brabant,* door Ed. de Block (1900). Voor Zuid-Nederlandsche heraldiek ia voorts lezenswaardig het werkje van Dr. A. Gevaert: *Het Wapenteeken en de Kleuren der Belgische provinciën* (Brussel 1919).

[1]) Philips was de jongere zoon, die in den strijd bij Poitiers naast zijn vader stand hield, en als belooning het toen vacante hertogdom Bourgondië ontving, met voorbijgaan van zijn oudere broeders.

zagen het groene kruis dier orde *achter* het zilveren schild van Portugal, doch *over* den rooden schildzoom met de kasteelen, soms als wapen der Algarven aangeduid. Wij betwijfelen of dit laatste juist is. De zoom werd aangenomen door Alfons III (†1279) en algemeen beschouwd als aan het wapen van Castilië ontleend. Een dergelijke wijze om twee wapens te combineeren was op het Iberische schiereiland steeds zeer geliefd. Nu was Alfons IIL van Portugal de zoon van koning Sancho 1 en Urraca van Castilië, en het zou mij niet verwonderen als in deze afstamming uit de toen reeds machtige Castiliaansche koningen aanleiding tot bedoelde wapenvermeerdering was gevonden. Ik wordt in dit vermoeden versterkt door de omstandigheid, dat Urraca's zuster, de beroemde Blanche de Castille, koningin van Frankrijk, dien zelfden schildzoom in het huis Capet overbracht: haar zoon Karel van Anjou -- de latere koning van Napels — voerde blijkens zijn ruiterzegel Frankrijk met een schildzoom van Castilië. Later liet hij dien zoom varen voor den (onbeladen) rooden barensteel der Anjou's.

De roode schildzoom met de gouden kasteelen („chastellée d'or") bleef een integreerend deel van het Portugeesche wapen vormen; allengs werd het aantal kasteelen tot 7 beperkt.

De rechterhelft van Isabella's wapenschild vertoont het zooeven beschreven wapen van Philips. Opmerking verdient, dat niet de minste poging door den teekenaar is gedaan. om dit vrouwelijk schild een anderen vorm te geven dan het mannelijk, slechts is het door overhelling naar dat van Philips toegewend. Op haar zegel is het wapen, in ruitvorm, geheel gelijk aan het hier vermelde. Het randschrift luidt „S. Elizabeth. dei. gra. ducisse. burg. lothar. brabancie et lymburc. coi. flàndrie.' arthesi. burg. namurci."

Wij zullen straks zien, dat onze teekenaar bij andere wapens wel den ruitvorm bezigt, maar daaraan geenszins de beteekenis hecht van een „jonkvrouwelijk schild" zooals gewoonlijk in heraldische handboeken wordt geleeraard.

3. Na de Hertogin vinden wij zonder veel moeite als derden hoofdpersoon den zeventienjarigen Karel den Stouten, [1] „le Téméraire", graaf van Charolais [2], heer van Bethune, Chastelbellin en Arkel, later ook van Putten en Strijen (als zoodanig zijn naam verbindend aan de heerlijkheid Charlois, thans gemeente Rotterdam), hier op onze plaat afgebeeld in lang gewaad, evenals zijn wapenschild met den keten van het Vlies omhangen. Sedert 13 Sept. 1446 *was* de jeugdige Karel weduwnaar van zijn eerste vrouw Catharina, 5 jaar ouder dan hijzelf, dochter van Karel VII van Frankrijk en zuster van zijn lateren doodsvijand Lodewijk XI. In 1454 zou hij hertrouwen met zijn volle nicht Isabella van Bourbon en in 1468 met Margaretha van York. Overigens acht ik het onnoodig over den zoo bekenden Karel *van* Bourgondië in dit opstel verdere biografische bijzonderheden mede te deelen. Hij vormt op onze plaat de hoofdfiguur van een groep of rij van drie personen, boven wier hoofden drie behoudens den

[1]) Door zijn tijdgenooten ook „le Hardi", „le Guerroyeur", Je Belliqueux" of „le Traveillant" genoemd.

[2]) Het graafschap Charolais behoorde reeds in de dertiende eeuw aan de hertogen van Bourgondië, en placht later aan den erfprins als apanage te worden toegekend, evenals zulks in het Henegouwsche en Beiersche huis de gewoonte was met het graafschap Oostervant.

vorm geheel gelijke schilden het hertogelijk wapen vertoonen, beladen met een zilveren barensteel van drie hangers. Naar heraldieken regel moeten dus de beide andere, naast Karel staande figuren eveneens kinderen van den Hertog zijn, en zoo wijst zich als vanzelf aan, dat hier zijn afgebeeld de beide jong overleden oudere broeders :

4 en 5. Antonie en Joost van Bourgondië, beiden ook kinderen van deze derde gemalin van hertog Philips.

De oudste was geboren 30 Sept. 1430 en reeds in 1432 gestorven ; de tweede geboren 14 April 1432 (n.s.) en eveneens jong overleden. Beide zijn in zeer eenvoudige, zwarte kleeding afgebeeld, en hebben weinig van éénjarige kinderen — een fantasie die men onzen kunstenaar gereedelijk zal kunnen vergeven.

Gouthoeven verhaalt ons in zijn kroniek van „een sonderlingh misterie, 't welck schijnt te wesen een prophetie, ende werd oock geapprobeert ende gesterckt van ghelooflijcke mannen, die daar bij, aan ende over waren, als deze Vrouwe Ysabela van haren Vader scheyde om in deze Landen te komen, ende men houdet voor warachtigh, ende was dit: Als Koningh Jan van Poortugael, zijn dochter Ysabela sende met een heerlijck gheselschap van heeren en jouffrouwen in dezen Landen, om te trouwen den moghenden Vorst Hertoghe Philips van Bourgongien, sprack hij haer op dezer manieren toe: Mijn alderliefste dochter, ghy sult weten dat ghy van Uwen man sult ontfangen ende baren dry sonen, ende die ghy selver met Uwe borsten voedet, die sullen leven, ende die ghy niet en sooget sullen sterven, ende alaoo ist gevallen: Want d'eerste twee en zooghde zy selver niet, ende storven; maer den derden Karel Marthyn [1]) is te lijven ghebleven".

Nu wij den hoofdpersoon, zijn gemalin en kinderen hebben behandeld treffen ons vooral nog de beide vrouwelijke figuren ter linkerhand des Hertogen. Op haar hebben blijkbaar betrekking de beide gedeelde schilden — immers destijds de vaste manier om gehuwde vrouwen aan te duiden — welke in de eene, heraldisch-linksche helft het wapen van Bourgondië, in de andere Frankrijk vertoonen, dit laatste bij een der beide door een rooden barensteel gebroken. Aan het slot van dit hoofdstuk zullen wij op de verschillende, in het huis Capet gebruikte brisures nader terugkomen.

Doordien de roode barensteel hier met drie maal drie gele figuren (kasteelen) is beladen, wordtonmiskenbaar het wapen van Artois aangegeven, en zoo duiden de twee allianties Bourgondië-Frankrijk en Bourgondië-Artois op de beide overleden echtgenooten van „le bon duc", Miohelle de France en Bonne d'Artois, welke beide figuren dus behalve door hare plaatsing in onzefamiliegroep, langs zuiver heraldieken weg kunnen worden gedetermineerd. Daarbij dient er op te worden gelet, dat het mannelijk wapen in de heraldische Zinkerhelft harer wapenschilden is geplaatst, welke dus door omwending van het wapen „par courtoisie" naar den Hertog zijn toegewend; en voorts, dat die linkerhelft niet het vermeerderde Bourgondische wapen vertoont, maar het oude, tot 1430 gevoerde, dus zonder Brabant en Limburg. Immers waren beide vrouwen in genoemd jaar reeds overleden

[1]) Aldus genaamd wijl hij op st. Maartensavond was geboren,

en hadden dus de vermeerdering van 's Hertogen wapen niet meer beleefd. Wij wijzen vooral op deze bijzonderheid, wijl hieruit weer blijkt met welk een pijnlijke nauwgezetheid de „historieur" zijn figuren door middel hunner wapens aanduidt.

Blijft nog de vraag: wie der beide dames Miohelle, *en* wie Bonne voorstelt. De heraldisch rechtsche treedt het meest op den voorgrond, is bovendien in een geheel met leliën bezaaid gewaad gekleed en zal wel de aanzienlijkste der beiden, Philips' eerste vrouw Michelle voorstellen :

6. Michelle de France[1]), geb. 1394, dochter van Koning Karel VI (den Waanzinnigen) en van Isabella van Beieren.

Michelle, die, kinderloos, reeds op 28-jarigen leeftijd stierf (1422), werd ten hove van Bourgondië hoewel te midden van prinsen van den bloede als koningsdochter met bijzondere onderscheiding bejegend. Zelfs haar schoonvader hertog Jan, schoon zelf eens konings kleinzoon en regeerend vorst, „...la..vouloit toujours servir d'espices, mais elle ne le vouloit souffrir. Touttes fois il s'agenouilloit toujours jusques à terre devant elle, 1' appelloit *Madame et* elle 1' appelloit *beau père*" (Alienor de Poitiers, t.a.p.).

Zij heeft dus op onze plaat haar wapen vlak boven zich; het heraldisch rechts daarvan geplaatste is dat van Bonne, in blauw gewaad onmiddelijk naast den Hertog staande :

7. Bonne d'Artois, dochter van Philips van Artois, graaf van Eu, en van Maria van Berry, geb. omstreeks 1395.

Deze tweede eohtgenoote was weduwe van 's Hertogen jongste oom, Philips van Bourgondië, graaf van Nevers, Rethel enz.

Zij overleed in 1425, schonk den Hertog geen kinderen, doch liet twee zoons na uit haar eerste huwelijk, den in 1464 kinderloos overleden Karel, en den straks nader te behandelen graaf van Etampes, Jan van Bourgondië, tevens erfgenaam van Nevers, Rethel en Eu, welke graafschappen door het huwelijk zijner dochter zooals we zullen zien in het Cleefsche huis overgingen.

Hertogin Bonne, hoezeer „princesse du sang royal", was uit een zeer ver verwijderden zijtak van het koningshuis gesproten, die deswege dus minder honneurs genoot dan de „enfants de France" en b.v. de Bourgondiërs, Orleansen enz. [2])

Haar kapsel is minder zwierig dan dat der beide andere hertoginnen, hetgeen ons doet denken aan een omtrent haar vermelde bijzonderheid: „et avec ce ne portoit point d'estat" (d.i. staatsie, versiering) „sur son chief comment autres dames à elle pareilles".

De vier laatstgenoemde figuren, die dus ten tijde onzer afbeelding reeds overleden waren, worden op onze plaat allen door een ruitvormig wapenschild aangeduid. Wij moeten hieruit concludeeren, dat deze vorm door onzen historieur wordt gebezigd om aan te duiden, dat zij niet meer tot de levenden behoorden, — een merkwaardige bijzonderheid, waarvan ons tot dusver geen voorbeeld bekend was. Later kwam het ruitschild voor *vrouwelijke* personen algemeen in zwang, nog later placht men het als *jonkvrouwelijk* schild te gebruiken. Het bloeitijdperk der heraldiek hield zich met de laatstbedoelde onderscheidingen niet op. Veel waarde hechte men er dus niet aan.

Al de nu behandelde personen staan op de plaat vóór een soort (zwaar-vergulde) balie of scherm, waardoor zij zijn gescheiden van een drietal, dat daarachter te voorschijn komt. Waar deze afscheiding blijkbaar op zeker onderscheid in rang of relatie tot den Hertog duidt, ligt het, voor de hand om eerst nog te bespreken drie andere figuren, welke zich ervóór bevinden en ter linkerhand des Hertogen boven diens drie kinderen staan afgebeeld.

De identificatie der nu nog volgende zes personen baart geen moeilijkheid, wanneer men slechts nauwkeurig acht geeft op hetgeen de wapens ons leeren en bovendien op alles wat omtrent het hof van Bourgondië is overgeleverd; Olivier de la Marche, meermalen door mij aangehaald, de uitvoerige kroniek van Enguerrand de Monstrelet (welke helaas slecht tot 1444 loopt), en anderen noemen ons steeds weer dezelfde personen, die we ook reeds op plaat 1 ontmoetten. Zoo ook de *Itinéraire de Philippe le Bon* (Voyages des souverains des Pays-Bas, Brussel 1876), die weliswaar een hiaat vertoont over de jaren 1442-1462, maar die b.v. in 1441 en daaromtrent herhaaldelijk als 's Hertogen gezelschap noemt : „messieurs Jean et Adolphe de Clèves, messieurs d'Etampes et de Beaujeu et mademoiselle d'Etampes", d.z. juist degenen, die we op onze voorstelling opnieuw ontmoeten, met mademoiselle (Elisabeth) d'Etampes, die de vrouw zou worden van haar neef Jan van Cleve.

Bezien wij nu de wapens, welke in de rij volgen op die der drie zoons van Bourgondië, dan kunnen wij in de drie jeugdige figuren ter linkerhand „Messieurs les Nepveux" herkennen : n.l. de beide Cleefsche gebroeders en den prins van Bourbon.

Hunne wapens hebben wij reeds bij plaat I beschreven. De volgorde der schilden is evenals daar aldus : eerst Hertog Jan I, daarna de Sire de Beaujeu, eindelijk Adolf, de latere heer van Ravestein.

„In domo enim sua excelsa enutrivit", verhaalt Beoostenzweene in het bij deze plaat behoorende bijschrift „atque retinuit et adhuc continuat principes varios in nobilitate multum rutilantes; uti primo: filium regis Portegalie ; Johannem ducem Clivensem, filium sororis sue; dominum de Beaugy, filium ducis Borbonie, cum fratre, et cum hoc comitem de Stampez, filium Avunculi sui, ex utroque parente de regno Franchie, ut arma ostendunt; etiam Adolfum Clivensem, fratum ducis antedicti cum multis aliis comitibus et illustribus, etiam cum episcopis et aliis magnificis, litteratis et non litteratiis." [1])

---

1) De toenaam „de France" waarop eigenlijk alle leden van het koninklijk huis recht zouden hebben, werd alleen gevoerd door de kinderen van den Koning; de overige prinsen en prinsessen noemden zich naar de diverse apanages. Van de „enfants de France" (koningskinderen) werd het volle wapen van Frankrijk alleen door de dochters gevoerd.

2) „Sans égard à l'etendue de domination plus ou moins vaste, l'unique mesure de grandeur Qtoit alors le degré qui approchoit plus ou moins de la Souche Royale. Les Ducs de Bourgogne dont la puissance alloit presque de pair avec celle de nos Rois, se oroyoient obligés de fléchir le genou devant un simple fils de France. Etre plus près de la couronne dans le style de ce temps-là, o'étoit être plus grand" (la Curne de Sainte-Palaye, t.a.p.).

1) De infant is hier dus wel vermeld maar op de plaat weggelaten; d eze omstandigheid komt mij geenszins onverklaarbaar voor: de eekenaar bedoelt blijkbaar 's Hertogen hof voor te stellen als bijonder opleidingsinstituut, tevens „kosthuis" voor enkeleuitverkorenen nder zijn bloedverwanten. Tot dezen nu behoorden de kinderen van

In volgorde worden hier dus vermeld : de infant Jacob; hertog Jan van Cleve; Philips van Beaugy (lees Beaujeu) en zijn broeder (d. i. vermoedelijk Jacques de Bourbon, geb. 1445, vliesridder 14 Mei 1468, † ongeh. 22 Meid.a.v.); de graaf van Etampes ; Adolf van Cleve (nog niet „heer van Ravestein" genoemd).

Van deze zes bevoorrechten komen nu drie neven (oomzeggers) en een volle neef op onze plaat voor, allen ook reeds bij plaat 1 besproken.

Inzonderheid de drie eerstbedoelden genoten de bijzondere bescherming van den Hertog, evenals enkele nichtjes, hierna te vermelden.

Philips de Goede, „grand faiseur de mariages", beraamde niet slechts voor zijn zoon maar ook voor die bij hem opgevoede jongelieden uitteraard tevens gepaste huwelijken [1]):

„Quand je vins en Cour" verhaalt ons Alienor de Poitiers [2]) „je y vis demeurer Mademoiselle de Bourbon; qui depuis fut comtesse de Charolois, avecq Madame Isabelle de Portugal, femme de Monsieur le Ducq Philippes sa belle-tante : et avecq demeuroit aussy Mademoiselle d'Estampes, fille du frere de Monsieur de Nevers et de la fille de Piqueny [3]): et de Mademoiselle de Coimbre y demeurant, aussy niepce de maditte Dame Isabelle; lesquelles trois niepces alloient comme je vous diray. La premiere alloit Mademoiselle de Bourbon, et puis Mademoiselle d'Estampes, et puis Mademoisello de Coimbre: mais elles alloient toutes main à main [4]). J'ay maintes fois ouy dire que l'on f'aisoit tort à Mademoiselle de Coimbre et qu'elle devoit allez tout devant. Mais Madame Isabelle de Portugal disoit qu'elle ne vouloit point que sa niepce allât devant celles de Monsieur le Ducq Philippe son Marit en sa maison, pour monstrer que toutes femmes doivent faire honneur aux parents de leurs marits devant les leurs".

Deze zelfde, pijnlijk in acht genomen, rangorde schijnt ook bij het uithuwelijken der „niepces" richtsnoer te zijn geweest. Mademoiselle de Bourbon viel (als tweede vrouw) aan den graaf van Charolois ten deel, Mademoiselle d'Etampes aan Hertog Jan van Cleve en Mademoiselle de Coimbre aan zijn broeder Adolf.

Hoe is nu de volgorde der drie figuren ? In aansluiting aan het bij plaat I gevondene neem ik aan, dat de figuur zonder ordeteeken, dus de meest linksche (van den Hertog af gerekend) den jongen Bourbon voorstelt, hier met een groene kaproen bedekt. De beide andere hebben een onduidelijke zilveren keten of ridderorde om den hals. Geen van beiden draagt den fraaien keten met de tau-kruizen, waarmede wij Hertog Jan van Cleve op plaat 1 zagen versierd. Ik acht het niet onmogelijk, dat de teekenaar de gebroeders hier op jeugdiger leeftijd bedoelde af te beelden ; ook hunne physionomie duidt eenigszins in die richting, zij zullen dan beiden den meer eenvoudigen vorm van den Sint-Antonius keten hebben gedragen, ongeveer zooals op plaat 1 de door mij als Adolf van Ravestein aangewezen figuur.

8 en 9. Jan 1, de oudste der twee gebroeders, de Schoone, Krijgszuchtige (bellicosus), trad reeds als „jonghertog" in den oorlog tegen Keulen, de „Soester Fehde", op den voorgrond [1]). In den volksmond heette hij „Johänneken mit den Bellen", waarschijnlijk wijl hij naar het voorbeeld van het Bourgondische hof zijn wapenrusting met bellen versierde, een gebruik waaraan ook heer Jan van Egmond zooals we zagen zijn bijnaam dankt.

Eigenaardig was destijds de verhouding van het Cleefsche huis tot den machtigen en rijken hertog van Bourgondië. [2]) Diens zuster Maria had door haar huwelijk met graaf Adolf van Cleve, sedert 1417 de eerste hertog, uit het oude en wijdvertakte huis van der Marck, den band gelegd die voor dit huis van zooveel belang zou blijken te zijn. Philips de Goede toch steunde niet slecht8 zijn zwager Adolf in vele opzichten, maar trok ook de opvoeding zijner kinderen geheel aan zich. De Cleefsche kroniekschrijver Gert van der Schuren licht ons in zijn bekoorlijken schrijftrant hierover uitvoerig in.

In zijn in vele opzichten lezenswaardig geschrift verhaalt hij hoe Jan, zijns vaders derde kind (uit een gezin van tien), werd geboren op St. Julianen-dag 1419 „dat was die XVI^de^ doch in den sporkel". Met lofredenen op zijn toen reeds 5%jarigen landsheer is onze Gert niet karig: „Van schoenheit der personen, van vromicheit des lijfs, van groten subtijlen verstande der synne, van stanthaftigheyt des moids, van ongetwijuelder volbrengyngen der gelaiften, van truwheyt tot den ondersaten, van vortsettynghen des staids ind der eeren, van prijse ind eerbyedyngen tot allen werdigsn vrouwen ind joncfrouwen, van liefden tot vermeerryngen des gotliken dyenstes, van straiffyngen alre lesterliker saken, van hoghen rycken staide des furstliken huyses sonder onderlait *in* aller aevervloedicheit, van geloiflicgeyt des toeseggens, van onghevynsder oprechter meynongen

Coïmbra geenszins: zij toch kwamen als reeds betrekkelijk volwassenen aan het hof van Philips en hun verblijf aldaar was, althans voorzooveel de beide prinsen betreft. niet van langen duur. Van deze gelegenheid wensch ik nog gebruik te maken om mede te deelen, dat sedert mijn eerste hoofdstuk werd afgedrukt, nader in het werk van C. Eubel „Hierarchia catholica medii aevii" omtrent den infant Jacob werd gevonden dat hij, protonotarius apostolicun, den 23 Maart 1453 *administrateur werd* van het bisdom Atrecht, onder bepaling dat dit na vervulling van zijn 26ste levensjaar in de bisschoppelijke waardigheid zou overgaan. Door het openvallen van het aartsbisdom Lissabon eenige dagen later ging hij reeds 30 April 1453 in die funotie over, onder dezelfde restrictie. Op 17 Dec. 1456 werd hij kardinaaldiaken van St. Eustatius. Volgens die bron zou hij voorts zijn over. leden op 27 Aug. 1459.

1) Ter iilustratie van het aartsvaderlijke patronaat, dat onze Hertog ook op dit gebied over al zijn familieleden uitoefende, zij hier vermeld een brief van 18 April 1461, waarbij de graaf van Wurtemberg, een der zwagers van Jan van Cleve, aan dezen verzoekt bij hun beider oom Philios een goed woord te doen voor xiin jeugdigen zoon Eberhsrd van Wurtemberg — die nota bene reeds verloofd was met de dochter des markgraven van Braiidenburg — daar hij had vernomen „wie sogar ein erber wesen sy in dem huss zu Tschalon", te weten in het gezin van Lodewijk van Chalons diens eenige dochter, wier hand hij begeerde voor genoemden Eberhard. — diens verloofde zou dan wel met een jongeren broeder kunnen worden schadeloos gesteld! De ruil is blijkens de genealogieën niet gelukt.

2) In „Les Honneurs de la cour", van ± 1430.

3) D.i. Jacqueline d'Ailly-Picquigny, vrouw van Jan van Bourgondië-Nevers, graaf van Etampes.

4) D.w.z. tezamen, tegelijk.

1) De burgers van Soest hadden n.l. hun landsheer, den aartsbisschop van Keulen, met den volgenden lakonieken „Absagebrief" zijn congé gegeven: „Wettet biscop Dierich van Moers dat wij den vesten Jonker Johan vau Cleve lever hebbet als juwe, unde werd juwe hiemet abgesagt. Datum Soest a. d. 1444". (Char, *Geschichte* des *Herzogthums Cleve.)*

2) Over de Cleefs en hun genealogie: de Chestret de Haneffe, *Histoire de la maison de la Marck* (1898), en Dr. Rob. Scholten, *Stammtafel der Clevischen Grafen und Herzogen* (achter zijn uitgave der Clevische chronik van v. d. Schuren, Cleve 1884); dat het huis Cleve-Marck een tak was van het nog in de graven van Limburg-Stirum voortlevende huis Berg, *mag* als bekend worden *ondersteld.*

ind vort van manighen anderen doergentliken punten, dair dese hertoch Johan van anbeghynne syns verstands bis tot nu toe, dat is in dat neghen ind vijftichsten jair syns alders, vertziert geweist ind noch is, dair weere sonder behulp van eenighen gevarwden reden hier vele van to schrijven".

Zijn vader Adolf zond hem reeds op negenjarigen leeftijd naar den hertog van Bourgondië, die hem te Gent ter Latijnsche school bestelde, aan welke omstandigheid hij ook in later jaren den toenaam dankte van „het kind van Gent". Zestien jaar oud zijnde werd hij door zijn oom Philips „vyt der scolen van Ghent mit sich genomen op dat he van jonghs op vast syen int merken solde woe men dat ruterwerck hantierden, int wat dat in hedde," n.l. in den oorlog tegen Philips' zwager, den hertog van Bourbon.

Ook in latere oorlogen, tegen Calais en Luxemburg, mocht de jonge Johan met zijn oom mede ten strijde trekken — „mer wat he ruterden, wat he reysden, he moist tot ylken mailen weder in die schole, dair oen doch nyet lieff toe en was."

Eerst op 18-jarigen leeftijd mocht Jan de school verlaten en „myt genoichliker ind doch wael betemeliker vryheyt syn solacium hebn ind luste dryven, als sulken alder beqweem ind naturlich is, alsoe dat he bij synen oyme hertoch Phlips in so groter angeboerner liefde van bloids wegen soe vortgesat ind verhaven wart, dat he oen in eeren, staiden ind gehaere nyet anders en hield@, dan off he zyn eynighe kynt geweist ware."

Toen Jan's zuster Agnes aan koning Karel van Navarre werd uitgehuwelijkt, beval hertog Philips, dat zijn neef haar naar Valladolid zou begeleiden. Aan deze reis knoopte onze Jan nog een uitstapje naar Galicië vast, „tot den groten Heer sint Jacob" te Compostella, „myt rycken offerhanden devoitliken", alsook naar den koning van Castilië („van den he harde werdelick ontfangen wart"), en keerde door Arragon en Catalonië over Barcelona, Avignon en Moutpellier naar „synen lieven heeren ind oymen" terug. Over zijn reis naar het heilige land en naar Rome in 1450 sprak ik reeds: deze voerde hem over Henegouwen, Champagne, Savoye, Venetië, alwaar hij scheep ging naar Jaffa; te Jerusalem door den heer van Crequy tot ridder geslagen ging hij met een groot gezelschap naar den koning van Cyprus, vandaar over Rhodus, Greta en Ancona naar Venetië. Over land naar Rome reizend werd hertog Jan „ind die stat geheyten Forolijn" doodelijk ziek, doch herstelde „by groter vlyticheyt der meystren van medicijnen", waarna hij zich tot paus Nicolaas IV kon begeven, „des voite he ind alle die zyne myt devocen kussende ind die heylige benedixie synre hande ontfangende waren". Na een bezoek aan Napels waar hij eenigen tijd bij koning Alfons (van Arragon) doorbracht, vertoefde de hertog nog ten huize van den kardinaal Morinensis te Rome „die dan seer wael woste wat merckliker furst hertog Johan van Cleve, soe he sustersoen hertogen Phlips van Burgundien was". Zoo gastvrij was deze kardinaal, dat hertog Jan ook zijn zwagers hertog Arnout van Gelder en graaf Hendrik van Schwarzburg gedurende acht dagen kon huisvesten „ind oen seer gutliken deede". Na Kerstmis 1450 in Rome te hebben gevierd toog het gezelschap over Florence en den St. Bernard weer naar hertog

Philips „dem seer lieff ind weert was totten blyder wederkompst syns lieven neven hertogen Johans van Cleve, dië joncker van oen uytgereyst-was ind quam, myt behalderen reysen synsselfs ind alle der synen, ritter weder".

Het graafschap Marck viel dezen hertog eerst in 1461 ten deel, na doode van zijn oom Gerard van Cleve, graaf van der Marck, die kinderloos overleed. Met de omliggende wereldlijke en geestelijke vorsten lag Jan van Cleve herhaaldelijk overhoop. Al die oorlogen — waarvan de bekendste zijn die tegen Gelder en tegen den aartsbisschop van Keulen -- hier uitvoerig te vermelden, *zou* mij te ver voeren. Het spreekt van zelf, dat hij bij dit alles den steun had van zijn machtigen oom Philips.

Geen wonder dat ook later de betrekkingen tusschen Cleve en Bourgondië vele bleven, en zoo zien wij ettelijke takken van het huis van der Marck zich in de Zuidelijke Nederlanden vestigen. Jan's huwelijk bevestigde vooral de Fransche relaties van het Cleefsche huis. Met pauselijke dispensatie (wegens verwantschap in den 6^{den} graad) verbond hij zich in 1456 met de reeds genoemde Mademoiselle d'Etampes, Elisabeth van Bourgondië-Nevers, dochter van den op deze en de vorige plaat afgebeelden Jan, graaf van Etampes, Nevers, Rethel en Eu, en van Jacqueline d'Ailly. Door dit huwelijk kwamen de graafschappen Nevers, Rethel en Eu in een jongeren tak van het huis van der Marck, waarin zij bleven totdat na uitsterven dezer lijn twee erfdochters ze door huwelijk respectievelijk overbrachten in de huizen Gonzaga van Mantua (Nevers en Rethel) en Lotharingen-Guise (Eu).

Jan 1, sedert 1451 ook vliesridder, overleed. aan podagra 5 Sept. 1481, nalatende zes wettige en verscheiden natuurlijke kinderen [1]); zijn oudste zoon Jan II volgde hem op.

Heeft hertog Jan 1, ten tijde onzer afbeelding hoofd van zijn geslacht, dus in de geschiedenis van het hertogdom Cleve in vele opzichten een bijzondere rol gespeeld, vermaarder nog dan zijn oudere broeder is Adolf van Cleve, de vooral in den kring van het Bourgondische hof beroemde Monseigneur de Ravesteyn, „l'ung des gentils coureux de lance et ung des bons jousteurs, et qui plus souvent a jousté et gaigné prix que l'on ait sceu de son temps" (la Marche).

Aan het reeds bij plaat I omtrent hem vermelde willen wij hier slechts toevoegen, dat deze bij uitstek ridderlijke figuur geheel behoort tot de geschiedenis der Nederlanden. In mijn eerste hoofdstuk vermeldde ik reeds de bekende broederscheiding van 18 Maart 1450 [2]) waarbij Adolf Ravestein, Herpen, Uden, Wynendale (met Thourout en Roulers) verkreeg [3]).

Ook deze jonker van Cleve vergezelde zijn oom Philips herhaaldelijk in den krijg en werd na het gevecht bij

[1]) Hij wordt beschreven als „l'homme du monde le plus propre pour les (dames) entretenir; car estoit haut et beau langagier et belle personne entre mille".

[2]) Afgedrukt bij Teschenmacher, *Annales Cliviae, Juliae, Montium, Marcae, Westphalicae etc. en* bij Hermans, Verzameling *Charters enz. betr. het land van Ravesteyn* (den Bosch 1850).

[3]) Rarestein, een Brabantsch leen, was uit het geslacht Cuyck via Valkenburg aan het huis Salm gekomen. Simon van Salm moest na een strijd tegen Cleve, waarin hij krijgsgevangen werd, in 1397 Rarestein, Herpen en Uden tegen 4000 oude schilden aan hertog Adolf van Cleve afstaan.

Overmeire (Termonde) den 24 Mei 1452 tot ridder geslagen. Bij de „joutes" te Dijon, Atrecht, Brugge, Rijssel vinden wij Adolf vermeld, evenzoo in de oorlogen tegen Luxemburg, Gent, Luik en in de „guerre du bien public" tegen koning Lodewijk XI. Als zijnde „le plus noble" mocht hij in **14'78** den nieuwen souverein der orde van het Gulden Vlies; Maximiliaan van Oostenrijk, den ridderslag geven. De strenge „censura morum", waaraan hij zich als vliesridder (sedert 1456) geregeld had te onderwerpen, wees ook Adolf blijkens de annalen der orde aan als somtijds al te zeer „dameret".

Zijn huwelijk in 1463 was in overeenstemming met zijn aanzienlijke positie ten hove: „He wart ter echtscap berichtet" zegt van der Schuren „aan die hoighburdichste ind edelste vrouwe, die men in alle cristenheyt woste ; oer vader was Hertoch van Cuimber, die soon was des koenynghs van Portegale, ind vort wairent alto samen koenynghen, dair van hergespraiten was, alsoo datmen in oeren sestyen vyrdelen bevant, zy van XV koenynkliken kronen [1]) gebaren to wesen."

Het huwelijk werd te Rijssel voltrokken „et n'y eust poinct de feste, à cause de la guerre de Gand" [2]). Helaas genoot de jonge vrouw Beatrix van Ravestein niet lang van haar huwelijksgeluk: in Februari 1462 overleed zij, ondermijnd door een slepende ziekte, waarna haar weduwnaar in 1470 hertrouwde met Anna van Bourgondië, zelve weduwe van den bij plaat 1 vermelden Adriaan van Borselen van Brigdamme en Duiveland, en bastaarddochter van hertog Philips bij Jacoba van Steenberghe.

Het hier afgebeelde wapen liet Adolf eerlang varen voor een gevierendeeld schild (Cleve-Mark) met hartschild Bourgondië (als bij Jan zonder Vrees, met Vlaanderen als surtout). Zijn devies was „Plus quonques mes" (Mien plus que jamais).

Aldus voerde ook zijn eenige zoon, de beroemde Philips van Ravestein met wiens kinderloos overlijden in 16% deze Belgische tak der Cleefs uitstierf.

10. Philips van Bourbon is de derde van het drietal neven, door hertog Philips opgevoed en onderhouden.

Zijn geboortejaar (± 1430) heb ik niet met juistheid kunnen uitvorschen maar hij wordt in de genealogieën als tweede zoon van hertog Karel van Bourbon genoemd, na zijn broeder Jan (Monsieur de Clermont), geb. in 1426, en vóór Karel, geboren in 1434.

Onze Philips, blijkbaar zoo genoemd naar zijn oom van Bourgondië, komt bij de kroniekschrijvers veelal in gezelschap van zijn neef Adolf van Cleve voor.

Hij zou volgens de St.-Marthe bestemd zijn geweest voor de erfdochter van den koning van Cyprus, welke prinses echter in 1456 de vrouw werd van den jongen prins Jan van Coïmbra, den ouderen broeder van den op plaat 1 afgebeelden Jacob. Philips van Beaujeu bleef ongehuwd en overleed waarschijnlijk reeds in 1464 of daaromtrent. hetgeen ook in overeenstemming is met het feit dat in dit jaar zijn jongere broeder prins Peter van Bourbon met Beaujeu werd begiftigd.

---

[1]) Dit laatste is zeker onjuist: als haar 16 kwartieren toch vind ik: Portugal × Castilië; [de mij onbekende ouders van Teresa Lorenço, moeder van koning Jan den bastaard]; Engeland × Henegouwen; Castilië × Padilla; Arragon × Turenne-Cominges; Montferrat × Arragon-Majorca; Arragon × Enteça (Urgel); Sicilië × Karinthië (volgens andere bronnen: de Forcia × N.N.).

[2]) Alienor de Poitiers, t.a.p.

In een zeldzaam 16de eeuwsch werkje [1]) lezen wij dat onze Philips „mourut de lepre, avant que d'aller en Chipre vers la fille du Roy qu'il avait espousee", met welke laatste uitdrukking wel verloofd of ondertrouwd zal bedoeld zijn.

Drie figuren en drie wapenschilden vragen thans nog om bespreking : twee ter rechter en een ter linkerhand des Hertogen.

De drie personen, die achter de balie zijn geplaatst kunnen we door middel hunner wapens, reeds beschreven bij plaat I, gemakkelijk determineeren als Frank van Borselen, de Vliesridder, het meest naar rechts; Jan van Etampes, met de groote (roode) kaproen, onmiddellijk naast hertog Philips en vlak boven zijn moeder Bonne; eindelijk Wolfert van Borselen aan 's Hertogen linkerhand.

ll. Heer Frank van Borselen, graaf van Oostervant, heer van Voorne, St.-Maartensdijk, Zuylen en Borselen is wegens zijn Vliesketen, waarmede hier ook zijn wapen versierd is, onmiddellijk aan te wijzen.

Kortheidshalve volstaan wij met dezen beroemden Borselen, persona grata aan het Bourgondische hof, zoowel wegens zijn rijkdom als om zijn aangename vormen en karaktereigenschappen, hier alleen terloops te vermelden, vermits wij hem bij plaat IV nog eens voor de derde maal zullen ontmoeten.

12. De tweede in de rij is de graaf van Etampes, geb. 26 Oct. 1415 als zoon van Philips van Bourgondië-Nevers († 1415). Als prins van den bloede uit het huis Bourgondië zouden wij hem misschien een plaats gunnen vóór de, balie; wellicht dat hij, met de beide graven uit het huis Borselen, daarom op den achtergrond geplaatst is, wijl hij hier niet zoozeer als bloedverwant des Hertogen figureert — immers tot de in diens huis opgevoede „Nepveux" behoorde hij niet — maar als een der allereersten van 's Hertogen dienaren, krijgsoverste van naam, die zich vooral had onderscheiden bij de verovering van Luxemburg, gouverneur van het belangrijke gewest Picardië, waartoe o. a. behoorden de graafschappen Artois, Boulogne en Ponthieu.

Overigens wees ik er reeds op, dat graaf Jan van Etampes de zoon was van 's Hertogen tweede gemalin Bonne d'Artois, en dus „le bon duc" niet slechts zijn volle neef, maar ook zijn stiefvader was. Deze schonk aan Jan de graafschappen Etampes en Auxerre en de heerlijkheid Dourdain.

Om Jan's positie in het Bourgondische huis eenigszins toe te lichten moet ik herinneren aan het hierboven vermelde omtrent de kinderen van Philips den Stouten, stichter van dit huis; wij zagen dat de oudste zoon, Jan zonder Vrees, Bourgondië en Vlaanderen kreeg, de tweede, Antonie, Brabant en Limburg; er was echter, zooals ik reeds opmerkte, nog een derde zoon: Philips van Bourgondië, graaf van Nevers en Rethel.

Graaf Philips bezigde het eenvoudige wapen „Nieuw-Bourgondië" n.l. Frankrijk met den blokzoom, zonder eenige toevoeging. Voor zoover mij bekend was hij destijds de eenige, die dit wapen aldus voerde. Immers zijn kinderen vonden in het feit, dat hun moeder Bonne d'Artois erfdochter was van het graafschap Eu, gereede aan-

[1]) *Alliances genealogiques* des *Rois et Princes de Gaule*, door Claude Paradin (Lyon 1561).

leiding haar wapen met het hunne te kwartileeren en dus te voeren gevierendeeld: Bourgondië en Artois. Zoo kan dan ook Mr. Pieter in zijn bijschrift onder onze plaat den graaf van Etampes, zoon van Philips van Bourgondië-Nevers en van Bonne van Artois-Eu, aldus aanduiden : „ex utroque parente de regno Franchie ut arma ostendunt".

Deze Jan van Etampes, sedert 1464 (na doode van zijn ouderen broeder Karel) ook graaf van Nevers en Rethel, en sedert 1472 (na zijn oom Karel van Artois) graaf van Eu, geraakte in later jaren met zijn stiefvader hertog Philips in moeilijkheden, zelfs in volslagen ongenade. In 1466 tot Vliesridder gekozen — als opvolger van den meergenoemden Jacques de Lalaing — trok hij eerlang de partij van 's Hertogen vijanden en zond zelfs in 1468 zijn vlies aan het kapittel der orde terug. Aangeklaagd wegens „sortilège" en „superstition" werd hij van zijn lidmaatschap vervallen verklaard, hetgeen moest worden vermeld op een zwart bord, dat zijn wapenbord als Vliesridder zou vervangen.

Ook de nalatenschap van zijn en 's Hertogen oom Antonie van Bourgondië-Brabant vormde een punt van geschil, en zoo zien wij graaf Jan — die inmiddels het graafschap Etampes en de heerlijkheid Dourdain had moeten afstaan — zich nog omstreeks 1486 tooien met den titel van „hertog van Brabant, Lotharingen en Limburg, graaf van Nevers, Eu en Rethel". Zijn zegel vertoont hier het enkelvoudige ongebroken wapen van Nieuw-Bourgondië, dus zonder de toevoeging van Artois, misschien wijl Jan destijds zich, als laatste mannelijk oir, hoofd van het huis Bourgondië achtte te zijn. Zijn heulen met den vijand, koning Lodewijk XI, werd beloond doordien laatstgenoemde het graafschap Nevers tot hertogdom verhief.

Driemaal was hij gehuwd: 1° met Jacqueline d'Ailly; 2° met Pauline de Brosse de Penthièvre; 3° met Françoise d'Albret-Orval. Alleen uit het eerste huwelijk overleefden hem twee dochters, waarvan de oudste, Elisabeth, zooals we zagen de vrouw werd van Jan van Cleve.

Jan van Etampes overleed 25 Sept. 1491, als laatste mannelijke telg uit het huis Bourgondië, nadat reeds in 1482 hertogin Maria, de rijke erfdochter van Karel den Stouten, was overleden en daardoor de Bourgondische landen in het huis Habsburg waren overgegaan. Hierop maakten dus de bezittingen van graaf Jan een uitzondering: deze kwamen als gezegd in het huis Cleve.

13. Als laatste in de rij wapens ontmoeten wij ten slotte wederom de faas der Borselens met de korenschoven gekwartileerd, en kunnen dus in den links achter de balie geplaatsten persoon heer Wolfert van Borselen herkennen. De jonge graaf van B(o)ucha(i)n, die hier zooals van Wijn t. a.p. het uitdrukt „een zwarten Mutz of Hoed, met een geelen Klep, waarin een gulden Star is, op 't hoofd heeft, en op wiens, blaauwe en roode, Kleeding, een, onduidlijk, Ridderteeken hangt", wordt door dien schrijver aangezien voor „Hendrik van Borsele, Heere van ter Veere, en Graave van Grandpré, in Champagne, een zeer beroemd Krijgsman, en Vader van Wolfert van Borselen, in 't vervolg Stadhouder van Holland". Na hetgeen ik bij plaat 1 over het wapen van dezen tak der Borselen's mededeelde, zal het duidelijk zijn, dat van Wijn hier ten onrechte den zoon voor den vader aanziet.

Het wapen met de schoven, Wolferts 2de en 3de kwartier,

wordt dikwijls ten onrechte als dat van het eerst lang na onze afbeeldingen door zijn vader gekochte graafschap Grandpré („Grooteveld") beschouwd [1]). Die vader, heer Hendrik, heeft alleen het wapen Borselen gevoerd ; het wapen met de schoven is zooals wij bij plaat 1 reeds zagen, dat van het graafschap Buchan in Schotland.

Na Hendrik's dood was Wolfert dus graaf van Grandpré en Buchan, twee mannelijke leenen, waarvan hij het eerstgenoemde echter weer verkocht aan Louis de Joyeuse (1487).

Wolferts overige bezittingen hebben wij reeds bij plaat 1 opgesomd, Daar vermeldde ik ook in 't kort zijn huwelijken: 1°. 1445 met Maria Stuart de dochter van Koning Jacob 1 van Schotland en van Johanna van Beaufort-Somerset, welke eerste vrouw hem het graafschap Buchan aanbracht; en 2°. 1468 met Charlotte van Bourbon, dochter van graaf Lodewijk van Montpensier en volle nicht van den bovengenoemden Philips van Beaujeu.

Dat graaf Wolfert van Bouchain hier met de graven van Oostervant en Etampes onder de allernaaste bloedvrienden van den Hertog is afgebeeld, duidt wel op een bijzondere positie ten hove. Van Wolfert is zulk een intieme verhouding tot den landsheer minder algemeen bekend dan van zijn neef Frank en graaf Jan van Etampes. Dezenlaatsten zou men ook als stiefzoon en neef des Hertogen onder diens eigenlijk gezin, dus vóór de balie kunnen verwachten; dat de beide Borselens, hoewel hoogstens slechts als aangetrouwde verwanten van Philips te beschouwen — graaf Wolfert eerst later, na zijn tweede huwelijk — niettemin met den graaf van Etampes hier in den engen kring der familie van den „Bon Duc" staan afgebeeld kan als een bijzonder eervolle onderscheiding worden beschouwd, wellicht verband houdende met zekere voorliefde van de zijde van den schrijver van ons Remissorium voor dit typisch Zeeuwsche geslacht.

Wolfert van Borselen, geboren omstreeks 1430, was dus tijdens onze afbeeldingen nog pas ± 20 jaar oud. Destijds trad hij voor zooverre bekend in het openbaar weinig op. In 1467 viel hem bij Philips' begrafenis de eer te beurt met den graaf van Nassau en twee anderen den „poêle" te mogen dragen. In 1467 en 1468 nam hij onder Karel den Stouten deel aan diens binnenlandsche oorlogen, werd door dien vorst tot ridder geslagen en tot luitenant en kapitein-generaal der vloot benoemd.

Onder Maria van Bourgondië werd hij stadhouder van Holland, Zeeland en Friesland, gezant bij koning Lodewijk XI, ridder van het Gulden Vlies (1478). Na zijn beide zoons te hebben overleefd en onder aartshertog Maximiliaan in tal van moeilijkheden te zijn gewikkeld — vooral door zijn tegenstanders, de kabeljauwsche partij, gekweld en achtervolgd — stierf de rijke en machtige heer van der Vere den 29 April 1487 te Gent aan een kwijnende ziekte, waarna zijn stoffelijk overschot te Zandenburg bij Vere in de kapel werd bijgezet. Wolfert, „een Heer van een stillen aart, zachtmoedig van inborst, en vijand van twist", de laatste heer van der Vere uit den stam der Borseleos, liet drie

---

[1]) Het zegel van „Henricus, comes de Grandiprato" in 1213, en „Comes Henricus de Magnoprato" in 1217, vertoont een gedwarsbalkt schild (resp. 8 en 12 stukken). Deze graaf Hendrik V († 1231) behoorde tot het geslacht, dat tot 1456 Grandpré bezat, waarna het door verkoop op andere huizen overging,

dochters na: de oudste, Anna, zijn erfdochter, huwde Philips van Bourgondië, zoon van Antonie (le grand bâtard), en bracht zoo Vere en Vlissingen in een bastaardtak van dit huis, na welks uitsterven zij — inmiddels tot markgraafschap verheven — door koop aan Willem 1, prins van Oranje, overgingen. De tweede, Margaretha, was sedert 1481 de vrouw van Walraven van Brederode, de derde? Maria, trouwde in 1489 met Maarten van Polheim, vliesridder, bijgenaamd „den Schoonen Poel".

Den inhoud der met deze afbeelding op een enhetzeltde perkamenten blad gecalligrafeerde beschouwingen „in slegt en winderig Latijn" kunnen wij verder laten rusten : zooals van Wijn toch terecht opmerkt „behelsd dezelve geen genoegzame verklaring van de hierin voorkomende persoonen". Dank zij het overvloedige gebruik door onzen historieur van wapenkundige aanduidingen gemaakt, hebben wij echter al deze vermoedelijk als portretten bedoelde figuren gemakkelijk kunnen thuisbrengen. Evenals het wapen van den infant op plaat 1, zoo zijn ook die van Adolf van Ravestein en Philips van Heaujeuin den hier afgebeelden vorm weinig of niet bekend. Voor Bourbon-Beaujeu wordt steeds als wapen opgegeven het later door dien tak aangenomene, met de drie dolfijnen op den schuinbalk; voor Ravestein het bovenbeschrevene, meer gecompliceerde (Cleve-Bourgondië). Zoowel

deze beiden als ook b.v. de op plaat 1 afgebeelde Willem van Egmond, bij wien zich iets dergelijks voordoet, voerden dus omstreeks 1460 nog de hier beschreven meer eenvoudige wapens, zoodat inzooverre ons remissorium ook een bijdrage vormt voor de heraldieke geschiedenis dier dagen; terwijl de bij uitstek zorgvuldige en nauwgezette uitvoering door onzen „historieur" en de omstandigheid, dat hij hier tijdgenooten, uit zijn eigen omgeving, ten tooneele voert, voor zijn betrouwbaarheid pleit.

Waar wij in dit opstel, en inzonderheid op deze plaat 11, in zoo tal van vormen het Fransche leliënschild ontmoeten, is het wellicht niet ondienstig over de in het huis Capet gebruikte, schijnbaar zoo ingewikkelde, ja verwarde brisures iets naders mede te deelen. Voor een goed overzicht der verschillende lijnen en takken van dit huis, waartoe negen van de dertien op onze plaat afgebeelde personen behoorden, is het aan te bevelen als uitgangspunt te nemen den heiligen Lodewijk (IX) die niet slechts historisch, als nationaal held, maar ook genealogisch in het middelpunt staat van de geschiedenis van zijn huis. Allereerst wijs ik op de twee groote complexen, welke gevormd worden door de nakomelingschap zijner beide zonen : koning Philips III (den Stouten) en diens broeder Robert.

Uit Philips 111 stamt, behalve natuurlijk de reeds in

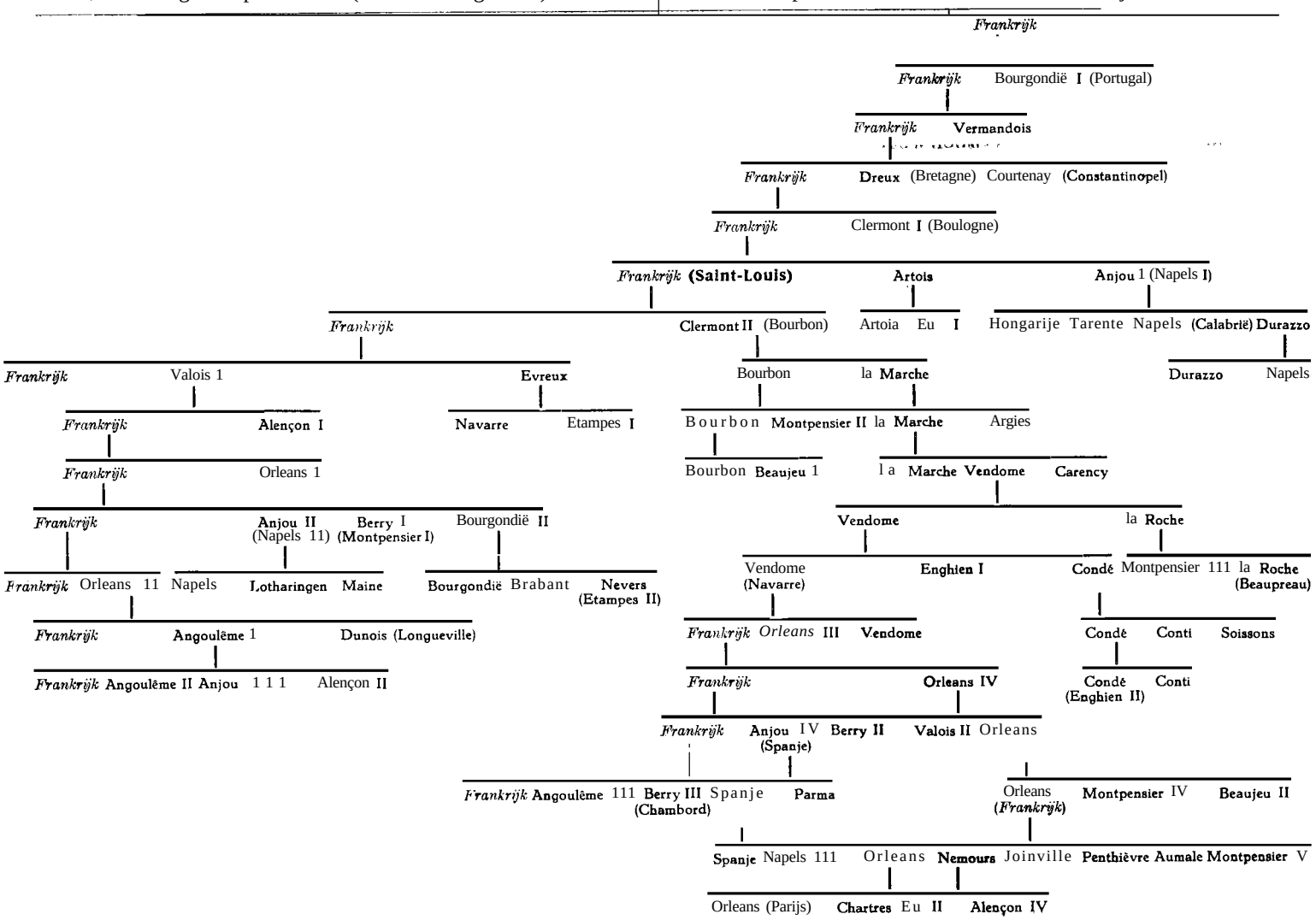

1316 uitgestorven hoofdlijn Capet, de door zijn zoon Karel gestichte groote Valois-groep, heraldiek steeds herkenbaar aan den rooden ***schildzoom*** als brisure. Uit Robert stamt de Bourbon-groep, wier kenmerkend wapenteeken is de roode ***schuinbalk.*** Daarnaast stichtte nog een tak Lodewijk van Evreux, jongere broeder van Karel van Valois, die een geblokte schuinbalk voerde; deze lijn erfde Navarre en stierf eerlang uit in het huis Foix-Béarn. Als onder-brisure voert de tak Etampes (I) de zilveren blokken (van den schuinbalk) van hermelijn.

Alvorens nu in elk dier beide groepen de nadere breuken te, bespreken, wil ik nog even herinneren aan enkele vóór Saint-Louis uit het koninklijk huis gesproten lijnen [1]). Bij deze takken is het kenmerkende de roode ***barensteel*** — zooals b.v. het meermalen door ons beschreven wapen Artois — welke dus als regel duidt op een afsplitsing vóór omstreeks 1260. In de nakomelingschap van den Heiligen Lodewijk komt die roode barensteel dan ook niet meer voor. Als voorbeelden van deze oudere aftakkingen noemen wij Boulogne, Artois, Anjou. [2])

De ***Valois-groep*** is zooals gezegd gesproten uit den oudsten zoon van Saint-Louis, Koning Philips III, en wel uit diens zoon Karel van Valois,' zoon, broeder, oom en vader van koningen van Frankrijk, zelf gehuwd met de erfdochter van het eerste huis Anjou-Napels. Deze Karel nam als breuk den rooden schildzoom; zijn nakomelingen voerden o. a. de volgende onder-brisures: Alençon (I) (uit zijn tweeden zoon Karel) belaadt den zoom met zilveren bollen; Lodewijk van Anjou (11) (tweede huis Napels) voert den rooden zoom ongebroken, vermits dit wapen weer was „vrijgekomen" sedert 1328, toen de lijn Valois in Frankrijk regeerend huis werd; zijn jongere broeder Jan van Berry (1) voert den zoom uitgeschulpt; de jongste Philips belaadt hem met zilveren blokken, de hier zoo vaak besproken Nieuw-Bourgondische blokzoom; de wapens van diens drie zonen worden in dit artikel behandeld.

De ***Bourbon-groep*** stamt uit den zesden zoon van St. Louis, Robert de Clermont, die met de erfdochter van Bourbon gehuwd was. Vooral in deze lijn zijn de sousbrisures talrijk: Vendôme belaadt den balk met drie zilveren luipaarden; Montpensier met een gouden bovenstuk, wederom beladen met een blauwe dolfijn; la Roche sur Pon met een zilveren wassenaar; Beaujeu met drie gouden dolfijnen; Condé neemt weer den vollen rooden schuinbalk aan, later verkleind tot een smal en kort stokje (Conti, Enghien enz.).

De oudste zoon des konings voerde, sedert hem de titel „Dauphin" werd toegekend, gevierendeeld: van Frankrijk en een blauwe dolfijn in goud.

Ten slotte moeten wij nog wijzen op een onderscheidings teeken, dat het bovengenoemde systeem geheel onderbreekt, nl. de zilveren barensteel van Orleans. Deze is niet aan een bepaalden tak, maar speciaal aan den titel hertog van Orleans verbonden, en ging met dien titel over, zoowel in de Valois- als in de Bourbon-groep. Dien barensteel vinden wij dan soms weer door onderbrisures beladen of vergezeld (Angoulême, Dunois, Longueville).

Iets dergelijks doet zich ook bij andere apanages voor: zoo nam het huis Anjou IV (Spanje), tot de Bourbon-groep behoorende, het sinds lang vrijgekomen wapen Anjou aan, nl. de eenvoudige roode schildzoom der Valois-groep. De tak Bourbon-Parma belaadt dien weder met zilveren schelpen,

De drie hierboven genoemde hoofdbrisures, de roode ***barensteel, schuinbalk*** en ***schildzoom*** komen nu enkele malen ook gecombineerd voor. Daarbij praevaleert de roode barensteel boven de beide andere breuken en de balk boven den zoom. Hiermede bedoelen wij dat door een rooden schuinbalk toch altijd een lid der Bourbon-groep is te herkennen, ook al is het schild zooals b.v. bij de takken Soissons en Carency bovendien door een zoom omgeven; en dat de roode barensteel steeds duidt op afstamming uit een der koningen vóór St.-Louis, ook al is hij gecombineerd met een zoom (Anjou-Calabrië) of een schuinbalk (Anjou-Tarente).

(Wordt vervolgd.)

[1]) Uitteraard blijven hier geheel buiten bespreking die takken van het huis Capet. die het loliënschild niet voerden of lieten varen, om welke reden dan ook. Zoo waren b.v. de graven van Vcrmandois, de hertogen van Bretagne uit het huis Dreux, de koningen van Portugal uit Oud-Bourgondië, die van Hongarije uit Anjou, de keizers van Constantinopel uit de lijn Courtenay, allen uit het Fransohe huis gesproten, hoewel hun wapens dit niet zouden doen vermoeden.

[2]) Karel van Anjou, broeder van St. Louis en van Robert van Artois, voerde aanvankelijk niet den barensteel maar den met kasteelen beladen schildzoom, hierboven bij Isabella van Portugal nader besproken. Zijn oudere broeder Robert van Artois belaadde zijn drieledigen barensteel eveneens met kasteelen — alles ter eere hunner moeder Blanca van Castilië.

Uit de oude registers van Voorschoten,

door W. J. J. C. BIJLEVELD.

Hetgeen ik onlangs in dit mooie oude dorp, twee maal mijne woonplaats, aan gegevens, betreffende belangrijke geslachten mocht verzamelen, bied ik mijne medeleden hierbij aan. De archieven zijn aldaar op uitstekende wijze bewaard, en ware slechts het Raadhuis brandvrij, men zou er alles in denzelfden toestand kunnen laten, ondanks de nieuwe wet. Moge, op welke wijze dan ook, een middel gevonden worden, dat dezen gunstigen toestand duurzaam waarborgt.

Doop gereformeerden.

17 Augs. 1624 *Adriana*, dr. van Jr. Antoni ***Manripue,*** heer van Maesdam. Get: Mr. Willem van Muylwijk, raad in den Hove van Holland, Joffr. Elisabeth Jansdr. en Joffr. Magdalena van Ghindertale.

6 Juni 1627 ***Lucretia*** dr. van Sr. Emanuel ***van Surk.*** Get. Joncfr. Susanna van Surok en Sr. Gonsalvo Romiti.

24 Oct. 1633 ***Johannes,*** zn. van Ds. Samuel *Middelhoven.* Get. Joncheer Johan van Duvenvoirde, Gillis van Houke, Saera Andries en Maertgen Gerrits.

15 April 1636 ***Willem,*** zn. v. d. Edelen Heer ***van Craeylingen.*** Get: De Ed. Joncker Jan van Welderen, Joncker Jachgem van Welderen, De Edele Vrou van Schagen en Mevrou Wijnbergen.

18 Sept. 1639 ***Maria,*** dr. v. Azarias *Peudevin*, pred. te Voorschoten en Rebecca Valery. Get. Daniel Merlijn.

17 Nov. 1640 ***Clara,*** dr. v. dez. Get. de WelEd. Heer Joan van *Duvenvoirde* enz.

5 Juni 1644 ***Petrus,*** zn. v. dez. Get. Helena van Manson.

9 Augustus 1649 ***Jacob,*** zn. v. den WelEd. Heer Arent

van Wassenaer, heer tot Voorschoten Get: de baljuw.

14 Juli 1651 *Maria Anna,* dr. van dez. Get: de vrou van baljuw.

25 Febr. 1652 *Catelyntge*, dr. van Mr. Elias *Allemersoon* en Jannetge Lourens. Get: Joost Allemers, Susanna de Coning, Lea Allemers.

Oct. 1652 *Susanna*, dr. v. den Heer François *Caron* en Juffr. Constantia Booda. Get: De Heer Geraert Demmes, Petrus Caron en Juffr. Geertruyt Mierop.

12 Oct. 1653 Pieter, zn. v. Mr. Elias *Allemerscheer* en Jannetge Louris Verbrugge. Get: Mr. Mathijs van Hasenbroek, Maertge Joosten.

28 Febr. 1655 *Laurens,* zn. v. Mr. Elias Pietersz. *van Alemersch* en Jannetge Laurens Verbrugge. Get: Jannetge Verbrugge.

(vóór Juni) 1657 *Johan Willem, zn. v. S.* E. de Heer *van Duyvenvoirde* en de Vrou van D. Get. De WelEdHeer van Sterrenburg.

26 April 1658 *Frederik Willem*, zn. v. D. WelEd. Heer Arent *van Wassenaer,* heer tot Duvenvoirde.

19 October 1659 *Beatrix,* dr. van Ds. Daniel Ouzeel en Catharina van Zwieten. Get. De HoogEdHeer Arent van Wassenaer, Pieter Coene, Nicolaes Spiljeurs en Cornelia de Riemer.

9 Juli 1662 *Cornelis*, zn. van Daniel Ouzeel en Catharina van Swieten. Get. Cornelis van Swieten, Maria Ardier, Henrik van Swieten.

12 Sept. 1666 Maria, dr. van den Heer François *Poyntz* en Maria Mazuer. Get. Nicolaus Poyntz en Luisa Soteauw.

22 Jan. 1668 *Salomon,* zn. v. dez. Get. Salomon du Ploys, Elisabeth Schinkels.

22 Jan. 1668 *Clementia, dr. v.* Gysbert *Phoorn* en Geertruyt van Herlaer. Get. Karel van Wyngaerden en Everdina Anthonia Sloot.

3 Nov. 1669 Sara *Petronella,* dr. van den Heer Francois *Poyntz* en Maria Masuer. Get. Leonard van Schagen en Sara Ploys.

10 Nov. 1669 *Karel Jacob,* zn. v. Gysbert *Phoorn* en Geertruyd Harlaers. Get. Petronella Masuer, Juffrou Everdina Anthonia Sloot, Cornelis Phoorn en Nicolans van Harlaer.

6 Sept. 1671 *Everdina Anthonia*, dr. van Mr. Gysbrecht Cornelisz *Verhoorn* en Geertruyt Harlers. Get. de Heer Johan Moetzvelt, Heere van Palesteyn, Lips en Segwaart en Juffr. Johanna van Hoogenhoeck.

29 Nov. 1671 *Henricus*, zn. v. den Heer baljuw Franchois *Poyntz* en Juffr. Maria Masuer. Get. Daniel du Plonys en Elisabeth Schinckel, vr. van Nicolaus Poyntz.

30 Jan. 1672 *Catharina*, dr. van Joost *Lipsius* en Anna Verhoorn. Get. Juffr. Catharina van Zwieten en Juffr. Pieternella Ouzeel.

2 April 1673 *Daniel*, zn. v. den Heer Franchoys *Poyntz* en Juffr. Masuer. Get. Daniel Plouys en Catharina Ouzeel.

5 April 1673 *Amelia*, dr. van den Heer Johan *Moetfelt* en Mevrouw Everdina Anthonia Sloot. Get. Hare Hooght Mevrouwe de Princesse douairiere van Orange, Juffr. Catharina Sloot, Juffr. Elizabeth Moetfelt, de Heer Reynt Sloot, de Heer Hendrick Motzfelt, de Heer van Vrijenes.

24 Dec. 1673 *Justinus*, zn. v. Mr, Jan van *Arenberg* en

Weyntie Jans. Get. TheunisPieterse van der Krabbe en Aeltie Arenberg.

18 Nov. 1674 *Andries,* zn. v. Andries *Panther* en Susanna Pieters Wassenaer. Get. Johannes Panther en Maria Hoormans Daalders.

7 Juli 1675 Pieter, zn. v. den Heer Franchoys Poyntz, Baljuw en Juffr. Maria Masuer. Get. Sr. Pieter Kok, Pieter Poyntz, Pieternella Masuer, vr. v. Pieter la Hey.

4 October 1676 *Anna,* dr. v. den Hr Baljuw Franchoys *Poyntz* en Juffr. Maria Masuer. Get. Pieter Kok en Juffr. Anna Lahey.

3 Nov. 1677 *Johanna,* dr. v. Mr. Jan *van Havenberg* en Weijntie Jans van Helder. Get. Odilia Jans van Helder.

26 Sept. 1678 Cornelia, dr. v. den Heer baljuw Franchoys *Poyntx* en Maria Masuyr. Get. Sr. Jaques Provoost en juffr. Cornelia Ouzeel.

13 Nov. 1678 *Maria Beatrix,* dr. van den Heer en Mr. Isaak *Vethuisen* en juffr. Helena Ouzeel. Get. de Hr. en Mr. Gerbrandt de Reus, secr. te Rotterdam, Monsieur Adriaan Vethuisen en juffr. Josina Vethuisen.

18 Febr. 1680 *Susanna Petronella,* dr. v. dezelfden. Get. de Hr. Isaak van den Berg repres. Mijnheer Pieter Koene, Juffr. Cornelia Ouzeel huisvr. v. d. Hr. van den Berg voornd.

25 Sept. 1695 *Hendrik,* zn. v. den Heer *van Diest.* heer van Segwaart en Palesteyn en Mevrouwe Amelia Moesvelt, vrouwe van Segwaart en Palesteyn. Get. de Heer Hendrik van Diest., Raadsheer v. h. Hof van Syn Cheurvorstelijke Doorl. Huis van Brandenburg, ende Hr. Francois Poyntz, baljuw en schout tot Voorschoten en Mejuffrouw Elizabeth van Motzvelt.

10 Maart 1701 *Johan Frederik,* zn. v. den WelEd. Heere den Heer Johan *van Diest,* heere van Segwaart Palesteyn, Lips en de WelEdele Vrouwe Mevrouwe Amelia Moesvelt. Get. de WelEd. Heer Johan de Grüter, Hooggraaf van S. Kon. Maj. van Pruissen tot Brakkelvelt en de WelEd. Heer Hendrik van Diest, rentemeester van S. Kon. Maj. v. Pruissen tot Altena en de WelEd. Mevrouwe Anna van Diest geborene Moedsvelt wede. van de Hr. Hendrik Diest en de WelEd. Vrouwe Anna van Diest geb. van Goor, vrijvrouwe van 't Ham, vrouwe van Doorn en Tiessinga.

21 Juni 1705 Cornelis, zn. v. den Hr. en Mr. Johan *Pompe van Meerdervoort* en mevrouwe Anna de Bye. Get. de Hr. en Mr. Johan de Bije, de Hr. en Mr. Pieter van der Dussen, Juffr. Maria van den Bosch wede. Oorthoorn en Mevr. Adriana Pompe van Meerdervoort wede. Stoop.

19 Juli 1711 *Anna,* dr. v. den Hr. Jan Gerrit Baron *van Wassenaer,* admiraal van Holland, en Vrouwe Maria Jacoba barones van Lyere. Get. Willem Baron van Lyere heer van Katwijk en 't Zandt en Anna Margaretha Barones van Lyere.

20 Juli 1717 *Frances*, zn. v. den Hr. Franohois *Greenwout* en Mevrouwe Maria Anna de Vaux. Get. de Hr. Franchois Greenwout Sr. en Mejuffr. Sara Greenwout en Mevrouw Maria Wainwrigt.

17 Oct. 1717 *Françoise,* dr. v. den Hr. Piere *Willemier*

en Juffr. Anna Lefebure. Get. de Hr. Wilhelmus Bidloo en Françoise le Febure.

7 Jan. 1720 ***Christiaan,*** zn. v. den Hr. Cornelis *Denys* en Mevrouw Anna Briaux. Get. Mevrouw Maria Herault vr. v. d. Hr. Daniel Briaux, gerepres. door Juffr. Maria Anna Briaux.

26 Mei 1721 ***Jean,*** zn. v. d. Hr. Pierre ***Willeumier en*** Juffr. Anna le Febure. Get. Jean Willeumier en Juffr. Anne Lenaudin.

12 April 1726 ***Sebastiaan Kornelis, zn. v.*** d. Hr. Everhard Sebastiaan *Meyers*, kap. t. d. d. Landen en Mevrouwe Kornelia van Hussen. Get. de Hr. Everhard van Hussen (absent) en Juffr. Ida van Hussen.

14 Nov. 1728 *Wigbold*, z. v. Ds. Willem *Muilman* Dr. theol. en Elisabeth Seba. Get. Wigbold Muilman, pred. in 's Gravenhage en z. v. Debora Ursinga.

12 Aug. 1736 Jacoba ***Maria,*** dr. v. den Hr. Willem ***Suurmondt,*** secr. van Voorschoten en Mejuffr. Maria Schoodes. Get. de HoogEd.geb. Heer Frederik Willem baron ***Torck*** ord. gedep. weg. het quart, van Veluwe ter St. Gen., de HoogEd.geb. Vrouwe Jacoba Maria Barones van Wassenaer van Duvenvoorde vervangen door den HoogEd.geb. Heer Jan Carel Smissert heer, van Sandenburgh en de Hoog Ed.geb. Jonckvrouwe Louisa Isabella Hermelina van Wassenaer van Duvenvoirde.

4 Aug. 1737 ***Catharina Franscina,*** dr. van den Hr. Daniel *Wobma* en Mevrouw Susanna Franscina Pichot. Get. François Greenwoud en Catharina Marcus wed. v. den Heer Daniel Pichot.

15 Oct. 1741 *Fredrick Willem*, zn. v. d. Hr. Adrianus --- Boers en Mej. Sara Dorothea Musketier. Get. de HEd. geb. Heer Fredrik Willem Baron Torck heere van Heerjansdam, ord. ged. t. St. Gen. en de HEgeb. vr. Jacoba Maria Barones van Wassenaar van Duvenvoirde vervangen door den Hr. Carolus Boers en Mej. Sara Seele.

16 Dec. 1742 Carel ***Jacob*** en *Sara* ***Johanna,*** kinderen van dezelfden. Get. de Hr. Carolus Boers, oud-baljuw der beide Katwijken en z. vr. Sara Seele, verv. door hun zoon en dr. de Hr. Mr. Pieter Boers, baljuw der beide Katwijken en mej. Jacoba Maria Boers, de Hr. Arent Musketier en Mej. Johanna Jacoba Musketier.

9 Augs. 1704 ***Willem Jan,*** zn. v. WelEdgestr. Heer Cornelis *Backer* en Mevr. Maria Clara van der Hagen. Get. Eerw. Heer Petrus van der Hage en Mevr. Elizabet Adriana Backer wed. van den WelEd. Heer Adriaen Bogaart van Beloys.

29 Mei 1746 ***Clara Elisabet,*** dr. v. dezelfden Get. de Hr. Jabob Tiewelen en Mej. Geertruy Johanna le Gillon.

12 Juni 1746 *Carolus,* zn. v. d. Hr. Adrianus ***Boers*** en Mej. Sara Dorothea Musketier. Get. Carolus Boers, oud baljuw der beide Katwijken en 't Zand en Mej. Sara Seele.

t3 April 1749 ***Abraham,*** zn. van dez. Get. Mr. Willem Musketier en Maria Musketier wed. David Joan Knibbe.

6 Maart 1768 ***Elisabeth*** Maria, dr. van François Pieter de ***Bas en*** Jacoba Maria Suurmondt. Get. François de Bas, Willem Suurmondt en Elisabeth van der Meer.

10 Aug. 1760 *Willemina*, dr. van dez. Ouders; get. dezelfden.

10 Januari 1762 ***Willem,*** zn. v. dez. ouders. Get. Willem en Johanna Helena Suurmond.

1 Mei 1763 ***François Pieter,*** zn. v. dez. ouders. Get. François de Bas en zijne vrouw Elisabeth van der Meer.

13 Jan. 1765 ***Maria Adriana,*** dr. v. dez. ouders. Get. Adrianus de Bas en zijn vrouw Maria van Steenvoorden.

9 Nov. 1766 geboren en ged. ***Johannes Bernardus,*** zn. v. dez. ouders. Get. Willem Suurmondt en Elisabeth van der Meer.

31 Juli geb., 2 Aug. 1767 ged. ***Charlotta Carolina,*** dr. v. Mattheus Theodorus ***Hoeufft*** en Anna Elisabeth Henrietha Gravinne van Hompesch. Get. Vincent Wilhelm Grave van Hompesch en Louisa Amelia Gravinne van Hompesch.

1 Oct. geb., 2 Oct. 1768 ged. *Gerarda* ***Geertruy,*** dr. van Mr. François Pieter ***de Bas*** en Jacoba Maria Suurmondt. Get. Willem de Bas en Gerarda Geertruy Bergheijk.

11 Nov. geb., 12 Nov. 1769 ged. Johannes ***Cornelis,*** zn. v. Ds. Martinus *Rummerink*, predikant te Voorschoten en Veur en Anna Margrieta Tjassens. Get. Mej. Cornelia van Royen wede. Velingius.

4 Juli 1773 ***Nicolaas Willem Arnoldt***, zn. v. d. Hr. en Mr. Nicolaas ***Hartingh en*** Vre. Louisa Ernestina Meyners. Get. Mr. Arnoldus Adrianus van Tets, raadt der stadt Dordrecht, en Vre. Wilhelmina Jacoba van Tets geb. Hartingh.

6 Nov. ***1774 Henrietta Wilhelmina,*** dr. van dez. ouders. Get. De Hr. Willem Meyners, gen. der cav., en zijne vr. Sara Maria Henrietta Proebentau van Wilmsdorff.

20 Jan. (geb. 14 Jan.) 1793 ***Ludolf Simon Martinus,*** zn. van Johan Adriaan ***de With*** en Johanna Moralla Elisabeth van Oldenbarnevelt gend. Tullingh. Get. Ludolph Simon de With en Maria de With.

15 Juni 1794 ***Johanna Jacoba*** *Gerardina,* geb. 12 Juni dr. v. dez. ouders. Get. Joh. Gerard van Oldenbarneveld gen. Tullingh en Commerina Jacoba van der Krap.

4 Aug. geb., 16 Aug. 1801 ged. ***Jacobus Johannes le Sueur,*** zn. van den Hr. Cornelis ***de Jong*** en Maria Magdalena le Sueur, wonende op Duivenvoorde. Get. Mr. Jacobus Johannes le Sueur en Catharina Christina le Sueur.

19 Sept. 1802 ***Catharina Jacoba*** en *Maria Johanna Clementia*, drs. van den Hr. Cornelis ***de Jong*** en Maria Magdalena le Sueur op Duivenvoorde. Get. Catharina Jacoba de Wet wed. Petrus Lodevicus le Sueur, toen op reis naar de Kaap en vervangen door Cath. Christ. en Johanna Sara le Sueur.

28 Sept. geb. 16 Oct. 1809 ged. ***Franc Christiaan,*** zn. van Petrus *Cunaeus* en Johanna Catharina Gael, wonende op Roukoop des zomers. Get. Franc van der Burch van Spieringshoek en z. vr. Anna Christina Cunaeus te Delft.

Trouw gereformeerden.

17 Mei 1637 Sr. *Gillis* ***der Kinderen,*** jm. in den Hage en Juffr. *Auna* ***de Haes,*** geb. te Wanthoven in 't

land van de Mark id. met att. uit den Haag.

24 Feb. 1641 Ds. ***Jacobus** Rogerius*, dien. des G. W. op het schip van den Admirael en ***Tryntie** Pieters* met att. v. Leyden.

Ondertr. 16 Juli, getr. 7 Aug. 1644 Joncheer *Simon* **van Veen,** baljuw en Schout der Stede van Grootenbroek eu Juffrouw *Maria* **van** *Mierop*, won. te Voorschoten.

29 Jan. 1645. Ds. *Jobus* **Steenwijk, S.S.** Minist. candidatus en Juffr. ***Theodora** Revia* op att. v. Leiden.

2 Mei 1645 Hendrik ***Meyster*** en ***Geertruyd de** Haes* op att. van Amsterdam en Wassenaar.

31 Dec. 1645 de WelEd. Heer *Arent* **van Wassenaer,** heer van Duvenvoorde, Voorschoten, ritm. en serg. maj. v. e. reg. te paard en de WelEd. Jonkvrou ***Anna** Margaretha* **van Scherpenzeel van Offem.**

19 Dec. 1649 De Hr. Mr. *Pieter van* der ***Haege*** en ***Aeltgen** Jans* op att. van Leiden en Amsterdam.

26 Mei 1652 Doctor ***Franciscus Gomarus*** en Juffr. *Sibilla Vorstius* op att. v. Leiden.

16 Oct. 1652 De Hr. Mr. ***Francoys Meerman en*** Jufr. *Theodora van* ***Hoogeveen,*** beiden van Leiden, op att. van aldaar.

14 Jan. 1657 Mr. ***Antonius** Crook*, advt. en ***Elisabeth Stoffels** Ellis* **op** att. van Leiden.

31 Maart 1668 Dr. ***Petrus** Angillius*, Dr. med. wedr. en Juffr. ***Gerbrandina Brunings*** op att. van Leiden en Schiedam.

21 Sept. 1659 Mr. ***Bruno van Ruyven*** en Juffr. ***Maria van** Schilperoort* op att. van Delft.

30 April 1667 aanget. 15 Mei getr. ***Gysbert Phoorn, j.*** m. v. Voorschoten en ***Geertruyd** Harlers* **jd. v.** Zoeterwou.

2 Mei 1668 *Wilhelm* **van** *Wassenaer*, heer van Ruyven ***en Josina van der Does*** op att. v. 's Gravenhage.

10 Juli 1668 Mr. ***Jacobus*** van ***Swanevelt*** en ***Helena Ouzeel*** op att. van Leiden.

19 Sept. 1668 ***Jacob van Wassenaer en Duivenvoorde,*** heer tot Voorschoten en ***Jacaba van Lier.***

24 Feb. 1669 Mr. ***Cornelis van der Mars*** en ***Anna van** Swanevelt* op att. v. Leiden.

9 April 1669 De Heer Mr. Gerard de ***Beveren*** en Juffr. ***Maria** Heussen* op att. v. Leiden.

25 Maart 1670 ***Florentius Camper*** en *Susanna* ***Mannekens*** op att. v. Leiden.

9 Nov. voor het eerst geproclameerd en 2 December 1670 getr. de Heer *Johan Moezvelt*, wonende in 's Gravenhage, en Juffr. ***Everdyna Anthonya Sloot, w. te*** Voorschoten.

3 Jan. 1672 de Heer ***Petrus du Boys*** en Juffr. ***Catharina** Ardes* met att. v. Rijnsburg.

14 Feb. 1672 ***Isaak Spiering Guldekroon*** en Juffr. ***Maria van der Graaff*** met att. v. Delft.

3 Nov. 1672 Dr. Hr. ***Pieter** Sterthemius* en Juffr. ***Geertruda van Vorst*** op att. v. Leiden en Middelburg.

29 Jan. 1675 De Hr. Mr. ***Johan Gys,*** advt. wedr. Juffr. Eleonora le Pla en Juffr. ***Susanna Soutens*** jd. **v.** Middelburg op att. v. Leiden.

9 Oct. 1675 Mr. ***Bartholomeus Kauw,*** raadsheer i/d raad van Vlaanderen te Middelburg, wedr. en Juffr. ***Maria Magdalena de** Soute* jd. v. Middelburg op att. van Middelburg en Leiden.

12 Maart 1676 ***Johan Diederick de Houft,*** heere van Buttingen en Zandvoort en ***Agatha Pauw van Heemstede op*** att. van den Haag en Heemstede.

13 Maart 1678 Doctor ***Joachimus van der Hoorenbrugh*** wedr. en ***Dirkie van der Does,*** jd. op att. v. Leiden.

22 Maart 1678 Mr. ***Johan de Bye,*** advt. v. h. Hof van Holl., en juffr. ***Maria** Hulshout* j.d. op att. v. Leiden

15 Nov. 1679 de Hr. Mr. ***Jacob Winckelman*** en Juffr. ***Maria Elisabeth Sertenius*** op att. v. Leiden, Middelburg, Vlissingen.

6 Nov. 1680 N. ***Wrechemius***, med. docter, en N. ***Maas weduwe.***

27 Feb. 1681 de Hr. ***Transisulanus** Adolphus* **van Voorst** Mareschal van Emmenes, drost van Soestdijk en Hovemr. van Syn Hoogheyt in 's Gravenhage en juffer ***Arnoldina de Graaf*** op att. v. Amsterdam, Alkmaar, 's Gravenhage en Wijhe.

12 Oct. 1681 *Willem* van ***Lier,*** heere van Katwijck en ***Geertruit Anna van Wassenaar van Duivenvoirde*** hebben hunne drie huwel. procl. gehad.

3 Mei 1862 Gerard ***Goris*** j. g. en ***Johanna Hoogewaart*** ***j.*** d. op att. v. Leiden.

26 Juli 1682 D. ***Theodorus van der** Burch*, predt. te Walyenoyl en ***Hildegonda** Mommers* op att. v. Leiden en Wageningen (?).

25 Oct. 1682 ***Hendrick van Pleuren***, wedr. van Anna Rysingh en ***Martha Prangan*** wed. Mr. Julius Caesar Bovetius, capitain op att. v. 's Gravenhage en Muiden.

1 Nov. 1682 ***Reynier Bouwens*** en ***Maria Gys*** op att. v. Leiden.

24 Jan. 1684 De Hr. ***Hendrick van Leeuwen*** en Vr. ***Angelica van Meuwen op*** att. v. Dordt en Kleef.

3 Oct. 1684 D. ***Petrus Snakenburg***, praeceptor j. m. en ***Catharina des Obry*** op att. v. Leiden.

18 Feb. 1685 De Hr. en Mr. ***Gerard Meerman j. g.*** en 40 raad van Leiden en juffr. ***Catharina** Wynina* ***van Rhyn, j.*** d. op att. v. Leiden.

20 Maart 1685 Mr. ***Jan Fransz van** Cingelshoek* ***j.*** m. en ***Katarina Raven, j.*** d. op att. v. Leiden.

23 April 1685 De Heer Cornelis ***Pieterzon,*** Raadsheer in den Hoogen Rade en ***Maria Dedel*** op att. v. 's-Gravenhage.

25 Sept. 1685 De Hr. en Mr. ***Kornelis de Roovere, oud*** raad en schepen te Dordt, en juffr. ***Dina Meerman*** op att. v. Dordt en Leiden.

24 Juli 1686 De Welgeboren Heer ***Assueer Tork*** en Welgeb. jufir. ***Anna Mary van Ripperda*** op att. van 's-Gravenhage en Wageningen.

22 Dec. 1686 Ds. ***Petrus Johannes de Haan,*** beroepen predt. te Heilo en ***Christina Hoeke,*** j.d. met att. v. Leiden en Rijswijk.

2 Febr. 1688 Mr. ***Gualter Beets*** en ***Johanna Renoy*** op att. van den Haag.

28 Maart 1689 Monsieur ***Salomon Guiot*** j.m. en juffr. ***Sara Petronella** Poyntz* **j.d.** met att. v. Amsterdam.

17 Aug. 1689 Ds. ***Andreas de Jong*** pred. te Leent j.m. en ***Jacoba Vliethoorn*** j.d. op att. v. Leiden en Leent.

30 Juli 1690 De Heer en Mr. ***Adriaan Kruiskerke,*** Raad en 40 der stad Leiden en Mevrouw ***Anna** Verboom* op att. v. Leiden.

23 Aug. 1693 ***Lotharius** Sombagh* **van Coesvelt,** j.m. Med. Doct. en ***Theodora Dey*** j.d. op att. v. Leiden.

6 Sept. 1693 De Hr. en Mr. ***Johan van Cingelshoek*** en ***Cornelia Ouxeei*** met att. v. Leiden.

20 Oct. 1693 D. *Nicolaus van Wyngen* j.m. pred. te Sevenhuisen en juffr. ***Johanna de Pape*** j.d. met att. v. Leiden en Sevenhuisen.

5 Jan. 1694 ***Franchois Cingelshoek,*** j.m. en ***Sara van Marken,*** wede. op att. v. Leiden.

12 Sept. 1694 Mr. ***Pieter van den Berg,*** advt., **en** juffr. ***Angenita Jacoba van der Meer*** op att. v. Lelden.

7 April 1699 Jonkheer ***Willem van Wassenaar van Duivenvoirde*** en Jonkvrouwe ***Hermelina Petronella Schaap van*** den Dam.

27 Oct. 1699. De Hr. en Mr. *Philips Dedel* jongm. ***40*** raad van Delft en juffr. ***Anna Gatharina Meerman*** j.d. met att. v. Delft.

16 Oct. 1701 De Heer *Arent van Wassenaar,* heere van Voorschoten en Jonkvrouwe ***Anna Margareta Benting*** met att. v. 's-Gravenhage.

20 Mei 1703 De Hr. en Mr. ***Pieter van der*** *Dussen*, j.m. Jan Dordt. en juffr. ***Dina de Bye,*** j.d. te Leiden met att. v. Dordt en Leiden.

25 Jan. 1705 De Hr. en Mr. ***Adriaan*** van *Cruiskerken*, vroedschap van Leiden en juffr. ***Johanna van Leek*** met att. v. Leiden.

15 Maart 1705 De Heer *Isaak* ***Cingelshoek, 40*** raad van Leiden en Mevrouw ***Barbara*** *Verboom* op att. v. Leiden.

6 Mei 1709 De Heer en Mr. ***Johan Meerman*** en Juffr. ***Catharina Adriana de la Court*** met att. **v.** Leiden.

8 Sept. 1709 ***Hugo Crol***, wedr. audit. milit. te Ostende en ***Engelina Schoonhoven, j*** d. m. att. v. den Haag.

29 Dec. 1709 De Hr. en Mr. ***Rippert van den Velde, 40*** raad van Leiden, wed. van Vrouwe Susanna Elisabeth Cunaeus en mevr. ***Agneta Jacoba van der Meer***, wed. van den Hr. ***en*** Mr. en Mr. Pieter van den Berg, secr. der weeskamer te L. met att. v. Leiden.

30 Sept. 1710 De Hr. en Mr. Pieter *Teding van Berkhout,* j.m. van Delft en Mejuffr. ***Johanna*** *Susanna* ***Gys,*** j.d. v. Leiden met att. v. Delft en Leiden.

1 Oct. 1710 De Hr. ***Franchois*** *Verboom* en Juffr. ***Adriana*** *Verboom* op att. v. Leiden en Rotterdam.

7 Dec. 1722 aanget. 4 Jan 1723 getrouwd, de heer ***James Cuningham,*** j.m. van Edinburgh, koopman te Amsterdam en Juffr. ***Anna Maria Maton*** jd. geb. te Amsterdam won. te Voorschoten.

21 Dec. 1722 aanget. 11 Jan. 1723 att. geg. naar Scheveningen, de heer ***Everhard Sebastiaan*** *Meyers*, jm. geb. te Geertruidenberg won. te 's Gravenhage en en Juffr. ***Cornelia van Hussen*** jd. van Rotterdam, won. te Veur.

21 Maart 1723 Dr. Hr. Mr. ***Leonard*** *Verboom*, jm., advt. en Juffr. ***Anna van den Bergh, j*** d. beiden te Leiden.

8 Apr. aanget. 28 April 1723 getr. de Ed. Welgeborene Jonkheer ***Theodorus*** *Edmond* j.m. en Juffr. ***Maria van Hcemstede*** jd. beiden v. Amersfoort.

5 Juli 1723 De Heer ***Pierre Mounier*** wedr. v. Mej. Maria Olivier en Juffr. ***Elisabeth*** *Brians*, j.d. beiden van La Rochelle en won. te Amsterdam,

11 Juli 1723 De Hr. en Mr. Simon *van* der ***Stel*** j.m. v. Amsterdam en Juffr. ***Anna Jacoba van Cingelshouck*** jd. v. Leiden.

9 Mei 1726 aanget. getr. Nieuwe Kerk Amsterdam 28 Mei De Hr. *Willem Muilman* Dr. Theol. j.m. v. Franeker pred. te Voorschoten en Juffr. ***Elisabeth Seba*** j.d. v. Amsterdam.

5 Maart 1729 aanget. getr. 22 Maart De HoogEdWel.geb Jonkheer ***Frederik*** *Hendrik van Wassenaer*, raadsheer in den Hove van Justitie en de HoogEd.welgeb. Jonkvrouwe ***Anna Sophia van Wassenaer van*** *Duvenvoirde.*

16 April 1731 De Hr. ***Willem Suurmont*** secretaris van Voorschoten jm. v. 's Gravenhage en Mej. ***Maria Schrooder,*** jd. v. Leiden.

4 Mei aanget. 20 Mei 1731 getr. ***François Suurmont*** j.m. van 's Bosch te 's Gravenhage en ***Elisabeth van Delft*** geb. en won. te Voorschoten.

1 Juni aanget. att. geg. nr. Voorburg 17 Juni 1731 de Heer *François Greenwood* wedr. geb. te Pork won. te Voorschoten en Juffr. ***Jacoba Elisabet*** *Ghijs* j.d. j.d. v. Leiden te Voorburg.

21 Juli aanget. 20 Aug. 1732 getr. De HoogEd. Welgeb. Jonkheer ***Frederik Willem*** baron ***Tork*** ord. gedep. der Veluwe ter St. Gen. en de HoogEd. Welgeb. Jonkvrouwe ***Jacoba Maria*** Baronesse ***van Wassenaar van*** *Duvenvoirde.*

4 Juli 1734 De Hr. *Cornelis* ***La Loo*** subst. schout en j.m. v. Leiden en ***Martha Basset*** j.d. v. Berlijn te Leiden.

22 April aanget. att. nr. Rotterdam 9 Mei 1735 Ds. *Johannes* ***den*** *Bandt* j.m. v. Dordt, predt. te Voorschoten en *Margaretha Kylenborg* j.d. v. Amsterdam te Rotterdam.

2 Mei 1742 De HoogEd. Welgeb. Jonkheer ***Frederik Guillaume*** Baron van *Reede,* Agrim, Grave van Athlone, Vrijheer van Amerongen, Ginkel, Elst en Levendaal en de HoogEd. Welgeb. Jonkvrouwe *Louisa Isabella Hermelina* Baronesse *van Wassenaer* van *Duvenvoirde*, met att. v. den Haag en Amerongen.

3 Mei 1744 att. nr. Leiden De WelEd. Heer *Frederik Sluyske* jm. v. 's-Hage en de WelEd. Jonkvrouwe ***Adriana Barbara van*** *Cruyskerken* jd. van Leiden.

3 Dec. 1749 aanget. 4 Jan. 1751 getr. ***Jan Hendrik van Coens*** luit. i.h. regt. dragonders en Mej. ***Cornelia Bosch*** m. att. v. Leiden.

3 April 1756 De Hr. Samuel *Snoek* wedr. v. Vrouwe Susanna Roskam te Papendrecht en Vrouwe ***Aletha Elizabet Mylius*** wede. v. dr. Hr. en Mr. Jan Pieter Marcus, griffier van Leiden, met att. v. Papendrecht en Leiden.

12 Aug. aanget. getr. 30 Aug. 1757 De Hr. en Mr. ***François Pieter de Bas*** jm. v. 's-Gravenhage en ***Jacoba Maria Suurmondt*** jd. van Voorschoten.

4 Juni 1758 att. naar Rosendaal De HoogEd. Welgeb. Jonkheer ***Asueer Jan Torck*** en de HoogEd. Welgeb. Jonkvrouwe ***Eusebia Jacoba de Roode*** *van Hekeren.*

28 Juni 1767 att. naar Huet, Luiten. ***Godardt Hendrik Pieter*** *Havick* wedr. geb 's-Gravenhage won. te Veur en juffr. *Theodora Isabella Hermanni* jd. geb. en won. te Milligen bij Rees.

1 Nov. 1767 att. naar Groningen Ds. ***Martinus*** *Rummerink* jm. geb. op de Meden in den Oldampte, predt. te Voorschoten en *Anna Margrieta* ***Tjassens,*** jd. geb. en won. te Groningen.

22 Jan. aanget. 7 Febr. 1768 getr. *Isaak* ***Laurillard dit Fallot*** jm. van en te Rotterdam en ***Willemina*** *Havick* jd. van 's-Gravenhage te Veur.

30 Juli 1769 att. geg. naar Amsterdam Ds. ***Carolus***

Boers predt. te Rosendael, Geld. en *Lucia Ameshoff* te Amsterdam.

9 Aug. 1772 att. naar 's-Gravenhage *Martinus Rummerink en Alida* ***Adriana*** *Pielat.*

4 Juli 1775 De Hr. en Mr. ***Abraham van Gerwen,*** raad en reg. schepen van Leiden en ***Jaeoba Johanna Cunaeus*** beide te en met att. v. Leiden.

6 Aug. aanget., 26 Aug. 1776 getr. Willem *Lodewijk* ***Justus Spoor*** jm. geb. en won. te Budel en *Elizabeth Maria* ***de Bas geb. en won.*** te Voorschoten.

8 Juni 1778 De WelEd.gestr. Heer Mr. *Goswijn Verstege* jm. van en te Zutphen en de WelEd.Jonkvrouwe ***Elisabeth Maria Jacoba Taree geb.*** te Veur en won. aan den Leidschendam.

4 Sept. aanget. att. nr. Amsterdam 28 Sept. 1791 *Wilhelmus* ***Broes geb.*** te Haarlem, pred. te Voorschoten en Veur en ***Anna Maria van Heekeren*** jd. v. en te Amsterdam.

5 Feb. 1792 att. naar den Brie1 ***Johan Adriaan de With,*** gew. hebb. ie Woubrugge en ***Johanna*** *Moralla* ***Elisabeth van Oldenbarneuelt gen. Tullingh*** gew. hebb. in den Haag, thans ten Briel.

13 Mei 1794 Mr. ***Melchior Willem van den*** *Kerckhoven* van 's Gravenhage wed. de WelEd.geb. Vrouwe ***Johanna. Margaretha Maria Boon van Ostade*** en de Jonkvrouwe ***Margaretha*** *Snoeck* met att. v. Leiden en Gouda.

Huwelijk voor de Magistraat.

13 Feb. 1662 De E. *Dirc van der Monde* j.m. te Rotterdam en Juffr. ***Anna Buys*** j.d. te Leiden.

21 Mei 1680 De Hr. ***Gysbert van Outheusden*** j.m. te Rotterdam en Juffr. ***Anna van Leeuwen*** jd. te Leiden.'

27 Feb. 1735 De Hr. Mr. ***Bartholomeus Bosch*** wedn. en Juffr. ***Catharina Immerseel*** wed. beiden te Leiden.

4 Oct. 1752 De Hr. en Mr. ***Francoys Beeldemaker*** j.m. te Rotterdam en Juffrouw *Johanna Viruly* j.d. aldaar.

10 Juni 1754 De Hr. *Daniel* ***Jacob*** *Bierens* j.m. te Amsterdam en Juffr. ***Cornelia*** *Viruly* jd. te Rotterdam.

13 Juni 1762 De Hr. ***Thomas*** *Wyntgens* jm. te 's Gravenhage en Juffr. ***Jacoba Cornelia van Deutecom*** j.d. te Voorschoten.

21 Juni 1784 De Hr. Mr. ***François Pieter de Bas*** wedr. Jacoba Maria Suurmondt en Mej. ***Margaretha La Soubs*** wed. Adrianus de Witte te Leiden.

17 Mei 1796 Mr. *Daniel* ***van Halteren*** jm. van en te Leiden en ***Adriana Agatha*** *Cau* jd. van Delft te Voorschoten.

27 Febr. 1801 aanget. Mr. ***Gerard van*** *Hogeveen* wedr. vr. Clara Adriana Blok en ***Ida Cornelia Kwaaterbos*** meerderj. jd. geb. en won. te Haarlem.

(Wordt vervolgd.)

Van Heiden (von Heyden),

door H. H. K. LANGENMAYR.

(Vervolg van XXXIX, 231).

Uit den tot den Westfaalschen adel behoorenden Roomsch-Katholieken tak der von ***Heyden's*** in Westfalen en Nederland, werden *Herman* ***Gare1 Felix*** *Clotilde* ***von*** *Heyden* en ***Hubertus Ignatius Bernardus Theodorus Alphonsus von Heyden*** ingelijfd in den Ned. Adel bij

K.B. d.d. 24 Juni 1920 N° 63 en 64 met de praedicaten van jonkheer en jonkvrouw. [1])

Hun stamreeks volge hieronder :

I. 11. III. IV. V. } Zie dit Maandblad, XXXIX^sten Jaargang, N°. 1, Januari 1921.

VI. ***Wennemar von Heyden,*** heer van Bruch 1628, Astrup en Reohede, baljuw van Bocholt 1545, gest. 20 Jan. 1553, tr. 1. ***Elisabeth von Plettenberg,*** erfdochter van Schönrath, dr. van ***Dietrich*** en ***Barbara*** *Scheiffert* ***von*** *Merode*; 2. 1638 ***Agnes von*** *Reede* ***zu*** *Brandlecht,* dr. van ***Adrian*** en ***Lucia van Goor.***

Uit het eerste huwelijk:

1. ***Dietrich von Heiden.*** Hieruit de in Nederland uitgestorven en in Rusland nog bloeiende graven ***van Heiden*** en von ***Heyden.***

Uit het tweede huwelijk:

2. *Menso* von ***Heyden,*** volgt VII.

VII. *Menso* von ***Heyden,*** heer van Astrup en Rechede, verkocht 1662 Rechede aan Steffen von Mecheln, gest. omstr. 1612, tr. *Sybilla* ***von*** *Westerholt* ***zu*** ***Lembeck,*** dr. van ***Bernhard*** en *Sybilla* ***von Aldenbockum.***

VIII. ***Bernhard von Heyden,*** heer van Nienborg en Wohnung, bouwt Wohnung 1630-1633, Landdrost van Bentheim 1660, tr. 1. ***Margaretha von*** *Grave* ***zu Hasselt,*** dr. Hermann en ***Elisabeth von Westerholt zu Lembeck; 2. Catharina Flietha.***

Uit het eerste huwelijk:

1. ***Ernst*** *Wilhelm,* volgt IX.

Uit het tweede huwelijk:

Geene kinderen.

IX. ***Ernst*** *Wilhelm* ***von Heydsn,*** heer van Wohnung en Nienborg, geb. (ged. Nienborg 20 December) 1630, tr. ***Sophia Augusta von Colnbach*** *zu Dahl*hausen, dr. van ***Jobst*** *Christian* en ***Margaretha von der Mark zu Ottenstein.*** Zij stierf 16 Maart 1732, oud 71 jaren.

X. ***Bernhard von Heyden,*** heer van Wohnung en Nienborg, geb. (ged. Ottenstein 13 Augustus) 1680, tr. ***Anna Odilia von*** *Keppel* ***zu Nienborg,*** dr. van ***Dietrich Otto*** en Gertrud von ***Droste zu Vischering. Zij*** stierf 11 April 1746.

XI. ***Dietrich Otto Wennemar von Heyden,*** heer van Wohnung en Nienborg, geb. (ged. Heeck 16 April) 1726, tr. 18 Augustus 1754 *Helene* ***Charlotte Catharina von*** *Rübel* ***von Bieberach zu Aussel und*** *Kütersbrock,* dr. van *Raban* ***Elmerhaus*** en *Helene* ***Charlotte Katharina von der Borst zu Milsen. Zij*** stierf 23 April 1777.

XII. ***Leopold von Heyden,*** heer van Wohnung en Nienborg, tr. 1. ***Antoinette von Schade-Ahausen,*** dr. van ***Heinrich*** *Christian* en ***Isabella von u. zu*** *Bruch,* ***2. Eriederike Elmira Murr.***

Uit het eerste huwelijk: 6 k. o. a.

---

1) Ten onrechte wordt in Ned. Adelsb. aan diverse leden van dezen tak de titel van Freiherr (Freiin) toegekend. (Zie b.v. de allianties von Bönninghausen tot Herinkhave en van Voorst tot Voorst). RED.

Theodor Adolf Joseph, volgt X111.

Uit het tweede huwelijk 6 k. o. a.

Max Friederich Ludwig von Heyden, heer van den Keppelschen Burgsitz te Nienborg, geb. (ged. Heeck 28 Dec.) 1799, tr. *Elisabeth Hummels,* geb. Januari 1800, gest. 26 Febr. 1880. Uit dit huwelijk 8 kinderen, o. a. *Ferdinand von Heyden,* heer van den Keppelschen Burgsitz te Nienborg, geb. 16 Sept. 1834.

x111. *Theodor Adolf Joseph von Heyden,* heer van Wohnung, Nienborg, Lüttinghaus en Kütersbrock, Kgl. Preuss. Landrat des Kreises Ahaus, geb. (ged. Heeck 19 Juli) 1789, gest. 3 Maart 1858, tr. *Antoinette Henriette Christine Hummels,* geb. Oldenzaal .... gest. Nienborg ....

Uit dit huwelijk 9 kinderen o.a.

1. *Hubert Bernhard Theodor Ignaz,* volgt XIV.
2. *Eduard Karl Arnold Leopold Joseph von* Heyden, heer van Swickering, geb. 1 Jan. 1819 te Wohnung, gest. 30 Oct. 1861, tr. 6 Oct. 185'7 *Antonia von Wydenbruck, dr.* van *Josephen Amalia von Hamm,* geb. 14 Sept. 1823 te Rorup, gest. 30 Maart 1894 te Schwickering.

   Uit dit huwelijk één zoon:

   Bruno Ludwìg Amalia Joseph 1 heodor von Heyden, heer van Schwickering, geb. 11 Juli 1860 te Schwickering, tr. 6 Juni 1884 *Maria Emilie Johanna Theodora von Heyden,* geb. 30 Sept. 1856 te Tubbergen, gest. 6 Oct. 1918 te Munster, dr. van *Hubert Bernhard 1 heodor Ignaz* en Jkvr. *Clementine Maria Francisca von Bönninghausen tot Herinkhave.*
3. *Max Ludwig Wilhelm von Heyden,* geb. 7 Febr. 1821, tr. *Friederike Bremer.*

   Uit dit huwelijk:

   a. *August von Heyden,* geb. te Ochtrup 10 Juli 1860.

   b. *Johanna von Heyden,* geb. 4 November 1861.

   c. *Karl von Heyden,* geb. te Nienborg 16 Juni 1870.

XIV. *Hubert Bernhard Theodor Ignaz von Heyden,* heer van Wohnung, Kütersbrock en Tubbergen, geb. 12 Jan. 1815 te Wohnung, gest. 10 April 1881 te Tubbergen, tr. 1. Heeck 11 Febr. 1839 Jkvr. *Anna Maria Hildegonde Elisabeth von Bönninghausen tot Herinkhave,* geb. 24 Jan. 1818 te Utrecht, gest. te Ahaus 8 Juni 1843, dr. van Jhr. *Maxìmilianus Fredericus Carolus* Franciscus, heer van Tubbergen, en *Elisabeth* Maria *Alexandrina de Villers de Pité,* tr. 2. Tubbergen 26 Mei 1851 Jkvr. *Clementina Maria Francisca von Bönninghausen tot Herinkhave,* geb. te Herinckhave 16 Nov. 1831, gest. te Tubbergen 20 Juli 1866, dr. van Jhr. *Franciscus Egon Philippus Johannes en Carolina Gerarda Ellerbeck.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Adolf Joseph Otto Wennemar von Heyden,* heer van Wohnung, Kiitersbrock en Ammert, later van Würgassen, geb. te Ahaus 16 Maart 1840, gest. te Wiirgassen 19 Juli 1885. Verkocht Wohpung, tr. 26 Nov. 1881 *Ida Clara*

gravin *von Holnstein aus Bayern,* geb. te Klein-Ostheim 19 Febr. 1861, dr. van graaf *Ludwig* en *Henriette Johanne Christiane von der Malsburg.* Uit dit huwelijk één dochter: *ïrmgard* Carola *Maria von Heyden,* geb. te Würgassen 28 April 1883, gest. Los Angelos 19 October 1917.

2. *Leopold Eduard Rudolf Julia Anton Theodor von Heyden,* geb. te Ahaus 7 Febr. 1842, gest. te Tubbergen 31 Aug. 1883.

   Uit het tweede huwelijk:

3. *Theodor Hubert Theresia von Heyden,* geb. te Tubbergen 8 Maart 1852, gest. te Tubbergen 3 Nov. 1878.
4. *Hubert Theodor Emanuel Egon Julius von Heyden,* volgt XV.
5. Mr. *Wilhelm August Hubert von Heyden,* geb. Tubbergen 18 Juni 1855, gest. te Almelo 6 Oct. 1898, tr. *Hildegonde Louise Wijgchel van Lellens* (hertr. 22 Juli 1902 met *Johannes de Bruijne,* kpt. t. z.).
6. Maria *Emilia Johanna Theodore von Heyden,* geb. te Tubbergen 30 Sept. 1856, gest. te Miinster 6 Oct. 1918, tr. 6 Juni 1884 *Bruno Ludwig Amalia Joseph Theodor von Heyden,* heer van Schwickering, geb. 11 Juni 1860, zn. van *Eduard Karl Arnold Leopold Joseph* en *Antonia von Wydenbruck.*
7. *Clotilde Paula Appollonia Antonia Christina von Heyden,* geb. te Tubbergen 9 Febr. 1858, tr. te Münster 3 Oct. 1889 *August Eduard* von *Druffel,* heer van Welbergen, geb. ..... gest. 8 Nov. 1915.
8. *Anton Catharina Hubert Ignatius von* Heyden, volgt XVbis.
9. *Hedwig Maria Antonia von Heyden,* geb. te Tubbergen 21 Sept. 1860, gest. te Tubbergen 30 Dec. 1877.
10. *Egon Gerhard Elisabeth* Paul von *Heyden,* geb. te Tubbergen 30 Juni 1862.
11. *Anna Ernestine Clementine Wengeline* von *Heyden,* geb. te Tubbergen 22 Oct. 1863, tr. Bruchhausen 28 Maart 1883 Dr. *Konrad Langenmayr off. v. gez.,* gest. 28 Sept. 1892.
12. *Menso Wennemar Christian von Heyden,* geb. te Tubbergen 9 April 1865, tr. 1. 12 Juni 1894 *Henriette Crietée,* geb. 24 Dec. 1869, 2. *Clasine van Willigen.*

XV. *Julius hgon Emanuel Theodor Hubert von Heyden,* geb. te Tubbergen 25 Febr. 1854, tr. 11 Mei 1887 *Clara Louise Marie* barones *van Voorst tot Voorst,* geb. h. Westerveld 9 Jan. 1856, dr. van baron *Eduardus Ludovicus* en *Barbara Catharina Josephina Debets.*

Uit dit huwelijk: één zoon: volgt XVI.

XVI. *Hubertus Joan Wilhelm Jozef von Heyden,* geb. h. Onstein 25 Juli 1889, burgem. van Haaksbergen, tr. 14 Oct. 1920 *Jacoba Antonia Eugenia* barones *van Hövell tot Westervlier,* geb. h. 't Joppe 9 Juni 1887, dr. van baron *Frans Ernest Alexander,* heer van 't Joppe en Jkvr. *Raphaele Maria Alexandrina Anthonia Johanna Baptista Wilhelmina Boreel de Maregnault.*

XVbis. *Anton Catharina Hubert Ignatius von Heyden*, geb. te Tubbergen 31 Juli 1859, tr. Febr. 1886 *Amalia Sweigmann*, geb. ....

Uit dit huwelijk:

1. Jhr. *Hubertus Ignatius Bernardus Theodorus Alphonsus,* volgt XVI.
2. *Ludwina Wilhelmina Josephina Maria* von *Heyden*, geb. 17 Oct. 1888, gest.. ...1910.
3. Jhr. *Herman Carel* Felix *Clotilde von Heyden*, geb. 11 April 1890.

XVI. Jhr. *Huber tus Ignatius Bernardus Theodorus Alphonsus von Heyden*, geb. *26* Jan. *1887,* Malthezer Ridder, Ordonnans-officier van H. M. de Koningin, 1ste luit. cav., tr. ..... *Juliana Louisa Francisca* barones *van Hövell tot Westervlier*, geb. h. 't Joppe 1 Juli 1893, dr. van baron *Frans Ernest Alexander* en Jkvr. *Baphaele Maria Alexandrina Anthonia Johanna Baptista Wilhelmina Boreel de Mauregnault.*

Uit dit huwelijk kinderen.

Zusters van het Agnietenklooster te Harderwijk,

door Jhr. Mr. W. G. Feith.

Van de kloosters te Harderwijk stond in de Oosterwijkstraat St. Agnes in Galilea, in de 14de eeuw gesticht als zusterhuis van de Derde orde van St. Franciscus. Omstreeks 1430 werd het veranderd in een klooster van Regularissen naar de regel van St. Augustinus behoorende tot de congregatie van Windesheim.

In het archief van Harderwijk (nº 30) bevindt zich een stadsbeschrijving door den burgemeester Wolter van Spuelde, omstreeks 1700 opgesteld, waarin, bij eenige aanteekeningen omtrent het Agnietenklooster, gehecht is een oorspronkelijk stuk uit de 16e eeuw, behelzende een lijst — zooals v. Sp. verklaart — van „paters en „susters, die sig alhier onthouden hebben, dog niet „wanneer begonnen, oock niet tot hoelange deselve loop „heeft gehad, nadien dese de eenigste is, die bij de heer „Ernst Brinck naegelaten sijnde, door geene andere „scrievers genoemt staet." Inderdaad de daarop voorkomende zusters zijn moeilijk te dateeren; de meeste zijn uit de 16e eeuw, een enkele van voor dien tijd. De lijst is geadresseerd: *An dye erbere en foel* doesame *yoeffer Mergroete Olgers, maeter, toe wounen toe Harderwijck, mijn lyeve moey, toe handen.*

Arentken van Wijnbergen
Mechtelt van Hatten
Jutta Feyten
Helberich v. D.
Jan van Twente b.
Trueken van Doetynchen Otten dochter
mater Alyt van Arler
Weemken van Brenen
Grete Bloets, suppriorin
Golde Peters
Lysabecht Stuermans
Lubberich van Hyerde
Trueken van Deventer
Goertken Boevers
Alyt van Zutphen
Jan van Rrenen
Wyllen Harmsen
Alyt van Holten
Lysabeth van Wijnbergen
Alyt Francken
Mechtelt Tuten
Steven van Eyl
Bate Beters
Lubberich Ael(er)s
Fye van Emeler
Evermoet van Haerst
Weyme Huberst
Maerriken Geerrits
Geertken Egberts
Goertken G oerts
Evermoet Jans
Merryken Evers
Ana van Delen

Fye van Neckenvelde
Agnes Tryckes
Griete van Arler
Engel van Milde
Lutgert van Harwerden
Lubberich Bryncks [1])
Griete van Spoelde
mater Alyt van Brenen
Dorothea van Harderwijck [2])
Golde Wolters
Geertruyt Olgers, die olde
Henrick Sceviyx
Gerberich Harmes
Hille van Brenen
Alyt van Hatten, procuratrix [3])
Merriken Hofsteden, procuratrix
Lubbeken van Hatten [3])
Effe van Weerwen
Bertruet Olgers
Fye Aerts
Eeffe van Clynkebach
Fenne Jacobs
Bye van Hulshoerst
Merriken Brinks
Geertruet Olgers, mater [4])
Geertruet van Doetynchem, suppriorin [4])
Geertruet van Essen
Jan van Twyckel
Reyer van Gynckel
Kenrick van Hulshoerst
Griete van Twenhuesen
Fye van Delen
Wyllem Pelen
Lutken van Wijnbergen, procuratrix [4])
Engel Wolters
Hille van Arler
Trueken van Brockhuyssen
Bertken Holtderps
Nelle Sluters
Lysabeth Wolters
Balthazar van Wachtendonck
Geertruut van Hueckelen
Anna van Heerde
Bette van der Hoeve
Bertruet Bloets
Margareta Hloets, suppriorin
Hille van der Halle
Michgeel van Arck
Gertrut van Essen
Pelgerym van Tellicht
Geertruet van Dry
Egbert Wolfs
Alyt Hacken
Jan van Dry, suppriorin
Disse Brassers
Meriken (Cr)anen
Guelken van Besten
Lysabeth van Apeldoern
Stine Barckes
Nyse Aels
Golde Smits
Weymkens Harmens
Hille Grollen
Alijt Derckes
Alijt van Rynpeler.

Paters.

Goetscallick
Jacob Haegen [5])
Harmen van Hulsbergen
Berent van der Golde
Thomas van der Nykerke
Harmen van der Straten

Uit door v. Spueldeafgeschreven oorkonden hebben hij en ik nog eenige namen aangeteekend, met het jaar, waarin zij voorkomen.

1439 Geertruyt Siwerts, Wygrnoet Siwerts — gezusters — 1445 en 1457 Mechtelt, mater
Gerbregh ten Borne
Truyde van Diermen, Weyme van Diermen — gezusters — 1527 Anna van Speulde, dochter van Helmich van Speulde en Johannavan Arler.
Geertruyt Voets
Eeffe van Grol1, Alijt van Grol1 — gezusters.
Geertruyt Timeus
Betjen Aelts
Geertruyt van Rimpeler
1582 Margrita Ulgers, mater, ob. 1585 Sept. 30 (zie bovengen. adres)
Gerharda van Fwickel, mater
Aeltje van Delen
Ida Kocken, procuratrix, ob. 1583
Weim Berents
Anna van Oldenbarnevelt, ob. 1584
Geertruyt van Mallen
Cornelia Ridders
Alberta van Delen
Nenne van den Hell
(Nenne Jans, dienstmaagd)

[1]) Dezelfde naam komt in 1491 in het klooster voor.
[2]) Dezelfde naam komt in 1504 voor als mater van het Clarissenklooster te Hsrderwiik.
[3]) Toegevoegd is het woord „warwan."
[4]) Komt 1550 als aoodanig voor.
[5]) Hij is o.a. in 1458 pater.

In 1468 is *Jacob Hagen* pater van dit klooster; de bewerker van Oudheden en Gestichten van Harderwijk [1]) vermeldt echter, dat *Jacob Wolf,* oud-biechtvader in het klooster Hulsbergen, na 43 jaren in het Agnietenklooster te Harderwijk te zijn geweest, 5 Juni 1477 overleed en in de kapel aldaar werd begraven. Mogelijk is dit dezelfde; of zijn er meerdere paters gelijktijdig geweest? Volgens denzelfden werd hij in 1477 opgevolgd door *Herman van der Meer,* die 21 September 1490 overleed en op het koor begraven werd. Zeer waarschijnlijk is hij dezelfde als de bovengenoemde *Harmen van Hulsbergen,* aangezien hij eveneens afkomstig was van het klooster Hulsborgen. In 1660 komt nog als pater voor *Herman van Duysburgh*, misschien is hij dezelfde als bovengenoemde *Harmen van der Straten*; althans in een in het eind der 16^{en} eeuw opgestelde lijst van paters zal men niet licht een pater uit 1530 vergeten, terwijl wat het naamsverschil betreft, het een gewoon verschijnsel is, dat priesters hun familienaam vervangen door dien van hun plaats van herkomst.

Namen van Heerlijkheden bij Geslachtsnamen,

door Mr. W. LUNSINGH TONOKENS.

Bij de Staatsregeling van 1798 werden de zoogenaamde „heerlijkheden" vervallen verklaard.

Bij arrest van 13 November 1914 (Weekblad van het Recht no. 9810) besliste de Hooge Raad, dat door het Souverein Besluit van 26 Maart 1814 (no. 20) niet de ambachtsheerlijkheden als zoodanig weer in het leven zijn geroepen, doch de gewezen eigenaren zijn hersteld in het genot van sommige daaraan verbonden voordeelen, welke zij zouden genieten als *gewone* en *op zich zelf staande burgerlijke rechten.*

De Leidsche hoogleeraar in het Oud-Vaderlandsch Recht, mr. A. S. de Blécourt, zegt in een zijner artikelen over „Heerlijkheden en Heerlijke Rechten" in het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis (Deel II, Aflev. 1 pag. 130) :

„Met de inwerking treding van art. 4 der add. art.
„van de Grondwet van 1848 was dus het laatste spoor
„van heerlijkheden, van eigenlijk gezegde heerlijke
„rechten, verdwenen. Van 1798-1814 hebben ze niet
„bestaan, van 1814-1848 bestonden ze rechtens m.i.
„niet, doch heeft men ze als bestaande aangemerkt;
„na 1848 bestaan ze niet meer".

Heerlijkheden bestaan hier te lande dus niet meer. Daar het onmogelijk is eigenaar te zijn eener niet bestaande zaak, kan men heerlijkheden niet erven of koopen. Niettemin trachten zij, die eene heerlijkheid meenen te hebben verkregen, den naam daarvan veelal met hunnen geslachtsnaam te verbinden en schijnt het voor te komen, dat zij deze gecombineerde namen bij aangiften bij den Burgerlijken Stand, in het bijzonder bij geboorteaangiften, als geslachtsnaam opgeven. Men denkt wellicht aldus voor zijne nakomelingen den naam der heerlijkheid een deel van den geslachtsnaam te doen uitmaken.

Is een dergelijke verandering van den geslachtsnaam geoorloofd?

Bij de invoering van ons Burgerlijk Wetboek in 1838 heeft men de bestaande geslachtsnamen willen vastleggen.

[1]) Oudheden en Geatigten v.h.bisd. Deventer 1725 dl. 11 370.

Indien toen iemand den naam eener heerlijkheid als deel van zijn geslachtsnaam droeg, bleef die aldus samengestelde geslachtsnaam bestaan evenals eike andere, metterdaad gedragen, geslachtsnaam bleef bestaan. Bij artikel 63 van het Burgerlijk Wethoek is echter bepaald, dat men zijn geslachtsnaam niet mag veranderen of een anderen bij den zijnen voegen, zonder toestemming des Konings. Deze toestemming moet daarop uitdrukkelijk zijn gericht, zoodat men zich niet kan beroepen op een Koninklijk Besluit, dat niet naamsverandering of toevoeging tot onderwerp heeft, doch b.v. eene benoeming. Het fundament van ons recht te dezer zake is dus, dat de geslachtsnamen blijven zooals ze in 1838 waren.

Hoe nu, indien zonder dat de Koning die toevoeging had bewilligd, namen van heerlijkheden als deel der geslachtsnamen in de akten van den Burgerlijken Stand worden vermeld?

Er wordt verschillend gedacht over de bewijskracht dier akten. De meeste schrijvers meenen, dat de akten van den Burgerlijken Stand slechts authentiek zijn, voor zooverre zij relateeren hetgeen de Ambtenaar van den Burgerlijken Stand zelf heeft waargenomen, doch enkele schrijvers leeren, dat b.v. geboorteakten authentiek zijn ten aanzien van alles wat op de geboorte betrekking heeft. Het is echter uitgesloten, dat de wetgever heeft bedoeld, dat de geboorteakten ook ten aanzien van den geslachtsnaam van het pas geboren kind authentiek zouden zijn, reeds omdat dan door enkele onjuiste opgaven *van* dien geslachtsnaam de hierboven vermelde bepaling van artikel 63 van het Burgerlijk Wetboek illusoir zou zijn te maken. Men bedenke hierbij, dat men niet een geslachtsnaam aan zijn kind *geeft,* doch, dat een kind zijn geslachtsnaam aan zijn vader *ontleent* en dat slechts van ontleenen van een rechtmatigen en niet van een gausurpeerden geslachtsnaam kan worden gesproken.

Thans rijst de vraag, wat er tegen het aannemen van namen van heerlijkheden is te doen en wat er tegen is gedaan.

Op 15 Februari 1869 heeft de Minister van Justitie, mr. C. H. B. Boot, in eene circulaire, welke te vinden is in hèt Weekblad van het Recht van 3 Maart '1859 (no. 2039) er aan herinnerd, dat de Ambtenaren van den Burgerlijken Stand door het vermelden in de akten van namen van heerlijkheden als deel van geslachtsnamen gevaar loopen te worden gestraft ingevolge artikel 27 van het Burgerlijk Wetboek.

De Ambtenaren van den Burgerlijken Stand, dis b.v. van de aangifte eener geboorte *dadelijk* eene akte moeten opmaken (artikel 29 van het Burgerlijk Wetboek), zijn gewoonlijk weinig in staat de juistheid der hun opgegeven geslachtsnamen te controleeren. De circulaire heeft dan ook weinig uitgewerkt, gelijk blijkt uit eene klacht van de redactie van het Weekblad van het Recht in het nummer van 6 Mei 1886 (W. 5275).

Hij, die ten onrechte den naam eener heerlijkheid als deel van een geslachtsnaam opgeeft of' draagt, valt niet onder het bereik onzer strafwet en loopt alleen in het weinig waarschijnlijke geval, dat daardoor aan een ander nadeel wordt toegebracht, gevaar, dat eene burgerlijke rechtsvordering tegen hem wordt ingesteld (artikel 1401 van het Burgerlijk Wetboek).

In Frankrijk kon vroeger ieder, die, zonder daartoe vergunning te hebben bekomen, zijn geslachtsnaam veranderde, worden gestraft volgens de Ordonnantie van Amboise van 26 Maart 1655, welke beoogde te voorkomen het aannemen van namen van landgoederen door „roturiers".

Huwelijksinteekeningen in de Kerkelijke registers te Amsterdam van Predikanten, die aldaar gestaan hebben,

medegedeeld door A. B. VAN DER VIES.

v. = van, o. = oud, p. = predikant, w. = weduwnaar of weduwe, va. = vader, m. = moeder, b. = broeder, z. = zuster.

(Vervolg van XXXIX, 237.)

3.10.1732.

Cornelis van Rhyn, v. Bodegraven, o. 47, p. A'dam, ouders dood.

Gerarda Lulofs, v. A'dam, o. 32 va. Hendrik.

1.10.1734.

Johan Costard de la Moraisière, v. Caen in Normandië, p. A'dam, laatst w. Margaretha Eelbo.

Clara Elisabeth van Dam, v. A'dam, o. 51, ouders dood, b. Karel.

19.10.1736.

Petrus Noordbeek, p. Hattem.

Anthonia Ulrica van Beuningen, v.

27.9.1737.

Jacobus du Marchie, p. Oostzaan, w. Margreta Jacoba du Marohie.

Catharina Debora Servaas, v.

17.3.1740.

Nicolaas Tetterode, v. Haarlem, p. Hoogkarspel.

Anna Cornelia Elisabeth Marcus, v.

14.12.1742.

Samuel Koenraad de Bruine, v. Wesel, p. A'dam, w. Geertruida Jacoba Scheyderuit.

Cornelia van Nieuwenhoff, v. Rotterdam, w. Hayo Borst.

10.51743.

Johannes de Lange, p. Nijmegen.

Magtelt Clasina Vonk, v.

30.8.1743.

Pieter Elsevier, p. A'dam, laatst w. Geertruij Homan.

Geertruij Janknegt, w. Cornelis de Roos.

27.11.1744.

Broerius Brouwer, v. Leeuwarden, p. A'dam, w. Wilhelmina Boonen.

Clara Constantia van der Burgh, v. A'dam, o. 43, m. Sara Clara Braams.

25.3.1745.

Jacob de Jonge, v. Sluis (Vlaanderen), o. 34, p. A'dam, ouders dood.

Agatha Wetstein, v. A'dam, o. 25, va. Frederik Hendrik.

19.4.1748.

Rudolph Arend ten Brink. p. Otterloo.

Clara de Bruyn, w. Arnoldus van de Straaten.

2.51749.

Winoldus Budde, p. Hattem.

Wilhelmina Bosboom, v.

29.1.1751.

Rutgeres Schutte, v. Diepenheim, o. 42, ouders dood, b. Hendrik.

Elisabeth Suffrida Hamerster, v. Leeuwarden, o. 33.

29.9.1751.

Petrus Elsevier, v. Rotterdam, p. A'dam, laatst w. Geertruij Janknegt.

Sophia Maria van de Putt, v. A'dam, w. Pieter Bols.

8.10.1751.

Johannes Calkoen, p. Franeker, w. Jacoba van Beek.

Anna Verschuil, v.

11.5.1753.

Petrus Broes, p. Velp en Rozendaal.

Johanna Brouwer, v.

29.8.1755.

Johannes Boskoop, v. Rotterdam, o. 41, p. A'dam, ouders dood.

Johanna Bontekoning, v. A'dam, o. 34, m. Geertruy Colonius.

19.3.1756.

Wilhelmus Koolhaas, v. Deventer, o. 46, p. en prof. A'dam, ouders dood, b. Hendrik.

Margreta Makreel, v. A'dam, o. 36, m. Margaretha van Veen.

2.4.1756.

Ludovicus Hamerster, p. Zutphen.

Adriana Agneta Hoogenbergh, v.

4.2.1757.

Herman Hubert, p. Kampen.

Anna Gaarengroot, v.

13.7.1764.

Aaron le Brand, p. Oud Vosmeer.

Maria Dorothea van Driest, v.

35.1765.

Fiiips Serrurier, v. Hanau, o. 37, ouders dood, b. Ds. Daniel.

Cornelia Eliana Marcelis, v. A'dam, o. 26, ouders dood, tante Johanna Cornelia de Bas.

1.11.1765.

Johannes Arnoldus Eck, v. den Ham, p. A'dam, w. Alida Elisabeth van Noordwijk.

Barbara Johanna Teyssen, v.

10.3.1768.

Theodorus Isaac van Essen, p. Groot Ammers.

Sara Cremer, v.

24.8.1770.

Jan Smits, p. Oud-Beyerland.

Anna Johanna van de Weetering, w. Mr. Jan Mijnssen.

124.1771.

Anthonius Kuijper, p. Buiksloot.

Elisabeth van Hoek, v.

11.3.1773.

Theodorus Adrianus Clarisse, p. A'dam, w. Elselina Elisabeth van der Duijff.

Anna Eduardina Pigeaud, v.

5.11.1773.

Dirk Semijn van Binnevest. v. Enkhuizen, o. 34, m. Catharina Semijns.

Cornelia Maria de Bruine, v. A'dam, o. 28, m. Cornelia van Nieuwenhof.

3.12.1777.

Johan Jacob Kessler, v. Bremen, p. A'dam, w. Christina Magdalena Adriana Bucksulber.

Sandrina Freers, v. A'dam, o. 26, m. Willemina Harmani.

26.9.1778.

Rutgerus Perizonius, v. Ootmarssum, p. A'dam, w. Aleida Machteld Cloppenburg.

Maria van Winter, v. A'dam, o. 64, ouders dood.
1.81788.

Anthonius *Kuijper*, **v.** A'dam, p. A'dam, laatst w. Geertruy Eleman.

Geertruyda Wilhelmina Marcelis, v. A'dam, o. 25, **va.** Jacob Lambert.
16.4.1790.

***Nicolaas** Govert van Blyenburgh*, v. p. 's Graveland.

Geertruy Charlotte Denis, v. w. Pieter Thomas Post.
1.3.1793.

Bernhard Wilhelm Altmann, p. Nieuwveen.

Anna Willemina Buddingh, v.
29.3.1793.

***Wilhelmus** Jabes Calkoen*, **v.** Garderen, p. A'dam, w. Wilhelmina Maria Verbrecht.

Petronella Calkoen, v. A'dam, w. Jacob van Ghevel.
26.7.1793.

***Anthonius** Kuijper*, **v.** A'dam, p. A'dam, laatst w. Geertruyda Wilhelmina Marcelis.

Hillegonda Gerbrand, v. A'dam, w. Simon Johannes Blankenhagen.
26.9.1795.

Samuel **Joannes van de** *Wijnperse*, **v.** Groningen,. p. A'dam, w. Willemina Jacobina Verbrugge.

Maria Antonia van Couwenhoven, v. A'dam, o. 36, m. Anna Elisabeth Bruijningh.
7.11.1798.

***Hendrik** Husly* **Viervant, v.** Arnhem, w. Diederica Lydia Sappius.

Anna Elisabeth de Haan. v. Wesel, o. 41, ouders dood, b. Christiaan.
282.1800.

***Joannes** Leonardus Wolterbeek*, **v.** Nijmegen, p. A'dam, w. Antje Groenewoud.

Maria Elisabeth Crommelin, v. A'dam, o. 22, va. Robert Daniel.
6.3.1802.

Abraham Everaars, v. Aarlanderveen, w. Catharina Benedictus.

Jannetje Pfeil, v. A'dam, o. 20, va. Justus Hendrik.
25.9.1806.

Alexander van Harencarspel, v. Eenigenburg (N.H), w. Johanna Aartzen.

Dina Catharina Elisabeth Farret, v. A'dam, o. 27, va. Mr. Johan Pieter.

Waalsche Kerk.

22.6.1693.

Guillaume **de la** *Grève*, p. A'dam, w. Elisabeth de Paris.

Elisabeth Coeur, v. Rijssel, m. Jeanne le Roux.
10.10.1614.

***Thomas** Maurois*, **v.** Eantelburg, o. 28, p. A'dam. m. Maria Tourinent.

Rebecca du Pont, v. o. 23, va. Pierre, m. Maria Calogne.
20.3.1657.

Nicolaus **Colvius, v.** Dordrecht o. 23, p. A'dam, **va.** Ds. Andreas.

Catrina Marijn, v. A'dam, o. 20, ouders dood.
22.3.1668.

Nicolaus Colvius, **v.** Dordrecht, o. 34, p. A'dam, w. Catrina Marijn.

Cornelia de la Fontaine, v. A'dam, o. 19, va. F. Philip.
1.10.1689.

Isaac de ***le** Drier*, **v.** Fouguerolles, p. A'dam, w. Isabeau Dufour.

Susanna Plante, v. Cleracq, o. 26.
21.2.1693.

***Pierre de** Penna*, **v.** La Bastide du Peirat, ministre réfugié A'dam, w. Judith L'Anotte.

Marthe Beguy, v. Puylaurens, o. 22.
1.8.1697.

Abraham Boddens, v. A'dam, p. A'dam, w. Lidia Casteleyn.

Maria Clermont, v. A'dam, o. 34, ouders dood.
25.4.1698.

***Etienne** Bonnafous*, **v.** Puylaurens, p. A'dam, w. Marguerite de Fays.

Elisabeth Coudret, v. la Rochelle, w. Arnaud Jamain.
19.9.1699.

Nicolaus Colvius, **v.** A'dam, o. 28, p. Dordrecht, va. Ds. Nicolaus.

Hester de la Fontaine, v. A'dam, o. 27, m. Joanna Muyssart.
17.12.1699.

***Pierre** Brunier*, v. Uzes, p. A'dam, w. Anne de Chambeau.

Maria van Dale, v. Rouaan, w. Jean Bernard.
12.12.1704.

Jean Pepin, **v.** St. Savinien, p. A'dam, w. Susanna Forten.

Françoise du Noyer, v. St. Mesme, o. 49, va. Pierre.
12.9.1710.

Abraham Boddens, p. A'dam, w. Maria Clermont.

Maria Ranson, v. Jarnac, o. 40, ouders dood.
15.5.1711.

Benjamin de Brissac, v. Châtelleaut, p. A'dam.

Maria Machdalina Mericheau, v. Niot.
26.9.1749.

Etienne Lespinasse, p. A'dam.

Anna Ravenne, v.
24.3.1775.

Jean Nenry François, v. Luxemburg, p. A'dam, w. Elisabeth Verdier.

Antoinette Madelaine Brun, v. A'dam, o. 35, ouders dood, zwager Jean Pierre Simon Thomas.
25.5.1792.

***Jacobus** Renaldus* **Boullier, v.** A'dam, o. 53, p. A'dam, ouders dood.

Jonkvr. Anna Elisabeth Gabrielle Victoire Gravin de Raineval, v. A'dam, o. 33, va. Jan Gabriel Graaf de Raineval.
5.6.1795.

Jean Thomas Griot, v. Dordrecht, p. A'dam, laatst w. Marie Francoise Chaudon.

Mariane Fouquet, v. A'dam, o. 36, va. Pierre.

Engelsche Kerk.

26.3.1638.

***Johannes** Rulicius*, **v.** Kirckbergen, p. A'dam.

Johanna Clignet, v. Aken.
í1.4.1663.

William Price, **v.** Londen, p. A'dam, w. Hanna Chrichton.

Sibilla Geens, v. A'dam, o. 33, va. Gerrit.
27.10.1719.

Daniel Rainey, v. Belfast, o. 36, p. A'dam, va. William.
Cornelia Russel, v. Franeker, o. 32, m. Lelias Henderson.
27.4.1742.

David Longueville, v. Edinburg, o. 32, p. A'dam, ouders dood.

Catharina Visser, v. A'dam, o. 22, m. Elisabeth Köhne.
25.11.1751.

David Longueville, v. Ocheltrie, p. A'dam, w. Catharina Visser.

Catharina Nichels, v. Sabath, w. Andrias Julius Pheyfer.
13.9.1787.

Gilbert Gerard v. p. A'dam.
Helen Duncan, v.
15.7.1790.

Thomas Pearson, v. *o. 44*, p. A'dam, m. Margaret Pearson.

Marion Park, v. A'dam, w. Thomas Squiren.
3.6.1810.

Alexander Mac Intosh, v. Dolmere (Schotland), o. 34, p. A'dam, va. Hugh, m. Christina.

Catharina Melvil, v. A'dam, o. 36, va. François (w. Maria Longevil).

Deensche Kerk.

12.6.1671.

Christianus Abel, v. Aalborg, p. A'dam, w. Margareta Fageroot.

Abigel Croon, v. A'dam, o. 36, ouders dood, z. Elisabeth.

VRAGEN EN ANTWOORDEN. [1]

Broers-van Orsoy. Wie zijn ouders en grootouders van *Cornelia van Orsoy*, gehuwd met *Jan Henricus Broers* (1768—1816). Opgave van alle data wordt zeer op prijs gesteld.

Hoorn. W. VAN MAANEN.

Cuyck (van). (XXXIX, 242). De „*Jan van Kuyc*, heer van Hoesteren", die volgens Taxandria V, blz. 14, op 12 Mei 1383 aan Boud Kuyst van Wijc het gericht en de heerlijkheid van Niewekuyc overdroeg, was stellig dezelfde als „*Jan van Kuyc* (zoon van wijlen Heer *Henric van Kuyc*, ridder), heer van Vorsel en Niewenkuyc" die op 6 Juli 1381, voor schepenen van 's-Hertogenbosch, c. s. aan Boudewijn Kuyst van Wijc 200 oude schilden beloofde. In 1378 had zijn oom *Wenemar van Kuyc (zoon* van wijlen Heer *Jan*, heer van Kuyc en Hoogstraten) hem al zijn recht overgedragen in Hoogstraten.

Hieruit blijkt reeds dat *Jan van Cuyk* niet *Gerard* van *Cuyk* en *Aleyde de Cock* tot grootouders had; volgens de door den vrager aangehaalde plaats bij Butkens zou deze Gerard Jan's oom zijn geweest.

Jan voerde het bekende wapen met de twee dwarsbalken en de acht merletten. Of hij in eenig familieverband stond met het latere Heusdensche regentengeslacht van *Cuyck*, dat in rood drie palen van vair voerde met een gouden schildhoofd waarin een blauwe barensteel van drie hangers, elke hanger beladen met twee liggende gouden bokjes, is mij uit niets gebleken. Ik heb daarvoor zelfs niet de minste aanwijzing gevonden. In het huwelijk van bovengenoemden Gerard *van Cuyck* met *Aleyd de Cock* behoeft in elk geval niet de verklaring gezocht te worden van het wapen der Heusdensche Cuyck's, noch van het feit dat deze laatsten in de tweede helft der zestiende eeuw veelal als jonker worden vermeld, noch ook van de omstandigheid dat personen van hun geslacht een zeer enkele maal (ik vond het slechts eens) *van Nieuwekuyck* worden genoemd. Het wapen met de drie palen van vair en het schildhoofd, beladen met een of meer **figuren,** is, evenals het wiel, aan vele **oude** Heusdensche geslachten gemeen. Dergelijke wapenfiguren wijzen veeleer op afkomst uit een bepaalde streek dan op afstamming uit een bepaald geslacht.

Ten slotte moge ik nog opmerken, dat de vrager ten onrechte spreekt van „het" Heusdenscheregentengeslacht van Cuyck dat het Chatillon-wapen voerde met in het hoofd „veelal een barensteel, soms het Heusdensche wiel". Het geldt hier twee verschillende geslachten, waarvan het eene, het oudere, den barensteel, het jongere het wiel in het schildhoofd voerde (vgl. Maandbl. XXXVIII, 187).

's-Gr. B. v. B.

Cuyck (van). (XXXIX, 242). Zonder mij in de kwestie van het wapen der Heusdensche Cuycken te mengen, moet wat v. N. te A. omtrent Cuyck schrijft recht gezet worden.

In het tijdvak van 1312—1350 werd door Brabant beleend „*Johannes* dominus de *Hoestraten*" met „terram de Hoestraten et dominationem, 100 libras, et 36 et dimidium solidos apud Turnhout, et census cum terra apud Nyewencuyt."

Dit Nyewencuyt is klaarblijkelijk Nieuwkuyk, zijnde Nieuwcuyt in Brabant niet te vinden. De Heer Galesloot [1]) zegt Nieuwencuyt ligt in het kwartier van Antwerpen, zal dus moeten zijn in het kwartier van Oosterwijk.

Voornoemde *Jan* h. v. *Hoogstraten* was ook h. v. Cuyk [2]) en gehuwd aan *Caterine Berthout*. Zijn zoon *Jan IV* en kleinzoon *Jan V* volgden hem zoowel in Cuyk als in Hoogstraten op. Jan V is dood 1382 Sept. 30, na hem komt Cuijk aan *Wennemar van Cuyk*, zoon van Jan 111, en na Wennemar's dood achtereenvolgens aan zijn zoon *Jan VI* en dochter *Joanna*.

Hoogstraten is na den dood van Jan V gekomen aan *Jan van Cuyk Hendrikszoon*, een kleinzoon van Jan III. Deze Jan v. Cuyk is kinderloos overleden 16 Juni 1442, hij had Hoogstraten in 1437 aan Frank van Borssele verkocht. Blijkens de acte van 12 Mei 1383 (Taxandria V, blz. 14) verkoopt hij de heerlikheid van Nieuwekuyc aan Boud Kuyst van Wyc.

Een *Gerard* is dus nooit heer van Cuyk geweest. Philips baron van Leefdael in een zijner manuscripten zegt van hem: „*Aleydt Cock van Oppynen* (a° 1408) trouwt heer *Geerardt van Cuyck*, natuurlijke zoon van Jan, heer van Kuyck, Hooghstraeten ende der stad en lande van Grave bij Anna van Bouchout. Geerardt

[1]) Door omstandigheden, van onzen wil onafhankelijk, moest een gedeelte der vragen en antwoorden tot het volgend nummer blijven liggen. RED.

[1]) Qalesloot. Le livre des feudataires de Jean III duc de Brabant.
[2]) Wij noemen hem Jan III.

voerde Cuyck sur le tout d'azur à la croix dentelée d'argent."

's-Gravenhage. J. D. WAGNER.

Esseren (van). In de 16e en 17e eeuw woonde te Tiel een geslacht van ***Esseren,*** waarvan eenige aanteekeningen uit de trouwboeken de volgende stamreeks doet ***vermoeden*** :

I. Jan van ***Eysteren,*** † October 1616, huwde ***Tonisken Fransdr.*** (hertr. 1617 ***Jacob Joachimsx).***

II A. ***Frans van Isteren Jansz.***, huwde 1630 ***Agnieske Hendrik&. van der Maet*** (hertr. 1° 1646 ***Dirck Aelbertsz en*** 2° 1661 ***Dirck*** van ***Rheenen).*** Hieruit: ***Henrica Fransdr. van Esseren,*** huwde in 1658 ***Andries Aelbertsa van den Schilfgaerden.***

II B. *Goossen* van ***Esseren Jansz.***, huwde 1630 ***Aeltjen Henricks.***

Zijn nadere bijzonderheden (o.a. wapen) van dit geslacht bekend ?

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Hattert (van). (XXXIX, 243). *Zeger* van den ***Hatert,*** zoon van Peter en Margriet van Berckel, tr. 1661 ***Jutte van Engelsum,*** Johan bij Anna van Husen dr.

Hij voerde gedwarsbalkt van zw. en go. van 4 stukken. De Nijmeegsche ***Hautert's of Hattert's*** voerden een golvenden dwarsbalk.

's-Gravenhage. J. D. WAGNER.

Machalst (van) en Ruyl. (XXXIX, 243). Met dank aan Doc. Bur. volgende toelichtingen, verkregen door verder zoeken.

Ida Marg. van Machalst blijkt te zijn ***Ida Marg. van Maerhulst,*** dochter van Overberg, Grieth en Waerdesteyn. Zij was eigenaresse van „den adelijken huijse Hatert" bij Vierlingsbeek, als weduwe van ***Jeremias Roper van Teynham,*** Engelsch capiteijn in Statendienst, die met zijne zuster ***Elisabeth Roper v. T.*** van hunne ouders ***Johan*** en ***Anna Sibilla van Hatert Christoffelsdr.***, erfdochter van Hatert en wellicht laatste van haar stam, het huis en aanhoorigheden erfde.

Jeremias × Ida Marg. v. M. bovengenoemd hadden eene dochter, ***Anna Elisabeth,*** geb ± 1675, die later met *Willem* ***van der Horst tot Diervorst*** huwde.

Jeremias' zuster ***Elisabeth*** vrnd huwde 1670 ***Johan Hendrik van Bassem*** of *Bassenn,* capiteijn en commandeur der stad Rijnberck (zoon van Johan, capiteijn, en Anna van Brienen tot Musschenbroek) en had aldus een aandeel in den Hatert.

Ida Marg. van Maerhulst in den aanhef genoemd hertrouwde na doode van Jerem. R. met ***Elbertus*** baron ***van Pallant,*** dien ik te vergeefs in de stamlijsten zocht.

De wapens boven den ingang van het kasteel de Hattert (zie mijn vraag naar een onbekend wapen, XXXIX, 247) zijn aldus die van *Roper* en ***van Hatert,*** wat het documentatiebureau voor de helft al spoedig vond, omdat Johan Roper v. T. en Anna Sibilla v. H. in 1649 een nieuw kasteel naast het oude zetten.

Schoorn schijnt een oud zegel *Roper* gebruikt te hebben.

Amersfoort. A. F. VAN BEURDEN.

Machalst (van) en Ruyl. (XXXIX, 243). ***Ida Margareta van Marhulsen,*** dochter van Hendrik bij ***Charlotte Rebecca van Boinenburch*** gen^t ***Honsfein,*** maakt huwelijksvoorw. 29 Nov. 1670 met ***Jeremias Roper tot den Hatert. Zij*** hertr. 1687 ***Elbert van Pallandt.***

In de Cuyksche leenboeken komt ***Johan Ruyl van*** 1661—1665 voor als gesubstitueerd Stadhouder van de Cuyksche leenen te Grave en 26 Juni 1727 de Heer Rentmeester ***Ruyl.***

's-Gravenhage. J. D. WAGNER.

Mildt (van der). Waar komt dit geslacht in de 18e eeuw voor; is er iets over bekend?

d. St. W.

Nieuwkuyk (van). (XXXVHI, 194). Aldaar wordt gewag gemaakt van een in Brabant bestaan hebbend gebruik, het eigenlijke wapen in een afzonderlijk schildje aan een boom op te hangen en dat geheel weer op een schild te brengen. Ik zag dat bij de wapens der gemeenten Heeze en Leende, waar het wapen der Hornes op die wijze was behandeld. Zijn er ook voorbeelden bekend van dergelijke familiewapens?

A. ***v. N.***

Porte (de la)-de With. In Ned. Patr., jg. 1920, wordt onder het geslacht ***Heinsius*** (generatie VII) ***Roelandina la Porte*** gezegd eene dr. te zijn van ***Anthony*** en ***Dina Volters.*** Deze door ondergeteekende gegeven mededeeling eischt rectificatie.

Blijkens het Haagsche gemeente-archief werd *Roelandijn 14* Augustus 1640 in de Groote kerk te 's-Gravenhage gedoopt als dr. van ***dntoni*** en *Emerentia de With* en ondertrouwden aldaar 19 Oct. 1636 — geh. 4 Nov. in de kloosterkerk — *Antoni* ***de la Poort,*** notaris, j.m. van Veere en *Emmerentia* ***de*** *With,* j.d. van ***Amsterdam.***

Later hertrouwde Antoni als wedr met ***Dina*** *Velters.* Kan een mijner medeleden mij de bijzonderheden van de Amsterdamsche inschrijving mededeelen ?

B r e d a . P. BINKHORST VAN OUDCSRSPEL.

Rengers. Op de 17de à 18de eeuwsche preekstoel in de kerk te Hellum (Gr.) bevindt zich een gekwartileerd wapen met hartschild : **1** en ***4*** Rengers, 2 en 3: rechts 3 schuinslinks geplaatste zwaarden met de punten omhoog boven elkaar, links 3 schuinsrechts geplaatste? koehoorns? met de punten omhoog boven elkaar en in een schildhoofd 3 rozen naast elkaar; hartschild: een lelie. In de genealogie Rengers in de Geneal. Herald. Bladen V zijn de personen van den tak ***Rengers tho Hellum*** — en daartoe zal degeen, die dit wapen voerde toch wel behoord hebben -- allen gehuwd met dames uit geslachten, die een geheel ander wapen voerden, behoudens ***Johan*** Renyers ***tho*** *Hellum* (blz. 360), die met N. N. huwde, wier zoons allen voor 1626 overleden. De preekstoel is stellig van na dien tijd. Van wie is dit wapen, wat is het 2de en 3de kwartier en welke zijn de kleuren? Het hartschild zal duiden op Hellum en zou dan misschien ontleend zijn aan het Middeleeuwsche geslacht Menolda, dat daar reeds in de 13de eeuw zetelde en hoofdeling was.

Voorburg. W. G. FEITH.

Ruyl. (XXXIX, 243). Het handschrift Borger vermeldt 7 predikanten *Ruyl* (Rulaeus) die allen, slechts op enkele uitzonderingen na, steeds in plaatsen in Noord-Holland gestaan hebben.

1. *Philippus* ***Rulaeus,*** zn. v. *Cornelis*, geb. Alkmaar, pred. 1601 Zevenhoven, 1610 Naarden, 1619 Hoorn, † 1649, geh. ***Zie*** mijn algem. predikanten-huwelijken 9.8.1602.

2. ***Johannes Rulaeus,*** zn. v. 1, pred. 1633 Hauwert, 1636 Muiden, 1639 Rotterdam, 1646 Haarlem, † 1676 Juni 24.

3. ***Henricus Ruiaeus,*** zn. v. 1. pred. 1634 Wormer, 1637 Weesp, 1640 Amsterdam, † 16S0 October, geh. Zie mijn Amsterdamschepredikanten-huwelijken 1.1.1637.

4. ***Cornelis Rulaeus,*** zn. v. 1, pred. 1642 Twisk, 1642 Alkmaar, † 1643.

6. ***Philippus Rulaeus,*** zn. v. 2, pred. Nederlandsche Ambassade Madrid, 1676 Velsen, † 1677 September.

6. ***Rudolphus Rulaeus, zn. v. 3,*** pred. 1659 Barsingerhorn, 1662 Graft, 1668 Amsterdam (Gasthuis-Kerk), † 1688 Juni 9, geh. Zie mijn Amsterdamsche predikantenhuwelijken 23.8.1663.

7. ***Philippus Rulaeus,*** zn. v. ***3,*** pred. 1660 Uitgeest, 1668 Hoorn, † 1678 November 28.

Volgens A. F. van Beurden had ***Peter Ruyl,*** rentmeester van het ambt Grave, een zoon ***Albert,*** die predikant was. Dit is hoogstwaarschijnlijk onjuist..

Men vindt: Navorsober 1860 p. 290, 1862 p. 81, v. Troostenburg de Bruyn, Biog. Woordenboek van Oost-Indische Predikanten p. 372/3 (zeer uitvoerig) en Nieuw Nederl. Biog. Woordenb. Deel IV melding gemaakt van een ***Albert*** *Ruyl*, die soms vermeld werd als predikant, maar dat nooit geweest is, daarenboven heette zijn vader Cornelis.

Amsterdam. A. B. VAS DER VIES.

Waltelingh-Fransz. (XXXIX, *246).* *David Fransz*, J. U. D., Rector der Latijnsche School te Tiel, Advocaat-fiscaal van het Ambt Nederbetuwe, overl. te Tiel, tr. aldaar 11 Juni 1733 ***Hendrica Agneta*** *Schull,* geb. Tiel 17 Aug. 1702, overl. te Tiel.

Hunne dochter ***Theodora*** *Fransz*, geb. Tiel 6 Jan. 1735, overl. Sas van Gent 19 Oct. 1779, tr. Ackoy 1 Nov. 1761 ***Gerardus*** *Waltelingh,* geb. 1724, overl. te Tiel 1800, Kapitein in 't Reg^{t}. Oranje-Gelderland.

Wapen *Waltelingh*: in goud een blauwe keper, vergezeld van 3 zilveren (blauwe 2) ringen.

Wapen *Schull*: in blauw 3 zilveren baarsen (Rietstap geeft „turbots"), rood gevind en gestaart, onder elkander.

Wapen *Fransz*: doorsneden: 1 gedeeld: a. in ? een laars van ?; *b.* in blauw een zilveren wiel. II een keper van ? vergezeld van 3 zespuntige sterren.

Een en ander is ontleend aan een M. S. genealogie Schull in 4 dln (zie auctie v. Stockum 18-31 Mei 1918 Nrs 1186 en 1187).

S. E. v. B.

Wapen (Onbekend). (XXXIX,247). Capitein *Jan Roper* trouwt Nijmegen 7/17 Dec. 1634 ***Anna Sibilla van den Hatert.*** Hunne wapens met jaartal 1649 bevinden zich boven de deur van het kasteel Hattert.

Roper voert: Doorsneden door een lijn en gedeeld door twee lijnen, waardoor zes kwartieren worden gevormd, het 1e, 3e en 5e in bl. een go. hertenkop en hals, het 2e, 4e en 6e goud. Helmt : een go. uitkomende leeuw, met de voorpooten een go. antieke kroon houdende.

Wij bewonderen alweer het Doc. Bur., dat bij het. toeschrijven van dit wapen aan *J.* C. *Schoorn* er bij voegde: „of dit inderdaad zijn wapen was, kunnen wij niet verzekeren".

's-Gravenhage. J. D. WAGNER.

Wapen (Onbekend). (XXXIX, 248). Aldaar lees ik : „en een schildhoofd met een garnaal (althans geen kreeft, want hij heeft geen scharen)" etc. Tegen deze bewering moet ik opkomen. Misschien heraldisch niet, maar zoölogisch zijn er wel degelijk kreeften zonder scharen.

De geheele familie der pantserkreeften (Loricata) heeft pooten zonder scharen. De voornaamste soort van deze familie is de Langouste (Palinurus) welbekend bij de bezoekers der Middellandsche Zee. Als dus alleen het ontbreken der scharen zou moeten bewijzen, dat deze kreeft een garnaal is, dan moet ik daartegen protest aanteekenen. Maar mogelijk blijft het altijd, dat een heraldische kreeft en een zoölogische kreeft twee verschillende dingen zijn.

's-Gravenhage. H. P. SOHOONENBEEK.

Westrhenen (van). (XXXIX, 183,248). Vergelijk voor het huwelijk ***van*** *Westrhenen—Cregel* (Crekel) ook Navorscher 27, blz. 95 en 423.

Baarn. JOAN H. A. KRUIMEL.

Zuylen (van). Welke persoon kan voorstellen een geschilderd mansportret van laatste helft 17e eeuw, zonder jaartal of naam, doch in den linkerbovenhoek voorzien van 4 kwartierwapens en wel : 1. Zuylen; 2. vermoedelijk ook Zuylen, doch het schildje kan ook 3 roode leeuwen (2 en 1) vertoonen; 3. niet meer te zien, doch vermoedelijk een klimmende gouden leeuw; 4. in. ... een zilveren leeuw. De afbeeldingen zijn zeer onduidelijk, behalve het 1e kwartier. De gezochte persoon moet zeer na familie zijn geweest van *Mechteld* ***van*** *Zuylen* ***van*** *Nievelt*, echtgenoote van ***Gerard*** ***van*** *Reede* ***van*** *Renswoude.*

d. St. ***w.***

INHOUD 1921, N° 10.

Bestuursberichten. — Pieter van Beoostenzweene's Remissorium Philippi, door Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop. (Vervolg). — Uit de oude registers van Voorschoten, door W. J. J. C. Bijleveld. — Van Heiden (von Heyden), door H. H. K. Langenmayr. (Slot). — Zusters van het Agnietenklooster te Harderwijk, door Jhr. Mr. W. G. Feith. — Namen van Heerlijkheden bij Geslachtsnamen, door Mr. W. Lunsingh Tonokens. — Huwelijksinteekeningen in de Kerkelijke registers te Amsterdam van Predikanten, die aldaar gestaan hebben, medegedeeld door A. B. van der Vies. (Slot). — Vragen en Antwoorden: Broers-van Orsoy; Cuyck (van); Esseren (van) ; Hattert (van) ; Machalst (van) en Ruyl; Mildt (van der) ; Nieuwkuyk (van); Porte (de la)-de With; Rengers; Ruyl; Waltelingh—Fransz; Wapen (Onbekend); Westrhenen (van); Zuylen (van).

DE NED. BOEK- EN STEENDRUKKERIJ, V/H H. L. SMITS.

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch -heraldisch Genootschap : „ De Nederlandsche Leeuw,"

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan de leden van het Genootsohap gratis toegezonden.

Bijdragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven van **adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen gelieve men te riohten tot den re d a c t e u r Mr. Th. R. Valck Lucassen,** *huize „Sparrenheide", Driebergen.*

De jaarlijksche contributie voor het lidmaatschap bedraagt *f* 10.— en voor de leden te 'e-Gravenhage, die de wekelijksche portefeuille ontvangen, *f* 15.—. Voor niet-leden is het Maandblad verkrijgbaar tegeneen abonnementsprijs van *f* 10.— per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genootschap gelieve men te richten tot den s e c r e t a r i s Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop, *Delistraat* **35,** *'s-Gravenhage, en* **die betreffende de Bibliotheek en de wekelijksche portefeuille tot den bi bl i o t h e c a r i s Jhr. Mr. W. G. Feith,** *Prinses Mariannelaan* **34,** *Voorburg.*

De Bibliothesk van het Genootsohap, gevestigd *Heerengracht 62 (hoek Princessegracht), 's-Gravenhage,* **ie voor de leden geopend iederen Maandag van 3-5 uur.**

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 11. **XXXIXe Jaargang.** **November 1921.**

Bij dit nummer worden drie platen verzonden, behoorende bij het artikel: „Pieter van Beoostenzweene's Remissorium Philippi."

BESTUUBSBERICHTEW.

De eerstvolgende Maandelijksche Bijeenkomst zal in stede van op 5 Dec. a.s. plaats hebben op Maandag 12 December te 4½ u., in Café-Rest. „de Kroon", Spui 10, 's-Gravenhage.

Tot lid is benoemd:

Dr. W. Vinkhuijzen van Maarssen . *'s-Gravenhage.*
Anna *van Saxenstr. 30.*

Adreswijzigingen.

Jhr. H. de B rauw . . . . . *'s-Gravenhage.*
van Boetzelaerlaan 86.

Jhr. W. A. E. Snoeck . . . . . *'s-Gravenhage.*
Bilderdijkstr. 52.

H. W. van T richt . . . . . *Bilthoven.*
Leijensche weg 12.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de leden Mr. E. baron Mackay te Arnhem en Ch. Miseroy te Amsterdam.

Bibliotheek.

Wegens verhuizing der boekerij zal de Bibliotheek tot nader order gesloten zijn.

In dank ontvangen voor de Bibliotheek:

J. H. W arn a ar s. Het geslacht *Warnaars.* 1921. ***(Van den Schrijver).***

F. de Bas en C. W. A. bar. van Haersolte. Levensbericht van *N. J.* d. *P. H. van Es.* (Overdr. Mij. der Nederl. Letterk. te Leiden 1920/21). ***(Pan de Schrijvers).***

Ed. An tz. Stammbuchblätter der Familie ***dntx*** (Kurpfalz). 1921. ***(Van den** Schrijver).*

Aangekocht:

E. v. Oidtman. Aeltere Stammreihe und ältere Siegel des Geslechts ***Raitz von Frentz. 1921.***

Genealogie Reepmaker.

Ons hooggeacht medelid de Heer J. Reepm aker te Rotterdam was zoo welwillend een aantal exemplaren van de door hem samengestelde „G ene alogie der Familie Reepmaker" (Rotterdam, 1905, ***niet, in den handel)*** ter beschikking te stellen van de **leden van** het Genootschap. Degenen, die deze fraai geïllustreerde genealogie, welke nog steeds zoowel om haar deugdelijken inhoud als om haar keurige uitvoering als een model-uitgave op haar gebied kan worden beschouwd, zouden wenschen te bezitten, gelieven hiervan kennis te geven aan den samensteller, Westersingel 37, R o t t e r d a m (onder toevoeging van f 0.60 in postzegels voor portkosten), waarna hun — zoover de voorraad strekt — een exemplaar van dit werk franco zal worden toegezonden.

Pieter van Beoosteneweene's
Remissorium Philippi,

door Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop.

(Vervolg van XXXIX, 270).

III.

Kon ik bij de platen I en II mij op den teekenaar („historieur") van het handschrift beroepen als op een tijdgenoot der personen, die hij afbeeldde, en dus — ook wat hunne wapens betreft — volkomen geloofwaardig, bij plaat 111 [1]) is zulks geenszins het geval; hier tooh

[1]) **Van de drie met dit nummer verzonden platen behoort bij dit artikel alleen plaat III.**

hebben we, zooals hieronder zal blijken, in hoofdzaak met eene gebeurtenis te doen, welke ongeveer een eeuw vóór de voltooiing van ons remissorium plaats vond en waaromtrent dus de verluchter en zijn eventueele lastgever slechts hetzij van hooren zeggen, hetzij door schriftelijke overlevering, op de hoogte waren.

Niet slechts wat de costuums betreft is deze omstandigheid van bijzonder belang — die costuums zijn ongetwijfeld alle anachronistisch, behalve wellicht die der knielende burgemeesters — maar ook bij de beschouwing der gelaatstrekken dient er rekening mede te worden gehouden, dat deze den teekenaar ten eenenmale onbekend waren en hoogstens misschien ten aanzien van twee of drie der hoofdpersonen van eenige wezenlijke kennis omtrent hun uiterlijk bij den 15de eeuwsohen verluchter sprake kan zijn, en dan wellicht nog alleen op slechte afbeeldingen berustend. Voorts geldt het bovenstaande inzonderheid voor de ons het meeste belang inboezemende bestanddeelen der teekening, n.l. de wapens, hier echter in baniervorm afgebeeld. Ook daarover kon de kennis van den historieur slechts gebrekkig zijn. Wel was de wetenschap der heraldiek destijds nog veel meer gemeen goed dan thans, maar *een* systematische beoefening, op authentieke documenten (zegels enz.) berustende, ter vaststelling van de in 1345 werkelijk door de veertien afgebeelde heeren gevoerde wapens, kunnen wij bij den teekenaar toch bezwaarlijk onderstellen.

Temeer is zulks te betreuren wijl de hier afgebeelde sujetten en hunne wapens ons verplaatsen in het eigenlijke bloeitijdperk der heraldiek, waaromtrent wij echter bij den teekenaar een betrekkelijk onvolledige kennis moeten onderstellen, in hoofdzaak berustend op de in zijn eigen tijd — de vijftiende eeuw — bestaande opvattingen en overleveringen.

Wij moeten dus met allerlei afwijkingen, anachronismen — zoo men wil ook fouten — rekening houden, zoodat vooral hierdoor een naspeuren van des historieur's wezenlijke bedoelingen inzake de keuze van, en het verband tusschen zijn hier ten tooneele gevoerde vorsten en edelen zeer moeilijk is.

In het volgend schema is de rangorde en groepeering der figuren, zooals die naar mijne meening het meest waarschijnlijk is, met cijfers aangegeven; tevens, door cursieve, correspondeerende cijfers, de bij iedere figuur behoorende banier:

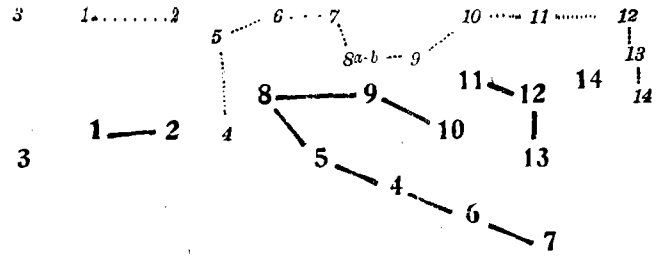

Bij de drie op den grond knielende figuren, voorstellende de Utrechtsche magistraten, kan dan gerekend worden te behooren de wit-roode stadsbanier, welke boven alle andere uitsteekt.

Met eenige zekerheid aan te geven bij welke figuur de wapens behooren is m.i. alleen bij de nummers 1 tot en met 6 mogelijk, bij de andere kunnen wij slechts gissen naar hunne volgorde, doch deze is bij onze afbeelding van veel minder belang dan bij de reeds eerder door *mij* behandelde platen, waar toch vooral bij de minder gewichtige personages 6-14 geen sprake is van eenige, zij 't ook maar zwakke, poging om hunne portretten te geven. Wie aandachtig de gelaatstrekken der figuren vergelijkt met die van plaat I en II, die zal erkennen, dat bij deze platen onze teekenaar althans zijn best heeft gedaan daarin eenige differentieering aan te brengen, terwijl bij plaat III het meerendeel der koppen een en dezelfde physionomie vertoont.

In de eerste plaats moet ik thans nader verklaren waarom m.i. deze plaat in hoofdzaak het beleg, of liever de capitulatie van Utrecht in 1345 voorstelt; de afgebeelde handeling — het aanbieden van sleutels door in hun hemd ter aarde nedergeknielde figuren aan een der met getrokken zwaard en hermelijnen mantel voorgestelde hoofdpersonen — duidt m.i. ongetwijfeld zulk eene overgave aan, waarbij de afgebeelde poorten, huizen en torens met daarboven de groote St.-Maartensbanier voldoende aanwijzing zijn om hier eene capitulatie der stad Utrecht te herkennen. Meerdere malen is Utrecht echter door Hollandsche graven belegerd en bedwongen : ter preciseering willen wij het tot deze plaat behoorende bijschrift benutten en vinden daarin niet slechts de bevestiging van ons vermoeden maar ook enkele nadere uitwijdingen en bijzonderheden, die voor de verdere uitlegging oneer voorstelling van belang zijn. In de eerste plaats valt dan op, dat onder de graven van Holland, voorgangers van hertog Philips den Goeden, twee vooral door den schrijver met roem vermeld worden, ja dat aan deze beiden ongeveer het geheele verhaal gewijd is: *Willem IV,* de laatste graaf uit het Henegouwsche huis († 1345), en zijn zusterszoon, hertog *Albrecht,* de tweede graaf uit het Beiersche huis, bekend om zijn langdurige regeering, reeds vanaf 1368 als *ruwaard* (regent) voor zijn krankzinnigen broeder Willem V († 1385), daarna zelf als graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen en heer van Friesland († 1404). Wanneer we nu zien, dat boven de hoofden der beide hoofdpersonen, in verguld harnas en met getrokken zwaard voorgesteld, juist de wapens dier beide graven staan afgebeeld, dan hebben wij met deze aanwijzingen in onderling verband voldoenden grond om ter zake van de identificatie dezer beide figuren allen twijfel uitgesloten te achten. Tevens is hiermede echter een voor ons doel zeer belangrijke omstandigheid vastgesteld, n.l. deze, dat onze plaat niet één bepaald tijdstip weergeeft — immers de beide graven waren geen tijdgenooten — maar min of meer allegorisch moet worden opgevat, zij 't dan dat als hoofdmotief is aangenomen de strijd van Holland tegen Utrecht, zooals die onder hun beider regeering met succes werd gevoerd, en meer in 't bijzonder een roemrijke gebeurtenis uit die periode: de onderwerping der stad door Willem IV in 1346.

Ter adstructie van bovenstaande onderstellingen meen ik goed te doen. het bijschrift onzer plaat hier verkort weer te geven:

Onder de graven van Holland was inzonderheid vermaard „gloriosus Guilhelmus" d. i. graaf Willem IV, gehuwd met Johanna, oudste dochter van Jan, den laatsten hertog van Brabant, en later ook diens erfdochter, nadat echter graaf Willem reeds overleden en zij hertrouwd was met Wenceslaus (Wenzel) van Luxemburg.

Plaat III.

Plaat IV.

Plaat V.

Graaf Willem — die alzoo kans had gehad de hertogdommen Brabant en Limburg met zijn erflanden te vereenigen — wordt verder beschreven als dapper en ondernemend krijgsman; driemaal toog hij tegen de Pruisen („Pruchiani") te velde, „causa defendendi limitis Christianitatis", en daarbij „absque omni pusillanimitate contra infideles semper fuit triumphans".

Daarna trok hij op tegen het Sticht, „obsedit civitatem Trajectensem ; oives et incolas ejusdem constringendo atque magnifice coarcendo sceptro sue limpidissime dominationis : ut se quingentis civibus venirent ad tentoria istius principis claves predicte civitatis sibi offerendo in signum victorie se ipsos suaque sue magnificentie atque juditioni humiliter submittendo veniam, discoöperti et nudi pedibus." Na dit volledige succes mengde graaf Willem, schoon „filius sororis et filie regis Franchiae" [1]), zich in den krijg tegen den Franschen koning Philips VI van Valois, zijn oom van moederswegen, destijds besprongen door tal van vijanden, waaronder keizer Lodewijk, koning Eduard van Engeland en markgraaf Willem van Gulik, alle drie zwagers van graaf Willem als zijnde met zijn zusters getrouwd en dus mede oomzeggers van den koning van Frankrijk [2]). Na het beleg van Kamerijk, waaraan ook Willems schoonvader, de hertog van Brabant, deelnam, kwam echter door bemiddeling van Jan van Bohemen, 's konings vriend, een verzoening met graaf Willem tot stand, „rancor inter regem et ipsum erat cedatus et amicitia conclusa". Omtrent Willem IV, destijds op het toppunt zijner macht, wien naar bekend is niet slechts door zijn zwager den Keizer de hertogshoed vergeefs werd aangeboden, maar die later zelfs vereerd werd met de aanbieding der keizerskroon door de Duitsche vorsten, verhaalt Pieter van Beoostenzweene dan het volgende, dat m. i. vooral van belang is voor de uitlegging onzer plaat:

„Istius enim comitis erat magnificus numerus vasallorum in cujus amplitudine fuerunt constituti Reges, Duces, Comites, Illustres et electissimi Magnates qui a longinquis partibus et dominiis venerunt instantes ut possint effici ipsius vassalli, et de propriis suis bonis relevarunt multiplicia feuda" een en ander wegens zijn dapperheid en ijver in het bevorderen van de belangen der christenheid, — zoodat zelfs „reges et multi principes amore ejus excitati vasalli ejus sunt effecti ut praefertur" [3]).

Op het hier besproken verschijnsel, het als Willems leenman optreden van zooveel doorluchtige personages, komen wij straks terug. Onze schrijver stapt nu van Willem IV af, en na nog even herinnerd te hebben, dat hij de zoon was van den goeden graaf Willem III, die o.a. te Haarlem „torneamenta et hastiludia" had gehouden, gaat hij voort:

„Postea vero surrexit Albertus dux Bavarie . ... post

[1]) „Filius filiae regis" is minder juiat. want Willems moeder Johanna was doohter van Karel van Valois, zoon van Koning Philips III van Frankrijk.

[2]) Volgens Froissart werd Willems oorlogsverklaring aan zijn oom van Frankrijk (1339) overgebracht door den bekenden wapenheraut Gelre.

[3]) Inderdaad vindt men bij het doorlezen der acten uit dien tijd, zooals die o.m. te vinden zijn in v. Mieris, *Charterboek*, P. L. Muller, *Regesta Hannonensia, en* Devillers, *Cartulaire de Haynaut*, talrijke voorbeelden van het in leenverband treden van vreemdelingen, die alsdan daartoe een of meer hunner goederen opzettelijk aan den graaf opdroegen,

mortem senioris fratris sui" d.i. van Willem V „den dollen grave", wiens geheele geschiedenis dus maar stilzwijgend wordt voorbijgegaan, om verder alle eer te geven aan hertog Albrecht, treffelijker memorie : „Iste illustrissimus princeps Albertus tempore suo multum erat victoriosus". Herinnerd wordt aan zijn strijd tegen Utrecht (inname en slooping van het slot Gildenborch) en tegen Friesland, waarbij vooral van zijn groote oorlogsvloot gewaagd wordt.

Hierbij waren met vele edelen ook zijn zoons Willem, Albrecht en Jan van Beieren, en werden de Friezen tot de Lauwers, Oostergo en Westergo onderworpen, edoch „tamen postea resilierunt".

Ook deze vorst „tempore suo gessit statum regalem, tenendo in domo sua filios et filias ducum, comites et illustres multos," een bijzonderheid, die doet denken aan 't geen we ook omtrent zijn kleinzoon hertog Philips van Bourgondië vernamen. Ten slotte vermeldt de schrijver de aanzienlijke allianties van Albrechts kinderen, de huwelijken van zijn zoon Willem in de huizen Frankrijk [1]) en Bourgondië en die van zijn vier dochters respectievelijk met den koning van Bohemen, den hertog van Gelder, den hertog van Bourgondië en den hertog van Oostenrijk; deze allen huwelijkte hij uit „tantum pecuniis, sine diminutione dominiorum suorum", dus zonder haar als bruidsahat deelen van zijn gebied mede te geven, — dat de hertog wel wat al te kwistig met zijn geldmiddelen was, zoodat zijn nalatenschap door zijn weduwe als failliete boedel moest worden verworpen, vermeldt mr. Pieter niet, Onze schrijver vergist zich echter als hij mededeelt, dat Albrecht zijn „neptem, filiam ducis Stephani Bavarie" aan den koning van Frankrijk uithuwelijkte: blijkbaar bedoelt hij hier de beruchte Isabeau de Bavière, vrouw van koning Karel VI, dewelke echter de dochter was van Steven 111 van Beieren-Ingolstadt, zoon van Steven II, Albrechts halve broeder (zie bijgaande stamtafel).

Leest men nu onbevooroordeeld deze verhandeling, dan treffen daarin voornamelijk de „éloges" van de twee meergenoemde landsheeren 'Willem en Albrecht; van beiden worden de familieleden genoemd, van eerstgenoemde bovendien zijn aanzienlijke connecties alsleenheer, terwijl de eigenlijke handeling op de plaat, de aanbieding der sleutels (wij zien er slechts één), ongetwijfeld bedoeld is als illustratie bij het medegedeelde omtrent graaf Willem's glorieuse onderwerping der bisschopsstad. In de omstanders bij deze gebeurtenis zoeken wij dan ook allereerst tijdgenooten van dien graaf, en zoo mogelijk de in den tekst genoemde „vasalli", waaronder „reges, duces, comites" enz., daarnaast echter in het oog houdend, dat ook de afbeelding van Albrecht's tijdgenooten niet geheel uitgesloten is. De tekst geeft echter voor deze laatste mogelijkheid weinig aanknoopingspunten.

In aansluiting aan dit relaas wil ik — zij 't dan vermoedelijk ten overvloede — hieronder de genealogische verhouding van het Beiersche huis (Wittelsbach) tot onze andere gravenhuizen en daarmede tevens de voornaamste relaties der beide hoofdpersonen zoo overzichtelijk mogelijk trachten weer te geven:

[1]) Hiermede wordt bedoeld de verloving van Willem VI (toen nog graaf van Oostervant) met een jonggestorven dochter van koning Karel V (1375).

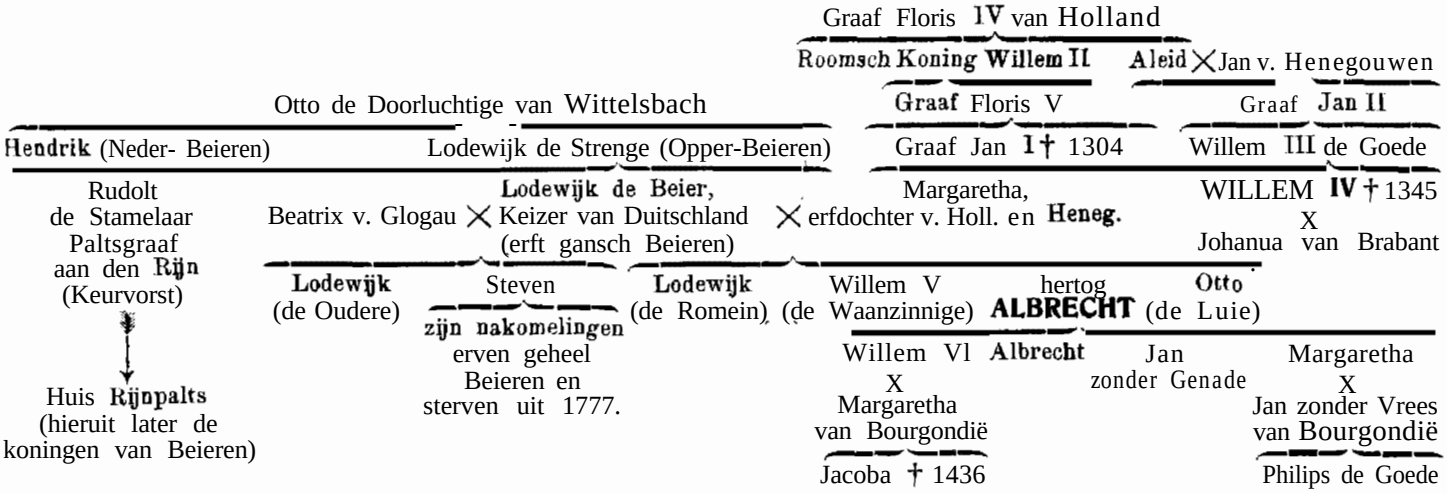

1. Albrecht, hertog in ***Beieren,*** paltsgraaf aan den Rijn, graaf van Henegouwen, Holland en Zeeland en heer van Friesland, geb. 1336, kwam in 135'7 hier te lande als ruwaard aan de regeering, na reeds eenige jaren in Neder-Beieren (te Straubing) aan het bewind te zijn geweest. Na den dood van zijn krankzinnigen broeder Willem V werd hertog Albrecht zelf graaf van Henegouwen enz. (1389). Hij trouwde tweemaal: 1° Margaretha van Brieg, dochter van hertog Lodewijk 1 uit het Silesische huis der Piasten; 2° Margaretha van Cleve, zuster van graaf Adolf II en dus tante van den op plaat 1 en II afgebeelden hertog Jan. Alleen uit het eerste huwelijk had hij kinderen, zeven in getal, waarvan een dochter huwde met den Roomsch-Koning Wenzel, eene andere met hertog Willem van Gelder en Gulik, een derde met hertog Albert van Oostenrijk, en eindelijk Margaretha, door haar huwelijk met Jan van Bourgondië, de moeder van „le bon Duc Philippe." Van Albrecht's drie zonen hebben vooral graaf Willem VI († 1417) en Jan „zonder genade", de elect van Luik († 1425), *een* rol gespeeld; laatstgenoemde, bekend door zijn strijd met gravin Jacoba, resigneerde in 1418 als bisschop en huwde Elisabeth, de erfdochter van Luxemburg, die echter kinderloos stierf na hare rechten op dit hertogdom aan Philips van Bourgondië te hebben overgedragen. Met Jan zonde? Genade stierf het huis Beieren-Holland in manstam uit.

Hertog Albrecht stierf in 1404, op 68 jarigen leeftijd, na deze landen gedurende 47 jaren rechtvaardig en gematigd te hebben bestuurd, een tijdvak, dat in onze geschiedenis met eere kan worden genoemd. Zijn kwartieren waren *Wittelsbach* × Bohemen, Welfen × Hohenstaufen, *Habsburg* X Kyburg, Zollern X Tübingen; *Avennes* × Holland, Luxemburg × Bar, *Frankrijk* × Arragon, Napels × Hongarije. Onder zijn voorouders noemen wij slechts keizer Rudolf van Habsburg, Frederik Barbarossa, Lodewijk de Heilige van Frankrijk, de koningen van Arragon, Castilië, Napels, Sicilië, Hongarije, Bohemen — genoeg om te doen zien, dat onze graaf zich zijn voorgeslacht niet behoefde te schamen; voor zoover ons bekend heeft hij door verstandig en krachtig bestier zich zijn doorluchte afkomst waardig getoond. Hij voerde Beieren gevierendeeld met Henegouwen, het schild geplaatst op een dubbelen adelaar — herinnering aan zijn keizerlijke afkomst — welk wapendier dan ook op onze plaat des hertogen borstharnas versiert.

Ten slotte acht ik mij der nationale traditie verplicht hier althans pro memorie even te vermelden de romantische geschiedenis van jonkvrouwe Aleid van Poelgeest en dezen zeltden hertog Albrecht, voorgevallen omstreeks 1390.

2. Minder gunstigen indruk maakt het omtrent zijn oom, dentweedenhoofdpersoonovergeleverde: Willem IV, graaf van *Henegouwen*, Holland, Zeeland en heer van Friesland (geb. 1307, † 1345) is in onze geschiedenis meer als oorlogszuchtig en praalziek „miles gloriosus" dan als wijs en verstandig regeerder bekend.

Evenals in de huizen Beieren en Bourgondië, zoo is ook in ons Henegouwsche gravenhuis een beleidvol en krachtig regeerder (Willem III, Albrecht, Philips) door een meer krijgszuchtigen zoon opgevolgd (Willem IV, Willem VI, Karel) met wien het huis in manstam uitstierf [1]). Graaf Willem IV schoon veel minder verdienstelijk als landsheer dan zijn vader Willem den Goeden, schijnt niettemin cm zijn heldhaftig gedrag en roemrijke oorlogen groote populariteit te hebben genoten [2]). Eigenaardig was daarbij zijn houding tegenover den koning van Frankrijk, zijn oom en later zijn bondgenoot: in diens oorlog tegen koning Eduard van Engeland en den keizer verklaarde graaf Willem zich aan de zijde des laatsten (zijn leenheer wegens Holland) te zullen houden, zoolang de krijg binnen de grenzen van het Duitsche rijk bleef (beleg van Kamerijk), maar koos voor koning Philips VI (zijn leenheer wegens Oostervant) partij, zoodra de verbonden legers op Fransch territoir waren doorgedrongen. Voor een levendige beschrijving dier beroeringen mogen wij overigens vooral verwijzen naar de onderhoudende kronieken van den 14de eeuwschen schrijver Froissart, terwijl in verband met de geheele geschiedenis van het huis Avennes zeer lezenswaardig is het werk van Dr. S. A. Waller Zeper: Jan van Henegouwen, Heer van Beaumont.

3. De derde hoofdpersoon is blijkens zijn wapen een *Arkel*. De bekendste vertegenwoordiger van dit geslacht was gedurende deze geheele periode, d.w.z. zoowel onder graaf Willem IV als onder hertog Albrecht: Jan van

[1]) Het Henegouwsche en Beiersche huis leefden weliswaar respectievelijk nog voort in Jan van Beaumont en Jan van Beieren, maar deze werden naar de gewoonte dier dagen als collateralen bij de erfdochters (Margaretha, Jacoba) achtergesteld.

[2]) Wij herinneren ook aan de Utrechtsche lustrumfeesten van 1.911, waar graaf Willem de hoofdpersoon was, en aan van Lennep's Roos van Dekama, liet daar beschreven tournooi van 1346 werd in 1906 te Haarlem nagebootst.

Arkel, bisschop van Utrecht (1342—1364), later bisschop van Luik (1364-13'78). Waar omtrent de genealogie der Arkels, een typisch oud-vaderlandsch dynastengeslacht, zelfs in dezen betrekkelijk recenten tijd nog veel onzekerheid heerscht, geven wij hier slechts de voornaamste leden van dit beroemde huis in de toenmalige generaties, waarbij vooral de aanzienlijke huwlijken der heeren van Arkel in 't oog vallen:

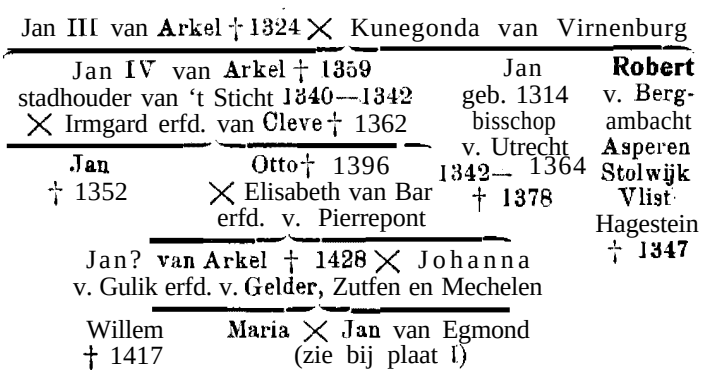

Omtrent de drie gebroeders, Jan, Jan en Robert geven de verschillende acten bij van Mieris voldoende licht'; voor 't overige behoeven wij ons hier in de stamreeks der Arkols niet te verdiepen. [1])

Hoe determineeren wij nu de figuur, op de prent bij de onderwerping der stad Utrecht zoozeer op den voorgrond tredend? We moeten een keus doen tusschen Jan IV (1324—1359), zijn broeder Robert van Bergambacht, Otto (1369-1396) en Jan V (1396-1428). De bisschop Jan kan bezwaarlijk bedoeld zijn, wijl dan wel op eenigerlei wijze diens geestelijke waardigheid zou zijn aangeduid; terwijl hij bovendien naar wij meenen op het hier bedoelde tijdstip nog te Avignon vertoefde. De vraag wordt m.i. vooral beheerscht door de verhouding der Arkels tot de beide landsheeren, hoofdpersonen op onze plaat, en dan vinden wij een aannemelijke oplossing eerder onder graaf Willem dan onder hertog Albrecht, vooral wanneer wij naar verband met de Utrechtsche oorlogen zoeken.

Immers was Robert van Arkel in 1345, tijdens de afwezigheid van zijn broeder bisschop Jan, beheerder van het Sticht. Bij de overgave der stad zal hij dan inderdaad aanwezig geweest zijn (vgl. het verhaal bij Gouthoeven, Beka, enz.). Behoudens tegenbewijs neem ik dus aan dat hier Robert van Arkel is afgebeeld. Dat zijn oudste broeder Jan IV van 1340 tot 1342 „stadhouder" van wege den Hollandschen graaf was, kan — daargelaten de beteekenis van dit ambt — hier niet ter zake doen, waar m. i. allereerst op de afgebeelde gebeurtenis van 1346 moet worden gelet, waarbij de figuur op de plaat blijkbaar een rol speelde.

Wij willen nu de 11 toeschouwers ter linkerhand van graaf Willem trachten te determineeren, en waar we op de voorste rij twee in vorstelijke mantels en met gouden kronen getooide personen ontmoeten, ligt de conclusie voor de hand, dat hier twee der in 's graven „éloge" bedoelde *reges* worden voorgesteld; met de twee koningen correspondeeren ook twee koninklijke wapens : 'Bòhemen en Frankrijk-Jerusalem. Hiermede willen wij natuurlijk geenszins beweren, dat de teekenaar zich deze vorsten werkelijk als toeschouwers bij de overgave heeft gedacht; zij worden slechts ter opluistering, en ter illustratie van Willem's machtspositie ten tooneele gevoerd.

4. Jan van Luxemburg, koning van *Bohemen*, voerde blijkens zijn zegels gevierendeeld van Bohemen en Luxemburg, doch hier op onze plaat alleen den goudgekroonden, zilveren, dubbelstaartigen leeuw in het roode veld, zijnde. het wapen van het koninkrijk Bohemen. Inderdaad vinden wij onder de vazallen van graaf Willem ook koning Jan, en wel wegens zijn graafschappen la Roche en Durbuy, welke hij bij acte van 1 Mei 1334 erkende van zijn „chier et amiet cousin le comte de Hainau" te houden „en fief et en hommage", een voor de beschrijving onzer plaat waardevolle aanwijzing. Immers, zij is geheel in overeenstemming met de bovengenoemde tirade uit het latijnsche bijschrift, terwijl ik ook van den heer Rijksarchivaris-Generaal te Brussel — door mij omtrent de leenmannen van Henegouwen geraadpleegd — de mededeeling mocht ontvangen, dat zoolang dit graafschap bestond, onder zijn leenmannen souvereinen en leden van regeerende huizen waren; zooals b.v. ook later nog koning Hendrik IV van Frankrijk wegens Enghien. Wij willen er daarbij, ook met het oog op de nog te behandelen vasalli op wijzen, dat leenverband niet steeds gebiedsdeelen behoefde te betreffen, maar dat ook een meer persoonlijke relatie daaraan ten grondslag kon liggen, welke relatie dan wel meestal van financieelen aard zal zijn geweest.

Ook Jan's genealogische positie wil ik hier schematisch aangeven, en daarbij tevens de voor ons belangrijkste alliantiën van het keizerlijke huis Luxemburg:

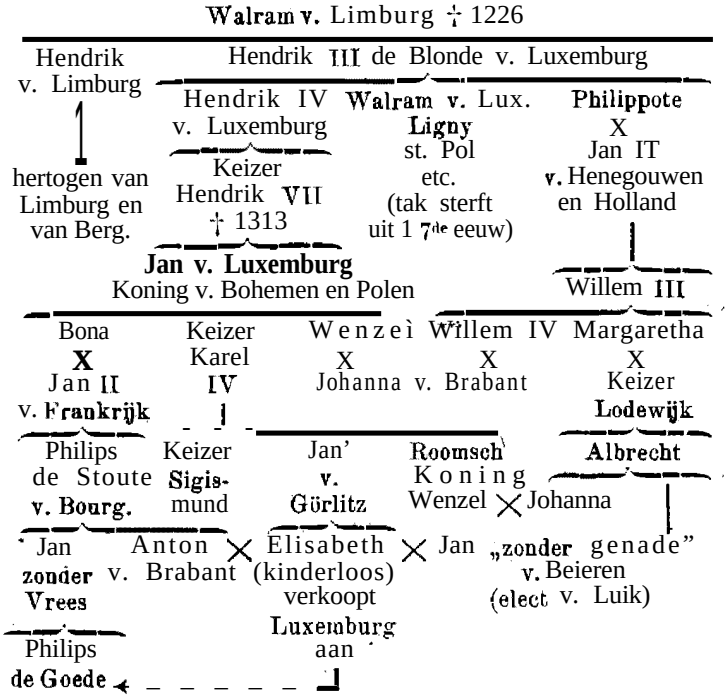

'Koning Jan, eens keizer's zoon en vader, was dus de achterneef (sous-germain) van onzen graaf Willem, wiens

1) Vgl. Ramaer t. a. p. blz. 278.

weduwe later huwde met Jan's zoon Wenzel (Wenceslaus van Brabant) bekend uit den slag bij Baesweiler (1371). Het koninkrijk Bohemen en (zij 't slechts in naam) ook Polen, waren koning Jan reeds in 1310 ten deel gevallen door zijn eerste huwelijk, met Elisabeth, erfdochter uit het huis der Przemysliden, na wier dood hij in 1334 hertrouwde met Beatrix van Bourbon, die door haar moeder Maria van Holland-Henegouwen weer de volle nicht was van onzen graaf Willem IV. Ook met het Fransche koningshuis had koning Jan vele relaties, zijn zuster trouwde met koning Karel IV (den Schoonen) en zijn dochter Bonne met Jan II, waardoor de koning van Bohemen tevens de betovergrootvader was van onzen hertog Philips den Goeden van Bourgondië. Uit de stamtafel blijkt voorts, dat een ander koning van Bohemen niet wel bedoeld kan zijn, waar toch zijn opvolgers de Keizerlijke waardigheid bekleedden.

Deze koning, een avontuurlijke, schitterende ridderfiguur, die zich echter aan de bestuurszaken in zijn rijken weinig liet gelegen liggen, werd op middelbaren leeftijd blind en sneuvelde in den noodlottigen slag bij Crécy (1346), alwaar hij zijn vriend koning Philips van Valois manhaftig bijstond: zelfs verhaalt men, dat de blinde koning zich te paard, den strijd verloren ziende, tusschen twee zijner ridders in het heetst van het gevecht liet geleiden, alwaar alle drie, in 't wild om zich heen houwende, ten slotte het leven lieten. Jan van Bohemen was toen juist 60 jaar oud, zoodat het minder juist is, wanneer hij door vele Fransche schrijvers als „le vieux roy de Bohème" wordt aangeduid. Het curieuse verhaal in van Spaen's „Proeve", omtrent den maaltijd, te Valenciennes door den graaf van Henegouwen aangericht, vermeldt ook dezen koning als een der gasten.

6. Het tweede wapen, dat voor een der „reges" in aanmerking komt, is de gevierendeelde banier van *Frankrijk* (de gouden lelies in blauw) en *Jerusalem* (het gouden hamerkruis, met de vier kleine kruisjes, in zilver). Deze combinatie doet onmiddelijk denken aan het eerste hui8 Aojou-Napels, gesproten uit Karel van Frankrijk († 1285) broeder van den heiligen Lodewijk, en dat aanvankelijk een rooden barensteel over de lelies voerde, doch dit wapen met Jerusalem kwartileerde, nadat deze Karel in 1278 het huis Antioche-Lusignan als titulair koning van Jerusalem was opgevolgd.

Het weglaten van dezen barensteel, waardoor de kwartieren 1 en 2 het volle wapen van Frankrijk vertoonen, behoeft niet te verwonderen, wanneer men bedenkt, dat de kwartileering met Jerusalem op zich zelf reeds als een voldoende brisure kon beschouwd worden — hetzelfde verschijnsel, dat we bij plaat 1 naar aanleiding van het wapen der Brederode'8 bespraken [1]). Hieronder geef ik den tijden8 Willem IV levenden koning Robert van Napels en Jerusalem in zijn genealogische positie ten opzichte van het Fransche koningshuis, met de lijnen Anjou en Valois, en zijn verdere relaties, voorzoover die ons interesseeren :

[1]) Iets dergelijks deed zich voor bij den daar behandelden Adolf van Ravestein, die na zijn wapen met Bourgondië te hebben gecombineerd den zilveren barensteel wegliet.

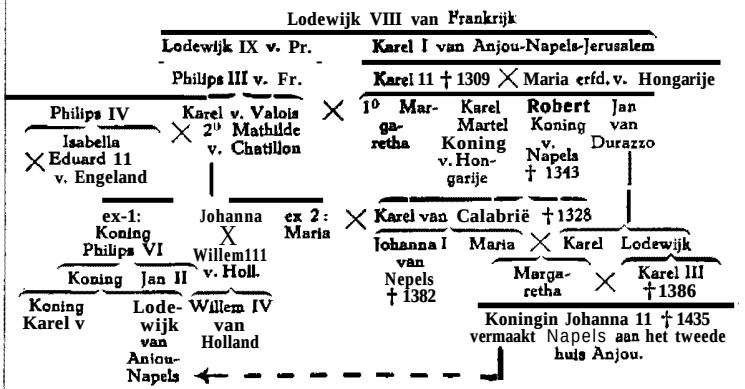

Wij zien hieruit, dat koning Robert de oudoom was van onzen graaf Willem **IV. Tot mijn** leedwezen heb ik voor dezen koning geen leenverband kunnen uitvorschen, doch het is geenszins ondenkbaar, dat de Anjou's b.v. in het bezit waren van een of meer Henegouwsche leenen en hij deswege hier onder '8 graven „vasalli" staat afgebeeld. Zoo was ook zijn zwager, de in dit opstel zoo dikwijls genoemde Karel van Valois, aan Henegouwen leenroerig wegens de heerlijkheid Blaton [1]). Intusschen mogen wij aannemen, dat de Henegouwsche relaties van den koning van Napels dateerden van zijn grootvader Karel I van Anjou, bondgenoot van Margaretha van Constantinopel, gravin van Vlaanderen en Henegouwen († 1279), de bekende stammoeder der huizen Avennes en Dampierre. Gravin Margaretha had n.l. Anjou's hulp ingeroepen, teneinde haar in den strijd tegen hare voorkinderen (Jan en Boudewijn van Avennes) te steunen, en hem daarbij zelf8 als loon in 1264 het graafschap Henegouwen afgestaan. Na korten tijd verdwijnt Anjou hier echter van het tooneel, en zien wij verder dezen broeder van Saint-Louis een belangrijke rol in Italië spelen.

Zijn kleinzoon koning Robert, „le Sage, le Bon", beschermer van Petrarca, was geboren in 1277, dus 30 jaar ouder dan graaf Willem, en stierf twee jaar vóór dezen, in 1343, dus op 66-jarigen leeftijd, na een veelbewogen leven van strijd en moeite. Wij noemen slechts zijn oorlogen tegen de keizers Hendrik VII en Lodewijk den Beier, en tegen de Arragons, wien hij vergeefs. het eiland Sicilië, de erfenis van den ongelukkigen Konradijn, trachtte te ontrukken; het bleef echter sinds de „Siciliaansche vesper" (1282) voor de Anjou's verloren, terwijl de Arragons later ook Napels weer met Sicilië wisten te vereenigen. Van Robert's roerige zwerftochten en oorlogen getuigen ook zijn onderscheidene titels : behalve het hem aangeërfde graafschap Provence bezat hij tal van andere heerlijkheden; zoo vinden wij hem in 1312 al8 heer van Pavia (tot 1315), Ferrara (tot 1317), Vercello (tot 1321), van Asti, Cremona, Rome (1314-1326 en 1328—1337), Alessandria, Prato, Lucca, Florence, Genua, Brescia, Tortone, van Welke bezittingen hij echter. de meeste vóór zijn dood weer had moeten afstaan. **Waar een der beide afgebeelde**

[1]) In dit verband zou men er misschien toe kunnen komen in den hier afgebeelden koning den zoon van genoemden Karel, n.l. Philips VI van Valois, koning van Frankrijk, te herkennen, zooals we zagen de oom van graaf Willem IV. De wapenverbinding Frankrijk-Jerusalem is echter voor dezen koning van Frankrijk dermate onbewoon, dat wij tot deze conclusie geen vrijheid kunnen vinden.

koningen een opvallend bejaarden indruk maakt, zullen wij daarin dezen vorst moeten herkennen, van wiens relaties tot onze Hollandsche graven mij overigens weinig bekend is. Uit bovenstaande stamtafel blijkt m. i. voldoende, dat hier bezwaarlijk een andere koning kan bedoeld zijn, immers Robert's voorganger overleed reeds in 1309. Tijdens hertog Albrecht regeerde koningin Johanna 11 met wie in 1436 dit eerste huis Anjou-Napels uitstierf.

Na de wapens van Frankrijk en Bohemen valt vooral in het oog de eenvoudige witblauw geruite banier van Beieren, bovenaan, naast die der graven van der Mark met de geschaakte dwarsbalk. Beide wapenteekenen zijn zonder eenigen twijfel te herkennen en met het oog op hun aanzien en rang ten opzichte der overigen moeten wij hun eigenaren onder de meest vooraanstaande figuren zoeken, evenals zulks het geval is met de banier van Bretagne, met 8 aangeduid. En zoo meen ik dan in de twee meest linksche personen der voorste rij leden van de huizen Wittelsbach en Mark, en in de eveneens vooraangeplaatste figuur boven den bejaarden koning een lid van het huis Bretagne te mogen herkennen; hoewel, als reeds 'gezegd, de aanwijzing der figuren bij deze plaat minder gemakkelijk is en ook van minder belang dan bij de vorige. Slechts wijs ik er nog op, dat, na de beide koningen, de tweede persoon der voorste rij (van beneden gerekend) ongetwijfeld de aanzienlijkste is, blijkens zijn met goud doorwerkt gewaad, dat ook de koningen van de andere figuren onderscheidt.

6. De hertog van of in *Beieren* uit het huis Wittelsbach, hier afgebeeld onder de vrienden, verwanten of vazallen van een der beide graven, is niet zoo gemakkelijk te determineeren. Behoorde hij tot de „duces" onder de „vasalli" van Willem IV, of onder de tijdgenooten van hertog Albrecht?[1]) Tijdens Willems leven regeerde in Beieren zijn zwager keizer Lodewijk, die hier bij gebreke aan keizerlijke insignia op onze plaat niet kan bedoeld zijn. Diens broeder, de regeerende paltsgraaf, komt evenmin in aanmerking daar voor de Bijnpalts destijds reeds het andere wapenbeeld der Wittelsbachers, de gouden leeuw in zwart, placht te worden gebezigd. Zoo zal dan onder 's Keizers zoons de hier afgebeelde „hertog en paltsgraaf" — alle jongereleden van dit huis voerden toen die beide titels — gezocht moeten worden. Vooral onder de zoons uit diens tweede huwelijk (zie de stamtafel van het Beiersche huis), die onderling herhaaldelijk erf verdragen sloten ten aanzien hunner Nederlandsche goederen en rechten, is leenverband met hun oom den graaf van Henegouwen-Holland zeer wel denkbaar. Zoo vinden wij o.a. de gebroeders Lodewijk en Otto vermeld als (toekomstige) heeren van Voorne en burggraven van Zeeland, als leenmannen dus van hun moeder, gravin Margaretha [2]). Onder Willem IV vonden wij een dergelijke relatie niet, doch zij is, zoowel onder

[1]) Bij den tocht, van laatstgenoemden in 1396 naar Friesland was een hertog in Beieren onder de legeraanvoerders.

[2]) Vgl. de acte, afgedrukt bij v. Alkemade en v. d. Schelling, Beschrijving der stad Brielle en van het land van Voorne, II, 33 vlg.

hem als onder hertog Albrecht, voor een der Beiersche agnaten alleszins aannemelijk [1]).

Kunnen wij dus hier niet met zekerheid den afgebeelden persoon determineeren, meer houvsst hebben wij bij den navolgenden:

7. Een van der Mark onder de leenmannen van graaf Willem IV is ons n.l. met zekerheid bekend in den persoon van Conrad, heer van Hoerde [2]).

Het huis van der Mark, een jongere tak der eerste graven van Berg, voerende in goud een van zilver en rood geschaakten dwarsbalk, was destijds nog niet in het bezit van het graafschap Cleve; later, in 1611, zou het bovendien door erfenis nog Gulik, Berg en Ravensberg ver werven. Teneinde het overzicht te vergemakkelijken geven wij hier in onderling verband de ons intereseerende leden van dit wijdvertakte huis, waartoe, zooals we zagen, ook de op plaat 1 en 11 voorkomende Jan en Adolf van Cleve behoorden.

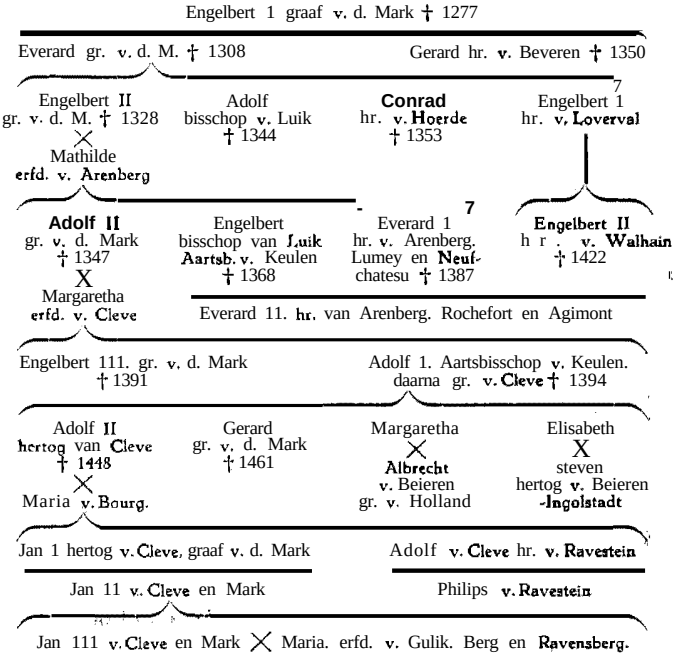

Uit het bovenstaande blijkt in de eerste plaats, hoe het huis Mark meerdere familierelaties had met de hier te lande regeerende vorsten, waarbij nog kan gewezen worden op het huwelijk van Johanna van Avennes (zuster van onzen graaf Willem IV) met markgraaf (later hertog) Willem van Gulik, uit welk huis de bovengenoemde Engelbert 111, Adolf 1 en Jan 111 hunne vrouwen kozen. In de tweede plaats zien wij hoe destijds ettelijke van der Mark's in 't bezit van Zuid-Nederlandsche heerlijkheden waren, zoodat het niet zoo eenvoudig is met zekerheid den door onzen teekenaar bedoelden persoon vast te stellen, temeer waar de leen-

[1]) Mocht Albrecht zelf de bedoelde leenman zijn, en de banier (Beieren zonder Henegouwen) dus zijn wapen aangeven vóórdat het Beiersahe huis de groafsahappen Holland en Henegouwen had verworven, dan is het denkbaar, dat met deze banier geen figuur correspondeert, wijl Albrecht immers reeds als hoofdpersoon is afgebeeld, en zou m.i. de naast koning Jan geplaatste persoonden hertog van Bretagne moeten voorstellen (zie onder 8).

[2]) Vgl. Demay, *Inventaire des Sceaux de la Flandre*, ble. 40.

roerigheid als gezegd zelfs niet altijd eenig goed of gebied tot object behoeft te hebben, maar ook b.v. eene jaarrente kan betreffen [1]). De bovengenoemde Conrad draagt 3 Juni 1344 zijn bezitting Aden in het graafschap Mark aan graaf Willem IV op, doch zegelt daar met den uitkomenden leeuw boven den geschaakten balk, een bekende variatie op het wapen van der Mark, die reeds op de oudste zegels van dit huis voorkomt [2]). Daarnaast verschijnt het eenvoudige wapen met den balk op zegels van Gerard, heer van Beveren (met een barensteel), en van Engelbert, heer van Walhain (met een schildzoom); zoo gold het ten tijde van onzen „historieur" als het gewone en algemeen bekende wapen der graven van der Mark, terwijl het wapen met den uitkomenden rooden leeuw aan den tak Arenberg verbonden bleef. Ik 'acht het dus geenszins uitgesloten dat hier Conrad van der Mark bedoeld wordt, hoewel natuurlijk diens broeders, b.v. de heer van Loverval, en ook de volgende generatie, evenzeer onder de Heneguuwsche vasalli kunnen hebben gecompareerd. Waar het nu des historieurs bedoeling geweest is, de aanzienlijkste leenmannen, waaronder koningen, hertogen en graven, ten tooneele te voeren, daar is wellicht nog het meeste te zeggen voor de onderstelling, dat hier de regeerende graaf, d.i. Adolf 11, bedoeld is, zij 't dan dat nadere gegevens omtrent diens leenverband met zijn tijdgenoot graaf Willem IV mij ontbreken. Deze Adolf voerde blijkens zijn zegels volkomen als op onze plaat. Getrouw aan de tradities van zijn huis bevocht hij den Aartsbisschop van Keulen, wien hij in 1345 bij Recklinghausen een gevoelige nederlaag toebracht. Adolf overleed in 1347. Zijn zoon Engelbert volgde hem op, terwijl diens broeder Adolf in 1368 de Cleefsche erfenis aanvaardde.

8. Groote moeilijkheid ondervond ik bij het identificeeren van den boven koning Robert afgebeelden persoon, bij wien mogelijk behoort de banier van *Bretagne,* zijnde geheel hermelijn (*8a*), hier gedeeld met een roodgekroonden zwarten leeuw in goud (*8b*). Wat is de beteekenis van deze laatste toevoeging? Uit de plaatsing der banier heraldisch rechts van den stok concludeer ik dat het wapen, indien het tenminste als één geheelmoet beschouwd worden, niet is omgewend, zooals die der twee hoofdpersonen en den heer van Brederode (zie hieronder n°. 13); zoo zou dan Bretagne het voornaamste kwartier zijn, en de leeuw een toevoeging. Hebben wij nu met een hertog van Bretagne te doen (een der „duces" onder de „vasalli") dan kan die leeuw op een alliantie duiden, waarvoor alleen in aanmerking komt het huwelijk van Jan van Bretagne (Jan van Montfort † 1346) met Johanna van Vlaanderen. Wij zien echter weinig reden, waarom deze hertog zijn vrouws wapen aan het roemruchte Bretousche schild zou hebben toegevoegd, en evenmin eenige aanleiding voor den historieur, om den hertog op deze wijze aan te duiden — afgezien van de omstandigheid, dat de kroon, zoo dikwijls bij andere wapendieren ontbrekend, hier juist duidelijk is aangegeven,

[1]) Vgl. Douet d'Arcq, t.a.p. 111, 319, waar Everard 11 van der Mark 16 Nov. 1400 zegelt een "hommage au Duc d' Orleans pour une pension de 100 livres".

[2]) Chestret do Haneffe, t.a.p. bl. 19: *Die Westfälischen Siegel des Mittelalters, III, 133; de Raadt, t.a.p II, 43.7 en 494.*

hetgeen bij den Vlaamschen leeuw geheel ongebruikelijk is en eerder duidt op Namen; een alliantie Bretagne-Namen is echter niet bekend. 'Een andere mogelijkheid is, dat deze leeuw duidt op het graafschap of burggraafschap Leon [1]), dat sedert het midden der 13de eeuw aan de hertogen van Bretagne toebehoorde en het beschreven wapen voerde. Ik vermocht echter geenerlei aanduiding vinden, dat dit gecombineerde wapen door een hertog van Bretagne aldus gevoerd is, en moet hier dus een „non liquet" uitspreken; terwijl ik, om den lezer zelf eenigermate te doen oordeelen, hieronder de toenmalige generaties van het hertogelijk huis in 't kort weergeef:

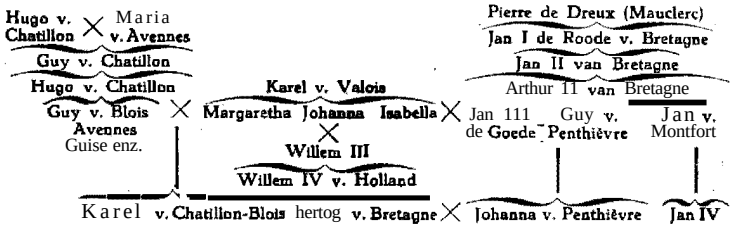

Hieruit blijkt in de eerste plaats, dat Jan 111 van Bretagne de oom was van onzen graaf Willem IV. Na doode van Jan 111 (1341) waren Karel van Blois (nomine uxoris) en Jan van Montfort de beide pretendenten, die elkander in een jarenlangen, vermaarden strijd met afwisselend geluk bekampten; ook hier weer de strijd tusschen een erfdochter (uit een ouderen broeder) en een collaterale agnaat. Karel van Blois was, zooals de stamtafel aangeeft, niet slechts een volle neef van graaf Willem IV (door hun moeder) maar ook in rechte lijn gesproten uit Guy van Chatillon, wiens moeder Maria, gravin van Blois, de erfdoohter was van den heer van Avennes, Guise, Leuse, Condé, Landrecies etc., een oudere lijn van ons Henegouwsche gravenhuis, waardoor al de genoemde bezittingen in het huis Chatillon-Blois overgingen en het dus zeer verklaarbaar is. dat Karel van Blois als leenman van den graaf van Henegouwen en Holland voorkomt. Hij noemt zich hertog van Bretagne, graaf van Penthièvre, burggraaf van Limoges, heer van Guise, Mayenne en Avaugour, en voerde blijkens zijn zegel in 1346 alleen het hermelijnen schild van Bretagne.

Inderdaad vinden wij Karel's nakomelingen Jan „van Bretagne" (1398) en Olivier „van Bretagne" (1420) nog onder de Henegouwsche edelen, als heeren van Avennes, het oude stamgoed der graven uit het Henegouwsche huis. [2]) Toen was echter in Bretagne de strijd tusschen de huizen Chatillon en Dreux reeds lang ten gunste van het laatste beslist.

Deze Karel van Blois, in zijn aanspraken gesteund door koning Philips VI van Frankrijk (zijn moedersbroeder), was door hertog Jan III (tweemaal zijn oom) als opvolger aangewezen, met voorbijgang van den naasten agnaat Jan van Montfort. Deze laatste pretendent: hoezeer ook zich noemende hertog van Bretagne (graaf van Montfort en Richemont) komt voor ons doel minder

[1]) D.i. Saint-Pol de Leon, aan de noordkust van Bretagne, wel te onderscheiden van het meer bekende Saint-Pol sur Ternoise.

[2]) Vgl. Demay, t. a. p. bl. 44.

in aanmerking, zoowel uit een oogpunt van familierelatie als anderszins. Van eenig leenverband is mij niets kunnen blijken, en in den oorlog over de Bretonsche successie zal graaf Willem IV wellicht meer voor zijn neef Karel gevoeld hebben dan voor den graaf van Montfort, wiens vrouw Johanna van Vlaanderen behoorde tot het aan de Henegouwers aartsvijandelijke huis Dampierre, waartegenover staat, dat Willems zwager Eduard III van Engeland de gravin van Montfort krachtdadig steunde. Zij zette na haar man's dood in 1346 den strijd heldhaftig voort en mocht, mede dank zij de hulp van den Engelschen koning, ten slotte de voldoening smaken, dat haar zoon Jan het hertogdom Bretagne in onbetwist bezit verkreeg en dit alzoo voor het huis Dreux bleef behouden. Karel van Blois sneuvelde in 1364 en zijn nakomelingen, het huis Chatillon-Penthièvre, behielden slechts den toenaam „de Bretagne", herinnerende aan deze roemrijke episode uit. de geschiedenis van het reeds zoo vermaarde huis Chatillon. Volgens sommigen werd Karel onder Paus Qregorius XI om zijn vroomheid heilig verklaard. Hij staat dan ook bekend als „Saint Charles de Blois".

Ten slotte acht ik mij verplicht hier te wijzen op de mogelijkheid, dat we hier niet één maar twee banieren voor ons hebben, waarvoor ook pleit de langwerpige vorm van het geheel en vooral de op een blokzoom gelijkende franje, welke alleen het hermelijnen gedeelte omgeeft; — in welk geval echter het aantal banieren niet klopt met dat der figuren. [1]) Het ligt dan voor de hand naast het — misschien later bijgevoegde? — wapen van Bretagne dat der graven van *Namen* te herkennen. Volkomen in dezen vorm werd het b.v. gevoerd door Guido 11, graaf van Namen († 1336), waarbij bedacht dient te worden, dat ook andere graven van Namen, hoewel blijkens hun zegels veelal een schuinbalk over den leeuw voerend, hier door den teekenaar bedoeld kunnen zijn, vermits in zijn tijd, de 15de eeuw, de gekroonde leeuw zonder meer, als wapen van dit graafschap gold. Wij weten, dat reeds Jan van Avennes de „hommage" van den graaf van Namen ontving wegens al diens Henegouwsche leenen, en dat in 1307 Guy van Namen's vader Jan I († 1331) graaf Willem 111 van Henegouwen hulde bewees als leenman (zie over dit politieke succes van Willem 111: Waller Zeper t.a.p. blz. 29).

Wij denken dan vooral aan Guy's jongere broeders Philips III en Willem 1 den Rijken, graaf van Namen († 139 1), welke laatste ook door zijn huwelijk met Johanna van Henegouwen, erfdochter van Jan van Beaumont, Soissons en Chimay (oom van Willem IV) Henegouwsche goederen kan verkregen hebben, en wiens zoon Jan van Namen wij weer ontmoeten onder hertog Albrecht's volgelingen op zijn tocht naar Friesland. Deze gebroeders, elkaar opvolgende als graven van Namen, waren zoons van Jan 1, een jongeren zoon van Guido van Dampierre, den eersten graaf van Vlaanderen uit dit huis.

[1]) Bij n°. 6 wezen wij op de mogelijkheid, dat een der banieren (Beieren) niet met een der figuren correspondeert, en dan de als 6 in ons schema aangeduide figuur niet de hertog in Beieren maar de hertog van Bretagne zou voorstellen. De links en rechts in de voorste rij geplaatsten waren dan de graven van Namen en van der Mark.

De onderlinge verhouding der huizen Avennes (Henegouwen) en Dampierre (Vlaanderen en Namen) moge onderstaand schema verduidelijken :

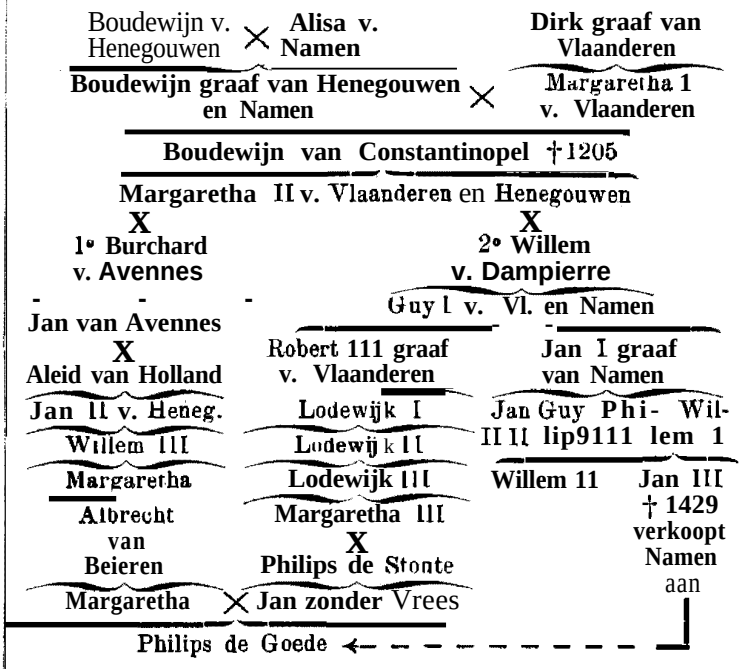

Hoezeer de Dampierres de afstammelingen uit het eerste huwelijk van Margaretha II, n.l. het huis Avennes, voor onwettig en tot opvolgen onbekwaam uitmaakten, wisten Jan 11 en zijn zoon Willem III van Holland de positie van hun huis dermate te bevestigen — vooral met steun van Frankrijk — dat de graaf van Namen, agnaat uit het Vlaamsche huis Dampierre, eerlang zelfs in bondgenootschap en leenverband trad tot. zijn neef en buurman van Henegouwen. Herinnerd wordt, dat de drie graafschappen ten slotte alle den Vlaamschen leeuw voerden: bij Henegouwen echter gebroken door toevoeging van den rooden leeuw van Holland, bij Namen aanvankelijk door een rooden schuinbalk, later, als bovenvermeld, alleen door een kroon.

Het is mij niet mogen gelukken tusschen de beide hier behandelde „vasalli", den hertog van Bretagne en den graaf van Namen, eenige bijzondere relatie te vinden, welke de samenvoeging hunner beide banieren zou rechtvaardigen. Al kunnen wij dus die — misschien door misteekening ontstane — combinatie niet verklaren, de hierboven vermelde aanwijzingen zijn niettemin m. i. sterk genoeg om de laatste conjectuur als de meest waarschijnlijke aan te houden.

5. De volgende banier vertoont ongetwijfeld het wapen van *Borselen*. In aansluiting aan hetgeen bij plaat 1 en 11 over enkele leden van dit geslacht werd vermeld wil ik hier slechts mededeelen, dat vermoedelijk bedoeld is de onder graaf Willem IV levende heer Wolfert van Borselen, die wordt gezegd getrouwd te zijn geweest met diens tante Aleid van Henegouwen, welk huwelijk echter kinderloos bleef. Door een ander huwelijk stamden uit dezen Wolfert in rechte lijn de heeren van der Vere, die ik bij plaat 1 en II besprak.

Wij meenen, dat, Wolfert 111 van Borselen het allermeest in aanmerking komt voor een plaats onder de leenmannen van graaf Willem IV. Volledigheidshalve

vermelden wij. nog, dat onder hertog Albrecht Wolfert IV, Hendrik II, Hendrik 111 en Wolfert V achtereenvolgens hoofd waren van dit geslacht. Uit een jongeren tak stamden de heeren van St. Maartensdijk en Zuylen, waartoe de bekende Frank behoorde.

10. De nu volgende banier vertoont het samengestelde wapen van ***Abcoude,*** ons reeds bekend van plaat 1. De daar besproken jonker van Gaasbeek, Jacob van Abcoude, geboren omstreeks 1390, was dus nog een tijdgenoot van hertog Albrecht († 1404), evenals zijn vader Zweder († 1400), die hetzelfde wapen voerde. Toch acht ik het niet waarschijnlijk, dat deze beiden hier bedoeld zijn, maar wel Zweders vader heer Gijsbrecht van. Abcoude († 1376), tijdgenoot der graven Willem IV, Willem V en Albrecht, en die — door zijn huwelijk met Oda van Horne- Gaasbeek, Putten en Strijen in zijn familie bracht. Weliswaar is hij alleen heer van Gaasbeek geweest en erfde zijn zoon Zweder eerst in 1361 Putten en Strijen, maar het feit dat Gijsbrecht met de erfdochter van die heerlijkheden gehuwd was zal voor den vijftiende-eeuwschen teekenaar a posteriori voldoende aanleiding geweest zijn om ook aan heer Gijsbrecht dit wapen toe te kennen.

ll. De in tien stukken van zilver en zwart (met gouden kruisjes beladen) gegeerde banier is zonder twijfel die van *Enghien* (Edingen, Adingen), van ouds een der voornaamste leenmannenvan de graven van Henegouwen. Hoofd van dit geslacht was tijdens graaf Willem IV: heer Wauter III, heer van Enghien, Rameru en Lembeek, geb. 1302, overl. 1346, zoon van Wauter II en van Jolente, de dochter van den Vlaamschen graaf Robert de Bethune. Heer Wauter III legde vooral den grondslag tot den lateren rijkdom van zijn geslacht door zijn huwelijk met Isabeau de Brienne, het beroemde huis waaruit vooral bekend is Jan, keizer van Constantinopel en koning van Jerusalem († 1237). Isabeau was erfdochter van de graafschappen Brienne en Lecco en van het hertogdom Athene, al welke bezittingen aldus over haar zoons werden verdeeld, dat de oudste, Sohier ($1367) graaf van. Brienne werd, de tweede Wauter IV († 1360) hertog van Athene, de derde Jan († 1373) graaf van Lecco en de vierde Lodewijk († 1394) graaf van Conversano, in wiens tak ten slotte ook Brienne en Enghien vererfden en van daaruit op het huis Luxemburg St. Pol. Het huis Enghien nam dus sedert het huwelijk van Wauter III een plaats in onder de z.g. kruisvaarders-dynastieën; weliswaar leefden destijds nog andere mannelijke vertegenwoordigers, doch m.i. ligt het meest voor de hand hier aan heer Wauter III te denken. Reeds diens betover-grootvader Engelbert van Enghien was door zijn huwelijk met Ida van Avennes in familieverband getreden met het latere Henegouwsche gravenhuis.

12. Jan 1, heer van ***Egnaond,*** oudste zoon en leenvolger van heer Wouter II († 1321) uit diens huwelijk met Beatrix vau Brederode, **vrouwe** van **der Doortoghe.** Hij diende achtereenvolgens de graven Willem 111, Willem IV, Willem V en Albrecht, en overleed 20 Dec. 1369, na gehuwd te zijn geweest met Guyote (Guidijntje), erfdochter van IJsselstein, waardoor deze heerlijkheid in het geslacht van Egmond kwam. Hij was de grootvader van den bij plaat 1 besproken Jan met de Bellen, en zijn identificatie op onze plaat III geeft chronologisch geenerlei moeilijkheid, immers

een andere heer van Egmond kan hier bezwaarlijk bedoeld zijn. Volgens ons systeem ***van*** telling is hij een -der met zwarten hoed gedekte figuren ter uiterste linkerzijde bovenaan, maar veel waarde heeft deze aanwijzing natuurlijk niet.

Door zijn vrouw Guyote was heer Jan aan het grafelijk huis verwant, immers haar moeder Maria van Avennes was de bastaarddoohter van den Utrechtschen bisschop Guido, broeder van graaf Jan 11 van Holland en Henegouwen, en oudoom van keizerin Margaretha, die heer Arent van IJsselstein dan ook in 1348 haren zwager, d.i. aanverwant, noemt. Op de graftombe te IJsselstein prijkt Maria's wapen met de vier leeuwen van het huis Avennes zonder eenige brisure.

Jan van Egmond, die aan tal van binnen- en buitenlandsche oorlogen deelnam, werd in 1343 door graaf Willem IV tijdens diens afwezigheid tot landvoogd benoemd, was raad van Willem V, bevocht met dezen de Hoekschen waaronder de Wassenaers, Brederode's enz., werd na Margaretha's nederlaag op de Maas (1361) naar den koning van Engeland afgevaardigd, ter bijlegging van het geschil, en streed in 1366 onder graaf Willem met zijn schoonvader Arent van IJsselstein tegen den bisschop van Utrecht. Ook den hier afgebeelden hertog Albrecht diende heer Jan als raad en krijgsoverste, en bleef tot zijn dood een der hoofden van de Kabeljauwsche partij.

Van zijn kinderen noemen wij behalve heer Arent van Egmond en IJsselstein, die den stam voortzette, twee dochters: Berta, gehuwd met Walraven van Brederode, en Maria, vrouw van Philips 111 van Wassenaer, beiden Hoeksche partijhoofden uit de twee geslachten wier wapens nog in de rij volgen en hieronder worden besproken :

13. De heer van ***Brederode,*** hier voerende gevierendeeld: Holland met den barensteel (Brederode) en Limburg (Valkenburg) — zie de bespreking dier wapens bij plaat 1 — kan blijkens dit tweede en derde kwartier dus geen ander zijn dan Dirk 111, gehuwd met Beatrix van Valkenburg [1]). Hij streed onder keizerin Margaretha tegen haar zoon Willem V en werd in den bovengenoemden slag op de Maas in 1361 gevangen genomen. Hij overleed in 1378 en werd door zijn oudsten zoon Reinoud I opgevolgd. Deze was de vader van den bij plaat 1 besproken Reinoud 11, en de broeder van Walraven van Brederode Dirkszoon, schoonzoon van Jan van Egmond bovengenoemd.

14. De heer van ***Wassenaer,*** burggraaf van Leiden, is naar alle waarschijnlijkheid de onder graaf Willem IV vermaarde heer Philips III, overleden tusschen 1343 en 1348, reeds onder Floris V kamerling en zegelbewaarder, driemaal gehuwd, n.l. met Godeline van Benthem, Elisabeth van der Dussen, en Catharina Duyck; vader van Dirk III († 1392), zijn opvolger, wiens zoon Philips IV († 1428) bij hertog Albrecht zeer in aanzien was, behoudens een tijdelijke ongenade wegens medeplichtigheid aan den moord op jonkvrouw Aleid. Deze Philips was de grootvader van den bij plaat 1 besproken Jacob van Wassenaer.

Resumeerend, en de hierboven als meest waarschijnlijk

---

[1]) Vgl. v. Mieris II 704.

aangenomen hypothesen aanvaardend, vinden wij dus de volgende twaalf banieren van ongetwijfeld zeer aanzienlijke leenmannen der graven van Henegouwen:

(4) een koning van Bohemen (uit het huis Luxemburg),
(0) een koning van Napels (uit het huis Anjou),
(6) een hertog in Beieren (uit het huis Wittelsbach),
(7) een graaf van der Mark (uit het huis Berg-Altena),
(8a) een hertog van Bretagne (uit het huis Châtillon-Blois),
(8b) een graaf van Namen (uit het huis Dampierre),
(9) een heer van Borselen van der Vere,
(10) een heer van Abcoude, Gaasbeek, Putten en Strijen,
(11) een heer van Enghien,
(12) een heer van Egmond,
(13) een heer van Brederode,
(14) een heer van Wassenaar.

Inderdaaddus „reges", „duces", „comites", „illustres" en „electissimi magnates", — al welke machtige connecties onzen graaf niet hebben kunen bewaren voor een jammerlijk einde op de bevrozen wateren van Friesland. Zooals later Karel de Stoute, de laatste Bourgondiër, door de vrijheidlievende Zwitsers werd overwonnen, zoo vermocht ook deze laatste, al te ondernemende Avennes den taaien weerstand der halsstarrige Friezen niet te breken, en moest ten slotte bij Stavoren zijn leven laten voor de toen naar 't scheen verloren zaak der Hollandsche heerschappij over dit gewest. Zijn neef Albrecht had de voldoening den dood van zijn dapperen oom schitterend te zien gewroken ; hij voerde diens gebeente naar Henegouwen, alwaar het te Valenciennes werd bijgezet.

Wij kunnen hiermede van de bespreking dezer beide Hollandsche graven en hun tijd afstappen; onze plaat heeft ons een blik doen slaan in de Nederlandsche historie van het midden der veertiende eeuw, en, moge al bij het nagaan van des „historieurs" ietwat onduidelijke voorstelling diens gedachtengang ons niet volkomen helder voor oogen staan en de lezer achter enkele mijner onderstellingen een of, meer vraagteekens plaatsen, — ik vermeen met de mij ten dienste staande gegevens althans de hoofdzaken in die voorstelling te hebben kunnen ophelderen en in elk geval het nut der heraldiek bij dergelijke beschouwingen genoegzaam te hebben aangetoond.

(Slot volgt.)

Schimmelpenninck,

door W. WIJNAENDTS VAN RESANDT.

Reeds een 4 tal malen is de afstamming van het in hoofde dezes genoemde geslacht ter sprake gekomen in dit Maandblad. Ik verwijs daartoe naar jaarg. 1916, k. 190 en k. 218, voorts naar jaarg. 1920, k. 146 en k. 181 e.v. Intusschen waren die mededeelingen geeindigd met twee nog steeds onbeantwoord gebleven vragen, verleden jaar gesteld door onzen Redacteur en wel:

1°. Waar is het bewijs van aanhechting van generatie IV aan generatie 111 of m.a w. van den Almeloschen *Johan Schimmelpenninck* aan zijn vader *Thomas Schimmelpenninck.*

2°. of N. N. *Jansdr.* (die in Nederland's Adelsboek als echtgenoote voorkomt van laatstgenoemden *Thomas Schimmelpenninck*), al dan niet ten onrechte geidentificeerd is met Claesje *Jansdr.,* die in een vorig artikel genoemd werd als eerst gehuwd met een *Thomas Schimmelpenninck* en daarna met *Warner Willink.*

Wat de tweede vraag betreft meen ik al dadelijk te moeten opmerken, dat naar mijn meening deze kwestie al opgelost is door mijn artikel jg. 1920 k. 181 e. v., waaruit toch duidelijk volgt, dat de Claesje *Jansdr.*, die in 1640 huwde met *Thomas Schimmelpewninck,* onmogelijk de zelfde kan zijn als de N. N. *Jansdr.* die in of circa 1603 zou gehuwd zijn met *Thomas Schimmelpenninck,* den vader van den *Thomas* van 1640. Waar ik nu bij een verder ingesteld onderzoek niets gevonden heb over de vrouw van den *Thomas*, den vader, daar doet men goed de *N.* N. *Jansdr.* te laten vervallen en daarvoor voorshands te lezen : „*tr.* N *N.*"

Het is mij bij dat voortgezette onderzoek overigens gelukt — zij het na eenige moeite en met omwegen — om de sub 1 gestelde vraag afdoende te beantwoorden, doch alvorens dit verkregen resultaat te schetsen, ben ik verplicht een aanvulling èn een verbetering te geven op mijn laatst verschenen artikel over deze familie. Daarin (jg. 1921 k. 181) deelde ik een acte mede van Zutphen 28 Aug. 1618, waarin *Aeltgen van der Mase*, huisvrouw van *Hendrick Jacobszoon* een testament maakt over de successie in hare goederen door den zoon Johan van wijlen haar oudsten zoon *Johan Schimmelpenninck*, die toen onder voogdij stond van zijn twee ooms *Thomas Schimmelpenninck* en *Henrick van Laar,* h a ar zonen. Ik stelde daarbij de vraag of deze *Hendrik Jacobszoon* de 3e man was van *Aeltgen* valt der *Mase,* die immers als weduwe *Schimmelpenninck* hertrouwd was met *Hendrik van Laar.* Intusschen heb ik later een andere Zutphensche acte gevonden, waaruit blijkt, dat *Aeltgen* voornd. inderdaad ten derde male is gehuwd. Immers uit een acte van 12 December van hetzelfde jaar 1618, óók te Zutphen gepasseerd, leest men dat *Henrick Jacobsz. van Mulleforth* en *Aebtgen van der Maese*, echtelieden, een rentebrief van 200 dalers legateeren aan, *Dericksken,* onmondig natuurlijk kind van h a ar zoon *Henrick van Laar.*

En de fout, welke in mijn vorig artikel te verbeteren is, is deze. Ik deelde daarin mede, dat in Juni 1640 te Zwolle ondertrouwden *Thomas Schimmelpenninck* (de zoon van *Thomas Schimmelpenninck* te Zwolle) en *Claesje Jansdr.* (de dochter van *Jan Dercksen* te Campen) en dat in margine dezer acte zou staan: cum *anabaptiste,* waaruit onze Redacteur de gevolgtrekking maakte, dat *Claesje Jansdr.* doopsgezind was en dat haar man door dit huwelijk van Hervormd ook tot de Menniste zou zijn overgegaan. Het bleek mij later, dat de huwelijken te Zwolle toenmaals in 2 kerken werden afgekondigd; er zijn dus van dien tijd twee registers van inteekening, één van 1638—1648 en één van 1633-1643 en nu vond ik in dit laatste register uitteraard dezelfde ondertrouwacte van Juni 1640 terug. Daarin staat in margine : *syn menoniten.* Daarop nog eens in het eerst geraadpleegde register dezelfde inteekening nauwkeurig naziende, ontdekte ik, dat de marginale aanteekening — hoewel onduidelijk geschreven — *niet* luidt: „cum anabaptiate" maar „*sunt anabaptiste*", waarmede dus vaststaat, dat *Thomas Schimmelpenninck* zelf reeds doopsgezind was en dit niet door zijn vrouw is geworden,

Thans overgaande tot het doel van dit opstel, n.l. de bewijslevering van de aanhechting van generatie IV (*Johan*) aan generatie III (*Thomas*), verwijs ik in de eerste plaats naar den in mijn vorig artikel genoemden *Hendrik* **Schimmelpenninck,** den zoon van den hiervoor bedoelden **Thomas Sch.** (sub 111), welke **Hendrik, zooals** wij daarin mededeelden, op 8 Nov. 1 ti40 te Zwolle huwde met *Grietje* **Snoeck,** weduwe van *Jan* **Heckhuys.**

Deze **Hendrik** nu, blijkt een persoon van gewicht te Zwolle geworden te zijn, die het er zelfs tot raad en burgemeester heeft gebracht. Om nu te bewijzen, dat hij dezelfde is als de hierboven bedoelde **Hendrik,** zal ik verschillende acten hieronder doen volgen, waar hij zoowel met zijn functies als in familieverband in voorkomt.

21 Aug. 1647. De kinderen van wijlen **Jan Snoeck** en *Neeltien Gijsberts,* waaronder *Grietjen* **Snoecks** gehuwd met **Henrick Schimmelpenninck** verkoopen een hof onder Zwollerkerspel.

11 Juni 1649. **Hendrik Schimmelpenninck** als gemachtigde van zijn zwager **Hendrik ten Oever,** den scholtis van Ommen.

16 Jan. 1637. **Hendrik** *Schimmelpenninck*, burger vaandrig.

31 Oct. 1657. **Claesghen Janssen** bewijst in bijzijn der voogden (ooms) **Hendrik** *Schimmelpenninck* en *Tilman* **Janssen** aan haar 3 kinderen **Lisebeth,** *Fokelghen* en *Aeltgen* **Thomas Schimmelpennincks dochteren,** hun vader's en beste vader's goed, zijnde aan elk 600 Rijnsche guldens.

28 Apr. 1660. **Werner Willinck** en Claesgen **Janssen,** zijn vrouw, verkoopen met consent van den E. **Hendrik Schimmelpenninck,** vaandrig, en *Tilleman* **Jansen,** mombers over **Claesgen Janssen's** kinderen bij wijlen **Thomas Schimmelpenninck** verwekt, een hof buiten de Dieserpoort.

27 Aug. 1660. De E. **Hendrik Schimmelpenninck,** burger vaandrig alhier, als gemachtigde van zijn zwager en schoonzuster **Hendrik ten Oever,** scholtis van Ommen en **Jenneken Snoecks,** diens vrouw.

1662. **Hendrik Schimmelpenninck,** raad van Zwolle.

3 Maart 1664. De E. **Hendrik Schimmelpenninck,** borgemeester alhier.

17 Dec. 1664. De E. **Hendrik** *Schimmelpenninck*, burgemeester alhier, de rato caverende voor zijn huisvrouw **Margareta Snoecks,** transporteert een brouwerij in de Sassenstraat.

5 Mei 1665. Dezelfde als momber van de onmondige kinderen van wijlen *Evert Moerman* en **Antonetta Schimmelpenninck** [1]), echtelieden.

25 April 1667. De kinderen van wijlen *Evert Moerman* en **Antonetta Schimmelpenninck** verkoopen aan hun oom Burgemeester **Hendrik Schimmelpenninck** en *Margaretha* **Snoeck,** diens huisvrouw, een rente van 146 gl. uit hun woonhuis naast **Schimmelpenninck's huis in de Dieserstraat** gelegen, welke rente losbaar is met 2900 car. gl.

---

[1]) Zij was zijn zuster. In de Groote Kerk te Zwolle ligt een grafzerk waarop: „Everhardt Moerman en Toentien Schimmelpenninck, Ao 1642" met een gedeeld wapen: *a.* twee rechterschuinbalken. *b.* twee gekruiste sleutels.-

Hieruit blijkt, dat deze Sch.'s toen reeds het oude wapen van het Zutphensche geslacht voerden.

18 Febr. 1669. De heer burgemeester **Hendrik** *Schimmelpenninck* en zijn huisvrouw koopen een rentebrief van 50 car. gl.

Hiermede verdwijnt deze *Hendrik Sch.*, van wien, in verband met alle medegedeelde acten nu wel vaststaat, dat hij een broeder was van **Antonetta Sch.** en van den *Thomas Sch.*, die gehuwd was met *Claesje Janssen* en dat zij kinderen waren van den ouderen **Thomas** *Schimmelpenninck*. Inderdaad blijkt echter uit die acten niets van het bestaan van den broeder te Almelo, die daar immers voorkomt als **Johan Thomaszn. Schimmelpenninck (1658, 1667) en zou** ik zelf het spoor bijster zijn geraakt, als mij bij voortgezet onderzoek niet gebleken was, dat de burgemeester **Hendrik** *Schimmelpenninck* tot **neef** en erfgenaam had een zekeren **Herman Schimmelpenninck.**

Alvorens aan te toonen wie deze **Herman was,** volgen eerst eenige hem betreffende acten:

31 Dec. 1664. Ondertrouwd te **Zwolle** en. te Almelo: **Herman Schimmelpenninck,** jonggesel te **Almelo,** en **Geertjen Berents,** jongedochter alhier; de geboden gaen mede tot de Almelosche **mennisten.**

4 Mei 1669. **Herman** *Schimmelpenninck* koopt een erf buiten de Sassenpoort in de Achterstege.

11 Nov. 1671. **Herman** *Schimmelpenninck*, weduwnaar van *Geertje Berents* in de Koestraat, ondertrouwt te Zwolle met *Fockelina* **Tielmans,** in de Dieserstraat.

12 Oct. 1674. **Herman** *Schimmelpenninck*, als gemachtigde van **Dorothea** *Moermans* wedᵉ *Joannes* **Konninck** te Haarlem, verkoopt 2 akkers land in Dieze op de Wester Enk.

8 Febr. 1675. **Herman Schimmelpenninck** bekent ten profijte van *Antoni Moermans* (*zijn neef*) de aflossing van een rentebriet van 50 car. gl, afkomstig van burgemeester **Hendrik** *Schimmelpenninck.*

23 Jan. 1683 en 2 Maart 1684. *Reinier Selle*, eigenaar van het buis **Dieserstraat** lost af aan **Herman** *Schimmelpenninck* eene rente uit dat huis van 145 gl., afkomstig van burgemeester **Hendrik Schimmelpenninck,** *Herman's oom.*

Alzoo: **Herman Sch.,** in bovengenoemde acten vermeld als afkomstig uit Almelo, moet een zoon van een **broeder** van **Hendrik Sch. geweest** zijn.

Daar — zooals wij gezien hebben — diens eenige te Zwolle voorkomende broeder, *Thomas*, slechts 3 dochters naliet, **moet** *Herman* een zoon zijn van een elders en wel, gelet op Herman's plaats van herkomst, van een te Almelo woonenden broeder, waarvoor dan alleen de **Johan Schimmelpenninck** te Almelo in aanmerking **kan** komen, welke **Johan** daar ook inderdaad *Thomaszoon* heet, en welke **Johan** blijkens de door mij in mijn vorig artikel gemelde acte van 30 Juni 1671 ook werkelijk een zoon *Herman* had.

Nu laat het zich ook verklaren, dat bij een Almelosche acte van 7 Febr. 1670 **Johan Schimmelpenninck** en **Geesken** *Warners* aan hun 2ⁿ zoon *Joan* hun huis te Almelo vermaken; immers de **oudste** zoon, *Herman*, blijkt nu door zijn oom **Hendrik Schimmelpenninck** te Zwolle tot diens erfgenaam te zijn bestemd en was daarop zich te Zwolle gaan vestigen, waarna de tweede zoon **Johan** het geslacht te Almelo voortzette.

Alzoo **Johan Thomaszn. Schimmelpenninck** te Almelo was inderdaad een broeder van **Hendrik Sch.** te Zwolle en dus óók een zoon van den Zwolschen burger *Thomas Schimmelpenninck* (sub III).

Zooals boven reeds gezegd, vond ik nog niets over diens vrouw; wel vind ik in een acte van 19 Apr. 1633 een huis in de Diezerstraat te Zolle vermeld, liggende naast dat van ***Thomas Sch.,*** zoodat hij inderdaad in die straat woonde en is dit huis blijkbaar overgegaan op zijn oudsten zoon *Hendrik*, den burgemeester, die het, zooals boven bleek, in 1667 nog bezat; althans een transport of verkoop van dit huis komt in de Zwolsche registers niet voor in dien tijd.

Thomas Sch., die blijkens inteekenacte van zijn zoon ***Hendrik*** van 8 Nov. 1640, toen nog leefde, was zelfs nog in leven op 30 Aug. 1644 als hij voorkomt als ***Thomas Schimmelpenninck*** *d'olde*, doch is overleden vóór

31 Oct. 1667 [1]), als *Claesgen Janssen*, zijn schoondochter, aan haar kinderen hun vader's en beste vader's (grootvader's) goed bewijst.

Blijkens het ***Burgerboek van Zwolle*** was hij daar *in 1604* burger geworden, zoodat thans, behalve ten aanzien van den naam van zijn vrouw, de stamreeks vast staat.

Aangezien een overzicht middels een stamtafel steeds de lezing van een artikel als dit vergemakkelijkt, besluit ik mijn opstel daarmede.

Te Zwolle ligt in de Groote Kerk een grafsteen, waarop alleen: Thomas Schimmelpenninck.

I. ***Johan Schimmelpenninck***
te Zutphen
† voor 1573
⚔ 1542
Margaretha Keijen
† ***1597***

II. ***Thomas Schimmelpenninck***
† ***voor*** 1579
⚔ 1574
Aeltgen van der Maese
Zij hertr. 1° ***Hendrik*** *van* Laar
en 2° ***Hendrik*** *Jacobs* van ***Mulleforth***
zij † na 12 Dec. 1618

Johan Schimmelpenninck
† voor 1618
⚔
N. N.

Johan
onmondig
in 1618

III. ***Thomas Schimmelpenninck***
burger van Zwolle 1604, voogd over zijn neef Johan Sch., vermeld met zijn moeder 1612, 1618, woont te Zwolle in de Dieserstraat
† tusschen 1643-1657
⚔
N. N.

Hendrik
burgervaandrig, raad en burgemeester van Zwolle, woont Dieserstraat
† kort na Feb. 1669
⚔ Zwolle 8 Nov. 1640
Margaretha Snoeck wed[e] ***Jan Heckhuis***
en dr. van ***Jan Snoeck*** en ***Neeltien Gijsberts.***

Thomas
† kort voor 31 Oct. 1657
⚔ Juni 1640
Claesje Jansdr. dr. van *Jan Derksz* te Kampen.
Zij hertr. ***Warner Willinck*** ***(es 1[a])***

IV. *Johan*
te Almelo
† kort voor Juni 167 1
⚔ ± ***1640***
Geesje Warners
† na haar man

Antonetta
† 1642 Zwolle
X
Evert Moerman, te Zwolle,
waaruit kinderen

Lisebeth

Fockelgen
ontnondig in 1657 en 1660

Aeltgen

Judith
⚔ voor 1671
Jan Tyl(le)mans

Herman
geb. Almelo
gaat naar Zwolle
⚔ 1°. Jan. 1665
Geertje Berents
⚔ 2°. Nov. 1671
Fockelina ***Tylmans***

V. *Joan*
uit wien het tegenwoordig adellijke geslacht.

Aanteekeningen uit het oudste Trouwboek van Harderwijk,

loopende van 1691-30 December 1649,

door J. P. DE MAN.

A° 1591 (zonder nadere aangifte van data).
Joncker *Paulus van Arnhem,* jouffer ***Henrica van ffoltstein.***
Jacob Voet, jouffer ***Helena Wolffs.***
Willem van Esfelt van Wageningen, jouffer ***Magdalena van Dompseler.***

6 November 1692.
Joncker *Peter die Vosyn,* rytmeester over de bende van ordinantie des princen van Espinoy ende joffer ***Elisabeth van Steenhuysen*** weduwe zal. joncker Assuerus van Deuts (?), het eerste gebod den 15 October.

2 Dec. 1593 conf. 19 Dec.
Hans Fock van Westphaelen soldaet onder den Heere van Loeckeren ende ***Annetgen*** van Bergen opt Zoom wede salíger Librecht Adriaensen.

27 January 1594 conf. 20 February.
Relt van Arler ende joffer ***Elisabeth Schrassers.***

16 Dec. 1694, attest. gegeven 29 Decembris.
Willem Jansz. van der Goude tot Harderwijck woonachtig ende ***Marichien Jans*** van Overmeer tot Utrecht wonende.

10 April 1697 conf. 13 May.
Amelrinck Branck (Brinck?) van *Vanefeltt* ende joffer *Elisabeth. van Middachten.*

23 Octobris 1697 conf. 13 Novembris.
Gerrit van Wenckom ende joffer *Gertruut van Winbergen.*

23 April 1698 conf. 8 May.
Volckier van Haerst ende joffer *Femmitien Ultgerts.*

16 Octobris 1698 conf. 1 Novembris.
Gijsbert van Wijnbergen ende joffrou *Lucas van Essen.*

2 Decembris 1699 conf. 10 Decembris.
Cosyn *Gyginck* van Dusburgh ende joffrou *Sara Hanen* van Harderwijck.

6 April 1600 attestatie 7 Mei 1601.
Jacob Valck van Sevenar ende *Stine Thoenisz* van Appeldoorn wonende tot Harderwijck.

15 Juny 1600 conf. 6 July.
Coenraedt van Dedem ende jouffr. *Geertruyt van Speulde.*

28 Sept. 1600.
Den Edele ende Erentveste *Arnt van Middachten* ende die Edele ende deuchsame joffer *Judith, van Overencke.*

19 Oct. 1600 att.
Joncker *Jan van Middachten* ende joff. *Johanna van Vorsterburch.*

26 Oct. *1600* conf. 14 Nov.
Cosijn van Oldenbarneveldt ende joffer *Margreta Poets.*

9 Nov. 1600 conf. 9 Dec.
Otto Roecks van Deventer ende joffer *Evermoedt van Essen.*

19 Nov. 1600 conf. 30 Nov.
Joncker *Niclaus van Deelen* ende joffer *Helena van Harderwijck.*

5 April 1601 conf. 18 April.
Henrick van Weerden geboren tot Wageningen ende *Mechteld Pannekoeck* van Apeldoorn.

6 February 1603, conf. 23 Feb.
. . . . . (uitgewischt) *van Wijnbergen* ende juffer *Anna Bengers.*

24 April 1603.
Dirck Rypperbant ende juffer *Mechtelt van Doorninck.*

16 April 1604, conf. 16 May.
Henrick Stepraedt van Dinslaeken ende *Jacomijntien van de Putte.*

22 July 1604, conf. 5 Aug.
De Ed. *Johan* van *Echten* to Vollenhoven ende die E. Juffer *Dirck van Brienen.*

23 Sept. 1604 attestatie.
Beerent van Harderwijck ende joffer *Anna to Boecop*.

14 Oct. 1604 conf. 29 Oct.
Symon *van der Meyden* en *Margaretha Alewijn.*

23 December 1604.
Seger van *Middachten* en J. *Theodora Maria van Pallandt.*

10 Maart 1606 att. van 2 geboden 19 Maart.
Volker Degenaar vaendrigh van capiteijn Eernst van Millingen ende *Naelken van Sevonaer.*

18 Aug. 1606 conf. 3 Sept.

Gijsbert van Twiller ende juffer *Aeltien Voets.*

2 Febr. 1606 att. 17 Feb.
Matthijs Cock van Groll en *Anna van Ittersum.*

19 May 1606 att.
D. *Joh. Pontanus* ende *Anneke van den Heede.*

20 July *1606* conf.
Jacobus Medembachius Herborniensis predicant tot Aermel en *Maria Elisabeth van* Gymnich uut den landt van Cleeff.

1 Febr. 1607 att. op Leyden
Dirck Alewijn, doctor in den Rechten van Harderwyck ende *Sara Schurmans* woonachtig tot Leyden.

8 Nov. 1607 conf. 26 May 1608.
Marten Bengher tot Harderwick, joffer *Armgaert van Twickelo* woonachtig te Campen.

13 Maart 1608 conf. 10 Aprilis.
Herman van Dedem en juffer *Esse van Spuelde.*

31 July 1608.
Reyner Wolfsen ende juffer *Geertruijdt van Middachten.*

22 January 1609.
Eerf. *Conradt van Dedem* en juffer *Henrica van voorst.*

19 Februari 1609 att. op Ermel.
Stephen van Cooth en juffer *Jacoba van Laer.*

21 Januari 1610 conf. 4 Febr. te Arnhem.
Henrick van Mehen van Harderwick, *Susanna Har tmans* van Arnhem.

18 Febr. 1610 conf. te Arnhem.
Welgel(eerde) *Jodocus Hoingius* Rector D. Hoge Scholen hyer en *Anna Wyntgens* van Arnhem.

17 Maart 1611.
Johan Schrasser van Harderwyck en *Nelleken van Hennekler* ter Nieukerk.

1 December 1611 conf. 18 Dec.
Albert Voet ende joffer *Arnolda van Wynberghen.*

16 Augustus 1612 att. gegeven.
Jan Marissen Pannekoeck, juffer *Jan van Deelen* dochter te Harscamp beyde hyer.

26 October 1612 att.
Joncker *Steven van Remen* ter Houven, juffer *Lucia Voeths,* dochter van den Cantzler zal. Gerrit Voeth.

27 Dec. 1612 conf. 17 January 1613.
Joncker *Henrick van Essen,* Rhaedtsheer des Vorstendoms Gelder ende Graeffschap Zutphen ende juffer *Swane Looze.*

10 January 1613 att. op Arnhem.
Reyner Schrassart der rechten doctor ende juffer *Mechteld Schaaff.*

11 April 1613 att.
Joncker *Bernt van Harderwick,* joffer *Sophia van Brienen.*

2 May 1613 att. op Alcmaer.
den Ritmeester *Johan Voeth,* juffer *Wendelesia Bardesius,* dochter van den heer van Warmenhuysen.

31 July 16 | 3 conf. 15 Aug.
Henrick van *Mehen*, *Geertruydt Saab.*

12 Juny 1614 conf. 29 July.
Derrick Ripperbant, juffer *Hillegont van Brienen.*

18 Juny 1614.
Joncker *Harman van Hoeclum* van Harderwyck, joffer *Helena Cloeck* tho Spaenswert.

14 Aug. 1614 conf. 31 Aug.

Dirck van Ommeren, juffer *Helmichia* ***Bengers.***

18 Sept. 1614 conf. 5 Octobris.
Johan van Wijnberghen van Montfort ende juffer ***Mechtelghen Voeths.***

18 Sept. 1614 conf. 5 Octobris.
Gerhard Aeltsz van der Elburgh ende juffer *Truytghen* ***Voeths.***

1 Dec. 1616 conf. 18 Dec.
Joncker *Coob* ***van Oldenbarneveld,*** joffer *Engel van Zuylen* ***van Nievelt.***

9 Febr. 1617 m. attest.
Henrick Preuyt van Harderwijck ende *Margrieta van* ***Malborch*** jongedochter tot ....

20 Maart 1617.
Brand van *Middachten*, joffer ***Gelmer*** *Krijts.*

8 Juny 1617 conf. 22 Juny.
Gerrit Witte, joffer ***Wolffken*** *van Ommeren.*

8 Juny 1617.
Johan *Lulofs*, burgemeester tot Deventer, joffer ***Gerlacia Voeth,*** dochter van za. Geerlich Voeth in sijn leven burgemeester van Harderwijck.

19 July 1619 conf. 2 Octobris.
Henrick *Gansneb* gennnt *T* ***engnegel,*** juffer *Alithea* ***Ripperbant.***

21 May 1620 conf. 21 Juny.
Albertus de Booth alias *Greven* J. U. D. ende joffer ***Johanna van Oudenbarnevelt.***

7 January 1621 conf. 24 January.
Johan *Halewijn* Muntmr. des Furstendums Gelder ende Graeffschaps Zutphen, joffer ***Alithea*** *van* ***Wijnbergen.***

3 Juny 1621 conf. 20 Juny.
Jacob *Schrassert*, vaendrigh onder Capiteyn Joncker Johan Ruysch, juffer ***Anna van*** *Cranenburgh.*

14 Aprilis 1622 att.
Otto van *Spuelde* den Olsten, juffer *Everhardina van Delen.*

19 May 1622 att. op Amsterdam.
Constantinus *L'Empereur* ***de Oppyck,*** Doctor ende Professor der H. Schrift alhier ende joffrou ***Weintghen de Witt*** woenende t'Amsterdam.

2 Juny 1622 conf. 23 Juny.
Johan van der Hell, joffer ***Sybilla van*** *Spuelde.*

20 Septembris 1622 att. op Campen.
Christophel *Henricxen* van Campen, juffer ***Mechtelt Voeths*** van hyer.

15 Aprilis 1623.
Nicolaas *van Oldenbarneveldt*, joffer ***Jacoba van Domseler*** beyde hyr wonende.

18 May 1623 conf. 8 Juny.
Derick Pauw van Goch, juffer ***Aeltgen Bengers.***

24 Aug. 1623 conf. 10 Sept.
Wolther van *Wijnbergen,* juffer ***Judith van de Clooster*** toe Rebrugghen.

12 Oct. 1623 conf. 20 Oct.
Ernst *Brinck*, een lidmaat des Eersamen Gerichts hyr, joffer *Gellia* ***van*** *Keppel.*

2 May ***1624*** conf. 23 May.
Peter Verdelft, vaendrich, joffer ***l'ydo*** *van Wijnberghen.*

28 Oct. 1624. att. op Rijswijk bij den Haghe.
Gerhardt Voeth der Rechten Doctor, joffer *Gerarda* ***van*** *Wijnbergen.*

2 April 1626 conf. 29 May.
Willem van *Wijhe* Luytenant van Capiteyn Boom guarnisoen houdende tot Meurs ende joffer ***Mechtelt van Vanevelt.***

29 May 1626 conf. 14 Juny.
Godeschalcus ***Altius*** predicant tot Arnhem ende *Ide* ***van Amstel*** dochter van Jr. Aarent van Amstel beyde van Harderwijck.

10 Sept. 1626 conf. 27 Sept.
Antonir van *Wenckum*, juffer ***Johanna van*** *Cranenburch.*

15 Oct. 1626 conf. 5 Nov.
Johan Witte, vaendrich onder den Oversten Lyseman, joffer ***Johanna*** *van* ***Brienen.***

15 April 1627 att. op Arnhem.
Joncker ***Ewout van Diest*** capiteyn, zoon van zaliger Lucas van Diest, ende juffer *Geertruidt* ***Cloeck,*** dochter van joncker Ryckwijn Cloeck toe den Swanenpol, capiteyn.

10 Juny 1627 conf. 27 Juny.
Peter Verdelft, capiteyn, Joffer ***Johanna Bengers.***

11 May 1628 conf. 27 Juny.
Elias ***Trip,*** juffer ***Margarita*** *Schrassert.*

31 January 1630 att. op Doerspyck.
Egbert van Heucklom tot Doornspyck, joffer *Beertgen van Gendt.*

23 May 1630 att. op de Grave 14 Juny.
Arnoult van den Peene, geboortig uyt de heerlickheyt ter Eese, joffer ***Elisabeth van den*** *Broeck* gebooren uyt de Grave.

30 May 1630 att. op Elburgh.
Gerrit Sluysken scholtis van Harderwijck ende ***Aertghen Aerts*** van der Elburgh.

10 Aug. 1630 att. op den Elburgh.
Jan Feyt van Harderwyck, ***Beertgen*** *Heeckx* van Elburch.

3 July 1631 conf. 20 July.
Johannes *Rhodius*, Bedienaar des H. Evangeliums alhier en *Sybilla Blockx* van Vianen alhier woenende.

14 Aug. 1631 conf. 11 Sept.
Henrick *Pyck* van Arnhem en *Lijsbet Pauwels* van Harderwyck.

25 Sept. 1631 att. op Ysselham.
joncker ***Reyner*** *van Heerdt,* joffer ***Mechtelt van den Veen.***

30 Oct. 1631 att. op Zutphen.
Henrick van *Mehen* van Harderwyck, *Henrickgen opten* ***Noort*** van Zutphen.

22 April 1632 conf. 13 May.
Jonckr ***Johan van Dedem,*** joffer ***Judith van Wijnbergen.***

9 Dec. 1632 conf. 30 Dec.
Gerrit Feyt en ***Aerentgen*** *Wolfs* beyde van Harderwyck.

6 Jannary 1633 att. op Arnhem.
Arnoldus Penninck der rechten Dr van Harderwyck, juffr. *Christina* ***Bitters*** wonende te Arnhem.

16 Juny 1633 conf. 30 Juny.
Christoffel de *Haze* van Harderwyck en *Trijntgen* ***Henricks*** van Cöln beyde hyr wonende.

28 July 1633 conf. 21 Aug.
Jacob van *Ommeren*, Luytenant, naegelaten soon van die E. zal. capiteyn Winant van Ommeren,

juffer *Naeltgen van Arler,* dochter van die zal. E. Gerret van Arler wonende alhyer.

27 Oct. 1633.
Joncker ***Bartholomews van Schroeystein,*** soon van joncker Ariaen van Schroeystein ende joffrou ***Agnes Bitters,*** dochter van Pouwels Bitter in sijn leven Amptman van Baer en Lathum ende Burgemeester der stad Arnhem.

12 Oct. 1634 conf. 29 Oct.,
Joncker ***Jan van*** Isselmuden, soon van joncker Alphert van Isselmuden toe de Rollecate ende joffer ***Agnes van Essen,*** dochter van z. joncker Lucas van Essen.

22 Marty 163ö att.. op Leyden.'
Boudewijn Feyth ende ***Janneken Jacobs*** van Harderwyck beyde wonende te Leyden.

1 Novembris 1636 conf. 15 Novembris.
Otto Schrassert, juffrou ***Geertruyd Voeths.***

3 January 1636 conf. 1'7 January.
Joncker ***Joost van Beynhemm,*** joffer ***Wilhelmina van Wenckom.***

3 January 1636 conf. den 31 January tot Seyst int Stift van Utrecht volgens attestatie.
Dideric Schrassert, joffer *Margaretha Schrasserts.*

11 Sept. 1636 att. op Amersfoort.
Wynandt van, Ommeren, joffer *Agnis* ***Schrassers.***

27 Novembris 1636 att. op Heerde.
Jan van Vanefelt, vaendrich van den oversten luytenant Kalhsfelt, juffrou ***Swaene van Dompselaer.***

26 Dec. 1636 conf. te Putten.
Cornelis van ***Dulmen,*** schultis van Arme1 ende joffer ***Nale van Arler.***

12 Febr. 1637 conf. 5 May.
Timan ***Brandssen*** ende ***Stientgen van Mehen.***

25 Juny 1637 att. op Putten.
Joncker *Georgius van Middachten,* juffer ***Catharina van Arler.***

2 July 1637 conf. 19 July.
Reiner Gerritss van Speulde van Harderwyck, ***Janneken Huberts*** van Campen.

16 July 1637 conf. 13 Aug.
Gerwinus *ab Asscheberch,* predicant tot Oosterhesselen ende *Grietgen van* Essen.

28 January 1638 att. op Barnefeldt.
Derrick van Ommeren, scholtis te Barnefelt ende juffer *Aeltgen van Ommeren.*

4 Febr. 1638 att. op Zutphen.
Goswinus ***Brantius,*** dienaar des Godlycken woords tot Warnsfeldt ende ***Hadewich Wentholts,*** wed. za. Samuel Verstegen, gewesen dienaar Christi tot Warnsfeldt.

23 Sept. 1638 conf. 12 Octobris.
Joncker ***Johan Hacfort*** sone van za. Gerrit Hactort, joffer ***Anna van Harderwyc,*** dochter van za. joncker Beerent van Harderwyc.

20 January 1639 conf. 30 January.
Adam Raven, capiteyn, ende joffrouw ***Geertruyd van Corler.***

17 Marty 1639 conf. 19 Aprilis.
Johan Mollands, ruyter onder de Compagnie van sijn Hoogheid ende ***Henricxken van den Holte,*** dochter van Herman van den Holte van Harderwijck.

9 Juny 1639 „het derde opgebodt is gestaakt hyr en te Zwol, daernae voorth gegaen en att. gegeven."
Joncker ***Frans van Lantscroon*** en ***Anna Maria*** *Wyntges* hyr woonende.

9 Juny 1639 conf. 26 Juny.
Engelbertus *Georgius Ardesch* van borch Steenvort praeceptor bij die Hooge Schoole hyr, ***Janneken Goertss*** jongedochter van Harderwijc.

29 Sept. 1639 conf. 23 Oct.
Jaeob van *Souten,* borger alhier en ***Hendrickgen*** *Opten Noort* naegelaten weduwe van za. Hendrick van Mehen.

1 December 1639 „is blijven steken te nae zijnde in den bloede".
Jr. *Hendrick van Middachten,* joffer ***Euerardina Magdalena van Middachten.***

16 Marty 1640.
Jan Jelle en ***Hesther Wyntges,*** beyde van Campen hyr wonende.

21 Juny 1640 att. op Emmerich.
Welg. *Antonis* ***Deusing*** der Medicinen doctor ende professor der Hoogen Schoole alhier ende juff. ***Sophia*** van *Oosterwijck* op Rosendal int landt van Cleve.

19 July 1640 att. op Elburch.
Peter Feyt weduwer ter Elburch en ***Janneken*** *Gerrits* j.d. van Vaessen hyr wonende.

24 May 1640 att. op Ermel ibi confirmati den 7 Juny.
Laurens Lansheerj.g. van Hrugghe ende *Adriana van den Holte* van Harderwijck.

26 July 1640 att. op Utrecht.
Wolther Hegheman capiteyn in dienst van Sijn Majesteit van Denemarcken ende juffer ***Anna van die Kerckhoff*** naegelaten dochter van Derrick van die Kerckhoff gewesen drost in sijn leven tot Heyl, wonende te Utrecht.

25 Oct. 1640 conf. 10 Nov.
Joncker *Wessel van der Lawich,* naegelaten ***soon*** van sal. Ernst van der Lawick in sijn leven capiteyn, joffer ***Helena van Middachten,*** naegelaten dochter van sal. Zeger van Middachten in sijn leven capiteyn.

22 Nov. 1640 conf. 9 Dec.
Joncker ***Jorgen Ganseneb genaemt Tegnegcl*** tot Campen, joffer ***Agneta Droste,*** gebooren dochter van der Meulenbeecke.

3 January 1641 att. op Soelen.
Die Weledele, Ehrenfeste ***Henrick van Essen*** tot Cortenoever, Raeth van Staet ende Burgemeester tot Harderwijck, die Weledele juffer ***Theodora Margarita Vygch,*** dochter te Soelen.

21 Febr. 1641 att. op Amsterdam.
Gisbertius Coetsius v. Nimwegen, Bedienaar des Godlijcken Woorts tot Eck ende ***Christina Pontana*** jongedochter v. Harderwijck.

14 Marty 1641 att. geg. 1 April.
Joncker ***Gerrit van Arler*** ende juffer *Aldegonda van Rechteren ende Voorst,* dochter van joncker Clemens van Rechteren ende van Voorst tot Doorninck.

24 July 1642 conf. 10 Aug. 1642.
Cornelis van der *Lingen,* predicant tot Bunnik ende *Susanna Pontana* j.d. van Harderwijck.

31 July 1642 conf. 4 Sept.

Gerrit Sluysken, Scholtis tot Harderwijck wedr., *Lucretia Wyntges j* d. van Campen.

23 July 1643 conf. 9 Aug.
Jan Gruiter van Ratingon zal. Burgemeister Burchardus Grueters soon.
joffrouw *Eeseke van Arler* zal. Jan van Arlers dochter beyde hyer woenende.

24 Sept. 1643 att. op Wijk bij Duurstede.
Frederick Scharpingh ende juffr. *Mechteit de Wolf* dochter van sal. Revner de Wolf.

5 Nov. 1643 att. op Arnhem.
Isaäc du Feu van Crevecoeur en Gerritjen *van Amstel* van Harderwijck, beyde wonende tot Arnhem.

10 Dec. 1643 geh. 9 February 1644 te Garderen.
Jacobus van Vanefelt, soon van za. Doctor Joost van Vanefelt van Amersfoort ende juffer *Margareta van Coot* van Harderwijck.

24 Dec. 1643 att. op Campen.
Johannes van Hoeclum, vaendrich van capiteyn Kivit, joffer *Bartha Voorne* tot Campen.

18 Febr. 1644 conf. 6 Marty.
Sibertus van Halewijn, juffr. *Geertrudavan Hoeclum.*

14 July 1644.
Lodewyk Bormans van Hamburgh weduwenaar, *Maria Wyntges.*

1 Dec. 1644 att. op Ermel, abi confirmati.
Gerhardt van Hoeclum, overpander van Veluwe, juffer *Clementia Schrassert.*

19 January 1645 conf. 2 Febr.
Johan Schrassert en *Geertruyt Witten.*

6 January 1645 conf. 9 Febr.
Willem van Hoeclum, vaendrigh van capiteyn Andries Schimmelpenninc guarnisoen houdende in Nederbetuwe ende *Elisabeth Voet.*

13 July 1646 conf. 6 Aug.
Henric Huygens j.g. van Schalcwijk soldaet onder de compagnie van den Collonel van Schkoppen *Fijtgen Wyntges* j.d. van Harderwyck.

22 Marty 1646 conf. 12 Aprilis.
Lambert van Heut scholtis tot Nieukerk joffer *Sybilla Voeths.*

30 Marty 1646 conf. 12 Aprilis.
Roederich Voeth, lidtmaat eenes E. Raets alhyr te Harderwyck en juffer *Alberta van Ommeren.*

20 Dec. 1646 conf. 17 January 1647.
Jacob van Ingen, capiteyn Lieutenant onder een Noort Hollantsche compagnie
juffer *Alegonda Witten.*

18 July 1647 att. op Amersfoort.
Johan van Ommeren jonghman van Amersfoort alhier wonende en *Godefrida Pembroeck* weduwe van Alexander van Zyll woonende tot Amersfoort.

17 Oct. 1647 conf. 7 Novembris.
Johan van Wijnbergen, Rhaad ordinaris des Vorstendoms Gelder ende Graaffschaps Zutphen, Burgemeester der stad Harderwyck
juffer *Geertruyd van* Dedem.

14 January 1649 conf. 11 Febr.
joncker Jan *van Hoeclum* wedr.
juffer *Sicilia van Wenckom* j.d. beyde alhier wonende.

22 April 1649 att. op Ortt (?) ubi confirmati.
Dideric Hegeman van Hnrderwyck, Wolter Hegemans n.s.

Adetheyda van Middeldorp jr Willem van Middeldorp n.D.

11 Nov. 1649 att. op Nunspeet ubi conf. 2 Decembris.
Otto Gansneb genaamt Tengnegel en joffer *Derrick van Brenen.*

18 Nov. 1649 att. op Hoevelaken ubi conf.
Jr *Jelis de Ridder van Lunenburgh,* schepen tot Amersfoort
juffer *Agnes Schrassert.*

Naamsaanneming volgens Keizerlijk Decreet vaq 1811 te Haarlem,

medegedeeld door JOH. RUYS.

Ter uitvoering van het Keizerlijk Decreet van 18 Augustus 1811 werden te Haarlem de volgende familienamen aangenomen door personen die er geen bezaten :

Leman Aaron neemt aan als familienaam *L e m a n* en als voornaam *Aron.* Hij heeft twee zoons *Abraham, 12* jaar, *Ephraim,* 11 jaar, die zich eveneens *Leman* zullen noemen.

Simon Levie Cohen neemt aan als familienaam de *Haan,* als voornamen *Simon Levie.* Hij heeft twee zoons *Moxes Simon,* oud 26 jaren, die zich zal noemen *Jaoobus* en *Philip Simon,* oud 19 jaren, die zijn namen blijft behouden.

Jonas Izaacs neemt als familienaam aan van *Rooyen,* als voornamen behoudt hij *Jonas Isaak.*

Zijn zoon *Mozes Jonas,* 30 jaar, behoudt zijn voornamen, zijn dochter *Engeltje Jonas, 34* jaar, wonende te Amst. alleen *Engeltje,* zijn kleinzoon *Isaak,* zoon van wijlen *Abraham, Jonas, 4* jaar, blijft *Isaak* heeten; zijn kleindochter *Debora Mozes Jonas,* dochter van *Mozes Jonas, 7* jaar, zal heeten *Debora* ; zijn kleindochter *Debora Abraham Jonas,* dochter van *Abraham Jonas,* 6 jaar, zal heeten *Debora Grietje.*

David Emanuel Cohen neemt aan *Ha ag e* n s, als voornaam behoudt hij *David.*

Zijn zoons *Ephraim,* 11 jaar, en *Joseph, 6* jaar, behouden hunne voornamen evenals zijn dochter *Alida,* oud 10 jaar.

Andries Levie neemt als naam Go *nd e ke t* aan.

Hijman Hartog Speer blijft *Sp eer* heeten, doch neemt als voornaam *Herman.*

Van zijn zoons zal *Hartog Hijman Speer,* oud 26 jaar, *Naphtale Herman Speer* heeten, en *A b r a h a m Hijman Speer,* oud 24 jaar, zal enkel *Abraham Speer* heeten.

Sara Speer, oud 28 jaar, wonende te Groningen, blijft zoo heeten.

Kris Speer, 18 jaar, wonende te Amsterdam, zal zich *Christine* noemen.

Izaac d e V r i es blijft evenals zijn zoons *Izaac* en *Jacob* (wonende te Sparendam) zoo heeten.

Klara de Vries, oud 34 jaar, wonende te Londen, blijft *Klara* heeten.

Hanna de Vries, oud 31 jaar, wonende te Londen, zal voortaan *Johanna* heeten.

Hijntje de Vries, oud *22* jaar, neemt *Hendrika* aan.

Klaartje, dochter van *Jacob* te Sparendam zal *Klara* heeten.

Arie van Emmerik zal den naam *v a n Em m er i k* aannemen.

Meijndert Wijtses zal zich Sc *huurs m* a noemen.

Gideon Willem van Luyk neemt *Luyk als* geslachts.. naam aan.

Elias Daoids neemt v a *nO* s als geslachtsnaam en alleen *Elias* als voornaam aan;

zijn zoon ***Levy, oud*** 48 jaar, blijft *Levy* heeten;

zijn dochter *Sara Elias,* oud 40 jaar, blijft alleen Sara heeten;

zijn kleinzoon ***Elias Levy,*** oud 2½ jaar, zal ***Levy Elias*** heeten;

zijn kleinzoon ***Jonas*** *Levy*, oud 8 maanden, zal zoo blijven heeten.

Simon ***Coenraad Cohen*** neemt den naam ***Can'ter*** aan, zijn voornamen blijven ; zijn zoon ***Coenraad Simon,*** oud 24 jaar, te Amsterdam en zijn kleinzoon *Matthys Coenraad,* oud 4 ***jaar,*** behouden hunne voornamen.*

Mozes Abrahavn Cohen neemt den naam de ***Vries*** aan, doch behoudt zijn voornamen evenals zijn zoons ***Barend,*** oud 19 jaar, ***Jacob,*** oud 16 en ***Abraham,*** oud 8 jaar.

Hyman Levie Cohen neemt den naam ***de Li e m e n*** en *Herman als* voornaam aan.

Hendrik van Leiden, zal zich v a n ***Le y d e n*** noemen.

Isaac Jacob Levy zal zich met behoud der voornamen van *Walg* noemen.

Eleazar Izaks zal zich met behoud der voornamen Stark noemen.

Cornelis van Aken neemt van ***A k e n*** als familienaam aan.

Hendrik van Heusden neemt *van Heusden als* familienaam aan.

Abraham Adrianus van ***Heusden*** neemt v ***a n He u s d e n*** als familienaam aan.

Simon Joseph zal zich noemen *Simon Joseph Klepman;*

zijn zoon ***Salomon,*** oud 29 jaar, te Amsterdam, behoudt zijn voornaam;

zijn zoon ***Hartog,*** oud 13 jaar, zal zich *Herman* noemen ;

zijn dochter ***Mietje,*** oud *30* jaar, zal zich ***Marie*** noemen;

zijn dochter *Heyntje*, oud ***23*** jaar, zal zich ***Hendrine*** noemen ;

zijn dochter *Hester*, oud 19 jaar, behoudt haar naam.

Salomon Jacob Levy zal zich met behoud der voornamen ***Rijs*** noemen.

Levie David zal zich noemen ***Levie de Jong*** ;

zijn zoon ***David Levie,*** oud 5 jaar, enkel ***David;***

zijn zoon ***Jacob Levie,*** oud 2 jaar, enkel ***Jacob;***

zijn zoon ***Mozes*** Levie, oud 1 jaar, enkel ***Mozes.***

Lucas van Luijk zal zich *van Lu y k* mogen noemen evenals zijn 37-jarige zoon *Willem Johannes.*

Alexander Gabriel neemt den naam ***de Ka tz aan,*** doch behoudt zijn voornaam, zijn zoon ***Levie Gabriel,*** oud 30 jaar, te Rotterdam, blijft als voornaam ***Levie*** houden, diens zoon ***Gabriel*** *Levy*, oud 6 jaar, behoudt alleen ***Gabriel*** en zijn zoontje Heyman *Levie*, oud 1½ jaar, zal zich *Herman* noemen.

Mozes *Eliazar* neemt den naam ***Mok*** aan doch behoudt den voornaam ***Mozes.***

David Jacobus neemt den naam ***Lessing*** aan.

Machiel Eliazar neemt den naam Mok aan doch behoudt *Machiel* als voornaam.

Hartog *Levy* neemt den naam ***Per es*** als geslachtsnaam aan.

Joseph Isaac Salomons neemt den naam *Zwartser* aan, doch behoudt evenals zijn kinderen ***Zadok,*** oud 11 jaar, *Yzaak*, oud 8 jaar, ***Elias, oud 6*** jaar, *Alexander*, **oud 3** jaar, en *Abraham*, oud 8 maanden, hunne voornamen.

Hartog Yzaks en Mozes Yzaks oud 16 en 19 jaren, zullen zich ***de Vries*** noemen in plaats van ***Yzaks.***

Wigbold en ***Arend van Haarlem*** nemen den naam ***van Haarlem*** aan.

Uit de oude registers van Voorschoten,

door W. J. J. C. BIJLEVELD.

(Vervolg van XXXIX, 279).

Middel op het begraven.

1696 het ***kind*** van Jacob baron van *Wassenaer van Duvenvoirde* . . . . . f 30.—

1698 (na ***23*** Oct.) Juffr. ***Catharina Sloot*** ongetr. f 30.—

1698 (na 23 Oct.) de Hr. ***Nies. Poyntz*** uit Rotterdam . . . . . f 30.—

1698 (na 23 Oct.) ***kraamkind*** ongedoopt v. d. Hr. ***van Biest*** . . . . . nihil.

20 Dec. 1699 de Hr. *Francois Poyntz* . . . f 30.—

28 Jan. 1701 Juffr. ***Antonetta Schellekens*** uit den Haag . . . . . f 30.—

Apr.-Sept. 1703 ***Anna Leonora van Wassenaer*** uit den Haag . . . . . f 30.—

Oct. 1703—Mrt. 1704 ***Johanna van Halteren*** uit Leiden, ongetr. . . . . f 60.—

Zomer 1706 het ***kind*** van Arent Baron van ***Wassenaer*** uit 's-Gravenhage . . . f 30.—

3 Aug. 1706 de Heer ***Hermanus Poyntz*** uit Rotterdam . . . . . f 15.—

15 April 1708 de HoogEd. Welgeb. Jonkvr. ***Anna Maria*** Barones van ***Wassenaer van Duvenvoirde*** uit 's-Gravenhage . . . . f 30.—

11 Juni 1708 de HoogEd. Welgeb. Heer *Jacob* Baron van. *Wassenaer* van ***Duvenvoirde*** heer v. Voorschoten enz. uit 's-Gravenhage f 30.—

20 Maart 1709 Vrouwe ***Johanna van Dobbe*** naar Leiden. . . . . f 30.—

17 Dec. 1711 het kind v. d. Admiraal Baron ***van Wassenaer*** uit 's-Gravenhage ... f 30.—

31 Dec. 1711 *Cornelia Halff Wassenaer.* . . f 30.—

1 Febr. 1712 het ***kind*** van' den Gen. Maj. Baron ***van Wassenaer*** uit 's-Gravenhage f 30.—

9 Jan. 1714 Jonkheer ***Johan Lodewijk van Wassenaer*** uit 's-Gravenhage. .... f 30.—

16 Oct. 1714 de Admiraal ***Johan*** Baron ***van Wassenaer*** uit 's-Gravenhage . . . . f 30.—

26 Oct. 1714 Juffr. ***Maria Poyntz*** uit Rotterdam f 60.—

23 Apr. 1715 het ***kind v.*** d. HoogEd. Heer ***van*** *Duvenvoirde* uit Engeland. . . . . f 30.—

17 Juli 1716 Juffr. ***Maria Masuer*** wed. Hr. François Poyntz . . . . . f 30.—

19 Oct. 1716 het ***kind*** van den Heer 'Adm: Baron *van Wassenaer* . . . . . f 30.—

21 Juli 1717 Jkvr. ***Jacoba*** Barones ***van Wassenaer*** uit Bergen o/Z. . . . . f 30.—

28 Sept. 1717 Jr. ***Jacob Jan Brilanus*** Baron ***van Wassenaer*** heer van Voorschoten uit 's-Gravenhage . . . . . f 30.—

29 Jan, 1718 Vrouwe Baronesse van ***Liere*** uit

's-Gravenhage' ..... f 30.—
15 Mei 1718 het kind van den HoogEd. Welgeb. Heer Willem baron *van Wassenaer* uit Bergen op Zoom ..... f 30.-
25 Sept. 1719 Juffr. *Maria Guiot* onaetr. .. f 60.—
10 Nov. 1719 HoogEd. Welgeb. Heer *Wilhem* Baron van *Wassenaer Duvenvoirde, Gouverneur* van Bergen op Zoom .... f 30.—
2 Oct. 1721 de Heer *Joan Maton* medic. Dr. f 30.—
19 Dec. 1721 HoogEd. Welgeb. Heer *Arent* Baron van *Wassenaer* heer van Duvenvoirde uit 's-Gravenhage ..... f 30.—
4 Juni 1722 Vrouwe Anna van *Aerssen van Wernhout* douair. van *Wassenaer Starrenburg* uit 's-Gravenhage. ..... f 30.—
17 Dec. 1722 HoogEd. Welgeb. Heer Jr. *Jacob Willem* Baron *van Wassenaer* heer v. Duvenvoirde enz. uit 's-Gravenhage . . . f 30.—
4 Nov. 1723 HoogEd. Welgeb. Heer Jan *Gerrit* Baron *van Wassenaer* Luit. Adm. van Holland ..... f 30.—
25 Juni 1724 HoogEd. Welgeb. Heer *Jacob Harmen* Baron *van Wassenaer* .. . . f 30.—
2 Maart 1729 Jr. *Assuerus Arent van Wassenaer* uit 's-Gravenhage ..... f 30.—
28 Juli 1729 de Heer *Willem de Man* ... f 15.—
20 Sept. 1729 Jr. *Jacob Lodewijk* Baron *van Wassenaer* uit 's-Gravenhage .... f 30.—
29 Sept. 1729 Jvr. *Johanna Louisa* Barones *van Wassenaer* uit 's-Gravenhage... f 30.—
10 Jan. 1730 de Heer en Mr. *Salomon Poyntz* ongetr. † 5 Jan. ..... f 60.—
17 Oct. 1730 Vre. *Anna Sophia van Wassenaer* uit 's-Gravenhage. ..... f 30.—
21 Nov. 1730 Jkvr. *Hermina Carolina van Wassenaer* uit 's-Gravenhage ..... f 30.—
18 Apr. 1734 de Hr. *Jacob Jacobsz. Hinlopen* naar Utrecht . ..... f 30.—
24 Aug. 1734 het eerstgeb. *kind* v. d. HoogEd. geb. Heer Carel Lodewijk Baron van *Wassenaer* uit 's-Gravenhage ..... f 30.—
3 Maart 1735 *Gillis Suurmondt* uit 's-Gravenhage ..... f 15.—
17 Oct. 1735 Jvr. *Clara Anna* Barones *van Wassenaer Sterrenburgh* uit 's-Gravenhage f 30.—
28 Dec. 1736 het kind van den Hr. Nic. *van Overveldt* uit Rotterdam . . . f 15.—
8 Mei 1737 het *kind* van den Hr.' Hendrik *de Bruyn* ..... f 30.—
13 Juli 1737 Jr. *Frederik Augustus van Wassenaer* uit 's-Gravenhage ..... f 30.—
6 Sept. 1737 *Catharina Houthoff* vr. v. d. Hr. Willem de Bruyn. ..... f 15.—
2 Sept. 1738 *Maria van Oorschot* vr. v. d. Hr. Hendrik de Bruyn. ..... f *30.-*
3 *Jan. 1739 Maria Henrietta* dr. van den Hr. Hendrik *de Bruyn* . ..... f 30.—
17 Mei 1739 de Hr. *Jacob van Eys* naar Amsterdam . . .. f 30.—
26 Juni 1739 de' Hr. 'en' Mr. *Daniel Poyntx* ongetr. ..... f 60.—
11 Aug. 1739 de HoogEd. Heer *Àdam Philip* Baron van *der Duyn* naar Rijswijk .. f 30.—

10 Mei 1740 de Hr. *Willem de Bruyn* ... f 15.—
26 Jan. 1744 Jkvr. Maria *Petronella* Barones *van Wassenaer van Duvenvoorde* uit 's-Gravenhage ..... f 30.—
13 Feb. 1744 *Carel Jacob* kind van den Hr. Adrs. *Boers.*
24 Aug. 1745 Juffr. *Maria Schröder* vrouw van den Secrs. Willem Suurmondt ... f 30.—
10 Feb. 1746 *kind v.* d. Hr. Nics. *Overvelt* uit Rotterdam ..... f 30.—
12 Mrt. 1748 Vre. *Anna van den Bergh* wede. Mr. Leonard Verboom. ..... f 30.—
26 Oct. 1748 *Roeland Cornelis Overvelt* uit Rotterdam ..... f 30.—
16 Feb. 1754 Vre. *Louisa Emelia* Barones *van Wassenaer* uit 's-Gravenhage .... f 30.—
11 Juni 1766 *Berendina van Meurs* wede. Gilles Suurmondt. ..... f 30.—
10 Juli 1762 *kind v.* d. HoogEd. Geb. Heer Schout bij nacht Baron *van Wassenaer* uit 's-Gravenhage ..... f 30.—
9 Mei 1763 HoogEd. Welgeb. Vre. *Anna Margaretha* Baronesse *Bentinck* douair *van Wassenaer Duvenvoirde* uit 's-Gravenhage f 30.-
22 Aug. 1763 *kind van* Mr. François Pieter *de Bas* f 30.-
24 Jan. 1766 de HoogEd. geb. Vre. Anna *Isabella* Gravin *van Nassau la Lecq* vr. v. d. HoogEd. geb. Hr. Mattheus Hoeuft van Oyen naar 's-Gravenhage ..... f 30.-
8 Feb. 1766 de HoogEd. geb. Hr. *Mattheus Boeuft van Oyen* naar 's-Gravenhage . f 30.-
17 Jan. 1766 de HoogEd. Welgeb. Vre. *Jacoba Hendrina* Baronesse *van Voigt van Elspe* genaamt Vos geb. Baronesse *van Wassenaer* uit 's-Gravenhage ..... f 30.-
22 Dec. 1767 Juffr. *Brechtina Wobbina Zjassens* f *30.-*
11 Sept. 1768 De Hr. Mr. *Anthony Frescarode* overleden te Voorschoten, wonende te 's-Gravenhage naar Rotterdam .... f 30.-
11 Nov. 1768 Juffr. *Jacoba Maria Suurmondt* vr. v. Mr. F. P. de Bas ..... f 30.-
17 Nov. 1768 *Johannes Cornelis* kind van Ds. Martinus *Rummerink* . . . f *30.-*
18 Nov. 1768 Willem Suurmondt de Bas kind vanMr.F.P. de Bas ..... f 30.—
27 Nov. 1768 *Gerarda Geertruy* kind van Mr. F. P. *de Bas* ..... f *30.-*
9 Dec. 1768 *Willemina Françoisa* kind van Mr. F. P. *de Bas* ..... f *30.-*
22 Juni 1770 Juffr. *Anna Margrieta Tjassens* vr. van Ds. M. Rummerink ..... f 30.-
26 Sept. 1770 de Hr. *Willem buurmondt* .. f *30.-*
22 Oct. 1770 de Hr. *Hendrik de Bruyn.* .. f *3.-*
5 Oct. 1771 de HoogEd. Welgeb. Vrouwe *Jacoba Maria* Baronesse van *Wassenaer van Duvenvoirde* douair. den HEd. Welgeb. Heer Frederik Willem Baron Torck, naar Wageningen ..... f 30.—
28 Juli 1772 de Hr. *Olivier van Riel*, casueel op zijne buitenplaats overleden, naar Rotterdam ..... f 30.—
6 Sept. 1772 de HoogEd. Welgeb. Vrouwe *Maria Louisa* douair Baronesse *van Was-*

senaer geb. barones *de Villattes* uit 's-Gravenhage . . . . . f 30.—

13 Nov. 1776 ***Abraham Boers*** secs. van Vianen f 30.-

7 Aug. 1777 Vre. ***Sara Dorothea Musketier vr. v.*** d. WelEd. Gestr. Hr. Adrs. Boers f 30.--

8 Dec. 1779 HEd. Welgeb. Jonkvr. ***Maria Arnoldina*** Baronesse ***van Wassenaer*** uit 's-Gravenhage . . . . . f 30.---

20 Sept. 1780 WelEd. geb. Heer *Segert Theodorus* ***Burman*** begr. 21 . . . . . f 30.-

13 Mei 1785 ***Anna Barandina Hagendoorn*** Vr. v. d. Hr. Willem Julius Overveld van Amsterdam . . . . . f 30.-

7 Maart 1789 de WelEd. Gestr. Heer *Adrs.* ***Boers*** begr. 7 . . . . . f 30.—

26 Aug. 1794 ***kind v.*** d. WelEd. Gest. Hr. Joh. Adr. de ***With*** begr. 26 . . . . . f 30.-

26 Dec. 1800 ***Margaretha La Soubs*** vr. v. Mr. F. P. de Bas begr. 27 . . . . . f 30.-

14 Oct. 1803 ***dochtertje*** Anna Cornelia Sophia Adolphine van den Hr Joh. Adr. de *With* begr. 15 . . . . . f 30.—

Overleden **1806—1811.**

22 Nov. 1811 Pieter ***Jan Marcus*** overl. te Leiden 75 j. man van Ida Agatha Deutz begraven in Voorschoten 25 Nov.

16 Oct. 1809 ***Magdalena Johanna*** *d'Arrest* wede. Mr. Pieter Pietermaat overl. op Adegeest 74 j. 7 m. laat 3 kinderen na begr. te Voorschoten 21 Oct.

Anna Frederica Barones ***van Wassenaer*** ongeh. overl. in den Haag begr. Voorschoten 2 Juni 1806.

12 Maart 1810 overleden ***Agnes Margaretha de Wolf van Westerode*** wede. Jacob Otten Husly oud 72 jaar nagelaten 1 kind begr. 16 Maart.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Toegewende Wapens.

Reeds vroeg bestond de gewoonte in de heraldiek om uit „courtoisie" de figuren of de stukken van twee naast elkaar geplaatste en tot elkaar in eenige betrekking staande wapens, naar elkaar toe te wenden, ja zelfs ging men zoover, dat in samengestelde wapens de figuren en stukken der deelen naar elkaar toegewend werden. Het rechts (her.) geplaatste wapen of wapendeel komt dan meestal in spiegelbeeld voor [1]). Wanneer dit gebruik is ontstaan, is n. f. onbekend. Toch is het gewenscht dat tijdperk eenigszins te benaderen, aangezien deze gewoonte aanleiding heeft gegeven tot vele misvattingen en herhaaldelijk uit een dusdanig in spiegelbeeld geteekend wapen verkeerde gevolgtrekkingen zijn gemaakt. Dat dit gebruik reeds vroeg ontstaan is, zullen velen ontwaard hebben uit de wapens ter linkerzijde (niet-her.) van plaat 11 (beschreven in het vorig nummer), waar niet alleen het wapen naar het midden is toegewend, maar zeer consequent ook het kleinood aan de ordeketen van het Gulden Vlies. Toch blijkt het gebruik minstens 50 jaar ouder te zijn, althans aan twee akten van 1399 en 1404 in het gemeente-archief van Groningen hangt een zegel, dat het bovengenoemde duidelijk demonstreert. Het ongeschonden zegel (het één in roode, het ander in groene was) is het geheimzegel van „Wicbolt Vrydema, by Gods ghenaden biscop des ghestichtes van Veer", en vertoont Maria ter weerszijden vergezeld van St. Catherina en St. Barbara, waaronder een bisschop knielt, geflankeerd door twee wapenschildjes, ieder met hetzelfde wapen, waarvan het rechtsche (her.) in spiegelbeeld. Het wapen een schuinbalk beladen met 3 rozen, vergezeld van boven van een zespuntige ster, zal het familiewapen zijn, hoewel het van elders niet bekend is; van zijn ooms Elteke Wicboldes, Wicher Verydema en Mr. Albrecht Vridema gebruikt slechts de laatste een zegel, echter een neutraal priesterzegel zonder wapenschild. Genoemde Wigbold, opgeleid als Minderbroeder, werd 23 Januari 1391 bisschop van de Faröer [1]), hetgeen hij tot 9 December 1407 bleef. Hij behoorde tot een Groningsch geslacht, dat in het geheele gewest goederen bezat o. a. een kasteel bij Baflo. Blijkens den naam stamt de familie af van een zekere vrouwe Ida. Niet onmogelijk is zij de Yda Wycboldi, die omstreeks 1335 land te Helpman bezit, hoewel in 1339 Duurt als volwassen zoon van wijlen Rudoif Verydemen voorkomt. Het is dan ook slechts een veronderstelling; vast staat alleen, dat in 1399 men het toewenden der wapens reeds kende. Mocht een der lezers een ouder voorbeeld kennen, dan ware mededeeling gewenscht, om zoodoende tot meerdere zekerheid omtrent den oorsprong van dit gebruik te geraken.

W. G. FEITH.

[1]) Dat deze courtoisie geheel uit het oog verloren is, toont een niet zeer fraai staal van hedendaagsche heraldiek nl.: het wapen van den heer P. F. Veelenturf, sedert 1920 hoogheemraad van Rijnland, zooals het is afgebeeld op de vervolgwapenkaart van dijkgraaf en hoogheemraden: van zilver met een monogram, bestaande uit een cursieven V vau zwart, de rechterarm, overkruist door een cursieven P van rood, de linker door een cursieven F in spiegelbeeld van rood

Wapens in het raadhuis van Oud-Beyerland.

In het in den jare 1622 gebouwde raadhuis van Oud-Beyerland, dat tot in de tweede helft der 19de eeuw ook als logement dienst deed, vindt men op de eerste verdieping in den muur op twee afzonderlijk ingemetselde steenen in cartouchevorm :

1. GHELASTE . TOT . BOUWINGH . VAN . DIT . RAETHUYS

[hieronder drie wapenschilden met helmen en dekkleeden naast elkander — A. In goud 3 roode 6-spakige wielen. — B. Gevierendeeld: 1 en 4. in rood twee kookpannen geruït van goud en blauw, boven elkander, uit elke pot aan alle zijden 7 gouden slangenkoppen stekende ; 2 en 3. in blauw negen gouden penningen (3.3.3.). — C. Een huismerk bestaande uit een omgewende 4 met een dwarsstreep door de verticale streep en een dwarsstreep aan den voet (alleen aan de her. rechterzijde), beide op gelijke afstanden van de dwarsstreep die de 4 vormt. Tusschen 1ste en 2de dwarsstreep de letters 11; tusschen 2de en 3de id. de letters D L; alles van zwart op rood].

[1]) Het Oork.b. v. Gron. en Dr. II nos 1027, 1165, 1166 en 1174 geeft als Latijnschen naam Pherae, hoewel Fareyae meer gebruikelijk was voor deze Far-eilanden.

(onder A:) (onder B:) (onder C:)

GILLES PANDELAERT JERONIMUS MANRIQUE JAN DE LAET
RENTMr EN SECRETs BAILLIU EN DYCGR. FABRYCKMr
VAN OUT BEYERLANT

II. (onder gekruiste lauwertakken :)
DEUR ABRAY PANDELAERT
EN ISAACQ MANRIQUE
GHLEYT DEERST STEEN AEN
DEES FABRIQUE
ANNO 1622

Op een vermoedelijk eikenhouten, thans met, grijs-witte verf **zwaar** besmette deur, welke vroeger toegang gaf tot het gevang, is in cartouche-vorm 't volgende uitgestoken :— onder eene bekrooning in boogvorm en het jaartal 1622 tusschen de letters A en 0 (bedoeld is 0) pareeren weder drie wapenschilden naast elkander, vertoonend: 1. Twee gekruiste bijlen vergezeld van boven en van onderen van een ruit en geflankeerd door de letters C P en in den schildvoet de letters T M. — 2. Als 1. doch de bijlen geflankeerd door de letters D P. — 3. Als 1. doch in den schildvoet de letters T MN.

Onder deze drie schilden:

BEMINDT . GODT .
BOVEN . AL . TER.
WERELT . WIJDT .
NIMANDT ONBENIJDT

Tusschen de twee laatste woorden een hart waaronder een ruit, waarbij zich rechts en links eene guirlande aansluit.

Ter plaatse opgenomen in Juli 1921 door:

M. G. WILDEMAN.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Amt Friedburg (0. Friesland). 1°. In welk boek of geschrift staat eene volledige beschrijving speciaal van het amt Friedburg in Oost Friesland uit de 14e, 15e en 16e eeuw?

2°. In welke bibliotheek of staats-archief kan ik over bedoeld amt gegevens vinden? Het staats-archief in Aurich (0. Friesl.) is afgezocht.

Utrecht. Dr. A. W. COSTER VAN VOORHOUT.

Berg (van den). Wat is het wapen van eene familie *van den Berg,* eertijds te Kralingen gevestigd?

Dordrecht. A. H. STOLK.

Bernet. Wat is het wapen van eene familie ***Bernet,*** te Rotterdam gevestigd, doch eertijds in Duitschland (Wismar) ?

Dordrecht. A. H. STOLK.

Brink (van den). Hoe is 't wapen van ***Jacobus van den Brink,*** geb. te Tiel 1714, in 1749 te Vlaardingen gevestigd ?

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Clerc. Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens betreffende ***Johanna Catharina Clerc.*** *Zij* huwde 1743 met *Victor Dittlinger*, geb. Bern 19-3-1716.

d. H. A. L. S.

Doorn (van). Wat is het wapen van eene familie ***van Doorn,*** eertijds te Rotterdam gevestigd?

Dordrecht. A. H. STOLK.

Druynen (van). Wat is het wapen van eene familie ***van Druynen,*** die te Nijmegen gevestigd geweest is?

Dordrecht. A. H. STOLK.

Duren (van). Gevraagd wapen en afstamming van ***Gerretje van Duren,*** die als „j.d. voorheen tot Voorst, maar thans tot Brummen woonagtig", op 2 October 1757 te Brummen met ***Hendrik Clasen*** huwde.

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Gobbelschroy (van). (XXXIX, 242). Mr. ***P. L. J. Servais van Gobbelschroy***, geb. Leuven in 1787, overl. in Oct. 1860, diende onder Napoleon eerst als 1e auditeur bij den Conseil d'Etat, daarna als onder-prefect te Gent en later als zoodanig te Deventer, Minister van Binnenlandsche Zaken (23.6.1825—31.12.1829) en van Waterstaat, Nat. Nijv. en Koloniën (1.1.1830—4.10.1830), ontsl. bij K. B. van 20 Oot. 1830 No. 73.

's-Gr. E.

Herfst. Wat is het wapen van eene familie ***Herfst,*** welke. eertijds in plaatsen, langs de Hollandsche IJssel gelegen, gevestigd is geweest?

Het wapen, dat, het, Armorial Général op dezen naam vermeldt, is mij bekend.

Dordrecht. A. H. STOLK.

Hoeven (van der)-van Doorn. Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens betreffende ***Cornelis v. der Hoeven*** en ***Gorneiia van Doorn,*** ouders van ***Catharina v. der Hoeven,*** gedoopt 20-11-1740 te 's Gravelduin-Capelle en gehuwd, vermoedelijk te Gorinchem, met ***Cornelis van Diepenbrugge.***

d. H. A. L. S.

Keulen (van). (XXXVIII, 231). ***Johannes van Keulen*** was getrouwd met ***Catharina Buijs.*** Dat hij de beide wapens reeds samenvoegde, was mij niet bekend, wel echter dat hun zoon ***Gerard Hulst van Keulen*** (getr. met Catharina de Veer en Anna Hendrina Calkoen) het gecombineerde wapen voerde. Hiervan heb ik een cachet of lakafdruk gezien, waar ben ik vergeten.

Haarlem. L. CALKOEN.

Kruyt of Kruit. Wat is het wapen van eene Noord-Hollandsche familie van dien naam, o.a. te Callantsoog gevestigd geweest?

Dordrecht. A. H. STOLK.

Maet (van der). Is er iets bekend van een geslacht ***van der Maet,*** waartoe o.a. behoorde ***Agnieske Hendriksdr. v. d. M.,*** geb. te Utrecht, gehuwd 1e in 1630 te 's Hertogenbosch met ***Frans Jansz. van Eysteren,*** later te Tiel woonachtig, en ***Maurits Hendriksz. v. d. M.,*** geb. te Utrecht, gehuwd te Tiel in 1639 met ***Jenneken Hermansdr.?***

Amsterdam. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

Moer (van der). (XXXI, 224). T.a.p. vind ik het wapen vermeld van het Zierikzeesche geslacht ***van der Moer,*** waarvan de geregelde stamreeks begint met ***Jan Lambrechtsz. van der Moer,*** geb. te Prinseland (Dinteloord), die 16 Sept. 1717, wonende te Zierikzee,

als weduwnaar aldaar huwde met *Levina Jansdr. Bake of* Baak, j.d. van en te Zierikzee (Maandbl. jrg. 1912,143).

Gaarne zoude ik willen vernemen:

1. Staat het vast, dat bovenbedoeld wapen t.w. „in blauw een zilveren voetboog" gevoerd is door dit Zierikzeesche geslacht *van der Moer* ?

2. Waarop berust de aanname, dat dit 18e eeuwsch Zierikzeesch geslacht *van der Moer zou* stammen uit „dit zoo aanzienlijke Vlaamsche geslacht", dat vluchtte om der religie wille in het laatst der 16e eeuw naar de Noordelijke Nederlanden (Maandbl. 1912, k. 143), en „waarvan ook leden te Delft gevestigd en in aanzien" waren ?

3. Zou iemand mij een afbeelding of lakafdruk van het wapen van dit geslacht kunnen bezorgen, of de plaats aanwijzen waar zulks te vinden is?

E. *C. C.* R.

Wij moeten op het bovenstaande het antwoord schuldig blijven. Wellicht is het voor den inzender van belang te weten, dat personen van den naam *van* der *Moer(e)* in de 17e eeuw in de regeering zaten van *Delft* en *Alkmaar,* die, naar hun wapen te oordeelen, tot bovenbedoeld geslacht uit Vlaanderen behoorden. Men vindt dit wapen *van* der *Moere* in Smallegange's N. Cronyk van Zeeland. (Zie ook Maandbl. XXX, 206, XXXIII, 74 en Rietstap Arm. Gen. in voee).

Doc.-Bur.

Nieuwkuyk (van). (XXXVIII, 194; XXXIX, 294). Ons zijn de navolgende familiewapens bekend, waarin een boom voorkomt, aan welks takken een wapenschildje hangt.

1°. van Borstele.

Dirck Mattheusx. van Borsteie, 1616 te Leiden, voert : een geplante boom aan de onderste takken waarvan rechts een met 7 sterren beladen schildje en links een met 3 kruisjes beladen schildje hangt, terwijl vóór den stam van den boom een beer staat. (Collectie van Rijckhuysen, deel 1 folio 84 verso, Archief te Leiden.)

2°. Brant.

Geslacht te Leiden, vermeld in het Amorial Général, voert: een geplante dorre boom aan welks takken rechts een met 3 omgekeerde schedepunten beladen schildje en links een met een ster beladen schildje hangt.

3°. van Groenewegen.

Pieter van Groenewegen, Notaris te 's-Hage, voert: een geplante boom, aan welks takken rechts een met 5 bollen (of rozen of sterren) beladen schildje hangt. (Oude stamboom van Duvenvoorde).

4°. Prins.

Oorspronkelijk wapen van het Rotterdamsche geslacht *Prins,* thans met een gevierendeeld wapen in den Nederlandschen Adel opgenomen: een uitgerukte dorre boom, aan welks takken rechts een met 3 vogels beladen schildje hangt. (Komt ook voor met het schildje links van den stam).

5°. van Worcum.

Vermeld in het Amorial Général, voerende: een geplante dorre boom aan welks takken rechts een met 2 verticaal geplaatste visschen beladen schildje hangt.

Doc.-Bur.

Potte (de la)-de With. (XXXIX, 294). De ondertrouw 19-10-1636 tusschen *Antoni de la Poort,* van Veere en *Emmerentia de With,* van Amsterdam is te Amsterdam niet te vinden.

Amsterdam. A. B. van der Vies.

Posthoorn. Wat is het wapen van eene familie *Posthoorn,* gevestigd geweest te Rotterdam, doch vóór 1649 in Duitschland ?

Dordrecht. A. H. Stolk.

Renneberg (de). Volgens *Gachard* huwde 7.2.1802 *Jacqueline Marie Louise Anne Wilhelmine de Zuylen de Nyevelt* [1]), geb. 1781, met *Frédéric Pierre Félicité Zéphirin* comte de *Rennenberg,* chambellan de Fréderic Jean Othon prince de Salm-Kirburg en verwijst daarbij naar *d'Ablaing,* Ridderschap Veluwe p. 436, alwaar evenwel van dat kamerheerschap niet wordt gesproken, doch genoemde *Renneberg* een natuurlijke zoon wordt genoemd van den prins van Salm-Kyrbourg [2]).

Blijkens de huwelijksadvertentie i. d. Schenkenschans 7 Febr. 1802 voert de bruidegom geen titel en zijn de voornamen van de bruid *Jacoba Maria Anna Juliana.* Uit dit huw. werd 24.9.1803 te Deventer een zoon en 10.11.1810 te 's-Gravenhage eene dochter geboren.3) In beide adv. draagt de moeder de voorletters *J. M. L. A. J.,* terwijl *hij* zich in 1803 officier bij de Bataafsche Dragonders en in 1810 kapitein onder 't 14de reg. Kurassiers noemt.

Daar hij in *Wilbrenninck's* chronologische lijst der Cavalerie-Officieren niet meer voorkomt, heeft hij dus vóór 1814 den dienst verlaten of is hij vóór dien tijd overleden.

Vragen : Hoeveel kinderen zijn uit dit huwelijk geboren en leeft dit geslacht nog voort? In geen der *Gothaïsche Genealogische Taschenbücher* komt de naam voor. [4])

Zonder voorvoegsel en als Rennenberg vond ik hem vermeld in de huw. aank. i. d. Osnabriick 9.3.1824 van *G. Rennenberg,* luit-adj., met *A. J. M. J. Schuyt.*

's-Gr. M. G. W.

Ruyl. (XXXIX, 243, 295). *Peter Ruyl,* rentmeester te Grave, was gehuwd met G. Cuyper van Holthuijsen. *Albert Ruyl* kreeg dan het door Peter 18 Febr. 1693 verkregen goed de Hattert. Hattert had jachtrecht. Daarover requestreert Albert Ruyl 21 Juni 1756 en 30 Aug. 1770 en zegt, dat zijn vader *Peter, de rentmeester* het kasteel kocht. Albert woonde er en was als *predikant te Vierlingsbeek* volgens het Prot. doopboek 1 Januari 1736 door Petrus Buys, predikant te Beers, bevestigd met Mattheus V dd 4. Hij zelf sprak naar aanleiding van 2 Corinthe 5 dd ll.

Wil de heer van der Vies nu eens aantoonen, waar-

[1]) Dochter van Gerard Willem en diens 1e echtgen. Jacoba Maria Wilhelmina van Lynden.

[2]) Dus van Frederik III (1745—1794), hetgeen bevestigd wordt door Gritzner, die bovendien mededeelt, dat de grafelijke titel d.d. 16. 9. 1788 door Keurvorst Carl Theodor van de Palz werd verleend.

[3]) Gritzner deelt mede, dat het huwelijk 3.10.1801 plaats had, de bruid 26.12.1783 geboren was en het huwelijk gezegend werd met 3 kinderen, t. w. *Gerhard Wilhelm,* geb. 29. 9. 1304, *Annette,* geb. 20. 12.1806 en *Henriette,* geb. 10. ll. 1810.

[4]) Dit is niet geheel juist. De naam *Rennenberg* wordt met den baronalen titel nog heden ten dage gevoerd door de (morganatische) weduwe en kinderen van Frederik VI laatsten vorst van Salm—Kyrburg, die onder zijne vele titels ook dien van graaf van *Rennenberg* voerde en op Schlosz Renneberg bij Neuwied resideerde. (Zie Alm. de Gotha). Red.

om Albert geen predikant was en zijn vader geen Peter heette of wel waarom dit hoogstwaarschijnlijk onjuist is?

Amersfoort. A. F. VAN BEURDEN.

Inderdaad — Peccavi — de predikant *Albertus Ruyl* heeft bestaan. Hij werd 1730 predikant te St. Bavo gezegd d'Eede (Zeeland), 1736 te Vierlingsbeek, 1760 Emeritus.

Hij stierf 24 November 1772 te Vierlingsbeek ruim 68 jaren oud.

Amsterdam. A. B. VAN DER VIES.

Ruyl. (XXXIX, 243). Uit aanteekeningen, geschreven op bladen, welke vermoedelijk uit familie-bijbels zijn gescheurd :

„ 1730. 17 Augustus is mijn doghter ***Johanna Adriana de Quay*** getrouwt met de Hr. ***Johan Ruyl*** rentmeester van de Domeyne en geestelicke goederen over de stadt Grave en den Lande van Cuyk et. et. et. Door Domine Kaa.

1736. Op heede Woensdag deesen sestiende Meert 1700 veyf en dertig des avons omtrent half agt euren is geboore onsen derden zoone, ende den volgende Vrijdag den agtiende des Agtermiddags in de groote kerke alhier tot Grave door den Eerwaarde Hooggeleerde Heere Dominus Geysbertus Kaa gedoopt met den naame Adrianus Hendricus, de getuygen over des selfs doop waaren onsen swaager ***Johan Ruyl*** Rentmeester der Domaine en geestelijke goedere van sijn HoogHeyt den Heere Prinse van Orange Nassauw over de stad Grave en Lande van Cuyk en de Desselfs Huysvrouwe onse suster ***Johanna Adriana Ruyl*** geboore de *Quay* sijnde deese zoon genaampt naar gemelten onsen Behuwde vader Adriaan van Schuylenburg Heere van den Dukkenburg (in wiens naame gemelte onsen swaager Ruyl gestaan heeft) en de naar onse moeder wijle vrouwe Hendrina van Schuylenburg vrouwe van den Duckenburg geboore Ingenool.

1739. ... Maart des nags omtrent ..... is in het ..... jaar sijnes ouderdoms in den Heere ontslaape onsen swaager de Heer ***Johan Ruyl*** in leeve Rentmeester der Domeyne der stat Grave en Lande van Cuyk en op den ..... daar aanvolgende des avons om neegen euren in de groote kerke alhier begraaven".

De eerste aanteekening is vermoedelijk van ***Hendrina Ingenool*** weduwe van *Ludolf* ***de Quay***, schout, rigter en dijkgrave der stad Grave, overleden 2 November 1728 in zijn 77ste jaar.

Ludolf d. Q. zou de broeder zijn van ***Arnoldus de Quay. (XXXIX, 29).***

Hendrina Ingenool hertrouwde met ***Adriaan van Schuylenburg*** op den 25 September 1731.

T. G. D. Q.

Schiffaert (de)-Vitringa. Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens betreffende ***Johannes de Schiffaert***, predikant te Ferwerd, en ***Catharina Vitringa,*** ouders van ***Dieuke de Schiffaert***, geb. te Ferwerd 6-1-1725, en gehuwd te Ferwerd 16-3-1760 met Mr. *Jan Albarda.*

cl. H A. L. S.

Stolk. ***Wat*** is het wapen van eene familie *Stolk*, voorheeu te Overschie, Kralingen, Hillegersberg, langs de Hollandsche IJssel en te Rotterdam wonende?

De wapens, die het Armorial Général voor ***van Stolk*** en ***van Stolwijk*** geeft, zijn mij bekend.

Dordrecht. A. H. STOLK.

Verhellouw-Pistorius. Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens betreffende ***Willem Verhellouw*** en ***Adriana Pistorius***, ouders van ***Jan Verhellouw***, geb. te Waardenburg 9-7-1765 en gehuwd met ***Johanna van Diepenbrugge,*** geb. 23-11-1770.

d. H. A. L. S.

Het eenige ons bekende wapen ***Verhellouw*** is datgene, dat in het Armorial Général vermeld wordt. Van den naam ***Pistorius*** zijn ons meerdere wapens bekend, doch daar uit onze aanteekeningen van eenig verband met het gevraagde niets blijkt, laten wij hun beschrijving achterwege.

In Navorscher 1895 pag. 9 en 10 wordt gesproken van *W. Verhellouw,* circa 1786 te Waardenburg en van *Jan Poulusz. Verhellou*, ongeveer 1725 te Poederoyen, beiden schoolmeester. DOC.-BUR.

Vos(sius). *Joannes Vos(sius)*, geb. 1649 te Roermond, gest. 22 Febr. 1585 te Dordrecht, ingeschreven in het album studiosorum der Leidsche Hoogeschool, als ***Joannes Alopecius*** Ruremondanus, laatstelijk predikant te Dordrecht, gehuwd 1° met ***Cornelia van Buel*** (dochter van Mattheus van Buel of Biel) 1673 te Wassenberg, 2° met Anna de ***Witt*** Fransdochter. Uit het 1ste huwelijk 3 kinderen (2de huwelijk geen): *Antonia Judith* en ***Johannes Cornelis***, tweelingen, geboren te Heidelberg 1574 en *Gerardus* ***Joannes,*** geb. nabij Heidelberg 1677.

Bij den dood van ***Joannes Vossius*** werden deze kinderen toevertrouwd aan *Barbara*, weduwe van *Jacob* ***van der Mijle.*** Wie kan mij inlichtingen geven omtrent ***Antonia Judith*** en ***Johannes Cornelis?***

H. H. v. S. V.

Waltelingh-Fransz. (XXXIX, ***246, 296).*** In het archief van de Neder-Betuwe portefeuille 119, te vinden in het Rijksarchief te Arnhem, bevindt. zich een lakafdruk van ***David Fransz.***, 6-1 1753 gerichtsman van Neder-Betuwe, getrouwd met ***Henrica Agneta Schull***, zuster van den Tielschen Burgemeester ***Peter Schull.***

Deze lakafdruk vertoont het zelfde wapen als dat, hetwelk in kolom 296 wordt omschreven, behoudens dit kleine verschil, dat het voorwerp in de rechter helft van het bovendeel, dat hier meer van een been dan van een laars heeft, omgewend en bovendien rechts en links vergezeld is van 3 bollen boven elkaar.

De kinderen van dezen ***David Fransz.*** evenwel, nam : ***Arnolda Elisabeth,*** *Ida* ***Angenita*** en ***Cornelia Petronella Fransz.***, allen 7-11 1'769 te Tiel, voeren op hun lakafdrukken, die te vinden zijn in de Volmachten van de Geldersche Leenkamer en in een Collectie Besloten Testamenten van Tiel, inplaats van het wiel duidelijk een wereldbol. DOC.-BUR.

Wapen (Onbekend). Te Oudewater bevindt zich in een fraaie renaissance-gevel het navolgende in zandsteen uitgevoerde alliantiewapen :

Man: 3 blauwe ruiten (veld is niet beschilderd. ... dus zilver?);

Vrouw: gevierendeeld: 1 en 4 in rood een leeuw vergezeld boven van een barensteel; 2 en 3 boven een gouden wassenaar beneden een gouden ster.

Over beide een helm zonder helmteeken. In de rechter (heraldisch) bovenhoek van den steen de hoofdletter G. in de linker (heraldisch) bovenhoek de hoofdletter C, en bovendien naast het vrouwelijke wapen het jaartal 1646.

Kan men mij ook zeggen welk huwelijkspaar met dit alliantie-wapen aangegeven wordt ?

's-Gravenhage. Mr. J. VAN DE KASTEELE.

Het vrouwelijke wapen is o. i. zeker dat van het geslacht *van Bronkhorst; wij* vonden het toch in 3 verschillende bronnen o.a. bij M. Balen, Beschrijving van Dordrecht, waar vermeld wordt *Margaretha van Bronkhorst,* de vrouw van *Kornelis Cruydenier, 1637* Burgemeester van Dordrecht. Balen beschrijft haar wapen aldus: „gevierendeeld: 1 en IV in rood een zilveren leeuw vergezeld boven van een zilveren barensteel; 11 en 111 in purper boven een gouden wassenaar beneden een gouden ster". In 2 andere bronnen vonden wij het veld in kwartier II en III groen inplaats van purper.

Eenmaal vast staande, dat het vrouwelijk wapen *van Bronkhorst* is, zijn wij in onze aanteekenmgen van dat geslacht gaan verder zoeken en vonden in de Batavia Illustrata pag. 896, dat *Geertruyt van Bronkhorst Gijsbertsdr.,* die 1614 sterft, getrouwd is met *Anthonis van Vliet,* heer van der Coulster, die 1696 sterft. Het huwelijk is kinderloos, zegt de Batavia, hetgeen ook van der Aa in zijn Aardr. Woordenboek op het woord Vliet vermeldt met de toevoeging, dat deze *Antonis* het laatste mansoir van zijn stam is, tengevolge waarvan de heerlijkheid Vliet is overgegaan via *Anna van der Vliet* in het huis *Bronkhorst.*

De heerlijkheid Vliet ligt in de onmiddellijke nabijheid van Oudewater ten Zuiden van De Hollandsche IJssel, Protestanten en Katholieken gaan te Oudewater ter kerke en de kinderen gaan aldaar ter school, zegt van der Aa. Volgens Kinschot, de Beschrijving van Oudewater, is Jhr. **Jan** van *Vliet,* heer van Vliet, Hoencop en Berch-Ambacht, 3-11 1519 aangesteld tot „Castelein van het Sloth van Oudewater". Wij zien dus hieruit een vrij nauwe relatie tusschen Oudewater en de heeren van Vliet in de oude tijden en het zoude dus ook niet te verwonderen zijn, als wij in die plaats hier of daar een wapen van het geslacht van Vliet aantroffen.

Dit geslacht nu, afstammende van *Gerrit,* den broeder van den bekenden *Herman van Woerden,* voerde sedert het midden van de 15 eeuw weder het volle wapen van Woerden, zijnde „in goud 3 roode ruiten", behoudens de kleuren het zelfde dus als het mannelijk wapen van het gevraagde alliantie-wapen.

Dat de kleuren op den gevelsteen niet overeenkomen met die van het wapen van *Vliet,* zegt niets, want, zooals uit de mededeelingen van den Heer v. d. Kasteele blijkt, heeft men aan de kleuren op den steen geknoeid. Zoo zijn volgens ZEdl. de 10 en 40 kwartieren van het vrouwelijk wapen geheel rood, d.w.z. veld, leeuw en barensteel, alles is met roode verf bedekt, terwijl het veld in de kwartieren 2 en 3 ongekleurd gelaten is. Waar dus in het vrouwelijk wapen de kleuren niet overeenkomen mot de werkelijkheid, kan dit even goed het geval zijn met die van het mannelijk wapen.

In verband nu met het bovenstaande lijkt het ons zeer waarschijnlijk, dat wij hier te doen hebben met het alliantie-wapen *Anthonis van Vliet-Geertruyt van Bronkhorst.*

Er blijft echter iets vreemds over nl. de letters G en C en het jaartal 1646. De aanwezigheid hiervan weten wij niet te verklaren.

DOL- BUR.

Wapen (Onbekend). Men toonde mij een zilveren wapenstempel, denkelijk uit het midden van de 18de eeuw, waarop het navolgende' wapen gesneden: „een geplante boom, waarvan de stam gaande over een horizontaal geplaatst anker; helm zonder helmteeken," en vroeg mij, van welke familie dit wapen kan zijn.

Daar het niet in mijne collectie voorkomt, doe ik de vraag, van wien dit wapen is.

Rotterdam. R. T. MUSCHART.

Werff (van der). Wat is het wapen van eene familie van dezen naam, voorheen te Kralingen gevestigd en aldaar *van* de *Piswerff* geheeten, en waartoe de schilders van dien naam' behoorden?

Dordrecht. A. H. STOLK.

Wij verwijzen den vrager naar het Armorial Général, dat in voce v. d. Werff uitdrukkelijk het wapen van den schilder *Adriaan van der Werff* vermeldt.

DOC. BU R.

Wernink (Wapen), Volgens een lakafdruk voert het geslacht *Wernink* het volgende wapen: in. ... 2 dwarsbalken van .... beladen met 5 sterren van .... 3 en 2. Helmteeken: een ster.

Wie kan het ontbrekende invullen?

Hoorn. W. VAN MAANEN.

Zijnen-Bijnen. Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens betreffende *Nicolaas Zijnen* en *Johanna Bijnen,* welke vermoedelijk te Eersel op 30-8-1732 huwden. Uit dit huwelijk: *Catharina Zijnen,* geb. te Eersel 13-1-1736 en gehuwd met *Anthony Ramaer* te Asten(?) 4-6-1769.

A. H. A. L. S.

Zie over het echtpaar *Zijnen — Bijnen* Maandblad XXXIV, 229. DOG. BUR.

INHOUD 1921, N° 11.

Bestuursberichten. — Pieter van Beoostenzweene's Remissorium Philippi, door Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop. (Vervolg). — Schimmelpenninck, door W. Wijnaendts van Resandt. — Aanteekeningen uit het oudste Trouwboek van Harderwijk, loopende van 1591—30 December 1649, door J. P. de Man. — Naamsaanneming volgens Keizerlijk Decreet van 1811 te Haarlem, medegedeeld door Joh. Ruys. — Uit de oude registers van Voorschoten, door W. J. J. C. Bijleveld (Slot). — Korte Mededeelingen: Toegewende Wapens; Wapens in het raadhuis van Oud-Beyerland. — Vragen en Antwoorden: Amt Friedburg (0. Friesland); Berg (van den); Bernet; Brink (van den); Clerc; Doorn (van); Druynen (van); Duren (van); Gobbelschroy (van); Herfst; Hoeven (van der)-van Doorn; Keulen (van); Kruyt of Kruit; Maet (van der); Moer (van der): Nieuwkugk (van); Porte (de la)-de With; Posthoorn; Renneberg (del; Ruyl; Schiffaert (de).Vitringa; Stolk; Verhellouw-Pistorius; Vos(sius); Waltelingh-Franz; Wapen (Onbekend); Werff (van der); Wernink (Wapen); Zijnen-Bijnen.

De Ned. Roek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. SMITS.

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch - heraldisch Genootschap: „De Nederlandsche Leeuw,"

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan de leden van het Genootschap gratis toegezonden.
Bijdragen, correspondentie betreffende de redactie, opgaven van adresverandering en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen gelieve men te richten tot den redacteur Mr. TH. R. VALCK LUCASSEN, *huize „Sparrenheide", Driebergen.*
De jaarlijksche contributie voor het lidmaatschap bedraagt ƒ 10.— en voor de leden te 's-Gravenhage, die de wekelijksche portefeuille ontvangen, ƒ 15.-. Voor niet-leden is het Maandblad verkrijgbaar tegen een abonnementsprijs van ƒ 10.— per jaargang.

Correspondentie betreffende het Genootschap gelieve men te richten tot den secretaris Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP, *Delistraat* 35, *'s-Gravenhage,* en die betreffende de Bibliotheek en de wekelijksche portefeuille tot den bibliothecaris Jhr. Mr. W. G. FEITH, Prinses *Mariannelaan* 34, *Voorburg.*
De Bibliotheek van het Genootschap, gevestigd *Heerengracht 62 (hoek Princessegracht), 's-Gravenhage,* is voor de leden geopend iederen Maandag van 3-5 uur.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 12. XXXIXe Jaargang. December 1921.

BESTUURSBERICHTEN.

Tot lid is benoemd:

Dr. S. A. WALLER ZEPER . . . . . Assen.
Rijksarchivaris in Drenthe.

Adreswijzigingen.

W. L. VAN DEN AKKER ..... *Amsterdam.*
Amsteldijk 45.
Jhr. M. H. VAN BERESTEYN .. *Weitevreden* (Java).
Boulevard 14.
M. R. H. CALMEYER .... *Meester Cornelis (Java).*
Generaal Staallaan 46.
W. A. FRIESWIJK ..... *Bilthoven.*
Rembrandlaan 20.
W. F. HARTMAN ..... *Rotterdam.*
Schiedamsche singel *81.*
P. C. LABRIJN ..... Goes.
Mr. NIJGH ..... *'s-Gravenhage.*
v. Loostraat 110.
H. J. VERHELLOUW .... *Lemberg* (Klein Polen).
ul. Podwale 7/III.
J. WILLINCK ..... *Antsterdam.*
Hotel „de Oude Graaf" *Kalverstr.*

Aanwinsten der Bibliotheek.

Ten geschenke:

G. van Klaveren Pz. Het geslacht Piek; 1916. (n. i/d. h.) (v. d. *hr. H. Piek, 's-Gravenhage).*

Dr. W. Mo ll. Catalogus v. d. historische-topografische bibliotheek, 2 dln., 1921.
(v. *d. Dienst v. Kunsten en Wetenschappen van 's-Gravenhage).*

Jul. Hamilton Douglas. The principal noble families of *Rome,* 1906. (v. *h. lid Mr. A. Staring).*

A.B.C.rijm ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan der familievereeniging *Vriesendorp,* gevestigd te Dordrecht, 1921. (n. i/d. h.) *(v. h. lid J. Vriesendorp).*

Leidsch Jaarboekje 1920. (v. *h.* lid *W. J. J. C. Bijleveld).*

Door aankoop:

0 1. de Wree. La genealogie des comtes de *Flandre,* 1642/4.

A. Fahne. Geschìchte der *Kölnischen, Jülichschen* und *Bergischen* Geschlechter, 1848/53.

A. A. Vorsterman van Oyen. Het vorstenhuis *Oranje-Nassau,* 1882.

W. J. F. Jute n. Het groothertogelijk huis *Mecklenburg,* 1901/2.

H. von Goeckingk. Geschìchte des *Nassauischen* Wappens, 1880.

G. W. E ve. Heraldry as art. 1907.

Leop. Ludovici. Lapidarium Zeylanicum, being a collection of monumental inscriptions of the Dutch churches and churchyards of *Ceylon,* 187'7.

Dr. K. L ìnd. Sammlung von Abbìldcngen mittelalterliche Grabdenkmale aus den Ländern der *Oesterreich- Ungarische* Monarchie, 1894.

Naamlijst van personen, die van 1693-1774 te *Amsterdam* zijn ter dood gebracht en waarom en hoe. 1774. (Verkorte titel).

Almanach de *Bruxelles* 1918 (uitgegeven, omdat de Gotha een Duitsche publicatie was).

Pieter van Beoostenzweene's
Remissorium Philippi,

door Mr. E. J. THOMASSEN à THUESSINK VAN DER HOOP.

(Vervolg en slot van XXXIX, *317).*

IV.

Ons rest thans nog de behandeling van deel 2, bevattende de platen IV en V [1]). Evenals in het eerste

[1]) Deze beide platen werden reeds met het November-nummer van dit maandblad verzonden.

deel vinden we hier allereerst de gebruikelijke „aanbieding", plaat IV, en eene als historische herinnering te beschouwen voorstelling, min of meer symbolisch opgevat, plaat V.

Deze tweede aanbieding *ia* aanmerkelijk soberder gehouden dan de eerste. Zij vertoont slechts „le duc en conseil", dus zonder de jeugdige bloedverwanten en andere aanzienlijken, die op plaat I de plechtigheid luister bijzetten. Zes raadslieden omringen hertog Philips, ons allen reeds van die eerste aanbieding bekend, de „chancelier de Bourgogne", de „chef du conseil", de „premier chambellan"; voorts de belde Lannoy's, en van de verdere gunstelingen alleen de populaire graaf van Oostervant, weduwnaar der vroegere landsvrouwe Jacoba. Hier dus naast den bisschop en den kanselier drie oud-stadhouders van verschillende gewesten (tevens Vliesridders) met den toen hier te lande in functie zijnden Jan van Lannoy.

Na een terugblik op twee onzer veertiende-eeuwsche graven — zij 't dan als het ware door een Bourgondischen bril bezien — worden we dus door deze vierde afbeelding wederom van de veertiende in de vijftiende eeuw verplaatst om opnieuw ons met het weelderige Bourgondisch0 hof bezig te houden, de periode der fantastische kaproenen en houppelandes, der poulaines (schoenpunten) van de mannen en hennins (puntige kapsels) van de vrouwen. Na hetgeen ik bij de platen 1 en II opmerkte, meen ik thans zeer kort te kunnen zijn. Het bijschrift is geheel gelijkluidend aan dat bij plaat I: hoofdpersoon is weer de welbekende figuur van onzen goeden landsheer hertog Philips, hoogloffelijker gedachtenis; als veldheer, staatsman, diplomaat, maecenas, terecht beroemd; volgens Huizinga [1]) eender treffendste laatmiddeleeuwsche voorbeelden der verbinding van vroomheid met wereldschen zin: „de man van de overdadige feesten en de talrijke bastaarden, van de sluwe politieke berekening, den geweldigen trots en toorn", tevens „een ernstig devote"; een dier „felle menschen, wier rood bloeiende zonden bij wijlen hun overstortende vroomheid des te heviger doen uitbarsten". Wij herinneren aan de heftige familieveete tegen de Orleansen, aan het romantische bloedwraak-motief wegens den te Montereau gepleegden moord op Philips' vader, met de daaruit voortgekomen verbitterde oorlogen tegen Frankrijk, de „Bourguignons" tegen de „Armagnacs"; aan 's Hertogen schitterende ridderfeesten en grootsche kruistochtplannen; aan de instelling van het Gulden Vlies, door alle eeuwen heen verder de eerste en eerwaardigste onder de hoog0 orden. „Etre fidèle à son Dieu, à son prince et à son épée, montrer un courage indomptable dans les camps, une adresso supérieure dans les joûtes, associer à ces exploits le culte de sa dame, ne trahir ni ses armes, ni la beauté, ne rien craindre que de perdre l'honneur, tout entreprendre pour l'amour de celle dont on porte un gag0 sur sa cuirasse, lutter toujours avec loyauté et ne jamaia oublier les liens d'une étroite confraternité, tels sont bien les caractères de l'ordre fondé à Bruges, le 10 janvier 1429, par celui qu'on appelait „le Grand Duc d'Occident."" [2])

[1]) Herfsttij der middeleeuwen, 293. „Le duo de Bourgoigne", zegt Olivier de la Marche, „fut de son temps un prince le plus dameres et le plus connoyseulx que l'on sceut; et avoit de bastards et de bastardes une moult belle compagnie".

[2]) Kervijn de Lettenhove, t. a.p. bl. 15.

Evenals bij zijn grootvader, „le duc Aubert", vermeld ik hier ook Philips' kwartieren — volkomen dezelfde als die onzer gravin Jacoba:

Valois × Anjou, Bourgondië × Frankrijk; Luxemburg × Brabant, Bohemen X Habsburg;

Vlaanderen × Rethel, Frankrijk × Franche-comté; Brabant X Engeland, Evreux X Artois;

Beieren X Brunswijk, Habsburg X Zollern; Henegouwen × Luxemburg, Valois × Anjou;

Silezië X Polen, Bohemen × Habsburg; Silezië × Brunswijk, Brandenburg × Habsburg; — een merkwaardig bonte mengeling van allerlei landsaarden, dankbaar onderwerp voor studies in bloedmenging, herediteit, „Ahnenverlust" en dergelijke: niet minder dan negen maal de Fransche Capetingers, vier maal de Habsburgers, drie maal de Poolsche en Yilesische Piasten, twee maal de Przemysliden van Bohemen, twee maal de Luxemburgs, tweemaal de Welfen, twee maal de Mansuariërs (Brabant), voorts de Ascaniërs (Brandenburg), Plantagenets (Engeland), Wittelsbachs (Beieren), enz. enz. [1]) De afkomeling van zooveel historische dynastieën, Philips de Goede, hertog van Bourgondië — als zoodanig „premier pair de France" — „Philippe qui qu'en hongne", later „le Bon", is ook hier in het prachtgewaad zijner Vliesorde met getrokken zwaard afgebeeld. Hij behoeft bij onze beschouwingen evenmin verdere bespreking als de veertien wapenschilden, die boven zijn hoofd de zijden der tent versieren en alle reeds bij plaat 1 werden behandeld. Hetzelfde geldt Mr. Pieter en zijn wapenschild, hier met ongekroonden leeuw.

De identificatie der zes andere figuren geeft niet de minste moeilijkheid. Ook dit uitgelezen gezelschap doet ons denken aan de voorstelling van Olivier de la Marche, die den Hertog beschrijft als „assis sur son banc paré de tapis, de carreaux et de palles" en voorts „environné de sa noblesse, accompaigné et adextré de son conseil, qui estoit derrière la perohe du banc, tous en pied, et prestz pour conseiller le duc, si besoing en avoit, et dont les plus prochains de sa personne furent le chancellier et le premier chambellan; et ceux la estoient au plus près du prince, l'ung à dextre et l'aultre à senestre." De orde is hier eenigszins anders: wel staan deze beide dignitarissen, de heeren Rolin en Croy, naast 's Hertogen zetel, maar de eereplaats, rechts op het eerste plan, wordt ingenomen door den gemakkelijk te herkennen bisschop van Doornik, chef du conseil; terwijl de overeenkomstige plaats links wordt bekleed door den kanselier Rolin, en de heer van Croy weer rechts, achter den bisschop staat.

Het geheel is gevat in de zeer fraaie sierletter L,

[1]) De bekende „Habsburger Lippe" (later aldus genoemd) kwam zoowel in het huis Beieren als in dat van Portugal voor. Vandaar dat niet alleen Philips de Goede (evenals zijn moeder Margaretha van Beieren) maar ook zijn vrouw Isabella van Portugal er mede bebebt waren, zoo ook Karel de Stoute en zijn nicht Eleonora van Portugal, gehuwd met keizer Frederik. Diens zoon Maximiliaan en Karel's dochter Maria vereenigden dus weer deze zoo hardnekkig verervende eigenschap, welke dan ook overging op hun zoon Philips den Schoonen, door wiens huwelijk zij opnieuw werd versterkt; immers diens vrouw Johanna (de waanzinnige) van Castilië en Arragon had haar van haar Portugeesche grootmoeder Isabella overgenomen. Geen wonder, dat al hare kinderen (de keizers Karel V en Ferdinand en hun vier zusters) duidelijk dezen, *nog* steeds in het Spaansche koningshuis voorkomenden, kenmerkenden familietrek vertoonden, welker oorsprong wel niet tot één bepaald geslacht zal zijn terug te voeren, maar die door herhaalde „Inzucht" moet zijn geaccentueerd.

waarmede het bijschrift aanvangt („Lucis inoffense pietate" . . . enz.). De zes wapens der toeschouwers zijn aan weerszijden in onderstaande volgorde aangebracht, waarbij tevens is aangegeven de plaatsing der figuren (de Vliesridders weder met * aangeduid):

(A) Rechts :			(B) Links:	
Chevrot 1	1 2*	2*	1	*Rolin*
Croy 2	1	1	2	*Borselen*
Lannoy 3	3*	3	3	*Lannoy*

Wat de ratio dezer volgorde is vermag ik niet volkomen op te helderen.

De dateering der plaat kunnen wij zonder bezwaar stellen omstreeks het voorjaar 1460, daarbij verwijzende naar de bij plaat 1 te dezer zake gegeven beschouwingen. [1]) Waar de drie Vliesridders hier niet slechts door hun keten maar ook door hun mantel als zoodanig kenbaar zijn, zou men wellicht de gevolgtrekking mogen maken, dat deze „aanbieding", in tegenstelling met de eerste, ter gelegenheid van een kapittel, feest of andere vergadering dier orde is voorgevallen of door den teekenaar daarbij is gedacht. Over de zes aanwezigen thans nog enkele korte aanteekeningen:

A 1. Jean ***Chevrot,*** bisschop van Doornik, was geboren te Polignao in Bourgondië. In 1437 werd hij reeds door den invloed van hertog Philips tot de genoemde waardigheid verheven, hoewel Jan van Harcourt, gesteund door den koning van Frankrijk, nog tot 1440 denzelfden bisschopszetel bekleedde. In dit jaar werd deze echter bisschop van Narbonne, waarop Chevrot te Doornik zijn intree deed; behalve raadsheer van Philips, werd Chevrot door diens toedoen nog kanunnik en aartsdiaken van Rouaan, kanunnik van Kamerijk en van Harlebeke, en aartsdiaken van Vexin. Hij stichtte het hospitaal te Rijssel en overleed aldaar den 24^{en} Sept. 1460, na nog zeer korten tijd bisschop van Toul te zijn geweest.

A 2. Antoine de *Croy*, graaf van Château-Porcéan (Porcien) enz. enz. door ons reeds bij plaat 1 besproken, waar ook zijn andere heerlijkheden zijn vermeld. Zijn ouders waren Jan, heer van Croy en Renty, en Marie de Craon. Hij was geb. 1385 en overleed in 1475 als eerste van zijn geslacht in de Nederlanden gevestigd, alwaar hij de waardigheden van raad en eerste kamerheer bekleedde en den bijnaam verwierf van „le grand Croy". Kapitein-generaal, en gouverneur-generaal der Nederlanden, vielen hem nog tal van andere eerbewijzen en waardigheden ten deel, te veel om hier op te sommen.

[1]) De graaf de Laborde (Les Ducs de Bourgogne, Etudes uur les lettres, les arts etc., 1849) deelt mede het volgende uittreksel uit de „recette générale" van 1449/50: „A Maistre Dreu Jehan, varlet de ohambre et enlumineur de M(on) d(it) S(eigneur), la somme de cent huit livres . . . que M. d. S., par ses lettres patentes données à Bruges, le XIII jour d'Octobre l'an mil CCCCXLIX, lui a ordonné prendre . . pour lui aidier et entretenir en son service en l'occupation d'escriptures de livres et de les enluminer et faire histoires en iceulx ès lieux là où il chiet et aultrement; comme plus a plain puet apparoir par les dites lettres. et ce pour les mois de janvier, fevrier, mars mil CCCCSLIX, avril, may et juing prouchain en suivant . enz." Uit het aangehaalde werk van P. cte Durrieu blijkt, dat Dreu Jehan, hij moge dan destijds de voornaamste „historieur" in 's Hertogen omgeving geweest zijn, niet zelf de vervaardiger onzer miniaturen was; het van zijn hand bekende werk heeft toch aanmerkelijk hooger kunstwaarde. Trouwens worden door Laborde nog tal van andere namen van verluchters genoemd. Alleen door nauwkeurige vergelijking van hun werk zou het mogelijk kunnen zijn den vervaardiger onzer teekeningen te ontdekken.

Van dezen Croy dateert de antithese met Karel den Stouten, toen nog graaf van Charolais, die hem en zijn broeder Jan, heer van Chimay, alsmede diens zoon Philips van Croy, heer van Quievrain, beschuldigde van landverraad en conspiratie tegen 's graven persoon. Intusschen was de eigenlijke reden van diens haat, dat de Croy's, die onder Franscben invloed schenen te staan, zouden hebben bewerkt de wedergave van enkele aan den koning van Frankrijk ontrukte en aan Karel :en goede gekomen bezittingen. Na doode van hertog Philips werd Croy dan ook uit zijn waardigheden ontzet en verbannen. Het slot der historie was, dat in 1473 de toen acht-en-tachtigjarige graaf van Porcéan zich voor Karel's voeten moest werpen om pardon te smeeken, waarop hij zijn goederen en waardigheden weder terug mocht erlangen.

Door zijn tweede huwelijk, met Margaretha van Lotharingen, bracht hij de heerlijkheden Aerschot en Bierbeke met den titel van erfmaarschalk van Brabant in zijn huis. In de „Armoiries des Connestables, Grandsmaistres etc." (Paris 1628) komt zijn wapen voor met een uitgeschulpten blauwen zoom, hetgeen wij nergens anders aantreffen, maar wellicht in zijn jeugd door hem gevoerd is. Zijn spreuk was „Souvenance". Blijkens zijn zegel voerde hij als helmteeken een windhondekop en als schildhouders twee leeuwen.

Sedert Antoine's eerste huwelijk, met Jeanne de Roubaix, was hij de neef van den na te noemen Hue de Lannoy (A 3); tevens was hij de oom van Jan, heer van Lannoy (B 3), wiens moeder was Jeanne de Croy.

Naarmate de tegenstelling tusschen den Hertog en zijn zoon Karel zich ontwikkelde, schijnt tevens de verhouding tusschen dezen laatste en de hier besproken families Croy en Lannoy minder goed te zijn geworden. Tijdens de voltooiing van ons remissorium was daarvan echter nog geen sprake. Achterstaande stamtafel moge de relaties dezer beroemde en in het Bourgondische tijdperk zoo invloedrijke geslachten verduidelijken, en geeft tevens het groote getal Vliesridders (*) aan, dat beiden opleverden [1]).

De eenige nog bestaande tak van het huis Croy zijn de hertogen van Croy-Diilmen, sedert 1839 tevens hertogen van Havré, uit de lijn Croy-Sempy, welke ook Solre en Molembais weer van de Lannoy's had geërfd. Daarentegen zijn de takken Croy-Chimay en Croy-Aerschot, na zich eerst te hebben vereenigd, in 1635 uitgestorven in het huis Ligne-Arenberg.

De manstam der hier afgebeelde Lannoy's, evenals die van Antoine de Croy, is uitgestorven. Door zijn dochter, de burggravin van Montfoort, heeft laatstgenoemde echter een talrijke Nederlandsche nakomelingschap nagelaten.

A 3. Tot dezen familiekring, een geheele „clan" van Vliesridders, behoorde ook Hue de *Lannoy*, heer ***van*** Santes, de doyen dier orde, een der zoons van Guillebert, heer van Mingoval. Reeds op 20-jarigen leeftijd te Jeruzalem tot ridder geslagen, bevocht hij Pruisen, Turken en Tartaren onder Jan zonder Vrees, werd grand-maître des arbalestriers de France, „homme de grand los en maintes batailles", later stadhouder van

[1]) Van beiden hebben de voornaamste takken zich later naar Duitschland verplaatst.

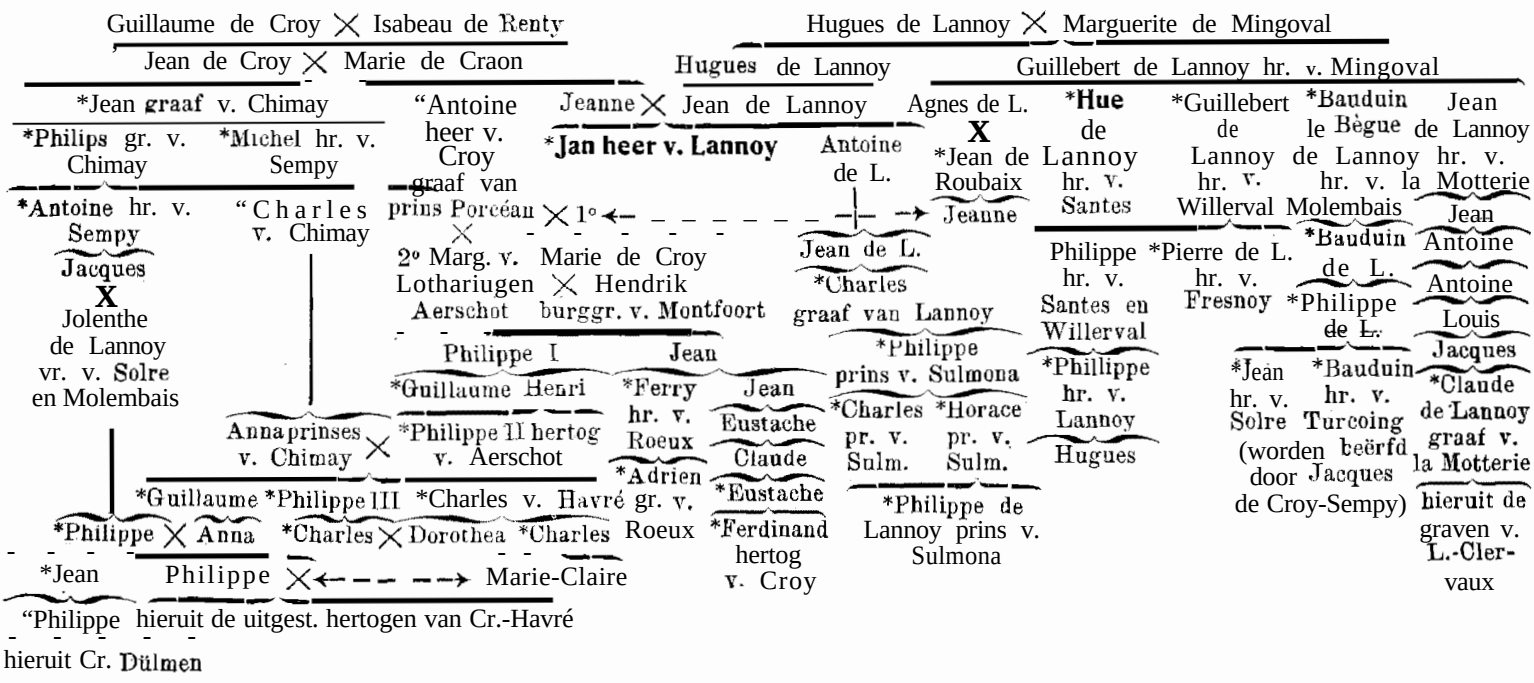

Holland enz., „pays dangereux, où sa prudence donna fruit et utilité beaucoup, et sa prud'hommie grand los". Hij stierf in 1456, oud 72 jaar, als oudste Vliesridder, raad en kamerheer, zonder kinderen nu te laten uit zijn huwelijk met Margaretha de Bonconrt († 1461).

B 1. Nicolaas *Rolin*, de geslepen kanselier van Bourgondië (sedert 1422), als zoodanig ook „Président du Conseil Aulique". Na 1446 sprak men van den „grand conseil", hoewel volgens sommigen in 1448 nog de „conseil aulique" afzonderlijk bestond. „Le chancelier de Bourgogne présidait le grand conseil, quand il se trouvait aux Pays-Bas. Quand il n'y était pas, c'étaient les évêques de Tournai et de Terouanne, chefs du conseil, qui en étaient les présidents, l'un d'eux toujours en absence de l'autre." [1])

Bij Nicolaas Rolin moeten wij even de aandacht, vestigen op de ongehoord snelle opkomst van zijn geslacht : al heeft hij het zelf niet meer beleefd, toch duurde het niet zoolang of de drie sleutels der toch zeker niet uittermate aanzienlijke Rolin's werden zelfs met de leliën der Bourbons gekwartileerd! hfkomstig uit Autun, alwaar ook de kanselier in 1376 werd geboren, behoorde diens geslacht tot den burgerstand; de naam werd oorspronkelijk gespeld : Raoulin (verkleinwoord van Raoul). Girard Rolin († 1398) was de grootvader, Jean Rolin en Aimée Jugnet waren de ouders van onzen „maistre Nicolle Rolin", die zijn loopbaan als advocaat onder hertog Jan zonder Vrees begon. Hij huwde tweemaal: 1° Marie des Landes, dochter van een muntmeester-generaal; 2° Guigonne de Salins, dame de Présilly. Zijn familiewapen is hier, zooals wij reeds bij plaat 1 opmerkten, in afwijking van de gewoonte met zilveren in plaats van gouden sleutels afgebeeld.

Buitengewoon moeten wel de diensten geweest zijn, die deze ijverige en handige jurist als minister en diplomaat zijnen landsheer bewezen heeft, althans als men die afmeet, naar de rijkdommen, waarmede ze beloond werden : Rolin verwierf de heerlijkheden Anthume, Beauchamp, Raismes, Aymeries in Henegouwen, Martigny in Auvergne en niet minder dan vijf en dertig goederen in Bourgondië, nog ongerekend de talrijke huizen en kasteelen, welke hij liet bouwen en door de eerste kunstenaars deed stoffeeren. Zijn inkomen werd geschat op het voor dien tijd enorme bedrag van 40.000 gld. Beroemd is voorts het door hem gestichte „hotel-Dieu" te Beaune in Bourgondië, alwaar de portretten van hem en zijn tweede echtgenoote prijken op het aan Rogier van der Weyden toegeschreven altaarstuk.

Tot zijn voornaamste praestaties behoort wel het belangrijke aandeel, dat hij had in den vrede van Atrecht (1435), toen de hertog van Bourgondië, op het toppunt zijner macht, zijnen leenheer den Franschen koning zooveel vernederende concessies wist af te dwingen. De moord te Montereau op Jan zonder Vrees, gepleegd in 1419 (toen Rolin als aanklager van den daaraan schuldigen Dauphin was opgetreden), *was* daarmede volledig geboet. De sluwe kanselier, wiens bekwaamheid slechts door zijn heerschzucht geëvenaard werd, ging voort als „regardeur sur le tout" alle staatszaken te beïnvloeden, en daarbij vooral zijn persoonlijke belangen zorgvuldig te behartigen.

Toen hertog Philips in 1453 zijn groote kruistochtplan had beraamd; en daartoe zijn getrouwen opriep in een plechtig en feestelijk „bancquet" te Rijssel, behoorlijk opgeluisterd door „mommeries" en „entremets", toen was onder degenen, die zich door een welsprekenden „voeu" tot deelname verbonden — den vermaarden „voeu du faisant" — met de Cleef's, Croy's, Lannoy's enz. ook de kanselier Rolin (immers ook „ridder"); deze echter beloofde slechts — „obstant mon ancienneté et foiblesse" — te zullen zenden in zijn plaats „avecques mondit très redoubté seigneur en son service audit sainct voyaige, ung de mes enfans, accompaigné de vingt quatre gentilz-

[1]) Zie het hoofdstuk „le personnel du grand conseil de Philippe le Bon" in *Le grand Conseil des Ducs de Bourgogne* van Eug. Lameere (Brussel 1900).

hommes armes et montez sonffisamment et les entretiendray à mes despens, tout et si longuement que mondit seigneur le duc y sera". Het is bekend, dat de inlossing hunner „voeus aux dames et au faisant" aan al deze dappere feestgenooten nooit gevraagd is, wijl de geheele kruistocht in de pen bleef. De voor den „Grand Turc" geheel ongevaarlijke ridderlijke oefeningen en toebereidselen hadden inmiddels voortgang, als ware het volle ernst., — „et fut crié Montjoye moult haultement" !

Intusschen kwam onze pracht- cn kunstlievende Rolin niet lang daarna in moeilijkheden, toen de Croy's met den graaf van Charolais in onmin waren geraakt en deze laatste den kanselier en vooral zijn zoon Antoine Rolin bijzonder begunstigde ; hetgeen minder naar den zin van den ouden Hertog scheen te zijn. De Rolin's bleven echter inmiddels de protectie van den erfprins zoeken, en zagen daarbij tevens hun positie door verschillende aanzienlijke alliantie's bevestigd : de zooeven genoemde Antonie, heer van Aymeries, Groot-baljuw van Henegouwen, was door zijn huwelijk met eene d' Ailly de zwager van den graaf van Etampes geworden ; maar vooral het huwelijk van des kanseliers kleinzoon François Rolin, heer van Beauchamp, met Jeanne de Bourbon uit den tak la Marche, mag in dit verband worden genoemd.

In 1462 overleed Rolin, van het hof in ongenade verwijderd, op 86-jarigen leeftijd, in zijn geboortestad Autun, nalatende uit zijn beide huwelijken vier zoons (Guillaume, heer van Beauchamp; Antoine; Jean, kardinaal en bisschop van Châlons, daarna van Autun; en Louis, heer van Présilly) en drie dochters.

B 2. Frank' van *Borselen*, graaf van Oostervant, heer van Zuylen en Sint-Maartensdijk, wiens portret wij hier voor de derde maal in het remissorium aantreffen, was de eenige zoon van Floris van Borselen en Margaretha van Bergen-op-Zoom, en de kleinzoon van Frank, heer van St.-Maartensdijk, en van Eleonora, vrouwe van Zuylen en Westbroek; hij vierendeelde zijn wapen met dat der heeren van Zuylen.

Heer Frank, uit onze vaderlandsche geschiedenis genoeg bekend, schijnt een sympathieke en invloedrijke persoonlijkheid te zijn geweest, wiens naam aan tal van staatkundige, militaire en diplomatieke gebeurtenissen in die dagen is verbonden. Na in den slag bij Zierikzee tegen Jacoba te hebben gestreden en aldaar door hertog Philips tot ridder te zijn geslagen, werd hij stadhouder van Holland, Zeeland en Friesland (1428), doch geraakte daarna door zijn romantischen minnehandel met dezelfde Jaooba tijdelijk — en volgens sommigen slechts schijnbaar — in 's Hertogen ongenade. Na het kinderloos overlijden zijner echtgenoote (1436) leefde hij nog jaren als weduwnaar; met Philips verzoend en tot Vliesridder verheven (1446) genoot hij aller achting en gunst, tot hij in 1472 op hoogen leeftijd stierf, geen wettige kinderen maar wel een groot vermogen nalatende [1]).

B 3. Jean de *Lannoy*, heer van Lannoy, ook hier met den keten van Sint Antonius versierd [2]), sluit wederom

[1]) De 4½ meter lange lijst der boedelschulden berust ten rijksarchieve.

[2]) Gaven wij bij plaat 1 enkele bijzonderheden over "de *Cleefsche* Antoniters. hier willen wij over de *Henegouwsche* Antonius-orde aanhalen wat W. H. J. van Westreenen schrijft in zijn „*Essai historique sur les anciens ordres de Chevalerie dans les Pays-Bas*" : „Albert de Bavière, aomte de Hollande et chevalier de la Jarretière, fut l'instituteur du second de ces ordres, celui de St. Antoine; il le créa l'an 1383, à l'occasion d'une épidemie du feu volant ou de St. Antoine. qui réenait elors dans le Comté de Hainaut et les pays voisins, et contre laquelle on avait inventé pour rémede, la visitation d'une chapelle, dédiée à oe seint et située dans le bois de Havre prèe de Mons: on ignore le nombre et les noms de ceux qui en furent honorés, mais il est avéré qu'on n'y admettait que les personnes les plus distinguées, par leur naiasanoe, leur valeur ou leur savoir. Un collier d'or, au bas duquel pendait un T, lettre initiale du nom de St. Antoine *en* flamant (Teunis), avec une uetite clochette d'argent en était la décoration.

„La belle miniature du précieux Regitre des Priviléges, à l'ancienne chambre féodale de Hollande, où l'on voit m. P. Beoosten Zween van Renesse, présentant ce même volume à Philippe le Bon, Duo de Bourgogne, que m. van Wyn, a fait graver dans ses notes sur l'Histoire de Wagenaar, et qu'il a aocompagné d'une desoription exacte, offre la figure d'un chevalier de cet ordre, de la famille des Lannoys: ils avaient la coutûme d'entourer l'écusnon de leurs armes du cordon de l'ordre, usage qui, dans la suite, devint plus général. Pour ce qui regarde la dnrée de cette corporation, il faut qu'elle ait encore existée après l'institution de la Toison d'or, puisque le Regître des Priviléges, qui oontient la miniature que je viens de citer, fut composé entre l'an 1433 et 1449; et que Franc de Borsselen, qui moarut en 1470. en parait décoré, dans sou portrait, que l'on conserve au musée royal de tableaux à la Haye; mais il est remarquable et même étonnant, cue l'infortunée Jacqueline de Bavière elle même, dans son portrait, qui sert de pendant à oelui de son époux chéri, en soit pareillement ornée."

de rij der aanwezige raadslieden. Vermoedelijk als teeken zijner rechtsmacht draagt hij een groenen staf in de hand.

In afwijking zijner voorouders, die een eenhoorn als helmteeken voerden, bezigde heer Jan als zoodanig een hondekop, wellicht aan het wapen zijner moeder Croy ontleend, als schildhouders dienden twee griffioenen (zie zijn zegels bij Demay, t.a.p.).

Over dezen stadhouder hebben wij reeds bij plaat I eenige biografische bijzonderheden medegedeeld, waaraan wij kortheidshalve alleen willen toevoegen, dat zijn heerlijkheid Lannoy na zijn dood (1492) overging op zijn dochter Bonne, gehuwd met Philips van Lannoy, heer van Santes en Rollencourt (zie de stamtafel) uit den tak Willerval, Vliesridder, waaruit Hugues de Lannoy († 1527) die slechts één erfdochter naliet : Françoise de Lannoy, Rollencourt, Santes enz. enz., vrouw van Maximiliaan van Egmond, graaf van Buren, en moeder van Anna van Buren, de eerste gemalin van onzen Prins Willem 1.

Het geslacht Lannoy, dat 16 vliesridders heeft voortgebracht, zette zich o.a. voort in zijn jongsten tak (zie de stamtafel), de graven van la Motterie, en van Lannoy-Clervaux, waartoe behoorde Napoleon († 1874) die het Pruisische vorstendom Rheina-Wolbeck verwierf als zoon eener erfdochter uit het huis Looz-Corswarem.

V.

Bij de vijfde plaat geeft onze teekenaar weer een herinnering aan vroegere eeuwen, aan de roemruchtige voorgangers van zijn vereerden landsheer Philips, aan keizers en koningen, hertogen en graven, wier handelingen, aan den registermeester Beoostenzweene uit de aan zijn zorg toevertrouwde charters bekend, voor de geschiedenis van het graafschap Holland van belang zijn geweest.

De teekening bestaat uit twee deelen; boven een met de beeltenissen van zeven vreemde potentaten versierden rand of voetstuk, staan onder een boogvormige versiering drie grootere figuren, blijkbaar de hoofdpersonen, t.w. in het midden een met gesloten kroon gedekte vorst, aan zijn linkerhand een vrouwelijk persoon met gelijk hoofddeksel,

en ter rechterhand (links van den aanschouwer) een mannelijke figuur, wiens zwarte hoed met een open koninklijke kroon versierd is. De herkenning dezer rangkronen wordt hier gemakkelijk gemaakt door de benedenste rij, alwaar zooals we zien zullen buiten eenigen twijfel een keizer en twee koningen zijn afgebeeld, met dergelijke kronen versierd; terwijl wij de open kronen, waarmee hier de koningen zijn aangeduid, ook reeds bij plaat III (Bohemen en Napels) mochten opmerken.

Beginnende met de hoofdpersonen kunnen wij deze dan — ook afgezien van het bij deze plaat behoorende bijschrift — langs heraldischen weg zonder eenig bezwaar aldus determineeren :

In de eerste plaats de met koninklijke kroon gedekte figuur, blijkens zijn aan den rand der voorstelling geplaatst wapenschild — in goud een roode leeuw — een graaf van Holland uit het eerste huis. De kroon bepaalt dan onze gedachten onmiddellijk bij graaf Willem 11, Roomsch koning, hetgeen gereede bevestiging vindt in het tweede wapenschild: de zwarte adelaar in goud. Hier met één kop afgebeeld, vormt de adelaar een duidelijke tegenstelling met die in de verderop geplaatste schilden, alwaar door twee koppen de *keizerlijke* adelaar, het wapen van den te Rome gekroonden „Imperator Semper Augustus" wordt aangegeven; zoodat we in het bij graaf Willem geplaatste schild diens waardigheid als „Romanorum Rex" ondubbelzinnig door den een-koppigen *koninklijken* adelaar zien aangeduid.

Het zou ons veel te ver voeren hier de bekende kwestie over deze onderscheiding, waarover vooral de degelijke heraldicus Gatterer voor het eerst eenig wetenschappelijk licht heeft doen schijnen, te behandelen; wij volstaan met er op te wijzen, dat ten tijde van Mr. Pieter van Beoostenzweene die onderscheiding zich reeds volkomen had geconsolideerd, en nogmaals eraan te herinneren, dat we hier geen wapens voor ons hebben, door de afgebeelde personen inderdaad gevoerd, maar dat de plaat slechts de in 1450 geldende heraldische overlevering weergeeft [1].

Welk wapen graaf Willem voerde is uit zijn zegels bekend : als graaf den leeuw ; naar men mag aannemen later als koning den adelaar ; over mogelijke combinatie dier beiden in één schild zijn naar wij meenen voor dat tijdvak -het midden der dertiende eeuw -nog geen voldoende gedocumenteerde aanwijzingen bekend. Willem's tijdgenoot, de Engelsche geschiedschrijver Matthaeus Parisiensis (1255), wiens kroniek tevens de oudst bestaande in kleuren getoekende wapen-collectie vormt, geeft 's graven wapens als volgt: 1°. de roode leeuw in goud („Scutum Wilhelmi comitis") en 2°. van blauw met een rood schildhoofd, waarin een uitkomend6 gouden leeuw („Primum scutum ejusdem de Hollandia aspirantis ad imperium"). Hoewel deze aanwijzingen van Matthaeus groot belang hebben voor de alleroudste heraldiek, geven zij o.i. over het wapen van koning Willem geen voldoende licht. De opgave staat te zeer op zichzelf om zonder sphragistische of andere nadere bewijzen dit wapen van Willem II als vaststaande te aanvaarden. Intusschen is sedert lang bewezen — en uit

[1]) Voor een juist inzicht in de wording van het Roomsch-Duitsche rijkswapen is nauwkeurige kennisneming van de studies van ons oorrespondeerend lid Geheimrat Gust. Seyler (in verschillende deelen van Siebmacher'e Wappenbuch) onontbeerlijk.

de ten rijksarchieve berustende zegels gemakkelijk te verifieeren — dat met een adelaar naast den leeuw, afgezien van eenige koninklijke waardigheid, reeds door vroegere graven van Holland gezegeld werd. Op de beteekenis van dit wapendier voor ons eerste gravenhuis willen wij hier niet ingaan. Over die alleroudste wapens der rijksvorsten en dynasten, die gedurende zeker tijdvak bijna allen een leeuw of een adelaar of beiden voerden, hangt nog een in vele opzichten geheimzinnig duister.

Voor het Hollandsche huis wil ik slecht op enkele vaststaande feiten de aandacht vestigen: de gebroeders Dirk VII en Willem 1, zonen van Floris III, voerden beiden den leeuw [1]) blijkens zegels van 1201, 1205, 1213. In 1222 vinden wij dan den adelaar op het contrazegel, en ook als schildhouder, met op de borst het leeuwenschild. Kan het in 1220 gesloten huwelijk van graaf Willem 1 met keizerin Maria, weduwe van keizer Otto IV, hiertoe de aanleiding geweest zijn?. Wij stellen de vraag slechts, — zonder daarbij uit het oog te verliezen, dat veelal het voeren van twee wapendieren op twee gelijktijdig bekleede waardigheden duidde, zoo b.v. een paltsgraaf en hertog, en dgl. De groot6 verscheidenheid op dit gebied, en vooral het gebrek aan betrouwbare overleveringen en heraldische monumenten noopt ons echter tot een angstvallig vermijden van iedere gewaagde hypothese.

Graaf Willem II was de zoon van Floris IV (zoon van Willem 1) en Machteld van Brabant. Hij werd op 20-jarigen leeftijd te Aken gekroond (1240), sneuvelde tegen de Friezen in 1248, en liet na uit zijn huwelijk met Elisabeth van Brunswijk den niet minder vermaarden Floris V, met wiens zoón Jan het huis in manstam uitstierf (1304).

Voor het genealogisch verband der hier behandelde personen vergelijke men verder de bij plaat III gegeven eerste stamtafel.

Naast Roomsch-Koning Willem staat als voornaamste hoofdpersoon keizer Lodewijk van Beieren, blijkens zijn wapen, het derde in de rij. Dit vertoont een gedeeld schild ; rechts : de Duitsche (keizerlijke) adelaar, links gevierendeeld, de Rijnpalts (in zwart een gekroonde gouden leeuw) en Beieren (de ruiten). Hier nu hebben wij te doen met een hypothetisch6 reconstructie van den teekenaar : omtrent de wapens der keizers uit die periode is betrekkelijk weinig bekend, vermits zij meest majesteitszegels bezigden zonder wapen. Wel mag worden aangenomen, dat Lodewijk den Duitschen adelaar voerde en tevens zijn huiswapen Wittelsbaoh, maar een combinatie als hier afgebeeld is voorzoover ik weet niet bekend. Dit geldt ook meer in het bijzonder de linkerhelft van dit schild, gevierendeeld Palts-Beieren (blijkbaar slaand6 op de titels paltsgraaf en hertog); later komt dit wapen inderdaad voor, maar ten tijde van keizer Lodewijk voerden de Wittelsbachs òf den leeuw òf de ruiten, in den hierbedoelden tak (Beieren-Holland) alleen de ruiten,' met de Henegouwsche leeuwen gevierendeeld. Lodewijk zelf bezigde echter blijkens zijn oudere zegels (vòòr zijn keizerschap) zoowel den leeuw als de ruiten, doch nooit in één schild.

Uit die periode zijn bekend de ruiterzegels van Lo-

l) Is deze roode leeuw in goud wellicht ontleend aan het volkomen gelijke wapen hunner moeder Ada van Schotland?

dewijk en zijn ouderen broeder Rudolf, de Rijn-paltsgraaf: beiden voeren in hun schild de ruiten, op de dekkleeden der paarden den leeuw. Hoewel hun beider takken deze twee wapenfiguren behielden, werd geleidelijk de leeuw als landswapen van de Rijnpalts, de ruiten als landswapen van Beieren beschouwd. Als keizer voerde Lodewijk in zijn zegels den eenkoppigen adelaar. [1])

De twee volgende schilden dezer rij behooren blijkbaar bij de derde hoofdfiguur: Lodewijk's gemalin Margaretha van Avennes, gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland, vrouwe van Friesland. Het eene schild vertoont haar alliantiewapen als keizerin, zooals de teekenaar zich dat meende te moeten voorstellen, het tweede haar aangeboren stamwapen met de vier leeuwen van Henegouwen. Merkwaardig is het eerste wapen : gevierendeeld, 1 de keizerlijke adelaar, II gedeeld van Henegouwen (d. i. Vlaanderen) en Friesland, III gedeeld van Friesland en Holland, IV Beieren (de ruiten). I en IV zijn aan het wapen des keizers ontleend, II en III aan haar bezittingen, waarbij, eigenaardig genoeg, Friesland tweemaal voorkomt. Wij vermoeden, dat deze zonderlinge, geheel onhistorische combinatie, is geinspireerd door het wapen van Bourgondië (zie bij plaat II) dat sedert 1430 een dergelijke schildverdeeling vertoonde. Voorts meen ik uit dit heraldisch product wel de niet onbelangrijke conclusie te mogen trekken, dat omstreeks 1450 een eigen wapen voor het graafschap Zeeland — immers minstens zoo belangrijke bezitting als Friesland — nog niet in gebruik was.

Omtrent het werkelijk door Margaretha gevoerde wapen verkeeren wij overigens niet in twijfel: haar zegel is bekend, en vertoont den eenkoppigen adelaar — hetzij dan wegens hare keizerlijke waardigheid, hetzij naar het voorbeeld der graven uit haar stamhuis — met op de borst het gevierendeelde schild met de leeuwen van het huis Avennes. De wapenheraut Gelre, wiens werk van omstreeks 1370 dateert, dus niet lang na Margaretha's dood (1356), geeft als wapen dezer keizerin: gedeeld, 1 de adelaar, 2 de vier leeuwen, in welken vorm het meer het karakter van een alliantiewapen draagt. Daarnaast geeft Gelre het van Beieren en Holland gevierendeelde wapen; dit laatste zal dan Margaretha's wapen als hertogin van Beieren, het gedeelde dat als keizerin moeten voorstellen; toen zij in 1324 met Lodewijk huwde was deze reeds sedert een tiental jaren keizer, zoodat de keizerlijke en hertogelijke waardigheid haar gelijktijdig ten deel vielen. Het randschrift van haar bovenbedoeldezegelluidt: S. Margarete. Di. Gra. Romnor. Imperatricis. Semp. August. Comitisse. Hanonie. Hollandie. Zelandie. et Domine. Frisie.

Het laatste schild eindelijk vertoont als gezegd Margaretha's stamwapen, terwijl haar mantel weer de wapenschilden van Duitschland, Holland en Henegouwen draagt'.

Ten slotte is bovenaan, tusschen de beide keizerlijke figuren, Lodewijk en Margaretha, nogmaals het rijkswapen geplaatst, met een keizerlijke kroon gedekt. Wij wijzen vooral op den primitieven vorm dezer rangkronen, nog niet door een kruis overtopt, en op de bevestiging der fleurons van Willem's koningskroon

[1]) Toch was toen ook de tweekoppige adelaar reeds aan 't opkomen ; op het zegel (1335) van den door keizer Lodewijk in 1334 vernieuwden „Rheinische Landfrieden" verschijnt een dubbele adelaar, welke figuur trouwens reeds onder de Hohenstaufen sporadisch voorkomt.

(zonder gouden haarband) boven op den breeden rand van zijn eenvoudigen, zwarten hoed.

Alvorens over te gaan tot de behandeling der zeven onderaan geplaatste figuren, wil ik *eerst* het Latijnsche bijschrift aanhalen, dat ook bij deze plaat eenige nadere aanduiding geeft omtrent *'s* historieurs bedoelingen: deze toch stipt evenals bij plaat III in het kort enkele belangrijke gebeurtenissen aan uit de geschiedenis der Hollandsche graven, welke hij opvoert tot de tijden van „Carolus Calvus, Romanorum Imperator" in 863. De verschillende over „Holtland" geregeerd hebbende Dirken, met Gerulf en Arnulf en hoe zij verder mogen heeten, staan ons nog te weinig scherp en helder voor oogen, dan dat wij den schrijver zouden euvel duiden dat hij al deze „Theoderici" maar vluchtig voorbij gaat, om nader stil te staan bij den bovengenoemden Willem II, diens verheffing tot Roomsch-Koning, zijn verblijf te Aken, zijn oorlogen in Duitschland en Friesland, terwijl — en hier vinden wij verband met onze illustratie — dan het volgende wordt gezegd: „Preterea vero iste idem rex valentiora privilegia in latino contulit militie, opidis et incolis Hollandie, Zeelandieque, Frisie que omnia conscripta sunt in libro regis alias *Coninexboeck*".

Op deze bijzonderheid uit Willems regeering duidt blijkbaar de brief of rol, waarmede hij op onze plaat staat afgebeeld [1]).

Daarbij sluit zich dan gereedelijk aan het navolgende verhaal over het bewind van Margaretha en Lodewijk van Beieren — het Henegouwsche huis wordt hier stilzwijgend voorbij gegaan — die eveneens worden vermeld als hebbende hunnen onderzaten belangrijke privilegiën toegekend: „Iste vero Ludovicus cum sua conthorali pregnantisima privilegia donavit Hollandrinisque Zeelandrinis [2]), *et vicinis principibus pari lege sicut rex Guilhelmus nntedictus*".

Op laatstgenoemde, door mij gecursiveerde zinsnede, komt het nu aan voor een goed begrip van het benedengedeelte onzer plaat, welke illustratie zonder deze passage o.i. niet wel kan worden verklaard. Wij vertalen haar aldus : „en volgens een wet (d.i. recht), overeenkomende met die van naburige vorsten, evenals had gedaan de voormelde koning Willem" [3]).

Die „naburige vorsten" worden dan op onze plaat afgebeeld. Alleen op deze wijze meenen wij een aannemelijke oplossing te vinden voor het feit, dat onder dit zevental heeren, naast twee koningen, twee hertogen, een graaf en een bisschop, ook wederom een keizer is ; deze vertegenwoordigt dan het Duitsche rijk, welks rechtsinstellingen met die der andere koninkrijken enz. volgens den schrijver dus ten voorbeeld zouden hebben gestrekt aan de hier genoemde Hollandsche graven bij het verleenen hunner privilegiën. De zeven vorsten moeten derhalve niet als portretten van bepaalde personen worden beschouwd, maar ieder voor zich verpersoonlijkt een gebied. ambt of waardigheid, of zoo men wil, een reeks van landsheeren, die aan hun onderdanen dezelfde wetten hebben geschonken, welke Willem 11, en later

[1]) Nog vermeldt de schrijver het grafelijk wapen: „arma gerens aurea cum leonina rubicunde coloris imagine".

[2]) Do ondankbare Friezen worden hier niet meer genoemd!

[3]) Letterlijk staat er: en naar een aan naburige vorsten gelijke wet zooals . ena.

ook Lodewijk, als graaf van Holland en Zeeland hebben uitgevaardigd.

Wij vermelden die vreemde heeren in volgorde:

De ***Keizer,*** hier dus het Rijk symboliseerend, is met een hermelijnen mantel getooid, met de gesloten kroon gedekt, en vermoedelijk uit bijzondere reverentie van een baard voorzien, evenals op de tijdens Mr. Pieter gebruikelijke keizerzegels. Die baard kan tevens dienen ter onderscheiding dezer figuur van den er boven afgebeelden keizer Lodewijk: de meer bejaarde vorst duidt dan Lodewijk's ambtsvoorgangers aan. Hij voert in goud een dubbelen zwarten adelaar.

De ***Koning van Frankrijk*** voert in blauw drie gouden lelies. Wij zien hieruit, dat destijds reeds de overgang van het met lelies bezaaide in het drieleliënschild had plaats gehad; de jongere takken (Bourgondië, Artois, enz.) bleven veelal het bezaaide schild voeren.

De ***Koning van Engeland*** is hier door het roode schild met de drie luipaarden (aanziende leeuwen) aangeduid. Dit wapen was ten tijde van onzen teekenaar al lang vervangen door het met Frankrijk gevierendeelde wapen, dat Edutrd III, tijdens zijn oorlog met zijn neef koning Philips van Valois, als „Anspruchswappen" had aangenomen. Daaruit blijkt m. i. òf dat de „historieur" meer op het gebied dan op den koning het oog heeft gehad, òf wel dat hier wordt gedoeld op privilegiën van de vorsten, die vóór Eduard 111 over Engeland regeerden, — wij denken b.v aan koning Jan's Magna Charta. Onder verwijzing naar de bij koning Robert van Anjou-Napels (plaat III) gegeven stamtafel, herinneren wij aan de pretenties op Frankrijk, welke Edunrd's moeder Isabella, erfdochter der hoofdlijn Capet, in het Engelsche huis Plantagenet **overbracht.**

De *hsrtoq van Brabant en Limburg* kan onder de vicini principes niet worden gemist. De wapens dezer beide hertogdommen, sinds hertog Jan's overwinning bij Woeronc (1288) aldus gevierendeeld gevoerd, besprak ik reeds bij plaat 1.

De ***hertog*** van *Gelder* en *Gulik* voert de wapens dezer beide landen in één gedeeld schild, nog heden aan onze provincie Gelderland toegekend. Aldus werd het gevoerd sedert de gebroeders Willem I († 1402) en Reinoud IV († 1423) — zoons van Willem VI, hertog van Gulik, en Maria, erfdochter van Gelder en Zutphen — en ging het door hun beider zuster Johanna, vrouwe van Arkel, op het huis Egmond over.

Arnoud van Egmond volgde in 1423 genoemden Reinoud IV op en was dus tijdgenoot van onzen teekenaar. Intusschen is het niet onmogelijk, dat deze, hoewel dit moderne wapen afbeeldende, toch ook op vóór Willem van Gulik over Gelder geregeerd hebbende vorsten het oog heeft gehad.

De ***graaf van Vlaanderen,*** Hollands zuidelijke nabuur, voert den in dit opstel reeds herhaaldelijk vermelden zwarten leeuw in goud. In onze geschiedboeken vinden wij hem meestal als vijand onzer graven vermeld, waarbij de Zeeuwsche eilanden even zoovele twistappels vormden.

Met den ***bisschop van Utrecht*** eindigt de rij der „vicini". Hier treedt hij uitteraard op als wereldlijk vorst, wiens „temporaliteit" de tegenwoordige provinciën Utrecht, Overijssel en Drenthe (aanvankelijk ook zelfs de stad Groningen en de Veluwe) **omvatte,** doch wiens geestelijk rechtsgebied een veel grooter oppervlakte besloeg.

Eenige twijfel omtrent de identiteit dezer figuur — wiens geestelijke waardigheid ondubbelzinnig wordt, aangegeven — is wel gewettigd; immers de op deze plaats te verwachten bisschop en diens gebied, het „Sticht", voerden een kruis van zilver in rood. Het hier afgebeelde wapen met het roode kruis daarentegen is o.a. dat van den Aartsbisschop van Trier [1]). Waar diens aanwezigheid onder de vicini ons echter moeilijk verklaarbaar voorkomt — als keurvorst zou hij dan ook wel een hoogere plaats moeten innemen, — nemen wij aan, dat hier mistoekening (n.l. omwisseling der kleuren) heeft plaats gehad, en dus wel degelijk het Sticht bedoeld is. Mochten wij ons hierin echter vergissen, dan zou de verklaring deze moeten zijn, dat de aan Holland en Zeeland verleende rechten overeenstemden met die, welke golden binnen het wereldlijk rechtsgebied der keurvorsten van Trier.

Met de bespreking dezer zeven heeren, die allen een gezegelden brief ín de hand houden, is de behandeling dezer vijfde plaat, en daarmede die van het Remissorium, zooals ik mij die had voorgesteld, beëindigd. Zij betreft, uitteraard alleen het illustratieve gedeelte van dit interessante en kostbare 15de eeuwsche stuk werk. Nauwkeurige bestudeering van den verderen inhoud worde aan den belangstellenden deskundige overgelaten; temeer waar — en hier moge ik mij richten tot allen, wien dergelijke studiën ter harte gaan — voor eventueele op- of aanmerkingen, welke nog tot nadere opheldering en betere verklaring der beschreven miniaturen zouden kunnen leiden, de schrijver dezer proeve, reeds uittermate erkentelijk voor de ondervonden medewerking en steun, zich in alle bescheidenheid blijft aanbevelen.

De Burggraven van Leiden vóór 1339,

door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland.

(Vervolg van XXXIX, 222.)

Jongere zonen **der Burggraven uit het geslacht van Cuyck.**

I. Willem van Leyden.

De laatste burggraaf van Leiden uit het geslacht van Cuyck was ***heer Dirk van Leyden,*** die zonder wettige kinderen na te laten overleed. Met hem stierf de manstam van dezen tak uit. De naaste van den bloede uit wettigen bedde gesproten was zijn zusterszoon *Philips van Wassenaer*, die uit, dien hoofde in 1339 als heer Dirk's erfgenaam optrad en ook zijn opvolger werd in het burggraafschap van Leiden.

Wel heeft ***heer Dirk*** eenen wettigen broeder ***Willem van Leyden*** gehad, maar deze is vóór hem gestorven en heeft alleen bastaarden nagelaten. Aan hem is tot heden geene bijzondere aandacht geschonken [2]), en ik acht het in verband met mijn vorig opstel niet ongewenscht mede te deelen, hetgeen ik aangaande hem heb gevonden.

Van ***Willem van Leyden*** vond ik het eerst melding

[1]) Ook het bisdom Konstanz voert aldus, zoomede in Nederland nog het bisdom Haarlem. dat echter van veel later tijd dateert.

[2]) Zie evenwel Prof. Blok, Geschiedenis eener Hollandsche stad in de Middeleeuwen (1910), blz. 81 en vooral noot 5 aldaar, terwijl ook noot 1 op blz. 82 te vergelijken is met hetgeen volgt.

gemaakt in 1309, en wel in eene uitspraak gedaan door den heer van Brederode, den burggraaf van Leiden en den heer van Putten tusschen hem en ***Floris van der Doortoge*** betreffende de voogdij over de *jonkvrouw* van der ***Doortoge.*** Uit dit stuk (Bijlage 111) blijkt, dat aan de vrouw van *Willem* ***van*** *Leyden*, t. w. de *vrouwe* ***van der Doortoge,*** bedoelde voogdij was opgedragen door den heer van Putten; voortaan zal echter Floris van der Doortoge als momber der jonkvrouw optreden, waarvoor hij 400 pond zal hebben te voldoen aan Willem en diens vrouw.

Bekend is, dat de ***Doortoge's*** afstammen van eenen jongeren zoon van ***Brederode*** [1]). Het is dus zeer begrijpelijk, dat de heer van Brederode en de burggraaf van Leiden in dit stuk met den heer van Putten, die de voogdij had opgedragen, als scheidslieden optraden. Hoe de heer van Putten zich het lot der jonkvrouw van der Doortoge kwam aan te trekken, blijkt uit eene oorkonde van 7 Januari 1310, waarin heer Nicolaas, heer van Putten en Strijen, ridder, wordt genoemd als een van hare vier vierendeelen [2]).

Wie waren nu echter de vrouwe ***van der Doortoge,*** met wie ***Willem*** van ***Leyden*** getrouwd was, en de *jonkvrouw* ***van. der*** *Doortoge*?

Behalve evengenoemde oorkonde van 7 Januari 1310 leert ous nog eene andere van 13 Juni 1310, dat *Floris* van der ***Doortoge*** destijds voogd was over jonkvrouw ***Beatrix,*** dochter van wijlen heer ***Dirk van der Doortoge, Floris'*** broed er [3]). Gewapend met deze wetenschap is ook de *vrouwe van* der ***Doortoge*** thuis te brengen en wel als de weduwe van *heer* ***Dirk van der Doortoge*** en uit eene oorkonde van 28 Januari 1306 blijkt nader, dat zij vrouw ***Ermgard-was*** geheeten. Daar dit laatste Mr. S. Muller Hz. is ontgaan en Prof. Blok in de meening heeft verkeerd, dat de vrouwe ***van der Doortoge*** identiek was met Willem *van* ***Leyden's*** na te noemen tweede echtgenoote, meen ik als Bijlage 11 laatstgenoemde oorkonde in haar geheel te moeten publiceeren. Ik kan dan tevens wijzen op de daarin voorkomende bepaling, dat bij overlijden van Beatrix ***zonder*** leenvolger na te laten, hare moeder vrouw Ermgard hare Hollandsche leenen voor haar leven zou genieten. Deze bepaling n.l. kan oorzaak zijn geweest, dat na het hertrouwen van vrouw Ermgard met Willem ***van*** Leyden het niet gewenscht was, dat deze met de zorg voor Beatrix was belast.

Op grond van het bovenstaande kan dus worden aangenomen, dat *Willem* ***van Leyden*** tusschen 1306 en 1309 is getrouwd met vrouw ***Ermgard,*** *weduwe van* ***heer Dirk van der Doortoge.***

De volgende maal, dat ik *Willem* ***van*** *Leyden* vermeld vond, is ten jare 1313, toen hijzelf als leenheer optrad (Bijlage IV). Het desbetreffende leengoed lag, wanneer ik mij niet bedrieg, onder Oestgeest.

Daarna vinden wij hem terug in 1316 als met 40 man uitgetrokken in dienst van den Graaf van Holland tegen Vlaanderen [4]).

[1]) Vgl. Bijdr. en Meded. van het Hist. Gen. te Utr. XXII, blz. 299, waar Willem van Leyden door Mr. S. Muller Hen. ten onrechte „broeder van den burggraaf heer Henric" wordt genoemd.

[2]) Zie Bronnen voor de Geschiedenis van Rotterdam IV, Regestenlijst n° 202.

[3]) Ibidem, n° 205.

[4]) v. den Bergh, Gedenkstukken (1842), blz. 110 e. v.

In 1317 komt hij voor onder de borgen van den heer en vrouw van Putten [1]) en een jaar later in 's Graven gezelschap te Middelburg [2]).

Uit het jaar 1319 is nog een door hem gegeven leenbrief bekend gebleven (Bijlage V). Daarna echter zwijgen de bronnen gedurende een paar jaren over hem. Eerst in 1326 wordt ***Willem van*** *Leyden* weer genoemd en dan blijkt, dat hij getrouwd is met zekere *vrouw* ***Badelog,*** die hij door zijn en broeder *heer* ***Dirk,*** den burggraaf, het vruchtgebruik doet verzekeren van eene geheele reeks van goederen, welke hij van dezen in leen houdt (Bijlage VI). Deze opsomming van *Willem*'s leenen is in verschillende opzichten merkwaardig. Van enkele goederen wordt gezegd, dat hij die van zijnen ***heer Dirk's*** vader (dus van wijlen ***Burggraaf*** Hendrik) had bekomen; andere blijkt hij te hebben gekocht, en van nog andere wordt niet vermeld, hoe hij die heeft verkregen. Tot die laatste behoort *Willem*'s voornaamste bezitting, t. w. zijne woning „*upt* ***Zand",*** het later zoo bekende kasteel der *Wassenaer*'s te Katwijk. Ook meen ik de aandacht er op te moeten vestigen, dat zekere twee morgen worden aangeduid als gelegen „vorsinen lane ten Poele", waaruit zou zijn af te leiden, dat ook het later aan de Burggraven behoorende huis te ***Poel*** destijds in het bezit van *Willem van* ***Leyden*** was.

Wie intusschen *vrouw Badelog*, de tweede echtgenoote van Willem *van* Leyden, was, blijft te onderzoeken. Zooveel is zeker, dat zij, daar zij als „v er" wordt aangeduid, evenals *Willem*'s eerste vrouw de weduwe van eenen ridder moet zijn geweest [3]).

Op de oorkonde van 1326 volgt een derde door ***Willem*** *van* ***Leyden*** zelf gegeven leenbrief van 1328. Ook dien meen ik in extenso te moeten mededeelen (Bijlage VII), daar het daarin genoemde leen het nog heden ten dage welbekende huis ***ter Waddiny*** bij de Vink onder Voorschoten is.

Dan komt in 1331 een grafelijk bevelschrift (Bijlage VIII), waaruit is op te maken, dat de dood van ***Willem*** *van* ***Leyden*** destijds werd voorzien, en in ieder geval blijkt daaruit dat Willem's tweede echtgenoote, ***vrouw Badelog,*** toen nog in leven was.

Dat *Willem* ***van*** *Leyden* inderdaad weinig tijds later, althans vóór 1 November 1332 is overleden en wel zonder leenvolger na te laten, valt af te leiden uit eene oorkonde van dien datum, gegeven door zijn en broeder ***Burggraaf*** *Dirk* als leenheer in ***Willem's*** plaats (Bijlage IX), waarop nog een dergelijke brief van 4 December 1332 volgt (Bijlage X).

Al moge ***Willem van Leyden*** dan geene wettige kinderen hebben nagelaten, dat hij toch kinderen heeft gehad, blijkt in 1340, toen ***Philips van*** *Wassenaer*, de bovengenoemde erfgenaam van Burggraaf Dirk, aan ***Wouter*** en *Catharina*, kinderen van *Willem* ***van Leyden,*** zijnen oom, de helft van de hun door hunnen vader verzekerdejaarrente van twintig pond op anderegoederen bewees, daar de aanvankelijk daarvoor aangewezen goederen door Philips waren verkocht (Bijlage XI). Wat er van deze kinderen is geworden, blijkt niet, maar aangezien deze rente volgens eene marginale aanteekening later alleen toekwam aan ***Catharina,*** is het niet onmo-

[1]) v. Mieris, Charterboek 11, blz. 168.

[2]) Ibidem, blz. 184.

[3]) Een grafelijk bevelschrift van 23 Augustus 1326 maakt eene herkomst uit Zeeland waarschijnlijk (zie Holl. leenk. n° 18, fol. 69 vso).

gelijk, dat ***Wouter*** vóór ***Catharina*** kinderloos is overleden.

II. Nicolaas Persijn?

Behalve Willem ***van Leyden*** heeft ***Burggraaf Dirk nog*** eenen broeder *Nicolaas Persijn* gehad. Van dezen heb ik tot heden slechts in eene acte, en daarin nog wel terloops, melding gemaakt gevonden. Met het oog op zijnen naam aarzel ik hem voor eenen broeder van vaderszijde van Burggraaf Dirk te houden.

De acte, die ik bedoel, is eene oorkonde in 1322 door *Burggraaf Dirk* gegeven (Bijlage XII). Hij geeft daarbij aan ***heer Arnoud van Groeneveld*** — gesproten van Wassenaerschen stam — in het geheel 33 morgen land in leen, waaraan ***heer Arnoud's*** vrouw ***Elisabeth*** haalr lijftocht heeft van ***„Claes Parsijn, minen broeder".*** Naar het mij voorkomt, ligt het meest voor de hand om aan te nemen, dat ***Nicolaas Persijn*** dit land in leen heeft gehad van den ***Burggraaf,*** namelijk zijnen vader *heer* ***Hendrik of*** zijnen broeder *heer Dirk,* en het vruchtgebruik daarvan heeft gemaakt aan zijne vrouw ***Elisabeth.*** Door het kinderloos overlijden van *Nicolaas* is daarop dit leen, behoudens het vruchtgebruik daarvan, weder aan den ***Burggraaf*** vervallen, die vervolgens daarmede den tweeden man der vruchtgebruikster, ***heer Arnoud van Groeneveld,*** heeft beleend.

De mogelijkheid is natuurlijk niet uitgesloten, dat deze Nicolaas *Persijn* een stiefbroeder van ***Burggraaf Dirk*** is geweest, maar dit acht ik voorhands niet bijzonder waarschijnlijk. In ieder geval zal hij dan niet een zoon van ***Burggraaf Dirk's*** en ***Willem van Leyden's*** moeder *Halewijn van Egmond, heer Willem's* dochter, zijn geweest, want toen *Burggraaf Hendrik* met haar in of vóór 1266 in het huwelijk trad, moet zij, evenals haar man, nog jong zijn geweest. Van een tweede huwelijk van ***Burggraaf Hendrik,*** laat staan van een huwelijk met een weduwe, wie te voren ***Nicolaas Persijn*** was geboren, is tot dusverre niets bekend.

Dat ik, niettegenstaande ik van dezen ***Nicolaas Persijn*** tot heden niets verder heb kunnen vinden, hier toch melding van hem maak, komt voornamelijk, omdat ik op hem de aandacht wil verstigen. Daarenboven is de hier medegedeelde oorkonde van 1322 nog van belang, omdat de vrouw van ***heer Arnoud van Groeneveld*** niet wordt vermeld in Obreen's Geschiedenis van het geslacht van Wassenaer (vgl. blz. 71), en omdat daaruit tevens blijkt, dat ***Jan van Polanen*** een neef van ***Burggraaf Dirk*** was.

BIJLAGE 1 [1]).

1284.

IC *Heynric burchgrave* van ***Leyden*** make cond alle dieghene, die desen brief sien of horen lesen, dat Vroenlant dat leghet in Esselikerwout in haer Jacobs lant van den Woude in alsulker erfhuyre alst die *borchgrave Jacob* uutgaf, mijn oudevader, in sulker erfhuyre gheve ict him op kintskint te erven ende eweliken te staen, niet te barnen, ten wair mit sinen oirlof. Wair oec yement diet barnet, hi hadde verloren dat lant ende aldair hi 'op sate. Omdat dese letter wair is, so heb ic se bezeghelt mit minen zegel. In sinte Katerinendaghe ende een Dertiendaghe so sel die huyre betailt wesen. Het doet XIXo ℔. Dese brief wart ghescreven doe men screef Mo CCLXXXIIII.

Twickel: Leenregister van Wassenaer AA, fol. 24.

[1]) Zie kolom 220. In afwijking van het aldaar in noot 24 gezegde meen ik de publicatie van dit stuk niet langer te moeten uitstellen, te minder nu zich daartoe eene zoo goede gelegenheid biedt.

BIJLAGE 11.

28 Januari 1306.

Wi Willaem grave van Heynnegouwen etc. maken cond etc., dat wi ***Beatricen heren Dierics dochter*** *van der Dortoqhe, ridders,* alsulc goid alse ons anecomen is van heren Diederixs doit, hairs vaders, -- dat es te verstane: dertich morghen lands luttel min jóf meer legghende ter Dortoghe, dair die hofstede binnen leghet, dair die woninghe op staet; dat ambocht te Sevenhuzen, alsoe alst hair vader hadde; die vischerie, die dairtoe behoird ende die grute; dat ambocht ten Segwairde ende an den tiende in den ambochte twintich pond Holl. sjaers luttel meer jof min, dat coemt boven der lijttocht, die *vrou Ermegaerd,* hair moed er, hevet an den tiende in dien ambochte voirs; — vercoft hebben omme vier hondert pond ende vijftich pond Holl. van ons ende van onsen nacomelinghen, hair ende haren nacomelinghen, in rechten leene te houdene. Ende van desen voirseyden ghelde sal si betalen heren Gherarde van Poelgheest riddere twie hondertich (sic) pond Holl., die men hem up dien voirseyden goede sculdich es, ende die ander twie hondert ende vijftich pond Holl. sal si ons betalen, jof onsen ghewairden bode, die ene helf binnen Delfmarct, die in den somer naestcomet ende die ander helft te Voerscotermarct, die dair naest comet. Ende wi beloven der voirseyder Beatricen van den voirghenoemden goede recht warant te wesene na coustume ende recht van den lande. Ende wair dat die voirseyde Beatrice storve sonder oyrleenvolghere, soe willen wi dat dit voirseyde goet come up vrou Ermegheer, hare moeder, toit haren live. Ommedat wi willen dit hair ende haren nacomelinghen van ons ende van onsen nacomelinghen et vaste ende ghestade houden, zoe hebben wi hair desen brief ghegheven, uythanghende bezegheld med onsen seghel. In den jare ons Heren dusent driehondert ende vive, des Vriendaghes voir onser Vrouwendaghe ter Lychtmesse, in Dordrecht.

A. R. A.: Hollandsche leenkamer no. 1, fol. 69vso.

BIJLAGE III.

16 Juni 1309.

Dit is effeninge, die die *kere van Brederode, die borchgrave van Leyden* ende *die here van Putte* pemaect hebben tuschen *Willem van Leyden* op deen zide ende *Florens van der Duertoge* op dander zide als van der monberscap van der *joncfrouwen van der Duertogen.* In den eersten so schelt quijt Willem voirs. ende gevet op die monberscap, die die here van Putte sin en w ive *der vrouwen van der Duertogen* bevolen hadde, ende den pacht, die hi jegens him gepacht hadde als van den voirs. goede; voert So sal Florens voirs. gaen in die monberscape van den kinde ende sijn schade verwaren ende sijn vrome doen; voirt so sal Florens voirs. geven Willeme voirn. ende sinen wive voirs. IIIIc ℔, enen ouden groten tornoyse voir VIII d, van denwelken IIIIc ℔ hi sal hem geven L ℔ paymeuts voirs. tsinte Jansmisse naestcomende; ende van desen L ℔ voirs. sal men Florys scaden 20 ℔ payments, dien hi Florense gegeven heeft, ende V ℔ die Willem innam van der smaltiende te Meye, die lest leden is. Voert so sal Florens voirs. van desen voirs. gelde geven L ℔ payments voirs. te Voorschotermarct ende L ℔ te Valkenburgermarct eerstcomende ende L ℔ te sinte Martijnsmisse dairnaestcomende ende C ℔ te Voorscotermarct dairnaer eerstcomende, ende C ℔ te Valkenborgermarct dairnair eerstcomende. Ende hierbi so schelt VVillem voirs. voir hem ende voir der vrouwen van der Duertogen, sinen wive, der vrouwen [1]) van der Duertogen ende Florens hoiren voeget quyte van allen coste, van allen scaden, van allen reysen, van allen erfnessen, die si vercoft hebben om skints wille ende van allen zaken, die si opt kint te zeggen hadden. Ende al dierphelike so schelt die Joncvrouwe van der Duertoge ende Florens hoir voecht weder quyte Willem ende der vrouwen van'der Duertoge, sinen wive voirn. Ende hier binnen sal Willem ghelden alle die schout, die hi gerekent heeft ende niet betaelt en heeft. Dit was gedaen ende geseit tot Schiedam int jair ons

[1]) Lees jonovrouwen !

Heren MCCC ende neghen sManendages na sinte Odulfsdach.
A. R. A.: Hollandsche leenkamer nº 78, fol. 56.

Bijlage IV.

24 Augustus 1313.

Allen denghenen, die dese letteren zullen zien ofte horen lesen, make ic cond *Willem wan Leyden* ende kenlyc, dat Diederic Diederic Eermans zoens zone ontfaen heeft van mi te liene die woninghe dair hi in woent ende tlant dair sy op staet, daer des cloesters lant van der Lee an die noirtzide van der woninghe gheleghen is, angaende int oesteynde an den pat, ende int westeynde ofgaende an Nannencampe Dammes zone ende Nannenland angaende is, in die zuytzide van der woninghe die lane, op die noirtzide van den lande angaende int oesteynde an den wech ten pade toe ende die woninghe, int westeynde an Nannencampe. In diere manieren, dat diere voirseyde Diederic die woninghe voirsproken ende lant voirghenoemt hi ende sine nacomelinghe van mi ende van minen nacomelinghen houden zullen te liene. Wair oec dat zake, dat Diederics ghebrake, dattet comen zoude op sinen outsten zone, die wittachtich ware, alse verre als hine hadde. Ende wair dat hi ghenen zone en hadde, so soud comen op zijn outste dochter wittachtioh. Voirt wair oec dat sake, dat hi ghene wittachtighe boirte en liet, zone noch dochter, so soud comen op den naghelnaest van der rechter zwairtzide, binnen aftersusterkint niet te versterven. Ende dit voirseide goet sel men verheerwairden mit enen roden sparmair. Omdat dit vaste ende ghestade blive Diederic ende sinen nacomelinghen van mi ende van minen nacomelinghen, so hebbe ic desen brief bezeghelt mit minen zeghele uuthanghende. Ghegheven int jair ons Heren MCCC ende dertien des Vridaghes op sinte Bartolomeeusdage.

Twickel: Leenregister van Wassenaer AA, fol. 46vso.

Bijlage V.

21 April 1319.

Allen denghenen, die desen brief zullen zien of horen lesen, *Willaem* van *Leyden*, sburchgraven zoen, make cont ende kenlyc, dat ic Willaem Florenszone, die houder is van desen brieve, verliet hebbe ende verlie alsulc goet, als hi mi an vryen eyghen opghedraghen heeft, te Zassenem, zine woninghe ende twie morghen gheests, die dairvoir legghen, van der [....] in te meten, ende twie morghen lands in die venne dair after, van der noirtzide in te meten, dat hi se van mi ontfaen heeft ende houden sel in rechter lienmair, hi ende zine nacomelinghe van mi ende van minen nacotnelinghen binnen aftersusterkint niet te versterven, ende altoes te verheerwairden alst ghevalt mit enen roden sparwair, ende binnens jairs niet te versumen. In oirconde desen brieve bezeghelt mit minen zephel int jair ons Heren MCCC ende neghetien des Saterdaghes voir sinte Marcusdaghe.

Twickel: Leenregister van Wassenaer, AA, fol. 44vso.

Bijlage VI.

28 Maart 1326.

Ic *Dieric Burchgrave van Leyden, ridder,* make cont allen luden, dat *Willem wan Leyden* myn broel er voer mi comen es, ende hevet mi ghebeden vriendelic, dat ic *veren Badeloghen,* s in en wive, gheven wille tote hare lijftochte van mi te houden alsulc goet alse Willem van Leyden vors. van mi hout te lenen, legghende in zulken steden, als hiernae ghenoemt sijn. Dats te wetene: in Valkenburchambacht neghen morghen lands, dat gheheten es Woutersbroec; voert vierdalf morghen lands die Willem vors. cochte jeghens Dieric van Zevenhusen; item int ambacht van Oestgheest neghen morghen lands, die Willem voernoemt cofte jeghens mi; voert vijftalf morghen lands, die mijn heer ons e vader, daer God die ziele ofhebben moet, Willem gaf, doe hine van hem goede; item vierdalf morghen lands, die Willem vors. cochte jeghens Cotsine [1]) kinder, ende ene morghen, die hi cochte jeghens

[1]) Lees mogelijk: Coesins.

heren Jan van den Zile, legghende in die Ruwezidde; voert drie morghen, die Willem vors. cochte jeghens Petmans binder, ende anderhalf morghen di hi wandelde jeghen der abdissen van der Lee; item vijt hond lands, die mijn heer onse vader hem gaf, legghende achter Jacob Pouwels soens; voert vijf morghen lands ende II hond an den dijc, dat Willemsland gheheten es; item in Polegheesterambacht vijftalf hond lands, die Willem vors. cochte in Willems Nicomenlande; voert vijftalt morghen lands, die Jacob Muerkijn nu te tide in hueren hevet; item vierdalf morghen, die Dieric Petmans sone nu te tiden in hueren hevet; voert anderhalf morghen, die Clays Dunevoet nu in hueren hevet; item II morghen, die Willem vors. cochte jeghens Petmans kinder vor sinen lane ten Poele; item die woninghe up t Zand met al den lande, datter toe behoert, dats te verstane tuschen t scut ende den Rine, voert up die zuytzide alse verre als die plaetse gaet ende up die noertzide streckende an den Vliet, ende die weyde alsoe alse ter woninghe toe behoert; item int ambacht van sGravenzande in Teylingherland vijf morghen lands; voert in Monsterambacht zestalf morghen lands legghende an den Zwartendijc bi der huele; item zevendalf morghen lands in die Laghe Doertoghe. Ende want Willem, mijn broeder vors., al dit vorecreven goet van mi hout te lene ende hijs begheert, zoe hebbe ic veren Badeloghen, sinen wive voernoemt, ghegheven al dit vorseyde goit van mi te houden tote hare lijftocht sonder enigherhande arghelist. Ende want ic al dat hier vorscreven es, vaste ende ghestade houden wille, zoe hebbe ic desen brief bezeghelt met minen zeghele ende om die meere zekerhede hierof hebbe ic ghebeden minen lieven ende gherechten here heren Willem grave van Heynnegouwen etc. ende minen mannen heren Jacob van den Woude, heren Jan van den Zile, ridderen, Willem van Leyden, minen broeder zelve vorscreven, ende Henric Screvel, knapen, dat si desen brief met mi beseghelen willen. Ende wi Willem Grave vors., Jacob van den Woude, Jan van den Zile, ridders, Willem van Leyden ende Henric Screvel, knapen, om bede wille heren Dierix borchgraven vorscreven hebben desen brief bezeghelt met hem met onsen seghelen in kennesse *van* al deser dingen vorscreven. Dese brief was ghegheven int jaer ons Heren MCCC zes ende twintich, des Vrijdaghes nae Paeschdach.
A. R. A.: Hollandsche leenkamer nº 1, fol. 57.

Bijlage VII.

7 Juli 1328.

Ic *Willem van Leyden* make cond ende kenliken allen denghenen, die desen brief zullen sien of horen lesen, dat Ghise Willem Ghisen soens zoen mi opghedreghen heeft enen eyghendom van synen eyghen erve bi sinen vryen wille sijn huysinghe ende sijn woninghe mit twien morghen lants, dat gheleghen is bider Waddinghe ende beleghen heeft ten eynde die Rijn ende op beyden ziden dat kint van Brederode mit erve ende tander ende Heynric van Zanthorst mit lien, dat hi hout van den Grave. In deser manieren als hierna ghescreven staet van ons te houden ende van onser nacomelingher, him ende sinen nacomelingher, dat te verstaen dat soude comen op zinen outsten zone, hadde hi ghene zone? dat comen soude op ziere outster dochter; ende en hadde hi sone noch dochter, die wittachtich ware, dat comen zoude op den outsten zone of dochter, hoe si ghewonnen waren; ende den man die voirhant; te verheerwairden mit enen roden sparware. Ende wair dat sake, dat hi ghene kinder en liete, ghetrouwet noch onghetrouwet, dattet niet versterven en mochte binnen aftersusterkint, die van sinen vader ghecomen zijn. Omdat ic alle dese voirghenoemde ponten vaste ende stade houden wil ende onghebroken, dairom heb ic desen brief bezeghelt mit minen zeghel uuthanghen[de] in kennesse der wairheit. Dese brief was ghedaen ende ghegheven in den jare ons Heren als men screef dertienhondert ende acht ende twintich, des Donredaghes na sinte Martijnsdaghe die comt in den zomer.

Twickel: Leenregister van Wassenaer A. A, fol. 48.

BIJLAGE VIII.

16 Juli 1331.

Wi Willaem grave *van* Heynnegouwen etc. ombieden ju heren Janne van Polanen, onsen bailiu van Rijnland,' jof zoe wie namals bailiu in Rijnland wesen zal, dat ghi veren *Badeloghen Willaems* wijf van *Leyden,* is dat sake dat Willaem stervet eer si, dat ghi hoir helpt, dat hoir hore brieve ghehouden worde, die si hevet, ende dat ghi hoir doet dat recht van den lande, des en laet niet. Ghegheven in den Haghe des Dinxendages na sente Margrietendach int jaer ons Heren MCCC een ende dertich.

A. R. A.: Hollandsche leenkamer nº 1, fol. 90.

BIJLAGE IX.

1 November 1332.

Alle denghenen, die desen brief zullen sien of horen lesen, ic *Dirc burchgrave van Leyden, ridder,* make cont ende kenlyc, als dat Alveryc Jacobszoen van mi hout ten rechten liene enen camp lants, die gheleghen is. in Kercwerverbroec, die gheheten [is] de elf hont, ten eynde van den nuwen weghe, die Jacob, Alveryc sijn vader, *Willem van Leyden,* min en broeder, opdroech onverboirt van sinen vryen eyghene ende ontfenc weder van him te liene, ende die manscap nu an mi ghecomen is ende ic him des verlie van mi ontfaen dat niet te versterven binnen aftersusterkint van volre boirte ende den manhoefde die voirhant, dair si al effen na sien, ende dat te verheerwairden mit enen roden sparwair. Omdat ic wille, dat dese dinghen vaste ende ghestade bliven ende onghebroken, sonder enigherhande arghelist, aldairom heb ic desen brief bezeghelt mit minen zeghele in kennessen der wairheyt. Ghegheven in den jare ons Heren als men screef dertienhondert twe ende dertich op alre Gods Heilighendaghe.

Twickel: Leenregister van Wassenaer A A, fol. 47vso.

BIJLAGE X.

4 December 1332.

Tc *Dirc borchgrave van Leyden, ridder,* make cond ende kenlic allen denghenen, die dezen brief zullen zien of horen lesen, dat Symon Feutiens zoen heeft ontfaen van mi ten rechten liene ene morghen lants legghende op die gheest op die zuytzide van jonghe Pouwels, die Symon voirghenoemt plac h te houden van *Willem van Leyden,* min en broeder, die hi voirt houden sel van mi of van minen nacomelinghen, dair hi se van een recht souldich is of te houden, op kintskint te erven, mar opten outsten zoen alre voerts binnen een eerste lit niet te versterven ; ende die sel men verheerwairden mit enen roden sparwair. In kennesse der wairheyt so heb ic desen brief bezeghelt mit minen zeghel int jair ons Heren MCCC twie ende dertich des Vridaghes voir sinte Nyclaesdach.

Twickel: Leenregister van Wassenaer AA, fol. 47vso.

BIJLAGE XI.

12 November 1340.

Allen denghenen, die desen brief zullen zien of horen lesen, make ic cont ende kenlyc *Philip van Wassenair, borchgrave van Leyden,* dat ic bewise *Wouter* ende *Katerinen, Willems kinder van Leyden,* mijns o e me daer God die ziel of hebben moet, tien pont Hollants in te nemen jairlix te Voirscoter marct die een helft ende te Valkenburgher marct die ander helft. Dese voirghenoemde renten, die ic hem bewise, in te nemen in den eersten op Lantsatervenne, voirt op sPapen Weyde, voirt op een camptien, dat Hughe Voet in huyrwaren heeft, dat gheleghen es ans Papenweyde, voirt op een arve, dat gheheten is Clinckaertsgars, voirt op Crommelant, dat Alcmaer in huyrware heeft, voirt op een sticke lants, dat Bentien de vleyschouwer in huyrwair heeft, ende op een acker die de coster van Oestgheest in huyrware heeft, dat gheleghen is yegen Mouwerijns an den dijc. Wair oec dat sake, dat him yet ghebrake an tien ponden vau desen voirscreven erve, so souden si him versien ende opheffen an Benninxhoirne ende an den dijc, die op die zuytzide gheleghen is van den Wale. Ende wanneer dat dit voirghenoemde erve uter huyre es, so sel Wouter ende Katerine voirscreven dit erve verhuyren bi des burchgraven rade op [1]) bi denghenen, dair hijt an set. Ende dese voirghenoemde renten, die ic Wouter ende Katerinen bewijst hebbe op dit erve voirscreren, dat is in manieren, dat sy quite ghescouden hebben die een helft van haren renten, die him Willem van Leyden, hoir vader, ghemaect hadde, aldair ict erve of vercoft hebbe dair si an ghegoet waren. Ende omdat ic wille, dat dit vaste ende ghestade blive ende onghebroken sonder arghelist, al dairom heb ic desen brief bezeghelt met minen zeghele uuthanghende, in kennrssen der wairheyt. Ghegheven in den jare ons Heren als men scref duysent driehondert ende viertich des ander daghes na sinte Martijnsdaghe in den winter.

Twickel: Leenregister van Wassenaer AA, fol. 46.

BIJLAGE XII.

30 Januari 1322.

Allen denghenen, die desen brief zullen sien of horen lesen, ic *Dirc, borchgrave van Leyden, ridder,* make cond ende kenlic, dat ic ghegheven hebbe ende gheve mit desen brieve *heren Arnout van Groenevelt* van mi ende van minen nacomelinghen te houden te rechten lien hem ende sine nacomelinghen, ende niet te versterven binnen aftersusterkint, dat lant dair Willem ver Godelden soen op plach te wonen ende nu Jacob Lyen soen in huyrwairde heeft ende gheleghen is op die Harnesse bi der Woutkerc, voirt een stucke lants, dat in den Kadijc gheleghen is, dair op plach te wonen Jan oude Willems zoen ende nu in huyrwairde heeft Gheryt van Beesd, welke twie sticke lants voirghenoemt houden dat een, dat bi der kerken leghet, sestien morghen, ende dat ander, dat leyt in den Cadijc seventien morghen, ende op welke twee stucke lands *ver Lysbeth s ij* n wij f, *vrou van Groenevelt,* haer lijftocht op heeft van *Claes Parsijn,* m in e n b r o e der. Dit voirghenoemde lien sel men verheerwairden mit enen roden valc. Omdat ic wille, dat dese dinghe gheheelich vaste ende ghestade bliven, soe heb ic desen brief bezeghelt mit minen zeghel ende heb ghebeden om die meere zekerheide *Jan van. Polanen,* n in en n e v e, desen briet mede te [zeghelen] met sinen zeghele. Ende ic Jan van Polanen, om bede mijns heren des Burchgraven hebbe desen brief bezeghelt mit minen zeghele. Ghegheven int jair ons Heren MCCC een ende twintich des Saterdaghes na sente Pouwelsdach.

Twickel: Leenregister van Wassenaer, AA, fol. 49 en 58.

Geslacht Holst te Ootmarsum,

door L. CALKOEN.

In de bibliotheek van ons genootschap bevindt zich eene gen'ealogie (familie-uitgaaf) van dit geslacht ; het onderstaande is eene nadere uitwerking van de zeer gecondenseerde mededeelingen op blz. 1; zij berust uitsluitend op authentieke gegevens. Daar over dit geslacht nog nimmer iets gepubliceerd werd, hoop ik van vele zijden aanvullingen te ontvangen, die dankbaar zullen worden aanvaard.

I. *Gerrit Holst.* geb. ... † tusschen 2 September 1.699 en 25 Juli 1704.

Was aanwezig in het sterfhuis van zijn zoon Joan bij de opening van diens testament op 14 Nov. 1681. Hij testeerde met zijne tweede vrouw 23 September 1691, welk testament wegens haar overlijden geopend werd op 2 September 1699. Hij was brouwer (blijkens genoemd testament). In 1660, 1663, 1664 wordt hij te Ootmarsum genoemd zonder de toevoeging „burgemeester" ; in een 70-tal acten 1666-1699 komt

[1]) Lees: of.

hij als burgemeester voor; in 1678, 1693, 1696, 1699 als oud-burgemeester.
Hij X 1° .... *Egbers* (zie bovengenoemd testament : „onze sal: swagersche" juncto „wegens haar moederlijke goed".)
Hij X 2° vóór 1660 (zie haar inschrijving als lidmaat) *Geertruid Hendriks*, geb. ...† kort voor 2 September 1699.
Uit het eerste huwelijk zijn 3 kinderen, uit het tweede 4 kinderen bekend:

1. *Joan Holst* (is hier willekeurig als oudste kind geplaatst), geb. .... † te Ootmarsum op of kort voor 14 November 1681 (opening van zijn testament). Hij testeerde met zijne vrouw 20 September 1681 en was toen bedlegerig en ziek. Ondertr. te Ootmarsum 10 Januari ✕ aldaar 14 Februari 1676 *Cuniera Wijchminck* (haar naam wordt in meerdere acten foutief als Wijchinck en Wicherink geschreven), weduwe van den burgemeester Harmen Holst, geb. .... † vóór 20 Februari 1700 (testament van haren zoon Hendrik Jan Holst). Zij ondertr. 3° te Ootmarsum 25 Mei X aldaar 24 Juli 1684 *Gerhard Cremer*, advocaat, wedr van Joanna Egberts.
   Hunne beide kinderen : *Harmen* en *Albertina*, als tweelingen gedoopt te Ootmarsum 29 Mei 1678, moeten jong overleden zijn, want zij worden niet genoemd in het testament van hunnen grootvader d.d. 23 September 1691.
2. *Aleida (Aeltien) Holst*, geb. ....† nà 1714. Zij werd Paschen 1674 als lidmaat te Ootmarsum aangenomen en kwam 25 December 1714 als weduwe aldaar terug mot attestatie van Denekamp. Uit bovengenoemd testament van haren vader blijkt, dat zij eene volle zuster was van Henrik. Zij huwde (niet te Ootmarsum) tusschen 2 September 1699 en 25 Juli 1704 *Derck Somberg*, geb. .... overleden (vermoedelijk te Denekamp) vóór 2ö December 1714.
3. *Henrik Holst*, geb. ....†.... vertrok in 1675 met attestatie naar den Haag; 8 Februari 1676 werd hem nogmaals attestatie daarheen verleend ; 4 Mei 1687 woonde hij te Amsterdam, op 2 September 1699 bevond hij zich te Ootmarsum, maar hij weigerde inzage te nemen van het testament zijns vaders X .... *Jannetien Fontaineau*, geb.... † .... Kinderen:
   A. *Geertruyd Holst*, geboren vóór 1691.
   B. *Cornelia Holst*, „ „ „
4. *Albertjen Holst*, geb. ....† nà 19 Juli 1705 (toen te Ootmarsum haar achtste en jongste kind gedoopt werd). Zij werd in 1677 als lidmaat aangenomen. Ondertr. te Ootmarsum 14 Augustus X aldaar 11 September 1687 *Jan Henrick Tijdeman*, geb..... † ...., lidmaat geworden Pinkster 1681, zoon van burgemeester *Egbert Tijdeman*.
5. *Johanna Holst*, geb.....† nà 27 April 1692 (toen te Ootmarsum haar derde en laatste kind gedoopt werd), werd Paschen 1682 als lidmaat aangenomen. Zij ondertr. te Ootmarsum 24 Februari en ✕ aldaar 11 Maart 1689 *Helmigh Volckers*, geb.....†.... weduwnaar van *Magdalena Palthe*, zoon van Mr *Henrick Volckers* en *Hille Cruse*.
6. *Jan Hendrik Holst*, die volgt 11.

7. *Henrica Holst*, geb. ....† nà 2 September 1699 (testament van haren vader). Zij werd in 1692 als lidmaat aangenomen.

11. *Jan Hendrik Holst*, geb. ....† vóór 29 Maart 1704 (toen zijn jongste kind gedoopt werd). Hij werd in 1686 als lidmaat aangenomen. Hij mocht volgens testament van zijn vader de geheele brouwerij met inventaris voor f 1100.— overnemen. Hij ondertr. te Ootmarsum 11 Maart en X aldaar 22 April 1694 *Margaretha Staverman*, geb. ...., als lidmaat aangenomen Paschen 1689, † nà 10 Mei 1711 (toen een kind uit haar tweede huwelijk te Ootmarsum gedoopt werd), dochter van burgemeester *Jan Hendrik Staverman* en van Gesina *Huiberts*. *Zij* ondertr. 2° te Ootmarsum 1 Februari en hertrouwde aldaar 15 Februari 1705 *Gerrit Slokkers Gerritsz.* te Rijssen. Kinderen :
   1. *Gerrit Holst*, gedoopt te Ootmarsum 19 December 1694, †...., werd Paschen 1714 als lidmaat aangenomen. Hij ondertr. te Ootmarsum 23 Mei 1728 en huwde te Lage *Geertruijdt* Grol, geb. te Lage, 26 December 1729 als lidmaat ingeschreven op attestatie van Lage. Hunne dochter :
      A. *Margareta Holst*, gedoopt te Ootmarsum lö Maart 1729 †.... werd Paschen 1746 als lidmaat aangenomen. Zij ondertr. te Ootmarsum 8 December 1763 en X aldaar 13 Januari 1754 *Christiaan Keller*, jongman van Losser. (Te Ootmarsum lieten zij slechts één kind doopen en wel op 15 Februari 1756).
   2. *Jan Holst*, gedoopt te Ootmarsum 23 Augustus 1696, jong overleden.
   3. *Elsabe Holst*, gedoopt te Ootmarsum 27 Maart 1698, Kerstmis 1714 als lidmaat aangenomen, † nà 11 Mei 1738 (toen haar achtste en jongste kind te Ootmarsum gedoopt werd). Zij ondertr. te Ootmarsum 23 Mei 1723 en huwde te Rottum *Hendrik Bloemen*, gedoopt te Ootmarsum 9 November 1692, †.... zoon van *Arend Bloemen* en diens tweede vrouw *Aleid ten Bokum*.
   4. *Jan Holst*, gedoopt te Ootmarsum 3 Maart 1700, †....
   5. *Geertruid Holst*, gedoopt te Ootmarsum 9 Maart 1701, Kerstmis 1717 als lidmaat aangenomen, †....
   6. Gesina *Holst*, gedoopt te Ootmarsum 12 December 1702, Paschen 1720 als lidmaat aangenomen, †.... *Zij* is allicht indentiek met *Gesinu Maria Holst*, die als j.d. ondertr. te Ootmarsum 26 September en X te Weerselo op 9 October 1729 *Jan Brahaminck*, j.m. te Ootmarsum.
   7. *Joanna Holst*, (posthuma) gedoopt te Ootmarsum 29 Maart 1704, †....

I. *Harmen Holst*, geb.....† tusschen 12 September 1673 en 14 Februari 1675 (toen zijne weduwe hertrouwde), chirurgijn en burgemeester te Ootmsrsum. Hij X 1° vóór 9 Maart 1663 (toen hij met zijne vrouw een boomgaard te Ootmarsum kocht) *Anna de Meyer*, geb.....† ....
   Hij ondertr. 2° te Ootmarsum 9 Juni 1667 ✕ te Weerselo *Cuniera Wijchminck*, j. d. van Ootmarsum, geb. .....† vóór 20 Februari 1700 (testament van haren zoon Hendrik Jan Holst). Uit het eerste huwe-

lijk werd vermoedelijk Wijbrant geboren; uit het tweede huwelijk 3 kinderen:

1. (vermoedelijk) *Wijbrant Holst,* chirurgijn, geb.. ... †.... wordt in 10 acten vermeld tusschen 12 September 1684 en 31 October 1711; hij woonde aan de Markt te Ootmarsum en was eigenaar eener brouwerij. Hij ondertr. te Ootmarsum (als zoon van wijlen Harmen Holst) 26 October en X aldaar 15 November 1691 *Richarda ten Winkel,* van Ootmarsum, geb.. ...†.... dochter van *Jorrien ten Winkel.* Te Ootmarsum lieten zij geen kinderen doopen, doch blijkens testament van (zijn halfbroeder ?) Hendrik Jan hadden zij althans één zoon:
   A. Herman Holst, die in 1700 in leven was en van (zijn oom?) Hendrik Jan erfde.
2. *Anna Gesina Holst,* geb.. ...†.... genoemd in het testament harer moeder dd. 20 September 1681.
3. *Hendrik Jan Holst,* geb.. ... ongehuwd †.... testeerde te Ootmarsum 20 Februari 1700 en was toen reeds „onpasselijk en bedlegerig".
4. *Fenna Holst,* geb.....† tusschen 10 Dec. 1710 (toen haar jongste kind gedoopt werd) en 7 April 1715 (toenhaar weduwnaar hertrouwde). Zij ondertr. 1° te Ootmarsum 27 Mei en X aldaar 1 Juli 1703 *Daniël Snoer,* geb.. ...† vóór 16 Juli 1706 (toen zij weduwe was), zoon van *Arnold Snoer,* luitenant, en van *Heurickjen Glasers. Zij* ondertr, 2° te Ootmarsum 12 Februari 1708 *Bartholt Jan Lipman,* gedoopt te Ootmarsum 6 Juli 1684, †....nà 1723, zoon van *Jacob Lipman* en van *Fenneken*....Hij ondertr. 2° te Ootmarsum 7 April en X aldaar 28 April 1716 *Catharina Sophia Keupinck,* gedoopt te Ootmarsum 28 Januari 1683 †nà 17 October 1723 (toen haar jongste kind gedoopt werd), dochter van *Berent Keupinck* en van *Aeltjea*.....

1. *Matthias Holst,* geb.. ...† vóór 8 Januari 1698 (toen zijne vrouw weduwe was), chirurgijn, woonde in 1672 te Ootmarsum en verkocht in 1678 zijn huis aldaar. Hij X.... vóór 1667 (begin van het trouwboek) *Alida Egbers,* geb.. ...†nà 22 November 1700. Kinderen :
   1. *Joan Hendrik Holst,* wordt (als meerderjarige) genoemd 10 November 1707 bij den verkoop van zijn ouderlijk huis.
   2. *Helena Holst, was 22* November 1700 meerderjarig.
   3. *Geertrud Elisabeth Holst,* gedoopt te Ootmarsum 28 April 1678.
   4. *Jan Holst,* gedoopt te Ootmarsum 29 September 1680.

(Wordt vervolgd).

KORTE MEDEDEELINGEN.

de Lannoy.

(vgl. Maandblad XXIX, 53; Navorscher 1876 blz. 324 en 325).

De *Lannoy's,* waarvan volgens Nederland's Adelsboek de tegenwoordige Jhren *de Lannoy* afstammen, waren na hunne vestiging in Nederland Waalsche predikanten en kwamen daarna in onze „gouden eeuw", die vooral ook te Vlissingen door den handel der Oost- en West-Indische Compleën en door de kaapvaart groote welvaart bracht, te Vlissingen tot meerderen bloei.

De heer H. Wijnaendts stelde in ons Maandblad t. a.p. de vraag, of *Henri de Lannoy* (zie sub V van de stamreeks *de Lannoy* in Nederland's Adelsboek) de zoon is van *Arnold de Lannoy* (zie sub IV ibid.). Ik tref daarvan het bewijs niet aan in het oud-Vlissingsche archief, dat inmiddels gelukkigerwijze meer bevat dan de heer Wijnaendts veronderstelt. Het eenige feit, dat ik kan vaststellen, is dat *Arnold* en *Jan de* Lannoy, schepenen van Vlissingen, hetzelfde wapen voerden als thans de Jhren *de Lannoy.* De naam van *Henri de Lannoy* komt echter nergens voor en toch moet deze, als hij inderdaad de zoon van *Arnold* was, 9 Nov. 1691 te Vlissingen geboren zijn. Ook past de voornaam *Henri* niet in den stijl der Vlissingsche *de Lannoy's;* deze dragen Nederlandsche namen als *Arnold, Jan, Abraham, Margrieta,* Catrina, zelfs de voornaam *Hendrik* komt bij de naaste verwanten *van* moederszijde, Bosschaert, niet voor — tenzij dan *Henri* heette bijv. naar den hieronder vermelden Ds. Boxhoorn! De Vlissingsche *de Lannoy's* behoorden tot de Waalsche gemeente, waarvan helaas het geheele archief tijdens het bombardement van 1809 is verbrand, de gegevens zijn dus onvolledig. Uit de hier onder volgende akten blijkt echter toch voldoende, dat er in het voor ons in aanmerking komende tijdvak verschillende de *Lannoy's* te Vlissingen hebben gewoond, zoodat groote voorzichtigheid geeischt is.

Zou daarom de redactie van Nederland's Adelsboek de bewijzen willen publiceeren, waarop zij in de stamreeks de *Lannoy* de afstamming van V uit IV grondt? Mochten in dit geval hare gegevens berusten op eene handschrift-genealogie, hetgeen mogelijk schijnt door het ontbreken van den plaatsnaam bij den geboortedatum, dan is m. i. een nader onderzoek omtrent *Henri de Lannoy* in het krijgsgeschiedkundig archief, in het centrale archief der Waalsche gemeenten te Leiden of bijv. te Sluis noodzakelijk.

In het oud-Vlissingsche archief vond ik:

III (vgl. de stamreeks *de* Lannoy in Nederland's Adelsboek) *Abraham de Lannoy,* Waalsch predikant te Aardenburg, Leiden en Amsterdam, tr. 30 Maart 1649 te Vlissingen Cornelia Loncque dr. van Aarnout en Margriet Geleijns (c. q. van Suzanna Barendot?)

[16 Maart ondertr., 30 Maart 1649 tr. Mr. *Abraham de la Noy j. g.* van Leiden, Pred. in de Fransche kerk te Leiden en Cornelia Loncque j.d. van Vlissingen. Z. W. de Hr. Aar. Loncke vader H. W. Maike Loncke moey.

31 Maart 1629 tr. te Vlissingen Aernout Loncke van Vl. wed. Margriet Geleyns en Suzanna Barendot woont de Hage wed. van Kurgem. Nicolaes Sael, ondertr. tot Arnemuyden.

Aarnout Loncke werd raad van Vlissingen in 1608, was schepen aldaar tusschen 1619 en 1648 en werd in 1627 Gedeputeerde wegens Vlissingen in de Staten van Walcheren].

Uit dit huwelijk o. a :

1. *Arnoldus* volgt IV.

2. *Margrieta de Lannoy* tr. in Dec. 1670 te Vlissingen Cornelis Evertsen j.m. van Vlissingen wed. van Sara van Goch.

Uit dit huwelijk werden o. a. gedoopt te Vlissingen;

a. Cornelia Everts 1 Maart 1672.
b. Evert Everts 20 Juli 1673.
c. Cornelis Evers 8 Aug. 1675.
d. Cornelis Everts 12 Jan. 1677.
e. Sara Evers 1 April 1678.

Margrieta heet in deze akten afwisselend de la *Noy* en *Lannoy*.

IV. Mr. ***Arnoldus de Lannoy,*** med. doctor, wordt poorter van Vlissingen, komende van Leiden, 11 April 1678, begraven 18 Juni 1710 te Vlissingen, geneesheer aldaar, wordt raad van Vlissingen 28 April 1688 en is burgemeester in 1705 en 1706, hij tr. 13 April 1677 te Vlissingen Johanna Bosschaert geb. te Fort Lillo, dr. van Johannes en Catharina van de Putte.

[20 Maart ondert., 13 April 1677 tr. *Arnoldus* de ***Lanoy*** j.m. van Leiden en Johanna Bosschaert j.d. van Lillo, ondertr. alh. in de fr. k., hier getr. in de N. Duytsekerk.

Johanna Bosschaert was de dr. van Johannes Bosschaert, predikant op fort Lillo, daarna te Vlissingen, en van Katalina van de Putte (getr. 28 Juli 1643) geb. te Vlissingen, wed. van Ds. Henricus Zuerius Boxhornius en dr. van Carel van de Putte Reniersz. koopman te Vlissingen en Neeltje Jacobs (van den Brandeler) (vgl. Vrolikhert, de Vlissingsche kerkhemel blz. 131)].

Uit dit huwelijk o. a.:

1. ***Jan*** volgt V.

2. (?) 't Kind van dhr. *Lannoy* begr. te Vlissingen 16 April 1683.

3. 't Kind van doctor *Arnoldus* Lanoy begr. te Vlissingen 26 Maart 1686.

4. ***Catrina de Lanoy*** ged. 3 Nov. 1686 te Vlissingen. Eene *Katje* de ***Lannoy*** wordt in Dec. 1728 te Vlissingen begraven.

(?) ***Abraham de*** *Lanoy* begraven te Vlissingen in Dec. 1694. (Er heeft te Vlissingen geen burgemeester ***Abraham*** de *Lannoy* bestaan, vgl. Navorscher t. a. p.).

V. Mr. *'Jan de Lannoy* med. doct. geb. te Vlissingen, begraven aldaar' in de Groote Kerk, geneesheer te Vlissingen, raad 12 October 1709, schepen in 1709 en 1710, tr. 22 Sept. 1708 te Vlissingen Cornelia Evers, wellicht dr. van Cornelis en *Margrieta* ***de Lannoy.***

[22 Sept. 1708 Dr. ***Johan de Lanoy*** j.m. van Vl. med. Dr. en Corn. Evers wed. van hr Mr. P. v. d. Burgt, dr. in de Regten ondertr. en getr. in de Walsche kerk alhier.

Pr. v. d. Burgt en Cornelia Ever(t)s lieten o. a. te Vlissingen doopen:

a. Pieter Heyndr. v. d. Burgt 5 April 1697, getuige o. a. dhr. ***Arnoldus de*** Lanoy.

b. Clara Anna v. d. Burgt 11 Dec. 1699.

c. Suzanna Agata v. d. Burgt **11** Dec. 1703.

Het komt mij niet onmogelijk voor, dat Cornelia Everts indentiek is met de dochter van ***Margriet de Lannoy*** sub 111, 2, a, mede wegens het voorkomen van haar broeder ***Arnoldus de Lannoy*** als getuige bij een der kinderen uit het eerste huwelijk. Jan ***de Lannoy zou*** dan met zijne nicht getrouwd zijn geweest.]

Uit dit huwelijk:

1. Kind van ***Jan de Lanoy*** begraven te Vlissingen in Sept. 1711. Dit is misschien ***Arnold de Lannoy*** jong † (vgl. Navorscher t. a. p.).

Verder komen te Vlissingen nog de volgende akten ***„de Lannoy"*** voor:

Volgens het poorterboek werden poorter van Vlissingen:

21 April 1592 ***Matthijs de Lannoy*** geb. van Atrecht oud 45 jaar.

1 Sept. 1679 ***Samuel de Lannoy*** van Aardenburgh.

Volgens de aanteekeningen Vrouwe Lambrechtsen werden te Vlissingen gedoopt:

6 Aug. 1602 ***Samuel z.*** van ***Mathijs*** Lanoy en Margriet Lambr.

19 Sept. 1688 ***Pieter z.*** van ***Servaes de*** Lannoy en Johanna Mailjers.

22 Dec. 1697 ***Pieter z.*** van ***Pieter de Lannoy*** en Suzanna Hoefnagel.

28 Maart 1700 ***Pieter z.*** van ***Pieter de*** *Lannoy en* Suzanna Hoefnagels.

Getrouwd:

17 Jan. 1623 (ondertr. 31 Dec. 1622) *Charles de* la Noy j.g. van Sluis en Adriaenke Zuydincx j.d. van Vlissingen. Z. W. Claes Jorissen Swager H. W. Maike de la Maire Moeder.

19 Juli 1698 Jos. Haring j.m. van Breskens en *Matie de la Noy* van Vlissingen wed. van Adriaan le Bulx (?) zij won. in de oude Walstr. Z. W. *Pr* de la Noy bekende. H. W. Susan. Hoefnagels Swagerinne, getr. te Oost-Souburg.

Volgens de begrafenisregisters werden te Vlissingen begraven:

3 Febr. 1685 't kind van *Nicolaes* ***Lanoy.***
4 Mei 1686 wed. van *Matthijs* ***de la Noy.***
Juni 1688 dochter van *Matthys* ***Lanoy.***
Sept. 1693 't kind van ***Servaes Lanoy.***
Nov. 1705 de vrou van ***Servaes Lanoy.***

Jan. 1709, Febr. 1711, Sept. 1713 en Maart 1714 kinderen van *François* ***(de) Lanoy.***

Mei 1686, Sept. 1689, Dec. 1695, Febr. 1699, Sept. 1700, Mei 1704, Juli 1716 en Oct. 1727 kinderen van ***Pieter (de) Lanoy (Lanoey, de la Noy).***

Oct. 1747 ***Josina de la Noey.***

Juni 1748 ***Jean Pierre de la Noy.***

Hierna vindt men den naam de ***Lannoy*** niet meer vermeld; daar de begrafenisregisters, die te Vlissingen met het jaar 1672 beginnen, eenige aanspraak op volledigheid maken, zou men hieruit de conclusie kunnen trekken, dat de ***Lannoy's*** Vlissingen in de eerste helft der 18de eeuw hebben verlaten.

C. A. VAN WOELDEREN.

Aanteekeningen Craan.

Jan Craan, notaris te St. Maartensdijk 1666-1687 had als zoons: ***Petrus*** en ***Jacobus.***

Jacobus ***Craan was*** geboren te St. Maartensdijk, studeerde te Leiden (1720), was predikant te Wouw (1721), overleed aldaar 28 Januari 1763.

Petrus Craan was ook geboren te St. Maartensdijk, studeerde te Harderwijk (1718), ging in Juni 1724 met het schip: „Het hof niet altijd winter" van de reede van Rammekens naar Ned. Oost-Indië en werd predikant te Ambon, werd „op de klagte van desselfs huisvrouw over zijn schandelijk gedrag" in 1733 naar Batavia gezonden en vandaar door de Regeering naar Nederland geëxpedieerd.

In 1761 woonde hij als rustend predikant te Middelburg.

Hij had een zoon *Jacobus Johannes Craan*, geboren te Ambon 1728. Toen Petrus Craan in 1733 naar Nederland terug ging, bleef zijn zoon Jacobus Johannes Craan in N. O. I. Deze trad in 1741 in dienst als „soldaat van de pen", werd in 1746 gezworen klerk ter Generale Secretarie, in 1748 onderkoopman, in 1749 dagregisterhouder, in 1752 koopman, in 1758 opperkoopman, in 1761 lid van de commissie tot samenstelling van de Bataviasche Statuten, in 1764 secunde en hoofdadministrateur te Makassar, in 1771 Raad Extraordinaris, in 1776 Commissaris politicus, Eerste buitenregent der Hospitalen en directeur der Amfioen societeit, in 1777 Commissaris over de Bataviasche Bovenlanden. Hij werd 19 October 1780 in de Hollandsche kerk te Batavia begraven. Hij was ondertrouwd 7 September 1753 (te Batavia?) met *Johanna Henriette Breekpot* van Japara, dochter van *Cornelis Breekpot en Margaretha Sophia Ongewassen. Zij* werd 3 October 1780 in de Hollandsche kerk te Batavia begraven.

Jacobus Johannes Craan was in 1763 eigenaar van het landgoed Tandjoeng Oost of' Groeneveld; boven den hoofdingang van het landhuis staat zijn wapen: een kraanvogel.

Het bovenstaande is grootendeels ontleend aan : Priangan, door Dr. F. de Haan, Deel 1, p. 122.

Uit zijn huwelijk had Jacobus Johannes Craan de volgende kinderen:

a. *Willem Benjamin Graan* × Leiden 17.9.1795 *Joanna Frederica Hahn,* hunne dochter *Virginie Frederique Wilhelmine Aspasia Craan,* geboren Bergen op Zoom 14.10.1800, huwde St. Josse ten Noode 23.12.1825 *Willem Frederik* graaf *van Bylandt.*

b. *Jacobus Johannes Craan* × *Henriette Theresia de Bons,* hunne dochter *Jacoba Catharina Henrietta Craan,* geboren Grave 27.7.1790, huwde 1° Heumen 28.12.1807 Jhr. *Johan Anthony Boreel de Mauregnault,* 2° Heumen 7.11.1833 *Henri Arnold Jean Baptiste de Quay.*

c. *Cornelis Hendrik* **Craan** × *Johanna Georgia Maria Theresia Maus* von *Köhler,* hunne dochter *Anna Craan,* geboren Heumen of Kleef 9.9.1796, huwde Zutphen 18.11.1818 *Derk Willem Stork.*

d. *Catharina Margaretha Craan,* geboren Batavia? 3.9. 1758, huwde Batavia? 19.6.1773 *Willem Vincent Helvetius van Riemsdijk.*

A. B. VAN DER VIES.

van Matenesse. (XXXIX, 36 en 89). Op kolom 36 en 37 deelde ik het een en ander mede uit eene omstreeks 1590 door Johan van Matenesse eigenhandig geschreven genealogie. Volgens hem stamde zijn geslacht van den *huyse* van *Bretten, dewelck leyt buyten Catwijck* in de zee (m. a. w. den Brittenburg), en waarvan hij als wapen opgaf „een gulden velt mit een baer van lasuer". Hieraan eenige waarde te hechten kwam natuurlijk niet bij mij op. Evenwel blijkt achteraf, dat mijne mededeeling toch nuttig *was,* aangezien uitsluitend aan de hand daarvan een raadsel kon worden opgelost, hetwelk hier op zijne beurt publicatie verdient.

Ons geacht eerelid Kolonel Wagner deelde mij namelijk mede bij zijne onderzoekingen in de Cuycksche leenboeken, berustende in het Algemeen Rijksarchief eene

acte te hebben gevonden van 24 October 1566, waarbij *Arnt van Bonenberch genant Hoensteyn, Greve tot Ubbergen, zijne vrouw Joncf. Maria* van *Matenesse genant van Bretten* tochtte aan zijn leengoed, t. w. het huis te Ubbergen c.a. Deze acte had hem aanleiding gegeven te zoeken naar eene familie ***van*** *Bretten,* in de meening, dat ***Maria*** *van Matenesse* in eerste huwelijk met eenen van *Bretten* was getrouwd geweest. Zijne nasporingen in die richting bleven echter tevergeefs en de zaak duister, totdat hem plotseling daarin het noodige licht opging bij kennisneming van den door mij aangehaalden stamboom van Maria's broeder Johan van Matenesse.

Het feit, dat de man van *Maria van Matenesse* haar in 1566 aanduidde als *genant van Bretten* is wel zeer merkwaardig en hierop mag wel eens extra de aandacht worden gevestigd, omdat dit een treffend voorbeeld is, hoeveel gewicht in de 16de eeuw aan eene vermeende afstamming uit het grijs verleden werd gehecht.

Op kolom 89 e. v. heb ik intusschen aangetoond, dat deze latere *Matenesse's* eigenlijk van der *Goude* behoorden te heeten. Als hun stamvader wees ik aan *Simon* ***van der*** *Goude,* die eenen zoon *Wouter Gerrit* [van der Goude], beleend in 1331, had, wiens zoon *Jan Vlaminc* in 1369 leenvolger zijns vaders werd en op zijne beurt werd opgevolgd door zijnen zoon *Wouter van Matenesse.* Eerst nadat ik dit had gepubliceerd, kwam mij v. Doorninck's Inventaris van eene verzameling charters betrekking hebbende op de geslachten *van der Does, Duvenvoorde, Mathenesse, enz.* (verschenen 1895) weder in handen, welken inventaris ik jaren geleden had doorgewerkt, maar waaruit ik toen niets bijzonders betreffende de afstamming der Matenesse's had genoteerd. Nu echter viel mijn oog op n° 4 van dien inventaris, hetwelk mij onverwacht een welkom nieuw bewijs voor de juistheid der door mij gestelde afkomst bracht. Dat stuk toch leert ons, dat de heer van Putten 23 April 1436 *Wouter van Mattenesse* beleende met 10 pond Holl. 'sjaars, die *Jan Vlaminck van der Boude, sijn overoudevader,* van vrouwe Aleid, vrouwe van Putten (als zoodanig vermeld 1351—1360), placht te houden. Reeds had ik onzen Redacteur hierop gewezen en verzocht dit nieuwe bewijs in ons Maandblad te mogen vermelden, toen Kolonel Wagner mijne aandacht ook op dit stuk kwam vestigen, hetgeen mij thans eene reden te meer is hier melding van dit nader gegeven te maken.

W. A. B.

van Winter. Uit de beantwoording door het Doc.-Bur. van den vraag van den Heer Bicker Caarten betreffende het alliantiewapen *Carp—van winter,* voorkomende in kolom 382 van deze zelfde aflevering, blijkt, dat de dichter *Nicolaas* ***Simon van Winter*** in 1786 als helmteeken voerde een voorwerp, dat zeer-veel overeenkomst vertoont met de zoog. zegekar in hartschild en helmteeken van het latere meer ingewikkelde wapen van *Winter.*

Volgens Rietstap's Wapenboek van den Nederlandschen Adel zoude deze zegekar bij Kon. Besluit van 15 Augustus 1815 zijn toegevoegd in verband met het feit, dat de Souvereine Vorst in 1813 in Amsterdam zijne intocht gehouden had in het rijtuig van eenen Heer ***van*** *Winter.*

Waar we dus zien, dat diezelfde zegewagen, doch zonder de wielen, reeds in 1786, dus lang voor de latere Willem 1 er over droomde in Amsterdam zijne joyeuse entrée te houden, als helmteekan in het wapen van de familie *van Winter* voorkomt, daar vraag ik mij af, of wij hier niet te doen hebben met één der vele heraldische fabelen en of die zoog. triumfwagen niet een gewone slee voorstelt, waarmede men zich in den winter over de sneeuw pleegt te verplaatsen.

R. T. MUSCHART.

Adelsgunst. Bij Kon. Besl. van 5 November 1921 n° 34 is in den Ned. Adel verheven G. *J. van Ingen.*

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Bueren (van). Wie waren de ouders van *Susanna van Bueren,* de vrouw van Mr. *Mattheus Eversdijck,* welke geb. 1686 en ob. 1740 en tot het Goesche regeeringsgeslacht Eversdijck behoorde? Wat was haar vader en hoe haar wapen ?

's-Gravenhage. *C.* L. VAN DER BILT.

Hoewel wij de vraag niet kunnen beantwoorden, willen wij den geachten vrager toch enkele gegevens verstrekken, die hem wellicht op weg kunnen helpen.

In de wapenboeken van den Heer C. A. Rethaan Macaré (zie daaromtrent onder Butler in deze aflevering) wordt melding gemaakt van Mr *Meinard van Bueren, ± 1650* Schepen van Vlissingen, getrouwd met *Susanna Brest;* zijn daarbij geteekend wapen vertoont : „in goud een rood schuinkruis."

Vermoedelijk behoort deze Meinard tot hetzelfde geslacht als de in het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1884 afl. 106 pag. 4 vermelde *Johan van Bueren,* Rentmeester van Noord-Beveland en Schepen van ter Veere, wiens vrouw *Adriana Dingemans,* vrouwe van 's Gravenhoek 7-9-1747 in den ouderdom van 65 jaar overlijdt. Het is tenminste opvallend, dat dit echtpaar een zoon met den naam *Mijnard* en eene dochter met den naam *Susanna* laten doopen.

De Wapenboeken van Mr. R. Slicher in het Rijksarchief te 's Hage spellen den naam als „*van Buerij*" en vermelden Mr. *Meinardus van Buerij, 1682* tot 1712 Secretaris van het Hof van Holland, Zeeland en Friesland, ob. 1-9-1712, voerende hetzelfde wapen nl. „in goud een rood schuinkruis."

Hetzelfde geslacht komt oudtijds ook in de provincie Utrecht voor; zoo stond in een glas van het voormalig Barbara-Gasthuis te Utrecht het wapen (als hierboven beschreven) van Mr *Johan van Buren,* 1659 Regent van dit gasthuis en Advocaat te Utrecht.

Doc.-BUR.

Butler. Wie waren de ouders van *Cornelia Butler,* de vrouw van *Jan Cornelis Ockersse,* geb. 1673, ob. 1745, Luitenant-Admiraal van Zeeland, en wat was **haar** vader?

's-Gravenhage. *C.* L. VAN DER BILT.

Hoewel wij de vraag niet kunnen beantwoorden, willen wij toch mededeelen, wat ons omtrent personen van den naam *Butler* bekend is, omdat dit wellicht voor den geachten vrager van belang kan zijn.

In de oude kerk te Middelburg ligt begraven jonker

Jan Thomas Butler, Commissaris van de Monstering der Admiraliteit van Zeeland, geb. te Middelburg 19-10 1696. Zijn wapen, dat hetzelfde is als dat van *Cornelia Butler,* de vrouw van *Jan. Cornelis Ockersse,* Luitenant-Admiraal van Zeeland, en die te vinden zijn in het 1e deel der wapenboeken, aangelegd door den Heer C. A. Rethaan Macaré, is aldus: „in blauw een gouden keper, op den top beladen met een zilveren wassenaar en vergezeld van 3 gedekte gouden bekers." Helmteeken: een zwart getoomd staand hermelijnen paard (op de flank) beladen met een roode wassenaar, die weder met een gouden vogel (als kraai) is beladen.

Het is zeer wel mogelijk, dat de heer van 'der Bilt in aangehaald wapenboek meer omtrent deze *Butler's* kan vinden, waarom wij hieraan toevoegen, dat deze wapenboeken thans in het bezit zijn van den Heer Jhr. Mr. A. J. Rethaan Macaré, oud Advocaat-Generaal bij den Hoogen Raad, wonende te 's-Gravenhage.

DOG.-BUR.

Cuyck (van). (XXXIX, 291, 292). De mededeelingen van de heeren Wagner en B. v. B. hebben mij doen zien dat de Heusdensche van *Cuyck's* geen afstammelingen kunnen zijn van Gerard van *Cuyck* en *Aleydt de Cock van Opynen.* Als huwelijksjaar geeft toch de heer Wagner 1408. Maar reeds in 1411 werd door *Zeger van Cuyck* te Heusden land verkocht en *Aernt Herman Lambrechtssoensoen van Kuyck* verkocht eveneens land te Heusden in 1426, terwijl *Symon* van *Kuyck* genoemd wordt in een Heusdensch charter van 1406. Ook werd het wapen dier van Cuyck's-Châtillon met in het hoofd een barensteel of een wiel — mede gevoerd door de Heusdensche geslachten *van Oudheusden, de Vooght,* van *Berlekom* en wellicht andere.

De heer B. v. B. vindt de van Cuyck's te Heusden slechts éénmaal van *Nieuwenkuyck* genoemd. Ik vond het driemaal. Vooreerst werd *Hillenus van Cuyck* te 's-Hertogenbosch, die ongetwijfeld uit Heusden stamde, in eene schepenakte van 7 Augustus 1505 zoo genoemd (Voorname Huizen 1 blz. 372 en 376), vervolgens wordt *Geertruit van Cuyck,* de vrouw van *Dirk van de Merwede,* drost van Heusden, de zuster van *Johan van Cuyck* heer van Herpt, in het handschrift Doys als *Nieuwekuyck* aangeduid en eveneens, in eene akte van 8 April 1631, de oud-burgemeester van Heusden *Dingeman Adriaensz. van Cuyck.* Ik leid uit dit alles af, dat de Heusdensche van Cuyck's ook als zij tot twee afzonderlijke geslachten hebben behoord, hoogstwaarschijnlijk afkomstig zijn en hun naam hebben ontleend aan het naburige dorp Nieuwkuyk, dat ook thans nog gewoonlijk in den omtrek Cuyck wordt genoemd.

Ik begrijp niet waarom de heer Wagner *Jan van Cuyck,* den man van *Catharina Berthout,* als *Jan III* en niet als *Jan II* aanduidt. Volgens Butkens is hij toch een zoon, volgens Wap een kleinzoon (zoon van Hendrik) van *Jan I* heer *van Cuyck,* die 13 Juli 1308 overleed. Tevoren is geen Jan heer van Cuyck geweest.

Heer Gerard *van Cuyck,* getrouwd met *Aleyd de Cock* van *Opijnen, zou* een natuurlijke zoon zijn geweest van *Jan 11* heer *van Cuyck en van Eoogstraten.* Maar noch Butkens noch Wap maken melding van die onechte geboorte. Het wapen dat hij over Cuyck voerde, d'azur à la croix dentelée d'argent, is blijkbaar van het ge-

slacht *Gemnich, waartoe* de vrouw van *Jan I van Cuyck* behoorde. Een ongewone bastaardbreuk, naar mij voorkomt. Is in de manuscripten van den baron van Leefdael meer te vinden omtrent de afstammelingen van dezen *Gerard van Cuyck* dan Butkens en Wap geven?

A. v. *N.*

Cuyck (van). (XXXIX, 242, 291). *Boyden Kuyst van Wijck was* nog 18 April 1410 in het bezit van de heerlijkheid Nijekuyck gelegen binnen het land van Heusden en omgeven door de parochieën van Vlijmen, Oudheusden, Hedikhuizen en Herpt. Dit leert ons eene oorkonde in Sassen's Tijdschrift voor Noordbrabantsche Geschiedenis 1, 203.

's-Gravenhage. J. D. Wagner.

Feith. Wie kan mij inlichten omtrent een fam. *Feith* in de 18de eeuw te Cadix en in Frankrijk, die betrekkingen onderhield met Nederlanders. Ik ken:

1° Louis *Feyt,* koopman te Cadix o.a. in 1765.

2° en 3° *Manuel Feith, zn. v. Pedro Feith* en Tereza de Lewa Gorees. In de tweede helft der 18de eeuw was hij makelaar te Cadix en op zijn ouden dag in behoeftige omstandigheden.

4° Een oom *Feith zou* kapitein te Parijs geweest zijn bij de eerewacht tijdens de kroning van Napoleon.

5° Tevens was familie *José Feith,* bankier te Parijs in dienselfden tijd en anderen in Nîmes.

Alle inlichtingen omtrent deze Feithen zijn mij welkom.

's-Gravenhage. W. G. Feith.

Gils (van). Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens betreffende *Cornelia van Gils,* geh. te Oosterhout (N. Br.) 22-6-1738 met *Jan Engelbert Orizand,* zoon van Mr. Lodewijk Orizand en Sabina Agneta van Steelant).

a. *H.* A. L. S.

Hoewel wij de vraag niet kunnen oplossen, zijn toch wellicht de volgende mededeelingen voor den steller van belang.

De Wapenheraut 1917 pag. 62 bericht, dat in de kerk te Sprang begraven liggen *Henrik Stoffelsen* van *Gils,* ob. 7-3 1669, oud 89 jaar, getr. met *Alyd Henricx de Bie,* die ob. 22-2 1656, oud 73 jaar, en *Cornelis van Gils,* ob. 25-9 1680, oud 63 jaar, getr. met *Maeriken Loures van der Hout,* die ob. 29-10 1696, oud 78 jaar, en dat op hun grafzerk een wapen voorkomt, dat er aldus uitziet: „3 beurtelings gekanteelde dwarsbalken". Helmteeken : 2 toegewende slangenkoppen.

Hetzelfde wapen vonden wij op een losse lakafdruk.

Verder vonden wij in het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1886, pag. 156 en 160: *Gommaris van Gils Hendrikst., 29-3 1688* te Zevenbergen, getuige bij den doop vau *Adrianus de Grauw* en *Gerrit* van *Gils,* geb. te Zevenbergen, die als weduwnaar van *Johanna de Ronde 27-10 1776* te Zevenbergen hertrouwt met Anna de Grauw *Cornelisdr.* In hetzelfde tijdschrift, jaargang 1887 pag. 10 en 11 : *Joanna van Gils Peetersdr.,* geb. te Gilse en Ryen, trouwt te Oosterhout 16-6 1687 met *Adriaan van Loon Jansz.* en *Cornelia van* Gils *Jansdr.,* geb. te Oosterhout, trouwt aldaar 27-5 1691 met *Willem van Loon Jansz.*; terwijl wij ten slotte in de Missiven aan de Staten-Generaal in 1663 en 1665 vermeld vonden

een..... *van Gils,* Secretaris van Tilburg en Goirle; en in de Missiven aan den Raad van State een *A. van Gils,* 17-4 1687 Secretaris der vrijheid Oosterhout.

Doc. Bur.

Hartman. Hoe is het wapen, gevoerd door *Jan Hartman,* president schepen van Schieland, geb. 1678, ob. 1756, zoon van Anthony en Elisabeth van Lith, en getrouwd 1° met *Anna van den Honert,* 2° met *Anna Obreen?*

Baarn. A. J. Bicker Caarten.

In de Kwartierstaten van van der Dussen en Smissaert (kwartieren Obreen) komt voor het wapen van *Wilhelmina Hartman,* 29-10-1727 te Rotterdam getrouwd met *Johan Obreen,* notaris aldaar en schout van het Ambacht Cool. Dit wapen is hetzelfde als hetgeen het Armorial Général op den naam *Hartman* (Rotterdam) vermeldt, zijnde „doorsneden: A: in zilver een half rood hert, komende uit water van natuurlijke kleur; B: in blauw 3 diamanten ruitvormig geslepen en in goud gevat naast elkaar." Helmteeken: het hert uitkomend. Wapenspreuk: „Volhart altijdt". In het Stam- en Wapenboek, genealogie Obreen, folio 389, wordt deze *Wilhelmina Hartman* dochter genoemd van *Jan on Anna van den Honert,* dus van den door vrager genoemden *Jan* en diens eerste vrouw.

Wij kunnen hieraan nog toevoegen, dat Adriaan *Hartman, 1640* Raad van Rotterdam en ob. 1680 dit wapen eenigszins gewijzigd voert en wel het hert liggende op groenen grond en in de benedenhelft 3 geknopte roode ruiten op goud.

Doc.-Bur.

Lindenhoff-Doude. Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens betreffende *Philippus Lambertus Lindenhoff* en *Helena Doude,* ouders van *Helena Lindenhoff,* geb. te Zwolle 8-1-1777 en gehuwd te Zwolle 14-4-1797 met *Gerard Anthony Ramaer.*

d. H. A. L. S.

In het Oeconomisch Archief te 's-Hage vonden wij eenen brief van *Philippus Lindenhoff* dd. 15-7 1782 to Zwolle, voorzien van een lakafdruk waarop als wapen: „een uitgerukte boom". Helmteeken: een takje, waaraan rechts en links 3 blaren en in den top een bloem.

In de acten en bescheiden van de Geldersche Leenkamer evenwel vonden wij een lakafdruk van *Philippus Lindenhoff, 5-7 1774* te Twello, waarin de boom echter als geplant op een grond is aangegeven.

Behalve deze vonden wij nog in een collectie besloten testamenten van Doetinchem, aanwezig in het Rijksarchief te Arnhem, een wapen, voorstellende een geplanten boom en als helmteeken een dito boom, op het testament van *Willemina Lindenhovius,* weduwe *Hermanus Betting,* die *25-7 1757* aldaar testeert.

Het Amorial Général vermeldt een wapen *Doude:* „in zilver een aanziende ossekop, vergezeld van 8 zoomswijs gerangschikte sterren met als helmteeken een ster tusschen een vlucht". Met dit wapen zegelde Dr. *Jan Doude, 4-7 1787* als Scholtus van het Ambt Nijkerk, zooals blijkt uit zijn lakafdruk, voorkomende in de boedelpapieren van de Amsterdamsche Weeskamer, lade 592, en in een collectie procuraties voor transporten en plechten van het rechterlijk archief van Rhenen, te vinden in het Rijksarchief te Utrecht; ter-

wijl dezelíde *Jan 31-3 1767* te Voorst met ditzelfde wapen zegelt als geërfde in Veluwe, zooals blijkt uit een collectie besloten testamenten van het Ambt Voorst in het Rijksarchief te Arnhem.

DOG. BUR.

Marck (van der). Jhr. *Thomas van der Marck,* kanunnik van St. Jan te Utrecht, koopt in 1660 de heerlijkheid Leur (bij Wychen). Hij wordt in 1674 burgemeester van Schoonhoven genoemd en is dood 24 Maart 1680. Zijn weduwe *Maria Pots* erft Leur van haren zoon *Nicolaes* Ihomas *v. d. M.,* in leven burgemeester van Schoonhoven, gecommitteerd in de Staten van Holland en in de admiraliteit van Friesland, en transporteert de heerlijkheid 17 Juni 1713 aan haren anderen zoon Mr. *Hendrik Adriaen v. d. M.,* kanunnik van St. Marie te Utrecht. De laatstgenoemde testeert 6 Oct. 1726 te Haarlem, legateert Leur aan zijn zoon Jhr. *Thomas Cornelis v. d. M.* en is dood 10 Dec. 1'726. Th. C. v. d. M. wordt in latere akten ook heer van Cippernau genoemd. Zijn weduwe *Anna Francisca* Baronesse *van Rhoe* verkoopt de heerlijkheid in 1748 aan *Gerrit Willem* Baron van *Balveren.*

Behooren deze Van der Marcken tot de in het Armorial général van Rietstap genoemde Leidsche familie?

Was het inderdaad een adellijk geslacht?

Wanneer is het uitgestorven? Of bestaat het wellicht nog?

Hoe kan Thomas v. d. M. er toe gekomen zijn, die afgelegen heerlijkheid te koopen? Was hij wellicht verwant aan de verkoopers, de kinderen van *Balduin van Luxemburg,* heer van Hollogne?

A. M.

Raesfelt (van). (XXXVI, 109). T.a.pl. vraagt men wie *Everwijn van Raesfelt tot Conerdinc* was, die 9 Juli 1643 te Zutphen huwde met *Agneta ten Broeck.* Thans kan ik hierop antwoord geven. Hij behoorde tot een bastaardtak te *Bocholt,* die in de oudere generaties kenbaar is aan den naam *Bitters van Raesfelt. Everwijn*'s grootvader was *Johan Bitters van Raesfelt,* die in 1608 overleed en die bij *Alheyt van de Schelstraete* verschillende kinderen had, waarvan de oudste zoon was *Arnolt Bitters van Raesfelt.* Deze was de vader van den *Everwijn van Raesfelt tot Coverdinck* (niet Conerdinck) naar wien gevraagd werd.

Everwijn is bekend door een proces, dat hij in 1637 voor de Munstersche Leenkamer voerde over het Munstersche leen de Berghove te Bocholt, waarmede zijn neef *Jacob van Raesfelt,* zoon van wijlen *Eberhart Bitters van Raesfelt* en *Gertruyd ten Nöhrde* ten onrechte zou zijn beleend. De procesbundel leert tal van onbekende gegevens over dezen tak, zonder over *Everwijn* voornd. echter meer mede te deelen. Het huis Coverdinck was reeds een bezitting van zijn voornoemden grootvader, evenals het betwiste leen, dus vóór, 1608.

d. *St.* W. W. v. R.

Schiffaert (de). (XXXIX, 341). *Johannes de Schiffaert,* geboren Emden 1694 (gedoopt 27 Mei), student Franeker, predikant- Goingarijp en Broek 1717, Eoudum 1718, Ferwerd 1723, † 27.41774.

Zijn zoon : *Johannes Philippus,* geboren Ferwerd, student Franeker, predikant Engelum 1746, Wanswerd

en Jislum 1749, Rinsumageest en Sibrandahuis 1754, † 22.11.1774, gehuwd met *Janke van* Oevering, een zoon en 2 dochters.

Zie: v. d. Aa en N. B. W. IV.

Amsterdam. A. B. VAN DER VIES.

Schiffaert (de). (XXXIX, 342). *Johannes de Schiffaert,* geb. te Emden 24 Mei 1694, gedoopt 27 dito, werd als kandt bev. te Goingarijp in Aug. 1717, Koudum Aug. 1718, Ferwerd Maart 1723. Overl. 27 April 1714.

Huwt 1° te Emden, stadhuis, 10 Mei 1719 met *Geertruida Baumgarten* „ältester T. von *Joh. B.*" — en 2° te? den? met *Catharina Vitringa.*

Alphen a/R. W. M. C. REGT.

Somer. Welk wapen voerde *Catharina Somer,* de vrouw van *Adriaan Eversdijck,* waarbij *Mattheus,* geb. 1686 en getrouwd met *Susanna van Bueren?*

Zij behoort waarschijnlijk tot het regeeringsgeslacht van dien naam te Veere.

's-Gravenhage. C. L. VAN DER BILT.

Een wapen van bovenbedoelde *Catharina Somer* zijn wij nimmer tegengekomen, doch wel kunnen wij met zekerheid zeggen, dat het Zeeuwsche geslacht *Somer,* waartoe o.a. behoort *David de Soemer, 1680* Burgemeester van Middelburg, als wapen voert „in zilver een groene boom staande binnen een heining of haag van natuurlijke kleur op groenen grond" met den boom als helmteeken.

DOC.-BUR.

Vossius. (XXXIX, **342).** Zie artikel in Limburgsch Jaarboek 1901, afl. 4 blz. 346 enz., waar eene geslachtslijst V. voorkomt.

A. A. F. v. B.

Wapen (Onbekend). In het archief der familie *Carp* komt het volgende alliantie-wapen voor: A: wapen van den man „in blauw een karper", zijnde het wapen *Carp;* B: wapen van de vrouw „doorsneden: a. in zilver 2 roodborstjes, b. in blauw 3 zilveren eieren".

Kan men mij ook zeggen van welk echtpaar, deze wapens zijn?

Baarn. A. J. BICKER CAARTEN.

Het vrouwelijke wapen is dat van de familievan *Winter.* Het komt thans voor als 1e en 4e kwartier in het met een hartschild beladen gevierendeelde wapen van het 6 Maart 1830 tot den adelstand verheven geslacht van dien naam. Het is: „doorsneden: a: in zilver 2 toegewende vogels, b: in blauw 3 zilveren eieren horizontaal geplaatst." Deze vogels zijn zwart, tenminste volgens het Armorial Général, het Stam- en Wapenboek en de kwartierstaten van Wildeman en van de Blocquerij. In het Stam- en Wapenboek plaat98zijn hetvrijwel gewone vogels met eenigszinslange halzen, in de genoemde kwartierstaten zijn zij voorgesteld als struisvogels, terwijl het Armorial Général ze beschrijft als „grues sans vigilance" m. a. w. „kraanvogels zonder steen in de opgetrokken poot", wat volgens ons onjuist is, want het kenmerkende van een kraanvogel als zinnebeeld der waakzaamheid is juist die steen. De steen is derhalve een onmisbaar attribuut van den kraanvogel. (Zie Jacob van Maerlant's „Naturen Bloeme").

Volgens het Armorial Général voerde de dichter Nico*laas Simon ean* Winter, in 1796 gestorven, hetzelfde wapen

als thans door de geadelde van Winter's gevoerd wordt, doch zonder het hartschild en zonder de zegekar als helmteeken. Rietstap vergist zich echter, want in protocol N°. 2362 van notaris J. E. Luzac in het archief te Leiden bevindt zich eene acte, onderteekend door *Nicolaas Simon van Winter,* getrouwd met *Lucretia Wilhelmina van Merken*, dd. 28-3-1786 te Leiden (dus door den bij Rietstap vermelden dichter, wiens vrouw L. W. van Merken ook eene bekende diohteresse was), waarbij naast zijne handteekening zijn wapen in lak is afgedrukt, vertoonend e :„ doorsneden : a. in zilver 2 toegewende vogels, b. in blauw 3 eieren horizontaal geplaatst." Helmteeken : een bijzonder voorwerp, dat getopt is met 5 struisveeren naast elkaar, welk voorwerp volmaakt overeenkomt met de zegekar in en op het latere wapen ***van Winter,*** echter zonder wiel(en).

Uit het bovenstaande blijkt dus, dat in 1786 nog slechts het eenvoudige doorsneden wapen gebruikt werd, en kunnen wij dus thans met vrij groote zekerheid den geachten vrager antwoorden, dat het alliantie-wapen betrekking heeft op het in de genealogie Carp in het Stam- en Wapenboek vermelde 'echtpaar ***Johannes Carp,*** directeur der Nederlandsche Bank, getrouwd te Amsterdam 29-4-1794 met *Cornelia Emerentia van Winter.*

Doc.-Bur.

Wapen te Oudewater (Onbekend). (XXXIX, *342, 343).* In het prachtige stamboek der de *Vlaming's van Outshoorn* komt ook, onder talrijke andere geslachtslijsten, een fragment *v. Bronckhorst* voor. Deze familie allieerde zich eenige malen met ***van Vliet (o.a.*** komen daarin ook *Antonis v. V.* en ***Qeertruyt*** *v. Br.* voor) en steeds wordt aan die familie *v. VZ.* het volgende wapen gegeven :„gedeeld *: a.* in goud een golvende zilv. dwarsbalk, vergezeld van 3 roode ruiten; *b.* in rood drie geknopte zilveren ruiten".

Daar genoemd edhtpaar resp. in 1596 en 1614 overleed en géén kinderen naliet, moet dit bij het determineeren van den wapensteen uitgeschakeld worden.

Maar: aan *van Bronckhorst* blijf ook ik vasthouden. Nu is in genoemd familieboek nog een ander fragment *v. Br.* meegedeeld, t.w. van de Amsterdamsche familie. Hieruit kan het volgende worden medegedeeld. *Hendrick* v. ***Br.*** huwde *Maria Haeck,* weduwe van *Frans Banning.* Zij hadden o.a. een zoon *Jacob v. Br.,* echtgenoot van ***Agatha*** *Snouckx.* Hij zal dezelfde zijn die bij Bontemantel 1, 126 voorkomt als ontvanger in de wisselbank o.a. in 1649 en in 1653 (als overleden). ***Jacob*** en ***Agatha*** nu, wonnen Maria *Machteld*, ***Johan*** en ***Hendrick v. Br.*** Van deze kinderen trouwde waarschijnlijk alléén *Machteld* en wel met ***Gijsbert van*** Crayesteyn. Aan dezen v. Cr. wordt in het stamboek tot wapen gegeven (de wapens zijn alle geschilderd, maar onbeschreven), in goud drie zwarte ruiten. Hij won bij zijn vrouw: ***Boudewijn, Agatha, Hugo*** en *Alida* v. ***Crayesteyn.***

Gijsbert v. Cr. wordt baljuw van Oudewater 11 Mei 1665 en stierf 21 Jan. 1669 volgens zijn grafzerk (zie: ***van Kinschot,*** Beschr. v. Oudewater, bldz. 85).

Hiervóór staat als zijn zoon: ***Boudewijn.*** Mogelijk is dat dezelfde die in 1659 te Schoonhoven uitgaf: „Veteraquinium, sive Oratio de origine, situ, rebus gestis Urbis Veteraquini". De schrijver was te Amsterdam geboren.

Zou met het "bovenstaande de vraag niet opgelost kunnen worden ?

Alphen a/d. Rijn. W. M. C. Regt.

Wernink (Wapen). (XXXIX, *344).* Deze familie, meer dan een eeuw o.a. te Oudshoorn gevestigd, en nòg te Alphen vertegenwoordigd, voerde het volgende wapen : in goud twee blauwe dwarsbalken, resp. beladen met 3 en met 2 zesp. gouden sterren. Helm met blauw-gouden wrong en dekkleeden. Helmt: een ster uit het schild.

Bij de familie leeft de herinnering voort dat er eigenlijk drie dwarsbalken moesten zijn, de derde met één ster. Maar ik zag enkel verschillende lakafdrukken, waarop zonder uitzondering het eerstbeschreven wapen voorkomt (al dan niet gearceerd).

Alphen a/R. W. M. C. **Regt.**

IJzendoorn (van). Wat is het wapen van ***Pieter*** van *IJzendoorn, 1796* Burgemeester van Rotterdam, Bewind-, hebber der O.I. Compagnie, zoon van Hermanus en Sara s' Jacob, getrouwd te, Rotterdam 13-8-1775 met ***Elisabeth Catharina van Beeftingh,*** dochter van Hendrik en Adriana Martina Brouwer?

Baarn. A. J. **Bicker Caarten.**

In het Schielandshuis te Rotterdam hangt een plattegrond van de stad Rotterdam, waarvan de rand gegraveerd is door Romanus de Hooghe. Op deze rand kan de geachte vrager het wapen vinden van ***Pieter van IJzendoorn, als*** Vroedschap in 1785. Dit wapen stelt voor: „in goud een roode leeuw". Helmteeken: de leeuw uitkomend. Hetzelfde wapen komt voor als lakafdruk in het protocol N°. 34 van notaris Isaac Valeton in het archief' te Rotterdam, naast de handteekening' van ***Pieter*** *van IJzendoorn,* ***getrouwd*** met *Elisabeth Catharina van Beeftingh,* dd. 3-2-1798 te Rotterdam; en in het protocol van notaris P. J. de Superville in het zelfde archief naast de handteekening van *Herman van IJzendoorn, 28-4-1768* koopman te Rotterdam, getrouwd 'met *Sara Jacob*, van welke beide. laatsten de wapens eveneens te vinden zijn in de kwartierstaten van van der Dussen en Smissaert.

Doc.-Bur.

I Jzendootn (van). ***Hermanus*** van *IJzendoorn* huwt. Rotterdam 25 April 1684 *Maria Houdijk*, geb. 1658, overl. Rotterdam 26 Febr. 1725, dr. van ***Corneiis*** en *Hillegonda* ***Hogendijk.*** Wie kan meer omtrent ***H. van*** *IJzendoorn* en zijne ascendenten mededeelen ?

Djasinga. W. Pa. Veeren.

INHOUD 1021, N° 12.

Bestuursberichten. — Pieter van Beoostenzweene's Remissorium Philippi, door Mr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop. (Slot). — De Burggraven van Leiden vóór 1339. Jongere zonen der Burggraven' uit het geslacht van Cuyck, door Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland. — Geslacht Holst te Ootmarsum, door L. Calkoen. — Korte mededeelingen: de Lannoy; Aanteekeningen Craan; van Matenesse; van Winter; Adelsgunst. — Vragen en Antwoorden: Bueren (van); Butler; Cuyck (van); Feith; Gils (van); Hartman; Lindenhoff-Doude; Marck (van der); Raesfelt (van); Schiffaert (de); Somer; Vossius; Wapen (Onbekend); Wapen te Oudewater (Onbekend); Weroink (Wapen) ; IJzendoorn (van).

De Ned. Boek- en Steendrukkerij, voorh. H. L. Smits.

LEXICOGRAPHISCH NAAMREGISTER.

Jaargang 1921,

A.

Aa (van der) 209.
Ael(er) 283.
Aels 284.
Aelst (van) 107, 139, 140, 236.
Aenholt (van) 157.
Aerssen van Wernhout (van) 333.
Aerts 326.
Aartzen 289.
Aeykens 17.
Abcoude 197, 203, 204, 315, 317.
Abel 291.
Abeleven 61.
Accama 170.
Achenbach 54, 177.
Acronius 59, 60.
Adelebsen (von) 42, 229.
Admiraal 231.
Adurel108.
Ailly (d') 353.
Aken (van) 331.
Akerboom 240.
Albarda 341.
Albret-Orval (d') 265.
Aldenbockum (von) 226, 280.
Alençon 267-269.
Alewiin 323. 324.
Alkemade (van) 137.
Allemersch 27 1.
Alma 43.
Almeloveen (van) 18.
Almonde (van) 108, 140.
Alopecius 342.
Alphen (van) 236, 239.
Alpher 96.
Altena (van) 62, 265.
Altius 326.
Altmann 289.
Alutarius 56, 97, 98.
Alvarez 146.
Amélandt (van) 55, 61.
Amia 51, 66.
Amorie (des) 136.
Amstel 205, 326, 329.
Amstel (Ploos van) 67, 139.
Amstenraad (van) 237.
Andiiessen 247.
Angeren (van) 247.
Angillius 275.
Angoulème 268, 270.
Anjou 205, 255, 268—270, 317, 348.
Anjou-Napels 307, 308.
Anotte (L') 2Q0.
Anschütz 62, 63.
Anslaer 236.
Anthonides 61, 98.
Antioche-Lusignan 307.
Antz 298.
Apeldoorn (van) 142, 284.
Arck (van) 284.
Ardes 275.
Ardesch 328.
Ardier 271.
Ardinois 237, 240.
Arenberg (van) 271, 272, 310, 311, 350.
Arkel (van) 90, 196, 205, 212, 213, 217, 305.
Arler (van) 283, 284, 322, 327-329.
Arminius 100.
Arnhem (van) 321.
Arragon 263, 303, 308, 348.
Arragon-Majorca 263.
Arragon-Urgel 199.
Arrest (d') 335.
Artois 195, 257, 264, 268, 348.
Asperen ivan) 44, 237.
Asscheberch (ab) 327.
Assendelft (van) 68.
Aulbonne (d') 245.
Aumale 268.
Auvergne 196.
Avennes 195, 303, 304, 308, 310, 312-316, 357.
Aymeries (Rolin d') 197.

B.

Baalde 237.
Baan 245.
Baerle (van) 16, 47
Baers 246.
Baert 144.
Baas 107.
Backer 273.
Backers 58, 66, 99.
Backhuisen 17.
Badius 234.
Bailly 17.
Balde 237.
Balen (van) 17.
Balveren (van) 381.
Banchem (van) 234, 235.
Bank (van der) 177.
Banning 383.
Bar 205, 303, 305.
Bar (von) 39.
Barbançon (Ligne de) 214.
Bardesius 324.
Barendot 373.
Barckes 284.
Barleus 60.
Barmentloe 88.
Barnaert 26, 27, 29.
Barnevelt (van) 238.
Barrevelt (van) 139.
Bas (de) 273, 274, 278, 279, 288, 334, 335.
Bas (Suurmondt de) 334.
Bassecour (de la) 102, 176.
Bassem (van) 293.
Bassen (van) 98.
Basset 278.
Bastide du Peirat (la) 290.
Baumgarten 73, 382.
Baumgarten-Crusius 34.
Beaújeu, (de) 197. 201, 202, 268, 269.
Beaufort-Somerset 266.
Beaumont (van) 304, 313.
Beck 234.
Becker 140.
Becx 61, 97.
Beeftingh (van) 137, 384.
Beek (van) 288.
Beekman 245.
Beelaerts 137.
Beeldemaker 136, 279.
Beels 236.
Beenhacker 26.
Beest (van) 3, 368.
Beets 276.
Beguy 290.
Behm (ten) 86.
Beieren 204, 303, 310, 348.
Beieren-lngolstadt 302.
Beieren (Palts-) 356.
Beloys (Bogaart van) 273.
Belten 235.
Benedictus 289.
Bengers 323-326.
Benne (de) 180.
Bennings 178.
Benthem (van) 316.
Bentinck 41, 42, 334.
Bentinck (van Aldenbutg) 106.
Bentinck de Wittenstein 40.
Benting 277, 298-317.
Beoostenzweene (van) 188, 354.
Berchius 59.
Berck 182.
Berckel (van)' 64. 233. 293.
Beresteyn (van) 101~103, 176, 177.
Berffelt 63.
Berg (van den) 272, 277, 310, 334. 337.
Berg-Áltena 317.
Bergen (van) 26.
Bergen opt Zoom 322, 353.
Berghe (van den) 35, 36, 38, 39, 132-134, 168.
Bergius 17, 57.
Bergheijk 274.
Bergsma 87, 107.
Berkhout (Teding van) 277.
Berlaer (de) 84.
Berlekom (van) 378.
Bernagien 140.
Bernart 55.
Bernet 337.
Bernsau (von) 228.
Berry 269.
Berteling 176.
Bertout 20, 205, 378.
Bessels 234.
Best 57.
Besten (van) 284.
Beters 283.
Beth 16, 56.
Bethune (de) 315.
Betteman 12.
Betting 380.
Beucholt 235.
Beukelaer 236.
Beuningen (van) 287.
Bevelot 100.
Beveren (van) 107, 275.
Bevern (von) 5, 6.
Bevers 61.
Bevervoerde tot Oldemole (van) 40.
Bevervoorde (van) 147.
Beyer (de) 160.
Beyers 231.
Beynhem (van) 96, 327.
Bichon 137.
Bicker 34, 96.
Bicker Caarten 34.
Bidloo 273.
Bie (de) 379.
Bierens 279.
Bigot 171.
Biler 236.
Bilfinger 109.
Binkhorst 69.
Binckhorst (van den) 26.
Binnevest (van) 288.
Bitter 142, 143, 327.
Bitters 100, 110, 326.
Blank (de) 27.

Blankenhagen 289.
Blankvoort tot Dubbelink 40.
Blauw 94.
Blauwehaen 59.
Blauwehelm 235.
Bleeker 231.
Bleyswijk (van) 27, 136.
Blockx 326.
Bloemaerts 61.
Bloemen 370.
Bloets 283, 284.
Blois (van) 312, 313.
Blok 279.
Blomensaet (von) 7.
Blijenburgh (van) 289.
Bochelivens 97.
Boddens 57, 60, 290.
Bodecherus 99.
Boecop (toe) 30, 323.
Boekelman 177.
Boele 180.
Boelens 108, 110, 112, 144, 181.
Boene 59.
Boenen (von) 228.
Boeraeven 97.
Boers 273, 279, 334, 335.
Boetbergen 96.
Boetius 100.
Boetzelaer (van) 135, 241.
Boevers 283.
Bogaerde (van den) 237.
Bogaars 244.
Bogaart van Beloys 273.
Bogert (van den) 56.
Bohemen 303, 305, 348.
Bohlen 180.
Boinenburch gen. Honstein (van) 294, 376.
Bokel 35, 133, 134, 165.
Bokel Uiternesse 35-38, 132.
Bokum (ten) 370.
Bolck 158.
Boldewinus 62.
Boll 243.
Bols 288.
Bolten 5, 6.
Boncourt (de) 351.
Bongardt 180.
Bonnafous 290.
Bonnier 245.
Bönninghausen tot Herinkhave 280.
Bons (de) 375.
Bont (de) 59, 97.
Bontekoning 288.
Bontius 61.
Booda 271.
Boom 234, 326.
Boon 17.
Boonen 237, 287.
Booner 17.
Booneters 16.
Boortens 70.
Booth (de) 325.
Bordes (des) 169.
Bormans 329.
Born (van) 57.
Borne (ten) 284.
Borne (van de) 61.
Bornevelt 92.
Bornwater 43-48.
Borselen (van) 189, 190, 192, 196, 197, 203, 206, 211, 212, 263, 264, 314, 317, 353, 354.
Borsslap 108.
Borst 287.
Borstele (van) 339.
Borwater 43—48.
Borwater Stennekes 45, 47.
Bos 51. 243.
Bos du' Thil (du) 40.
Bosboom 287.
Bosch 278, 279.'
Bosch (van den) 272.
Bosschaert 373.
Boskoop 288.
Boswell 170.
Botjens 158.
Bouckhoven (van) 27.
Boudaan Courten 235.
Boudaens 235.
Boullier 290.
Boulogne 196.
Bouillon (van) 194, 196.
Bouma (de) 58.
Bouman 180.
Bourbon (de) 179, 197, 198, 201, 207, 263, 307.
Bourbon-Beaujeu 214.
Bourbon-Parma 270.
Bourgondië 192, 200, 253, 25i 268, 304, 348.
Bouritius 60.
Bouschout (van) 292.
Bouw 26.
Bouwens 61, 141, 276.
Bouwens van der Boyen 140.
Bovetius 276.
Boxhornius 373.
Boyen (Bouwens van der) 140.
Boys (du) 275.
Braams 287.
Brabant 147, 194, 205, 265', 301, 348, 356.
Braganza 193, 199.
Brahaminck 370.
Brakel 18, 96.
Brand 243, 278.
Brande (van den) 55.
Brandeler (van den) 232, 373.
Brantius 327.
Brantsen 161, 327.
Brassers 284.
Breda (van) 140.
Brederode (van) 86, 107, 197 209, 210, 212, 267, 307, 311 315-317, 361.
Bredius 97.
Breekland 44.
Breekpot 375.
Breen (van) 59.
Breenen (van) 30.
Bremer 281.
Brest 377.
Bretagne 269. 311. 312.
Bretten 37, 376.
Breugel (van) 245.
Briaux 273.
Brieg (van) 303.
Brienne (de) 194.
Brienen (van) 107, 160, 283, 284, 293 323, 324, 326, 330.
Brinck 283, 284, 325.
Brink (ten) 287.
Brink (van den) 337.
Brissac (de) 290.
Broeck (ten) 381
Broek (van den) '55. 57, 326.
Broeckhuysen 56.
Broekhuizen (van) 174, 284.
Broen 57.
Broers 109.
Broes 279, 288.
Bronkhorst (van) 139, 225, 343, 344.
Brooshooft 44.
Brosse de Penthièvre (de) 265.
Brouwer 384.
Brouwer (de) 101, 102, 233, 237, 287, 288.
Brouwerius 236.
Brouwers 56.
Bruch (von und zu) 280.
Brugghe (van) 214.
Bruine (de) 282, 287, 288.
Brummelen (van) 239.
Brun 181, 290.
Brunier 290.
Brtmings 275.
Bruno 100.
Brunswijk (van) 348, 356.
Bruyn (de) 136, 287, 333, 334.
Bruyningh 289.
Bucaille 233.
Buckere (de) 17.
Bucksulber 288.
Budde 287.
Buddingh 147, 289.
Buekel 38.
Buel (van) 342.
Buerij (van) 377.
Bulx (le) 374.
Burch (van der) 274, 276.
Burchgraaf 237.
Buren (van) 110, 354, 377, 382.
Burgh (van der) 287.
Burgt (v. d.) 373.
Burgvliet 99.
Burman 147, 335.
Burum 17.
Busgerius 58.
Buteux 25.
Butler 377, 378.
Buys 338, 340.
Buyze 93.
Bye (de) 30, 31, 96, 272, 276, 277.
Bylandt (van) 179. 229, 230, 375.
Bijnen 344.

C.

Caaff 141.
Caascoper (die) 31.
Cabanac (de) 181.
Cabbeliau 233.
Calkoen 28, 288, 289, 338:
Calmette (de la) 171.
Calogne 289.
Camerling 70.
Campbell 171.
Campen (van) 100, 184, 234.
Camper 275.
Camphuysen (van) 156, 163.
Canter 331.
Capedose 8-12.
Capelier 170
Capellen (van der) 40—42, 144, 182.
Capet 192, 193, 255, 269.
Carency 268, 270.
Caron 271.
Carona (de la) 10, 12.
Carp 376, 382, 383.
Carpentier (de) 147.
Carré 56.
Casele (van) 69.
Casteleyn 56, 59, 178, 234, 237, 290.
Casteren 102.
Castilië 255, 263, 269, 348
Castro (de) 77.
Cats (van) 212.
Cattenburch (van) 48-54, 100-103, 175.
Cattenburch (Lasteren van) 100, 177.
Cau 275, 279.
Cervinus 56.
Ceulinx 56.
Chalmot 244.
Chalmot du Portail (de) 171, 172.
Chalons 195, 196.
Chambeau (van) 290.
Chambord 268.
Champagne-Blois 196.
Chandelier (Six van) 236.
Charante (van) 183.
Chartres 268.
Chastel de la Howarderie, (du) 147.
Chatillon 242, 312, 313.
Chatillon-Blois 312, 317.
Chatvelt 102.
Chaudron 290.
Chevalier 141, 197, 203, 215, 349.
Chrichton 290.
Christianus 18.
Chytraeus 59.
Cingelshoek (van) 276, 277.
Claas 60.
Clarenberg 144.
Clarisse 288.
Clasen 338.
Clavant 138.
Cleermonts 18.
Clemens 60.
Clement 237.
Clerc 337.
Clermont (de) 263, 268, 269, 290.
Clerquius 235.
Cleve (van) 189, 197, 202, 265, 303, 305, 310.
Clignet 290.
Clock 58.
Cloeck 324, 326.
Clooster (van den) 110, 142, 325.
Cloppenburg 16; 18, 178, 234, 289.
Clouting 17.
Clynkebach (van) 284
Cock 15.
Cock (de) 242, 291, 324.
Cock van Delwijnen (de) 139.

Cock van Oppynen 292, 378.
Coca (le) 170. 171.
Codde 16.
Coelenhoek 108.
Coene 271.
Coenen 179.
Coenradus 56.
Coenraedts 98.
Coens (van) 278.
Coesvelt (van) 276.
Coetsius 328.
Coeverden (van) 40.
Cohen 9, 330.
Coïmbra (van) 199.
Coli 231.
Collart (de) 3.
Collen (van) 236.
Colligny (de) 169.
Colmbach zu Dahlhausen (von) 280.
Colonius 288.
Cdvius 289, 290.
Cdyiar (de) 171.
Cominix 55.
Commersteyn 55.
Comyn 207.
Condé 269.
Coning (de) 271.
Conradi 19, 98.
Conti 268, 269.
Coob van Oldenbarnevelt 325.
Co01 59.
Coolsaet 235.
Coomans 29.
Coop a Groen 98.
Coops 56.
Cooth (van) 324, 329.
Cooymans 235.
Coppe 238.
Coppel 72, 139.
Coppello (van de) 176.
Coquiel dit Merchier 178.
Cordier 56.
Corler (van) 327.
Cornely 57.
Cornets de Groot 47, 135.
Cornette 102..
Cors 63.
Corsellis 236.
Cos 16.
Cossejus 236.
Cossius 235.
Costard de la Moraisière 287.
Coste (la) 245.
Coster 60.
Costerus 100.
Cotermans 67.
Coudret 290.
Coulhouck 108.
Court (de la) 277.
Courten (Boudaan) 235.
Courtenay 268, 269.
Couwenhoven (van) 289.
Covyn 237.
Craan 374, 375.
Craen (de) 351.
Craene (van) 55.
Craeylingen (van) 270.
Craayvangers 160.
Cralingen (van) 98.
Cralingius 56.
(Cr)anen 284.
Craon (de) ,349.
Cranenburgh (van) 325, 326.
Crayesteiin (van) 383.
Cregel 296.
Cremer 288, 369.
Créquy (de) 261.
Crietee 282.
Croix (de la) 99.
Crol 277.
Crommelin 289.
Crook 275.
Croon 291.
Croy (de) 197, 204, 215, 353.
Croy-Aerschot 350.
Croy-Chimay 350.
Croy-Dülmen 350.
Croy-Sempy 350, 351.
Cruiskerken (van) 277, 278.
Cruse 369.
Crusius 73.
Crusius (Baumgarten-) 34.
Cruydenier 343.
Cruyssen 57.
Cuchlinus 177.
Cuender 182.
Cuingnet 179.
Culemborg 205.
Culenburgius 97.
Cunaeus 274, 277, 279.
Cuningham 277.
Custer (de) 69.
Custer (Hartman de) 29, 65.
Custingh 61.
Cuyck (van) 60, 86, 218, 220, 223, 242, 291, 292, 360, 378, 379.
Cuyper van Holthuysen 243, 340.

D.

Dabling 158.
Daems 140.
Dale (van) 290.
Dam (van) 17, 87, 106, 287.
Dammans 59.
Dampierre 179, 194, 195, 313, 314, 317.
Danckerts 234, 235.
Davierre (de la) 172.
Dedel 27, 241, 276, 277.
Dedem (van) 323, 324, 326, 329.
Deebler 231.
Degenaar 323.
Delden (van) 16.
Delen (van) 283, 284, 323--325.
Delft (van) 278.
Delmans 16.
Delphius 64, 65.
Demmes 271.
Dengbertius 16.
Denys 57,. 273, 289.
Desamorie 136.
Desterre 17.
Deusing 328.
Deutecom (van) 279.
Deuts (van) 322, 335.
Deventer 58, 283.
Dey 276.
Deynoot 1‘35.
Diemen (van) 87.
Diepenbeeck (van) 63.
Dienenbroick zu Impel (von) 228, 229.
Diepenbrugge (van) 338, 342.
Diericx 180.
Diermen (van) 284.
Diest (van) 272, 326, 332.
Dieu (de) 55.
Dilburgh 59.
Dingelstedt (von Lesten) 40.
Dingemans 377.
Dingmans Halling 93.
Dittlinger 246, 337.
Dobbe (van) 332.
Dobbelaer 141.
Dodius 98.
Doemer 16.
Does 376.
Does (van der) 26, 275, 276.
Doesburg 51.
Doetynchem (van) 284.
Dohna (von) 172.
Dolman 251.
Domna 16, 55, 240.
Dompseler (van) 321, 325, 327.
Dongen (van) 138.
Donkel 110, 142, 245.
Doorn (van) 338.
Doorninck (van) 323.
Doortoge (van der) 361, 364.
Doreslaar (van) 236, 237.
Dorgelo 55, 98.
Dorsten (van) 67.
Dorville 59.
Doude 380.
Douwes 235.
Dreux 268. 269. 312. 313.
Drier (de le) 290.
Driesschen 107.
Driest (van) 288.
Dronrijp 56.
Droste 328.
Droste zu Vischering (von) 280.
Druffel (von) 282.
Druynen (van) 338.
Dry (van) 284.
Diicker (von) 5.
Dufour 290.
Duis 138.
Dulmen (van) 327.
Duls 139:
Duncan 291
Dunevoet 366.
Dunois 267, 270.
Durazzo 268.
Duren (van) 65, 338.
Dussen (van der) 272, 277, 316.
Duthene (de) 6.
Duvelaer 189.
Duveland (van) 189.
Duvenvoirde (van) 270, 271, 332.
Duyck 316.
Duyff (van der) 288,
Duyn (van der) 242, 333.
Duysburgh (van) 285.
Duysentpondt 17.
Dychovius 60.
Dyk (van) 67; 68, 72.

E.

Echten (van) 323.
Echtenius 58, 59.
Eck (van) 138, 157, 288.
Edger 30.
Edingen (van) 17.
Edmond 277.
Eekhout 33.
Eelauts 61.
Eelbo 287.
Eelsingh 69.
Eermans 365.
Egmond (van) 167, 191, 197, 205, 212, 213, 305-317, 354, 359, 363.
Ekker (Roothart) 137.
Eldering 45.
Ellerbeck 281.
Ellinghuysen 47.
Ellis 275.
Elmerhaus 280.
Els tot Boedelham (van) 40.
Elst (van der) 43.
Elsevier 237, 287, 288.
Emeler (van) 283.
Emmerik (van) 330.
Empereur de Oppyck (L’) 325.
Enckevoirt (van) 241.
Engelen 158, 163, 182.
Engelsum (van) 293.
Enghien 268, 269, 315, 317.
Enteca 263.
Eppinc 6.
Erp (van) 138.
Erpenbeek 54.
Es (van) 297.
Escherpière (de 1’) 61.
Esfelt (van) 321.
Esgen 70.
Essen (van) 87, 284, 323, 324, 327, 328.
Esseren (van) 2931
Estang (del) 170, 171.
Etampes 202, 257, 264, 267.
Etten (van) 242)
Evekinc 6.
Everaars 289.
Everdingen (van) 172-175.
Evers 373.
Eversdijck 377, 382.
Everts 373.
Evertsen 372.
Everwyn (d’) 109.
Evreux 267,’ 348.
Ewick (van) 66, 139, 238.
Exel (van) 242.
Eyl (van)’ 283.
Eyman 180.
Eyndhoven (van) 58.
Eys (van) 333.
Eysteren (van) 338.

F.

Fabritius 236.
Fabry 49.
Fache 61.
Facquet 184.
Fagel 69.
Fageroot 291.
Fallot (Laurillard dit) 278.

Farret 289.
Fays (de) 290.
Feber (la) 245.
Febure (le) 55, 273.
Feith 326-328, 379.
Felbier 236.
Feltz (van der) 141.
Ferrand 143.
Feu (du) 329.
Fevre (je) 57.
Feyt 19, 283.
Figurinus 57.
Finson 17.
Flandre 346.
Flietha 280.
Flines (de) 147.
Fock 322.
Focken 98.
Fockenbergh 17.
Foix-Béarn 269.
Fonseca (da) 10.
Fontaine (de la) 237, 290.
Fontaine dit Wicart (de la) 69.
Fontaineau 369.
Fontenys (de) 86.
Formaget 46.
Forten 290.
Fouquet 290.
Fourgoeud' 102.
Fournetrois (de) 60.
Fournier 108.
Fraeylema 150.
France (de) 28.
Franche-comté 348.
Franchimont 180.
Francken 283.
François 290.
Fransen 139.
Fransz 295, 342.
Fraula 183.
Fraye (de) 16.
Freers 288.
Frescarode 334.
Freylingia 61.
Fürstenberg (von) 228, 231.
Fyckenholts 160.
Fyten 17.

G.

Gael 99, 274.
Gaarengroot 288.
Gaasbeek (van) 203, 204.
Gabri 236.
Galen (van) 17, 98.
Galestin 30.
Galliet 60.
Gallus 61.
Gansneb gen. Tengnegel 325, 328, 330.
Gardyn (du) 58.
Gaymans 28.
Geel (van) 18.
Geens 291.
Geer (de) 73.
Gelder (van) 66.
Geldorpius 58, 59, 234.
Gelre 189, 196, 213, 222-224. 303.
Geleijns 372.
Gemene (de) 6.
Gemenèns 63.
Gendt (van) 326
Gerbrand 289.
Germain 189.
Gerwen (van) 279.
Geubels 99, 234.
Geurt 245.
Gevers 91-95. 134—138. 179, 231-233, 242.
Gevers Devnoot 231. 232.
Gevers van Endegeest 232
Gevers Leuven 232, 233.
Gey 45.
Ghevel (van) 289.
Ghim 62.
Ghindertale (van) 270.
Ghys 278.
Gignoux 102.
Gillissen 231.
Gillon (le) 273.
Gils (van) 380.
Gimmer (de) 158.
Gladbeek 110.
Glasers 371.
Glogau (v.) 303.
Gobbelschroy (van) 242, 338.
Goch (van) 94, 372.
Godin 29, 101.
Godyn 16.
Goedhals 180.
Goetinghs 158.
Golde (van der) 284.
Golowkin 172.
Goltstein 321.
Gomarus 275.
Gombrecht 66.
Gonzaga 260, 262.
Goor (van) 226, 272, 280.
Goosses 70.
Gorees (de Lewa) 379.
Goris 276.
Gorkum (van) 66, 139, 238, 239, 242.
Goude (van der) 89-91, 132-134, 376.
Goudeket 330.
Graaf (de) 276.
Graaff (van der) 275.
Graafland 234, 236.
's-Graeuwen 243.
Graffenriedt (de) 245.
Grambusch 100.
Grand (le) 288.
Grauw (de) 379.
Grave zu Hasselt (von) 280.
Greenwood 143, 272, 278.
Greine (de la) 241.
Grève (de la) 289.
Greven 325.
Grevenstein 58.
Grevink 110.
Grim 245.
Griot 290.
Groenevelt 177, 363, 368.
Groenewegen (van) 339
Groenewoud 289.
Groenhout 137.
Grol 370.
Grommee 52.
Groot (de) 108.
Groot (Cornets de) 47, 135.
Gruiter 329.
Grüter (de) 272.
Gruyter (de) 147.
Guicherit 244.
Guise 312.
Guldekroon (Spiering) 275.
Gulik (van) 196, 301, 305 310,359.
Guyou 62, 63.
Guyot 162, 164, 276, 333.
Gijginck 323.
Gyn (van) 239.
Gynckel (van) 284.
Gymnich (van) 324, 379.
Gye 275—277.

H.

Haack 16, 383.
Haeff (ten) 29, 48.
Haege (van der) 275.
Haagens 330.
Haemstede (van) 140.
Haen 55.
Haan (de) 28, 29, 70, 276, 289, 330.
Haeps (van) 86.
Haer (ter) 56.
Haar (van de) 66.
Haar (van der) 94.
Haaren (von) 42.
Haarlem (van) 332.
Haersolte (van) 96, 110, 160, 161.
Haerst (van) 283, 323.
Haas (de) 239, 274, 275.
Haaxman 95.
Habsburg 303.
Hacken 284.
Hackert 139, 238.
Hagelis 237.
Hagen 284, 285.
Hagen (van der) 235, 236,273.
Hagen (uyt) 57.
Hagenbeck (van) 5.
Hagendoorn 335.
Hahn 375.
Haleke (von) 42.
Halewyn (van) 206, 325, 329.
Halle (van der) 284.
Halling 93.
Halling (Dingmans) 93
Hallius 178.
Halmale (van) 140.
Halsbergius 178.
Halteren (van) 279, 332.
Ham 158, 159, 163, 281.
Hamburg 65.
Hamelsbergen (van) 58.
Hamerster 288.
Hamersvelt 16.
Hanen 323.
Harcourt 349.
Hardenberg 99.
Harderwijk (van) 284, 323, 324, 327.
Harencarspel (van) 289.
Haring(h) 55, 95, 374.
Haringhoek (van) 234.
Harlers 275.
Harmani 288.
Harn (van) 158, 163.
Harsbeeck (van) 235.
Harscamp (van) 28.
Hart (van der) 99.
Hartingh 274.
Hartman 32, 40, 380.
Hartman de Custer 29, 65.
Hartman van de Poel 49, 50.
Hartmanse 69, 324.
Hartsinck 25.
Harwerden (van) 284.
Hasenbroek 271.
Hasselaar 97. 98.
Hatert (van den) 293, 295.
Hatten (van) 283, 284.
Hattert (van) 243, 247.
Hauttin (de) 169.
Have (ten) 155.
Havenberg (van) 272.
Havermaet (van) 100.
Havick 278.
Haze (de) 326.
Heckhuys 319, 321.
Heeck (von) 5.
Heecke 326.
Heede (van den) 18, 98, 324.
Heekeren (van) 45, 278, 279.
Heemskerk 109.
Heemskerke (van) 38.
Heemstede (van) '277.
Heenvliet 195.
Heerde (van) 284.
Heerden (van der) 235.
Heerdt (van) 326.
Heerdt tot Eversberg 232.
Hegeman 328. 329.
Hegge (van der) 50—54.
Heidanus 61.
Heiden (van) 3—8, 106, 150, 226-23 1, 279-283.
Heilbron 65.
Heinsberg 209.
Heinsius 294.
Hel (van) 55.
Hell (van den) 284.
Hell (van der) 325.
Helburg (van) 94.
Helder (van) 272.
Helst (van der) 237:
Helt 16.
Hemsterhuis 147.
Henderson 291.
Hendrick 16.
Henegouwen (van) 304, 312, 348.
Hengel (ten) 160, 163.
Hennekler 324.
Hennin (de) 211.
Henricides 60.
Hensberch (van) 63.
Herault 273.
Herfst 338.
Hering 57.
Herminius 178.
Hertz 66.
Herzingh 32.
Hesse 69.
Hessen (van) 194.
Hetterscheid (von) 84.
Heucklom (van) 326.
Heugeville (de) 172.
Heusden (van) 57, 62, 63, 71, 108, 205, 236, 331.
Heussen (den) 16, 18, 275.
Heut (van) 329.
Heuve 239.
Heuyck 12.

Hey (la) 272.
Heyblock 19.
Heyblom 93.
Heye 182.
Heymans 99.
Heyningen (van) 147.
Hilarius 19.
Hilmers 56.
Hinlopen 333.
Hinojosa 108, 140.
Hissink 62.
Hoberg (von) 227, 228.
Hochedé 100.
Hochepied 55.
Hodenpyl (van) 249.
Hoeclum (van) 284, 324, 329.
Hoefnagel 374.
Hoek 70.
Hoek (van) 288.
Hoeke 276.
Hoelde (de) 165.
Hoeufft 274, 334.
Hoeve (van der) 284.
Hoeven (van der) 338.
Hofdyck 242.
Hofman 18.
Hofmeyr 47.
Hogendorp 28, 98.
Hogendijk 384.
Hohenstaufen 303.
Hoingius 324.
Hoitsma 18.
Holl 28.
Holland 205, 303, 304.
Holle (van) 327, 328.
Hollebeek 237.
Holmberg de Beckfelt 48.
Holmstein (von) 282.
Holst 368-371.
Holt 58.
Holtderps 284.
Holten (van) 283.
Holy (van) 164, 166, 167.
Homan 287.
Homma 235.
Homoet 235.
Hompesch (van) 274.
Hondius 61, 97.
Honert (van den) 237, 380.
Honnepel (von) 5—7.
Hooft 44.
Hoogenbergh 288.
Hoogenhoeck (van) 271.
Hoogeveen (van) 275, 279.
Hoogewaart 276.
Hoogewerff 68, 108.
Hoogweg 68.
Hoorenbrugh (van der) 276.
Hoornbeek 55.
Hoppesack 56, 60, 235.
Hörde (von) 227, 229, 230.
Horne (van) 203, 204, 315.
Horst tot Diervorst (van der) 293.
Horst zu Milsen (van der) 280.
Houdijk 384.
Houft (de) 275.
Houke (van) 270.
Hout (van der) 379.
Houthoff 333.
Hövel tot Nyenhuis (van) 141.
Hövel tot Westervlier 282, 283.
Hoven (van) 17.
Hoylede (van) 164.
Huberst 283.
Hubert 288.
Hüchtenbruck (von) 229.
Hugemans 140.
Huiberts 370.
Huidekoper 179.
Hulsbergen (van) 284, 285.
Hulshoerst (van) 284.
Hulshout 276.
Hulsius 176.
Hulst van Keulen 338.
Hummels 281.
Hunthum 240.
Husen (van) 293.
Husly 335.
Husly Viervant 289.
Hussen (van) 273, 277
Hustaert 56.
Huygen 63.
Huyghens 140, 329.
Huysingius 18, 98.
Hyerde (van) 283.

I.

Iddekinge (van) 160, 161, 163.
Idsinga 43, 108.
Immerzeel 279.
Impel (van) 5.
Ingen (van) 329, 377.
Ingenool 341.
Ingenulandt (van) 153.
Innevelt (van) 158, 159, 163.
Isselmuden (van) 327.
Isenburg (van) 223, 225.
Isenhagius 56, 58.
Israel 62, 63.
Ittersum (van) 40, 324.
Ivoy 29.

J.

Jacob 177.
Jacob ('s) 384.
Jacott van Axele 110.
Jager (de) 28, 146, 237.
Jamain 290.
Jamerloe (van) 84.
Janknegt 287, 288.
Janssonius 18, 56.
Jeger (de) 138.
Jelgersma 241.
Jelle 328.
Jenein 59.
Jilis 60.
Joinville 268.
Jonc (du) 28.
Jong (de) 44, 180, 274, 276.
Jonge (de) 107, 287.
Jongeneel 233.
Jugnet 351.
Junius 28, 69, 237.

K.

Kaa 341.
Kaathoven (van) 1.
Kalhsfelt 327.
Kalkman 98,
Kamp (van de) 110.
Katz (de) 331.
Kauw 275.
Keeren (van der) 61, 70, 1'11
Keetel 245.
Keith 201.
Keller 370.
Kendenich 27.
Keppel 72, 88, 144, 325.
Keppel zu Nienborg (von) 280
Kerfbyl 18.
Kerckhoff (die) 328.
Kerckhoven (van den), 279.
Kessler 288.
Keslerus 56.
Kettingh 29. 69.
Kettler (von) 227, 228.
Keulen (van) 338.
Keulen (Hulst van) 338.
Keun 45.
Keupinck 371.
Keuvens 62.
Keyen 321.
Keyns 17, 59.
Kickius 18, 57.
Kinderen (der) 274.
Kintzius 16.
Kleman 289.
Klepman 331.
Klocks 61.
Klooster (ten) 44.
Klotz 70.
Knibbe 273.
Knippinck 6, 228.
Knuyt (de) 49-53.
Kocken 284.
Koekebakker 61.
Koene 272.
Koenen 147.
Koets 52.
Koetsveld (van) 95.
Köhler (Maus von) 375.
Köhne 291.
Kok 272.
Koker (de) 69.
Konieckspolki (von) 30.
Koning 54, 182.
Koningh (de) 99.
Konninck 320.
Koolhaas 288.
Koppel 66.
Kops 29, 69, 70, 180.
Kortegerd 6.
Krabbe (van der) 272, 274.
Kranenburgh 16.
Krausberg 65.
Krekel 183, 248.
Krevel (van) 52.
Kriek 138.
Kruiskerke 276.
Kruysstra 110, 143.
Krvt 142.
Krijts 325.
Kukelsheim (von) 84.
Kuyk (van Nieuwe) 242.
Kuyper 288, 289.
Kuyst van Wyck 242, 291, 292, 379.
Kuysten 56.
Kwaaterbos 279.
Kyburg 303.
Kylenborg 278,

L.

Laagerman 239.
Laer (toe) 160, 161.
Laer (van) 150, 318, 322, 324.
Laet (de) 337.
Lacombe 171.
Laher (von) 248.
Lalaing (de) 189, 201, 211,. 214, 265.
Lalause 181.
Lambergh 12.
Lambers 29.
Lambert 289.
Lambrechtsen 374.
Lamotius 57.
Lampe 55.
Lamps 140.
Landes (des) 351.
Landtschot (van) 141.
Lanes (de) 181.
Lange (de) 19, 237, 287.
Langerak (van) 99.
Langenmayr 282.
Lanius 141.
Lannoy (de) (van) 189, 190, 192, 197, 211, 213-215, 347, 350, 351, 353, 354, 371, 374.
Lansheer 328.
Lantscroon (van) 328.
Lantsman 234. 236.
Lantmanus 57.
Larwood 159.
Laurillard dit Fallot 278.
Lauron 69.
Lawick (van) 328.
Lebeck 46.
Leck (van) 277.
Lede (van der) 217.
Leefdael 292.
Leek (van) 55.
Leeuw (de) 17.
Leeuwen 94, 236, 276, 279.
Léger (St.) 170.
Leiden (van) 217, 219—222, 330-368.
Leiningen 205.
Lemaire 178.
Leman 330.
Lemans 55, 60.
Lemens (van) 56.
Lenaudin 273.
Lennep (van) 63.
Leonartsz 56.
Lernout 184.
Lespinasse 290.
Lessing 331.
Lesten (von Dingelstedt) 40.
Lette 177.
Leuven 134, 194.
Levenstein (van) 60.
Levie 65, 66, 330, 331.
Lewa Gorees (de) 379.
Ley (van der)' 144.
Leydecker 29.
Leyten 94, 134.
Libert 236.
Lidius 59, 97.
Liebergen (van) 61.
Liemans 69.
Liemen (de) 331.
Lier (van) 275, 276.
Liere 332,

Lievens 141.
Ligne (de) 204, 214, 350.
Limburg (van) 194, 209, 210 306.
Limburg Stirum (van) 194.
Limmick (van) 66, 138, 238 239.
Lindenhoff 380.
Lindemans 97.
Lingen (van der) 328.
Lint (van) 240.
Lintelo (von) 5, 8.
Lipman 371.'
Lippe (van) 227.
Lipsius 271.
Lith (van) 380.
Lodisio 109, 180.
Loeckeren (van) 322.
Loenius 18.
Lohman 137.
Lokenburg (van) 100.
Loncke 109, 372.
Longespée 70.
Longevil 291.
Lonqueville 267, 270, 291.
Loo (La) 278.
Loon (van) 216, 379.
Loonstyn 66.
Loos(e) (de) 141.
Loot 25.
Looten 61.
Loots 17.
Looz Corswarem 354.
Looze 324.
Lorenço 263.
Lormier 135.
Lotharingen-Vaudemont 204.
Lothichius 160.
Louwens 61.
Louwerse 93.
Loy (de) 245.
Lucht (van der) 183.
Luchtenburch (van) 29.
Ludik (van) 237.
Luesse 142.
Lulofs 287, 325.
Luis 59.
Lusignan 307.
Luteyn 246.
Luttikhuyse 26.
Lutzerath (von) 228.
Luxemburg (van) 205, 300 304, 306, 315, 317, 348, 381
Luycx 29.
Luijk (van) 331.
Lycochton 234, 236.
Lyere (van) 272.
Lydius '98.
Lynden (van) 46, 46, 340.
Lyseman 95, 96, 326.

M.

Maegt (de) 55.
Maerhulst (van) 293.
Maarschall 60.
Maersche (van der) 236.
Maas 276.
Maese (van'der) 88, 318, 322.
Maet (van der) 293, 338.
Machalst (van) 243, 293.
Mac Intosh 291,
Mackay 95, 97, 161.
Magirus 98.
Magnus 107.
Mahony tot Borculo (de) 40.
Mailjers 374.
Maine 267.
Maire (le) 235.
Maire (de la) 235.
Majorca (Arragon) 263.
Makreel 288.
Malapert (de) 29, 70, 109.
Malborch (van) 325.
Male (van) 194, 195.
Maleville 171.
Mallen (van) 284.
Malsburg (von der) 282.
Malsem (van) 147.
Malsen (van) 89—91, 239.
Man (de) 333.
Manckadam 144, 181.
Manger 52.
Manneken 109, 141.
Mannekens 275.
Manrique 270, 337.
Manson (van) 270.
Marcelis 288.
Marchand 237.
Marche (de la) 199, 268.
Marchie (du) 287.
Marcus 273, 257, 335.
Marees (de) 235.
Marez (de) 98, 234, 237.
Marhülsen (von) 5.
Marinus 60.
Marck (van der) 250, 280, 309 -311, 313, 381.
Marken (van) 277.
Marnstra 48.
Marrevelt 236.
Mars (van der) 275.
Marselis (van) 25, 26, '288.
Martens 234.
Maryn 289, 290.
Masselot 56.
Mast 84.
Mast (van der) 181.
Masuer 271, 272, 332.
Matenesse (van) 34-39, 132-134, 167, 168. 375, 376.
Maton 277, 333.
Mattos (de) 9.
Mattos Noronha (de) 81.
Mauclerc 312.
Mauregnault (Boreel de) 282, 283, 375.
Maurois 289.
Maus von Köhler 375.
Meausse (de) 171.
Mecheln (von) 280.
Mecklenburg 346.
Medembachius 324.
Meeckeren (van) 160.
Meer (van der) '16, 17, 27, 56, 273, 274, 277, 285.
Meerman 94. 275-277.
Meester (dej 61, 97.
Meeuwen (van) 145, 276.
Mehen (van) 324, 326328.
Mekern 46.
Mello 81.
Melvil 291.
Menkema 240.
Menolda 294.
Mensert 46.
Merchier (Coquiel dit) 178.
Merchin (de) 27.
Mercier (le) 170.
Mericheau 290.
Merken (van) 383.
Merlijn 270.
Merode (Scheifert von) 226.
Merseers 16.
Merwede (van de) 378.
Meuleman 59, 60, 65.
Meurs (van) 213, 334.
Meursius 97.
Mey (de) 94, 137.
Meyden (van der) 323.
Meyer 60.
Meyer (de) 370.
Meijers 273, 277.
Meyners 110, 274.
Meyroos 136.
Meys 53.
Meyster 275.
Micelot 59.
Middachten (van) 323-325, 327, 328.
Middegael (van) 140.
Middeldorp 330.
Middelhoven 270.
Midlum (van) 237.
Mierop (van) 135, 138, 275.
Milde (van) 284.
Mildt (van der) 294.
Milly (de) 150.
Mingeval (de) 352.
Mirell (de) 177.
Mits 234.
Moer (van den) 47, 338.
Moerman 319-322.
Mok 331.
Molenaar 55.
Molenhouck (van) 67.
Mollands 327.
Mom 157.
Mommers 276.
Monde (van der) 279.
Monstrueul (de) 100.
Montanus 58, 97, 99.
Montens 184.
Montferrat 263.
Montfoort (van) 8—12, 147 311-313, 350, 351.
Montmorency 194.
Montpensier 207, 266, 269.
Moor (de) 236.
Morin (de) 170.
Morinensis 261.
Mossel 141.
Motte 56.
Motzfelt 271, 272, 275.
Moulin (du) 56.
Mounier 277.
Mourcourt (de) 99, 234.
Moutmaker 235.
Muerkijn 366.
Muilman 273, 277.
Mulert 30, 110.
Mulleforth (van) 318, 322.
Muller 158.
Münchhausen (van) 39-43.
Munster (von) 231, 243.
Muntz 46.
Mus 17.
Musketier 273, 335.
Muyden 16.
Muyen (van) 141.
Muylman 52.
Muylwyk (van) 270.
Muys 156.
Muys van Holy 72.
Muyssart 290.
Muyssen 170.
Mijle (van der) 342.
Mylius 278.
Mynssen 288.

N.

Naab 62, 63.
Nagell 155.
Namen (van) 313.
Napels 268. 303.
Nassau (van) 86, 194, 222, 226, 266.
Nassau-Bilstein (van) 225.
Nassau-Dillenburg (van) 226.
Nassau-la Lecq (van) 334.
Nassau-Wiesbaden (van) 226.
Nave (van de) 61.
Navarre 268.
Neck (van) 137.
Neckenveld (van) 284.
Nederburgh 136.
Neervoort 29.
Nemours 268.
Nesselrode zum Stein, undt Radt, (von) 228.
Nessing 107, 140.
Neufville (de) 147.
Neuville 108.
Nevers 268.
,Nevius 18.
Nichels 291.
Nieubergen (van) 18, 236.
Nieuwkuyk (van) 2, 242, 292, 294, 378.
Nieuwenhoff (van) 287.
Nieuwenhuysen (van) 234.
Nievelt (van Zuylen van) 325.
Nisener 59.
Nöhrde (ten) 381.
Noiret 16.
Noordbeek 287.
Noort (van) 112, 162; 164.
Noort (op ten) 326, 328.
Noorthey 95, 136.
Nothaeus 61.
Noy (de la) 372, 374.
Noyer (du) 290.
Nuck 62.
Numan 107.
Nun (van der) 18.
Nuyts 99, 100.
Nyhoff (van) 107.
Nykerke (van der) 284.

O.

Obeings 56.
Obreen 380.
Obry (des) 276.
Ockerse 377, 378.
Oever (ten) 319.
Oever (van den) 98.
Oevering (van) 382,

Oldenbarnevelt (van) 47, 284, 323 325.
Oldenbarnevelt gen. Tullingh (van) 175, 274, 279.
Olgers 283, 284.
Olivier 180, 244.
Olmius 248.
Oly 45.
Ommeren (van). 324-327, 329.
Ongewassen 375.
Oorschot (van) 333.
Oort 235.
Oorthoorn 272.
Oosterbeek (van) 99.
Oosterdijk 144.
Oosterlandt 18, 51.
Oostervant 347.
Oosterwyck (van) 328.
Orange (van) 271.
Oranje-Nassau 346.
Orleans 268, 270.
Orsoy (van) 291.
Orthen (van) 180.
Orval (d'Albret) 265.
Os (van) 70, 331.
Osdorpius 16.
Ossenbruch (van) 5, 7.
Ostade (Boon van) 279.
Otters 158, 163.
Oude (de) 18.
Oudheusden (van) 279, 378.
Outheten (van) 142.
Outshoorn (van) 383.
Ouzeel 271, 272, 275, 276.
Overencke (van) 323.
Overschele (van) 18.
Overvelt 334, 335,
Oyens 58.

P.

Paats 30, 95.
Pabst (van) 54, 162, 164.
Pabst (van Lawick van) 47.
Padbrue 17.
Padilla 263.
Paes 56, 58.
Pages 109.
Pallandt (van) 147, 241, 293, 294, 323.
Palm 103.
Palthe 369.
Palts (van de) 340, 356.
Pancras 60, 61.
Pandelaert 337.
Panhuys (van) 102.
Pannekoek 323, 324.
Panther 272.
Pape (de) 277.
Pappenheim (van) 40.
Pardailhan (de) 181.
Park 291.
Paris (de) 289.
Parker 2 3 2 .
Pars 58.
Passers 56.
Pauw 159, 325.
Pauw van Heemstede 276.
Pauwels 326.
Paymans 140.
Pearson 291.
Peen (van) 18.
Peirat (la Bastide du) 290.
Pelen 284.
Pelser 156.
Pelt (van) 71, 94, 147.
Pembroeck 329.
Penen (van) 236.
Penna (de) 290.
Penninck 326.
Penthièvre 268, 312.
Penijn 234, 235.
Pepin 290.
Pereira 10.
Peres 331.
Pergenis 59.
Perizonius 289.
Persyn (van) 29, 363, 368.
Perweys 194, 224.
Pestalozzi 70.
Petmans 366.
Petraeus 97.
Petrarca 308.
Peudevin 270.
Pfeifer 46, 291.
Pfeil 289.
Phoorn 275.
Piast 303, 348.
Piccard 150.
Pichot 273.
Piek 345.
Pielat 279.
Pietermaat 335.
Pieterzon 276.
Pigeaud 288.
Piperdus 58.
Pirené (de) 18.
Piscator 57.
Pistorius 59, 342.
Piswerff (van de) 344.
Pit 232.
Pittavin 56.
Plancius 17, 97, 99, 234.
Plantagenet 348.
Plante 18, 290.
Plettenburg (van) 179, 226, 228, 231, 280.
Pleuren (van) 276.
Ploos 140.
Ploos van Amstel 67, 139.
Plunte 58.
Pobog 30.
Poedel 66.
Poel 65.
Poelgeest (van) 304, 364.
Poix (de) 214.
Poll (van de) 89, 138.
Polak 65.
Polanen (van) 226, 363, 367, 368.
Polderman 109, 141.
Polheim (van) 267.
Polignac (de) 181.
Polyander 100.
Pompe v. Meerdervoort 272.
Pon '(du) 169.
Pons (des) 181.
Pont (du) 289.
Pontana 328.
Pontanus 324.
Pool 234.
Poorte (van der) 176.
Poot 46.
Poppen 59, 235.
Porselius 57,
Portail 171, 172.
Porte (de la) 294, 339.
Post 109, 289.
Posthoorn 340.
Posthumus 239.
Pot(t) 57, 59.
Potiers 59.
Pots 55, 381.
Poyntz 272, 276, 332, 333.
Prangan 276.
Pranger 244.
Preuth 110, 325.
Price 290.
Prickius 55.
Princen 98.
Prins 65, 135, 236, 339.
Pris (du) 100.
Proebentow von Wilmsdorff 110, 274.
Proet 110.
Proot 74.
Provoost 272.
Przemysl 307, 348.
Puchler 95-97.
Putman 146, 239, 240.
Putt (van de) 288.
Putte (van de) 323, 373.
Putten (van) 23.
Pyck 326.
Pyl 17.
Pynacker 95.
Pynherincks 142.
Pythius 99.

Q.

Quadt (von) 227—231.
Quarles 64, 65.
Quast 17, 59.
Quay (de) 29, 341, 375.
Quertenmont (de) 3.
Quina 235.
Quiros (de) 10, 12.

R.

Raadt (de) 16.
Raephorst (van) 167, 168.
Raermaker 99.
Raesfelt (van) 381.
Raet (de) 100.
Raineval (de) 290.
Rainey 291.
Raitz 28.
Raitz von Frentz 27, 298.
Ramaer 344, 380.
Ramring 53.
Ranson 290.
Rapenburg (van) 26.
Raphélis (de) 59.
Raven 276, 327.
Ravenne 290.
Ravenstevn 57. 307. 310.
Recht 235.
Rechteren (van) 40, 328.
Reck (de)' 99.
Recke (von der) 228.
Redlich tot Schulenborg 107.
Reede (van) 245, 278.
Reede zu Brandlecht (von) 226, 280.
Reede van Nederhorst (van) 107.
Reede van Rrnswoude (van) 296.
Reeland 2 3 6 .
Reepmaker 298.
Rees (van) 5, 7.
Reessen 29, 70, 111, 180.
Rehmen (von) 5, 324.
Reifferscheid 194.
Reitz (Bosch) 1.
Renesse (van) 147, 180, 189, 192, 195, 244, 354.
Rengers 150, 294.
Rengers van ten Post 84.
Rennenberg 340.
Rennoy (van) 106.
Renoy 276.
Rense 143.
Rensen 110, 141, 142.
Renty 351.
Repelaer 67.
Requilé 180.
Rethel 348.
Reus (de) 272.
Reverset (van) 28.
Revia 275.
Reynders 110, 142, 143.
Reytsma 237.
Rhede (van) 52-54, 177.
Rheenen (van) 293.
Rheminck' 57.
Rhodius 326.
Rhoe (van) 381.
Rhyn (van) 276, 287.
Rhynsdyk 236.
Ribbius 60.
Richardson 57.
Ridder van Lunenburgh (de) 330.
Ridders 109.
Riel (van) 334.
Riemsdyk (van) 375.
Rietschoten (van) 138.
Rietveld 136.
Rieu (du) 16, 100.
Rimpeler (van) 284, 285.
Ring 55.
Ripperbant 323—325.
Ripperda (van) 276.
Roche (la) 268, 269.
Rode van Hekeren (de) 45, 278.
Rodenrys 37.
Roecks 323.
Roessingh' 248.
Roest (van) 140.
Rogerius 275.
Rolandus 61. 97, 178.
Roldanus 160.
Rolin 202, 203, 215, 351, 353.
Rolin d'Aymeries 197.
Romitti 270.
Romswinckel 57.
Ronde (de) 379.
Roos 64.
Roos (de) 287.
Roosecrans 59.
Roothart Ekker 137.
Roovere (de) 276.
Rooyen (van) 330.
Röpcke 138.
Roper 293-295,

Rosart 99.
Rosenburg (in) 29.
Rosieren (van der) 60.
Roskam 278.
Rothaeus 234.
Roubaix (de) 204, 350.
Roukens 43.
Roux (le) 289.
Rouw 238.
Rovere (de) 184.
Rowardus 57.
Roy (de) 236.
Royen (van) 274.
Riibel von Bieberach (von) 280.
Rulaeus 234, 235.
Rulicius 290.
Rummerink 274. 278. 279. 334
Russel 291.
Ruts 61, 237.
Ruyl 100, 243, 244, 294, 295, 340, 341.
Ruyleus 243.
Ruysch 325.
Ruyten (van) 178.
Ruyter (de) 236.
Ruyting 57.
Ruyven (van) 275.
Rycke (de) 180.
Rylandt 233.
Rijnberck (van) 239.
Rijnders (van den Heuvel tot Beichlingen gez. Bartolotti) 108.
Ryneveit (van) 237
Rijs 331.
Rysingh 276,

S.

Saab 324
Sael 372.
Saenen (van) 58, 245.
Saffin 143.
Sage (le) 176.
Salentyn 66.
Salike 6.
Salins (de) 351.
Salm (van) 194, 262, 340.
Salomine (de) 81.
Sampaio (de) 81.
Sampaio (Teixeira de) 81.
Sanders 180.
Santheuvel (van den) 143.
Sappius 289.
Saragons 16, 55.
Sasse 72.
Sauerbier 181.
Saumaise (de) 168, 244, 245.
Saur 17.
Sayn (von) 225.
Schaaf 324.
Schaap van den Dam 277.
Schaats 55.
Schade zu Ahausen (von) 280.
Schagen 55, 56, 270, 271.
Scharpingh 329.
Schas 143.
Scheepers 94.
Scheer 100.
Scheifert von Merode 226.
Schell (von Vlietinghof gen.) 5.
Schellekens 332.
Schellaert 138.
Schelstraete (van de) 381.
Scheltus 136.
Schelvers 17.
Schenk von Nydeggen 227.
Schencke 88.
Scherpenzeel van Offem (van) 275.
Scherphof 235.
Schevick (van) 152, 164, 284
Schevichaven (van) 151, 164.
Scheyderuit 287.
Schiffaert (de) 381, 382.
Schilfgaarden (van den) 293.
Schilperoort 31, 275.
Schimmel 88.
Schimmelpenninck 317-322, 329
Schimmelpenninck van der Oyr 64.
Schinckel 271
Schkoppen 329.
Schlingeman 184.
Schonevelt (van) 56.
Schoning 60.
Schoodes 273.
Schoonhoven (van) 70, 277.
Schoonhovius 59.
Schoonvorst 204.
Schoorn 247, 293, 296.
Schouten 236.
Schrassert 248, 322-327, 330, 349.
Schrevelius 241.
Schröder 334.
Schroeystein (van) 327.
Schrooder 278.
Schröters 70.
Schulerus 235.
Schull 295, 342.
Schüngel 228, 229.
Schuren (van der) 214.
Schurmans 324.
Schut 17, 163.
Schutte 287.
Schutten 58.
Schuursma 331.
Schuylenburg (van) 341.
Schuyls 58.
Schuyt 340.
Schwartzenbach (van) 28.
Schwarzburg (van) 261.
Screvel 366.
Scipio 61, 97.
Scott 170, 172.
Seba 273.
Seele 273.
Ségur (de) 181.
Semyns 288.
Sengers 231.
Serooskerken (van Tuyll van) 110.
Serrurier 60, 288.
Sertenius 276.
Servati 99.
Servaas 287.
Seullyn 18.
Sevenaer (van) 323.
Sibema 61, 97.
Siccama (Hora) 47, 150.
Sichterman 161, 163.
Sierick (van) 225.
Siewerts 56, 284.
Silva (de) 8—12, 81.
Simonides 55.
Sinnema 110, 181.
Sitters 56.
Six van Chandelier 236.
Slichter 143.
Sloot 271, 275, 332.
Slosius 58.
Sluiter 102, 155, 240, 284.
Sluysken 278, 326, 329.
Slyp 103, 175, 176.
Smissert 273.
Smit 101.
Smits 288.
Smullinck 96.
Smyts (de) 155.
Snakenburg 276.
Snattager 65.
Snellen 250.
Snewyns 27.
Snoeck 236, 278, 319, 321, 371, 383.
Snoer 371.
Soekias 30.
Soest (van) 97, 98.
Soetius 60.
Soissons 268, 270.
Solis 8, 10.
Solms-Ottenstein (van) 225.
Somberg 369.
Somer 236, 382.
Somerset (de) 211. 266.
Sondagh 139, 238.
Sonnemans 93.
Sonsbeeck (van) 12, 101, 102, 176.
Sotto (del) 9, 11.
Soubs 279, 335.
Soute (de) 275.
Souten (van) 328.
Soutens 275.
Spaen (van) 160, 231.
Sparringa 52, 53.
Sparwou (van) 3.
Speelman 103.
Speer 330.
Spiegel (van de) 135.
Spier 66.
Spierinck 89.
Spiering 180.
Spiering Guldekroon 275.
Spiljardus 18.
Splinter 107, 110, 142, 143.
Spanghen (van) 35.
Sponheim 209.
Spoor 279.
Spranger 17.
Spuelde (van) 283, 284, 323, 325, 327.
Spyck (van) 48-54, 100-103, 175.
Squiren 291.
Staal van Piershil (v. d.) 94.
Staerlincx 235.
Stadtlanders 17.
Stampus 202.
Standaert 107.
Stansius 60.
Staphorstius 62.
Stark 331.
Starreveld 65.
Staverman 370.
Steelant (van) 181, 379.
Steelkens 100.
Steen (van den) 96, 161.
Steenberch (van) 143, 263.
Steenhardt (van) 110.
Steenhuysen (van) 322.
Steenvoorden (van) 274.
Steenwegh (van) 30.
Steenwyk 235, 275.
Steinhardt (von) 110.
Stekede 5.
Stel (van der) 277.
Stennekes 47.
Stennekes (Borwater) 45, 47.
Stepraedt 323.
Sterck 74, 105, 106.
Sterthemius 275.
Stippius 49, 53.
Stock 99.
Stokkers 370.
Stolk 341.
Stolwyk (van) 341.
Stoop 166, 167, 272.
Stork 375.
Storms 62.
Stoutenburg 184.
Stralen (van) 19, 56.
Straten (van der) 49, 50—53, 284, 285, 287.
Stratenus 100.
Streso 59, 236.
Strünckede (von) 231.
Strydthout 18.
Stryen (van) 203.
Strypen (van) 92.
Stuart 207, 266.
Stuermans 283.
Stuytingh 55.
Sueur (le) 274.
Superville (de) 384.
Surk (van) 270.
Suurmondt 273, 274, 278, 279, 333, 334.
Swaaf (de) 245.
Swaefken 96.
Swanevelt (van) 275.
Swart (de) 101.
Sweerts de Landas 40, 41.
Sweigmann 283.
Swieten (van) 85, 271.
Syberg (von) 231.
Sylvius 58.
Sythoff 9, 11.
Sytzama 43.

T.

Tacquet 184.
Taets van Amerongen 161, 233.
Taey 111.
Taillefer (de) 181.
Taree 279.
Taverniers 100.
Tegelenbergh 67.
Teixeira 178.
Tegularius 61.
Teixeira de Mattos 74—83.
Tekkelenburg 181.
Tellicht (van) 284.
Tengnegel (Gansneb gen.) 325, 328, 330.
Terestein (de) 170.
Terwen 69.
Test (van der) 238.

Tets (van) 274
Tetterode 287.
Tex (van den) 139.
Teylingen (van) 92, 242.
Teynham (van) 293.
Thierens 67.
Thilenus 16.
Thill (du) 40.
Thomas (Simon) 290.
Thysius 100.
Tieberg 245.
Tielmans 320, 322.
Tiewelen 326, 273.
Til 45.
Timens 284.
Tinnen (van der) 40.
Tissot van Patot 243.
Tjassens 274, 278, 334.
Tobbere 6.
Tol 140.
Toll (van) 18, 30.
Tongeren (van) 17.
Toomaget 46.
Toornvliet (van) 58.
Torck 273, 276, 278, 334.
Tour (de la) 196.
Tourinent 289.
Triglandus 235.
Trip 326.
Troojen 50.
Troost 16, 44.
Trotz 111.
Tryckes 284.
Tiibingen 303.
Tulleken 63.
Tullingh 47.
Tullingh (van Oldenbarnevelt gen.) 175, 274, 279.
Tulpius 98.
Turenne (dè) 196.
Turenne-Cominges 263.
Tuten 283.
Twenhuesen (van) 284.
Twente (van) 283.
Twiller (van) 324.
Twickel (van) 284, 324.
Tyaeus 97.
Tycmakerus 59.
Tijdeman 369.

U.

Udem (van) 239.
Uiternesse (Bokel) 35-38.
Uiterwyck (van) 30, 110, 142, 143.
Ulgers 283, 284.
Upweg (van den) 52.
Urgel 233.
Ursinga 273.
Uylenbroek 236.

V.

Vaert (van der) 44.
Valck 88, 323.
Valckenier 55, 234, 237.
Valckesteyn (van) 107.
Valckius 58.
Valentyn 69.
Valery 278.
Valeton 69. 384.
Valk (v. d.') 93.
Valckenborgh 100.
Valkenburg 209, 210, 316.
Valois 192, 205, 267, 269, 301, 307, 308, 312, 348.
Vanevelt (van) 326, 327, 329.
Vanefeltt (Brinck van) 323.
Vaux (de) 272.
Vechtrup (von) 6.
Veelenturf 335.
Veen (van) 138, 245, 275, 288, 326.
Veene (van den) 326.
Veer (de) 28, 109, 111, 146, 182, 250, 338.
Velde (van den) 47, 63, 164, 277.
Veldtman 150.
Velingius 274
Velsen 51.
Velters 294.
Ven (van de) 235.
Vendôme 268, 269.
Venne (van de) 234.
Verbeek 28.
Verboom 276, 277, 334.
Verbrecht 289.
Verbrugge 57, 271, 289.
Verdelft 325, 326.
Verdier 290.
Verding 48.
Verdonck 17.
Vereem 58.
Vergeest 29.
Verhellouw 342
Verhoorn 271.
Veris 18.
Vermandois 268, 269.
Vermeulen 48-54, 71, 100—103, 175.
Vernatti 243.
Verspriet 234.
Versteegh 240.
Verstege 279, 327.
Verster 1.
Verstraten 100.
Versyden 68.
Vethuisen 272.
Vianden (van) 194.
Vick (de) 234.
Viervant (Husly) 289.
Viersen (van) 44.
Vigne (de la) 100.
Vignu 245.
Villerius 99.
Villers de Pité (de) 281.
Villates (des) 250, 335.
Vincenius 18.
Vinck (van) 55.
Vinju 182, 245.
Vinsemius 98.
Virnenburg 305.
Virot 169.
Viruly 279.
Viseo 199.
Visser (de) 61, 237, 291.
Visscherus 236.
Vitringa 53, 341, 382.
Vivans (de) 181.
Vivien 31, 111.
Vlaanderen (van) 98, 311 313, 348.
Vladeracken (van) 179.
Vlamerdingh 236.
Vlaminc 91, 132, 134, 168, 376.
Vlaming (de) 111, 383.
Vlaminge 69.
Vliet (van) 17, 51, 95, 343, 344, 383.
Vliethoorn 276.
Vlietinghof gen. Schel1 (von) 5.
Voet 284, 321, 323, 325, 327, 329, 367.
Vogel 64,
Vogel (de) 70.
Vogelaer (de) 235.
Vogelsang 181.
Voigt van Elspe gen. Vos (van) 334.
Vokelier 99.
Volckers 369.
Volckershoven (de) 171
Vollers 294.
Voltelen 17.
Vonk 237, 287.
Vonck van Lienden 107.
Vooght (de) 378.
Voordenus 58.
Voorens 142.
Voorhout (van) 216.
Voorne (van) 195, 329.
Voornes 205.
Voorst (van) 276, 324.
Voorst tot Voorst (van) 280, 282.
Vooys (de) 242.
Vorst (van) 275.
Vorsten 235.
Vorstenburch (van) 323.
Vorstius 275.
Vos 55, 61.
Vos (de) 57, 69, 108, 109, 180.
Vos (van Voipt van Elspe gen.) 334.
Voskuyl 16, 99.
Vosmaer 43.
Vossius 169. 342, 382.
Vosijn (die) 321.
Vridema 336.
Vries (de) 233, 330—332.
Vriesch (de) 92.
Vriesendorp '345.
Vrolik 19.
Vry (de) 98, 234, 235.
Vryherte 225.
Vrythoff 138.
Vuren (van) 49, 50.
Vygch 328.

W.

Waeck (van) 16.
Waetselaar (van) 83, 84.
Wachtendonck (van) 284.
Wachtendorp 58.
Wagensveldt 64.
Wainwrigt 272.
Walbach (von), 85.
Waldeck 2'47. 248.
Wale (van den) 166.
Walg (van) 331.
Walle (van de) 237.
Wallerandt 107.
Walschaers 16.
Walraven 18.
Walteling(h) 246, 295, 342.
Wanders 232.
Wang (van) 141.
Warnaars 297, 322.
Waslander 72.
Wassenaer (van) 59, 72, 197, 209, 212, 218, 219, 235, 241, 271, 272, 275, 278, 317, 332-334, 360, 362, 367.
Wassenaar v. Duvenvoirde (v.) 273, 276, 277, 332-334.
Wassenaar van Starrenburg (van) 333.
Wassenburgh 58.
Water (de) 157.
Wauters 180.
Wedaus 99.
Weerden (van) 323.
Weert 178.
Weerwen (de) (van) 284.
Wees (de) 235.
Wees (van) 157.
Weetering (van de) 288.
Weilburg (van) 222.
Welderen (van) 45. 270.
Welfen 303, 348.
Welsoet 69.
Welvelde (van) 41.
Wely (van) 48.
Wemmer 12.
Wena 37.
Wenckum (van) 323, 326-329.
Wendt 3.
Wentholt 86—89, 327.
Wentholt (ten Behm) 87.
Wentworth 88.
Werff (van der) 233, 344
Wernink 344, 384.
Wertheim (van) 147.
Wesel (van) 92.
Westenberg(h) 248.
Westerhof 18, 235.
Westerholt (van) 64, 72, 110, 142, 280.
Westerholt zu Lembeck (von) 236.
Westeringh (van) 27.
Westerode (van) 6, 335.
Westervelt Viniu 245.
Westerwy(c)k 246.
Westerwyk Forsborgh 247.
Westhuizenhaem (van) 99.
Westphalen 228, 229.
Westhrenen (van) 183, 248, 296.
Wet (de) 274.
Wetingtorpe (von) 6.
Wetstein 287.
Weveringh 144.
Weyts 234, 236.
Wibrandi 58.
Wicart (de la Fontaine dit) 69.
Wicherink 369.
Widts 97.
Wiert (van) 158. 163.
Wigeri'112; 144.
Wilbrennink 59, 158.
Wilde (de) 190.
Wildeman 103.
Wilkes 56.
Willemier 272, 273.

Willigen (van) 282.
Willigermans 140.
Willink 147, 318, 319.
Wilmerdonx 60, 99.
Wilms 240.
Wilsoet 28.
Winckelman 276.
Wingen (van) 248, 277.
Winkel (ten) 371.
Winninx 18.
Winter, 17, 289, 376, 377, 382, 383.
With (de) 94, 95, 274, 279, 294, 325, 335, 340, 342.
Witsen 147.
Witsenburgh (van) 112.
Witte (de) 237, 325, 326.
Wittelsbach 302, 303, 309, 317, 348, 356.
Witten 329.
Wittewrongel 32, 72.
Wobma 273.
Woelderen (van) 11-15. 62—64.
Woerden (van), 343.
Wolf 66.
Wolf van Westerode (de) 335.
Wolff (van der) 44.
Wolfgang 237.
Wolframsdorff (von) 106.
Wolfs 284, 285,' 321; 326, 329.
Wolfsen 183, 327.
Wolterbeek 289.
Worcum (van) 339.
Woude (van der) 85, 366.
Wout (van der) 11, 12.
Wrechemius 276.
Wunder 68, 72.
Wychinck 369, 370.
Wyck (van) 32, 248.
Wyck (Kuyst van) 242, 291, 292, 379.
Wydenbruck (von) 281, 282.
Wygchel van Lellens 282.
Wijhe (van) 326.
Wylich (von) 227, 230, '247, 248.
Wynbergen (van) '142, 270, 283, 284, 32.3-326, 329.
Wynen 64.
Wynperse (van de) 289.
Wijntgens 279, 324, 328,' 329.

X.

Ximenez de Leon 140.

Y.

Ysselstein (van) 85, 316.
IJsvogel (de) 245.
IJzendoorn (van) 384.

Z.

Zanen (van) 16.
Zanius 16.
Zaunslifer 17.
Zanthorst (van) 366.
Zevenhusen (van) 365.
Zevender (van) 89—91.
Zile (van den) 366.
Zollern 303, 348.
Zollicoffer 237.
Zutfen 222, 283.
Zuydincx 374.
Zuylen (van) 91, 203, 244, 296, 325, 340, 353.
Zuytlant (van) 184.
Zwaab 65.
Zwartser 332.
Zwavink 65.
Zyll (van) 329.
Zijnen 344.
Zype 180.